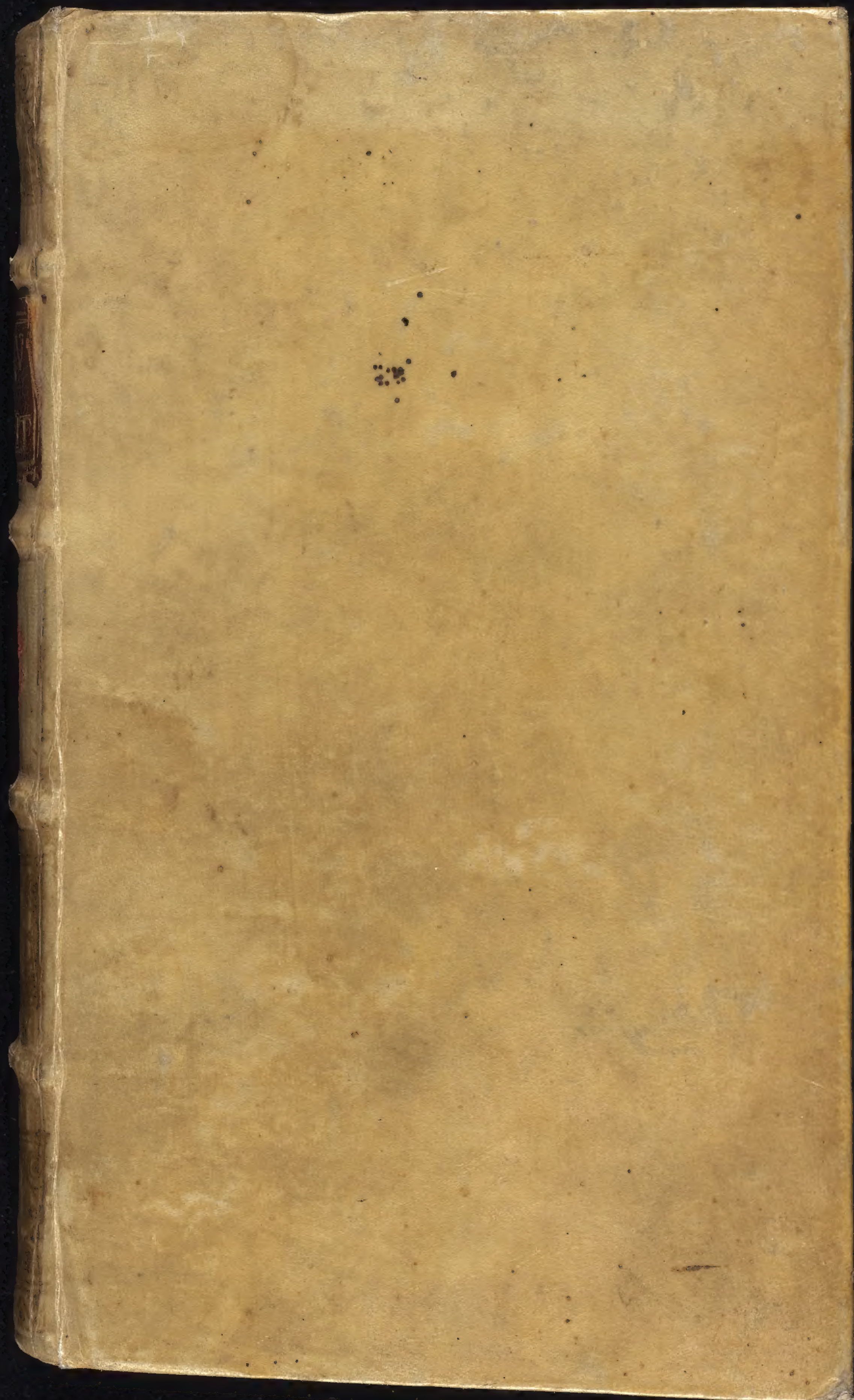
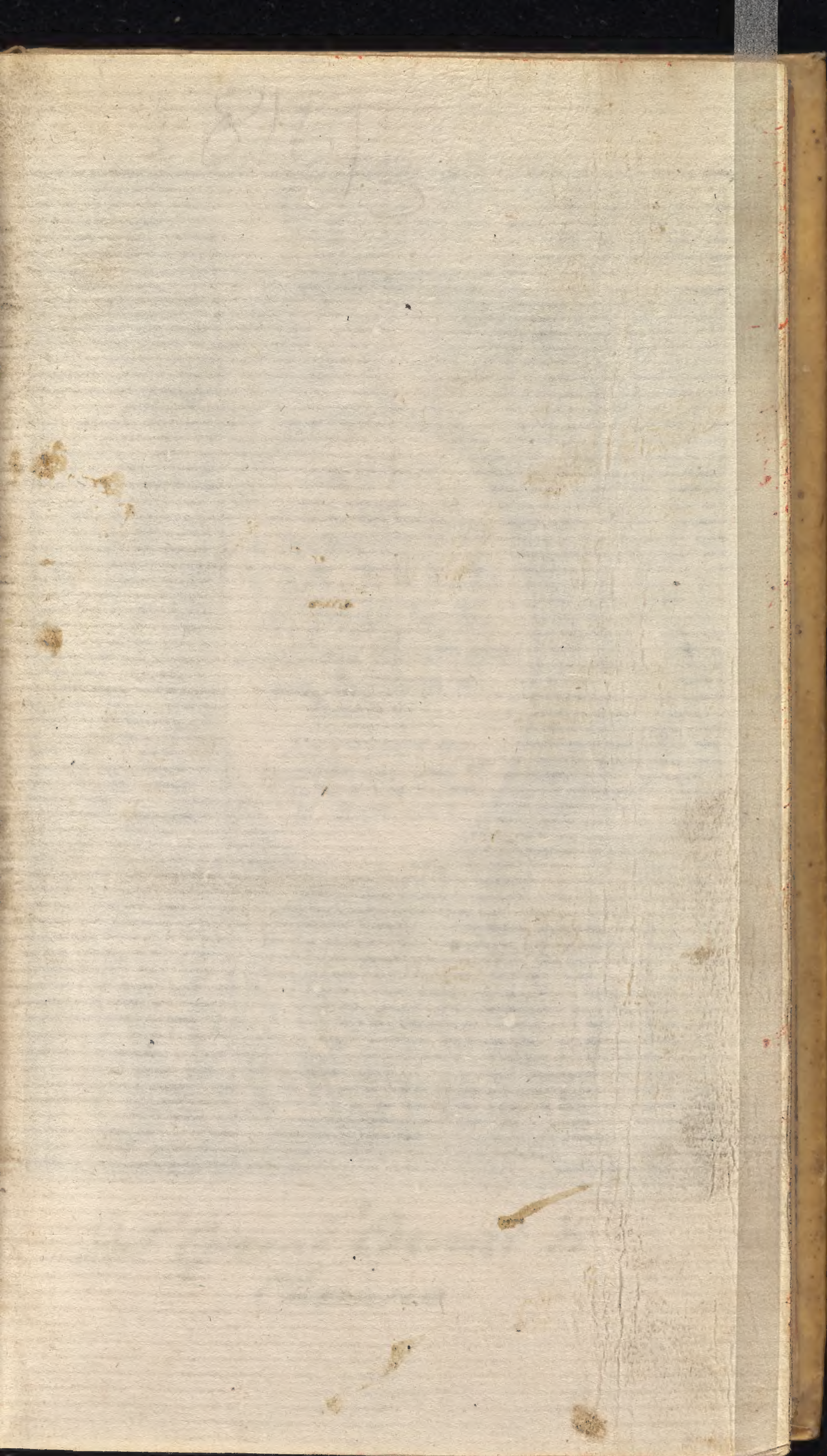

Del'Operaᵒ Cherici di Cherasco.

D. O. M.

REGI REGVM;

ET

REGINÆ CÆLORVM

B. VIRGINI MATRI

MARIÆ.

Lementissime Deus, tua sunt omnia, cæli & terra, & quidquid cæli ambitu continetur; & si quid offerimus tibi, tuum, quod à benignissimâ manu tuâ accepimus, reddimus; vt ad suum principium, ex quo fluxerunt omnia, reuertantur. Ideoque hoc opus, non meum, sed tuum, quàm humillimè offero: VIAM hanc VITAE tibi, qui es VIA, VERITAS, & VITA NOSTRA; nec non B[MAE] MATRI TVAE: ac rogo, vt cum eâ ad istam, & omnes, qui eam legerint & iniuerint, benignè respicere digneris, vt in te, qui VERA VIA es, ambulent, & in VERITATE permaneant, & ad te, qui salus es, & VITA NOSTRA AETERNA, perueniant; atque ita eò, vnde omnia, reuertantur. Amen.

Facultas R.P. Prępositi Prouincialis Prouinciæ Flandro-Belgicæ.

L*ibrum* VIA VITAE ÆTERNAE *inſcriptum, & à R. P. Antonio Sucquet Societatis noſtræ confectum, atque à deſtinatis arbitris lectum & approbatum, ego Florentius de Montmorency Societatis* IESU *per Flandro-Belgicam Prouincialis, ex auctoritate admodum* R.P.N. *Generalis Mutij Vitelleſci in lucem prodire permitto; & concedo facultatem typis eum mandandi. In cuius rei fidem haſce manu meâ ſubſcriptas, & ſigillo officij mei munitas dedi. Bruxellæ 7. Septembris, Anno* 1624.

Florentius de Montmorency.

APPROBATIO.

L*Iber hic inſcriptus* VIA VITAE ÆTERNAE, *Auctore* R. *Patre Antonio Sucquet, Societatis* IESU *Theologo, & ab eodem iam recognitus, eſt doctus, & nil niſi deuotionem ſpirat, ac ſimul ad orationem inſtigat, vt etiam doctiores viam meditationum facillimè per hunc inueniant. Quare omni ſtudio admittendum puto, vt typis mandetur, quo in plurium hominum manus perueniat. Quod teſtor* 1. *Maij. Anno* 1624.

Egbertus Spitholdius S. T. L. Canonicus
& Plebanus Autuerpienſis.

PRÆ-

BEnigne Lector, accipe hanc Viam vitæ æternæ, quam tibi vt filio offert Dominus IESVS vita nostra per me indignissimum seruum suum; omnia enim opera nostra in nobis operatus est. Illum autem assiduè rogo, ac rogabo, & multi mecum, quos in hac negotiatione (vt sic loquar) habeo socios, & apud Deum Oratores, vt me, & te, & omnes qui viã hanc legent, gratiâ suâ præuenire dignetur is, qui est fons omnis gratiæ, & bonitas infinita Christus IESVS. Tu vicissim idipsum pro me, ac te, & illis, qui pro te orant, roga. Orationem ad hoc habes initio libri præparatam, p. 3. Deinde inter legendum, Deum quasi loquentem audi; etenim iuxta S. Augustinum, nobis infinita illa maiestas loquitur, dum sacra legimus. Paratum verò habe cor, vt monentẽ audias, sequaris Deum præeuntem; ipse enim Via, Veritas, & Vita. Et agitur, agitur, mi frater, agitur, attende, & appende obsecro, de æternitate, æternitate tuâ, & mea. Vt verò inoffenso pede hanc Viam per gratiam Domini nostri IESV CHRISTI decurras, si quis pro humanâ fragilitate irrepserint errores, & in calcem libri reiecti sint (etsi verè magnâ charitate & diligentiâ plures intenderint correctioni) corrige eos, rogo, initio, ne aliàs inter legendum remoram experiare, & molestiam. Nunc quid in nouissimâ hac editione præstitum, Dei, & B. Virginis auxilio habe. Certè quæ post primam editionem

Isaiæ 26.

Oratio pro Lectore.

Orandum pro Auctore, &c.

Quomodo legendum, & audiendus Deus.

NOTA. *Lector, Primò errata corrigenda.*

Quid in hac editione præstitum. Diuisio operis. Exercitia diuisa. Omnia habent applicationẽ ad Communionem. Meditationes auctæ.

hactenus cognoui desiderari, conatus sũ, quoad licuit, perficere, vel adiicere. Quæ inquis, illa? 1. Effectum vt opus hoc, si quis ita cupiat, diuidi queat in partes duas. 2. Exercitia singula sunt in complura distributa, ne cui longiora videri possint. 3. Ea omnia ad communionẽ quotidianã seu spiritualem, seu sacramentalẽ sunt accõmodata. 4. Meditationes subinde auctæ. 5. Cũ harũ puncta quælibet meditationẽ contineant, iis subnexui exercitia varia communia, idq; Sanctorũ exemplo. Hinc verò colligere potes meditationes nullo die facilè defuturas.

NOTA diligenter. Exercitia communia sunt in 1. & 2 parte.

NOTA.

Obserua, rogo, illa exercitia, quę quasi pręcipua & communia omni meditationi sunt, in prima & secunda parte haberi; in prima in initio, in secunda in fine libri 3. ne si quis duabus partibus compingi librum vellet, in alterutra hęc requireret. Nota verò solum citari numerum paginę primæ partis, neque numerum adiectum illi semifolio, quod in fine ponitur. Quare cum citationẽ videris paginæ in prima parte folio primo signato positæ, (v.g. Hęccine vera &c. vt sup. p. 7. Hęccine firma fide, p. 8.) memor esto eadem in fine secundę partis reperiri, & quidẽ auctiora, idq; folio vltimo sine nota alphabeti, sine numero. Imò commodo tuo curaui, vt in exemptitio folio ea excuderentur, vt commodior tibi eorum foret vsus in omni meditatione: neque solùm in hoc opere, sed & in omni lectione cuiusuis pij libri, vt experientia ipsa monstrabit. 6. Accessêre deinde puncta de IESV CHRISTI amantissimi Domini nostri vitâ.

NOTA. sedulò vsũ horum exercitiorũ. Vita Christi IESV addita.

vitâ. Hæc habes lib. 3. c. 3. vt autem Euangelium cuique diei juxta Ecclesiæ ritum assignatum reperias, vide Indicem Concionatorum: Primus enim numerus paginam indicat, vbi puncta ex textu Euangelij diei, de quo agitur, inuenias. 7. Vt verò hæc puncta condirentur, præter illa breuia exercitia communia, de quibus l. 1. c. 1. p. 5. & seqq. habes complura de affectibus pro omni meditatione commodis l. 2. c. 51. & seqq. Horum autem vbi & quis vsus post singula puncta in vita Christi l. 3. c. 3. indicatur. 8. Diarium etiam auctum est. V. c. 20. l. 3. 9. Pro singulis itẽ statibus breuis norma vivendi data est, & meditatio cuique propria quotidie, aut certè crebrò vsurpanda. Vide l. 3. c. 21. 22. 23. 24. Capite 25. disces, vt perseuerare debeas in vocatione tuâ. 10. Documenta habes aliquot rariora Sanctorum, eaq; in calce libri p. 1115. simul posita. 11. Initio verò post præfationem habebis praxim, seu vsum libri, quem, rogo, considera, & boni consule. 12. Indicem quadruplicem qui requirebatur. Primum Capitum; Secundum Materiarum pro meditatione; Tertium Rerum; Quartum Concionatorum; quibus nouæ notæ marginales subseruiunt. Primus, qui Capitum, est vt mox videas, quid hoc opere toto contineatur. Secundus tibi eadem capita distribuit, vt assignet commodam materiam quotidianæ meditationi, cui etiam Quartus est accommodus, scilicet Concionatorũ. Etenim (Nota sedulò) hunc non solùm esse in vsum concionatorũ, sed tuũ, sed cuiusuis: nam quod

Tractatus de Affectibus.

Diarium auctum.

Norma viuendi pro quolibet statu.

Documenta Sanctorum.

Praxis libri.

Index quadruplex.

Et quis eorum vsus.

NOTA sedulò de Indice Cõcionatorũ.

Concionatori vſui erit volenti de Euangelio Dominici, aut feſti alijs dicere, id tibi, & omnibus de eodem volenti meditari. Ad hoc habes de vita Chriſti vniuersâ Dominicis omnibus, ac feſtis, & alijs diebus puncta ex ipſis Euangelij verbis concinnata, & diſtributa cap. 3. lib. 3.

NOTA. bene, quantus vſus Indicis Concionatorum.

Igitur tu Concionator, vel Lector, ſi de Euangelio Dominicæ alicuius aut feſti dicere, vel accommodatè meditari volueris, primò inſpice Concionatorum indicem. Hic tibi quęrenti quod ſit Euangelium, monſtrabit: vnde iſtud, ſeu puncta petere debeas. Primus enim numerus illud notat, reliqui materias accommodatas.

Oratio pro Lectore.

Nunc rogo humillime te IESU CHRISTE, dulciſſime Redemptor mi, qui ades hîc, & es nobis Via, Veritas, & Vita, vt eum, qui hæc legit, & me infinitâ miſericordiâ tuâ ad te ita ducas, vt vitam aliquando habeamus, & abundantiùs in te æternùm habeamus, & amemus ęternùm te ô omne bonum, omne bonum.

Omnia Deo tribuenda.

Te verò, ô Lector, rogo, vt ſi quid hîc legas quod placeat, non mihi tribuas miſero peccatori, & inutili ſeruo Domini mei, id eſt, non tribuas calamo ſcriptionem, ſed ſcriptori; non lumen laternæ, ſed luci; non picturam penicillo, ſed pictori; aut donum parum fideli diſpenſatori, ſed Deo largitori omnia tribue, à quo omne bonum, & donum emanat. Illi ſoli honor & gloria in ſæcula ſæculorum. Amen.

PRAXIS

PRAXIS LIBRI.

TRiplex eſt, vt à viâ mortis ad viam vitæ redeas: 2. vt in eâdem proficias. 3. vt in eâ te perficias.

Si ergo, ô Lector, eheu! in peccato es, & viuens mortuus es, quod abſit, rogo te per IESVM, & ſalutem tuam, caue vel ad momentum remanere in illo ſtatu infeliciſſimo, & eſſe hoſtis Dei, ſub poteſtate diaboli, reus æternæ damnationis; ſed cùm poſſis gratiâ Dei mox reſurge, & ad hoc vtere l.1.cap.4.5.6.7. *Conuerſio vt curanda.*

Si verò tentaris, id eſt, non mortuus, ſed æger animo es, ægreque virtutem exercere, aut vitium poſſis vitare, generalia remedia pete ex lib. 2. cap. 38.& ſeqq. vbi reperies aduerſus omnia morborum genera, & pro omni virtute acquirenda media 12. Item in cap. 51. & ſeqq. de Affectibus, & l. 3. cap. 17. de Pace. Propria autem ſuis locis inuenies. *Remedia morborum animi vnde petenda & tentationum.*

Si de aliquo dubitas & deliberas, lege l.2.c.1.2. *Quid in dubio faciendum.*

Si acedia ſurrepat, vtere ſtimulis, l. 2. cap. 11. 12. & ſeqq.

Quòd ſi iam ſanus es, Diſce operari Dei gratiâ, eique cooperari & perficere opera tuâ; ad hoc enim viuis. & vide c.5.l.2.l.3.c.20. *Operum directio.*

Vt in aduerſis te gerere debeas, vide lib. 2.cap.6.7.& l.3. cap.17. *Quomodo in aduerſis;*

Quomodo in proſperis, l.2.c.20.23.44. *Quomodo in proſperis te geras.*

Omni tempore & loco. Deum vt finem tibi propone, & lux intentionis bonæ in tenebris huius vitæ noſtræ præcedat te, de quâ l. 3.c.11.Idque vt omnes cogitationes, verba, & opera ad eius gloriam dirigas. Quò enim potiùs? Dic precor. *Quid omni tempore. Intentio recta.*

Quotidie verò, 1. manè meditare exemplo SS. & magnorum, etiam Principum, vt Caroli V. &c. Meditationis materiam aptam diei, liber hic Dei gratiâ dabit. *Quid quotidie faciendum. Meditandum manè.*

 Vide

Sacrum audiendū. Vide Indicem materiarum pro meditatione cuiusque dici,& Indicem etiam Concionatorum, qui communis etiam est meditantibus. 2. Sacrum audi, de quo l.3.cap.quod 9.sequitur per errorem non notato, cui etiam subseruiet exercitium meditationi subjectum, vti & Spirituali, vel Sacramentali Communioni, de quâ breuiter in capp.singulis,& fusè l.3.cap.6.8.9. 3. Examen semel, saltem vesperi facito, de quo l. 2. cap. 4. 4. Lectione piâ animum excita, de quâ l. 2. cap. 33. 5. Opus aliquod manuale exerce, de quo l.3.cap.20. in Diario.

Vel stude, de quo l.2.cap.31.

6. Collige te crebrò & maximè horis singulis, de quo l.3.cap.20.in Diario.

In his, & reliquis per diem vt te gerere debeas, Diarium breue te instruet l.1.c.13.p.151.& Diarium longius, l.3. c.20.& varij tractatus eadem tibi fusè explicabunt.

Quid hebdomadatim faciendum. *Quot hebdomadis*, Dominica Confessio instituenda, vide l.1.c.7.

Et sacra synaxis adeunda, vide l.3.cap.6. 8. 9. Meditationes accomodę diebus per hebdomadam infrà assignantur, *in Indice materiarum*. Sabbato verò recollectionem institue, vt significatur l.3.c.5.

Quid in Quadragesima *In Pasch.* *In Quadragesima* habes mysteria, & maximè quæ de Passione, l. 3. c. 10. Similiter & in Paschate, eiusque tempore, l. 3.c.3. cui etiam subseruiunt Meditationes de virtutibus Theologalibus, l.2.cap.37. Et intentione purâ l.3 c.11.

Quid festo die agendū Si festum inciderit B. Virg. vel alicuius Sancti, vitam illius lege, & exercitiis illis communibus inter legendum vtere, vel ex vitâ illius tria collige puncta. *Quomodo Sāctorum vita sit imitanda.* 1. Quomodo à Domino electus sit & vocatus, & in purgatiuâ se exercens cum timore & tremore operatus sit salutem suam, atque æternitatem apprehenderit, pœnitentiam egerit, & mundum contempserit, & imitare, 2. Quibus virtutibus aliis moralibus tibi præ-

luxerit,

luxerit,& cur tu id non possis, vel nolis à te percuncta-re, easque exercere statue; & animæ potentias ac sensus quinque conforma illius potentiis & sensibus; iuuerit ad hoc velut præsentem eum intueri, 3. Vide quantâ fide & spe, & charitate in vitâ, & morte Deo se conjunxerit, & eum honorârit: Quomodo vicissim illum Deus honoret, & illarum actibus virtutum ad Sancti honorem te Domino coniunge, eique & Sancto gratulare. Huc pertinet Meditatio de B. V. l. 3.c.19. Et de imitatione SS. l. 2. c. 44. De feruore eorum, lib. 2. cap. 14.

Quolibet mense saltem vnum diem tibi tribue, & te propiùs inspice, & finem ac progressum tuum, vti instrueris, l.3.c.5.& 20. *Quid mensibus singulis agendū.*

Quotannis, 1. die anni æternitatem cogita, & numera annos & dies tuos præteritos & reliquos, Deoque consecra, & saltem ex anno toto tibi tempus aliquod sume pro curandâ salute tuâ, vel domi tuæ solitudinem quærendo, vel in domo Religiosâ. Porrò pro secessu & sui renouatione accuratiore, lege de Solitudine, l. 2. c. 30. & per aliquot dies manè & vesperi rumina vnam ex illis octoconsiderationibus, l. 1. cap. 4. Deinde præpara confessionem generalem, & Colloquio, ibidem, cap.5.p.52. posito te excita. Denique si vno tantùm die tibi vacare possis, eumdem sic distribue. Meditare, Primò mane de fine hominis; Secundò, de morte. Tertiò, de judicio; Quartò, de æternitate. reliquo verò tempore vitæ tuæ actiones recognosce, & confessionem institue iuxta lib. 1. cap. 6. & proposita scribe, vt ibidem p. 77. *Quid quotannis.*

Quòd si triduum cum Christo latere placebit, eâdem præparatione præmissa, primò meditare de fine; deinde reliquas decurre meditationes positas, l.2.c.39. & seqq. pro meditationis affectu excitando, succisiuis horis exercitium quadruplex, lib.2. cap. 3.4. 5. 6. pertracta.

Quòd si tibi non licet aliò abire, saltem domi quolibet semestri in festo omnium SS. & Paschæ quasi ad mortem te para hoc pacto: Per dies aliquot renoua mentem meditationibus in modo meditandi propositis, lib.2.cap.39.

Ac deinde iuxta id, quod l. 1.c.6.p. 77. traditur de te tuisque rebus dispone.

Quid refugis? Nónne vitæ tempus ad hoc vnum tibi datum, vt salutem cures tuam? & dicere potes Deo, aut animæ tuæ, Non vacat? Dicere quidem potes, sed non credet Deus, neque vllus qui te Christianum nouit, neque tu, si te noris.

NOTA, NOTA: Quid di & hora mortis.

Quid denique faciendum tibi sit die illo, qui de omnibus iudicabit, à quo pendet æternitas, & horâ illâ quam alia non sequetur, vide l.3.c.26. & Vale in Christo IESV, eique viue, & morere.

Index

Index Capitum Viæ Vitæ æternæ.

Liber I.

Liber II.

SECVNDA PARS.

Caput

Quo quisque vti potest, vt aptè Meditationem die quolibet sibi sumat.

Pro via purgatiua.

Diebus Lunæ.

Pro via illuminatiua.

Diebus Martis, Mercurij & Iouis.

De

LIBER PRIMVS.

VIA

INCIPIENTIVM.

PRIMÆ IMAGINIS ANNOTATIO.

Conſidera, ô homo, finem tuum & vias tuas.

A CONſidera coram Deo, quo fine B creatus ſis, duplicemque eſſe terminum, C felicem, & D infelicẽ: ad hunc devoluitur E mundus: qui in fumum abit, triplicique ardet concupiſcentiâ: & vt F mare naufragum ſyrtibus ac ſcopulis plenum ſemper agitatur. Ad illum ſiue cæleſtem gloriam, triplex ducit G via: quâ ſignificatur triplex vitæ ſtatus; Religioſus, per directam: Eccleſiaſticus, per obliquam: ſæcularis, per ſinuoſam multùm ac ambagioſam. Quia ſcilicet minùs ad perfectiònem ex naturâ ſuâ accommodus eſt, etiamſi perſæpè qui in eo ſunt, alijs in perfectiore ſtatu viuentibus virtute multùm antecedant. Per triplicem illã ſimiliter viam, purgatiua ſeu Incipientium, illuminatiua ſeu Proficientium, vnitiua ſeu Perfectorum via ac vita deſignatur. Imò etiam in quolibet ſtatu, gradu, actione moneris, viam ſeu agendi viuendique modum eſſe triplicem. Vide an in omnibus rectiſſimam teneas, H Deumque ſemper ob oculos habe, & oraturus in omni loco accede ad Deum, vel vt I reus de peccatis ingemiſcens, vel vt pauper & inops à virtutibus, aut velut ſponſa flagrans amore (Quæ perſonæ triplicem viam ſpiritualem
Pſal. 118. exprimunt.) & dic: Appropinquet deprecatio mea in conſpectu tuo, Domine, iuxta eloquium tuum da mihi intellectum.

ORATIO

H
I
C
B
F
G
G
G
En finis; quò, quà vado
D
E
A

ORATIO

Quâ lector gratiam petit legendi & lecta faciendi.

DIxisti, Domine IESV, *Nemo potest venire ad me, nisi Pater qui misit me, traxerit eum, & omnis qui audiuit à Patre, & didicit, venit ad me. Igitur te humillimè rogo, Deus meus trahe me, doce me dum hæc lego, iustificationes tuas; quisquis enim* loquatur quasi sermones tuos accipio, *nemo enim dicere potest Dominus* JESVS, *nisi in Spiritu Sancto. Veni igitur S. Spiritus, doleo enim vehementer quòd non amauerim sic me amantem: veni, loquere mihi, quia audit seruus tuus; si surdus est, fac audire, & mutum loqui magnalia tua, aliosque ad te trahere, vt doctrina hæc, si eam cùm facere posim negligam, non sit mihi in improperium. Scio enim non casu, sed hæc mihi destinatò à te velut per Epistolam mitti ex infinito amore, & suaui prouidentiâ tuâ, rogoque, vt baiulo retribuas in bonum. Et vt sicut gratiâ tuâ inuitantem volo sequi hodie, & amantem non deserere, sic tu non me deseras, salus & spes mea in æternum, Amen.*

Ioan. 6.

1. Petr. 4.

Contritio.

CAPVT PRIMVM.

Consideratio de fine hominis, & auxilia ad orationem ritè faciendam.

VEMADMODVM nauta ante omnia, quem petat portum sibi statuit, viator terminum quò tendat; ita etiam nihil magis necessarium est in viâ & vitâ mortalitatis nostræ, quàm finem creationis, nauigationis (vt ita loquar) atque huius peregrinationis nostræ diligẽtissimè cõsiderare; vt hoc pacto cætera omnia, quę in vitâ agẽda sunt, eò dirigãtur. Aliàs enim aut sæpè recedimus à viâ & termino, aut saltẽ per

Finis consideratio necessaria.

Sap. 5. ambages imus, viasq; ambulamus difficiles & laboriosas. Deus bone, quantus hic error in omni hominum vitâ! quotus enim quisque, dum primùm ratione vti incipit (quod oportere hominem facere S. Thomas ait) tendere ab exilio ad patriam, cogitationesque, studia, verba & actiones eò dirigere satagit? Ferè quiuis fines vanissimos honorum voluptatumque sibi præstituit, cursumque, eheu! miseri quò dirigant, aut dirigere debeant, ignorant: cumque vocati sint ad magnos honores in cælesti Hierosolyma die statuto capessendos, errabundi, & ludibundi, longè à Ierusalem in Iericho proficiscuntur. Nulla certè res magis luctuosa, nulla magis digna lachrymis, tanto fine creatum hominem adeò sui & Dei immemorem viuere, vt de fine minima cura sit ac sollicitudo. Ne ergo communi vulgi errore abripiaris, rogo te quicumque hæc legis, in finem tuum consideres, vt oculis priùs in terram, vnde ortum habes; deinde in cælum, cuius regnum vt aliquando possideres, à Deo factus es & creatus, attollas, lacrymosos, inquam, ad Deum oculos peregrinus & aduena, in terrâ desertâ, loco horroris, & vastæ solitudinis.

D. Thom. 1.2.q.89. art.6.

Fines varij.

Finis noster Deus & cælum.

Quod in Meditatione omni Dei præsentia attendenda.

Ante omnia memento in omni Meditatione, Oratione, & consideratione Deum tibi esse præsentissimum; cui proinde caue velut absenti loqui irreuerenter, & indeuotè; ideoque orationem præparatoriam præmittere non erit abs re, vt operationes tuæ sincerè ad Dei gloriam dirigantur, & gratiam ad bene meditandum Dominus largiri dignetur: quæ oratio sit vel mentalis, vel vocalis. v.g. *Veni creator Spiritus*; vel, *Miserere*, aut aliqua alia, quâ te excitari sentias.

ORA-

ORATIO PRÆPARATORIA,

cuiuis Orationi longiori, vel Meditationi communis.

POTENTISSIME Deus, coram quo omnia ſunt quaſi non ſint, dirigatur vel nunc ſaltem quæſo hæc exulis, & prodigi filij tui oratio, & omnis operatio ſicut incenſum in conſpectu tuo ad gloriam magni nominis tui. Tu enim cælum & terram creaſti pro me, & conſeruas longanimiter, aliàs interitura; vt tandem aliquando ô Conditor meus, & omne bonum, cognoſcam, & diligam Te. Et quî fieri poteſt, vt Te diligentem me ab æterno non amem? Nonne Tu Pater amantiſsime, innumeris beneficijs me filium prodigum affeciſti: & ego te, eheu! iniurijs? Tu mihi te filiumque tuum dediſti, vt me redimeret in ſanguine ſuo. O Rex regum, & Domine dominantium, qui vbique es, & contemplaris in omni loco bonos & malos, & ſcrutaris cor & renes; ecce fide viuâ & fiduciâ magnâ (dixiſti enim: Quidquid petieritis, fiet vobis) accedo ad thronum gloriæ tuæ, vt reus ad iudicem, filius pauper & prodigus ad patrem, & quâ poſſum charitate ad te quem diligit anima mea: vt vni tibi placeam, & vitam ſeriò corrigam, maximè defectum illum* N. vt offeram tibi ſacrificium laudis ex toto corde meo, & cum omni deſiderio omnis creaturæ, quæ fuit, eſt, eritque, & eſſe poteſt, etiamſi infiniti mundi potentiâ tuâ crearentur: idque in vnione amoris & meritorum Chriſti IESV, & B. Virginis. & Sanctorum omnium. O Sanctiſsima Trinitas, deſidero te laudare pro omnibus qui te ignorant & blaſphemant vel in terris, vel in inferno. Benedico te igitur cum Sanctis tuis, & gratias ago pro omnibus donis humanitati Chriſti IESV, B. Virgini, ac Sanctis omnibus, & mihi conceſsis, & præcipuè pro amore tuo erga me ſeruum tuum. Reſtituo etiam me tibi vt fonti omnium, totumque trado, vt de me diſponas in tempore, & in æternitate: animam & potentias eius tibi dico, ô Sanctiſsima Trinitas, vt te ijs cum curiâ tuâ, & omni creaturâ tuâ ex toto corde laudem.

Præſentia Dei.
Actus ſpei.
Emendatio vitæ.
* ſcilicet quem examine particulari perſequeris.
Vnio
Laus Dei.
Gratiarũ actio.

Da quæso, gratiam, vt humiliter, attentè, & feruenter id faciam, tot beneficijs obstrictus tibi Deo meo. Sine te enim quid sum? quid possum? aut quid cupiam extrà te? Nihil mihi est in cælo, & à te nihil volui super terram: sed in te sum, viuo, & morior. Atque vtinam! vtinam nunquam vel momento recedam à te, ne elongeris à me!

Hæc vel similis mente attentâ recitari potest, quæ *Oratio præparatoria* in decursu semper vocabitur. Aliam habes similem infrà cap. 9. de Oratione.

Imaginatio loci vtilis.

NOTA 2. Vt animus auocetur ab alijs rebus, quoties orandum, aut meditandum, perutile esse fingere, ac imaginari locum orationi accommodum, siue in cælo, siue in terrà. v.g. desertum aliquod, aut religiosum locum. Rem quoque meditandam, si corporea, finge coram te geri: si autem spiritualis, humano aliquo modo repræsentari. Hoc *Primum præludium*, vel, *compositionem loci* vocabimus.

NOTA 3. rogandum Deum, vt concedat id quod præsenti Oratione ac meditatione proponitur ac intenditur: idque *Præludium secundùm* dicetur.

Post hæc ingredere in conspectum Domini, & quieto animo ac corpore sic singula considera; quemadmodum facit auarus; qui omnia ad suam vtilitatem, quoad potest, trahit aut rapit.

Cùm verò minus exercitatis hic labor meus desudet; en tibi subsidia inter legendum, seu meditandum, vti confido in Domino, non prorsus inutilia. His sic vtere. Postquam legeris, aut consideraueris punctum aliquod meditationis, animum oculosque attolle ad Deum, ac Dominum nostrum præsentissimum, & pijs affectibus insiste; fidemque velut intermortuam suscita. Id verò poteris, primò Orationem, quæ meditationem sequitur, legendo post lectionem alicuius puncti, eamque vel totam aut per partes repetendo, (nam idcirco omnes diuisæ sunt, ne cui longiores sint aut videantur nisi volenti)

lenti) aut aliquam harum orationum ſenſim & attentè voluendo, & appendendo verba ſingula: vel Iaculatorias iterando, quarum aliquas, accommodatas viæ triplici ſeu ſtatui Incipientium, Proficientium, & Perfectorum, hîc habes. Poſſunt enim illæ in omni meditatione vſui eſſe. Poſt lectionem, ſeu meditationem tibi eſſe poterit vſui hæc quæ infrà ſubiungetur Oratio.

Exercitium fidei & virtutum aliarum in Oratione.

HÆCCINE vera ſunt? Hæccine viuâ fide credo? & quaſi crederem, ſic viuo, cogito, loquor, & operor coram te? & in te ſpero, ô Spes vnica, & te amo, ô infinita bonitas, hîc mihi præſentiſſima? Credo, Domine, adiuua incredulitatem meam, ſpero in te ſolo, & ſcio, non confundar & te ſolum quæro. Extra te enim vanitas vanitatum, & omnia vanitas. Et ſicut amore tui ſuper omnia doleo, quòd offenderim te, ita toto corde amo te ſuper omnia. Et an aliquid N. vltrà me ſeparare poterit â te? ô JESV, ô vita, ô amabiliſſima charitas! ô omne bonum Deus meus, Deus cordis mei & omnia!

Actus fidei. Spei. Amoris. Actus Contritionis. Abnegatio ſui.

Aliud Exercitium in Oratione.

CREDO tibi, ô æterna veritas, quæ mihi iudicia tua aperire dignata es; credo, ô Maieſtas infinita, te hîc, & in corde meo, & vbique eſſe per eſſentiam, præſentiam, & potentiam: in te ergo ego & omnia, vt in mari ſpongia, & tu in omnibus & nobis es omnia, & circa nos omnia, velut lumen, aër, nebula, ignis, & in me omnia, & in omnibus operaris propter me, & in corde meo velut throno & templo tuo requieſcis; quare in te ſolo cõfido, & ſpero deſiderata obtinere N. quia toties, ô veritas, dare per filium tuũ poſtulata promiſiſti, ideoq; & omnia tibi cõmitto, ac diligo te ex toto corde meo, &

Actus fidei. Preſentia Dei. Reſignatio. Actus charitatis.

omnes propter te, & desidero pro innumeris beneficijs N. &
Oblatio sui. *vitæ mysterijs N. & peccatis meis quæ detestor, & quia dignissimus es, offerre tibi omni affectu possibili hoc Sacrificium cordis mei & bonæ voluntatis N. vltimum fortè coram curiâ tuâ, & cum eâ, & pro omni creaturâ tuâ. Da mihi, benignissime* IESV*, à te vocato adhoc gratiam, & suscipe in vnione omnium meritorum tuorum me, & omnia mea, & hoc propositum meum N. Amen.*

Aspirationes secundùm tres vias, quibus inter legendum vel meditandum anima excitari potest,

Secundùm viam purgatiuam.

HÆCCINE *firmâ fide credo, & hæc à me postulat bonitas tuâ? certè sagittæ tuæ infixæ sunt mihi, Deus*
Psal. 37. *viuifica me, & deduc in semitam mandatorum tuorum.*

O Pater amantissime, peccaui in cælum, & coram te, iam
Lucæ 15. *non sum dignus vocari filius tuus, sed fac me, benignissime*
Psal. 118. IESV, *sicut vnum ex mercenarijs tuis. Et quæ merces mea? tu es, bone* IESV, *& verè magna nimis.*

Psal. 5. *Ampliùs laua me, bone* IESV, *ab hac N. iniquitate meâ, & à peccato meo munda me, qui sic dilexisti me, & lauisti me in sanguine tuo.*

Isaiæ 55. *Sana me, Domine, & sanabor, saluum me fac, ô* IESV, *& saluus ero, & dũ inueniri potes, quæram te in toto corde meo.*

Psal. 29. *Quæ vtilitas in sanguine meo, dum descendo in corruptio-*
Psal. 70. *nem? igitur ne elongeris à me, Deus meus, in auxilium meum respice.*

Psal. 26. *Adiutor meus esto, ne derelinquas me, neque despicias me Deus salutaris meus.*

Secundùm viam illuminatiuam.

Psal. 118. *O via vitæ, ô lux mea, quis mihi tribuat vt ambulem dum te habeo, & sic N. curram in viam mandatorum tuorum? vt comprehendam te sicut comprehensus sum.*

O omne bonum, quando satiabis me *gratiâ & charitate tuâ,*

tuâ, & cognoſcam quòd tu ſis mihi omnia, quodque extra te ſumus & vmbra & vanitas, & nihil ſint omnia?

O ſapientia æterna, quando credam tibi ſic loquenti ad me, Matth. 8. vt ſequar te quocumque ieris, *lux mea, & illuminatio* Pſal. 26. *mea, & ſalus mea?*

O Domine, qui nihil ſum, & nihilo peius, quid mihi eſt in Pſal. 72. *cælo, & à te quid volui ſuper terram? tu enim pars hæreditatis* Pſal. 15. *meæ, & calicis mei, vtinam reſtituas hæreditatem meam mihi.*

Magiſter bone, doce me facere voluntatem tuam, quia Pſal. 142. *Deus meus es tu,* & in manibus tuis ſortes meæ, *mors &* Pſal. 30. *vita mea ſempiterna.*

Secundùm viam vnitiuam.

O Charitas Deus meus, quis mihi tribuat, vt amem te vnum, & nihil extra te?

O Spes mea, & requies mea, quando ſuſtolles me ſuper Iſai. 58. altitudinem terræ, *& requieſcet cor meum in te? & guſtabo* Pſal. 33. *& videbo quàm ſuauis ſis diligentibus te?*

O dulcis hoſpes animæ, ô theſaure abſcondite, *quando te* Matth. 13 *ſuſcipiam? quando te inueniam?*

O Iesv, ſi deliciæ tuæ ſint eſſe cum *filijs hominum, ob-* Prov. 8. *ſecro te, ſint etiam tuæ eſſe mecum. Paratum enim cor meum,* Pſal. 56. *paratum cor meum; tu ſcis.*

Patribus meis conglutinatus es, Domine, fac, obſecro, me Deut. 10. *vnum tecum, ſicut tu & Pater vnum eſtis; & ſufficit mihi.*

Oratio poſt orationem longiorem.

Domine *Deus meus, qui cuſtodis pactum & miſericor-diã ſeruis tuis: gratias tibi ago; quia dignatus es audire* Gratiarũ actio. *deprecationem meam: exaudi, quæſo, eam propter gloriam* Diffiden- *nominis tui, & da mihi gratiam (ſine quâ nihil poſſumus) vt* tia ſui. *voluntatem tuam, quã cognoui, & defectus meos N. de quibus* Contri- *vehementer doleo, emendare, ac pia deſideria iſta N. perficere* tio. *poſſim, vt magnificetur nomen tuum vſque in ſempiternum.* Propoſi- *Suſcipe illa, obſecro, & opera mea in vnione meritorum filij* torum *tui, & omnium Sanctorum tuorum: diſpone de me viliſsimâ* iteratio. *creaturâ tuâ ſecundùm beneplacitum tuum. Reſigno me, &* Oblatiõ ſui.

proijcio totum in te, omniaque accepto, à paternâ manu tuâ, ac toto corde te diligere, & tibi seruire desidero, Amen.

Nota, quoties N. ponitur, indicari, secundùm subiectam materiam opportunum ibi esse, aut beneficia Dei aut vitæ Christi mysteria, aut defectus tuos, aut pia desideria, aut illa quibus indebitè adhæres, considerare.

Oratio pro executione bonorum desideriorum.

Consideratio exempli Christi. Quàm facile Deum sequi. 1. Ioan. 5. Gratiâ Dei vtendum. Psal. 64. Scire & non facere inutile est. Philip. 2.

DIGNATVS *es, amantissime Magister* CHRISTE IESV, *in sudore vultus tui, exemplo & sanguine tuo signare doctrinam istam N. sis benedictus in æternum. Dignatus es has Praxes faciles* (mandata enim tua grauia non sunt) *mihi proponere, vt sequar tua tuorumque vestigia. Itaque cùm possim per te, propter te volo vt placeam tibi dolens de omnibus peccatis meis. Sis benedictus in æternum.* Visitasti terram, & inebriasti eam imbre & rore *gratiæ tuæ, da obsecro incrementum semini sancto tuo, vt sis à me benedictus toto affectu in æternum. Si enim hæc, sciente me, gratia tua in me vacua sit, quid erit, quod moriens, quod in iudicio, tibi & charitati, & immensæ bonitati tuæ vel ad tot exempla respondeam? Da igitur* velle & perficere, *& amare te, amantissime* IESV, *& viuere tibi ô vita nostra in æternum, in æternum. Amen, Amen.*

De his opportuniore loco infrà agemus fusiùs, cùm de præparatione ad Orationem, & fine illius; & rursus, cùm de Meditatione. nunc obiter dixisse sufficiat.

MEDITATIO.
De fine ob quem homo creatus est.

ORATIO PRAEPARATORIA, vt suprà.

PRAELVDIVM I. seu COMPOSITIO LOCI: Constitue te coram Deo, & finge velut in deserto vastissimo sedere, ac spectare omnes homines ab orbe condito ex sinu magnæ matris in vitæ huius proscenium prodire, & transire per portam mortis, quasi post siparium, in diuersissima regna, infelicissimam aut felicissi-

cissimam æternitatem, vti in libri fronte videre licet. Aspice Deum ac Sanctos te hortantes, vt aliorum periculo cautior sis.

PRAELVDIVM II. Suppliciter roga Deum, vt dignetur tibi viam ostendere, quâ ambules, & concedere, vt tot miserorum infelici spectato exitu, feliciorem vitam & terminum possis sortiri.

PVNCTVM I. Considera Primò nihili abyssum, priusquam mundus creatus esset: vbi & quid tunc fuerit rerum hæc machina, Reges, ac Principes, homines omnes, & quæcumque mundi ambitu continentur, vbi pleraque, vbi tu post breue tempus futurus sis in omnem æternitatem: & subsiste. Præterit enim figura huius mundi, & transeunt omnia tamquam vmbra. Diligenter igitur aduerte vanitatem omnium rerum, vt in illâ nihili abysso manifestè vides; nihilque te cæteraque omnia fuisse, potuisse, aut sciuisse, omniaque accepisse à conditore tuo; & humilia te sub potenti manu eius, neque vmquam nisi in eo glorieris. Quis enim te discernit? quid habes, quod non accepisti? si autem accepisti; quid gloriaris, quasi non acceperis?

Hominis ortus & finis.

1. Cor. 7.
Mundi vanitas.

1. Pet. 5.

1. Cor. 4.

Hic si libet vtere Oratione infrà positâ pag. 15. quæ incipit: Omnipotens sempiterne; *vel parte eius, vel vnâ duarum suprà positarum, vel Iaculatorijs ibidem positis.*

Hoc autem sæpè tibi indicari videbis, & ad eas te remitti, quando initium earum puncto alicui subijcietur.

Prima incipit: Hæccine vera sunt, *&c. Altera:* Credo tibi: *&c. pag. 7.*

Considera Secundò, te ipsum ex illo chao seu nihilo velut recèns diuinâ manu prodijsse, & ab eâ statutum in amplissimo mundi theatro, & quasi vastissimo deserto: & vide qualem formauerit Deus de limo terræ, vt inspirauerit spiritum vitæ, atque ad imaginem suam formauerit, cùm animam dederit intellectualem, spiritualem, vbique totam, omnia mouentem, immortalem, vnam, & tribus potentijs ornatam: corpus verò sensibus & numeris omnibus absolutum. Et mox agnosce,

Omnia à Deo accepimus.

Anima præstantia.

Bernard. ſerm.2.de Nat. Domini.

ſce, ô homo,dignitatem tuam,agnoſce dignitatem conditionis humanæ. Eſt tibi cum mundo corpus:ſic enim decet eum, qui conſtitutus eſt ſuper vniuerſam huius creaturæ corpoream molem, aliquâ ei ſimilari ex parte: ſed etiam eſt tibi ſublimius aliquid, nec omnino comparandus es cæteris creaturis. *Hæccine vera*,&c.*f*.7.

Finis creationis.

Tertiò conſidera Deum tibi præſentem vti Adamo recèns creato, & ſuppliciter pete, quorſum te creauerit: & audi dicentem, quòd omnia fecerit propter ſemetipſum & gloriam ſuam, & vt eum in hâc vitâ laudares, eique ſeruires, ſicut facit omnis creatura, ac tandem perpetuam in cælo felicitatem obtineres: & tu creatura, plaſma, figmentum, ſeruus ac filius eius deſpicere eum, & in contumeliam eius viuere audebis? Aſpice monſtrantem tibi cælum, cui ciuis, ſi voles, adſcriptus es; deſpice ante te inferni barathrum, in quo,ſi ſecùs feceris, perpetuò cruciandus ſis. Et vide, precor, anima Chriſtiana, quanta tibi impoſita ſit rectè viuendi neceſſitas inter æterna ſupplicia & præmia conſtitutæ. *Credo tibi, ô æterna veritas,&c.*vt ſuprà pag.7.

Studiosè ad finem tendere oportet.

PVNCTVM II. Finge Primò te in illo vaſtiſſimo mundi deſerto verſari, & vide quàm alta ſit patria,quàm arduus aſcenſus; & meritò ſuſpira, ac cogita,quam viam tenere debeas, cùm agatur de omni æternitate. O quantâ ſolicitudine, curâ ac vigiliâ perpetuâ ad hoc incumbere debes! moueant te creata omnia, quæ ad finem ſuum magno impetu tendunt. Ecce, quomodo ad locum naturalem elementa properent; quomodo ad ſua oblectamenta & finem ſuum animalia ferantur.. Attendite filios ſæculi omnes cogitationes potentiaſque animæ convertere, vt vanum ſibi finem honoris aut voluptatis conſequantur. Age verò,quoties tu de fine tuo cogitas? de viâ ac ſemitâ ad eũ? Aſpira vt ſup.pag.8. *Hæccine firm.â*,&c.

Nobilitas finis.

Conſidera Secundò, quàm ſit nobilis finis tuus, ſeruire Deo; quam vtile tibi adhærere illi, & vnum ſpiritum eſſe cum eo, & æternâ frui felicitate: nihil

hil

hil certè præter hoc vnum tibi vtile; ſed vnicum & ſolum bonum hîc tuum eſt, tendere ad illum finem creationis tuæ; eoque beatior es, quò propinquiùs accedis. Ea enim conditio eſt finis cuiuſque rei, vt eiuſdem ſit perfectio & beatitudo. Abſit igitur, vt aliud bonum quæras: bonum tuum quære, ô anima. eſt enim bonum aliud alteri; quære bonum tuum: nemo bonus niſi ſummus Deus; quid ergo tibi deeſt, cui ſummum bonum eſt? Sunt & inferiora bona, quæ alijs & alijs bona ſunt. Pecori quid bonum eſt, niſi implere ventrem, carere indigentiâ, dormire, geſtire, viuere, ſanum eſſe, generare? tale tu bonum quæris? cohæres CHRISTI quid gaudes, quia ſocius es pecorum? erige ſpem tuam ad bonum bonorum omnium. *Omnipotens*, &c. vt infrà pag. 15. vel *Credo*, vt ſuprà pag. 7.

Beatitudo hominis eſt finem attingere. Aug. in Pſal. 102.

Conſidera Tertiò, quæ præſidia tibi ad viam data à Deo ſint, nempe creaturæ omnes, quas immenſâ liberalitate creator tuus & ad vſum & oblectationē plurimas dedit. Quot, Deus bone! artes ac ſcientias? quàm præclara Sacramenta ſubſidiaque ſpiritualia (quæ verè & propriè media ſunt) eaque plurima etiam largitus eſt? ſuntque hæc omnia velut viæ & auxilia ad viam longiſſimæ & feliciſſimæ æternitatis. Quocirca gratias age immenſas tam munifico largitori.

Media ad finem.

Attende verò, niſi inſipientiſſimus ſis, his omnibus non aliter vtendum, neque amanda ea, aut quærenda, niſi in quantum tibi auxilio eſſe poſſunt ad finem, id eſt, omne bonum tuum conſequendum, optimaque tibi media eligenda eſſe, id eſt viam tutiſſimam. Tune enim, ſi in patriam eundum eſt, deteriorem viam eligas? ſi ſanitas curanda, periculoſiorem adhibeas medicinam? ſi nauigandum, magis carioſum & quaſſatum quàm firmum eligas nauigium? Veſtem, equum, currum, domum, optima eligis; & viam vnde pendet æternitas (proh dementiam!) eliges periculoſiorem? Ah vtinam homines ſaperent, & intelligerent, ac nouiſſima prouiderent!

Quomodo vtendum medijs.

Optima via eligenda, id eſt media.

Deut. 32.

Affectus oportet moderari. derent! Considera hîc quas inclinationes erga honores, opes, & voluptates, &c. sentias; & vide ne affectu in discrimen æternæ vitæ & viæ rapiare. *Haccine vera sunt*, vt suprà f. 7.

Hier. 10. *Indifferentia necessaria.* PVNCTVM III. Considera coram Deo te ignarum esse viæ quà ad salutem peruenire possis. vnde Jeremias Domino aiebat: *Scio Domine; quia non est hominis via eius: nec viri est vt ambulet, & dirigat gressus suos.* Et Sapiens: *A Domino diriguntur gressus viri:* quis autem hominum intelligere potest viam suam? Et quot eheu! sunt viæ, quæ videntur homini rectæ, quarum tamen nouissima ducant ad mortem? *Incertæ viæ nostræ.* *Prov. 16.* Vide quàm incertæ sint omnes humanæ prouidentiæ. O quoties status, aut occupatio eligitur, prosperoque, vt ita dicam, soluitur vento, & in syrtes miseriarum, atque charybdes æternæ salutis, tempestate coortâ ferimur, quia viam rectam non delegimus! Cogita igitur, quotiescumque munus, aut vitæ status, aut negotium suscipiendum est, quasi propositas *Simile.* tibi ægro plurimas medicinas, variaque pocula, quorum vnum atque alterum letale sit, hoc casu tunc temerè eligeres? Tibi sortes oblatas, atque in ijs non vnam mortis esse sempiternæ. Istásne tu iacere temerarius auderes? Finge denique te stare velut in multiuio periculoso admodùm, & in vastâ solitudine. Quid tum ageres miser in tenebris positus, & viarum ignarus? Túne sciens deteriorem eligeres? Quid dico? An vllam eligere auderes, & ducem præsentem respueres? An in vnam partem omnium ignarus propendere posses? Túne cæcus viam eligeres? Nónne potiùs diligentissimè ducem quæreres, & suppliciter illius arbitrio duci te flagitares? Igitur in his omnibns indifferens esto, id est, neque ad vnam, neque ad alteram partem inclinatus, sed suppliciter roga Deum, vt vias tuas dirigat, & dic cum Propheta Dauid: *Deus rogandus vt viam monstret.* *Psal. 26.* *Legem pone mihi Domine in viâ tuâ, & dirige me in semitam rectam propter inimicos meos.*

EXER-

EXERCITIVM.

O Mnipotens *sempiterne Deus, qui vniuersa hæc creasti de nihilo potenti manu tuâ, & me formasti ad imaginem & similitudinem tuam; concede, obsecro, vt numquam obliuiscar tui. Adhæreat potiùs lingua mea faucibus meis, & obliuioni detur dextera mea, quàm ego à te factus, & ob hoc solùm, vt laudẽ & amem te, aliquando obliuiscar tui, & sic eleuetur cor meum, vt obliuiscar originis meæ. O spes mea vnica Deus meus, ne sinas obsecro vt veniat mihi pes superbiæ, vbi ceciderunt omnes, qui operantur iniquitatem.*

Finis creationis.

Et verò quomodo eleuari cor hominis poterit, qui de nihilo est, & in nihilum quolibet momento rediturus; nisi tu supponeres manum tuam? Nisi elementa cæteraque ad vitam necessaria conseruares infinitâ bonitate ac beneficentiâ tuâ? Quid autem retribuam tibi Deus meus pro his omnibus quæ retribuisti mihi? Ab æterno enim, & ante mundi constitutionem dilexisti me: Vbi tunc eram qui nihil eram? in te eram, & non eram: quod enim factum est, in te vita erat, & ego eram tibi cognitus, mihi verò ignotus, quia aliquando futurus eram benignitate tuâ. Et vbi ero, Deus meus, post dies paucos & malos peregrinationis meæ, quando qui iam sum nõ ero, qui verè sum temporis spolium, & vapor, & fumus? Ero ero in æternitate, sed in quâ? spero equidem in misericordiâ tuâ quòd deducet me in terram viuentium dextera tua, quodq; in multiuio vitæ huius eris mihi via, & in morte mihi optatissima vita.

Psal.55. Actus humilitatis. Gratiarũ actio. Psal.115.

Psal.38. Vbi quæso homo breui futurus es?

Tantùm hoc vnum à me postulat bonitas tua, vt finem meum gloriam tuam & salutem meam semper ob oculos habeam: nisi enim hoc fecero, æterna supplicia mihi comminatus es; & si fecero, præmia quæ nec oculus vidit, nec auris audiuit, promittere dignatus. Eia, creator mi, operi manuum tuarum porrige dexteram, vt perpetuò cogitem de te, & loquar de te, ô vnicum bonum meum: & sic operer vt veniam ad te desiderium collium æternorum. Vias tuas rectas, & absque vllâ iniquitate demonstra mihi, & semitas tuas edoce me; vt numquam declinem à mandatis tuis, quæ dilexi super aurum, & topazion.

Proponitur tibi mors & vita, vtrũ eligis? 1. Cor.2.

Iob.14.

Psal.24. Psal.118.

Ecce

Proposi-tum Deo seruiendi. Intentio pura. 1. Cor. 10. Prov. 16.

Ecce coram te, & curiâ tuâ ambulare per gratiam tuam propono, & in viâ immaculatâ vt tibi seruiam omnibus diebus vitæ meæ. Ex nunc siue comedã, siue bibam, siue quid aliud agam, omnia ad gloriam tuam Domine IESV CHRISTE *faciam, tuamque vnius spectabo voluntatẽ, qui vllâ in re quid eligam ignoro. Ecce enim via non rarò videtur homini recta, & nouissima, eheu! ducunt ad mortem, mortem sempiternam. Nescit omnino homo finem suum, nescit viam, introitum, & exitum suum. Ideò rogo te, Domine, intimo cordis affectu, vt dirigere me digneris in viam bonam, quâ scis me peruenturũ ad finem optatum, & portum peregrinationis huius.* Resignatio. *Fac semper de me sanctissimum beneplacitum tuum; Tibi enim Domine mi, & Deus meus, reuelaui causam meam, me millies tibi consecraui, & iterum, iterumque me totum in æternum consecro, & deuoueo. Vtinam toties, & eo affectu possem, quo debeo, & desidero; maximè dum video quòd teipsum dederis mihi, & in mortem preciosam animam tuam, & in cibum etiam hodie corpus & sanguinem tuum.* Præparatio ad Communionem. *Ecce hodie paratus es facere voluntatem nostram, & omni momento descendere in manus sacerdotis; & me pigebit parêre tibi? imò potiùs viuam tibi, & cibus meus erit facere omnes voluntates tuas, & diligere te ex toto corde meo. Amen.*

Praxis de fine sibi præstituendo.

POST meditationem hanc statue Primò tendere ad finem creationis tuæ, & coram Deo sæpè hoc propositum renoua; & ex te percunctare, Ad quid creatus sum? Quid intendo his studijs, cogitationibus, occupationibus meis? Quò pergo? Illuc enim tendis, ad quod tua fertur intentio. *Intentio recta.* Imò talis es qualis illa; si diuina, diuinus; si profana, profanus; si perfecta, perfectus.

Secundò cogita, quæ viæ ad illũ ducant, & decerne tibi commodam ac vtilem ad eumdem consequẽdum. *Qui passus in viâ vitæ.* Passus in hisce vijs sunt cogitationes, verba, & actus nostri. Quare, vt viator, sępè interroga teipsũ & alios, ne à rectâ viâ deuies, magnisque ambagibus & dolore in eam redeundũ tibi sit.

Error mortalium. Tertia praxis esse potest, cùm vbique ob oculos incurrant, videre obliqua hominum studia, & intentiones, & errores: cùm omnes propè quæ sua sunt, quærant, & non quæ IESV CHRISTI.

Quarta

Quarta praxis,& optima eſt, ſtatim in viã redire, ſi peccato aliquo deuiaueris, contritionẽ eliciendo: ad quod habes deliberationem infrà poſitam de maturâ conuerſione. Conuerſionem autem in eo poſitam eſſe ſcias, vt verè primò quis conteratur, ſecundò confiteatur, tertiò vitam in melius iuſtituat: quæ tria quomodò facienda ſint, in proximè ſequentibus capitibus explicabitur. *Pœnitentia reducit in viam.*

Quinta eſt ex conſpectu omnium creaturarum aſſurgere in gratitudinem, cùm propter te omnes ſint creatæ. *Eleuatio mentis è creatis.*

Sexta. Aliquando in ambulando, aut in ſolitudine cogitare animæ immortalitatem, & quid poſt hanc vitam, & vbi actura ſit. *Animæ dignitatem attende.*

Septima. Ex corporum omnium corruptione, quæ vbiq; in oculos incurrit, & multorum præſtantia animæ nobilitatẽ agnoſcere, & eius ſpiritualitatem. Quemadmodũ enim res iſtæ ſenſibiles ſunt, & materiales; ita ſunt aliæ inſenſibiles, & ſpirituales, quæ illis magno interuallo dignitate, potentiâ, &c. præſtant: vt in Angelis, & dæmonibus patet.

Octaua praxis eſt, manè actiones in Deum dirigere; deinde aliquoties per diem aut ſaltem veſperi progreſſum ad finem examinare: non enim progredi, regredi eſt. *Manè vitã ordina.*

Nona. Et quia neſcit homo viam ſuam, vtile etiã ab alijs explorare quid de viâ & vitâ tuâ ſentiant. *Monitorẽ quære.*

Oratio pro executione, quæ incipit *Dignatus es*, &c. pag. 10.

IACVLATORIÆ.

ad affectum excitatum in Meditatione per diem fouendum.

Educ me Domine in ſemitam mandatorum tuorum, quia ipſam volui. Pſal. 118.

Vias tuas, Domine, demonſtra mihi, & ſemitas tuas edoce me. Pſal 24.

Legem pone mihi, Domine, viam iuſtificationum tuarum, & exquiram eam ſemper. Pſal. 118.

Greſſus meos dirige ſecundùm eloquiũ tuum, & non dominetur mei omnis iniuſtitia. Pſal. 118.

Notam fac mihi viam in quâ ambulem, quia ad te leuaui animam meam. Pſal. 141.

Perfice greſſus meos in ſemitis tuis, vt non moueantur veſtigia mea. Pſal. 16.

Vide ſi via iniquitatis in me eſt, & deduc me in viâ æternâ. Pſal. 138.

CAPVT II.

Deliberatio de primo ac præcipuo ad finem medio, Fide.

HOMO. O Sol iuſtitiæ, tune in tenebris luces mihi lux vera? Tune ſplendes mihi, & imples intima cordis mei? Equidem te video, & gratias tibi ex intimo corde ago, quia dediſti mihi in luce fidei veræ ambulare. ſed, eheu! vereor ne tenebræ me comprehendant. Quot, Deus bone, fallaciæ! quot deuia! Millenæ hæreſes quot non tenebras offundunt mortalitati noſtræ! O lux vera illuminans omnem hominem quomodò euadere hactenus potui? Quomodò mei non penè moti ſunt pedes? Porrige Pater miſericordiarum filio tuo paruulo dexteram, vt in luce fidei Catholicæ viuam, & in te moriar, & propter te; finem enim vitæ oſtendiſti mihi.

Fides lux eſt.

CHRISTVS. Ecce finem tuum iam cognoſcis, proſpicis portuum: quid ſupereſt, niſi vt quæras ad eum mediū & viam? nulla autem verè magis neceſſaria, quàm fides. Sine fide enim (ait meus Apoſtolus) impoſſibile eſt placere Deo. Credere enim oportet accedentem ad Deum, quia eſt, & inquirentibus ſe remunerator ſit. Imò, fides æquè eſt neceſſaria, ac ei, qui in hoc mundo viuit, ad viuendum reſpiratio. Vides, quo ſtudio orthodoxiæ adhærere, & in eâ ſe confirmare oporteat; eandem verò quærere, ſi fortè quis errauerit, quàm ſit omninò neceſſarium? *Credo tibi*, &c pag. 7.

Heb, 11.

Clemens Lib. 2. Strom.

HOMO. Domine, deduc me in iuſtitiâ tuâ: propter inimicos meos dirige in conſpectu tuo viam meam: non enim eſt alius, qui dirigere poſſit greſſus noſtros in ſemitis tuis, vt non moueantur veſtigia noſtra, in tot hæreſum & ſectarum numero. Equidem quis non hæreat aut erret, velut in multiuio, nocte horridâ, viæque ignarus viator? quis non moueret penè pedes ſuos, niſi tu,

Pſalm. 5.

Via eſt fides hæreſes plurimæ.

ſi tu, lux vera illuminans omnem hominem, illuceſceres in cordibus noſtris? non enim eſt volentis, aut currentis, ſed tui, Deus, miſerentis: neque enim caro, aut ſanguis reuelare poſſunt viam tuam, ſed tu ſolus; qui habitas lucem inacceſſibilem; à quo velut patre luminum, omne datum optimum, & omne donum perfectum deſcendit: quique omnes ad agnitionem veritatis vis venire; ideò non reliquiſti nos ſine teſtimonio, ſed viam certam, & legem, veluti faciem, in mundo hoc lucere voluiſti, quâ omnes, ſicut filij Iſraël per deſertum, ſi quidem vellent, deduci poſſent in terram ſanctam, & terram viuentium. Alienum eſſet à bonitate tuâ, & crudele, ſi ad viam ignotam vocares, neque quam ſequeremur, oſtenderes. Clamat id ratio, & ſanguis tuus pro nobis effuſus: dictat enim ratio veritatem eſſe vnam, vt tu, Deus meus, vnus es, & Chriſtus vnus, vna Eccleſia, velut arca, extra quam non ſit ſalus. eheu! quàm triſte videre diluuium errorum, quo mergitur totus ferè orbis terrarum; quo ſcinditur veſtis tua inconſutilis, & inane redditur pretium ſacratiſſimum mortis tuæ, Domine IESV! *Ioan. 1. Rom. 9. Matth. 16 1. Tim. 6. Fides donum Dei. Iac. 1. Deus viam oſtendit. & Eccleſia.*

CHRISTVS. Reſpice, & vide quanta fecerim animæ tuæ, qui te inter tot errantes feci veritatem intueri, & viam bonam. *Benedictus es*, vt infrà pag. 24.

HOMO. Quid retribuam tibi pro hâc dignatione tuâ? numquam certè condignas agere gratias potero, vocatus in admirabile lumen tuum. *Gratiæ pro Fide. 1. Pet. 2.*

CHRISTVS. Ego equidem neminem perire volo, & oſtendo omnibus viam bonam, & Eccleſiam, velut Pharum in naufrago mari, velut columnam & firmamentum veritatis. *Eccleſia vt Pharus.*

HOMO. Vnde igitur, Domine IESV, tot diſſenſiones, ſectæ, ſchiſmata, & hæreſum periculoſæ charybdes vltrò quæruntur?

CHRISTVS. Fili, nónne & lex mea perſpicua ac lumine naturali nota eſt? nónne jugum meum ſuaue?

Vnde hereſis nata. attamen multi malitiâ ſuâ ita excæcantur, vt ratio naturalis planè obſuſcetur, & mandata mea grauia & importabilia exiſtiment, arguant ſapientiam & bonitatem meam, quaſi ego damnationis eorum cupidus iuberem, quæ ſeruari non poſſunt: perinde, ac volare ſine alis, ſine pedibus ſtare. Scrutari omnia volunt, neque quidquam credere ſe, priuſquam intelligant, profitentur. *Stultè hæreticus renuit credere.* Quaſi verò Trinitatis myſterium capiat quiſquam, aut vlla naturæ arcana perfectè comprehendere poſſit. Sic & ridiculè credere ſe Scripturæ ab Eccleſiâ traditæ profitentur, ſenſum verò illius reſpuunt ab eâ intelligere: *2.Cor. 3,* atque ita, quos ſpiritus non viuificat, littera occidit. Sunt, qui nihil horum penſi habent, & quauis in religione ſalutem ſibi promittunt. *Vna eſt fides neceſſaria ad ſalutem.* Quod ſi ita foret, quorſum Euangelium annuntiaſſem vobis, & quæ hauſeram è Patris ſinu, enarraſſem? Quorſum hæreſes iuſſu meo damnatæ fuiſſent? Martyres pro fide meâ Catholicâ occubuiſſent? Apoſtoli, vt Euangelium prædicarent vniuerſo mundo, miſſi fuiſſent? Quod eſſet inter Iudæos, Turcas, Chriſtianos diſcrimen? *Tit. 3.* Cur mandaſſet Apoſtolus meus ex me, hæreticum deuitari poſt ſecundam correptionem, quòd ſubuerſus ſit qui huiuſmodi eſt, & proprio iudicio condemnatus? *Benedictus es,* &c. vt infrà, pag. 42.

Pſal. 85. Gratiarũ actio pro Fide. HOMO. Confitebor tibi, Domine, in toto corde meo, & glorificabo nomen tuum in æternum, quia miſericordia tua magna eſt ſuper me, & eruiſti animam meam ex inferno inferiori: *Pſal. 55.* eripuiſti animam meam à morte, & pedes meos à lapſu: *Pſal. 72.* tenuiſti manum dexteram meam, in voluntate tuâ deduxiſti me, & cum gloria ſuſcepiſti me: gloria enim magna ſequi te, Domine; *Pſal. 18.* & ſanctam legem tuam, legem immaculatam, conuertentem animas: iudicium tuum verum, illuminans paruulos.

CHRISTVS. Planè immaculata, & ſancta eſt lex mea, & hæc tibi nota ſit catholicæ veritatis. Nónne enim

enim hæretici castitatem, quam ego commendaui, impossibilem aiunt? vota verò & abstinentiam, impia esse clamant: me peccati auctorem volunt, & libertati ac nequitiæ suæ velamen prætexunt. Quorsum verò leges, pœnæ ac præmia, si peccatum vitare homo non potest?

Fidei vera nota.

HOMO. Hæc luce clariora esse vidi, dum posuisti animam meam ad vitam, & non dedisti in commotionem pedes meos. Sed & illud me plurimùm confirmat, certumque in tantâ rerum incertitudine reddit, quòd Catholicos saluari posse etiam hæretici profiteantur. Quæ ergo dementia esset, cum Catholicis non stare, quos etiam aduersarij saluos esse decernunt? Cui enim non suaderem tutiorem in tanto discrimine viam eligere? illa autem est, quam probat vtraque pars, etiamsi sibi aduersariæ. Sic nemo dubitat utriusque medici judicio medicinam probatam tutiùs accipi, quàm alterius opinione damnatam.

Psal. 65.

Dementia est Catholicum non esse.

O quantas in horâ mortis angustias patiuntur, tot (eheu!) jactati erroribus, quot ferè capita reperiuntur! non est, vbi pedem firment, sed dubii viuunt eiusmodi, dubiique moriuntur: & qui ausi sunt, dum viuunt, arguere te, quòd viam certam non monstraveris, certò in æternæ damnationis barathrum sese præcipitant. O quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, vt plorem interfectos populi mei! Quid excusabunt miseri? Quid dicent, cùm ad te Deus meus iudicem suum venerint? non enim habebit te Deum patrem, qui Ecclesiam, dum viueret, noluerit habere matrem. Quid aliud audiet quàm laudari abs te opera bona; quòd boni esurienti tibi dederint manducare, & sitienti potum præbuerint, & ob hoc æternis à te præmijs honorari; qui verò secùs fecerint, sempiternis suppliciis addici? *Hæccine vera*, &c. vt sup. pag. 7.

Actus zeli.

Ierem. 9.

Hæretico nulla excusatio.

CHRISTVS. Quid respondebunt mihi, quod apostatis nullis miraculis claris, sed criminibus, spurcitiâque notis adhæserint, & tantâ antiquitate & miraculis roboratam

 boratam

Hereticorũ fundamentum. boratam Ecclesiam deseruerint; hoc solo argumento, quod Scripturam ac Patres dicerent ipsi sese meliùs explicare, suoque id sensu. Aduerte, an vllum aliud, vt ad se homines trahant, hæretici adferre possint argumentũ.

Crux hæreticos damnabit. Quid dicent, cùm signum crucis meæ fulgebit in cælo, qui omnem carnis afflictionem abhorruerunt, & exemplum meum spreuerunt? laboranti in vineâ meâ promisi præmium, & villico reddenti fructum in tempore: an verò, cùm omnia illi opera peccata esse dicant, peccatis ego præmium statui, aut ea fructus appellaui? tunc erubescent coram orbe terrarum, qui dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt: & quæcunque non intellexerunt, blasphemârunt; nihil certi habuerunt, nisi quod illi judicârunt.

Præmium non debetur hæretico.

O Æternitas! HOMO. Et si quidem de æternitate omni non ageretur, minùs affligeret me perditio eorum. Sed ô æternitas, æternitas! quàm grauis illos manet æternitas! Miserere, Domine, miserere, quia tempus miserendi, quia venit tempus. *Benedictus es Domine*, &c. vt infr. p. 24.

Psal. 101.

Nusquam Sancti nisi in Ecclesiâ. CHRISTVS. Mihi proprium est misereri semper & parcere: sed cùm horter, moneam, clamem in plateis, nemo interrogat de viis antiquis. Si enim id facerent, ecce, quot Monachorum sanctorum agmina illis lucem adferrent? quot Episcoporum lumine caliginem dissiparent? quos Missam fecisse, & ritu Catholico vixisse testatur omnis antiquitas, & templa loquuntur, & anathemata clamant. Quot enim olim ego hodieque ad Matris meæ honorem miracula edidi? quot Sanctos iisdem illustraui? at sicut Iudæi me in principe dæmoniorum eiicere dæmonia dicebant: ita hæretici cæci præstigias & mendacia vocant, quæ totus orbis testatissima nouit & probat.

Miracula in Ecclesiâ.

Luc. 11.

Quales reformatores quærat IESVS. Quid sibi volunt isti Reformatores: ego innocens, impollutus, agnus sine maculâ (cuius oculi respicere ad malum non possunt) mittam, vt Ecclesiam reforment, apostatas, & homines ventri ac deliciis deditos?

tos? & quomodo prædicant si non mittantur? hinc fit vt inexcusabiles sint, qui hæc nôrunt, magistri eorum: qui populum meum errare faciunt, vt ducant eos velut oves errantes,& occidant,& mactent, donec in infernum perueniant,vbi mors depascet eos. *Psal.48.*

HOMO. O patiens & longanimis super malitiâ hominum! miserere saltem populi innumeri, & turbarum, *Isa.5.* quæ sunt sicut oves sine pastore. Vide vt infernus dilatârit os suum; aspice, Domine, & ne memineris iniquitatum nostrarum,citò anticipent nos misericordiæ tuæ. Tu enim pastor es,tu dux noster, legifer noster. Da illis gustare semel pacem, quam multam dedisti diligentibus te, & venient & adorabunt te, Domine, & confitebuntur nomini tuo. *Credo tibi*,&c.pag.7.

CHRISTVS. Pax non est nisi in humili corde: quæ verò humilitas esse potest in eo, qui audet grandi supercilio Scripturam meam censere, vellere, truncare; Patres verò falsis erroribus aspergere, aut eos stupiditatis & inscitiæ insimulare? Nónne veritas vna est? nónne vbi diuisio, ibi dissensio? quot verò illic capita,tot sunt sententiæ; cùm quiuis spiritum suum audeat appellare auctorem. Nihil enim discriminis est inter sectas illas, vt dixi; nihil adferre possunt, nisi, Nostra hæc explicatio germana est, nostra melior. Quis hoc confirmat? spiritus, sibi scilicet contrarius. Et verò nónne veritas vna est, & falsitas multiplex? Quis ignorat in omnem partem Scripturam & Patres torqueri malitiâ hominum posse, vti & leges? Quare nisi iudices & arbitri essent, non forent illæ pacis auxilia, sed diffidiorum fomenta: ideoque ego arbitrum Ecclesiam statui, columnam & firmamentum veritatis, quam si quis non audiret, esse sicut Ethnicus & publicanus. Egone & Apostoli mei sic probauimus veritatem doctrinæ, dicentes: Spiritus meus hanc vobis doctrinam vt saniorem proponit? Quis enim sua commenta sic venditare nequit? Ego verò dixi: Nisi opera fecissem in eis,quæ

Pacem non habet nisi humilis.

Vnicum argumentum hæreticorũ

Arbiter necessarius, & iudex. *1.Tim.3.* *Matth.18.*

Ioan.15.

Nota Ecclesiæ miracula. nemo alius fecit, peccatum non haberent. Atque hoc sigillum doctrinæ meæ non mihi soli seruaui, sed libens discipulis meis tribui, atque adeò promisi fore vt maiora me facerent; nullumque æuum est vel erit, quo non & miracula, & Sancti velut stellæ in firmamento Ecclesiæ meæ fuerint, & futuri sint. *Hæccine vera,* vt suprà, pag. 7.

Libertas carnis inuitat ad hæresim. HOMO. Hoc etiam animaduerto, nunquam à Catholicis deficere vllos, vt meliores fiant, sed vt libertatem carnis, quam prædicant hostes tui & crucis tuæ, consequantur. Viuere cum hæreticis, & cum Catholicis, eheu! mori frustrà vt plurimùm optant, qui prudentiores eorum: cùm securè, etiam cum iis, omnium iudicio, moriantur. Heu miseri! vsquequò graui corde? ut quid diligtis vanitatem, & quæritis mendacium? *Psalm. 4.*

EXERCITIVM

Psal. 65. Ecclesia audienda. *BENEDICTVS es Domine Deus, qui non amouisti misericordiam tuam à me, sed reuelasti mihi aurem, vt audirē Ecclesiā tuam, & non essem sicut Ethnicus, & publicanus. Benedictus sis in æternū, ô infinita bonitas, quæ notas mihi fecisti vias vitæ, cùm extra Ecclesiam tuam nulla via sit salutis.* Extra illā nulla salus *Obsecro te Domine, fac me stare constanter super semitas antiquas tot sanctorum Patrum testimonio firmatas, & eorumdem vestigijs, siue exemplis calcatas. Illumina me ô lux vera, & ita confirma me, ne vnquam obdormiam in morte; ne quando dicat inimicus meus: Præualui aduersus eum.* Psal. 12.

Rom. 12. *O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei! quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius! Quis cognouit sensum tuū Domine, aut quis consiliarius tuus fuit? Ecce pereunt in horas singulas innumeri propè mortales & dilatauit infernus os suū absq; vllo termino, & vix est qui annos æternos in mente habeat, qui æterna supplicia, & solatia consideret sempiterna. Quo enim studio, bone IESV, si ea cogitarent homines, veritatem quærerent? quo feruore Ecclesiā Catholicā, cū vna sit via salutis, complecterentur.*

Isaiæ. 5. O quot pereunt animæ! Psal. 67. O quanto studio quæ renda salus!

rentur. Neq; certè ea latere potest, cũ tot sanctitate illustribus viris, tot clara miraculis, tot confirmata sæculis, tot Martyrũ sanguine signata sit, & obsignata. Dicite mihi, errantes animæ, immortales animæ, agni immaculati sanguine redemptæ, ad æterna creatæ gaudia, cur ruitis in æternũ luctũ? Quis vos, obsecro, sic fascinauit? Itáne verò credibile est sæculis propè sedecim sanctissimos, & sapientissimos viros errasse, donec è fornice veniret apostata monachus, & Venere afflatus, & è popinâ Baccho calens quintum euangelium eructaret?

Quis credat id quod oculis aspicimus, tot mortales errantes à viâ veritatis huius fatuâ doctrinâ tã securos esse, viuere, dormire? Eheu! nesciunt miseri quæ illis immineat æternitas. ideò neq; quærunt de viâ rectâ, de viis antiquis; nõ attendunt, viã semel & vitã peractã numquam esse remeabilem. Venite, quæso, & videte opera Domini, quæ posuit prodigia super terrã, & discite, vbi sit longiturnitas æternæ vitæ, vbi via salutis: sine fide enim impossibile est Deo placere. Aspicite Eremitarũ & Monachorũ agmina abstinentiâ & innocentiâ vitæ summâ in Ecclesia sola Catholica micantia, Virginũ choros castitate rutilantes. Martyrũ inuictã patientiã. O quas tibi debeo grates, Redemptor mi, qui in istis tenebris hæc lumina oculis meis splendescere fecisti; vt viderem quò & quà tenderẽ, & columnæ veritatis Ecclesiæ Catholicæ adhærerẽ; in quâ verâ fides peccatores sanat, ignorantes illuminat, curat ægrotos, docet fideles, pœnitentes reparat, iustos reddit feruentiores, coronat Martyres, conseruat Virgines, Coniugatos castificat, reformat Ecclesiasticos, Sacerdotes consecrat, præparat regna cœlestia, æternamq; hereditatẽ in Angelorũ societate cõmunicat! O vtinã hæc aspicerẽt & cogitarẽt, & præcepta tua, Deus, seruare vellent, quos apostatarũ deliria miserè seducũt! vere enim dixisti, ô Veritas æterna: Si quis voluerit voluntatẽ Patris mei facere, cognoscet de doctrinâ meâ, vtrũ ex Deo sit, an ego à me ipso loquar. Sed quis est qui potest cæcũ & mutũ curare? Nónne tu qui solus es? Veni igitur desiderate cunctis gentibus, & dic vt cæci videant, surdi audiãt, pauperes animæ tã tibi caræ, & preciosæ euangelizentur. Exite, exite animæ

O æternitas, cur errantes nõ reducis?

Psal. 45.

Heb. 11.

August. ser. 10 de verb. Apost.

Ioan 7.

Fides est donum Dei.

quibus impendet longa æternitas, exite de medio Sodomorũ, de Synagogâ impiorum, & cum Abrahamo de Vr Chaldæorũ. At nemo poteſt venire ad te, niſi traxeris illũ. Trahe ergo, Domine, animas illas vinculo charitatis tuæ, fac vt guſtent, quam ſuauis ſit panis tuus, & frumentum electorũ, & vinũ germi-
Iſa.63. *nans virgines.* Miſerationũ Domini recordabor, ô anima mea; laudẽ Domini ſuper omnibus quæ reddidit nobis Dominus, & ſuper multitudinem bonorũ, quæ largitus eſt nobis ſecundùm indulgentiam ſuam, & ſecundũ multitudinem miſericordiarum ſuarum *In dilectione tuâ, & in indulgentiâ tuâ redemiſti me, bone IESV, & portaſti me, & eleuaſti me cunctis diebus ſæculi. O vtinam, Paſtor bone,*
Heb 11. *audirent oues tuæ errantes vocem tuã! certè cum Moyſe fide relinquerent Aegyptũ, & tenebras eius, & venirent ad te pa-*
Iſaiæ 65. *ſtor animarum noſtrarum; te, bone IESV qui expandis manus tuas totâ die ad populum incredulum, qui graditur in viâ nõ bonâ poſt cogitationes ſuas; te, ô Sapientia æterna, quæ foris prædicas, & das in plateis vocem tuam dicens: Vſquequo par-*
Prou.1. *uuli diligitis infantiam, & ſtulti ea quæ ſibi noxia ſunt, cupient, & imprudentes odibũt ſcientiã? Illumina, ô bone IESV, animas eorum & meam, & confirma me, & adauge mihi fidem, tu qui illuminas omnem hominem. Sparge, ô bone IESV, redemptor mi, radios pietatis tuæ, & miſerere; recordare Domine miſerationum tuarum, & pretioſi ſanguinis tui, quo redemti ſumus. Perduc nos paſtor bone, ad vera paradiſi paſcua; libera nos de morte æternâ, ô vita noſtra, & vnicum refugium noſtrum.*

Praxis pro conuerſione ad orthodoxam fidem.

Oratio. PRIMÒ, neceſſe eſt hominem ad Deum confugere, & lucem ab eo poſtulare.

Indifferentia. Secundò, affectus deponere, atque odia vt animo defæcato de re totâ poſſit iudicare. affectus autem maximè erga bona eſt exuendus, qui multos irretitos tenet.

Lectio Patrum. Tertio, legere expedit antiquos Patres, ſed nõ eos, quos peſſimo maiorum ſuorum hæreticorum exemplo, noſtri temporis hæretici deprauârunt.

Quartò,

Quartò, conferre cum viro doсto, non animo disputandi, sed veritatem agnoscendi. *Collatio.*

Quintò, eleëmosynas eâ intentione largiri, & orationi humiliter ac crebrò incumbere. Et vel Angelũ mittet Dominus, ac compellet nouum Petrum aliquẽ venire, id est, Apostolicũ virum; vel vt Eunucho Philippũ dabit. Qui enim vigilat ad fores sapientiæ, & obseruat ad postes ostii illius, beatus est, & inueniet vitam, & hauriet salutẽ à Domino. *Eleemosynæ. Prou. 8.*

Sextò beneficiis animus errantis, quẽ iuuare desideras, primò conciliandus: plus enim trahit charitas, quã suadeat multa disputatio, atque ita celebrem illum Anachoretam Paphnutium conuersum fuisse legimus. *Conciliatio proximi.*

Septimò, libellos pios errantibus submittere, eorũ proles educandas suscipere, atque in orthodoxâ fide instituere, egregia est charitatis industria. *Lectio piorum libellorum.*

Octauò, adultiores si quis studeat in viã reducere, iuxta consilium R.P. Petri Fabri è Societate nostrâ, eorũ primùm animus à vitiis auocandus, & vitæ licentia: hæc enim ferè vnica remora esse solet. *Vitiorum fuga.*

Nonò denique, cùm infidelitas primùm peccatum non sit, vt quisquam se in fide conseruet, vtile est Ecclesiæ mores ac præcepta vbique defendere, vti & Patrum traditiones ac Superiorum mandata, diligenterque iis parere; vitã denique, non vulgi lege tepidè, sed ex Sanctorũ exemplo feruenter instituere. *Veneratio cærimoniarum.*

Decimò, nutanti circa fidẽ expedit, Primò, certò credere multas hæreses esse; imò, vt Apostolus loquitur, oportere vt hæreses sint, vt qui probati sunt, manifesti fiant. Secundò, hæreticos ab Ecclesiâ & Patribus censeri damnatos. Tertiò, considerare veritatem vnam esse, quæ vt omnibus innotesceret, misit Deus filium suum: tantum abest, vt eam consultò occultârit, errori viam ministrans. Illam proinde toto animo proponat quærere: verùm enim verò magnâ cũ humilitate, vna enim superbia omnium hæresum fons est & origo. Hæreticus siquidem Concilia omnia, Patres, Doctores, Sanctos & maiores omnes damnat erroris, vt vnus sapere videatur; neque vllam suæ doctrinæ rationem potest reddere, quàm se genuinũ supra omnes sensum Scripturæ esse consecutum. *1. Cor. 11. Aug. de fide ad Petr. Veritas est vna.*

Oratio pro executione, &c. suprà pag. 10.

Oratio pro errante in Fide.

INTER *mille angustias constitutus, de æternitate vehementer anxius, in tenebris ambulans sicut ouis quæ perijt, ad Te venio,* JESV *benignißime, lux mea, & pastor animæ meæ, qui venisti in hunc mundum, & sic me dilexisti, vt sanguinẽ & vitam tuam in ignominiosâ crucis arâ pro me effunderes, deduc, obsecro te per viscera misericordiæ tuæ, me in viam salutis. Doleo enim vehementißimè ex amore tui, quod vlla ratione recesserim à te: spero quòd non despicies opus manuum tuarum.* Tu enim vis omnes ad agnitionem veritatis venire, *& ego eam abs te humillimè efflagito: & paratus sum in tanto salutis negotio nihil omittere, quod ad illud pertineat. Memento quæso, Domine, me esse opus manuum tuarum. Et quid proderit tibi si peream, quem tanto pretio redemisti?* Tu non vis mortem peccatoris, sed magis vt conuertatur, & viuat. *Conuerte igitur me, & conuertar ad te. Perueniat ad te clamor meus, quia tempus miserendi, & quia venit tempus. Túne negare mihi potes lumen, ô lux vera, quæ toties dixisti: Petite, & accipietis; quærite, & inuenietis? Quæro ego te, dũ inveniri potes, & abrenuntio omnibus, quæ seducere me valent abs te. Quid enim in iudicio excusare possem, si me à veritate seduceret torpor, aut vanitas, aut opes, aut honor, aut fauor? cùm momento hîc viuam, vt felix viuam, vel infelicissimus semper moriar in omni æternitate. Libens omnibus renuntio, vt tuus poßim esse discipulus. Tot clamant in auribus meis Sanctorum voces, tot miracula cæcutientem trahunt, tot eruditi inuitant ad lumen. Nolo insanus videri mihi præ omni antiquitate sapere,* sed paratus sum captiuare intellectum in obsequiũ fidei, *& seruire tibi omnibus diebus vitæ meæ. Testis mihi tu es, Angele mi custos, testes Sancti omnes, & tu testis cordis mei Deus meus, quòd sincerè placere tibi desidero, atque orthodoxæ fidei, & tibi dulcißime* JESV, *& Ecclesiæ tuæ adhærere. Tu enim es via, quam quæro, tu veritas, quam indago, tu vita, ad quam suspiro.*

Contritio

Deus vult omnes saluos fieri. 1. Tim. 2.

Ezech. 33

Obsecratio.

Omnia abneganda propter salutem.

Superbia est & insania summa non credere.

Praxis

Praxis disputandi cum hæreticis.

SI disputationẽ cum hæretico euitare nequis; primò petendum ex eo, ne frustra fiat, quis arbiter sit disputationis vestræ futurus. Si enim dicat, Scripturam; quære quænã illa sit, & vnde eam habeat? Ab Ecclesiâ, inquiet; Cur ergo eam, dicito, truncant hæretici, & conuellunt: cur, si absque vllo dubio credant Ecclesiæ Catholicæ, vt veraci, dicenti: Hæc est Scriptura; respuunt eius, vt mendacis, interpretationem? Iam vero, quòd si ex Scriptura sola agendum; vbi scriptum, libros, quos Scripturam appellamus, esse Scripturam? Vnde colligis multa & præcipua credenda, quamuis scripta nõ sint, & ad Ecclesiam vt columnã & firmamentũ veritatis accedendum: de quâ Augustinus: Euangelio non crederem, nisi me Ecclesiæ commoueret auctoritas: Quòd si tunc ad Ecclesiam ire cupiat, quærenda ea est certis notis, antiquitate, sanctitate, vnitate doctrinæ, & Apostolicâ traditione. Stultum enim est, & petitio principij, consulendã esse de sensu Scripturæ Ecclesiam, & cùm quę sit, quæritur, vnâ notâ illã definire, nempe, Quæ optimè Scripturã explicat. Et rursum, Si quæram, ecquę illa sit, suam assignare. si rursus vrgeam, quis hoc asserat, suum quem habet spiritum erroris, scilicet & vanitatis proferre; si petam vnde constet eum spiritum habere, id ipsum tantùm asserere, ac denique fidei totius fundamentum hominis vani delirium constituere. Accuratiorem cum hæreticis disputandi rationem tradit R.P. Veronius in suâ Methodo.

Aug. epist. cont. Manich. cap. 5

IACVLATORIÆ.

quibus affectus deliberationis per diem foueatur.

A*Ccedite ad eum, & illuminamini, & facies vestræ non confundentur.* Ita fac Angelum custodem tibi loqui, vel potiùs audi Dominum te inuitantẽ his verbis: *Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos.* Hæc Dominum Iesum verba tibi ingeminare, *Audi aure cordis tui*, illudque, *Noli obdurare.* Psal. 33. Matth. 11

Vel illa: *Si quis sitit, veniat ad me, & bibat.* Ioan. 7.

Vel: *Ego sum lux mundi, ego via, veritas, & vita.* Ioan. 8.

Hodie si vocẽ Domini audieritis, nolite obdurare corda vestra. Psal. 94.

Audi fili, accipe consilium intellectus, & ne abiicias consilium meum, inuestiga sapientiam, & manifestabitur tibi, & continens factus ne derelinquas eam. Eccl. 6.

Ruminare etiã potes aliquã ex sequentibus sententiis.

State

Ierem. 6. *State ſuper vias, & videte, & interrogate de ſemitis antiquis, quæ ſit via bona, & ambulate in eâ.*

Deut. 22. *Interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi; maiores tuos, & dicent tibi.*

Prou. 22. *Nō tranſgrediaris terminos antiquos, quos poſuerūt patres tui.*

Matth. 24 *Videte ne quis vos ſeducat: ſurgent enim multi pſeudoprophetæ.*

CAPVT III.

Deliberatio de ſecundo medio, ſeu de ſtatu vitæ eligendo, vt finem conſequamur.

CHRISTVS. Poſt fidei cognitionem, alterum ad ſalutem medium neceſſariū eſt ſtatûs electio: cùm verò varios dederim inſtinctus, qui à primâ pueritiâ ferè emicant, & ſingulos ad aliquod vitæ genus, vt prudentiſſimus pater-familias liberos ſuos, deſtinem (non enim ad otium, ſed ad laborem creati eſtis) planè de illo maturè ſtatuendū eſt. *Varij ſunt ſtatus.* Sic Adamum, mox vt creatus fuit, in paradiſo conſtitui, vt cuſtodiret & operaretur illū. Attende autem certū eſſe, plurimos idcirco malè viuere, & æternâ excidere ſalute, quòd vitæ genus non eligant, aut perperā ſuâ libidine potiùs quàm voluntate meâ. Si quis autem vitæ ſtatum nactus ſit, is in eo ſe firmare debet, neque perpetuò fluctuare, ſed in ſuo ſe perficere. Non leuis enim eſt tentatio, ſibi nunquam conſtare, aliorū vitā laudare, de ſuâ queri. *Cuique in ſuo ſtatu manendū.* Nullus ſtatus eſt, in quo perfectio, quæ in charitate conſiſtit; nequeat acquiri. Et quam vis forſitan error in prima electione fuerit, quando tamen is mutari nequit, in eo ſe perficere oportet, atque ad me Patrem miſericordiarum confugere, ne fiat nouiſſimus error peior priore. *Credo tibi*, vt inf. pag. 7.

Pſal. 62. ANIMA. Ecce, Domine Deus meus, ex bonitate tuâ immensâ creaſti me; ſed ſcio, meliùs mihi eſſet natum non fuiſſe, niſi viam nouerim, quâ peregrinus in terrâ deſertâ, inuiâ & inaquoſâ, perueniam ad te finem meū, & ſummam felicitatem meam. *Ioan. 8.* O lux vera quæ omnes illuminas! ô via, ô veritas, ô vita! quà ibo, vt veniam ad

te

te paſtorem meum? Deduc me, Domine; quia cæcus & puer paruulus ego ſum, ignorans egreſſum & introitum meum. Multæ ſunt viæ, multi ſtatus & ſi hunc elegero, in ſpeciem bonum, forſitan teterrimus erit exitus; ſi illum, ſimiliter. Eſt enim via, quæ videtur homini recta, & nouiſſima eius ducunt ad mortem. Quis nouit viam hominis? quis ſcire poteſt? omnes enim ſunt incertæ prouidentiæ noſtræ. Idcirco, ego ſupplex per viſcera charitatis tuæ rogo, vt oſtendere mihi digneris viam, in quâ ambulem, in hoc loco horroris, & vaſtæ ſolitudinis. Tria enim difficilia mihi, ait Sapiens tuus, & quartum penitùs ignoro; viam aquilæ in cælo, viam colubri ſuper terram, viam nauis in medio mari, & viam viri in adoleſcentiâ. *Veni Creator*, &c. pag. inf. 35.

3. Reg. 3. *Deus rogandus vt ſtatum donet.* *Prou. 16.* *Prou. 20.* *Sap. 9.* *Prou. 16.* *Prou. 16.*

CHRISTVS. Vide itaque, vt non niſi me, qui ſum Sapientia æterna, & vbique adſto paratus, conſulto quid ſtatuas; vide ne præceps ruas; pro re natâ eligas ſtatum qui offertur, vtpote vxoris copia, præbendæ, dignitatis, opum, ſociorum & commoditatum: ſed ſcito nullam rem diligentiùs eſſe conſiderandam, cùm à ſtatus electione ſæpè aut felicitas, aut miſeria dependeat ſempiterna.

Electio ſtatus maximi momenti.

ANIMA. Valdè me diſtrahit multitudo ſtatuum, & omnino neſcio, quem eligam. Illumina me lux vera, & deduc me in ſemitam rectam, ſemitam mandatorum tuorum: quia ipſam volui.

Pſal. 118.

CHRISTVS. Cùm ita velis, caue certum deſtinare ſtatum; ſed eſto paratus, vt eum ſuſcipias, qui ad ſalutem tuam ex meâ voluntate & directione maximè ſit accommodus. Quòd ſi enim certum tibi delegeris ſtatum, & in ſpeciem deliberas, & meam voluntatem non ſequi, ſed meam tuæ vis accommodare, nequaquam aptus es qui deliberationem inſtituas: ſed ita comparatum te eſſe oportet, vt quod certum eſt me velle, id velis: quod certum eſt me nolle, ſimiliter execreris; quod autem incertum eſt vtrùm velim

Reſignatio deliberanti neceſſaria.

an nolim, neque velle ex toto, neque penitùs nolle debes: sicut enim æger peritissimo medico committit valetudinem, tantumque petit curari, paratus etiam vt secet, urat, si pro suâ tuendâ vitâ ita iudicauerit: sic te facere pro vitâ æternâ conuenit. Et rursum; sicut viator viæ ignarus, quam nouit periculosissimam, ducem quærit, neque repugnat quin ducatur; ita fac, & veni, sequere me. *Haccine vera*, vt sup. pag. 7.

ANIMA. O vtinam, JESV dulcissime, ô vtinam scirem, quà mihi eundum esset!

CHRISTVS Id assiduè me roga, & dic cum Paulo:
Act 9. Domine quid me vis facere?

ANIMA. Quid vis me facere, Deus meus, in domo tuâ, quam viam ingredi, quod munus gerere? paratum
Psal. 107. cor meum, Deus, paratum cor meum, respice in me, & miserere mei.

CHRISTVS. Non cesses clamare ad me: de mane vigila ad me, vt benedicam tibi, & mittam Angelum,
Tob. 5, qui te ducat vt quondam Israëlem, Tobiam, & Iacob.
Iudicia in Deo locanda. Quidquid verò petes, crede quia accipies, & fiet tibi. Nónne id quod à seruo, aut filio fieri superes, ipsi vltrò indicares? Quòd si verò sollicitè expeterent, quid ab eis
Deus indicet voluntatem suã. fieri velles, idq; desiderio placendi tibi, nónne æquum foret vt iis mentem explicares tuam? præsertim si supplicium graue neglecto mandato appositum foret, &
Apoc. 3. præmium obseruanti. *Quantò magis ego Dominus, qui sto ad ostium, & pulso:* vt consulam, vt ducam, vt portem etiam te in humeris meis, aperiam tibi postulanti voluntatem meam? Propone autem tibi finem, ad quem te
Considera finem creationis vt ritè eligas. creaui, & vide, an status hic vel iste ad eum te perducere commodè possit; siquidem certum hoc habe, eumdem omnibus minimè conuenire. Quorsum enim tot status ordinassem, tam varia vitæ genera; nisi quia sciebam figmentum meum; variisque viis volebam venire ad me; & trahere oues meas, pro cuiusque talentis & viribus? finem igitur attende ante omnia; deinde ad

cum

eum media delige. Quis enim prudens media eligit ante finem? viam ante terminum? medicinam ante morbos? quis viam incommodam, periculosam, ambagiosam, latronibus obsitam eliget, vt perueniat in vrbem, cùm aliam possit, & nouerit eligere?

HOMO. Nemo, Domine; sed sunt qui hanc vel illam eligunt, vt dicunt, quia aliam non possunt, aut ignorant.

CHRISTVS. In quo autem existimant se posse illam, quam eligunt, peragere, nónne in me, & per gratiam meam? Cui verò eam largiri me par est; illíne qui voluntatem meam & ductum spernit, an qui sequitur? Ego illis possum eamdem facere abundare, etiam in quouis statu, si voluntatem meam sequerentur. Exquirendum igitur ante omnia, quid velim abs te, in quo genere vitæ & munere te degere in familiâ meâ: & vbi cognoueris, caue ne facere omittas: ego enim Dominus, ego Pater, ego Rex regum, & Dominus dominantium, nemo restitit mihi, & pacem habuit. Consule igitur teipsum primò, viresque tuas, pios item & prudentes, qui sano consilio tibi adesse possunt: neque cum irreligioso tracta de sanctitate, cum iniusto de iustitia, cũ cæco de coloribus, cum sæculari de cælestibus; sed cum sapiente & probo communica consilium tuum. Semper autem, vt dixi, finem attende, & an eius solius, & salutis tuæ causâ, vel saltem primariâ hoc consilium suscipias. si enim per hoc te tantùm moueri senseris, cùm nemo possit, vt Apostolus meus scripsit, dicere, Dominus JESVS, nisi in Spiritu sancto, securum te esse iubeo. *Credo tibi*, &c. vt suprà pag. 7.

Gratia Dei quouis in statu parata.

Iob. 9.

Eccli. 37.

Vide quos in consilium adhibeas.

Intentio recta necessaria.

1. *Cor. 12.*

HOMO. Video, Domine JESV, meliora, sed, eheu! fascinatio nugacitatis obscurat bona, & inconstantia concupiscentiæ transuertit sensum sine malitiâ.

Sap. 4.

CHRISTVS. Exue affectum terrenarum rerum; indue eum, quem in hora mortis habiturus es: tunc defæcato animo & oculo hæc aspicies, & cognosces vana esse,

Quem statum elegisse velles in hora mortis.

esse, quæ iam terrent & tenent. Nónne enim tunc securiorem viam & vitam elegisse te optabis? sed in iudicio illo meo terribili, si consilia appendas tua, manifestè mundi argues vanitatem. iam commoditas, opes, honores, velut glutino retinent; tum votis summis securissima in tantâ perplexitate te elegisse optabis. Age, quid Sancti mei fecerunt? etiam in solitudinem abierunt, hoc vt salutis negotium seriò tractarent, & audirent quid loqueret sibi. Scriptum est enim: Ducam eum in solitudinem, & loquar ad cor eius: vox enim hæc, vt dicit seruus meus, vox hæc non sonat in foro, nec auditur in publico; secretum consilium, secretum quærit auditum. Secede igitur si potes; nec desit tibi tempus vitæ pro te, pro animâ tuâ; ac potiùs erubesce totum alijs rebus sæpè friuolis impendi, & graue tibi videri, si dies aliquot solidos animæ tuæ tribuas, propter quam omnia, tempus, studia, opes & occupatio concessa sunt. Si hoc feceris, futurum, vt postea in vocatione, quâ vocatus eris, constans sis & quietus; cùm alij semper studia laudent aliena, plurima experiantur aduersa, plurima metuant. Quemadmodum enim is, qui initio viæ aberrauit, perpetuò metuit, ne, quò longiùs prouehitur, longiùs aberret; ita hi delegerunt vitam absque me duce, & terrentur, meritoque pericula in viâ ignotâ & lubricâ reformidant. Vita siquidem via est. Et vehementer mihi displicet, quòd vbi ego, Sapientia æterna, adsum semper, & paratus sum ego consilij magni Angelus, non me dignentur interrogare de viâ rectâ, & voluntate meâ famuli mei; quodque cùm prouidere futura nequeant, ruant in id, quod primò arridet; etsi inquam ego, qui attingo à fine ad finem fortiter, & suauiter omnia dispono, paratus sim semper, vt viam ostendam, viam rectam & planam, viam immaculatam & salutis. Me etenim vbique præsentem ita consulere debetis, atque si me inter homines conuersantem videretis. Nónne ideò cum hominibus vsque ad consummationem sæculi in Eucharistia esse volui,

Quid Sancti suadeant tandem.
Osee 2.
In solitudine mentis Deum consule.
Bernard.

Quàm vtile in secessu de statu cogitare.

Deum consule coram Ven. Sacra.

Sap. 8.

Matth. ult.

volui, vt oraculum, vt tibi propitiatorium verum esset & fidelibus meis? Cùm ergo hoc eis præstiterim, & innumera quotidie beneficia; quid est, quòd meum consilium despiciant? extendam manum, & non sit qui aspiciat? voluptas, scio, hunc trahit, ad hunc illumue statum; illum honor, vel ambitio, alium libertas inuitat; hæccine verò media ad finem, hæccine sunt humana consilia? *Hæccine vera*, vt sup. pag. 7. vel, *Veni creator*, vt infrà. *Prov.* 8.

Hîc Oratio duplex subijcitur: altera pro deliberante, altera pro eo qui statum nactus est, vt per bona opera satagat certam facere vocationem suam.

Oratio pro deliberante.

VENI *creator Spiritus, & emitte cælitus lucis tuæ radium: Veni pater pauperum, veni dator munerum, veni lumen cordium:* paratum enim cor meum, paratum cor meum; vt faciam omnes voluntates tuas. *Hoc profiteor hodie coram te Deus meus & Rex meus. Ecce ego; voca me quà lubet: tuus sum ego:* ecce ego lutum in manu figuli, *fac, obsecro, de me vas in honorem quale volueris, & non in contumeliam. Vtinam placeam tibi dilecte animæ meæ! Vtinam sequar te quocumque ieris, siue vt Iosephum velis in seruitutem ire, siue vt Moysen in desertum, siue vt Abraham, egredi de terrâ, de domo, & de cognatione meâ, siue vt Iacob peregrinari super terram; paratum cor meum. Tantummodo fac mecum secundùm misericordiam tuam, vt in omni æternitate enarrem vniuersa mirabilia tua. Tu scis, pater optime, quis mihi conueniat status, hunc vnum peto.* Et cum dixeris; petite, & dabitur vobis; accipiam spero, *id quod conuenit mihi. Quid, inquam, mihi? Potius dicam & meliùs, tibi; siue quod mihi, pro obsequio tuo Rex meus, quod mihi pro infinitâ charitate tuâ, vtile est vt cantem tibi gloria mea, & non compungar in æternum.* Ostende mihi viam, in quâ ambulem, & gratiâ tuâ sequar. *Si difficilis sit, tu potens es: si humilis sit, scio sapiens es corde, & magnitudinis tuæ nõ est finis:*

Psal. 56. Eccl. 33. Luc. 11. Psal. 142.

finis: si laboriosa, ibo ad te, bonitas infinita, fessus, & oneratus, & tu reficies me. Sed eheu! quis potest venire ad te nisi traxeris illum? Trahe igitur me quò lubet, voluntatem meam sacraui tibi; & si nemo potest venire nisi qui tollit crucē suam, amplector omnem quam maiestati tuæ placuerit imponere mihi; Tu enim Dominus, nos serui, & filij ancillæ tuæ. Tu pater, nos filij dignatione tuâ. Tu Rex es, nos subditi. Tu sapientia, & lumen, nos cæci. Tu denique pastor es, & nos oues Fac igitur obsecro per viscera misericordiæ tuæ, vt audiam vocem tuam, & cognoscam, & sequar. Qui enim non audit, non est ex ouibus tuis, neque ex electis tuis, qualem me esse confido, quodque me paratum sequi te non deseres in hoc loco horroris, & vastæ solitudinis. Quæsiuisti enim me ouem perditam, & inuitasti vt pascua inueniam, vt vitam habeam, & abundantiùs habeam in te, ô vita mea, & omne bonum meum. Quid in horâ mortis me fecisse velles? Hoc volo. Quid in iudicio tuo à me non esse factum exprobrares? Id toto corde desidero. Quid infinitus amor tuus ô Deus admirabilis, fortis, æterna sapientia, infinita bonitas, magni consilij Angele à me in omni æternitate factum esse optaret? Id ego, dum vita datur, & tempus est miserendi, ex amore tui, & propter honorem nominis tui cupio, & volo. Custodi hanc voluntatem meam *Deus, & dirige me in semitam rectam propter nomen tuum. Amen Amen.*

Ioan. 6. Matth. 16. Ioan. 10. Ioan. 10. 1. Cor. 19. Psal. 26.

Oratio pro eo qui statum vitæ elegit.

O ÆTERNA *Sapientia, & infinita bonitas, vocasti me, & in hoc vitæ genere constituisti; sed quia* non est in manu hominis via eius, *obsecro te, da mihi gratiam* vt satagam per bona opera certam *facere vocationem meam, & quidquid in eâ acciderit, accipere de manu tuâ; velle enim meum consecraui tibi, & præbui tibi cor meum, & præbeo, vt nullum præter te diligat, quandoquidem elegeris me ante constitutionem mundi, vt essem filius tuus, & in hoc statu sequerer te.* Omne ergo, quodcumque faciam in verbo aut opere, omnia in nomine tuo Domine JESV CHRISTE faciam. *Per te offeram hostiam laudis, id est fructum labiorum nostrorum*

2. Petr. 1. Coloss. 3.

rum confitentium nomini tuo, qui de tantis periculis eripuisti me, in quo spero quoniam adhuc eripies. Quocumque enim in statu fuero, scio hominem me natum ex muliere, & breui Iob. 14.
viuentē tempore, & repleri multis miserijs, & *numquam in eodem statu permanere. Solatio verò id mihi permagno est,* quòd capilli capitis mei apud te *numerati sunt, & non* Matth 10
sines me tentari supra id quod poßum; imò & facies cum 1. Cor. 10
tentatione prouentum, *vt poßim perfectus esse in statu meo sicut Pater tuus cælestis perfectus est. Quæ enim dementia mea foret, posse me gemmam comparare preciosam, & vilia mercari? Principem esse posse, & malle inter lixas latitare? Si domum, equum, vestem optima mihi deligo, cur non animam optimam, qua placeam tibi? Cur qui in omnibus seu artibus, seu studijs, seu nobilitate ad primas naturâ tendimus, in æternum vili & abiecto animo contemptibiles esse volemus? Nunc de regno, nunc de mansione in regno Patris tui agitur, & ego qui maximus hic esse velim, in regno tuo minimus esse volam? Et cùm sedere in throno tuo poßim, in tui, vt sic dicam, contumeliam longè sedebo à te in æternum? A te? inquam,* qui sic me dilexisti Deus meus, vt filium tuum Ioan. 3.
vnigenitum dares, qui sic me dilexisti Fili Dei, vt animam tuam dares in mortem propter me.

Ecce dico in abundantiâ meâ: non mouebor in æternum, quoniam tu es fiducia mea: *in te inimicos tuos ventilabimus cornu, & spernemus insurgentes in nobis. Persequatur me licet Pharao cùm sequi te cupio, & inspirationem tuam; non timebo mala quoniam tu mecum es. Et scriptum audio: Dicite iusto* quoniam bene, & fructum adinuentionum suarum comedet. *Magna enim securitas, & magna in morte potißimùm tranquillitas, & in vniuersâ hac mortali vitâ, & in aduersis, subitisque casibus, & vitæ huius tempestatibus, quibus omnes iactantur; quòd tu dominaris mari, & motum fluctuum eius mitigas. Testes discipuli mihi sunt, quibus aderas dormiens, sed benignißimum cor tuum vigilabat super illos. Testis Israël, cui ceßit mare, & in deserto cibo pastus est Angelorum, & aquæ amaræ iniecto ligno ei factæ*

Psal. 29.

Isaiæ 3.

 sunt

ſunt dulces. Et de carcere *video prodire Reges, quos ducit manus tua : & rursùm de ſolio excidere eos,quorum vt Balthaſſaris appendiſti merita, & dies numeraſti.* Ideò iuſtus vt leo confidit; & ego, *etſi conſiſtant aduersùm me caſtra, non timebit cor meum ; plures enim nobiſcum, quàm contra nos:& tu vnus,bone* JESV,*ſufficis mihi,qui à dextris es mihi ne commouear:& prouidentiâ tuâ attingens à fine vſque ad finem, fortiter,ſuauiter omnia diſponit.Fac igitur de me ſecundùm diuinam voluntatem tuam:& quamuis venirem* in altitudinem maris,& tempeſtas demergeret me,ſcio quia *iuſtus es Domine, & quia omnia iudicia tua iuſta ſunt, & omnes viæ tuæ miſericordia, & veritas.* Imò virga tua, & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt. *Ideò miſericordiam & iudicium cantabo tibi Domine ; non* enim feciſti taliter omni nationi, & voluntatem tuam *circa ſtatum non manifeſtaſti eis. Quis verò ſum ego,vt memor ſis mei, aut filius hominis quia viſitas eum? Magna enim gratia audire loquentem te, vocari ad obſequium tuum,& videre quàm ſuaue ſit, & quanta gloria ſequi te Domine,caligine paßionum dißipatâ,& radio benignitatis tuæ affulgente mihi,vt cor meum,& caro mea exultent in te Deo meo.* Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis à templo ſancto tuo in Jeruſalem. Conſerua me Domine, *quoniam ſperaui in te:Deus meus es tu,& bonorum meorum non eges.*

Prov. 28. Pſal.26. Pſal.68. Pſal.22. Pſal.147. Pſal.67. Pſal.15.

Praxis in vitæ ſtatu deligendo.

PRIMA eſt, seceſſum, ſi fieri poteſt, capere, vel ſaltem negotia aliquantiſper ſeponere,atque Sacramento pœnitentię animam purgare;in maleuolam enim animam non ingreditur ſapientia. Obſerua deinde maximè neceſſariam eſſe reſignationem ; quâ homo paratus eſt viam ſibi monſtratam ſequi,neque vult diuinam ſapientiam ſuę inſipientiæ conformari ; aut illius voluntatem ſanctam & benè placentē,ſuæ accommodare. Præterea verò orationi inſtare, ſi vnquam,oportet,eleëmoſynis item alijſque pijs operibus, cùm res ſit omnium maxima, & voluntas Dei vnica exquirenda ſit, qui ſolus nouit talenta noſtra quæ dederit, quæ dare decreuerit, quis ſtatus nobis conueniat. Ad hoc iuuabunt Notæ ſpirituum,de quibus infrà dicetur.

Sap.I. *Deuotioni inſtandū.*

Secunda,frequenter accedere ad ſacram communionē,& poſt

post eam suppliciter, animoque ad Dei nutum sequendum comparato, petere: Domine quid me vis facere? Multis enim id euenit, vti & B. Aloysio Gonzagæ, vt tum vocem Domini, & voluntatem penitùs intelligerent. *Sacra Communio frequentanda.*

Tertia, viros spirituales & sinceros super hoc negotio audire. Solet enim Dominus per alios, maximè tamen confessarios, aperire quid à nobis fieri velit. Ita S. Paulo ad Ananiam misso dictum: Surge, & ingredere ciuitatem, & ibi dicetur tibi quid te oporteat facere: ita etiam euenisse B. Teresæ refert P. Ribera. Anima enim viri sancti enunciat aliquando vera plus quàm septem circumspectores sedentes in excelso ad speculandum. *Actor. 9.* *Eccli. 37.*

Cauendum autẽ huic consiliario, ne præire Deum potiùs velit, quàm subsequi: ne hunc vel illum statũ suadeat: cùm solius Dei sit vocationẽ dare. Ideoque qui indifferens non est, & nimio affectu in hunc fertur statũ, aut ab illo alienior est; parùm commodus habetur. Hunc S. Bernardus egregiè docet exemplo suo dicens: Laudo omnes ordines, & diligo vbicumq; piè & iustè viuitur in Ecclesiâ, vnũ opere teneo, cæteros charitate. Tales verò qui suum ordinem omnibus præferunt, aliosque contemnunt, nec nostri, inquit, nec cuiuspiam esse ordinis veriùs dixerim; quippe qui etsi ordinatè viuentes, superbè tamẽ loquentes ciues se faciunt Babylonis, id est, confusionis, imò filios tenebrarum, ipsiusque gehennę, vbi nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat. *Quid consiliario cauendũ.* *Bernard. in apol.* *Omnes ordines amandi.*

Quarta, in primis quidem vtilem dixi secessum in istâ deliberatione; verùm si is obtingere alicui non potest, tum vesperi saltem per aliquod spatium ruminare ac considerare expedit illa capita quæ in Modo deliberandi & meditandi infrà ponentur; maximè illud, quod in horâ mortis quisque optabit vitæ se genus delegisse. Neque tamẽ ideò sequitur omnes eandem viam inituros, v.g. securissimam & Religiosam: multis enim ea non conuenit, imò neq; secura est: habet vnusquisque donum suum, & vocationem. Vnusquisque autem in quâ vocatione vocatus est, in eâ permaneat oportet, iuxta D. Pauli consilium. Numquid enim, vt idem monet, dicet figmentum ei, qui se finxit, Quid me fecisti sic? Varia sunt equidẽ in corpore membra, neque eundem actũ habent, alterumque altero indiget, neque quidquam hîc æmulari oportet, præter charismata meliora, id est, charitatem: non est enim personarum acceptor Deus. *Considerationi vacandum.* *1. Cor. 7.* *Rom. 9.*

Quinta est, sanctum Angelum custodẽ colere & inuocare, cùm enim ille nobis sit datus dux & comes vię in patriã, velut Tobiæ Raphael, dubio procul hoc illi maximè curæ est, vt nos eâ ducat viâ, seu vitæ genere, quod diuinæ vo- *Angelus custos inuocandus.*

luntati maximè eſt accomodatum ; hoc enim clientes ſibi commiſſos, & Dei filios ad cæleſtem Patrem , & patriam nouit peruenturos.

Reſignatio procuranda. Sexta, ante omnia, vt dixi,neceſſaria ea animi præparatio , qua homo firmiter ſtatuit cognitam Dei voluntatem amplecti , neque inchoanda deliberatio , priuſquam mens noſtra in æquilibrio poſita fuerit ; vt momenta diuinæ voluntatis clariùs perſpiciamus. Quòd ſi eam in nobis reſignationem non inueniamus ; ſæpè exercere eam oportet, inclinando voluntatẽ ad eam partẽ, quam magis auerſatur.

Septima , Vt autem commoda atque incommoda ad finem conſequendum clariùs perſpicias , plicata charta ſcribendæ rationes & commoda quæ hoc vitæ genus ſuadent,deinde illæ quæ diſſuadent;conſiderando an commoda incommodis non præponderent;& obiectiones ſcripto in quiete examinando.

B.Virgo inuocanda Octaua Praxis,Nunc,ſi vmquam,ſtella maris beatiſſima Virgo inuocanda; illa enim mater noſtra eſt,eiq́ue curæ,vt filij ſtatum optimum conſequantur; atque ideò peregrinationem ad locum aliquem celebrem inſtituiſſe multis vtile fuit. Et cùm ipſa,vt P.Platus egregiè demonſtrat, Religioſorum Ordinum patrona ſit,procul dubio ad aliquem aſpiranti optima eſt cynoſura.

Patronos etiam ſuos inuocare,aut deligere in hanc rem, ſalutare eſt , & eos, qui in vitæ genere , de quo deliberas, aut primi aut eximij fuerunt. Et hinc profectum vt cuilibet opificio moris ſit patronum eligere,tum ad præſidium,tum ad exemplum.

In concione & lectione loquitur Deus. Nona , Conciones , dum quis deliberat , & lectionem piam frequentare omninò expedit,maximè Scripturæ : de quâ vide Bernardum ad ſororem Serm. 50. Et Chryſoſt. Homil. in illud: *Aſtitit Regina*. Sic D.Auguſtinus conuerſus lib.8.conf.cap.6.& S.Ignatius,& S.Childebertus,Sur.29. Decemb. Concione verò S. Nicolaus Tolentinus, & Babylas:de quo in prato ſpirituali. Cõſortio verò & alloquio bonorum S.Romualdus,& innumeri alij,ideoq́ue hoc magnoperè à Sanctis commendatur. Cùm enim varijs vijs & modis Dominus vocare ſolitus ſit, prudentis eſt omnem,vt ſic dicam , aperire feneſtram , quâ ſolis iuſtitiæ radius in animum noſtrum penetrare poſſit. D.Martinus eleëmoſynâ ſibi ad ſanctitatem viam aperuit. R. P. Borgiam cadaueris ſpectaculum impulit ad ſæculum deſerendum , & S. Sylueſtrum,vt Sur.26.Nouemb.

Reſignatio neceſſaria. Decima, Coram Ven.Sacram.ſuadeo omnem affectum vtriuſque partis, de quâ deliberatio eſt,exuere,& ſic diui-

næ

næ voluntatis signa exquirere, motusque animi obseruare, & audire quid in se Dominus loquatur. Ad hoc iuuerit expendere notas Spirituum: de quibus varij scripsêre post S. Ignatium: P. Bernardinus Rossignolius, & recens P. Theophylus Bernardinus.

Paucis tantùm hîc te moneo, lector, vt obserues originem, medium, & finem cogitationis, & hunc maximè. Vide ergo an ad ea impellaris, quæ legi diuinæ, & consilijs sunt consona, an verò sensualitate, aut vanitate traharis. Hæc enim à Magistro humilitatis, qui dixit; Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde, inspiratio esse non potest. Sicut & illa suspecta, quâ quis suo iudicio, & inniti prudentiæ cupit, & aperire directori formidat, vel ad rationis trutinam reuocare; maximè quando imaginatione vehemētiori aliquis fertur, quod hominem rationalem dedecet: Nec minus illa quæ inquietum animum reddit; Spiritus enim Domini tranquillus, & in pace factus est locus eius. *Rationem, non impetum sequi oportet.*

Neque huic quieti repugnat sensualis partis obmussitatio; imò hac trahente ad infima, percipere inspirationem ad contraria signum est diuinæ vocis, & gratiæ. Enumerat signa D. Paulus inspirationis sanctæ, dum fructus Spiritus S. recenset. Qui sunt: Charitas, gaudium, pax, patientia, longanimitas, bonitas, benignitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas. Denique à bono Deo impelli ad vllum malum non possumus, sed ad CHRISTI imitationem, & Sanctorum. Hæc igitur, dum deliberas, sæpè abs te pete: Quis status, aut quod opus Deo acceptius, quid in horâ mortis eligeres, quid in iudicio, quid Sancti elegerint, quid CHRISTVS Dominus. In quo vitæ genere plura tibi conuenientia salutis auxilia, pauciora impedimenta. Quæ hactenus expertus sis talenta ad hoc vel illud vitæ genus. Cuius vocationis habeas certiora argumenta diuinæ voluntatis. Quid denique alteri suaderes. *Galat. 5.* *Nota.* *Nota.*

Hæc fusiùs vide Cap. de modo deliberādi, & in P. Theophili Bernardini cynosurâ, & P. Lessio lib. de statu vitæ eligendo. Oratio pro execut. *Dignatus es*, vt suprà pag. 10.

JACVLATORIÆ,
quibus deliberans se per diem excitare poterit.

DEduc me Domine in viâ tuâ, & ingrediar in veritate tuâ. Viam iustificationum tuarum instrue me, & exercebor in mirabilibus tuis. Psal. 85. Psal. 118.

Domine quid me vis facere? Actor. 9.

Psal. 118. *Seruus tuus sum ego; da mihi intellectũ, vt sciam testimonia tua.*
Prov. 16. *Cor hominis disponit viã suã, sed Domini est dirigere gressus eius.*
Prov. 12. *Via stulti recta in oculis eius: qui autẽ sapiens est, audit consilia.*
Prov. 20. *A Domino diriguntur gressus viri; quis autem hominum potest intelligere viam suam?*
1. Reg. 3. *Loquere, Domine, quia audit seruus tuus.*
Prov. 21. *Omnis via viri recta sibi videtur, appendit autẽ corda Dominus.*
Psal. 118. *Vtinam dirigantur viæ meæ ad custodiendas iustificationes tuas*

SECVNDÆ IMAGINIS ANNOTATIO.

Quid tardas conuerti ad Dominum Deum tuum, & omne bonum?

CONuertere citò, ô peccator, ad creatorem ac redemptorem tuum, neque vt A iste, dubius morare: ecce enim instat mors, ecce tibi B IESVM paratum vt te recipiat, aspice vulnera eius, C tormenta attende, & benignissimum occursum illius. Contemne D mundum, eiusque fallaciam, detestare E peccatum, teterrimum monstrum: & sequere IESVM; ac F virtutem, quam G Angelus monstrat tibi, eiusque præmium attende, atque ad eam H contritione de peccatis excitatâ, & I confessione sacerdoti factâ conuola, ac K pœnitentium exempla, vt Deo satisfacias, imitare. hâc viâ à iugo Pharaonis infernalis liberabere, & seruitute eius, quemadmodum L filij Israël exitu de terrâ Ægypti. Neque hîc subsiste, sed perge in patriam, viator, viamque sterne ac muni M eleëmosynâ, N ieiunio, & O oratione. O quàm gaudent P Angeli super vno peccatore pœnitentiam agente! O quantis præmijs in cælo anima illius coronabitur.

CA-

P
O
N
M
K
F
K
D
C
A
E
B

CAPVT IV.

Deliberatio de maturâ conuersione ad Deum & finem nostrum, postquam deuiauimus.

ANGELVS custos vbique præsens: Verùm, ô viator, quid tibi proderit finem vitæ nouisse; fide Deũ & ad Deum viam scire, statumq; elegisse; si in hoc declines à viâ, auertaris à Deo, & finis tui ac beatitudinis obliuiscaris? vtique præstabat Deum eiusque voluntatem non cognouisse. Seruus enim qui scit voluntatẽ Domini sui, & non facit, plagis vapulabit multis, quemadmodum illos Apostolus ait inexcusabiles; qui cùm Deum cognouissent, non sicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt; sed euanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratũ est insipiens cor eorum: dicentes enim se sapientes, stulti facti sunt, & propterea tradidit illos Deus in desideria cordis eorum, in immunditiam, in passiones ignominiæ. Quòd si igitur pro fragilitate humanâ adhuc à Deo, id est, omni bono, patre amantissimo, creatore potẽtissimo, auersus es qui hæc legis; quæso te per sanguinem Christi, & salutem tuam, ne tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem. Subitò enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te; sed reuertere hoc ipso momento, & ingemisce. Ecce enim manus eius extenta est; reuertere, & conuertere in viam, & ad Dominũ Deum tuum. Dixit enim: Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & reuertatur ad Dominũ, & miserebitur eius, & ad Deum nostrum, quoniam multus est ad ignoscendum. Hæccine credis, & adhuc tardas conuerti ad Dominum inter tot hostes constitutus, & fide certus, quòd, quâ horâ non putatis, filius hominis veniet, & forsitan hâc ipsâ? *Credo tibi*, &c. vt sup. pag. 7.

Luc. 12.

Rom. 1. *Scire Deum & peccare, graue est.*

Eccli. 5. *Sera conuersio rarò vera.*

Isaiæ 55.

HOMO. Credo, & scio, ac manifestè cognosco, finem creationis meæ esse, vt Domino seruiam; & ob hoc creatum esse me, & in eo positam esse omnem felicitatem

meam:

Psal. 37. meam : ſed quid agam Angele mi? ecce vt inueterauerunt iniquitates meæ, & ſicut onus graue grauatæ ſunt ſuper me. Video, eheu! me deſcendiſſe ab Ieruſalem in Iericho, qui ab Iericho in Ieruſalem cæleſtem aſcendere debebam.

Dilatio noxia. ANGELVS Cuſtos adſtans. O quanta mortalium cæcitas! Dum tempus eſt pœnitentiam agendi, & reſipiſcendi, illud negligere,& profectum ſuum, & mercatum! Quis verò illis promiſit ſpatium pœnitentiæ poſtquàm ſemel neglectum eſt? An contemptum Deum ſperant ſibi magis propitium,poſtquàm aut peccatis, aut imperfectionibus velut opprobrijs diutiùs eum ſaturauerint? An,cùm mundus ob ætatem ſibi ineptos proiecerit, & deſpexerit, tum reſpicere ad Deum ſtatuent, vt illi fæcem tribuant,qui omnia illis largitus eſt,& mundo vinũ bonum? An æquum eſt,vide,ætatis florem in conſpectu Dei noſtri, coram quo ſtamus,& loquimur,offerre hoſti ipſius, etſi eum maximè cupiat, ac reipsâ dicere: Ille coram te Deus meus florem habebit, & meliorem mei partem: tuum verò erit quod euanidum,aut deſpectum ſuperfuerit.

Nota peccatoris impudentiam.

Nunc inuitantem ad emendationem, & perfectionem non audiam, cùm verò ab alijs deſertus fuero, tunc exaudiri à te petam. Nunc vires integras conſumam in mundi militiâ ſtipendio nullo; ſeruiam illi, & amori proprio; cùm defecerit virtus mea,tunc tibi ſeruire volam, poſtquàm & te, amoremque tui amori meo poſthabuero, & gloriam, omniaque bona tua promiſſa, & te neglexero.

HOMO. O quàm vera hæc de me parabola! ſed ô bone JESV, quem præſentem agnoſco, & audio rurſus
Matth. 11 ſuauiſſimè vocantem, & dicentem: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos: confido in miſericordiâ tuâ quòd ſeriò reſipiſcentem non deſpicies. *Credo tibi, &c.* vt ſuprà pag. 7.

JESVS. Omne quod venit ad me, non eijciam foras, etsi stans ad ostium, & pulsans sæpè repulsam passus sim. *Ioan.6.* *O quanta Dei bonitas.*

HOMO. Misericordia tua super omnia opera tua. Utinam, vtinam numquam te offendissem, amantem odissem, sequentem repulissem! *Infelix ego*, vt inf. pa. 48.

ANGELVS. Spera in Domino, & fac bonitatem, & pasceris in diuitijs eius. *Psal.25.* Tantummodo ne tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem: subitò enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te. *Eccl.5.* Citò conuertere, ne quando vt leo rapiat animam tuam, & non sit qui redimat, neque qui saluum faciat. *Psal.7.* Nescis quia serò sæpè paratur medicina, vbi inualuit morbus? Quæ, precor, ex dilatione commoda euenient? Vides arborem non flecti nisi cùm virga est? itaque & tu beatus eris, si maturè ceruicem tuam flexeris ad suaue iugum CHRISTI JESV Domini nostri: *si alliseris Babylonis paruulos ad petram, ne posteà superare nequas.* *Dilationis incommoda grauissima.* *Psal. 136.* Quis æger expectat dum morbus inualescat? quis prudens viator iter differt, donec pluuio cælo alueus vadari nequeat? Quis expectat, donec filum quod abscindere vix potest, in nauticum funem excreuerit? id est, dum praua consuetudo fortiùs alligârit, dum clauus altiùs infixus erit? Et quis longiùs errare pergit, vbi errorem deprehenderit? Quis, si fascem peccatorum iam leuare nequit, vt ad pedes CHRISTI JESV & sacerdotis deponat, vbi plurimis auctus fuerit, tollere poterit? Quod igitur alteri suaderes in re *(aliquantisper hic subsiste)* eiusmodi, tibi consule. *Hæccine vera*, vt sup. pag. 7.

HOMO. Eheu! nónne hæc memoria mortis mihi sanè persuadere deberet, quæ veniet sicut fur in nocte, & eâ ipsâ horâ quâ non puto?

ANGELVS. Quando ergo venturum putas? vel potiùs dicito mihi: Nónne omni horâ paratum te esse oportet, vt vocanti iudici respondeas? Respice quæso, & hianten infernum intuere. Circumspice mille pericula,

cula, & mortis caufas etiam fempiternæ. Iam verò an paratus es, vt mecum ad iudicem proficifcaris? Et tu audes in confpectu eius vel momento ftare in imperfectionibus,& peccatis,& non refipifcere? *Haccine vera*,vt fuprà pag. 7.

August. Vide ne hâc animaduerfione percutiare:vt qui, dum viuis & fanus es, obliuifceris Dei; in morte,& tui & illius obliuifcaris. Acerrimè tunc hoftis inftabit tot victorijs animofior, quot tu peccatis debilior: tantò violentior, quantò magis defecerit virtus animæ & corporis tui. *Gregor.* Etiamfi verò veniam pœnitenti promiferit Deus, tamen peccanti neque gratiam ad hoc, neque craftinum, neque horam promifit. Quàm grauiter verò in iudicio arguêris, fi occafionem hanc falutis tuæ neglexeris; *Occafio falutis non negligenda.* perditionem verò maximo difcrimine, labore, fudore quæfieris? Quam tunc gloriam & laudem accipiet, qui omnem vitam malè traduxit? quid metet, qui,dum viueret, feminauit fibi dolores, & pœnas fempiternas? *Matth. 7.* Numquid colliguntur de fpinis vuæ, aut de tribulis ficus? an ifta præparatio eft ad placandum iudicem,criminum aceruum cumulare?

Rom. 2. HOMO. Video,video nihil triftius in omnem æternitatem futurum, quàm,dum tempus erat veniæ,thefaurizaffe fibi iram in die iræ & vindictæ, ideoque iniquiorem, & magis Deo iniurium fuiffe, quo fe benigniorem erga nos exhibuerit. *Credo tibi*, vt fupra, pag. 7.

Dementia peccatoris quanta. ANGELVS. Age verò, quamuis faluus fieres horâ extremâ, quæ dementia, hîc in ftatu hoftis Dei & latronis permanere, in ferui conditione potiùs quàm liberi, finere omne tempus merendi & Deo placendi fruftrà elabi? Si autem in æternitate amaturus es Deum, an vis eum iam odiffe? fi tunc amaturus, quantum triftaberis quòd tamdiu Patrem,& Dominum,& omne bonum exofum habueris? Hîc nullam occafionem lucri temporalis elabi *Iob 51.* finis: æterni omnem proijcis? Ecce, Sancti quàm follicitè ambulabant coram Deo?& tanquam tumentes fluctus

timebant

timebant Dominum, ſemper pauidi ; &, quamuis nihil ſibi conſcij, nunquam tamen ſecuri. Tu verò toties à me monitus, vt gaudere poſſem ſuper conuerſione tuâ & pœnitentiâ, ecce tanto tempore reſtitiſti mihi. Neque tam facile eſſe putes conuerti. Sed Ambroſium audi: Faciliùs, inquit, inueni, qui innocentiam ſeruarent, quàm qui congruè pœnitentiam agerent. Et quamuis aliud nihil foret, quid triſtius, quam perpetuâ in luctâ, anguſtiâ, conſcientiæ aculeis & ſtimulis vitam agere ? Hæccine verò de te meritus eſt Dominus Jesvs? hoccine eſt eius exemplum ſequi, & propter miſericordiam eius illum ad iram prouocare, & perſeuerare in illuſione illius, eò quòd miſericors ſit & clemens ? *Infelix ego*, vt infrà pag. 48.

Ambroſ. lib. de vnicâ pœnit. c. 10

An ignoras, ait Apoſtolus, quoniam benignitas & bonitas Dei ad pœnitentiam te adducit ? O quanta eſt bonitas, quam continuò te alendo, fouendo, ſeruando te & creaturas omnes propter te, demonſtrat ! neque quidquam hæc te commouent ? O ſi cognouiſſes & tu, & quidem in hâc die tuâ, quæ ad pacem tibi! Et quid eſt quod te auertit à Deo tuo, à ſalute, à gloriâ, à vitâ bonâ, beatâ, ab optimi Patris & Dei tui charitate, & amplexu? quid eſt, niſi voluptas aut vanitas breuis, multis quærenda ſollicitudinibus, multâ ſeruanda anxietate, multùm dolenda vbi amiſſa fuerit, & luenda inauditis ſupplicijs, aut hîc eluenda diuturnis lacrymis? Si enim aliquando ſaluus futurus es, mille mortes optabis potiùs obijſſe, quàm offendiſſe Dominum Deum tuum. Vade igitur, & ſemina in momentaneâ voluptate, quod in æternis doloribus metes. Conuertere, conuertere, & vide quid interſit inter iuſtum & impium ; inter ſeruientem Deo, & non ſeruientem ei. Ecce enim ipſe eſt Dominus, & non eſt alius, ipſe mortificat & viuificat; magnus eſt, magnitudinis eius non eſt finis; ſolus habet immortalitatem, & lucem habitat inacceſſibilem : & tu audes hunc contemnere, & mauis ſeruire hoſti per ambitionẽ, auaritiam,

Rom. 2. Beneficia & benignitas Dei peccatorẽ inuitat. Luc. 9.

Conſidera quid interſit inter iuſtum & iniuſtum. Malac. 3. 1. Reg. 2. Pſal. 144. 1. Tim. 6.

auaritiam, & sæculi vanitatem? Jerusalem, Jerusalem, conuertere, conuertere ad Dominum Deum tuum. *Credo tibi*, &c. vt suprà, pag. 7.

August. l. 8 Conf. c. 5. HOMO. Non est, ô Angele mi, quod respondeam tibi dicenti: Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus: cumque vndique cognoscam te vera dicere, iam non est omninò quod respondeam veritate conuictus. Si enim credo me locum veniæ non inuenturum, quæ dementia peccare sine spe remissionis? si autem cogito Dominum meum bonum & misericordem, qui, etiamsi plurimis peccatis meis grauissimè offenderetur, ignosceret tamen; quæ malitia mea velle malum esse me, quia bonus est?

Exercitium conuertentis se ad Deum.

Rom. 7. Psal. 119. INFELIX *ego homo! quis me liberabit de corpore mortis huius? Hei mihi, quia incolatus meus prolongatus est. Habitaui cum habitantibus Cedar, multùm incola fuit anima mea. Surge, surge, propera, & sequere vocantem, imò clamantem voce grandi. Hodie, ô anima mea, si vocem Domini audierimus, ne obduremus cor nostrum. Putásne, bone* JESV, Iob. 4. *mortuus homo rursum viuet? Cunctis diebus, quibus nunc milito, expecto donec veniat immutatio mea. Vocasti me, & vocant me vulnera tua, & lacrymæ tuæ: impellit mors, quam* Iob. 14. *video imminere capiti meo. Vocastine ergo me, & non respondebo tibi? Imò & operi manuum tuarum porriges dexteram. Tu quidem gressus meos dinumerasti; quibus erraui sicut ouis quæ periit; sed iam obsecro ô bonitas, ô amor, inutilem & vilißimum quære seruum tuum, quia mandata tua non sum* Ibid. *oblitus. Signasti quasi in sacculo delicta mea, sed curasti ini-* Ibid. *quitatem meam benignitate tuâ. Si lapides excauant aquæ, & alluuione paullatim terra consumitur, etiam cor meum lapideum excauet imber sanguinis tui, & quidquid terre-* Iob. 7. *num est in corde meo, diluuio bonitatis tuæ consumatur. Sed quid est homo, quia magnificas eum, aut quid apponis erga eum cor tuum? Visitas eum diluculò, & subitò probas illum. Vsquequò non parcis mihi, nec dimittis me, vt glu-*

tiam

tiam saliuam meam? Peccaui; quid faciam tibi ô custos hominum? Quare posuisti me contrarium tibi, & factus sum mihimetipsi grauis? Cur non tollis peccatum meum, & aufers iniquitatem meã? sicut enim onus graue grauatæ sunt super me iniquitates meæ. Sed dixisti: Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis: Venio igitur timens & tremens, sed magis te amans; & ex amore tui facta est magna velut mare contritio mea. Recordare Domine quia tempus miserendi, quia venit tempus. Numquid contra folium, quod vento rapitur, ostendes potentiam tuam? Numquid obliuisci poteris misericordiarum tuarũ quæ à sæculo sunt? Numquid poteris vocare fugientẽ, & reuertentem ad te repelles? Quis mihi det vt veniat petitio mea, & quod expecto veniat mihi, & det mihi? osculũ scilicet pacis filio prodigo, & misero misericordiam, & pauperi panẽ Angelorũ, & sitienti fontes aquarum, & animæ meæ teipsũ? Quid enim mihi est in cælo, & à te quid volui super terram? Nunquid irasceris mihi vsque in finem, & non cùm iratus fueris, *misericordiæ recordaberis? Hæc spes reposita est in sinu meo, & licet occideris me, in te sperabo. Domine ante te omne desiderium meũ, & gemitus meus à te non est absconditus. Si igitur dixisti: quacumq; horâ ingemuerit peccator, quòd non recordaberis iniquitatis eius, ecce gemo; obliuiscere igitur iniquitatum mearum, & reminiscere miserationum tuarũ Domine, & misericordiarum tuarum quæ à sæculo sunt. Propter nomen tuum Domine propitiare peccato meo*

Matth. 11 Iob 13. Iob 6. Præparatio ad Cõmunionẽ. Psal. 72. Habac. 3. Psal. 37.

Praxis ad maturam conuersionem.

PRIMA; apud se statuere, stultum esse quęuis alia negotia huic anteponere, à quo omnia pendent & vniuersa salus hominis. Quid enim prodest homini si vniuersum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur? *Matth. 16*

Secunda, quotidie vesperi vnã ex infrà positis considerationibus ruminare; quibus excitetur & vrgeatur: & simul attendere ante somnũ, an paratus sit mori. Verè enim sõnus mortis est imago, & via. Quoties is qui in somnũ caput inclinauit, telo mortis se improuidus induit? Quotsani incubuerũt, quos somnus simul cũ morte oppressit! Quisquis prudẽs est, somnũ nõ capiet, & ęternę simul mortis periculo sese

 exponet.

exponet. Horrendum eſt incidere in manus Dei viuentis.

Tertia, horas aliquas ſuccisiuas certò huic negotio tribuere, præſertim feſtis diebus. Sed eheu! eò cæcitatis ac teporis venimus, vt ſuccisiuas nobis, animæ noſtræ, ſaluti, Dei cultui vix impetrare à negotiis poſſimus; cùm illis vita tota conceſſa ſit.

Conſiderationes breues pro conuerſione, & vitâ bona, ſæpè, & maximè ſub noctem, breuiter expendendæ.

Attende quò vadas. CONSIDERA Primò, te velut viatorem, & peregrinum; & teipſum interroga: Quò proficiſcor? quo fine creatus ſum, & iter huius vitæ ingreſſus? Certè vt in Ieruſalem cæleſtem peruenirem. Eóne me mea vita & via ducit? Quando veniam, & apparebo ante faciẽ tuam, Deus meus? Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus eſt! *Credo tibi* &c. vt ſuprà pag. 7.

Pſal. 41. *Pſal. 119.*

An progrediaris. Conſidera Secundò, viatorem quotidiè progredi oportere, & vias maximè ſecuras & breuiores quærere: & vide an ſic agas. Sanè ſi in itinere compendioſius & tutius occurreret, nónne illud eligeres? Si in re aliquâ graui, aut expeditione, varia ſeſe offerrent conſilia, nónne tutius, maximè ſi à ſapientiſſimo id daretur, eligeres? Eâdẽ prudentiâ in animâ vtere. Audi quid Sapiẽtia ęterna ſuadeat: & quod alteri ſuaderes, ipſe fac: frequenter confitere, & communica, & miſerere animæ tuæ placens Deo, ita vt nunquã, vel ad horã maneas Dei inimicus, ab eoque deſeraris, & in dęmonis ſis poteſtate, & pro eius arbitrio viuas. Heu! quanto prudentiores ſunt filii huius ſæculi filiis lucis in generatione ſuâ? *Infelix ego*, &c. vt ſuprà pag. 48.

Vanitas mundi. Conſidera Tertiò, occupationes hominũ varias, & quorſum iis animi & corporis vires omnes impendant, nempe vt vel opibus, vel honore, vel fauore hominũ augeantur, idque ad horam vnã vel momentum vitæ noſtræ: & hæc omnia in illo momento ſæpenumerò, vel culpâ leuiſſimâ, vel maleuoli verbo vno, vel ictu globi vnius deperdi: quanto ergo ſatiùs de æterno honore, fauore æterni regis & opibus cogitare? Vanitas vanitatum, vanitas vanitatum, & omnia vanitas. *Hæccine vera* &c. ſuprà pag. 7.

Eccl. 1.

Seruitus Dei & mundi. Conſidera Quartò, quid ſint Reges & principes terræ, quis verò Deus: illi terræ vermes, & mancipia ſeu conſerui noſtri: hodie ſunt, & cras non erunt. Attende autẽ, quomodo hinc vermis & conſeruus ab hominibus obſequium petat, inde Deus: & vide, quã prompti ſint homines & indefeſſi, vt ſeruiant principi, qui conſeruus eſt; quot verò opus

habeat

habeat Deus promiſſis, exhortatoribus, vt ſibi vel decima pars præſtetur; nec hanc quidem illi concedi, niſi conſeruo arrideat, & permittat; & quàm id turpe & indignũ, & dic, Mihi autem adhærere Deo bonum eſt, ponere in Domino Deo ſpem meam. *Credo* &c. ſuprà. pag. 7.

Quintò, conſidera Primò, iã reuerſos ab inferis eos qui in gentiliſmo & chriſtianiſmo tuæ conditionis fuerunt, ſeu Cæſares, ſeu bellatores; Principesq́ue, Conſiliarios, &c.

Quanta ſit & quàm breuis merces laborũ, quam à mundo retulerint. Summa eſt fumus famæ, & honoris: ſed quid miſeris prodeſt laudari vbi nõ ſunt, & cruciari vbi ſunt? Secundò quàm multa bona pro Dei gloriâ tui quiſpiam ſimilis præſtare poſſet, ſi tot labores & pericula ſubiret pro Deo quo tu vt mundo ſeruias? Certum, vnumquemque ad magnam ſanctitatem peruenire poſſe, & latè Dei gloriam propagare, ſi quantum pro fumo, & mundo, tantundem pro Dei gloriâ, ſuâq́ue ſalute præſtiterit. Tu igitur ſperne mũdum, & Deo adhære; & dic: Quid prodeſt homini ſi vniuerſum mundum lucretur, animæ verò ſuæ detrimentum patiatur. *Infelix ego*, &c. pag. 48. *Audi mortuos.* Mat. 16.

Conſidera Sextò in rebus agendis. Primò, nihil ſine Deo te poſſe, proinde ſoli illi humiliter omnia tribue, qui deponit potentes de ſede, & exaltat humiles; & ante omnia cura, vt illum habeas propitiũ. Secundò, vt famuli, & alii quibus ad executionẽ vteris, quoad potes boni ſint. Non enim ſunt, vt patet, apta inſtrumenta fidei tuendæ, & gloriæ Dei propagandæ, aut agendi præclara, inimici Dei, & diaboli mancipia qui eos ad mala omnia trahit & inſtigat. Tertiò, impoſſibile eſſe euentus futuros prouidere, propterea, poſtquam diligentiã adhibueris, omnia ſcias eſſe relinquẽda Dei prouidentiæ. Quartò, cũ ipſe ſit ſolus Dominus, ſolus altiſſimus, eius honorem & gloriam præ oculis ſemper habendam. Alioquin enim meritò grauiter indignabitur, & conſilia nõ fortunabit, in quibus videbit magis gloriã quæri ſerui, quàm ſuam: dicit enim, Gloriam meam alteri non dabo. Quis ſicut Dominus Deus noſter, qui in altis habitat, & humilia reſpicit in cælo & in terrâ? Quicunque glorificauerit me, glorificabo eum: qui autem contemnunt me, erunt ignobiles. *Hæccine vera*, vt ſuprà pag. 7. *Deum roga ſine quo nihil potes.* *Iſaiæ* 41. 1. *Reg.* 2. *O quã breuis vita!*

ConſideraSeptimò vitæ breuitatem, quodq́ue inſtar nauis, ſagittę, curſoris, & vaporis tranſeat. Quocirca præmitte theſauros bonorũ operũ & eleëmoſynarũ eò vbi perpetuò victurus es; ibi principatus potiùs ſtude acquirere, quã hîc vbi horâ vnâ manendum. Secundò, incertitudinẽ mortis.

D 2 Ideò

Ideò omni horâ esto paratus; nec vnquam cubitum concedas nisi Deum excusâ conscientiâ placaueris, memor illius verbi Veritatis æternæ: Quâ horâ non putatis, filius hominis veniet, *Hæccine vera*, &c. vt suprà pag. 7.

Luc. 2.

Monitorem fac habeas. Considera Octauo, principes habere qui curent diligẽter pecuniam suam, qui curent corpus suum, & magna præmia illis tribui, qui damna præuertunt, signa morbi indicãt, hostiumque machinationes clandestinas significant. Refer ad animam, & habe saltem confessarium, à quo moneri petas, si quod animæ periculum videat, si quem morbum detegat, aut hostium infernalium molimina, vt occurrere malo venienti possis. Sic autem crebrò Deum inuoca: Vias tuas Domine demonstra mihi, & semitas tuas edoce me. Vtinã dirigantur viæ meæ ad custodiendas iustificationes tuas! Iuraui & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ. *Credo tibi*, &c. vt suprà pag. 7.

Oratio pro executione. *Dignatus es*, &c sup. pag. 10.

IACVLATORIÆ.

Psal. 7. *NIsi conuersi fueritis, gladium suum vibrabit, arcum suum tetendit, & parauit illum.*

Psal. 79. *Deus virtutum conuerte nos, ostende faciem tuam, & salui erimus.*

Psal. 84. *Conuerte nos Deus salutaris noster, & auerte iram tuam à nobis.*

Ierem. 31. *Conuerte me, Domine, & conuertar ad te, quia tu Dominus Deus meus es.*

CAPVT V.

De pœnitentiâ verâ salutis semitâ, quâ homo ad Deum & salutis viam reuertitur, eiusq; parte prima, Contritione.

POSTQVAM homo coram Deo statuit reuerti ad viam salutis, & tendere ad terminum creationis, & vitæ suæ, contritioni & dolori operam dei; hoc pacto enim velut compendio, itinere tridui perget in desertum ex Ægypto, & de Pharaone & exercitu eius Dei gratiâ triumphabit. Huius tridui dies primus contritio,

tritio, secundus confessio, tertius satisfactio diei potest.

Quemadmodum autem admirabili, & suaui prouidentiâ suâ statuit Dominus, vt anima, quæ concepit dolorem & peperit iniquitatem, morte moriatur; sic decreuit vt eadem post peccatum concipiendo verum dolorem, & contritionem, in vitam reuocetur. Atque ita peccati proles dolor est, qui si ex amore Dei concipiatur, infelicem matrem proles optima destruit, & pro interitu nobis restituit salutem. Duplex verò dolor est; alter Attritio appellatur, cùm quis ex peccati fœditate, & timore gehennæ, aut simili consideratione de præteritis dolet. Alter Contritio dicitur; quo anima ex puro amore, non ob pœnam, ob amissionem bonorum, non ob molestiã; sed ob id gemit ac dolet, id est, optat non à se patratum delictum (etsi non sentiat teneros affectus ac lacrymas) quòd benignissimum Patrem, liberalissimum Dominũ contristârit, iniuriâ affecerit, quem omni amore & honore prosequi debuerat: atque hic est filiorũ dolor, Deo Patri gratissimus vsq; adeò, vt ad salutem sufficiat, quando Confessarij copia defuerit. Huic igitur acquirendo plurimùm insistendum est potiùs, quàm anxiæ peccatorum enumerationi, cùm plerumque secùs fieri solitum sit; ideoque hîc subsidia ad contritionem propono. Nónne Magdalena dolore & amore peccata deleuit? Publicanus verò in pristinam gratiam tum receptus est, quando eructauit ex intimo sensu, & charitatis affectus verbum illud bonum & salutare: Deus, propitius esto mihi peccatori.

Dolor est medicina peccati. Psal. 7.

Duplex dolor.

Summum bonum. Contritionis vtilitas.

Complectitur vterque dolor in se, etiamsi non semper explicitè, propositum seruandi præcepta. Inter hæc illud, quo confessio præcipitur, omninò suo tempore explendum est, maximè cùm ea vis eius sit, vt ex attrito contritum faciat. Ideoque memento eam crebrò vsurpare, vt certam vocationem, & salutem tuam facias.

Propositum emendationis.

COLLOQVIVM CHRISTI JESV

cum animâ peccatrice, pro contritione excitandâ.

Deut.32. *Iob.38.* CHRISTVS. Audite cæli quæ loquar, audiat terra verba oris mei. Ecce interrogabo te N. reſponde mihi. Nónne ego te creaui ex infinito amore & ſpontaneo, in laudem & gloriam nominis mei? Age verò, nónne tibi conſcium eſt cor tuum, quòd viuas, & coram me, in opprobrium meum, vt meritò, ſi vita tua nota mundo foret, propter te blaſphemaretur nomen meum; & tamen te vt filium enutriui & exaltaui. Tu autem ſpreuiſti me, & tacui: & cognouit bos poſſeſſorem ſuum, & aſinus præſepe Domini ſui, tu verò me non cognouiſti: ſed quia longanimis ſum ſuper malitiâ hominum, patiens fui.

Conſule cor tuum & audi. *Iſaiæ.1.*

Pſal.31. *Peccator illudit Deo.* ANIMA. Verè, Domine, factus ſum ſicut equus & mulus, quibus non eſt intellectus. Creatorem te vocaui & Regem & Deum meum, & ad contumeliam tuam te viliſſimæ creaturæ poſthabui. Neque verò ſi interroges me, cauſam ſcio, niſi quia mihi lubebat, etſi vetares; quia ſic recreabat, etſi tibi doleret. Eheu! à planta pedis vſque ad verticem capitis non eſt in me ſanitas. Sed quò ibo? Ad quem confugiam niſi ad te ô Pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis? Ne proiicias ergo me à facie tuâ, & Spiritum ſanctum tuum ne auferas à me. Operi manum tuarum porrige dexteram Domine meus, & Deus meus.

Iſaiæ 1. *Pſal.50.* *Iob 14.*

Iob 4. Actus contritionis: *Domine* IESV, &c infrà pag.60.

CHRISTVS. *Si ego ſum Dominus, vbi eſt timor meus? Si Pater, vbi eſt amor meus?* Credíſne Dominum eſſe me, & contemnere potes? Patrem vocas, & mea, meáque mandata, vt capitali tuo placeas hoſti, deſpicis? Quoties te volui congregare ſicut gallina congregat pullos ſuos ſub alas, & noluiſti? Quoties dixi: vſquequò graui

Peccator videtur nō credere. *Matth.23.* *Pſal.4.*

graui corde ? vt quid diligis vanitatem , & quæris mendacium ? an putas, quiſquam facinoroſus credit Regem ſibi adſtare, ſe contemplati, minari, & non ceſſat maledicere ei ? Quis reus in carcere iudicem operitur , & audiens eadem horâ in foro plurimos dirè cruciari ob ſimilia ſuis delicta, non terretur? Tu verò nónne noſti ob illa tua peccata N. plurimos ſaltem in purgatorio flammis torqueri ; fortè etiam in inferno æternùm gemere, & torreri? Et tu ridere potes, & amori ſeruire proprio, ac mundo, & vel momento in peccato permanere ? Si vocaui hactenus, & renuiſti, extendi manum meam, & non aſpexiſti, & ſpreuiſti omne conſilium meum , nunc ſaltem reuertere dum tempus miſerendi , dum patet ſalutis porta , ne ſi moram feceris, cum dolore meo & tuo aliquando poſtules aperiri fores miſericordiæ meæ , & iuſtitia mea tibi reſpondeat: amen neſcio vos. *Prou. 1.* *Dum patet, cælum, ingredere.* *Matth. 25.*

ANIMA , Si iniquitates obſeruaueris Domine, Domine quis ſuſtinebit? Memento, obſecro Domine IESV, quòd ſicut lutum feceris me , & in puluerem reduces me. Nónne ſicut lac mulſiſti me , & ſicut caſeum me coagulaſti ? Pelle & carnibus veſtiſti me, oſſibus & neruis compegiſti me. Et cùm nihil oderis eorum quæ feciſti , reminiſcere miſerationum tuarum antiquarum: citò anticipent nos miſericordiæ tuæ , quia pauperes facti ſumus nimis. Nónne miſero mihi iam data eſt lux, & vitam & miſericordiam tribuiſti mihi , & viſitatio hæc tua cuſtodiet ſpiritum meum ? O quis dabit capiti meo aquã, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo die ac nocte interfectos filiæ populi mei! O quàm amarum eſt mihi dereliquiſſe te Dominum Deum meũ! de quo ſcriptum memini : ſuauis Dominus vniuerſis, & miſerationes eius ſuper omnia opera eius *Credo tibi*, &c. vt ſup. pag. 7. *Iob 10.* *Pſal. 78.* *Ierem. 9.* *Amarum eſt Deum relinquere.* *Iſa. 43.*

CHRISTVS. Reduc in memoriam beneficia quæ contuli tibi, & iudicemur ſimul. Narra ſiquid habes vt iuſti- *Ingratitudo peccatoris.* *Pſal. 37.*

iuſtificeris. Nónne retribuiſti mala plurima N.pro bonis. Sterilitatem animæ meæ? Nónne ego te redemi precio magno ſanguinis mei,non corruptibilibus auro, vel argento,vt glorificares, & portares me in corpore tuo? Quid verò tu feciſti?

Stultitia peccatoris. HOMO. Vendidi,eheu! animã meam ſine precio. Quid enim ſunt vniuerſa hæc, quæ Apoſtolus tuus verè arbitrabatur vt ſtercora,vt te lucrifaceret? Et quid prodeſt
Matth.16 homini ſi vniuerſum mundum lucretur, & animæ ſuæ detrimentum patiatur? Et fieri potuit vt hæc mallem,& quærerem,quæ neque inuenire, neque retinere poſſum; & tu mihi tam vilis fieres omne bonum,vt nõ pro pulte cum Eſau, nec triginta argenteis cum Iuda, ſed pro fumo,& inani voluptate venderem,& perderem te? *Hæccine vera*, vt ſup.pag.7.

Domine IESV, &c.infrà pag.60.

Iſai 48. CHRISTVS. Recordare quòd dilectam animam meã
Matth.20. dederim in mortem propter te, vt ſperares & confideres in me. At verè neruus ferreus ceruix tua,& frons tua
Iſai 28. ærea. An fili mi,quia ego bonus ſum,oculus tuus nequã eſt? Cur auertis faciem tuam à me qui tibi ſum vita, & ſalus? Cur feciſti pactum cum morte,& pepigiſti quon-
Peccator fœdus facit cum dæmone. dam fœdus cum inferno in perditionem tuam, in mei contumeliam? Cur, obſecro, vis vt triumphet hoſtis meus de ſanguine meo,& precio illius, id eſt,te, qui vt viueres, à me morte meâ redemptus es. *Domine* IESV, &c.pag.60.

Iob 10. HOMO. Tædet animam meam vitæ meæ: dimittam aduerſus me eloquium meum: loquar in amaritudine animæ meæ. Et quid dicam tibi, infinita bonitas? Dicam Deo, Noli me condemnare, quia pro me damnatus es: Noli me derelinquere, qui triginta tribus annis quæſiuiſti me. Noli mei obliuiſci qui in manibus tuis
Eſa.49. deſcripſiſti me.

O quanta Dei boni- CHRISTVS. Numquid obliuiſci poteſt mulier infantem ſuum, vt non miſereatur filio vteri ſui? Etſi illa

oblita

oblita fuerit, ego tamen non obliuiſcar tui. Ego enim te dilexi, & laui in ſanguine meo;mundus verò & caro hoſtes tui ſitiunt ſanguinem tuum,cui, obſecro, adhærere tibi bonum eſt? Ego te creaui;& hoſtis tuus mille modis te deſtruere nititur:ego æternis præmiis inuitaui, & inuito; ille vaniſſima voluptate,& æternis ſuppliciis: ego ſummum bonum,& ille ſummum malum. Clamabóne igitur ad te, & vocabo,& non exaudies? Rogabo, *Luc.19.* & repulſam patiar? Lacrymabor ob tua pericula, & irridebor abs te? *Heb.5.* Reuocabo te ab iis, & tu in iis gaudere perges,imò & maiora quærere,& me contriſtare?

Credo tibi,&c.pag.7.

Domine IESV,&c.pag.60.

HOMO. Miſerere Domine quoniam defecimus in irâ *Pſal.89.* tuâ, & in furore tuo turbati ſumus. Poſuiſti iniquitates noſtras in conſpectu tuo,& ſæculum noſtrum in illuminatione vultus tui. Pudet meminiſſe ob turpem voluptatem,inaniſſimam vanitatem tot moleſtiis petendam, tantâ curâ ſeruandam, etſi ſeruari non poſſit,ob hæc,inquam,mundi decreta duriſſima ſeruari, & mandata tua diligenda ſuper aurum & topazion,& dulciora ſuper mel *Pſal. 118.* & fauum,nec æternis propoſitis præmiis, vel ſuppliciis, cuſtodiri.

CHRISTVS. Obſtupeſcite cæli ſuper hoc, & portæ *Ierem. 2.* eius deſolamini vehementer. Duo enim mala fecit populus meus: me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, & foderunt ſibi ciſternas, ciſternas diſſipatas, quæ con- *Fructus* tinere non valent aquas. Quid enim ſupereſt tibi ex *peccati.* iis, in quibus nunc erubeſcis? Quid tibi profuit ſuperbia, aut diuitiarum iactantia quid contulit tibi? Et nunc quid tibi vis in viâ Ægypti,vt bibas aquam turbi- *Ierem.2.* dam? Et quid tibi cum viâ Aſſyriorum,vt bibas aquam fluminis?

Nónne ego plantaui te vineam electam,omne ſemen verum: quomodo ergo conuerſa mihi es in prauum vinea aliena? Expectaui,vt faceres vuas; & ecce labruſ- *Iſaiæ.5.*

Peccator abutitur Dei misericordiâ.

cas. Quid debui vltra facere vineæ meæ, & non feci? Quid inuenisti in me iniquitatis, quia elongasti te à me? nónne silui? nónne tacui? nónne patiens fui, longanimis, & misericors super malitiâ hominum? Verumtamen post hæc omnia, quia facilis eram ad veniam, & bonus, crebriùs me offendisti: confregisti iugum, & dixisti, Non seruiam. Gloriatus es in malitiâ, potens in iniquitate. Hæccine reddis mihi, popule stulte & insipiens? Vbi sunt dij tui consolationes tuæ, in quibus habebas fiduciam? nónne abierunt omnia tamquam vmbra, & tamquam nauis cuius non est inuenire vestigium in fluctibus? quod mundus voluit, quod sensualitati allibitum fuit, mox fecisti, & conatu quidem magno; quod ego præcepi, consului, rogaui per amorem & sanguinem meum; vt mortificationem meam in corpore tuo circumferres, despexisti, & ecce quod tot annis mandaui, commendaui per Prophetas & præcones meos, id est Superiores tuos, nónne sæpè quasi nihilum reputasti? hæccine prima charitas, quâ omnibus propter me in baptismo renuntiasti? quâ ad omnia te mihi obtulisti? hæccine retribuis mihi? & dicis, Nequaquam faciam, adamaui alienos, & post eos ambulabo.

Nemo potest Deo per se satisfacere.
Iob.14.

ANIMA. Ah, Domine, quis stabit ad loquendum tibi, aut respondebit vnum pro mille? Cæli non sunt mundi in conspectu tuo, & in Angelis reperisti prauitatem. sed quis bone IESV, redemptor mi, potest facere mundum de immundo conceptum semine, nónne tu qui solus es? Tu quidem gressus meos dinumerasti: sed parce peccatis meis, & memento, quia ventus est

Iob 7.

vita mea. Quid faciam tibi, ô custos hominum? quare posuisti me contrarium tibi? Et eheu! factus sum mihi-

Iob 16.
Iob 6.
Iob 29.

metipsi grauis. Ecce oppressit me dolor meus, & ad nihilum redacti sunt omnes artus mei. Sagittæ tuæ in me sunt, quarũ indignatio ebibit spiritũ meũ. O quis mihi tribuat, vt sim iuxta menses pristinos, secundùm dies,

quibus

quibus tu, Domine, custodiebas me! Domine JESV, &c. *Credo tibi*, &c. vt sup. pag. 7.

CHRISTVS. Quare recessisti, & non reuerteris vltrà ad me? Numquid obliuiscetur virgo ornamenti sui, aut sponsa fasciæ pectoralis sui? Tu verò oblita fuisti mei creatoris tui diebus innumeris. Reuertere, reuertere, en paraui tibi stolam primam, extendi brachia mea ad amplexus, caput ad osculum pacis inclinaui. *Ierem 2.* *Inuitat Christus animam.*

ANIMA. Pater, non sum dignus vocari filius tuus: Verumtamen respice in me, & miserere mei, quia vnicus & pauper sum ego. Eheu! Ecce inuenio aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ: & non quod volo bonum, hoc ago. *Luc. 15.* *Rom. 7.*

CHRISTVS. Ecce ego arguam te, & statuam contra te faciem tuam. Si morbo aliquo pressus iuisses, nónne in medicos plurima expendisses? si lis mota de jugero terræ, etiam maria transiisses. Et si decimam partem eorum quæ pro mundo præstas, pro animâ fecisses tuâ, nónne beatè vixisses? nónne ego Veritas dixi: Iugum meum suaue, & onus meum leue est; &, Mandata mea grauia non sunt: & tu difficilia asseris? verbo & facto & exemplo tuo alios in perniciem trahis? Non possum, inquis, abstinere hoc consortio, hoc peccandi periculo: & si quis amicissimus iniuriam vel leuem dixisset, nec rogatus coniungi ei velles, nec placari: si peste locus aut amicus infectus foret, vitares omninò: aut si medicus hoc vel illud cibi genus vetaret, pareres: vt verò animæ consulas, vt corpus edomes, mihi placeas & obedias, nihil facere aut pati dignaris? Me ergo solum non timebis, & à facie mea non dolebis? nónne contestans contestatus sum, & dixi: Audi vocem meam, & non audisti, nec inclinasti aurem tuam, sed abiisti in prauitate cordis tui mali? ecce hac horâ forsan rapieris ad iudicium seuerissimum, iturus es in domum æternitatis tuæ: & ecce manus tuæ adhuc plenæ sunt sanguine. Popule meus, quid feci tibi, aut quid molestus fui tibi? *Psal. 49.* *O quã facile est Deo seruire!* *Matth. 11.* *1. Ioan. 5.* *Peccator mentitur sibi.* *Ierem. 11.*

Mich. 6. tibi? Recordare, anima, fellis & paupertatis meæ, & lacrymarum mearum, quibus pro te deprecatus ſum, quia precioſa eras in conſpectu meo; tu tamen fornicata es cum amatoribus multis. Verumtamen reuertere: reuertere, ecce ſto ad oſtium, & pulſo: aperi mihi ſoror mea ſponſa, caput meum plenum eſt rore ſanguineo, & cincinni mei guttis noctium.

Paſſionem Chriſti cõſidera. Ierem. 3. Cant. 5.

ANIMA. Excitaui iracundiam tuam, Domine, & peccaui ſuper numerum arenæ maris; agnoſco iniquitates meas: ſed ne ſimul perdas me cum iniquitatibus meis, neque in æternum reſerues mihi mala: oſtende mihi bonitatem tuam, & reminiſcere miſerationum tuarum antiquarum, & proiice poſt tergũ tuũ omnia peccata mea. Ecce enim coram te & curiâ tuâ cæleſti ſyncerè ſtatuo numquã vltrà te offendere, occaſiones illas deuitare; tibi Deo meo potiùs quàm dæmoni ſeruire. Accipe, Domine IESV, & ne deſpicias cor contritum & humilitatũ; tu qui ſcrutaris cor & renes, tu noſti, tu noſti ſuſpirium & deſiderium meum. *Infelix ego*, vt ſup. pag. 48.

Pſal. 24. Eſaiæ 38.

Oratio, ſeu actus contritionis.

Actus fidei, Contritionis. Propoſitũ de emendatione & confeſſione. Oblatio ſui. Actus ſpei.

DOMINE JESV *Chriſte, verè Deus & homo, creator pariter ac redemptor, doleo ex intimo corde, me offendiſſe diuinam tuam maieſtatem, quia tu es Deus meus & omnia, quem ſuper omnia diligo & colo. Proinde firmiter ſtatuo ac propono, me non ampliùs te offenſurum, ſed omnes peccandi occaſiones pro viribus deutiaturum, inſuper de noxis meis ritè confeſſurum, & pœnitentiam quæcumque imponetur impleturum: ad pleniorem verò ſatisfactionem, hodie tibi meipſum offero, vitam meam, & mea omnia, & omnes labores meos. Et quemadmodum rogo te ſuppliciter & flagito veniã delictorum meorum, ita confido me eam impetraturum per infinitam miſericordiam ac benignitatem tuam, per merita quoque pretioſiſſimi ſanguinis ac ſanctiſſimæ paſſionis tuæ: daturum te quoque gratiam emendandi vitam meam, & in bono vſque ad finem perſeuerandi. Amen.*

Praxis

Praxis de contritionis frequentiori vsu.

PRIMÒ, commendatur hìc à viris doctis ac piis, potissimũ manè, vt, cùm Deo reconciliati sumus, opera nostra aliàs mortua, vitæ æternæ meritoria sint. Secundò, vesperi in examine conscientiæ contra repentinam mortẽ. Tertiò, post peccatũ grauiùs admissum, ne inimici Dei permaneamus. Quartò, ante omnem orationem: non enim est speciosa laus in ore peccatoris. Quintò, in omni periculo mortis, & grauiori tentatione. Sextò, quoties negotium arduũ tractandum, & gratiæ cælestis auxilium implorandum.

Actus autem contritionis breuissimo spatio fieri potest. Sic enim Dauid verè contritus postquam dixisset: peccaui Domino; audit à Prophetâ: Dominus quoq; transtulit peccatum tuũ. Assuesce igitur vel dicendo, IESVS, amoris illius magnitudinẽ in te velut intueri, & conterere. Vel ex aspectu creaturæ, aut beneficii alicuius recordatione assurge in amorẽ Dei, & animo dic: o Deus meus doleò ex toto corde de omnibus peccatis meis, idq́ue maximè quia tuæ diuinæ displicent Maiestati. vel hoc pacto: O IESV doleo ex amore tui, quod offenderim te. Dum auditur hora, si libet, contritionis & amoris actum sic excita: O IESV, ô summũ & omne bonũ, cur vmquã te offendi? Ah! verè pœnitet ex intimis medullis, ideoq́; vel maximè, quia tibi soli peccaui. Et quid iam ago? Te æstimo, te vnũ amo super omnia propter teipsum, qui hoc amore meo, omniq́; alio sine fine dignus es. Oratio *Dignatus es*, vt suprà pag. 10.

IACVLATORIÆ.

ADeamus (ô anima) cum fiduciâ thronum Domini, vt misericordiam consequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno. Hebr. 4.

Reuertere ad Dominum, & auertere ab iniustitiâ tuâ, & nimis odito execrationem, & cognosce iustitiam & iudicia Dei. Eccli. 17.

Viuo ego, dicit Dominus, Nolo mortem impij, sed vt conuertatur à viâ suâ, & viuat. Conuertimini à viis vestris pessimis, & quare moriemini domus Israel? Ezech. 33

Delicta iuuentutis meæ, & ignorantias meas ne memineris Domine. Psal. 24.

Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innoua in visceribus meis. Psalm. 50.

Domine ne memineris iniquitatũ nostrarũ antiquarum: citò anticipẽt nos misericordiæ tuæ, quia pauperes facti sumus nimis. Psal. 78.

CA-

CAPVT VI.

De Confeßione, secundâ parte pœnitentiæ: ac primò de generali; eiusque vtilitate.

CHRISTVS. Verumtamen contritio non sufficit, sed secundæ diei iter siue pars illius superanda; vt sicut corde creditur ad iustitiam, sic ore fiat confessio ad salutem. Quid hæres aut horres? homo es, & humani à te alienum nihil; errare, labi, ignorare. dic igitur cum Prophetâ: Dixi, Confitebor aduersum me iniustitiam meã Domino; & tu remisisti impietatem peccati mei. Non ergo declines cor tuum in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis, neque confundaris confiteri peccata tua. Qui enim abscondit scelera sua, non dirigetur: qui autem confessus fuerit, & reliquerit, misericordiam consequetur.

Psalm. 31. *Psal. 140.* *Confessio sincera instituenda.* *Eccl. 4.* *Prou. 28.*

Vis ergo conuerti in toto corde ad me Dominum tuum? ecce viam; recogita omnes annos tuos in amaritudine animæ tuæ; & sinceram ac veram institue confessionem generalem, nisi aliud Confessario videatur. Neque formides molestiam aliquam subire pro animâ tuâ; sed scito eam, si methodo vti velis, æquè facilem esse quàm sit aliquibus vnius hebdomadæ. Vtere examine quod subiicietur, singulaque peccata in suas classes refer, ac cõfitere: nec difficiliùs tibi erit dicere; Millies, quàm centies, peccaui Domino meo.

Confessio generalis facilis.

HOMO. Verùm permolesta præteritorum recordatio, præsertim cùm nulla necessitas compellat.

CHRISTVS. At tu in iis quæ sæculi sunt, nónne & vtilitatem spectas? An sola prorsus necessaria corpori tribuis, seu de commodis eius, seu de victu, vestitu, opibus, honoribus agatur? Cùm itaque omni in re spectes & vtilitatem maximam, & commoditatem simul ac iucunditatem; quæ dementia, in negotio salutis omnium maximo vix quidquam velle agere, quàm quod

Vtilitas confessionis generalis.

necessitas suadet? securissimam nauim nauigaturus, & viam profecturus deligis, alteriq; suades pharmacũ, quod ad sanitatem maximè conducit. In rationibus reddendis securitatem quibus potes apochis & testibus quæris. Quid igitur tibi faciendum in viâ æternitatis, in morbo vel periculo mortis animæ? in negotio rationum mihi reddendarum? Et quamuis generalis confessio non semper sit necessaria, plerumque tamen vtilis est, sæpè etiam necessaria. *Securitas quærenda.*

O clementißime, vt inf. pag. 65.

CHRISTVS. Necessaria est, quando præteritæ confessiones imperfectæ fuerunt, aut defectu integritatis, aut defectu doloris, aut defectu potestatis in confessario: tum enim instituenda foret. *Aliquando necessaria.*

Vtilitatem verò habet magnam, licet certi non sitis de defectu priorum confessionum. Primò siquidem hominem ad sui cognitionem & despectum adducit. Secundò, cùm sit insignis humilitatis actus, me ad singularia tribuenda auxilia prouocat: ita videmus contingere iis qui sedulò hanc peragunt, & nouam prorsus vitam instituere, quasi rationibus vniuersim redditis, & compositis. ideoque in Ordinibus Religiosorum id primò proponitur pro vitæ morumque emendatione. Tertiò, securitatem adfert in tantâ salutis incertitudine: vndè in horâ mortis Spiritu sancto impulsi multi eam facere decernunt. *Vtilitas Conf. gen.*

Vtiliùs tamen dum vita datur, & vires integræ, & memoria; vtiliusque tranquillâ vitâ sibi ad securam mortem viam sternere, quàm tum anxiè & sollicitè me expectare.

Obserua tamen, non omnibus generalem confessionem conuenire. Primò, non conuenit iis, qui timore magno & scrupulis agitantur: his enim non est medicina, sed crux & exulceratio: frustrà enim hi per confessiones se expedire sperant, cùm solâ obedientiâ, & in me fiduciâ cum charitate pacem animi consequi possint. *Confessio generalis non conuenit omnibus.*

ſint: dum enim in conſideratione ſuorum peccatorum, quæ tenebræ ſunt, verſantur, magis obtenebreſcit intellectus.

HOMO. Si verò fiduciâ & charitate in te Deum tendant homines, ad te accedunt, & illuminantur.

CHRISTVS. Denique nónne certum eſt aliquando quieſcere oportere? & dubio procul meliùs id alterius

Luc. 10.
Alterius iudicio acquieſce.

judicio, de quo tibi dictum: Qui vos audit, me audit, quã tuo. Accedit, quòd impoſſibile ſit hominem aſſequi certò numerum peccatorum ſuorum: ergo certum, eum ad hoc non obligari, ſed ſufficere, vt adhibeat moralem diligentiam, ſicut fieri in re ſeriâ ſolet; eſt enim Sacramentum pœnitentiæ à me non ad carnificinam inſtitutum, ſed ſolatium. Et hæc quidem ad præterita peccata pertinent.

Remedium contra ſcrupulos.

HOMO. Quantùm ad præſentia ſpectat, audio communi iudicio Doctorum, & Sanctorum, quibus repugnare maximè in causâ propriâ, ſtultum omninò, ac temerarium eſſet, quòd is qui verè timet te Domine, & nullo pacto infinitam bonitatem tuam vel cogitatione ſciens ac prudens offendere vellet, quod quoties is dubitat, ſibi poſſit perſuadere aut nullum fuiſſe, aut ſaltem nõ deliberatum conſenſum. Si quidem cùm tam ſerium ac graue, & tot repetitis vicibus tantâ cum deliberatione coram te Deo ſuo decretum fecerit ſeruandi præcepta tua, & animam ſuam, & omne bonum, irritum id non poteſt eſſe, neque facilè præſumi, niſi actus contrarius,

Proteſtatio contra ſcrupulos.

plenaque cum aduertentiâ factus fuerit. Proteſtor ego coram te Deus meus, me ratum non habere quidquid vel leuiſſimè diſpliceret Maieſtati tuæ, crebroque hoc vſurpare decreui, maximè manè aduerſus pericula diurna, & veſperi ne nocturnis incautus inuoluar. *Credo tibi, vt* ſup. pag. 7.

CHRISTVS. Obſerua etiam illis qui turpem vitam egerunt, maximè mulieribus, & ſemel generalem rectè inſtituerunt, non conuenire; ſiquidem præteritæ

vitæ recordatio, ac multò magis enarratio periculi plena est; & longè meliùs illa post se relinquere, & ad anteriora sese extendere, destinatumque prosequi brauium. Certissimum in hac re consilium prudentis confessarij sequi; qui si verè talis est, non permittet confessionem generalem iterari ab eâ, quæ semel generaliter eam instituit; nisi necessitas Sacramenti id exigeret; & illusionem diabolicam facilè deteget, quâ irretitas peccatis, aliquando etiam liberatas, in pristinum statum & laqueos specie pietatis pertrahere conatur.

Confessio gen. aliquando noxia.

Oratio ante Confessionem.

Præsentia Dei.

O CLEMENTISSIME *Deus, qui scrutaris cor & renes meos, concede per sanguinem Filij tui, propter quem negare mihi nihil potes, vt recogitem tibi annos & delicta mea in amaritudine animæ meæ, priusquam moriar, & compleas furorē tuum in die indignationis tuæ. Renouetur nunc, obsecro, vt aquilæ iuuentus mea, vt purißimis tuis oculis placeam, dilecte animæ meæ; & non ex neceßitate aut consuetudine, sed sincero corde tum spe bonâ remißionis, charitate perfectâ, delicta mea tibi & vicario tuo non abscondam. Qui enim abscondit scelera sua, non dirigetur: qui autem confessus ea fuerit, & reliquerit ea, misericordiam consequetur. Tu omnia nosti, & contemplaris omnia in omni loco, sed & multus es ad ignoscendum. Recordare, Domine, quòd sicut lutum feceris me, & toties refeceris, vt verè dicere poßis, Quid debui facere vineæ meæ, & non feci? Quot enim ad salutem media, quot in sanctißimâ vitâ exempla virtutum multo cum labore & sudore dedisti, quæ piguit sequi? quot incentiua amoris in paßione & morte tuâ reliquisti? Et eheu! expectasti vt facerem vuas, & ecce labruscas. Pater, peccaui, & sicut arenæ maris sunt multiplicatæ iniquitates meæ, quas tepor mentis meæ coaceruârat; sed venio vt lauer, ô fons æternæ vitæ, ad quem sitio vt ceruus ad fontes aquarum. venio vt illuminer, ô lux mea: vt amem te, ô amor æterne, Sana me à phreneßi mea, quæ te & remedia respuo. Veni, lux mea, duc me*

Sinceritas commendata. Prov. 28.

Iob. 10.

Isaiæ 5.

Contritio

Amor Dei.

in viam bonam. O Pater æterne, da meminisse peccatorum meorum; ô Fili Dei, da cognoscere & expendere; ô sancte Spiritus, da detestari, scilicet mortem & hostes meos, & te omne bonum non adhorrere.

Finis cur viuamus.

Quorsum enim venimus in hanc vitam, anima mea? nónne vt perfectè Domino seruiremus, cunctis diebus, aut momentis potiùs, quibus hîc militamus? Respice & reflecte oculos ad præteritum tempus, quod datum ad pœnitentiam, ad amandũ, & cælestes opes requirendum; quid ex eo iam superest, nisi bonorum tantorum amissorum tristis recordatio, & malorum commissorum erubescenda memoria? Pulsantem te, bone IESV, *sponsum non admisimus, sed dæmonem eiusque asseclas. Sed audiamus tamen vel nunc, parentis dulcißimi, & amantißimi Regis & sponsi vocẽ, dicentis: Conuertere fornicatrix, & suscipiam te: veni dilecta mea, & iniquitatum tuarum non recordabor. Quomodo dilecta, bone* IESV, *quæ tuos filios enecaui, scilicet sanctas inspirationes, & te repuli, vt gratificarer adulteranti sensualitati, & hosti quærenti animam meam? Nam si humilitatem, paupertatem, mansuetudinem, charitatẽ, patientiam sanguine tuo signatam commendasti; ego exaltaui cor meum, nihil mihi deesse volui, nihil pati, vt parerem mundi legibus, & tuas proculcarem. Verumtamen ecce audio mellifluam in auribus meis vocem, Fili, præbe mihi cor tuum: ecce ego me in cruce pro te immolo, & tui amore langueo, & abluere rursum meo sanguine volo, & te pascere corpore meo. O Domine* IESV *qui pascis me à iuuentute meâ, ecce iam video, & fido in visceribus misericordiæ tuæ, quòd vsque in senectam & senium non derelinques me, neque ego te fontem aquæ viuæ. Cùm autem, ter maximè Deus, dignatus sis super me hodie aperire oculos tuos, non dabo somnum oculis meis, donec præparem tibi cor meum, tabernaculum Deo Iacob.*

Consideratio præperiti temporis.

Ingratitudo peccatoris.

Benignitas Dei.

Præparatio ad Communionem. Psal. 70.

Occasionem detestatio.

Ne iam sis mihi formidini tu spes mea IESV; *perueniant ad te voces & singultus ouis perditæ, & filij prodigi redeuntis à regione lõginquâ, ô pater, ô pastor, ô spõse animæ meæ: detestor culpam omnem & occasionẽ N. quâ te grauiter offendi. Pater mi, nolo esse, aut viuere sine te, sed propter te: sana me per vulnera tua, dolores tuos, & ignosce mihi, nũquid enim lætaris in*

morte

morte peccatoris, qui vt viuerē pro me dignatus es mori? numquid tibi proderit perditio mea, qui de cælo venisti relictis nonaginta novē ovibus, ut me quæreres inter dumeta, & reportares in humeris tuis? Vtinā oratio mea sit sicut incensum in conspectu tuo, hoc ultimo fortè die peregrinationis meæ! Iuravi & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ, & sæpè quidē irrita proposita feci defectu contritionis, & fragilitatē meā novi: verumtamē nunc gratiâ tuâ, quā supplex peto, sine quâ nihil omnino valeo, propono in æternū non declinare à mandatis tuis in conspectu tuo, Deus meus Deus cordis mei, & illa N. potissimos fontes malorum vitare. Ita statuo in præsentiâ beatæ Mariæ Virginis, & Sanctorū tuorū; quos omnes in testes huius desiderij mei & auxiliatores, maximè patronos meos, inuoco. Adiuua me, ô JESV, *vnica spes mea. Amen.*

Propositū firmum.

Psal. 118.

Protestatio

Praxis, seu methodus examinandi conscientiam.

CIRCA I. PRÆCEPTVM.

AN in his quæ ad fidem pertinent, ab Ecclesiâ dissenserit, oppositum cum pertinaciâ credendo, aut alios docendo? quàm multos, & quoties? Is autem pertinax est, qui suum errorem defendit, sciens Ecclesiam contrarium tenere.

An fecerit aliquem exteriorem actum infidelitatis, vel hæresis; nempe verbo, signo, vel opere aliquo hæresim profitēdo, etiāsi non mente, licet ex timore fecisset, ut cærimonias hæreticorum proprias exercendo, sub utraque specie communicando; carnes cum hæreticis prohibito tempore comedendo.

An dubitaverit pertinaciter de aliquâ fidei veritate? quales non sunt dubitationes quædam, quæ voluntatē in veritate firmam contristare solent.

An hæreticis contra Catholicos faverit, eosque defenderit? quoties & quo modo?

An nimiam cum hæreticis familiaritatem habuerit cum probabili periculo incidendi in hæresim? quamdiu?

An hæreticorum vel prohibitos libros scienter legerit, vel eos domi servaverit? quoties, & quamdiu?

An incantationes vel maleficia exercuerit, vel divinos consuluerit, per se, vel per alios?

An schedulas superstitiosas apud se habuerit ad sanitatē

 aliámue

aliámue rem obtinendam? & an alios induxerit ad earum vſum?

An fidem habuerit ſomnijs vel augurijs, accipiendo illa pro regula ſuarum actionum?

An artes magicas didicerit, aut alios docuerit? quàm multos & quoties: Et an earum artium libros apud ſe ſcienter retinuerit? & an adhuc retineat?

An valdè negligens fuerit in addiſcendis neceſſarijs ad ſalutem? vt ſunt decem decalogi præcepta Eccleſiæque, ad quæ erat obligatus, & articuli fidei.

An de emendatione vitæ, de conſequendâ æternâ ſalute, vel Dei miſericordià, & peccatorum remiſſione aliquando deſperauerit?

An impediuerit verbo vel opere profectum ſpiritualem proximi, diſſuadendo vel ſimili ratione impediendo ingreſſum in Religionem, aut alia bona opera.

CIRCA II. PRÆCEPTVM.

Notari debet ad huius præcepti cognitionẽ, quòd iurare, eſt Deum in teſtẽ eius quod dicimus vocare. Vocatur autem Deus in teſtem duobus modis: vno modo expreſsè, vt quando quis per Deum iurat; altero modo tacitè, vt cùm iurat quis per Sanctos, per crucem, per animam ſuam, vel per aliam creaturã, quatenus in eâ relucet diuina bonitas: non tamẽ iuramentũ eſt dicere, Verè, certiſſimè in veritate.

An mendacium aliquod, etiam officioſum, iuramento firmauerit, aut id de quo dubitabat an eſſet verum?

An iurârit deliberatè ſe aliquod peccatum mortale patraturum, & quale peccatum?

An iurârit aduertenter abſque animo adimplendi?

An violauerit aduertenter ſuum iuramentum, quod ſeruare tenebatur? quale non eſt quando quis iurat ſe aliquid mali facturum; tunc enim ſeruari iuramentum ſine peccato non poteſt.

An cauſã dederit alicui, vt falsũ iuraret, vel nõ obſeruaret iuramentũ licitiũ, & an id fuerit cũ aliquo damno alterius?

An nimis præcipitanter iurauerit, maximè ex conſuetudine, non diſcutiendo verúmne eſſet aut falſum quod iurabat? quàm diu hæc conſuetudo durârit, & an duret adhuc?

An diabolum inuocauerit, aut eius auxilium implorârit, deliberatè & ex animo, cum intẽtione vt ab illo iuuaretur?

An iurando ſibi imprecatus ſit grauia mala, vt malam mortem, damnationem, &c. & quoties hoc contra veritatem, vel dubitans?

An in iudicio iurarit falſum, vel iuridicè interrogatus non reſponderit veritatem ad intentionem iudicis. An ho-

alij

alijs suaserit? Id quo casu non solùm est peccatum mortale, sed etiam onus incurritur reparandi damnum & iniuriam illatam proximo.

An dixerit aliquam blasphemiam. Est autem blasphemia dicere contra Deum vel Sanctos aliquid contumeliosè: vt quando quis Deo vel Sanctis maledicit; vel asserit Deum esse iniustum, vel non curare humana; aut cùm quis indignatus Christi & Sanctorum membra contumeliosè nominat. Possunt autem hæc solo corde committi, vt, exempli causa, optando, Vtinam Deus mea peccata nesciret, non esset iustus, &c.

An vouerit aliquid Deo absque animo adimplendi?

An votum legitimè factum violauerit aduertenter?

An promissa, maximè iuramento firmata, deliberatè violauerit?

An Scripturam sacram facetijs applicârit, maximè si crebrò, & ad turpia?

CIRCA III. PRÆCEPTVM.

An festos dies violauerit, seruilia in eis opera exercendo vel præcipiendo, consulendo, aut consentiendo, idque per multum temporis, sine necessitate? Seruilia autem opera vocantur quæ ad artes mechanicas pertinent. Si nõ audiuit Sacrum diebus festis; vel notabilem partem omisit, sine legitimâ excusatione, & an causam alijs dederit idem faciendi. Notabilem Sacri partem omittit, qui omittit vsque ad Euangelium, vel qui ante communionem recedit.

An in festis per notabilem partẽ Missæ distractus fuerit siue fabulando, siue profana legendo, siue alijs se exteriùs occupando, exteriorem saltem attentionẽ impedientibus.

An curârit sibi subditos diebus festis interesse Sacro. Huc pertinẽt quæ cõtra Ecclesiæ pręcepta fiunt, vel Sacramẽta.

An non confessus sit semel in anno, aut non curârit vt idem facerent omnes suæ curæ commissi.

An iuerit ad confessionem sine aliquâ saltem præparatione & examine, vel sine proposito deserẽdi aliquod peccatum; vel peccatum aliquod mortale sciens in confessionẽ subticuerit ex pudore aliâue causa; & an posteà illud peccatum sit confessus in sequenti confessione, prioremque onfessionem illam repetierit.

An omiserit communionem tempore Paschatis in propriâ parochiâ, postquam ad eam venit ætatem, vt iudicio confessarij communicare iam posset.

An communicârit cum conscientiâ peccati mortalis, quod nondum erat confessus.

An cum conscientiâ certa vel dubia peccati mortalis re-

ceperit, vel administrârit aliquod aliud Sacramentum Ecclesiæ.

An comederit cibos prohibitos in Quadragesimâ, vigilijs, & alijs diebus interdictis, & etiamsi propter ætatem ieiunare non teneretur.

An post completum vigesimum primum annum, ieiunia Ecclesiæ violauerit, sæpiùs comedendo, licet à cibis vetitis abstinuerit.

An causam dederit alijs violandi ieiunia, veluti suadēdo, vel alijs prohibito tempore cibos vetitos ministrando, vel alios cibos, quibus ieiuniū soluant; nisi legitima esset causa.

An, cùm excommunicatus esset, sciens perceperit Sacramenta, dederitue, aut sacris interfuerit.

An contumeliâ aliquâ vel irreuerentiâ affecerit imagines, reliquias Sanctorum, aliasq́ue res sacras.

An putet se fecisse aliquid, cui sit annexa excommunicatio.

An obligatus ad recitandum Breuiarium, omiserit recitare, siue totum, siue partem eius notabilem; veluti vnius Horæ officium, sine sufficienti excusatione, ex tędio rerum spiritualium.

CIRCA IV. PRÆCEPTVM.

An parentes contempserit, aut verbis & factis contumeliosis offenderit.

An maledixerit patri vel matri, vel in eorum absentiâ ijs detraxerit.

An verbo vel cogitatione illis mortem propter ipsorum bona, aut ob aliam causam, aliúdue graue malum sit imprecatus deliberatè.

An eis obmurmurauerit, asperiusq́ue fuerit locutus.

An in re graui vel ex contemptu iussis eorum non obtemperârit.

An in notabili necessitate subuenire illis recusârit.

An testamentum parentū defunctorum fuerit executus.

An fuerit paratus propter amorem parentum transgredi præcepta Dei, & peccare mortaliter.

An Superiores suos siue sæculares, siue Ecclesiasticos contempserit, & iustas eorū leges in re notabili violauerit.

An de Superioribus & maioribus suis detraxerit in re graui; aut etiam de Religiosis, sacerdotibus, magistris, doctoribus, &c.

An decimas, vectigalia, & alia quę illis debētur, retinuerit.

An prędicta deliberatè facere proposuerit, etsi nō fecerit.

An, si filios habeat, ijs maledixerit, nec eos Christianæ fidei mysteria, Dei pręcepta, aliaq; scitu necessaria docuerit

An filios reprehenderit & correxerit, maximè in peccato graui.

An domesticos necessaria scitu docendos curauerit, & peccantes correxerit.

CIRCA V. PRÆCEPTVM.

An aliquē habuerit odio, cū desiderio vindicādi se, & quāto tēpore in eo odio & vindictæ cupiditate perseuerârit.

An optauerit alicui mortem, vel aliud malum graue, & damnum corporis, famæ, honoris, bonorum tam temporalium, quàm spiritualium, ex malo & deliberato animo.

An fuerit alicui grauiter iratus, cum animo notabiliter ipsi nocendi.

An contendendo cum alijs verberauerit aliquem, vel vulnerauerit, vel occiderit, aut commiserit alijs vt id facerent, vel quod suo nomine ab alijs erat factum approbauerit, vel ad id dederit auxilium, consilium, vel fauorem.

An clericum percusserit. Nota. Qui percutit clericum, etiam primæ tonsuræ, percussione quæ est peccatū mortale, incurrit excommunicationem, dummodo sciret, aut scire deberet, eum quē percutiebat, esse clericum, & legē de excōmunicatione, proinde circūstantia clerici est exprimēda.

An sibi vel alijs maledixerit seriò, & ex animo. Est autem maledicere, malum aliquod sibi vel alijs imprecari: nempe mortem, infamiam, diras, &c. vt si se vel alterum tradat vel commendet diabolo. Est autem maledictio semper peccatum mortale, quando seriò profertur, in materia graui.

An litigans cognomina dederit, aut conuicia iecerit cum graui proximi iniuriâ. Tunc semper iniuria est reparanda, & fama resarcienda, si læsa fuerit.

An eum, quem grauiter offenderat, rogare veniam detrectârit, & cum inimico redire in gratiam recusauerit, vel condonare ei offensam noluerit, aut omiserit alloqui vel salutare suum inimicum cum scandalo.

An defectus corporis aut paupertatis alicui exprobrârit, aut verbis, aut cachinnis, vel signo aliquo alios turpiter irriserit. quod peccatum tanto est grauius, quanto maior debetur reuerentia ijs qui ridentur, & eos tenetur sibi reconciliare; &, si infamia sit secuta, debet famam resarcire.

An rixas & inimicitias seminauerit, & an inde graue malum sit secutum.

An deliberato animo doluerit de bono aliquo notabili proximi, vel de eius malo lætatus sit. Bonum notabile est sanctitas, fama, scientia, diuitiæ. Inuidere in rebus paruis veniale tantùm est.

An blasphemantes, vel alio simili modo grauiter delin-

quentes non correxerit, cùm ſpes alicuius emendationis eſſet, & id facilè poterat.

An homicidis & extorribus fauorem aut receptaculum præſtiterit.

Huc pertinet peccatum ſcandali, quo quis ad peccatum mortale prouocat alterum, verbo vel opere aliquo, quod natura ſua præbet occaſionem ruinæ; & explicandum eſt ad quam ſpeciem peccati induxerit; vt, Induxi alium ad omittendum Sacrum die feſto, aut ad fabulandum per notabilem partem Sacri, ad non ieiunandum cùm teneretur, ad furandum, &c. De quo ſi (præter ea quæ ſingulis præceptis) occurrat aliquid, poterit illud huc reuocare.

CIRCA VI. ET IX PRÆCEPTVM.

An turpes cogitationes habuerit, in quibus voluntariè ſit delectatus, etſi opere perpetrare noluerit id quod cogitabat. Eſt enim peccatum mortale.

An cum deſiderio perficiendi operis, tales cogitationes habuerit, & an obiectum cogitationis fuerit virgo, ſoluta, coniugata, Religioſa, &c.

An turpia & obſcena locutus fuerit animo laſciuo, vel libenter audierit, & an turpes cantilenas cecinerit animo laſciuo, maximè alijs præſentibus.

An libros impudicos legerit animo laſciuo, vel ex ſola curioſitate cum probabili periculo delectationis moroſæ, vel conſenſus, & an adhuc tales libros habeat.

An inhoneſtas choreas duxerit cum probabili peccati periculo.

An aliquam perſonam aſpexerit cum periculo probabili conſentiendi peccato.

An probabili peccandi periculo ſe expoſuerit, loca quædam perículoſa adeundo, vel cum certis perſonis conuerſando.

An conatus ſit verbis vel aliquo facto ſuo pellicere aliquem perſonam ad res turpes. Hîc perſonæ circumſtantia eſt exprimenda.

An laſciuo animo turpia oſcula & alios contactus impudicos habuerit, vel ſe turpiter contingi permiſerit, vel an ſeipſum voluntariè polluerit, & quid tunc cogitabat. Eſt enim ſpecies cogitationis exprimenda.

An nocturnas vel diurnas pollutiones procurarit, vel experrectus ſe oblectarit in pollutionibus, vel turpibus ſomnijs.

An ipſum peccatum carnis opere expleuerit. Explicetur ſpecies peccati; quales ſunt fornicatio, adulterium, ſtuprum, inceſtus, ſacrilegium, & vitium contra naturam.

CIRCA

CIRCA VII. ET X. PRÆCEPTVM.

An aliquid furto ſuſtulerit. Explicet ſpeciem peccati: & an rem ſacram in loci ſacri tutela. Exprimat quoque quantitatem, quando notabilis ſumma eſt.

An inuito domino rem alienam alicuius momenti retineat adhuc abſque animo reſtituendi.

An inuenta notabilis valoris non reſtituerit domino, ſi cum adhibita diligentia poterat reſcire.

An aliorum hortis, agris, vel ſimilibus bonis notabile damnum intulerit.

An ex eo quòd debita ſuis creditoribus non ſoluerit, cùm alioqui poſſet, aliquod damnum incurrerint.

An in emptione vel venditione fraudem fecerit, cum notabili proximi damno; vel res furtiuas, aut quas dubitabat eſſe alienas, emerit vel vendiderit.

An mercedē famulis, ſubditis, vel operarijs ſubtraxerit, aut miniſteriū ad quod cōductus fuerat, fideliter pręſtiterit.

An ratione mutui vel anticipatæ ſolutionis aliquid acceperit: & eſt vſura.

An pro Beneficio Eccleſiaſtico obtinendo pecuniam vel rem pecunia æſtimabilem dederit, vel alius quiſpiam eo ſciente; & eſt ſimonia, collatio nulla, & fructus omnes ſunt reſtituendi.

An plura Beneficia habeat: quàm multa & quamdiu?

An deſiderauerit accumulare opes per fas & nefas; aut habuerit voluntatem determinatam accipiendi, ſi poſſet, rem alienam.

An pecunias ſibi à parentibus ad victum collatas, in luſus conſumpſerit, vel in conuiuia immoderata, aut alijs modis profuderit.

An ex parentum bonis quidpiam notabile acceperit contra ipſorum voluntatem: & eſt ipſis reſtitutio facienda; ſecùs, ſi conſtaret de ipſorum voluntate.

An litem aliquam contra iuſtitiam mouerit, vel mendaciter aut fraudulenter in eâ obtinendâ proceſſerit.

An luſerit ludis vetitis, vel ludendo fraudem fecerit, cum notabili proximi detrimento.

An lucratus ſit notabilem ſummam in luſibus, etiam ſine fraude ab ijs qui pecunias exponere non poterant; vt ſunt filij familias, &c. vel, an fuerit cauſa vt aliquis bona parentum diſſiparet.

An iniuſtè lucrum alterius impedierit, aut conſilium vel auxilium præſtiterit, ad iniuſtè nocendum proximo.

An furantem non impediuerit cùm poſſet.

An aliquid ex dictis deliberatè concupierit.

CIRCA VIII. PRÆCEPTVM.

An alicuius famæ detraxerit, graue aliquod crimen, vel ignominiosum quidpiam alicui falsò imponendo, & tenetur retractare coram eis, quibus præsentibus famam alterius læsit.

An peccatum graue alicuius, verum quidem, sed occultũ, alijs manifestauerit, malâ intentione, vel cum graui famæ detrimento, quo etiam casu famam resarcire tenetur.

An dicta vel facta alicuius sine vllis aut ex leuibus coniecturis in malam partem acceperit, certò & definitiuè apud se statuendo illum peccasse mortaliter. Est enim hoc temerarium iudicium, & peccatum mortale: si autem tantùm fuerit suspicio, vt cùm quis de alterius bonitate ex leuibus indicijs dubitat, solùm est veniale.

An detractoribus aures accõmodauerit, ex odio illius cuius famę detrahebatur, vel si detrahentes cũ notabili proximi detrimento non prohibuit, cùm facilè prohibere posset.

An perniciosa mendacia protulerit in notabile detrimentum alterius.

An præceptores, scholas, conuictũ apud parẽtes diffamauerit, falsas ad eos litteras scribẽdo, & tenetur ad restitutionẽ retractãdo seriò, nisi certò sciat parẽtes ei nõ credidisse.

An secretum sibi commissum, maximè si spoponderit se taciturum, alijs reuelârit, & an indè aliquod detrimentum proximi secutum sit.

An litteras alicuius cum damno aliquo, vel saltem periculo aperuerit.

CIRCA GVLAM.

An se aliquando spontè inebriauerit, & an intẽperantiùs comederit, aut biberit, cum notabili detrimento sanitatis.

An alios datâ operâ ad ebrietatem induxerit.

Qui officiũ aliquod administrant, examinabunt se etiam de peccatis, quæ in tali officio vel statu solent committi.

Interrogatorium breuius, in carmen redactum, habet P. Polancus in Appendice Directorij.

Oratio post Confessionem.

Gratiarũ actio.

MIsericordias tuas, Domine, in æternum cantabo, qui me toties sanguine tuo lauisti, & lacrymarum tuarum fonte irrigasti. Hásne tuam Maiestatem fundere pro me, eheu! siccis oculis intuebor? O bonitas infinita, tantine facis adulteram, vt pro eâ reliqueris domum tuam, & dimiseris hæreditatem tuam, & dederis dilectam animam tuam in manus inimicorum eius? Nónne facta tibi erat hæreditas tua quasi leo Ierem. 12

in silvâ, & fornicata fuerat anima mea cũ amatoribus multis? sed respexisti terram & fecisti eam tremere, & longè errantem, & diu exspectatam non proiecisti à facie tua, sed omnia peccata mea post tergum tuum? Ah! Domine, confirma hoc quod operatus es in me, & miserere mei, ne fiant aliquãdo nouissima peiora prioribus, postquam ad amplexus tuos suauissimos, per veniam peccatorum dedisti peruenire. Ardeat in me amor tui, ne per teporem principatum meum accipiat alter, si in terrâ Sanctorum iniqua geram. Verùm bone IESV *quomodo tepidus esse possum, cùm tu langueas amore mei, & gaudia æterna pro labore momentaneo præpares mihi: & hodie post tot peccata mea frumentum electorum, & vinum germinans virgines, calicem benedictionis pro maledictione, calicem salutaris melle & lacte manantem, pro eo quòd felle te peccatorum potaui.* O Domine, *ô* Deus, *ô charitas, da mihi obsecro, vt non sint hæc in vanum. Quid tibi in iudicio dicerem ostendenti vulnera, & labores,* Domino *meo seruus nequam, si nunc contempsero sequi te & Sanctos tuos, qui post tot labores, nunc lætantur sicut victores captâ prædâ, & in messe messores? crescebant illi quotidie, & ego in deteriora prolabor, tepidus in amore tuo, distractus in precibus, affectu vagus, quia te, ô* Deus *meus, & omnia, dereliqui fontem vitæ, & quæsiui cisternas dissipatas creaturarum, quæ continere non valent aquas.* Doleo, doleo, *& detestor hæc, & offensas prætęritæ vitæ meæ.* O *amator hominum, doleo quia te offendi, quia bonus es, non ob infernum aut cælestium gaudiorum detrimẽtum. Vtinam ita hoc sentirem, vt sentiuntur incommoda corporis, perditio liberorum, opum, &c. & tamen nónne qui te perdit, omnia perdit, cælum, Sanctorum præsidium, amicitiam tuam, omnia bona opera, & pacem animæ suæ, quâ me hîc frui, & beatè viuere cupis? Benignissime* Deus, *scio, bonorum nostrorũ non eges: sed beatè me viuere hîc & æternùm cupis animo tranquillo, & tibi coniuncto. Video & confundor: ac tum magis, dum ob vanam gloriam, pecuniæ amorem tanta fieri conspicor, quodque amor tuus tantùm me impellere nequeat: sed iterum rogo, parce* Domine, *parce* Domine, *propter merita & sanguinẽ* Filÿ *tui, quæ offero diuinæ Maiestati tuæ, & in*

Cauendũ à tepore.

Præparatio ad Communionem. Cor. 10.

Sanctorũ feruor. Ierem. 2.

Contritio

Attendite Dei charitatem.

Oblatio sui.

& in vnione meritorum eius omnia mea ad seruiendum tibi: Illis omninò, & gratiâ tuâ confido in nouitate vitæ ambulare: Adeste Angeli, sancti patroni mei, vt quæ in conspectu Sanctißimæ Trinitatis, & vestro propono, diuinæ gratiæ innixus perficere valeam. Amen.

Praxis: seu quæ agenda post Confeßionem generalem peractam.

Recidiua cauenda.

PRIMO, vide quomodo iam multa cum modestiâ in gratiam cum prodigo redieris, & gratias age ex toto corde, atque imitare Magdalenam, exemploque eius quidquid vanitati hactenus in corpore tuo seruiuit, statue Deo dedicare, &c.

Ioan. 5. Occasiones vitandæ.

Secundò, cogita tibi dictum illud esse: Ecce sanus factus es, iam amplius noli peccare, & corã Deo, & Sanctis eius, vt testibus, sæpè contritionem excita, & protestare coram eis, quòd in æternum non declinabis à mandatis Dei tui.

Eccles. 3.

Stultitia peccatoris.

Tertiò, considera quæ sint tibi inclinationes prauæ, & præcipuè occasiones peccatorum tuorum, studiumque eas vitandi scias tibi præcipuum esse debere: qui amat enim periculum, peribit in eo. Neque verò contritus videtur, & ad Deum conuersus, qui sciens se creberrimè tali occasione lapsum esse, & frequenti lapsu debilitatum, iterum se eidem periculo committit, v. g. conuersationi cum dispari sexu, cum ebriosis, &c. Dic mihi, si in loco aliquo vigesies grauissimam bonorum iacturam fecisses, nónne vitares? Si aliquoties fuisses in eodem grauiter vulneratus, nónne diligentissimè caueres? Si quis sæpiùs vitæ discrimen adijsset, & naufragij, & famæ, & bonorum omnium, & sciens & prudens absque causa eidem se periculo exponeret; crederes ei afferenti se naufragium studiosè vitare velle, an potiùs temerariè ruere in certum interitum? Ita in animæ periculis cauendis prouidum esse omnino conuenit.

Præcipui defectus obseruandi.

Huc pertinet videre quibus vitijs potissimùm obnoxius sis; habet enim quisque defectus aliquos, è quibus cæteri ferè manant: & hos eradicare, ac velut fontes obstruere oportet, idque per examen particulare, de quo infrà, & studium singulare mortificationis.

Actiones expoliendæ.

Quartò considera actiones tuas, & occupationes, diligenterque attende, quomodo eas perfectiùs agere poteris.

Aduersa toleranda.

Quintò considera, quæ tibi molesta & aspera ab alijs accidere possent, quæque ex vitæ genere tibi obuenire solita sint: & primò accepta ea in satisfactionem peccatorũ

de

de manu Domini, deinde alijs etiam modis ad ea fortiter & Christianè ferenda animum præpara.

Exemplum propositum post Confeßionem generalem ad vitæ emendationem.

CONSIDERATIS semitis domus meæ, diuinâ misericordiâ statuo.

Propositũ de vitâ, & morte bona.

Primò, benè & christianè me mori velle, atque similiter vitam mihi instituendam; cùm talis sit futura mors, qualis vita fuerit. Ducem autem in viâ hâc, & animæ negotio eligo N. doctum iuxtà ac pium, eique illam omnino aperire, eiusque directionem sequi propono, ac de profectu sæpè cum illo conferre, & exposcere, vt amicè & confidenter me moneat. Adiuua me Domine Deus meus, quia tu es Deus fortitudo mea, & refugium meum, & te quærere & amare toto corde desidero. Amen.

De vsu Sacramentorum.

Secundò, quoad animam eiusque cibum, propono eam sacrosancto Eucharistiæ Sacramento decimo quinto quoque die saltem pascere, octauo verò per pœnitentiæ Sacramentum expiare: nam video manifestè mihi illusum, & vehemēter errasse me; cùm dilatione imparatior hactenus euaserim, neque si vllà excusatio apud Deum ob negotia (vnicum siquidem & grauissimum est salutis meæ,) & erubesco coram te, Domine, dum cogito me plurimis friuolis, ludo & otio, tempus absumpsisse, lucri, &c. occasionem auidè arripuisse, & solius animæ curam posthabuisse.

De Missa.

Illam etiam oratione & verbo tuo pascere, coram te, Deus meus, statuo, & quotidie Missam audire, examinare conscientiam, & lectioni piæ quadrantem saltem vnum tribuere. ad hoc enim viuo & creatus sum: & si semper iussus sum orare, quomodo hæc negligere potero? Inter morbos verò animæ illum N. primùm diligenti curâ persanare conabor per gratiam tuam, quemadmodum facerem si corpore æger forem.

De corporis cura.

Quod ad corpus, per tuam gratiam numquam illud tam delicatè nutriam, vt velut seruus molliter nutritus contumax fiat & rebelle diuinæ Maiestati tuæ; sed vt iumentum habebo moderato cibo ac potu, vestitu & recreatione, vt decet statum meum, vtque aptum sit obsequio animę meę, & tuo in primis, Deus meus. Sensus, imprimis verò oculos, aures, & linguam sic custodiam gratiâ tuâ, vt portas animæ meæ aduersus inimicos meos.

Tertiò, cùm reddenda mihi sit de bonis ratio (tua enim

sunt

De bonorũ vſu. ſunt omnia, & iuſſus ſum ego diſpenſator eſſe fidelis) propono Primò, non anxiè accumulare, ſed moderate ea curare; tum vt vitam ſuſtentem, tum ut creditoribus ſatisfaciam, ne clament in cælum vindictam grauiter preſſi inopiâ fratres noſtri, & filij Dei ad Patrem miſericordiarũ. Secundò, vt familiam alant iuxta ſtatum, non vanum mundi iudiciũ: neque enim opulentior videri cupio, neque alieno illuſtrior apparere. Tertiò, ad honeſtam tantum recreationem; quid enim turpiùs, quàm opes magno ſudore miſeriorum expreſſas, & parentum labore partas, quibus mihi cælum parare, & ventres famelicos fratrum meorum paſcere poſſum, prodigere aleæ iactu, &c. Non feram deinceps, vt clamet ad portam fruſtrà pauper, pro vnâ panis buccellâ, & ego ludo, & joco, & ſuperuacuis delicijs dilapidem ſummam, quâ multi refici & Deum benedicere poſſent, & benedictio eorum plurima venire ſuper me.

De familiâ. Quartò, reddenda cùm ſit familiæ ratio; Primò, non ſuperbè me geram, ſed conſeruos meos famulos exiſtimabo. Secundò, neceſſaria eis diligenter curabo Tertiò, ſollicitus ero vt ſaltem æquè Deo meo ſeruiant, ac mihi, neque permittam quin ſingulis ſaltem menſibus Pœnitentiæ & ſanctæ Euchariſtiæ accedant Sacramentum: æquum eſt vt nõ ſeruiat quis mihi, qui non ſeruit tibi, Deus meus. Quod autẽ attinet ad alios ſubditos poteſtati meæ ſubiectos, ſcãdala amoueri, iuſtitiã breuiter & rectè adminiſtrari curabo.

De officio. Qu ntò, officium quid à me poſcat meum expendi, & video, o Domine Deus, eò mihi maiorem rectè viuendi neceſſitatem incumbere, quò plura de manu tuâ liberali indignus accepi. Deinde multa occurrunt, quæ in obſequiũ tuum, & gloriam nominis tui facere potero, atque hæc coram Majeſtate tuâ decerno N.

De tẽpore. Sextò, temporis autem primam mihi rationem habendam eſſe video, cùm precioſiſſimum ſit, & irrecuperabile: quocirca illud diſtribui vt animæ priùs meæ, vt virtutis ac rationis ſtudio, vt proximo, & muneri ſuum tribuatur.

De ſocijs. Septimò, cùm nihil ad probitatem magis valeat, quàm bonorum conuerſatio & ſocietas, tales deligo N. quos ſcio diuinæ Maieſtati tuæ fideles famulos, alios verò vitare volo. Vitia enim ſerpere videmus, neque poteſt tibi eſſe gratum, vt nec vlli patri & Principi, ſi cum eo filius aut ſubditus tractet aut agat, qui nihil aliud nititur, quàm ſuadere, vt parentem perimat filius, cliens Regi rebellis. Id enim faciunt mali inuitantes ad peccatum, per quod Chriſtus Dominus iterum crucifigitur, & tibi Deo meo rebellis quis efficitur.

Octauò,

Octauo, ut verò hæc proposita firma sint, statuo Primò, de iis referre Confessario, vel decimo quinto quoque die. Secundò, ut meliùs ea servem, mihi indico legẽ v. g. dandi eleëmosynã, &c. nisi hoc N. fecero. Tertiò, si Confessario probetur, ad tempus aliquod voto pœnali me obstringam, donec quod potissimùm mihi necessarium est, perficiam. Quartò, quotidie propono hæc manè relegere. Quintò, saltem quot hebdomadis aut mensibus eadem attentè considerare. *Nota.*

Oratio pro executione. *Dignatus es*, ut sup. pag. 10.

Oratio pro perseverantia in bonis propositis.

Domine Deus meus, Rex Regum, & Domine dominãtium, confiteor tibi coram curiâ tuâ cælesti, quòd infidus hactenus fuerim maiestati tuæ, post innumera accepta à liberali manu tuâ beneficia, quibus non ad obsequiũ tuum, sed ad rebellionem usus sum. O Pater misericordiarum, miserere mei: pœnitet enim me vehementer, & velut prodigus supplex venio, & projicio me ad thronum gloriæ tuæ; respice ad opus manuũ tuarũ. Ecce abrenuntio Satanæ, & mundo, ac pompis eius, atque hæc NN. statuo coram te, & vitare illas occasiones N. vt lapides offẽsionis. Scio quòd in die iudicij nihil habebo, quod excusem: ostendisti enim mihi viam in quâ ambulem, & quod non fecisti omni nationi, iudicia tua & leges manifestasti mihi; & gratiã dedisti ut præstare possem. Et certè si centesimã partem fecissem eorum, quæ pro mũdo feci ac toleravi, profectò servassem legem tuam, & in amicis tuis ac filiis numerarer: iam autem non sum dignus vocari filius tuus; sed fac me sicut vnum de mercenariis tuis, & concede mihi gratiam per sanguinem Christi Jesv, *quâ desideria ista complere, tibiq; & Christo filio tuo, ac sanctißimæ Matri illius servire valeam, & tecum in æternum vivere. Amen.*

Psalm. 142. Psalm. 147. Lucæ 15.

IACVLATORIÆ.

Ivraui & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ. Psalm. 118.
Nonne Deo subiecta erit anima mea? quoniam ab ipso salutare meum. Psalm. 61.
Paratus sum, & non sum turbatus, ut custodiam mandata tua. Psalm. 118.

Concu-

Ibidem. *Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore.*

Ibidem. *Viam veritatis elegi: iudicia tua non sum oblitus.*

Ibidem. *In toto corde meo exquisiui te: ne repellas me à mandatis tuis.*

CAPVT VII.

Exercitium seu deliberatio de sincerâ ac frequenti Confessione.

Eccl.40. HOMO. Graue iugum positum est super omnes filios Adæ, à die exitus de ventre matris eorum, vsque in diem sepulturæ in matrem omnium. Nescio enim qui fiat, vt fugiant à facie tuâ, Domine, & abscondant se, & peccatũ suum à te, qui contemplaris in omni loco bonos & malos. Sed quid agimus miseri? abscondere nitimur peccatum, id est vulnus, vt inueterascat, vt fiat peccatum peccans supra modum. Quid enim est differre confessionem, nisi differre medicinam? quid est celare peccatum nisi vulnera tegere, vt computrescant vulnera, & cicatrices nostræ à facie insipientiæ nostrę? Sana precor, Domine, noxium pudorem, quo impudentia tegitur, honoris vanam cupiditatem, quo æterna ignominia accersitur. Adiuua nos Deus salutaris noster, vt verè & sincerè cõfiteamur peccata nostra, & miserearis iniquitatib. nostris.

Peccator abscondit vulnus medico.

Pudor noxius è superbiâ nascitur.

Eccli.4. CHRISTVS. Fili, pro animâ tuâ ne confundaris dicere verum: est enim confusio adducens peccatum, & est confusio adducens gloriam, & gratiam. Expende quid ex sincerâ & crebrâ confessione tibi vtilitatis proueniet, quid ex falsâ; quid ex morâ longâ. nonne, si vulnus accepisses graue, & maximè si letale, continuò medicum quæreres & aperires? hoc est peccatum. Si venenum hausisses, differres donec peruasisset fibras omnes? si ab hoste captus esses, differres, cum in manu tuâ esset redimi, donec vinculis, id est peccatis, pluribus esses adstrictus? donec diu duram seruisses seruitutem? quis in exilio permanere vult, donec plurimorum bono-

Vide quæ sincere Confessionis vtilitas.

Dilatio illius quàm noxia?

rum iacturam fecerit, hæreditate amplâ exclusus & honoribus? Quòd si verò humiliter statim homo confiteretur, mox veneno liberaretur, & seruitute, & in filiorum meorum rursum numerum restitueretur; rursum ei meritis quotidie coronam augere concederetur; & particeps esset bonorum omnium. Qui hæc omnia spernit; & differt confiteri, vel erubesci; quanti facit ille esse se filium meum, & seruum; quanti animæ sanitatem, filiorum meorum hæreditatem; & quod maximum, meam iram vel beneuolentiam? Dic mihi, si reus esset capitalis delicti, qui si sciret multos eâdem horâ à lecto ad supplicium rapi, à dextris & sinistris; seque delatum; tortores instare vt licentiam habeant comprehendendi; & si ille verbo vno à morte, à diro supplicio, à iacturâ bonorum, à Regis irâ se liberare, verbo vno inquam, confitendo peccatum viro amicissimo, posset; quem & secretissimum sciret; & tamen contemneret, nónne furiosum & amentem appellares? Aspice repentinas mortes, glomeratos hostium cuneos vt te perimant; plurimi enim sunt dæmones qui circumuallant, circumeunt quærentes quem deuorent. cur igitur salutem deseris? cur cessas, qui mederi tibi, tantoque potes malo verbo vno? currit ceruus ad dictamnum: hirundo vt pullis restituat lumen, ad chelidoniam: & mauult homo jam peccato suo reus, æternùm damnandus ad momentum latere, quàm pœnis absolui, & beatus esse. O miserum, pudoris magis memorem, quàm salutis; qui perire elegit potiùs, quàm vulnus aperire! quid tu hîc amico suaderes tuo? quid tibi? *Haccine vera*, vt suprà, pag. 7.

Quanta vis noxii pudoris.

O dementiam peccatoris.

1. Pet. 5.

Cur refugis medicina.

HOMO. Video, Domine, difficiliùs esse peccata commissa prodere, quàm non admissa vitare; & obstupescere debeo insaniam nostram. Obmutui, & quia silui à bonis, dolor meus renouatus est. Ego certè confitebor iniustitiam meam tibi, Deus meus, & tu remittes impietatem peccati mei, pro infinitâ benignitate tuâ: quia

Psal. 38.

Psal. 31.

quia ſi tacuero, reus magis ero;& quo diutiùs exſpectauero, difficiliùs, vt de echino dicitur, pariam, quod concepi, peccatum.

In morte quid feciſſe velles?

CHRISTVS. O quot anguſtiis premuntur in mortis horâ, qui ſuperbiâ ſuâ, & vano pudore à crebrâ & ſincerâ confeſſione deterriti fuêre! quot enim ſunt, qui plurimos annos ſacrilegè confeſſi fuerunt, & conculcârunt ſanguinem meum! ac tum quidem confiteri vellent, ſed vix in mortis horâ ſincerè euomere virus peccatorum poſſunt. O quàm triſte mihi eſt, id Sacramentum, quod pro ſolatio ſtatui, exitium fieri ex hominum malitiâ & vaniſſimâ vanitate longè prȩſentiſſimum. quid potui dicere dulcius, Fatere peccatum, & dimittetur tibi; fatere vni ſoli, verbo vno, & abſolutus eris, etiam ab omnibus mundi, ſi patraſſes, delictis?

HOMO. Ita eſt, benigniſſime IESV, facilius nihil eſſe poteſt. ſed eheu! difficilius nihil corruptæ naturæ videtur.

Pudor creſcit dilatione.

CHRISTVS. Quid ita? an homo aliquando peccatum confiteri ſtatuit? ſi aliquando? cur, vt dixi, differt, dum morâ inualuerit malum, dum hoſtis potentior? non decreſcit morâ pudor, ſed augeſcit. Et verò quæ tanta pudoris cauſa?

Superbia peſſima.

HOMO. Non video aliam, quàm arrogantiam inſanam hominum, qui vel vnius iudicio abſolui veremur, potiuſque optamus inſipientiſſimè coram orbe toto accuſari & damnari, quàm apud vnum nos accuſare & abſolui. malumus coram orbe toto ignominiâ notari, quàm coram vno mortali, miſero peccatore res noſtras fateri, & gloriam de victoriâ ſui reportare. malumus à te ſæpè in perpetuum reprobari, quàm ab vno terræ vermiculo facta noſtra non probari. Eia, Domine, imperfectum noſtrum viderunt oculi tui; adiuua nos, & diſrumpe vincula peccatorum noſtrorum. *Pſal. 138.*

O veritas æterna. vide infrà pag. 84.

CHRISTVS. Quid facies, miſer, in die illâ horrendâ

rendá, quando reuelabo abſcondita tenebrarum, & illuminabo conſilia cordium, & nihil occultũ erit, quod non reueletur; & quod in tenebris ſummis dictum & geſtum, in lumine coram toto terrarum orbe patebit? quantopere eluceſcet veritas illa, decretum, lex & ſententia mea, Omnis qui ſe exaltat, humiliabitur; & qui ſe humiliat, exaltabitur; *Credo tibi*, &c. vt ſuprà pag. 7.

Attende iudiciũ Dei.

Luc. 14.

HOMO. Timor & tremor venerunt ſuper me, & texerunt me tenebræ. horrendum eſt incidere in manus tuas, potentiſſime Deus. horrendum cogitare lamentationes & Væ miſerorum, quos inutilis pudor æternis damnabit tormentis. ibi reuelabitur iniquitas ad opprobrium ſempiternum; quam ſi confeſſione aperuiſſent tot pueri, tot puellæ, tot viri, fuiſſet illis peccatum ad gloriam ſempiternam. Quid dicemus ad hæc, ô anima noſtra? *O veritas æterna*, &c. vt infrà pag. 84.

Pſal. 54. *Hebr.* 10.

CHRISTVS. Olim Sancti amici mei ſic inſtituebant ſuos, vt, ſi fieri poſſet, quot paſſus ambularet Monachus, declararet. illi non declinabant cor ſuum in verba malitiæ, ad excuſationes excuſandas in peccatis, ſed crebrâ atque humili confeſſione eluebant peccata ſua. Hinc tantâ certè pace & gaudio fruebantur; cùm peccati reos flagellet tortor aſſiduus conſcientia, & torqueat tanto violentiùs, quanto ſecretiùs. Serpentem illi fouent in ſinu ſuo, ignem ad internecionem deuorantem. An iam videtur in longum differenda confeſſio, vt diuturnior ſit pœna, difficilior venia, ſæuiora intus, etiam mediis in deliciis, tormenta? Colligata enim, ait Propheta meus, eſt iniquitas Ephraim, abſconditum peccatum eius; dolores parturientis venient ei. Ecce, dic vni vno verbo, & redibit pax & tranquillitas ſperata, & omnia bona pariter cum illâ. Neque tantùm in Sacramento Pœnitentiæ candidè & ſincerè aperiebant vias ſuas: ſed generale & euidens indicium diabolicæ cogitationis pronunciabant, ſi eam ſeniori confunderētur aperire; tum demum ſecuri, ſi perſpecti illis eſſent.

Pſal. 140. *Sanctorum exemplum.*

Oſeæ 15.

Caſſi lib. 4 *Inſtit. c.* 4. *ſecuritas magna ex ſinceritate.*

Tunc enim ſciebant ſeniorem non permiſſurum, vt onus grauius imponeretur, quàm ferre poſſent; quippe qui vires declaraſſent: nihil verebantur deſpici, ſed optabant. Et certiſſimum illud nota decretum meum; Omnem, qui ſe humiliat, exaltandum. Ideoque numquam tales famæ faciunt jacturam, ſed nomen potiùs augent: non poteſt enim fallere verbum meum, & judicia mea manent in æternum. æternâ lege fixum eſt, vt iterum dixi tibi, Omnis qui ſe humiliat, exaltabitur; & omnis qui celando peccatum ſuum exaltare ſe nititur, ſerâ pœnitentiâ ignem fumo, vulnus fœtore prodere inglorius cogetur. *Credo tibi*, vt ſup. pag. 7.

Matth. 23

Humilitas exaltatur. Ibid.

HOMO. Quæ, IESV bone, commoda video! quot bonis, quot nos promiſſis inuitas, vt teterrimam hypocriſim vincamus; vt crebrò in ſanguine tuo abluantur animæ noſtræ; vt curentur vulnera noſtra; vt reuertamur ad te; vt mundi ſimus corde: vt tandem veniamus ad te, & videamus regnantem cum Patre & Spiritu ſancto in ſæcula ſæculorum. Amen.

Oratio pro Confeſsione ritè inſtituenda.

Quid pręſtat, vni aperire an omnibus?

O Veritas æterna, Deus meus, nónne tu ſcrutaris cor & renes meos, & iubes, vt condones mihi, vt tantùm confitear peccatum meum; idq; vni homini reo, & peccatori, & concaptiuo, & forte miſeriori me? Et fieri poteſt, ô IESV, *ô* IESV, *ô* IESV, *vt potiùs quàm vni homini innoteſcat, malit homo æternùm perire? & à toto orbe damnari? vnum metuat infelix, & non totum orbem, neque te? Iudicium hominis refugiat & non tuum? forſitam haberi probus optat ad momentum, & malus eſſe & cum malis puniri æternùm? Credis hæc, ô peccator? & quæ dementia, quanta fallacia eſſe remedium, & tam facile, & te excludere illud, & pacem animæ tuæ longè ſuauiſsimam? & tormentum & gehennam intra viſcera alere, & à gratiâ tuâ eheu! æternùm ô Deus meus excludi. Et verò nónne certò certiùs notũ; quòd omnis, qui ſic ſe exaltat, turpiter humiliabitur, & quòd nihil ſit opertum quod non reueletur,*

Dementia hypocritæ.

Matth. 10

nihil

nihil occultum quod non sciatur? Si vera hæc veritas, cur ergo cum ignominiâ reuelari optabo mundo, & confundi coram eo & damnari, quàm coram vno, & ab vno, & à te absolui! Creditne hæc, quisquis adhuc celat peccatum? & scit insuper confeßionem à te mandari, frustraq; illud celari, cùm seriùs ociùs crimen vel se prodat vel prodatur? Si credit, cur, ô IESV, *celat, & audet aliquando te suscipere in Ven. Eucharistiâ, & in serpentum, & draconum foueas, id est, cor suum, te proijcere, & velut in latrinas? quid sperat? à te veniam, quam millies tam facilè oblatam spreuit?* Applicatio ad Communionem.

O Domine, ô veritas mea Deus, protestor coram te hodie, quia syncero corde te suscipere volo, & mundo te amare & amplecti, & confitebor tibi, & non abscondam peccatum meum: si enim ascendero in cælum, tu illic es; & si descendero in infernum, ades. Tu nosti omnia priusquam fierent, & respicere ad iniquitatem non potes. Confitebor ergo aduersum me iniustitiam meã, & tu remittes impietatem peccati mei. Confitebor homini, vt tibi Deo meo: & tu, scio, pro benignitate tua, diriges linguam eius, & vias meas. Scuto me circumdabit veritas tua, & non timebo à timore nocturno; sed tuum iudicium, ô æterna Veritas, in quo manifestabuntur consilia cordium, & reuelabuntur abscondita tenebrarum. Gratia & veritas per te, Christe IESV, *facta est. Absque te, vani filij hominũ, & mendaces in stateris, vt decipiant de vanitate in idipsum, & decipiantur miseri, dum celare volunt omnia videntem, & testem velocem iniquitatis suæ. O, quot in iudicio tuo, laruâ & personâ depositâ erubescent coram orbe terrarum; & apparebunt sepulcra dealbata; nequiterque se humiliasse, quorum interiora plena erant dolo! O insensati, quis vos fascinauit non obedire veritati? puduit coram vno erubescere, & ecce coram vniuerso orbe terrarum reuelabitur iniquitas terræ.* Protestatio. Psal. 31. Psal. 90. Hypocrita se decipit. Ioan. 1. Psal. 61. Eccl. 19. Galat. 3.

O quàm breuis laus impiorum, & gaudium hypocritæ instar puncti! Si ascenderit in cælum superbia eius, & caput eius nubes tetigerit, quasi sterquilinium in fine perdetur: & qui viderunt eum dicent, Vbi est? Reuelabunt cæli iniquita- Iob 20. Hypocrita humiliatur. Ibid.

tem eius, & terra consurget aduersus eũ. Væ, qui profundi estis
Isaiæ 29. *corde, & à Domino absconditis consilium! quorum sunt in tenebris*
Psal. 141. *opera, & dicunt: Qui videt nos, & quis nouit nos? Tu nosti, Domine, & contemplaris in omni loco bonos & malos: ideoq; non declinabo cor meum in verba malitiæ, ad excusandas excusationes in peccatis: sed voluntariè sacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo, quia bonum est. Tu ostendes mihi viam rectam, per eum quem ducem mihi dare dignatus fueris; eum ipsum vt te audiam: non enim est prudentia, non est consilium contra te, Domine. Incertæ sunt omnes prouidentiæ nostræ: da illi, quæso, Domine, spiritum rectum, vt cognoscat mirabilia de lege tuâ, vt aperiat mihi voluntatem tuam; quam scire vehementer desidero, & vni tibi placere & seruire in verâ sanctitate & iustitiâ, in humilitate & patientiâ, castitate perfectâ, & sincerâ caritate omnibus diebus vitæ meæ. Amen.*

Praxis ad peccatorum Confeßionem peragendam.

PRIMA. Obserua diabolum nihil magis hoc maximè tẽpore moliri, quàm vt efficiat homines incredibili insaniâ, etiam aliquando Religiosos & pios, præsertim mulieres, abscondere peccata sua, excusare, palliare, nullam admittere monitionem, atq; ita astu magno, vt S. Bonauentura ait, omnia peccati & defectuum excludere remedia. Quanto acceptiores Deo sunt grauissimi peccatores, quàm eiusmodi simulatores, quia faciliùs certè illi, quàm hi, vtpote tepidi, curantur & sanantur. Assuescere ergo quisque primo debet confessario, &, si Religiosus est, etiam Superiori se sincerè aperire, neque defectus tantùm, sed & insuper tentationes, & pietatis exercitia.

Dæmon iã maximè pœnitenti insidiatur.

Secunda, Etsi verò laudabile certo Confessario confiteri; tamen si, vt fit, libertati officere videatur, non tantùm mutare conuenit, sed oportet, & potiùs ignotus, & in tenebris adeundus, quã in pœnas & tenebras exteriores anima per reticentiam à dæmonio muto detrahatur. Idem esto iudicium, si periculum animæ ex confessione timeatur; si secreti reuelatio. Eapropter Ecclesia mater decreuit, vt in mulierum monasteriis quotannis ter vt minimum alii ab ordinario dentur Confessarii. Ideò ferè in Iubileis facultas omnibus tribuitur, etiã Religiosis, cuiuis approbato confitẽdi. Sed

Confessarius mutandus si libertas desit

Conc. Trid.

Sed diſcreti Superiores, animarum veri zelatores,huic incommodo vltrò occurrunt,&,vt meritò debent,offerunt facultatem confitendi alteri,ſi angi ſuorum videant conſcientias;tantùm abeſt vt negent. Certè negare illam,præſertim in monaſteriis mulierum,durũ eſt,& ob Chriſtum vinctas, vt ſic loquar,laqueis irretire,ac in ſalutis portu,portã illius, eheu! occludere. Hac de causâ prudenter ſanè B.Thereſia in ſuo Ordine Confeſſarii optionem dedit. Vides quantâ libertate hîc vtendũ. Vnde probare non poſſum allici pœnitentes: ſed conſilium R.P. Aluarez vtile ſemper viſũ ac ſalutare,vt eos demùm audiat & juuet Confeſſarius, quos ad eum Dominus miſerit,pro his enim illi gratiam,&,vt ſic loquar,annonam largitur,quâ animã paſcat. Idq; humilitas ſuadet. Si enim quiſque alium ſe meliorẽ æſtimare debet, vtique etiam aptiorem animabus juuandis. Nemo verè humilis ideò ſe aptiorem,quòd doctior fortè ſit aut exercitatior,putat,cùm ſciat Dei ſolius eſſe trahere,ſanare,dirigere animas ad finem & perfectionem,quam illis deſtinauit: incertas verò eſſe hominum prouidentias. Illud etiam laudabile aliquorum iudicatur inſtitutum,vt eo Confeſſario,quẽ Dominus in loco,ſeu confeſſionali ſtatuerit,vtantur;in hoc illius paternam, cum humilitate,prouidentiam ſequantur. Ille nouit cui quem mittat: ſic Philippũ miſit Eunucho,ſic Ananiam Paulo,ſic Cornelio Petrum. neç miſit tantùm,ſed inſtruxit,priuſquàm mitteret quid opus facto eſſet; & ad Cornelium miſſionem miraculo teſtatus fuit.

Pœnitentes non alliciendi.

Humilitas id ſuadet.

Confeſſarius audiat eos quos mittit Dominus.

Tertia. Deligendus Confeſſarius vir doctus, prudens, maturus ac pius, nõ verboſus,nec blandus;quod de mulieribus dico. His cum Confeſſario,vti vitanda familiaritas,ita etiã viſitatio,& frequens colloquium, niſi neceſſitas compellat;ac tum quidem breue,& numquam ſine teſte admittatur,etiamſi Angelus de cælo eſſet. Sic Sanctæ omnes fecerunt,ſic Sancti. Qui aliâ cùm poteſt viâ graditur, nõ inſiſtit Sanctorum veſtigiis,& temeritatis ſuæ pœnas metuat.

Caueat Cõfeſſarius ſolus cum feminis agere

Quarta In confeſſione inſtituendâ humilẽ & perſpicuũ eſſe oportet,ordinatum ac breuem, omiſſis generalibus,& iis,quę ſub conditione vulgò ab omnibus ferè narrari ſolẽt, ac longâ narratione,maximè in eo quod ad caſtitatem pertinet: cum narratio & accuſatio verboſior periculoſa ſæpè ſit vtrique,& pœnitenti,& Confeſſario. Speciem facti & peccati explicare ſufficit,id eſt,circumſtantiam illam, quæ efficit illud peccatum longè grauius, vt ſunt circumſtantiæ perſonæ,ſi illa coniugata,Religioſa,voto obſtricta. Vis autem commodè te præparare ad confeſſionẽ? vtere formulâ examinis generalis. Primò gratias age, quòd ſpatiũ pœni-

Confeſſio debet eſſe humilis, perſpicua, & breuis.

Modus ad confeſſionē ſeparandi. tentię dederit Deus; Secundò, lumē pete, vt agnoſcas peccata tua ac deteſteris; Tertiò, examina te; Quartò, contritionem excita; Quintò, firmiter propone emendationem. Examinare autem te poteris, quomodo contra Deum, proximum, & teipſum peccaris cogitatione, verbo, opere, atq; omiſſione: vel certè actiones diei percurre, & breuiter tria vel quatuor (quando grauius nihil eſt) collige, de quibus in confeſſione te accuſes; ac potiſſimùm contritioni & propoſito intendas. Iuuat in examine quotidiano ad expeditā confeſſionem, confitenda annotare; pro contritione actum illius l. 1. c. 5. explicatum recitare.

Quoties confitendū Quinta, Etſi crebra confeſſio laudanda ſit, eſt hîc tamen moderatio adhibenda. Sacerdotibus equidem etiam quotidianam Sanctorū exemplo ſuaſerim: ſæcularibus piis ſemel atq; iterum in hebdomade ſufficiet confiteri, & quidē breuiter niſi neceſſitas aliud imperaret. Cauendum autem ne ex conſuetudine fiat confeſſio, ſed ita ſemper inſtituenda eſt, ac ſi ſtatim poſt illam moriendum foret, non tamen ſcrupuloſè. Collationē inſtituere confeſſionum, & de profectu ſuo iudicium ex illis facere, apprimè ſalutare.

Sexta. Quâ reuerentiâ, humilitate, quoq; ritu confitendū ſit, paſſim traditur. Vnum moneo, vt in formulâ, quæ cōfeſſioni præmittitur, dū pœnitens dicit: *Confiteor Deo*, reflectat, & ſerio cogitet non homini ſe, ſed Deo cui omnia patent, loqui: neque humanæ prudentiæ vllius, ſed ſoli Deo eiuſq; gratię confidat, vt velut in ſanguine Chriſti lauandus accedat. *Cogitet pœnitens ſe Deo loqui.* Deinde ad *mea maxima culpa* contritionem iterum excitet, mente ſaltem adijciendo, *& doleo quod tot beneficiis tanto amori Dei mei nil niſi peccata repoſuerim.* Idem fieri expedit ad eadē verba poſt confeſſionē repeti ſolita. Formulâ longiore ſi temporis anguſtia vti nō permittat, ſaltē breuiore vtendum, hâc vel ſimili, *Confiteor Deo omnipotenti, B. Mariæ, omnibus Sanctis, & tibi, Pater, quia peccaui nimis, mea maxima culpa.*

Poſt confeſſionē quid agendum. Poſt confeſſionem peractā Primò gratias age; Secundò, pete gratiam vt te emendare queas, ac tibi diffide, Deoque confide; Tertiò, propoſitum renoua, & quoad potes occaſiones proſpice, & vitare decerne; Quartò, pœnitentiā exple, orationes iniunctas recitādo. Addere poteris afflictionem aliquam corporis, aut incommodè flectendo, aut quid ſimile, & eleēmoſynam largiri ſaltem ſpiritualem, pro proximis orando, & potiſſimùm iis qui malè affecti ſunt. ſic etenim tria bonorum operum genera expleueris.

Oratio pro Execut. *Dignatus es*, &c. vt ſuprà pag. 10.

IACVLATORIÆ.

Ecce sanus factus es, iam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. Ioan. 5.

Delictum meum cognitum tibi feci, & iniustitiam meam non abscondi: dele Domine iniquitatem meam. Psal. 31.

Peccaui in cælum, & coram te: iam non sum dignus vocari filius tuus: fac me sicut vnum è mercenariis tuis. Luc 15.

Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me, & ab alienis parçe seruo tuo. Psal. 18.

CAPVT VIII.

De Confessario seu Ministro Sacramenti pœnitentiæ seu Confeßionis.

PRAELVDIVM I. Considera te coram Deo vndique miserum & leprosum, &c.

PRAELVDIVM II. Gratiam pete, vt hoc Sacramentum non sit tibi in perniciem, quod institutum est omnibus ad salutem.

PVNCTVM I. Considera Deum sapientissimum & optimum, cùm haberet infinitas vias quibus sibi reconciliare hominem posset, delegisse hoc medium tamquam conuenientissimum & suauissimum. Quid enim facilius, quàm reum fatendo, non vni sed alicui ex innumeris propè Sacerdotibus potestatem habenti, absolutionem impetrare? Quid autem magis conueniens quàm vt peccator, qui cor, linguam ac manus à Deo auertit, contritione, confessione & satisfactione se ad Deum conuertat? Gratias age Deo Patri, qui omne iudicium filio suo vnigenito dedit; & Deo filio, quòd illud Sacramentum instituerit; Spiritui sancto, quòd tantâ benignitate grauissima scelera confitenti condonet. Considera secundò quis in republicâ crimen condonet læsæ maiestatis? ipse Princeps. & quanta sit Christi benignitas, qui potestatem à Patre acceptam cum hominibus communicârit. Et rursum quanta dignitas-

Confessio facilis.

Ioan 5.

Confessarij dignitas.

Ioan. 20. dignitas quòd ad illam poteſtatem vocatus ſis à Deo, dicente per Epiſcopum: Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt. Conſidera tertiò, relapſis & naufragis poſt baptiſmum hanc ſecundam tabulam, & arcam alteram in diluuio peccatorum ſupereſſe, & vide precor quantoperè curandum tibi ſit, ne auertas quemquam ab illâ; vt idoneus ſis, vt tabulam porrigas, & viam aperias: Primò, integritate vitæ; Secundò, doctrinâ; Tertiò, induſtriâ.

O Domine IESV, vt infrà pag. 92.

Qualis eſt Confeſſarius, talis ſæpe pœnitẽs PVNCTVM II. Conſidera, tres eſſe partes Pœnitentiæ, videlicet, contritionem, confeſſionem & ſatiſfactionem: quodque hiſce iuuare neminem rectè poteris, niſi ipſe verè contrito corde, & ſincerè confitearis; (in multis enim offendimus omnes) atque pœnitentiæ operibus deditus ſis. Non enim vſus eſt Deus ſuperbis, auaris, luxurioſis; ſed humilibus, pauperibus, & caſtis diſcipulis, vt humilitatem, paupertatem ac caſtitatem doceret. Noluit enim dici ſeruis ſuis: Medice, *Lucæ 4.* cura te ipſum. Secundò, quanta eſſet infidelitas aut malitia illius, qui à Rege miſſus, vt amiciſſimo pharmacum, etiam regio ſanguine paratum ex infinito amore deferret, illud in venenum verteret? Hoc verò fit, *Confeſſarii pericula.* quoties hoc Sacramentum perperam adminiſtratur; negligentiâque, aut etiam aliquando malitiâ Confeſſarii, aut in integritate illius, aut contritione aliquid deficit. Tertiò, vide quàm miſerum ſit, medicum animarum, dum alium curare vult, & ad vitam reuocare, ſe perimere, etiam malâ vitâ ſuâ aliis ad mortem ducatum præbere. Quartò, ſicut qui in ciuitate puteum vnicum veneno inficit, grauiſſimi criminis reus eſt; ſic qui Pœ- *Apoc. 1.* nitentiæ Sacramentum, aut aſperitate videri facit horridũ, aut prauitate ſuâ inficit, grauiſſimè peccat. Hic enim fons eſt & balneum factum ex ſanguine Agni immaculati, qui dilexit nos, & lauit nos à peccatis noſtris.

Hic

Hic eſt, de quo ſcriptum: Fons patens domui Dauid,& omnibus habitantibus Ieruſalem, in ablutionem peccatorum & menſtruatæ. Et exiſtimo,talem vix vmquam ſeriò conuerti ad Dominum, qui tabulam pœnitentiæ excuſſit è naufragorum manibus; qui panem famelicis è manibus eripuit; qui paruulis & ſimplicibus tantum poſuit offendiculum. *Hæccine vera*, &c.pag.7. *Zach* 3.

Pvnctvm III. Conſidera Primò, quomodo Confeſſarius præterea in hoc Sacramento offendat. Primò, ſi indoctus ſit,& cæcus cæco ducatum præſtare velit, ita vt ambo in foueam cadant. O quantam Deo ſui reddent rationem, qui ſtudia negligunt, & medicinam animarum profitentur,cùm illi vix ſtudeant! An illi vellent tali corporis medico vti, in extremo diſcrimine mortalis vitæ? Idem de exercitatione & induſtriâ dicendum, quam omnes conquirere oportet. Secundò, ſi vita non verè ſancta, neque circumſpectus ſit, maximè in verbis & oculis. Quomodo enim mundabit, qui ſordidus ipſe eſt? ad ſanctitatem & perfectionem præibit, quam ipſe neſcit,& non amat? Vnde Greg. Naz. Mundari priùs oportet,& ſic alios mundare; ſapientem priùs fieri, & ſic alios facere ſapientes;lumen fieri,& ſic alios illuminare; ad Deum accedere,& ſic alios ad Deũ inducere; ſanctificari, & ita ſanctificate. Ideò faciem mulieris nõ intuearis,quia,vt dicit Abacuc, facies eius, ventus vrens. Tertiò,conſidera,te ſuſtinere Chriſti perſonam. Non itaque conſideres perſonam pauperis, nec honores vultum potentis. Non accipias perſonam, nec munera; quia munera excæcant oculos ſapientum, & mutant verba juſtorum. Judicis enim partibus fungeris, ac medici. Et verò, Domine Iesv, nónne pauperes, præ aliis,iuuare voluiſti?nónne elegiſti pauperes in hoc mundo?Nónne dixiſti, Spiritus Domini ſuper me,propter quod euangelizare pauperibus miſit me? Nónne hoc ſignum aduentus tui,& tuorum: Cæci vident,claudi ambulant, pauperes euangelizantur? Dixiſti per Moyſen,

Indocti Confeſſarii culpa.

Quanta pietas requiratur in Confeſſario.

Abacuc 1.

Deut 16.

Iudicis partes agit Confeſſarius.

Iacob.2.

Lucæ 4.

Matth.11

Deut.1.

Moyſen in iudicio de re quauis, Ita audietis paruum ac magnum; non accipietis cuiuſquam perſonam, quia Dei iudicium eſt. Sanè, qui pauperes negligit, Chriſtum negligit, & deſpicit. Nónne enim & ipſum negligeret, ſi inter pauperes compareret, vti contigit D. Gregorio? videtur facere, vt chirurgi & medici corporis, qui lucrum ſpectant, non animas; aut quemadmodum is qui Regem nollet curare, eò quòd non ſe ſplendidè induiſſet. Animæ enim omnes regale ſacerdotium ſunt. Immò verò Chriſtus in pauperibus ſe offert, dicens. *Quod vni ex his minimis meis feciſtis, mihi feciſtis.* Quartò, conſidera, benignitatem, manſuetudinem & modeſtiam Chriſti induere te oportere, vt dicere poſſis cum eo, in perſona illius; Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos. Tollite iugum meum ſuper vos, & diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde, & inuenietis requiem animabus veſtris: iugum enim meum ſuaue eſt, & onus meum leue. Ideò Dominus rogante Petro quoties condonaret, reſpondit: Non dico tibi vſque ſepties, ſed vſque ad ſeptuagies ſepties, id eſt, innumeris vicibus. Et certè cùm Deus adeò clemens ſit, quid faciet vicarius eius, & reus ipſe & debitor plurimorum talentorum? & verò præſtátne perire animam & pretium ſanguinis Chriſti; an eam in Purgatorio detineri? ſi benignitate ad crebram confeſſionem adducitur, ſalua eſt; ſi parùm ſatisfaciat Deo, ſalua eſt, ſed per ignem.

Pauperes iuuandi.

Matth. 11

Matth. 18.

Benigne pœnitens accipiendus.

Oratio ante confeſſionem audiendam.

O DOMINE JESV *Chriſte, Pater amantiſsime, ſcio quantus ſis zelator animarũ noſtrarũ: ſunt enim omnes & ſponſæ tuæ, & preciũ ſanguinis tui. Tu pro iis natus & circumciſus es, ſudaſti, fleuiſti, ligatus, flagellatus, damnatus, illuſus, opprobriũ hominũ factus, crucifixus, & mortuus es. Sciebas vtique Sapientia æterna, quanti eſſent tibi; videbas æterna mala*

mala, quibus damnandæ erant: quid igitur ego, ad hoc vocatus infinitâ miseratione tuâ ad hanc vineã, facere debeo? Da igitur, Domine, secundùm voluntatem tuã, eis me totum impendere, & lauare eas in sanguine tuo, inferno eripere, tibiq́ eas restituere. Sed, quia nihil mihi prodest, si vniuersum mundum lucrer, & animæ patiar detrimentum: ecce protestor, quia non communico delictis eorum, sed ex puro tui amore & zelo me applico: neque erit mihi acceptio personarum, sed animas & pauperes (quas tu, Domine, elegisti) præ aliis quæram. verumtamen, quia sine te nihil possum, & nemo potest venire ad te, nisi tu traxeris eum; trahe nos post te, & doce nos. solus enim qui per te audiuit à Patre, venit ad te, neque potest homo à se facere quidquam, nisi ei datum fuerit de cælo. Tibi ergo soli sit laus & gloria in æterna sæcula; mihi autem confusio faciei meæ, qui hoc munus tuum Christe IESV, *tam torpidè obeo, qui vltrò venientem nescio trahere ad te. Væ mihi, væ mihi! Iudicium enim durißimum his qui præsunt & iudicem agunt, fiet. Væ, si legatione fungens pacis, & tu iungam tibi, puro amore animam sponsam tuam, auertero verbo aut exemplo à te! quando ab infinitâ bonitate tuâ exspecto vt hodie conuertas vultum tuum ad me, imò cor tuum, & propines in eo mihi amorem tuum, vt inebrier illo?*

Actus zeli.

Diffidentia sui.

Applicatio ad Communionem.

O IESV *vnica salus, da, qui solus potes, mihi spiritũ bonũ, da cor mundũ & verè contritum & humiliatum, quia id despicere non potes. En animæ, pro quarũ vel vnâ nulla commutatio fieri potest, en preciũ sanguinis tui, ægræ, vulneratæ, laceratæ nudæ, surdæ, & cæcæ fortè hac horâ, nisi per me accurras, perituræ: ô* IESV *adsis, ô spes nostra, miserere meæ & illarũ. Cur ô bonitas & amor noster, in opprobrium tuum perire illas sines, qui neminem vis perire? Recordare charitatis tuæ, & reminiscere miserationum. Doleo pro me & illis, quòd illi & ego te Fratrem offenderimus benignißimum, qui me & eas tot bonis præuenisti, totq́ alia præparasti diligentibus te. Sed cuius erunt hæc nisi miserearis nostri? Ecce omnes morimur, & velut aquæ dilabimur in abyssum. Adiutor noster esto, ne despicias nos opus manuum tuarum.*

Animæ præstantia

Actus cõtritionis.

O bo-

O bonitas inexhausta, respice vulnera mea, & excita quæso sepultos in mediis serpentibus, somniantes in crepidine inferni. Quære errantes oues, IESV dulcißime: spiritum rectum innoua in cordibus nostris, collige reliquias populi tui. Suscipe, Pater sancte, illos in nomine dilecti filij, & da mihi, vt humiliter & amanter eos excipiam, vt tu me prodigum quotidie, & patienter feram; qui tam longanimiter nos exspectas, & tot mala toleras; neque tantùm iam, sed in futurum per me caueas illis, salutari pœnitentiâ, feruore ignis caritatis tuæ, & gratiâ tuâ ad gloriam diuinæ Maiestatis tuæ. Amen.

Praxis ad Pœnitentiæ Sacramentum ritè administrandum.

Preparatio ad audiendam confessionem. *Exod. 30.*

PRIMA est, vitam integerrimam ducere; & nunquam ad confessionale accedere, quin hęc tria faciat: Primò, saltem conteratur; si quid grauius sit, confiteatur de peccatis. quod Deus per Moysen indicat, statuens, vt ad tabernaculum labrum ęneũ faceret, in quo Sacerdotes abluerent manus suas & pedes, illud ingressuri. Secundò, gratiam postulet, & intentionem purissimam acuere satagat. Tertiò, naturam pœnitentis consideret ac dispositionem, vt medicus peritus consueuit.

Remedia habeat parata Confessarius. *Cauenda Confessario*

Secunda. Habere, vt decet medicum, in promptu malorum remedia, eaq́ue inaurare: ita vt semper vinum & oleũ in vulnera infundantur, sed plus olei: cùm eâ mensurâ, quâ mensi fuerimus, remetietur nobis. Cauenda autem tria: Primum, ne numero quis gaudeat potiùs, quàm fructu. Secundùm, ne interrogatione maximè in materia turpitudinis, laqueum tendat innocentibus. Certè graue iudicium subit, quisquis eiusmodi est. Tertium, ne personarum acceptor sit, sed omnibus paratus, vtq́ue possit dicere cum Christo Domino: Inuentus sum à non quærentibus me, palàm apparui iis qui me non interrogabant. Verò se maximè pauperibus & crebrò offerat. *Isaiæ 65.*

Pœnitentię sint salutares.

Tertia. Videre in pœnitentiis imponendis, vt vtiles & faciles imponantur. Quales sunt varii modi orandi, vt habes c.9.l.1. eleëmosynæ, cilicia, ieiunia, silentiũ, solitudo, lectio libri pii, examen conscientiæ aliquando faciendum, Sacri auditio, eleëmosyna certa quoties in aliquod vitium pœnitens labetur, quam alicui fido (non expedit Sacerdoti) consignet; & supra omnia crebra confessio, & communio. Obserua autem cùm disciplinis aut ciliciis aliquid aduertitur puritati Angelicæ contrarium, iis abstinendum. Manifestas

dæmonis

dæmonis præstigias nouisse potest,qui aliquâ experientiâ valet. Pro orationibus autem obserua,vt eas imponas)quē-admodum & opera) quibus Indulgentias pœnitens promereri queat ratione numismatum.

Quarta. Aduerte diligenter, magis sollicitum esse oportere Confessarium de contritione, quàm vllâ aliâ re. Hic enim defectus est fons recidiuæ. Hoc B. Franciscus Xauerius valdè cordi habebat; & vt semel confesso, vitæ normam daret perpetuam. *Contritio in pœnitente quærenda, & curanda.*

Quinta. Non tantùm curandum,vt absoluatur pœnitens, sed vt proficiat,vt induat Dominū IESVM Christum,& vestes virtutum eius. Viuo ego,dicit Dominus, quia omnibus his,velut ornamento,vestieris,& circumdabis tibi eos,quasi sponsa. Vestis præcipua est,caritatis,eaque nuptialis. *Profectus curandus. Isaiæ 49.*

Sexta. Inter confitendum, sæpè humilia te,quòd deteriora fecisses,nisi Deus te seruasset. Secundò, eleua cor ad Deum,& conuerte te ad Sanctissimam Eucharistiā, si potes,& roga vt det tibi prudentiam, & virtutem: etiam ad hoc Angelum pœnitentis inuoca. Tertiò, zelum excita,dū dicit *Confiteor*,considerata Christi iniuriâ,& animæ periculo,dimitte autem illum, quemadmodum si illius vltima foret confessio,à quâ salus eius dependeret vniuersa. *Matth.20 Quid in confessione agendum.*

Oratio pro execut. *Dignatus es*,vt sup.pag.10.

Iaculatoria,quâ quis ad singulos pœnitentes vti potest.

O IESV *sola salus, sana, quæso hanc animam per me in omne peccatum lapsuram sine te. En pretium sanguinis tui, sponsa tua, ab hoste vulnerata. Doce me, vt prudenter & humaniter cæcum & ægrum, pro tuâ vnius gloriâ, ad te adducam. Et tu, ô Angele sancte, adiuua me. Amen.*

Aliæ.

Confiteantur nomini tuo magno, quoniam terribile & sanctum est, & honor Regis iudicium diligit. Psal.98.

Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine? Nonne tu qui solus es? Iob 14.

Suauis Dominus vniuersis, & miserationes eius super omnia opera eius. Psal.144.

Deus noster, Deus saluos faciendi: propter hoc legem dabit delinquentibus in viâ. Psal.24.

Vniuersæ viæ Domini misericordia & veritas, requirentibus testamentum eius, & testimonia eius. Ibid.

Conuerte nos Deus salutaris noster, & auerte irā tuā à nobis. Psal.84.

Respice in me, & miserere mei. Da imperium tuum puero tuo, & saluum me fac filium ancillæ tuæ. Psal.85.

CA-

CAPVT IX.

De Satisfactione tertiâ parte Pœnitentiæ.

Exod. 12. ITINERE trium dierum Israëlitæ ad montem Dei Oreb profecti sunt, vt sacrificarent Domino Deo nostro. Tres illi dies spirituali intellectu de Contritione, Confessione, & Satisfactione commodè, vt suprà dixi, accipiuntur. Cùm autem de superioribus dictum sit, superest vt de satisfactione agamus, quæ operibus à *Tob. 12.* Raphalële commendatis perficitur. Bona, aiebat, est Oratio cum Jeiunio & Elëemosynâ: tria siquidem satisfactionis opera tribus mundi malis remedia peropportuna constituta sunt: Ieiunio carnis concupiscentia; *Tria mundi mala quomodo curentur.* Elëemosinâ verò concupiscentia oculorum; Oratione humili superbia vitæ persanatur. Mandârat Dominus vt holocaustum cremaretur in altari nocte totâ vsque mane, & vt cineres sacerdos spoliatus vestimentis sacerdotalibus, & aliis indutus, efferret extra castra, & in loco mundissimo alio igne quàm sanctuarii vsque ad fauillam consumi faceret. Quid hæc figura adumbrauit? nisi holocaustum tui ipsius atque omnia peccata totâ huius vitæ nocte exurenda igne sanctuarii, id est, charitatis: quòd si quid manè supersit, te ire debere extra castra exutâ mortali veste, ibique igne purgatorii expiandum, donec infaustæ reliquiæ peccatorum penitùs consumantur, & reddas nouissimum quadrantem. Vide igitur vt hîc diuinæ iustitiæ satisfacias, dum tempus acceptabile & dies salutis.

Ac primùm quidem de ieiunio, & pœnitentiâ, posteà de eleëmosynâ, ac demùm de oratione, quia longior illius tractatio futura, disserendum erit.

ME-

MEDITATIO.

De Ieiunio, primo opere ſatisfactorio.

COMPOSITIO loci eſt, Statuere ſeſe coram CHRISTO in cruce felle potato.

Oratio præparatioria, vt ſuprà.

PVNCTTM I. CHRISTVS. Conſidera te poſitum in hâc valle verè lacrymarum cum parente primo, vt in ſudore vultus tui veſcereris pane tuo, & cæleſtem hæreditatem obtinere contenderes, atque aſcenderes in montem Domini tui: nullum verò maius eſſe impedimentum quàm corpus hoc tuum quod corrumpitur, & aggrauat animam; ac proinde illud fræno temperantiæ & diſciplinæ eſſe refrænandum; ne è præcipiti deijciat ſeſſorem ſuum. *Corpus aggrauat animam. Sap. 9.*

HOMO. Eheu! Quàm fœdè per illud & gulæ concupiſcentiam proſtratus fuit protoplaſtus Adam in ipſo paradiſo deliciarum! Illa, illa nos in miſeriarum adduxit pelagus, in quo fluctuamus, è quo enauigare & eluctari vix poſſumus. *Gula Adæ nos perdidit.*

CHRISTVS. Vide & obſtupeſce quid ſapientiſſimum Adamum eò adegerit. Scilicet breuiſſima à ſerpente diro hoſte propinata, & è pomo vno hauſta voluptas. Vide quomodo extrema gaudii luctus occupet?

HOMO. O infelix pomum, in quo omnia mundi mala, & æterna continebantur! Ediſti ô Adam, & ecce quàm grauiter obſtupeſcunt adhuc dentes filiorum tuorum.

Domine IESV, &c. vt infrà pag. 100.

CHRISTVS. Attende verò quemadmodum Eua tua, id eſt caro, & hoſtis tuus te ſollicitet ad imitationem infelicis parentis, quàm vilia ea quæ appetit, quæque gula proponit: quanto labore & periculo appetantur dum non habentur; & tamen habita quàm breui omnia faſtidio ſint. Nónne vides quòd plurimos gula depauperet, & ad indigna compellat? *Eua caro noſtra eſt.*

HOMO. Quot, JESV bone! vt audio, Religiosos, qui aliàs essent futuri columnæ cæli, in terrâ figit, neque crescere sinit in paradiso cælestis voluptatis, id est Religione, quia in eâ superare se nolunt! Imò non caret certè mysterio, Adamum in statu perfectionis positum vnâ gulâ deturbatum.

PVNCTVM II. CHRISTVS. Considera gulæ incommoda. Primò enim impedit omnem in spiritu profectum, corpusq; spiritui rebelle facit: nam, vt apud mundanos cupiditas seu philargyria est radix omnium malorum: sic apud spirituales ac Monachos gulæ concupiscentia. Impossibile enim est saturũ ventrem pugnas interioris hominis experiri. Ex vno etenim gulæ vitio innumera vitiorum agmina producuntur, vt Gregorius meus testatur. *Haccine vera*, vt suprà pag. 7.

Climachus gradu 26. Cassian l. 4 cap. 3.

Greg. in 1. Reg. c. 2.

Basil. de abdicat. Gulosus rarò resipiscit.

HOMO. Basilius verò tuus ait: vitiis aliis omnibus obnoxios se vidisse resipuisse: qui huic sese subdidissent, aut secretò, aut alieno tempore aut loco edendo, tandem excidisse à Religione: vel si manserint, mancipia diaboli, curiosos, querulos, commodi amantes, obstinatos factos. Neque tantùm spiritui & pietati officere videtur, sed omnes omninò functiones animi præstantiores impedit, & ingenii aciem ceterasque animi potentias hebescere facit. Accedit quod corpus morbis repleat, vitam curtet, multisque afficiat incommodis. Atq; ita homo ob voluptatem, quæ, vt Innocentius, spatio loci vix est quatuor digitorum; spatio temporis vix totidem momentorum, vitam hanc tristem, miseram reddit, & in æternæ se vitæ discrimen adducit, vt caro tantillo oblectetur. Meritò proinde exclamat tuus Bernardus: ô crudelitas! corpori seruitur, vt anima juguletur: atque adeò vt corpori tribuatur momentanea voluptas, æterna homo subit supplicia: aut saltem sese eorum periculo exponit.

Voluptas gulæ breuis

Innoc l. 2. de contemptu mundi c. 17

Bernard in Apol Gulosus sibi crudelis

Haccine vera, vt sup. pag. 7.

PVNCTVM III. CHRISTVS. Considera è contra commoda

commoda abstinentiæ. Primum quòd hostis grauissimus hac dometur; multoque magis quam omnibus aliis corporis exercitationibus, ciliciis flagellis, humi cubationibus, deprimatur. Nam vt nullo faciliùs ignis quàm subtractione lignorum extinguitur: ita concupiscentia, fomesque peccati nullo magis curatur, quàm si vitiorum omnium alimenta per abstinentiam submoueantur. Cõtemplare olim eremi cultores omni virtutum genere illustres: percunctare ex eis, quem de eâ sensum habuerint, cùm in eâ magnam sanctitatis partem posuerint. *Corpus ieiunio melius domatur, quàm aliâ pœnitentiâ.*

Homo. Basilius certè tuus ait: Ventris moderatio animi perturbationum compressio est. Chrysologus autem: Jeiunium omnium vitiorum mors, & vita virtutum. Neque sancti tantùm, sed & Philosophi, ac prudentiores plurimi hanc virtutem fecerunt; adeò vt Artaxerxi, ac Ptolomæo aqua & panis deliciæ fuerint, & à Lacedemoniis coquus * omnis decreto perpetuo proscriptus. Et omnes, qui in agone contendunt, ab omnibus se abstinent, vt corruptibilem coronam percipiant; nos autem, ô rem indignam, & lacrymis prosequendam! nos autem incorruptam præstolamur. *Basil. const. monast. c. 5. Chrysolog.* ** Excipe coquum iuris nigri.* Plut. in Laconic. Cic. 5. Tuscul. *1. Cor. 9.*

Credo tibi, ô æterna veritas, vt supr. pag. 7.

Pvnctvm IV. Christvs. Considera insuper quàm sæpè quàm grauiter gula à me punita fuerit: nam præter Adamum, quo Lothum adduxerit ignominæ notũ est, quò miseriarum Sodomam, quò filios Heli, quò Esau, quò Prophetam illum in Bethel: quanti steterit Israëlitis concupiscentia carnis in deserto; & aliàs iterum, cùm triginta tria millia interfecta sunt. Adde diuitem Epulonem, imò plurimos, quos hæc bellua vorauit, & in æternas ærumnas præcipitauit. Et vide quomodo maximè jeiunio, deinde aliis mortificationum generibus corpus in seruitutem redigere oporteat. *Gulæ punitio. Gen. 19. 1. Reg. 2. Gen. 25. 3. Reg. 13. Exod. 32. Lucæ 16.*

Pvnct. V. Homo. Animaduerto, & appendo omnes quotquot fuerunt celebrati in vtroque testamento, jeiu- *Omnes Sãcti ieiuniis celebrati.*

 nio,

nio, & mortificationibus corpus domuisse. Moyses ieiunio legem, & tecum familiaritatem, vti etiam Elias, impetrauit: Niniuitæ verò iratum placârunt. Quàm ieiunio illustris fuerit Ioannes, quo nō surrexit maior, omnes nouimus: & Anna illa Prophetissa. Apostolus Paulus certè de se ait: Castigo corpus meum, & in seruitutē redigo, ne fortè cùm aliis prædicauero, ipse reprobus efficiar: qui enim CHRISTI sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitiis, & concupiscentiis suis.

1. Cor. 9.

Gal. 5.

Exemplum Christi.
Ioan. 19.

CHRISTVS. Tu vide coram me an ex iis sis, an oblectamenta carnis quæras, iis inhies, an Spiritus ac salutis tuæ auxilia, vt carni blandiaris, contemnas. Attende ad me exemplar perfectionis, esurientem, sitientem, noctibus orantem, & in laboribus plurimis à iuuentute meâ, postremò aceto & felle in cruce potatum. Extremum illum actum esse volui, vt temperantiam te edocerem.

HOMO. Ita luebas benignissime JESV, peccatum gulæ, quo primus parens noster, & nos filij eius in tantas ærumnas deuenimus?

Exercitium pro pœnitentiâ & ieiunij virtute impetrandâ.

Aug. l. 10. Conf. c. 31

DOMINE JESV *Christe, doce me, quæso per viscera misericordiæ tuæ, vt, quemadmodum medicamenta, sic alimenta, sumpturus accedam. Tu sis mea delectatio, tu mea gloriatio,* JESV *mundi saluatio. Cibus meus sit facere voluntatē tuam: absit vt ego, qui tuus esse volo, carnem non crucifigam, sed ei seruiam; ventris sim mancipium, sanguine tuo libertate donatus: da mihi, quæso, in te delectari. Nonne tu enim panis ille omne delectamentum in se verè habens? Credo; & panis vitæ? hunc spero; panis Angelorum factus mihi viaticū, & medicina, & solatium? Hunc toto corde amo & requiro. Da iam mihi delectari in te, & vanitatem odisse, vt amem te: da quod iubes, & iube quod vis. iste, aiebat Augustinus seruus tuus, accepisse fatetur. audiui alium rogantem vt accipiat: aufer à me. quis enim* JESV *bone, vincet eam quâ superati sunt fortissi-*

Aug. l. 10. Conf c. 29. & 31.

fortißimi athletæ; nisi per te, qui es vnica salus & fortitudo mea?

De profundis clamaui ad te domine, Domine exaudi vocē meam: veni enim in altitudinem maris, & tempestas demersit me. Quis verò me liberabit, Deus meus, nisi tu qui conturbas profundū maris, & sonum fluctuū eius mitigas? ah! quis mihi tribuat lauare cum Propheta tuo per singulas noctes lectū meum, & lacrymis meis stratum meum rigare, vt eluere possim peccata mea, & irriguo duplici sterilem animam meam fœcundare, vt poßit æternum luctū, æternasq́ue redimere lacrymas? Si enim gehennæ pœnas in hoc paruo vitæ spatio compēsauero, scio quòd tuâ gratiâ eas euadam: neque enim punis bis in idipsum, sed misericordia tua super omnia opera tua: verūtamen vis, vt fructus agamus dignos pœnitentiæ bone IESV; *& in te ipso exempla nobis dare dignatus es, atque adeò si quis, vt Apostolus tuus ait, tuus est, carnem suam crucifigit cū concupiscentiis suis, non tractat molliter, vt velut seruū sentiat contumacē. Si ergo tuus esse nequeo, bone* IESV, *nisi carnem crucifigam; non mihi & illi perniciosè blandiar, sed vestigia tua, & sanctorum tuorum ita sequar* N. *Nō est seruus maior domino suo; si te oportuit pati, & ita intrare in gloriam tuam, quid me facere conuenit?* Psal. 129.

Egóne deinceps audebo delicatus miles molli strato vti, & indui splendidè, & epulari? Quomodo potero carni & curiositati vix quicquam negare, imò ei curare sedulò, vnde anima crucetur, spiritus extinguatur, deuotio intepescat, profectus retardetur, proximus offendatur; ac nihilominus petere regnū tuum qui nō habuisti vbi caput reclinares; qui & fame cruciatus fuisti, & felle potatus? Verè si regnum tuū vim patitur, & violenti rapiunt illud, quomodo delicatus in illud penetrabo? si mortificanda membra nostra, quæ sunt super terrā, quomodo quæram incentiua vitiorum, & hosti præbebo manus & auxilia? si beati qui lugent, eheu! quomodo felices erūt quibus nihil placet nisi iocus, cibus & ludus? Cupio gratiâ tuâ benignißime IESV, *pœnitentias tum Sanctis omnibus amare: aut enim ipse homo in se pœnitens punit peccatum suum (vt tuus* Galat. 5. Greg. l. 9. Mor. c. 17.

Gregorius) aut hoc tu Deus meus cũ homine vindicans punis. Statuo facere fructus dignos pœnitentiæ, vt gaudium tibi sit tandẽ, Deus meus, & Angelis tuis super me peccatore pœnitentiã agente, qui toties contristaui Spiritum sanctum tuũ, & malum corã te feci. Difficile, scio, est dignos facere, cùm dicat Ambrosius seruus tuus: Facilius inueni qui innocentiam seruauerint, quàm qui congruè pœnitentiã egerint. Sed, pater mi, omnia tibi possibilia & facilia sunt, & mihi erunt gratiâ tuâ, quàm humillimè rogo, vt mihi concedere digneris, Amen.

Ambr. l. de vn. pœnit. cap. 10.

Praxis ad ieiunium seruandum.

Gulæ signa

PRIMA est, attendere quemadmodum quis corpus suum foueat, an nutriat illud, vt seruum delicatè, sentiatq; eũdem contumacem. Id verò futurũ est, si gulæ quis seruiat, si vetita edat, si noxia, si multa, si intempestiuè, si delicatè, ardenter corpus nutriatur.

Abnegationis signa.

Secunda, abnegationis signa perpendere an ea in te sint: Primũ est, timor, ne quis rapiatur extra metas necessitatis. Secundũ, diligens custodia sui ante cibos, & inter edendũ, ne præcurrat voluptas necessitatem, & illa huic præferatur. Tertium, si molestum necessitati parere. Quartum, necessaria admittere condimenta, exquisita reijcere.

Mensuram statue.

Tertia, optima praxis erit statuere sibi mensuram aliquã cibi & potus moderatã. si enim ab animantibus etiã id fieri consueuit, multò magis homini conuenit, vt ratione potiùs quã sensu ducatur. Si quis verò nos trahat sensus voluptatis, cogitandũ nos homines esse, Christianos esse, ac liberos, non voluptatis, nõ carnis mancipia, sed Christi IESV seruos & filios, ad maiora natos ac vocatos: imò fingere nos iã eâ fruitos fuisse, quòd si enim nobis id persuaserimus, perindè certè erit, vt Bonauentura eleganter ostendit, ac si verè fruiti fuissemus.

Bonau. de perfect.

Quarta erit, condimenta alieno relinquere arbitrio, de nullo queri, imò etiã quæ maximè appetit gula, alteri, potissimũ pauperi, largiri. Quòd quã Deo ac Domino nostro gratum sit sacrificium, ipse aliquando miraculis declarauit.

Quinta, horam statam seruare, neque etiam extra tempus facilè quidpiam sumere.

Tempus ordina.

Sexta, non protrahere mensas ad horas, neq. exquisitas parare, turpe certè est sacrificiũ ab iis quorũ Deus venter est, vt Apostolus loquitur, diutiùs illi fieri quã summo Deo: ibi longitudinẽ laudari, hîc etiã breuitatem magno esse fastidio.

stidio. Inspice quorsũ conuiuia producantur, nempè vt diutiùs seruiatur cupiditati, venter magis distendatur, atq; is plura sensim admittat qui respuit subito repleri, vt preciosissimo tempore, sumptu, cupediis & condimentis inuitetur & inducatur ad fastidiũ, cùm breui & paruo illi fames constare possit, vt grauetur anima, corpus oneretur, hominemq́; homo paulatim exuat. Audite, audite, ait Bernardus, quia esca ventri, & venter escis, Deus autem & hunc & has destruet. aër, terra, mare gulositati vix sufficiunt, propter hoc contingit pauperes spoliari, & rapinas fieri, vt fames pauperum transeat in delicias diuitũ. Filij hominũ vsquequò graui corde, quia pingui corpore, vt quid diligitis vanitatẽ, & veritatem negligitis? O delicate, qui delicijs & diuitijs circumfusus atq; confusus confusionẽ expectas ad mortẽ! non est regnum Dei esca & potus, non purpura & byssus, quia diues ille vtroq; circumfluus in puncto ad inferna descendit. Quid ad hæc dicitis vos gulosi & luxuriosi, quorũ Deus venter est, quorum omnis vsus aut in ventre, aut sub ventre est; qui in luxurijs enutristis corda vestra & corpora vestra? Omitto, pauperes ad portã panẽ postulare, dum diuites famẽ student cupediis irritare, preciosa quæruntur, vt illa excitetur, & perduntur; & si vilia pauperi fuissent proiecta famelico, cibus & annona parata diuiti fuisset in æternũ. Cauendum igitur iuxta D. Pauli monitũ & exemplum, ne faciamus animam nostram preciosiorem quã nos ipsos. Probabimus hoc, inquit Bernardus, si perdiderimus eã, corporis voluptatibus renunciando, & carnẽ crucifigendo cum vitijs & concupiscentijs. Quid, ait suos alloquens, hîc vos dicitis obseruatores ciborum, morum neglectores? Hippocrates & sequaces eius docent animas saluas facere in hoc mundo, Christus & eius discipuli perdere. Quemnã vos è duobus magistrum sequi eligitis? at manifestũ se facit qui sic disputat. Hoc oculis, hoc capiti, &c. nocet, nõ in Euangelio legistis has differentias, aut in Prophetis, aut in litteris Apostolorũ. caro & sanguis profectò reuelauit tibi hanc sapientiã, nõ Spiritus Patris. & infrà: Puta te, quęso, monachum esse, non medicũ, nec de complexione iudicandum, sed de professione. Temperat multùm voluptatem in Religione pia super mensam lectio; vtinam sæculares, quibus de coquo magna cura, nõ puderet sic animam pascere, nec pigeret plurimis ferculis corpori pręparatis vnum animæ tribuere! Vtilior certè pincerna, qui huic, vnde crescat, firmetur atque ornetur, ministrat, quàm is qui corpori, vnde vt plurimùm delicietur & infirmetur.

Epist. 2. ad Fulconem.

Pauperum miserere ô gulose.

Serm. 30. in Cant.

Oratio pro execut. *Dignatus es*, vt sup. pag. 10.

IACVLATORIÆ,

Galat. 5. *QVi Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis suis.*

Lucæ 13. *Nisi pœnitentiam habueritis, omnes similiter peribitis.*

Ioel 2. *Conuertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio, fletu, planctu.*

Coloss. 3. *Mortificate membra vestra quæ sunt super terram.*

Psa. 43. *Propter te mortificamur totâ die, facti sumus sicut oues occisionis.*

Abdiæ 15 *Sicut fecisti, sic fiet tibi, retributionem tuam conuertet in caput tuum.*

Habac. 3. *Ingrediatur putredo in ossibus meis, & subter me scateat, vt requiescam in die tribulationis.*

1. Cor. 9. *Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo, ne fortè, cùm aliis prædicauero, ipse reprobus efficiar.*

Galat. 2. *Christo confixus sum cruci, viuo autem iam non ego, viuit verò in me Christus.*

Philip. 3. *Configuratus sum morti Christi, si quo modo occurram ad resurrectionem quæ est ex mortuis.*

Galat. ult. *De cætero nemo mihi molestus sit: ego enim stigmata Domini nostri Iesu Christi in co pore meo porto.*

CAPVT X.

Meditatio de Eleemosynâ secundo opere satisfactorio.

Psal. 10. *Præsentia Dei.* PVNCTVM I. HOMO. Oculi tui, Domine, in pauperem respiciunt, & palpebrę tuæ interrogant filios hominum: si ergo tu in pauperes respicis, & in iis me, vti confido, & intima cordis mei, quis despicere eum poterit, & cùm tu desiderium eius exaudias, quis illum repellere?

Dei erga homines liberalitas. CHRISTVS. Vides vniuersum hoc, & omnia quæ in eo continentur? ecce quàm liberalis in te fuerim Deus tuus, quàm munificus in te hominem ingratum, & quidem vltrò ac spontè absque merito tuo: Attende obsecro quomodo me imiteris. *Lucæ 6.* Nónne enim dixi: Estote misericordes, sicut Pater vester misericors est? & iterum: Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur?

quentur? vis ergo tu misericordiam à me, impende alteri, & mitte panem tuum super transeuntes aquas, quia post tempora multa inuenies illum. *Hæccine credo*, vt sup. pag. 7. *Eccl. 11.*

HOMO. Quid pro his omnibus, magne Deus, quid ex his, inquam, tibi non reddi (omnia enim in manu tuâ sunt) sed quid præsentari tibi solum cupis? nihil enim magis indignum, quàm quippiam tibi Regi regum, & Domino dominantium negare. Nulla maior ignorantia, quàm te in pauperibus non agnoscere, & cum stulto illo Nabal dicere, Tollam panes meos & aquas meas & carnes pecorum quæ occidi messoribus meis, & dabo viris quos nescio vnde sint? Quis enim sis, & vnde sis qui per pauperem rogas, scimus. Quid enim aliud est facere eleemosynam, quàm tibi id quod tuum est, & in manu tuâ, tibi inquam petenti per pauperem à te missum non tam dare quàm reddere & seruare, non perdere sed lucrari? Et hæc credimus, & illiberales erga te esse possumus?

Deo nō datur, sed redditur vel offertur.

2. Reg. 25.

Deo datur quod pauperi.

Credo tibi, &c. vt sup. pag. 7.

DEVS. Attende me perinde facere, ac si puero parens plurima daret, deinde vt videret gratitudinem, & indolem, exiguum quid peteret. Ita enim à diuite peto per pauperem, pro aureis à me datis, æreos; pro sericis scruta, pro delicijs vilia peto esculenta.

Preciosa dat Deus, vilia repetit.

HOMO. Petis, & negantur eheu! tibi sæpè lacrymosâ postulanti voce pauperum, bone IESV, quæ etiamsi penetret in cælum, aures tuas, Domine Deus exercituum, emollire sæpè nequit dura pectora mortalium.

CHRISTVS. Considera, si parens plurima bona sua vt filio suo nuptias illustres conciliaret, dedisset; atque is deinde filij causâ pauper ab eo stipem, frustumque panis peteret, nónne durissimum & crudelissimum esset hæc negari? *Simile.*

HOMO. Ita certè fieri video dum famelico pauperi,

 & eiu-

& eiulanti panis negatur. quem si tu diues egentem non pauisti, occidisti, vt Ambrosius loquitur.

Ambros.

Clementissime Deus, vt infr. pag. 111.

Vide quid det Deo quidve petat.

PVNCTVM II. CHRISTVS. Quid verò est, & quàm vile, quod à vobis diuitibus mihi, cuius est terra & plenitudo eius, eleëmosynæ nomine & quidem meo datur? Terræ frustulum, vilis lacerna, is ferè cibus quem tuus venter satur fastidit. Et tamen hæc in pauperibus meis gratanti animo accipio, pro iis gratum me exhibeo, imò centuplum promitto. Et non erubescis hæc mihi negare petenti, imò cum lacrymis & clamore valido postulanti? *Hæccine vera*, vt sup. pag. 7.

August.

HOMO. Admiror infinitam bonitatem tuam, quam certè vincere non potest malitia & auaritia nostra. Et audio Augustinum tuum monentem me quasi ex te: Reminiscere non solùm quid des, sed & quid accipias, Panis quem das, terra est de terrâ in terram, vt fulciatur terra. Poterit itaque pauper dicere: vide ne plus tibi præstem accipiendo, quàm tu dando: Si enim non esset qui à te acciperet, non erogares terram, & emeres cælum. Contemne me, si nihil petit ab eo qui fecit me & te.

DEVS. Appende hæc in trutinâ rationis coram me; & vide an eleemosyna parua magnis fructibus & commodis corporis & animæ non longè sit inferior, immò infinitis ferè partibus, & tu illam vt hæc consequaris, malè collocatam putabis.

Eleemosyna seruat nobis quæ peritura erant.

HOMO. Imò gratiâ tuâ & luce tua video si eleemosyna à nobis præstetur, perinde esse ac si in incendio, diluuio, in direptionis summo periculo aliena nostræ fidei essent commissa, & omnia nobis præstanda forent pericula: Tu verò Domine velut integerrimus amicus te offerres, vt hæc nobis eripienda seruares nobis, & aucta centuplo crederes in æternum. Hæccine credimus? Hæccine credimus? quæ tamen certiora sunt quàm me viuere qui hæc lego; quæ insania nolle tibi tradere quod

quod tuum est, quodq; vt nostrum perpetuò esse possit serurae nobis vis, ne mors omnia rapiat.

CHRISTVS. Quid habes auare, & conquisitor hujus seculi? quid in me desideras? fidelitatem? potentiam? cur cuiuis ferè centuplum promittenti credis thesauros tuos, & mihi pauperibusque meis vix nummum?

HOMO. Certè Domine, ambigo an talis verè dici possit credere Euangelio & veritati tuæ. Quid enim frequentiùs inculcatur & commendatur? Date, ais, Saluator mi, eleëmosynam, & omnia munda sunt vobis. Et rursus: Vendite quæ possidetis, & date eleëmosynam. Atque adeò perfectionem in eo posuisti dicens: Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum magnum in cælo. Neque id tantùm in nouo testamento, sed & in veteri decreuisti racemos in vineâ pauperi relinquendos, & spicas in agro, & manipulum oblitum. Denique iussisti frangi esurienti panem: & egenos vagosque induci in domum: & alio rursus loco. Ego præcipio tibi vt aperias manum tuam fratri tuo egeno. Quid dicemus ad hæc? Si vera sunt & credimus (sunt autem verissima & credere nos profitemur) horrendum erit incidere in manus tuas.

Auarus Deo credere nõ videtur.
Luc. 11.
Luc. 12.
Matth. 19.
Leuit. 19.
Leuit. 23.
Deut. 24.
Isaiæ 59.
Deut. 15.

CHRISTVS. O stulti & tardi corde ad credendum! nónne videtis quàm breuis hîc sit possessio bonorum mundi huius? & vitæ spatium hora est, imò momentum, & de hoc solliciti totâ prope vitâ, de æternitate, æternisque opibus vix cogitatis? Dic quæso: reputasti tecum, qui rationibus tuis temporalibus ita inuigilas, quantum in regno meo possideas, vbi perpetuò viuere & manere exoptas?

Ad momẽtũ possidere vult auarus potiùs quàm æternum.

Clementissime Deus, &c. vt inf. pag. 111.

HOMO. Gratias tibi ago, benignissime Deus, quòd judicia hæc tua manifestaueris mihi. Nemo, video, sibi crudelior hostis quàm immisericors. Quâ enim mensurâ mensus quis fuerit; eadem remetietur ei, & qui parcè,

Matth. 7.

2. Cor 9. vt Apoſtolus tuus,ſeminat, parcè & metet. Iuſto enim
Crudelis ſibi eſt, qui parcus in eleemoſyna. judicio fit, vt hic etiam tales experiantur paupertatem, qui eam in membris tuis leuare noluerunt. Quot enim potentes ære alieno & ludo & faſtu patrimonia abſumſerunt de quibus pauperi arroſam ſtipem largiri, videbatur illis eſſe onus grauius quàm ferre poſſent? non
Galat. 6. irrideris Deus meus, non irrideris. Contrà verò veritas huius ſententiæ manifeſta omnium ſæculorum expe-
Prou. 19. rientiâ, quòd fœneretur Domino, qui miſeretur pauperis & viciſſitudinem ſuam reddet ei: qui enim dat pau-
Prou. 28. peri non indigebit; qui deſpicit deprecantem, ſuſtinebit penuriam. Hæccine credo, & tanquam ſi crederem operor? Ergóne fallere pores, qui centuplum promiſi-
Prou. 3. ſti? quíque dixiſti: Honora Dominum de tuâ ſubſtantiâ, & de primitiis frugum da pauperibus, & implebuntur horrea tua vbertate, & torcularia tua abundabunt vi-
Prou. 11. no? Veriſſimum eſt illud: Alii diuidunt propria & ditiores fiunt; alii rapiunt non ſua, & ſemper in egeſtate
3. Reg. 17. ſunt. Ita patuit in viduâ paupere, quæ Eliam pauit, &
Mendici, ſumus, & mendicos audire nolumus. diues facta fuit in communi egeſtate. Et verò nónne ſcimus nos quoque mendicos eſſe ad portam tuam, ô Rex regum, & Domine dominantium, te verò pauperem ſubmittere, qui nomine tuo à nobis petat? Quid ergo juſtius quàm vt qui obturat aurem ſuam ad cla-
Prou. 25. morem pauperis, & ipſe clamet, & non exaudiatur? An ignoramus illud decretum tuum: Date & dabitur vobis: & rurſum: Beatius eſt dare, quàm accipere? quis hæc credit Deus meus, & ea quæ dat, ſeruare ſe, & cum fœnore recepturum? ſic me docuit tuus Auguſt. dicens:
Auguſt. Quid ſunt pauperes quibus damus, niſi delatores noſtri? Delatori enim das; in cælum portat: quod das an excidit tibi? & ſecuriùs certè deferuntur diuitiæ per manus plurium quàm vnius.

Luc. 16. CHRISTVS. Mirum non percelli homines ſupplicio Epuloris diuitis & auari, qui micas negauit Lazaro, qui jam recumbit mecum in cælo; vel Mauritii Imperatoris,

ratoris, qui militum vitam nec vili quidem nummo redimere voluit, quos ego ſanguinis mei precio emeram.

Homo. Recordor ſententiæ illius tuæ, ô ſapientia æterna: Date eleëmoſynam, & omnia munda ſunt vobis. Quæ ergo bona ab eâ non ſperanda, cùm & à peccatis liberet, & pro iis ſatisfacit? Ideoque aiebat Daniel Nabuchodonoſori: Conſilium meum tibi placeat: peccata tua eleëmoſynis redime. *Dan 4.* Quoniam eleëmoſyna à morte liberat: *Tob. 12.* ipſa eſt quæ purgat peccata, & facit inuenire miſericordiam, & vitam æternam. Illa, ſcio, fidem impetrauit Cornelio; *Act. 10.* illa denique gratiam conſeruat. *Eccl. 17.* Eleemoſyna enim viri quaſi ſacculus cum ipſo, & gratiam hominis quaſi pupillam conſeruabit: ſuper ſcutum potentis, & ſuper lanceam aduerſus inimicum tuum pugnabit.

Eleemoſyna regno vtilior. Chryſ. hom. 33. ad pop. Antioch.

Christvs. Attende igitur eleëmoſynæ præſtantiam, cuius artem ſcire, teſte ſeruo meo Chryſoſtomo, ampliùs eſt quàm eſſe regem, quàm mortuum ſuſcitare.

Homo. Per hæc enim, tu Deus, de nobis, per illam nos de te Deo meo benè meremur. Eheu! quid in die judicii reſpondebit, qui hæc jam ſurdis auribus audit? & quàm jucunda erit electis vox tua illa dulcis: Venite benedicti Patris mei, poſſidete regnum. *Matth. 25* Eſuriui enim, & dediſtis mihi manducare in minimis meis, in eis me potaſtis & veſtiuiſtis. Quàm verò triſte erit: Ite à me maledicti in ignem æternum? & Cur? Quia eſuriui, & non dediſtis mihi manducare, hoſpes eram, & non ſuſcepiſtis me.

Christvs Quid tunc feciſſe optares tu qui hæc legis? vtram audire vocem? Expende iam quid præſtet: habere in hâc vitâ vnde tu, filijque tui & cognati luxurientur, & non præbere vnde ego egenus reficiar, an fœnerari mihi, & centuplum, atque æternam vitam poſſidere: *Haccine vera* &c. ſup. pag. 7.

Homo. Certè ſi hæc crederent homines, neſcio quis

quis pauper diues non esset, & quis diues pauperem non se faceret. Si, inquam, crederent æternam retributionem, peccatorum veniam eleëmosynæ tribui, & mortem bonam & æternam vitam. Non memini, aiebat ille, me legisse malâ morte mortuum, qui libenter opera charitatis exercuit. Habet enim multos intercessores, & impossibile est multorum preces non exaudiri. Et tu beatos dixisti misericordes, quoniam misericordiam consequentur, & è monte Oliuarum in cælum ascendisti, quòd in illud nulla via commodior misericordiâ. Illa enim nobis aperit cælum; illa tribuit regnum. Quàm ergo infelix, qui illam negligit! dicit mihi Basilius tuus: non misertus es? non inuenies misericordiam; non aperuisti domum? repudiaberis à regno; non dedisti panem? non accipies vitam æternam. Vtinam destruat omnis diues horrea sua, & sua esse faciat pauperum domos, vt tua illius sint tabernacula! esurientis verè est panis, quem diues detinet: nudi est pallium quod in vestiario conseruat: discalceati est calceus, qui apud eum computrescit. Qui habuerit substantiam mundi huius, & viderit fratrem suum necesse habere, & clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in illo? ita discipulus tuus. Vt non diligamus verbo, neque linguâ, sed opere & veritate.

Hieron. ad Nepot. Eleemosyna liberat à malâ morte.

Orat. ad diuites.

Basil. hom. in illud, Destruam.

DEVS. Nónne dixi: Date,& dabitur vobis? an fallere possum, aut mentiri? nónne dixi: Qui dat pauperi, non indigebit? veránne hæc sunt? Iterum dico: Appende in staterâ commoda eleëmosynæ, nec me patieris egenum, vt tu diues sis, nec mihi detrahes quo te vestias, nec tu comedes, & me sines esurire. Et si pauperem te esse oporteret, magnáne res te fieri propter me pauperem, qui propter vos egenus factus sum,cùm essem diues?dixi per Apostolum:Nihil intulimus in hunc mundum, verùm nec auferre quid possumus; habentes autem alimenta,& quibus tegamur, his contenti

Lucæ 6. Prou. 28. Infidelitas mortaliũ.

2. Cor. 8. 1. Tim. 6.

contenti ſimus. Tu verò contentus eſſe non vis. Quando verò occidi fame animam iuſtam? nonne Eliam paui coruo in ſolitudine, & Paulum? & Danieli in lacu prandium miſi? Et ſi ego vitam dedi tibi, nónne & ſeruare eam potero? Quid inquam? ſi vitam meã poſui pro te, recuſare poteris mihi partem panis, cui tantus es debitor? *Prou.* 10. 3. *Reg.* 17. *Dan.* 14. *Bern.*

Homo. Verè video non eſſe quod reſpondeamus, & gratias tibi ago, Deus meus, quòd iudicia tua hæc manifeſtaueris mihi. Juraui enim & ſtatui cuſtodire iudicia iuſtitiæ tuæ.

EXERCITIVM.

CLEMENTISSIME *Deus, qui hanc legem nobis ſtatuiſti, vt quâ menſurâ menſi fuerimus, remetiatur nobis, da mihi, quæſo, gratiam tuam, ne qui quotidie panem & veniam peccatis meis, ac regnũ tuũ poſtulo, & exaudiri opto, avertam faciem meã ab vllo paupere: vt nec à me auertatur facies tua, qui miſericordiam velle te dixiſti, & non ſacrificiũ. Quomodo enim ſuſtinere poſſem in iudicio tuo hoc verbũ tuum penetrabilius omni gladio ancipiti, Eſurivi ego, & tu non dediſti mihi manducare; etiã poſcis manducare panem perpetuò in regno meo? ſitiui, & potum negaſti; & iam vis inebriari ab vbertate domus meæ? nudus eram, & non me texiſti; & nunc poſcis indui gloriâ, ac ſtolâ immortalitatis veſtiri? in carcere eram, nec me viſitaſti; & libertate filiorum frui exoptas? hoſpes eram, & non me collegiſti; & iam manſionem perpetuã vindicare tibi audes in regno meo? infirmus erã, & non me viſitaſti; mortuus erã, & non me ſepeliuiſti; quomodo ergo audes vitam æternã à me flagitare? Hæc vox tua Domine, confringit Cedros Libani; vox hæc tua intercidit flammã ignis, à voce hâc contremuerũt labia mea. Ignoſce, obſecro, quòd aliquando nõ agnouerim te, aut repulerim, aut aliter acceperim quã à te ſuſcipi velim, cùm verè ſim mendicus & pauper, & tu ſollicitus ſis mei. Da mihi obſecro ea facere proximo, quæ mihi ab eo fieri velim, & abs te, dum nudus & egenus de valle hâc lacrymarũ venio ad te, vt recipias me in æterna tabernacula. Non enim*

Matth. 7. Tob. 4. Matth. 9. Oſeæ 6. Matth. 25. Audi Chriſtum alioquentem te. Pſal. 28. Pſal. 29. Fac proximo quod optas fieri tibi.

bona comitantur, sed misericordia sola, neq́ hinc quicquã auferemus qui nihil intulimus, nisi id quod manu pauperũ præ-
Isaiæ 50. *miserimus. Et si hic fregero esurienti panẽ, dixisti: Tunc inuocabis, & Dominus exaudiet: clamabis, & dicet: Ecce adsum. O*
Iob 4. *quanta fiducia corã te Deo meo est eleëmosyna omnibus fa-*
Matth. 5. *cientibus eam! Mensura vtiq́ bona & conferta quam nobis optamus.*

Ibid. *Scio, scio solos misericordes misericordiam consecuturos. Et verè Domine quid est, quod quisquã respondere poterit quẽ arguit conscientia iniquitatis, auaritiæ, & infidelitatis in dispensatione bonorum tuorum? Nónne enim certò noui tua esse omnia, cælum & terrã, & omnia, quæ in eis continentur; me verò dispensatorẽ, cui ratio sit reddenda seuerißima, nisi reddidero tua tibi: si autem reddidero, mea futura, quæ tua sunt, idq́ in æternũ. Cur ergo quæ tua sunt non reddã tibi? Quid peccasti in me, liberalißime Deus meus, quod omni homini*
Psal. 115. *infideli & mendaci (Omnis enim homo mendax) credo, & non tibi, qui veritas es? an tanto mei tuiq́ odio feror, vt potiùs nolim esse beatus & felix, quàm reddere tibi quod tuũ est? nolim centupium habere potiùs, quàm tibi, quod tuũ est, vnum largiri, & simul tamen hoc ipsum mihi retinere? Eheu! quæ cæcitas! nolo in manus pauperis, id est, gazophylaciũ tuũ conferre, vt seruetur æternũ mihi; & malo infelix homo rapere tibi (quod tamen non valeo) & perire mihi, quã tuo consilio omnia seruare, & seruari. Onerant me opes meæ, & væ dirum pronunciãt; sed & mihi fures insidiantur, nolo tamen comiti dare, & leuari; furi opto tradere, & rapi. O misericordia, quæ de spinis diuitiarũ colligis vuas, de malis aliorũ bona, de paupertate opes, infirmitatibus vires, ignominiâ gloriã sempiternã. O charitas infinita, Deus meus, da mihi cor latũ sicut arena maris, vt tui imitator libens omnibus, maximè aduersa-*
Matth. 5. *rijs, tribuam, & honorẽ te, Domine, miseredno pauperis. Quot enim maledicentes tibi, & idololatras alis, pascis, & deliciis affluere facis, & solem tuum oriri super bonos, & malos! nolo itaq́ deinceps videre, quis sit qui accipiat, sed pro quo ipse capiat, & cui ego tribuã; nolo parcè seminare, & parcè metere: sed*

ſed ſeminare in benedictione, vt tandem audiã in illo die dulciſsima verba, Venite benedicti Patris mei, & poſsidete regnũ, quod ſpero, & humillimè rogo per viſcera miſericordiæ tuæ. Matth. 25. Lucæ 1.

Imò verò hodie, ſpero, adueniet mihi regnum tuum, & tu Rex regum, & Dominus dominantium. Si autem ego poſtulo abs te, vt des mihi regnum, carnem, & ſanguinem tuum, egone terræ fruſtum rubræ aut albæ tibi negare potero? Quâ fronte ad conuiuium tuum properabo, qui te à meo conuiuio excludo? Quomodo panem ſuperſubſtantialem à te petam, ſi quotidianum tibi negauero? cùm ergò te mihi largiri velis, ego gratiâ tuâ me tibi toto corde offero, totâ animâ meâ. Suſcipe quæſo hoc cor meum, & fac ibi conuiuium pinguiũ, & medullatorum. Suſcipe quidquid de manu tuâ accepi. Reddo, reddo libens, & me totum tibi, à quo exemptus ſum pretio tanto, & mirabiliter factus, ſed longe mirabiliùs refectus. Sicut autem tu me non deſpicis, quin pauperem & claudum etiam ad cœnam tuam admittis, ego pariter nullum pauperem repellam, id eſt te Deum meum. Tu enim Deus meus à me petis, tu qui diues es in omnes qui inuocant te. Nullum faſtidiam quando tu non dedignaris venire in cor meum immundum. Munda obſecro illud, & ſpiritum rectum innoua in viſceribus meis, vt te imiter liberaliſsimum Deum meum, & diligam in latitudine cordis, & ſeruiam tibi omnibus diebus vitæ meæ, Amen. Applicatio ad Communionem.

Praxis in Eleëmoſynis erogandis.

PRIMÒ, inſpice rationes, & bona tua, & vide quid in æternâ patriâ, quid hîc poſſideas O quàm ſæpè flamma, vis, caſus aufert bona; quæ ſi tribuiſſes pauperi, æterna tibi fuiſſent, theſaurumque habuiſſes in cælo; & argue infidelitatem tuam, inuadere domum hoſtis poteſt, cælum non poteſt. *Vide quid in cælo poſſideas.*

Secundò, partire bona tua, & pauperibus certã de omnibus portionem aſſigna, eamque humiliter tribue petenti; & nulli eleëmoſynam nega quoad potes. ſi pauper, ſi Religioſus es, argentumque & aurum non eſt tibi, pete à Domino vt pauperi tribuat; ſi potes, verbis ſolare, & benigniore vultu, quique commiſerationem ſpiret, non indignationem. *Aſſigna pauperibus partem bonorum.*

Tertiò, non tantùm petenti largire, ſed vltrò eos quære, qui tuas opes in cæleſtem patriam velut baiuli portent. *Vltrò quære pauperes.*

eleëmosynam dilige. Quartò, filios, & tibi commissos assuesce eleëmosynis, sic de pientissimâ Reginâ Hispaniarum Margaretâ memoriæ proditur, ita suos, quos pepererat ad Christiani orbis solarium & præsidium liberos, instruere solitam, vt illi à teneris unguiculis suâ etiã manu tribuerent eleëmosynam.

Convivium institue illis quandoque, & ministra, quod solenne est etiã Regibus, & aliquibus familiis in bacchanalibus; ubi illud Euangelicũ servatur: Cum facis conviviũ, noli vocare amicos, sed voca pauperes, debiles, claudos, cæcos; & beatus eris, quia non habent retribuere tibi.

Lucæ 14. Conviuiũ pauperibus tribue. Lucæ 14.

Sextò, optima est praxis de omni lucro diei, nec non artis, industriæ, & contractus, Deo primitias dedicare: imò in mercaturâ Christum socium habere, ejusque negotium gerere, & lucrum pauperibus elargiri. Suadet D. Chrysostomus arcam habere, atque in eâ eleëmosynam ante orationem seponere.

Primitias omnium Deo dica. Hom 43 in 1 ad Corint.

Septimò, inter hæredes etiam Christum scribere; & perpetuò aliquem pauperem Christi nomine perfectè alere, bona est praxis, & usitata, etsi à paucis.

Christus fit hæres tuus, vt tu illius. Deus assecurator est.

Octavò, id quod assecuratori dares, Deo aut pauperibus tribuere. Sic nobilis mercator Hispali felicissimè negotiatus est: contra verò cùm Olissipone alius idem facere solitus, naves propè in portu aspiceret, & à piâ simul consuetudine desciscerer, mox illæ, ortâ tempestate, & herus omnibus fortunis eversus est.

Nonò, curare, ut pueri petituri pro paupere eleëmosynam assuescant dicere, Deum petere pro foribus stipem; nobisque hanc phrasin facere familiarem, Deo dedi, vel potiùs reddidi sua. Deus à me petiit, ego restitui, neque erubescas Christianã ac piam phrasim vsurpare, cùm passim leges mundi atq; axiomata loquendi ac scribendi formulas civilitatisque tam accuratè videas observari.

Industria bona.

Decimò, ut autem eleëmosyna duplex sit, possunt persæpè (quod non in uno loco fieri novi) illæ his, qui confessi, & communione refecti fuerint; vel in Catechismo rectè institutis attribui.

Altera.

Vndecimò, quotidie in mensâ lancem apponere, quæ Dei appelletur, & de ferculis singulis Domino JESU in membris suis præcidere, & consecrare; ut in familiâ nobili fieri scio, in quâ etiam sabbato omne lac armenti in honorem Deiparæ egenis distribuitur.

Tertia.

Duodecimò, observa tria circa eleëmosynam: Primum, praxes hujus virtutis tot esse obvias, & plurimas, & amanti faciles, ac sunt humanæ vitæ miseriæ. Sunt autem eæ duplicis generis, corporis, & animi; quibus levandis opera mise-

Tria servanda in eleëmosynâ.

misericordiæ spiritualia, & corporalia succurrunt, hisce versibus comprehensa:

Visito, poto, cibo, redimo, tego, colligo, condo
Consule, castiga, solare, remitte, fer, ora.

Secundum, affectum & voluntatem attendi à Deo magis, quàm id, quod datur: quemadmodum in viduâ, & in mercede potus aquæ frigidæ demonstratur. Tertium, eleëmosynam fieri debere clàm, si potest; eamque esse vtilissimam quæ secretissima est. O quot sunt qui ubique nomina sua ponunt in terris; quorum nusquam littera invenietur in cælis; eò quòd jam receperint miseri mercedem suam! Quàm pauci enim alias fundationes, aut pia opera faciunt, quam quæ simul etiam concilient famã aut potentiæ aut pietatis? Saltem oportet ut omnia fiant bono fine ac intentione, non vt hypocritæ: lubẽti item animo, prompto, hilari & humili. In omni dato hilarem fac vultum tuum, ait Sapiens, nam se beneficium accipere putat, non dare, qui novit, ut oportet, eleëmosynam præstare.

Matth. 10. *Lucæ 21.* *Vana gloria vitanda.* *Matth. 6.* *Eccl. 31.*

Oratio pro executione. *Dignatus es, &c.* sup. pag. 10.

IACVLATORIÆ.

QVamdiu fecistis uni ex minimis meis, mihi fecistis. Matth. 25.
Esto pupillis misericors vt pater, & pro viro matri illorum, & eris tu velut filius Altissimi, filius obediens, & miserebitur tui magis quàm mater. Eccl. 4.
Beatus, qui intelligit super egenum & pauperem: in die malâ liberabit eum Dominus. Psal. 40.
Qui miserebitur pauperis, beatus erit. Prov. 14.
Beneficentiæ & communionis nolite oblivisci: talibus enim hostiis promeretur Deus. Hebr. 13.
Nihil tam divinum habet homo, quàm de alijs bene mereri. Nazianz. de paupe. rũ amore.
Estote misericordes, sicut Pater vester cælestis misericors est. Lucæ 6.
Vnicuique mandauit Deus de proximo suo. Eccl. 7.
Estote invicem benigni, donantes invicem. Ephes 4.
Alter alterius onera portate; & sic adimplebitis legem Christi. Galat. 6.
Filioli mei, nõ diligamus verbo, neq; linguâ: sed opere & veritate. 1. Ioan. 3.

CAPVT XI.

De oratione, tertio opere satisfactorio, & illius usu ac fructu.

TERTIVM genus bonorum operum, quo etiam Deo satisfacimus, est Oratio: Deo enim illa suavissimum est incensum, & propitiatorium sacrificium, si

Chryſoſt. in Pſal. 116. ex corde contrito & humiliato proficiſcatur; & ſi, vt S. Chryſoſtomus, magnum aliquod donum Deo offerre volumus, nihil habemus laudatione maius, nihil laudatione difficilius : neque enim ſolùm animus, ſed & corpus patitur, teſtante Spiritu ſancto, frequentem meditationem, carnis eſſe afflictionem. *Eccli. ult.* Omitto, quod eleëmoſynas aliqui præſtare nequeant, aut ieiunia tolerare. *Pſal. 37.* Imitare ergo Dauidem, qui afflictus & humiliatus rugiebat à gemitu cordis ſui, & lacrymoſâ oratione Dominum placauit. Sanè D. Auguſtinus pœnitentiales Pſalmos, cùm morituro ſibi ad lectum affigi mandaſſet, ſe dignam pronunciauit ſententiam; neminem Chriſtianum abſque pœnitentiâ mori oportere. Orationi igitur inſtare conuertentem ſe ad Dominum oportet : ſæpiſſimè enim ignis concupiſcentiæ, inundatio cogitationum, hoſtium oppugnatio clamare compellit, & leuare corda noſtra cum manibus ad illum.

Varij autem ſunt orandi modi. Primus, ſi perfectionem ſpectes, eſt contemplatio. Secundus, meditatio, de illâ in libro tertio, vbi perfectorum exercitia; de meditatione verò, ſecundo, cùm proficientium maximè ſit, commodiùs tractatur. Præter hos, alios hîc enumerabimus. Nam Primò, poteſt quis alienis verbis orare, vt cùm Pſalmos recitamus, aut alias vocales orationes : gratumque hoc Domino ſacrificium eſt, animæ ſcilicet & corporis, & vitulorum labiorum noſtrorum.

1. Alienorum verborum vſurpatio.

Oſeæ 14.

2. Propriorum verborum ex affectu eructatio.

Secundò, proprijs ex affectu interiore naſcentibus verbis, diuinam maieſtatem alloqui; qui modus ex abundantiâ affectus prouenit; quando enim ſicut adipe & pinguedine repletur anima noſtra, tunc labijs exultationis Deum laudat os noſtrum; & , cùm lætatum eſt cor noſtrum, tunc exultat lingua noſtra. ex abundantiâ enim cordis os loquitur, & facundos efficit amor atque diſertos.

3. Alienis verbis ſuorum interiectio.

Tertius modus mixtus eſt, cùm alienis verbis quaſi pennis anima eleuatur à terrâ, & poſteà per ſe fertur, ſuiſque

suiſque ſe librat. quod fit, quando quis attentè legit & ſenſim aliquas vocales orationes, & ex affectu ſuboriente ipſe pergit ſibi formare orationem, ac ſubinde redit ad aliam.

Quartò, quando vocali oratione non aliam addimus, ſed tantummodò affectibus & ſuſpirijs feruentioribus in Deum eam interſecamus, idque aut crebrò, vel poſt ſingula verba, aut certè complura attentè expenſa: ita vt quæuis ferè corporis reſpiratio ſit ad Deum mentis eleuatio & adſpiratio. *4. Suſpiriorum in oratione interſectio.*

Quintus modus eſt, & compendium totius perfectionis, iaculatorijs velut ſagittis cælum petere, & ſe Deo coniungere. Qui enim adhæret Deo, vnus ſpiritus eſt cum eo. Illis certè cor amantiſſimi Redemptoris noſtri ſuauiſſimè vulneratur. Vulneraſti, ait, ſponſa cor meum in vno crine colli tui, in vno oculorum tuorum. Vel ſemel enim oculos in cælum attollere cum ardenti affectu, efficax oratio eſt, & tenerrimè afficit Patrem miſericordiarum. affectus enim fons ſit oportet eiuſmodi orationum; quales ſunt dolor de peccatis, compati Chriſto, deſiderium cæleſtis patriæ, tædium huius vitæ mortalis, triſtitia in aduerſis, gratitudo magna ob innumera Dei beneficia, admiratio operum eius, fiducia in Deum, zelus honoris eius; ſed in primis charitas in Deum accenſa, quâ anima perpetuis ignitiſque deſiderijs deſiderat, vt ceruus ad fontes aquarum, haurire aquas in gaudio de fontibus Saluatoris. Affectuum autem huiuſmodi ignis maximè in meditatione exardeſcit, vt loquitur Propheta Dauid: qui proinde toto die iaculatorijs fouendus eſt, repræſentatâ etiam ſibi perſonâ Chriſti, vti in meditatione fuit conſiderata, vel vt in communione, aut alio exercitio, quo affectus ſingulariter exercitatus fuit. ſi enim ſic omnia ad illam referantur, aut Chriſto offerantur, affectus excitatus magis fouetur & roboratur, cùm in omni opere renouatur. Perutile tamen eſt etiam abſque affectu illo certas, ex Pſalmis potiſſimùm & ſacris *5. Breuiũ orationum in cælum facula.* *Cant. 4.*

 literis,

literis, habere paratas, & vſurpare, vt eo pacto ſæcularium conuerſatio & negotia condiantur ſpirituali ſucco, & rerum quas ſenſibus percipimus ſpecies non ſe tantùm, ſed Dei noſtri gloriam nobis loquantur. Nihil enim vtilius, aut ſuauius eſt, quàm iſtâ arte, vt ita loquar, chymicâ, ex terrenis aurum obryzum diuinæ charitatis eruere, & vnum in omnibus quærere ac inuenire Deum, & ijs, quibus velut pedicis mortales illaqueantur, quaſi pennis volare, in Deo requieſcere, ac in æſtu tentationum os noſtrum aperire, & attrahere ſpiritum verum filiorum Dei.

6. Singulorum verborum meditata expenſio.

Sextò, orationis Dominicæ vel alterius orationis verba ſingula meditatè expendere, atque ijs quamdiu ſapit inſiſtere, ac deinde ad alia pergere; colloquijs interiectis, quæ in Deum charitas varijque affectus dictauerint.

7. Præceptorum, vel Regularum conſideratio.

Septimò, aut Decalogi mandata ſingula, aut Eccleſiæ præcepta, aut Regulas ſui inſtituti conſiderare, quo nimirum pacto eas ſeruet, & ſeruare oportuerit: quomodo aduerſus eas deliquerit: atque excitatâ contritione, recitare *Pater*, & *Aue*, aut Pſalmum aliquem, v.g. *Miſerere*, *Te Deum*. Idem poteſt fieri circa peccata capitalia, potentias animæ, ſenſus quinque.

Triplex orationis vocalis attentio.

1. Cor. 14.

NOTANDVM 1. In oratione vocali triplicem eſſe attentionem. Prima ac neceſſaria eſt ad verba: vt ea debitè, diſtinctè, intelligenter & integrè proferantur. Secunda, quâ ad ſenſum animum aduertimus, & oramus ſpiritu & mente, cibumque quaſi mandimus, ac eius ſaporem deguſtamus. Tertia eſt ad Deum, quem oramus, & rem illam, quam impetrare optamus. Quapropter initio orationi finis præſtituendus, & quoad fieri poteſt, diuinæ præſentiæ ac curiæ cæleſtis memoria excitanda.

Quæ præparatio ad orationem prolixiorē neceſſaria.

NOTANDVM 2. In hiſce modis orandi prolixioribus in principio oportere animum colligere, velut ante meditationem. Secundò, ſe coram Deo ſtatuere. Tertiò, gratiam ad rectè orandum ſuppliciter flagitare.

No-

NOTANDVM 3. Dum sic percurruntur præcepta, & post singula dicitur excitanda contritio, expedire, cum contritione aliquod opus satisfactorium adiungere, aut genua flectendo, aut hoc vel illo situ laborioso, decenti tamen, supplicando. Est & ipsa quidem oratio satisfactoria, quæ subijcienda dicitur; sed & ipsa magis erit, si eiusmodi fuerit, quâ indulgentias promereri possimus, quemadmodum in varijs articulis Indulgentiarum meritò concessarum ad honorem S. Caroli Borromæi, tam illustris hoc tempore in Ecclesia orti sideris, inuenies. In illis enim is qui consilio Confessarij paret, aut actum regulæ suæ exercet, aut mortificationis, aut quid simile, remissionem tertiæ partis peccatorum consequitur. Qui conscientiam examinat, aut crucem aut imaginem deuotè salutat, aut se Deo commendat, aut Angelo Custodi, aut sancto Patrono suo, aut initio operis faciet ter signum sanctæ crucis, aut dicet ter *Deus in adiutorium*; lucratur decem annos Indulgentiarum. Similiter is qui dolet de peccatis, & confessionis habet propositum. Qui verò recitat *Miserere*, *Credo*, aut *Te Deum laudamus*, ad honorem sanguinis Christi IESV, pro nobis effusi, & septies terram osculatus fuerit; lucratur eas Indulgentias, quas obtineret si eo die scalam sanctam ascenderet.

Iuuat orationem pœnale opus.

Indulgentijs vtere.

Hæc carptim attingo, vt indicem solùm quantum thesaurum quiuis colligere possit; siue sanus, siue infirmus, si prudens spiritualis mercator existat.

TERTIÆ IMAGINIS ANNOTATIO.

Ante orationem præpara animam tuam.

CVm *A* oratio ſit cum Deo colloquium, ſedulò ad te confer, *B* Deumque præſentem cogita, nec eam (quod hic *C* mundanus facit) ob vlla *D* mundi negotia differ. Verùm omnibus poſtpoſitis oraturus *E* conſcientiam examina, deteſtare *F* peccatum, teterrimum monſtrum, cuius caput eſt pauonis, venter hydropici, pedes ſalacis hirci, cauda ſcorpions. pauone ſuperbia vitæ, hydropiſi auaritia, concupiſcentia carnis petulantis hirci pedibus, ſcorpions caudâ peccati venenum, & caluariâ ſtipendium eius mors, denotatur. *G* Ieiunium (ſub quo omnis mortificatio continetur) & *H* eleemoſynam cum oratione coniunge, ductum tui *I* Angeli Cuſtodis ſequere; animumque *K* ſilentio, *L* ſolitudine, piaque lectione, vt
Iſaiæ 30. hic Eremita, para: *M* ſpem excita, *N* orationemque, quæ gladium habet verbi Dei, cor accendit, ad vitia ſuperanda animat, ad Dei honorem inſtitue, vt *O* peccata ſuperes, vtque *P* virtutem à Deo impetres. Hæc autem Deo adſtat alata, qui animam à terrenis eleuat: armata, quia vinci à malitiâ nequit; ſed per crucem & ardua coronam obtinet. Hanc proſtratus ante thronum Dei humiliter flagita, velut *Q* reus, aut vt pauper, aut ſponſa. Hanc præparationem *R* Moyſes præmonſtrauit.

ME-

Bona est oratio cum ieiunio, et eléemosyna. Tob. 12.

MEDITATIO.

De Oratione ritè instituendâ.

HOmo. In viâ desertâ, inuiâ, & inaquosâ, sic in sancto, & coram sanctis tuis apparui tibi, vt videam virtutem & gloriam tuam. Sedeo hîc bone Iesv solitarius, & gemens taceo; quid enim aliud facere possum in valle lacrymarum longè à te ad quem suspiro? & hîc sedeo, vt eleuem me supra me. Respice, quæso, ad me. Ad te enim leuaui oculos meos, qui habitas in cælis: vnde enim veniet auxilium mihi nisi abs te bone Iesv? At verò si iustus in principio orationis accusator est sui, ego impius & peccator vbi parebo? Ecce manus meæ adhuc sanguine plenæ sunt, & multiplicatæ sunt iniquitates meæ super capillos capitis mei. Miserere Domine, & dele quæso, bone Iesv, sanguine tuo iniquitatem meam: ego te per hunc humillimè rogo, ego vermis & non homo, vt tibi loqui possim, & te alloqui puluis & cinis in conspectu Sanctorum tuorum. Erubesco quidem loqui quia memini me contempsisse te, (horresco cogitans) & loquentem, aures obturando, non audiuisse; sed tu Iesv, spes mea, cor contritum & humiliatum Deus meus an poteris despicere? non potes negare nomen tuum quod manifestasti mihi: doleo enim ex amore tui, quod vnquam vel otioso verbo ausus fuerim contemnere præcepta tua.

Præsentia Dei. Psal. 62.
Imploratio gratiæ. Psal. 122.
Isaiæ 1. Psal. 39.
Humiliatio sui.
Psal. 50. Actus contritionis.

Christvs *præsens & scrutans corda.*

Sic contritionem ante omnem orationem excitare conuenit. Non enim est speciosa laus in ore peccatoris. Et rectè dixit Psaltes meus: Iniquitatem si aspexi in corde meo, non exaudiet Dominus: & discipulus meus. Si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum. Et certè quâ fronte & arrogantiâ

Eccli. 15. Psal. 65.
1. Ioan. 3.

arrogantiâ nondum reconciliatus mihi, & post iniurias grauissimas dona maxima ad me petiturus peccator accedit, cui supplicia parata non præmia? Ita etiam te & orantes me præsentem oportet vt agnoscant. Quid enim indignius mihi loqui, & nec præsentem me agnoscere? aut veluti absenti sacrificium offerre? Sacrificium enim oratio est, ideò dixit Psaltes meus: Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo Domine: eleuatio manuum mearum sacrificium verspertinum: sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum Deus non despicies. Nunquid enim manducabo carnes taurorum, aut sanguinem hircorum potabo? Immola ergo sacrificium laudis, & redde mihi altissimo vota tua.

Præsentia Dei in oratione retinenda. Oratio est sacrificiũ. Psal. 140. Psal. 50. Psal. 49.

Hæccine vera, vt suprà pag. 7.

HOMO. O vtinam offerre queam quod non despicias, sed ascendat sicut incensum in conspectu tuo! vtinam ligna quantumcumque madefacta, vt olim ab Eliâ, accenderet ignis tuus, id est, amor tuus, quem voluisti vehementer accendi! secundùm enim ligna siluæ sic ignis exardescit. Vtinam quod Bernardus tuus monuit, semper cogitem intrans ad orationem propheticum illud: Ingrediar in locum tabernaculi admirabilis vsque in domum Dei. Omninò siquidem oportet nos orationis tempore curiam intrare cælestem, illam vtique curiam, in quâ tu Rex regum stellato sedes solio, circumdante innumerabili & ineffabili spirituum exercitu. Vnde & ipse qui viderat, quia maiorem numerum non inuenit, millia, ait, millium ministrabant ei, & decies centena millia assistebant ei. Quantâ ergo cùm reuerentiâ, quanto timore, quantâ illuc humilitate accedere debet à palude suâ procedens, & repens ranuncula vilis, id est, homo mortalis? quàm tremebundus, quàm supplex, quàm denique humilis & sollicitus, & toto intentus animo maiestati gloriæ in præsentiâ Angelorum, in

Eccl. 28. Bern. serm. de quatuor modis orandi. Orans stat corã curiâ cælesti. Dan. 7.

concilio

concilio iustorum & congregatione, assistere poterit miser homuncio? sed tibi Domine qui suscitas de puluere inopem, & erigis de stercore pauperem, miserorum non potest displicere deprecatio. suscipe igitur hanc meam, & cor & animam meam, & ascendat oratio mea sicut fumus aromatum in conspectu tuo, & da mihi exhibere corpus & animam hostiam viuentem, sanctam, & tibi placentem, cadatque ignis tuus Domine & voret holocaustum, & ligna & lapides, puluerem quoque & aquam tribulationis, quæ est in circuitu meo, nisi aliud visum fuerit pro gloriâ nominis tui.

Psal.112. *Rom.12.* *3. Reg.18.*

Potentissime Deus, &c. vt infrà pag. 130.

CHRISTVS DOMINVS.

Ante omnem autem orationem præpara animam tuam, & noli esse quasi homo qui tentat Deum. Nónne enim tentat me qui absque præparatione ad me venit aliena cogitans, & labijs me honorans, cùm cor eius longè sit à me? itaque oraturus statue an me tentare velis & ad iram prouocare negligentiâ tuâ vel contemptu, an verò placare. Nónne scis quomodo sancti & electi mei, etsi summâ sensuum custodiâ ambularent semper coram me, sollicitè se tamen parauerint vt mihi loquerentur, cùm scirent ab oratione magnâ ex parte pendere salutem vniuersam? meministi Jobum pro reuerentiâ dicentem: Semper ego quasi tumentes super me fluctus timui Deum, & pondus eius ferre non potui? Aspice vt Publicanus stet à longè, & nec oculos in cælum leuare audeat? Aspice vt Magdalena stans retrò secus pedes lacrymis meos rigauit pedes, & capillis suis tersit?

Eccl.18. *Præparatio ad orationem necessaria.* *Isaiæ 29.* *Humilitas in oratione necessaria.* *Iob 31.* *Luc.18.* *Luc.7.*

Potentissime Deus, &c. vt infrà pag. 130.

HOMO. Erubesco, dum cogito quantâ diligentiâ

studio,

Causam dicimus apud Deum.

ſtudio, quanto tempore lites apud iudicem inſtruat patronus, vt à crimine cliens abſoluatur, aut fruſtum terræ acquirat aut retineat. etiam ſcio coram te ſupremo iudice, & curiâ tuâ cauſam me, dum orationem fundo, dicere, & de æterno agere ſupplicio vel præmio, & potero in eâ torpere, & in ludo ac fabulis vigilare? Accedentem ad Deum, tuus aiebat Apoſtolus, credere oportet quia eſt. Ita video: incredulitas noſtra, & cæcitas, quâ te præſentem non agnoſcimus, irreuerentes nos facit coram te, coram quo tremunt vniuerſæ poteſtates. Humiliata eſt in puluere anima noſtra, & conglutinatus eſt in terrâ venter noſter. Exurge Domine adiuua nos. Et vnde obſecro fieri poteſt Deus meus, vt obliuiſcamur tui, dum loquimur tibi magis nobis præſenti, quàm nos ipſi nobis?

Præſentia Dei.

Pſal. 43.

CHRISTVS, Quòd ſæpè alia pluris faciatis, & magis curæ habeatis, quàm mecum loqui; & haurire aquas benedictionis de fontibus meis. Hæ curæ velut ſpinæ animam in meditatione pungunt, & ineptum efficiunt inſpirationibus meis, & auxilium, quod in rebus gerendis neceſſarium eſt, excludunt, ideoque ſæpè infelicem exitum habent concio, aliaque occupatio in oratione verſata & velut colloquio meo prælata.

De negotijs in oratione cogitare nocet ijſdem.

Vanum, vanum eſt vobis fili mi ante lucem ſurgere: quamdiu enim illam oratione à me ſole iuſtitiæ non tantùm non impetratis, ſed etiam excluditis, nónne fruſtrà ire tentatis, & negotia illa tractatis? imò præpoſterâ hâc & ſtultâ diligentiâ eorumdem ſucceſſus diſtractione variâ retardatis? Ideò monui per Eccleſiaſticum; Sapientiam ſcribe in tempore vacuitatis, & qui minoratur actu ſapientiam percipiet. Quâ ſapientiâ replebitur qui tenet aratrum, & qui gloriatur in iaculo? neque poteſt verbum meum ſemen verum, cùm cadit inter has ſpinas, non ſuffocari, quæ ſunt ſolicitudines ſæculi:

Eccl. 31.

ideoque

ideoque partiri curas cum alijs exemplo Moysis oporteret. Imò vide an actiones omnes tuæ ita ordinatæ sint, vt oportet, vt in oratione te non perturbent. Pharao operibus lateris & luti & quæsitione palearum distinebat populum meum, ne de sacrificio cogitaret: tu verò fraude dæmonis detectâ veni, & sacrificio laudis honorifica me, illic enim iter, quò ostendam tibi salutare meum.

Lucæ 8.
Agena cum alijs partire.
Exod. 18.
Exod. 5.

Credo tibi, &c. vt suprà pag. 7.

HOMO. Certè video nihil magis necessarium nobis esse quàm crebrò, & vti conuenit, orare, id est; te Regem Regum omne bonum nostrum accedere, teque frui, in te delectari. Dixisti enim æterna veritas: oportet semper orare, & non deficere. Et per Apostolum monuisti vt essemus per omnem orationem & obsecrationem orantes omni tempore in spiritu & in ipso vigilantes in omni instantiâ: cùm enim nullum sit bonum quod sine te facere possumus, aut nullum sit malum quod euadere in tantò diluuio miseriarum nostrarum; hoc solum habemus residui, vt oculos dirigamus ad te, neque vllo pacto melius quis sua promouebit, quàm tibi benignissime Deus supplicando: tu enim operaris omnia in omnibus, & nisi Dominus ædificauerit domum, in vanum laborauerunt qui ædificant eam. Vis quidem, liberalissime Deus, largiri bona tua & præsidia gratiæ tuæ, verùm vis ea à nobis postulari, atque adeò sine intermissione nobis orandum est. Vt rectè Chrysostomus tuus dixerit: Ipse contra se ipsum tela ministrat, qui hostem precum instantiâ non fatigat. mœnia nostra oratio, & inexpugnabilis est armatura, & tutissimum, nec vnquam fallens munimentum, pari facilitate vel vnum repellens militem, vel innumerabilia hostium millia. Et quemadmodum corpus hoc nostrum, si non adsit anima, profectò mortuum est, ac fœtidum: sic anima, nisi seipsam

Ephes. 6.
Orandum assiduè.
Deus orari cupit.
Thess. 5.
Serm. de Moyse.
Chrysost. l. 1. & 2. de orando Deo.

ſeipſam incitet ad orandum, mortua eſt, ac miſera, & grauiter in conſpectu tuo olens. in lege igitur tuâ meditabitur die ac nocte, & totâ die meditabor iuſtitiam tuam.

Potentiſſime Deus, vt infrà pag. 130.

S. Cathar. dial. c. 66. Auguſt. Pſal. 118. CHRISTVS. Scito tamen quòd non ceſſet orare, qui non ceſſat benè agere, vt Catharinæ Senenſi aliquando dixi. & verè qui rectè nouit orare, rectè nouit & viuere.

Sap. 8. HOMO. Cùm hæc ita ſint, mirum non omnes vehementer orationi affici, & colloquio tuo. An habet amaritudinem conuerſatio tua, ô dulcedo ineffabilis? Quî fieri poteſt, vt longæ fabulæ & inanes ſermones tædium etiam quandoque religioſo non adferant, & moleſta pleriſque longa ſit oratio, & colloquium tuum? *Chryſoſt. l. 1. de orãdo Deo.* cùm videro, ait quiſpiam, non amantem orandi ſtudium, nec huius rei feruidâ vehementique curâ teneri, continuò mihi palàm eſt, eum nihil egregiæ dotis in animo poſſidere. Rurſus, vbi quem conſpexero, inſatiabiliter adhærentem cultui diuino, idque in ſummis damnis numerantem, ſi non continenter orauerit, coniecto talem omnis virtutis firmum eſſe meditatorem ac Dei templum. Et quoties vacamus orationi, ſimul & Angelis copulamur, & ſocietatem, quam cum brutis *Phil. 3.* animantibus habemus, procul effugere videmur. Angelorum enim opus eſt deprecatio. At verò quid ſuauius eâ eſſe poteſt, cùm per illam conuerſationem habeamus *Pſal. 54.* in cælis & aſcendat mens noſtra? ad te enim primam cauſam, eiuſque proinde inſtrumentum aptiſſimum euadit. O quis mihi dabit pennas ſicut columbæ, & volabo, *Iſaiæ 56.* & requieſcam? Quis adducet me in montem ſanctum tuum, & quando lætificabis me in domo orationis tuæ?

Credo tibi, vt ſuprà pag. 7.

CHRI-

CHRISTVS. Ideò de luce vigila ad me, & anima tua desideret me in nocte. Equidem nihil mihi magis displicet, quàm orationem, seu meum colloquium alijs occupationibus postponi. Quid enim? ego sto ad ostium & pulso, & repulsam abs te patiar, neque admittar ad colloquium, donec fæx hominum & rerum præcesserit, vt & tum illa obstrepat mihi loquenti, & tibi? Vnde Ecclesiastes meus solummodo hoc inuenit, quod fecerit Deus hominem rectum, & ipse se infinitis miscuerit quæstionibus. Et sic opponit homo nubem sibi vt non transeat oratio. Dic mihi, si quis instrumentum inuenisset, quo omnia sibi compararet bona, velut lapidem philosophicum, quanta putas sollicitudine eum seruaret?

Irreuerentia in oratione quomodo committatur.

Eccli. 7.

Ierem. lam. 3.

HOMO. Hoc nos in oratione tepidos facere videtur, quòd in eâ fiduciam, vt oportet, non habeamus.

CHRISTVS. Nónne tamen crebrò dixi: Petite & accipietis, quærite & inuenietis? & rursus: Omnia quæcumque orantes petitis, credite quia accipietis & euenient vobis? & rursus: Si quis autem vestrum indiget sapientiâ, postulet in fide nihil hæsitans, non enim qui hæsitat, æstimare debet, quod aliquid accipiet à Domino. An hæc sunt vera? si vera hæc sunt, quomodo diffidere mihi potestis, cùm & arrham habeatis sanguinem meum & mortem meam?

Fiducia necessaria in oratione.

Iacobi 1.

1. Cor. 12.

2. Cor. 3.

Nemo quidem dicere potest *Dominus* IESVS, nisi in Spiritu sancto, neque sufficientes estis cogitare aliquid ex vobis, quasi ex vobis, sed sufficientia vestra ex me est; attamen omni horâ paratus sum, & etiam si fili mi mediâ nocte veneris ad me, surgam, & opitulabor tibi: memento verò eius quod monui. Tu autem

Lucæ 21.

Solitudinē amat oratio.

Matth.6. tem cùm oraueris intra in cubiculum tuum, & clauso ostio ora patrem tuum in abscondito, & pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi. Solitudinem itaque ama quantum potes: in eâ enim solitus sum loqui ad cor hominis.

Credo tibi, vt suprà pag.7.

Cass. collat. 30. cap.5. Isaiæ 30. HOMO. Immò illi soli, vt audio, purissimis oculis diuinitatém tuam speculantur, qui de humilibus ac terrenis operibus, & cogitationibus ascendentes secedunt in excelsum solitudinis montem. In silentio enim & spe, vt ait Propheta tuus, est fortitudo nostra.

CHRISTVS DOMINVS. Neque obliuiscere moniti, quod Tobiæ dedit Angelus meus: Bona, inquiens, est oratio cum ieiunio & eleemosyna. Hanc igitur præsta, seu corporalem seu spiritualem, ideoque ad templi fores pauperes excubare aduerte; Et, vt Chrysostomus meus suasit, arculam domi habe paratam, in quam oraturus eleëmosynam conijcias. sic & mortificationem, quæ ieiunij nomine continetur, vel reipsâ exerce vel propone.

Eleemosyna comes orationis.

HOMO. Ex his colligo omnes virtutes ad perfectam orationem ordinari: & nihil magis à te postulari. Nónne ideò tam seuerè horarum pensum exigis, vsque eò vt mortem etiam, nisi quis præstet, commineris? O quanta charitas tua Deus meus, dum tantopere desideras meum alloquium ex infinitâ bonitate tuâ! vtinam sicut tu delectaris alloquio meo qui sum vermis & cinis, ita ego tuo! vtinam saltem miseria mea me anhelare faceret ad alloquium tuum, & sitire sicut sitit ceruus ad fontes aquarum! quàm dulcia, inquiebat ille, faucibus meis eloquia tua super mel ori meo! Certè magna illa multitudo dulcedinis tuæ, scio non gustatur nisi à perseuerantibus in oratione; si te vnum ibi quærant & desiderent, te omne bonum toto corde.

Oratio suauis cum Deo sermo. Psal.118.

Quem

Quem enim docebis ſcientiam, & quem intelligere facies auditum? ablactatos à lacte, auulſos ab vberibus. O Beati Angeli & Sancti Dei vos iam guſtatis & videtis, quàm ſuauis ſit Dominus, veſtra omnis occupatio oratio eſt, & laus Dei ſemper in ore veſtro. Cantate quæſo pro me exule in patriâ Domino meo Canticum nouũ: cantate & pro nobis miſeris, bene pſallite ei in vociferatione. Ego enim ſæpè dum oraturus cauſam meam agere volo, reum eheu! me efficio. Et laudare Deum ac Dominum noſtrum & veſtrum cupientes ſæpè nos miſeri offendimus, & ecce pro gratiâ referimus indignationem. O ter magne Deus, qui tribus digitis ſuſpendis orbem, & portas omnia verbo virtutis tuę, reſpice nunc, obſecro te, per viſcera pietatis tuæ meam fragilitatem, quâ fit vt minore tecum quàm cum homine reuerentiâ loquar. Pudet, pudet etiam ab ethnico docente audire: ſic cum Deo loquere quaſi homines audiant, ſic cum hominibus quaſi Deus te audiat. Quid mirum videri nobis debet, ſi quando à te non exaudiamur, qui te audire, & te alloqui vix dignamur? & tamen, ô infinita bonitas! deſcendis quotidie à ſummo cælorum, & ſiſtis te inter manus Sacerdotum, vt præbeas te mihi, & nutrias me, & confortes me, & loquaris ad cor meum, & ego miſer vermis terræ ad tuum, caritate æſtuans vnicum refugium meum. Venis autem vt benignè cominus videas neceſſitatem meam, & audias ſupplicationem meam; & quæ illa? vt mihi des ex hoc momento amare te in æternum; ex hoc ſtare coram te in æternum. Veni igitur, veni, deſcende priuſquam moriar, ô vita mea, ut viuam. Deſcende obſecro in inferiora terrę, id eſt, in animã meam, & loquere iam ad cor eius: ſed & da mihi, ô ſpeculum ſine maculâ, cor mundum, in quo te locem, & oculos mundos vt te aſpiciam, & manus puras vt te complectar, & aures apertas, vt audiam quid loquaris in me, & adhæream tibi, & amem te omnibus diebus vitæ meæ. Amen.

Iſaiæ 28. *Angelorũ inuocatio.* *Iſaiæ 40.* *Seneca.* *Applicatio ad Communionẽ.*

Oratio pro reuerentiâ in oratione habendâ.

Humiliatio sui. POTENTISSIME *Deus, præsentem te hîc & vbique scio, atque infinitæ esse maiestatis, coram quo tremant vniuersæ potestates, & iubilent omnes filij Dei: quantâ ergo me, qui sum puluis & cinis, humilitate par esset apparere in conspectu tuo? & quâ gratitudine, qui me de nihilo creasti, redemisti in sanguine filij tui, & innumeris me beneficiis omnibus diebus vitæ meæ fuisti dignatus? Et tamen, eheu! peccaui super numerum arenæ maris, neque sum dignus, qui veniam in conspectum tuum. Verùm quò ibo à facie tua? veniam potiùs ad te Patrem misericordiarum, & Deum totius consolationis, & dicam: Pater, iam non sum dignus vocari filius tuus, sed fac me sicut vnum de mercenariis tuis: facti sumus vt immundus omnes nos, & quasi pannus menstruatæ iustitiæ nostræ, & cecidimus quasi folium vniuersi, & iniquitates nostræ quasi ventus abstulerunt nos. Et nunc, Domine Pater noster es, nos verò lutum; fictor noster es tu, & opera manuum tuarum omnes nos. Ne itaque irascaris, Domine, satis, & vltrà ne memineris iniquitatis nostræ. Ecce respice, populus tuus omnes nos, & dixisti: Petite & accipietis, quærite & inuenietis, pulsate & aperietur vobis: omnis enim qui petit accipit, & qui quærit inuenit, & pulsanti aperietur. Quid autem peto, nisi te amare, suscipere & amplecti in corde meo, vt conuertas ad me faciem tuam? quid pulso, nisi vt aperias mihi, & iis pro quibus orare debeo, fontem misericordiæ tuæ? Etsi omnis qui petit accipit, spero quòd & ego etsi indignissimus seruus tuus. Scio propter innumera peccata mea, in secreto regalis palatij super me latum iudicium mortis; sed venio, Deus meus, vt placare possim vultum tuum: da mihi, quæso per sanguinem Filij tui, vt oratio mea non fiat mihi in peccatum, & ne proijcias vnquam me à facie tuâ. Agnosco, Domine Deus meus, me nihil posse facere absque te, & omnẽ spem meam in te colloco, omniaque tibi committo, vt oratio mea, & omnia mea dirigantur sicut incensum in conspectu tuo, & descendat super me misericordia tua; quâ possim illa,*

Gratiarũ actio. Contritionis actus. Confidentiæ actus. Luc. 15. Applicatio ad Communionem. Bernard. serm. 2. de natali. Diffidentia.

quæ

quæ à me exigis, maximè orationem, ritè perficere, ad gloriam nominis tui, ac tibi, ex quo, & in quo, & per quem sunt omnia, coniunctus esse, ô Deus meus & omnia. Absit vt deinceps te ad colloquium inuitantem, & pulsantem ad ostium negligam, præ mundi fallacibus negotiis; inquietus sim & præceps, dum rem omnium grauissimam ago & vtilissimam, qui in aliis menses & annos ponere soleo. En venio, vt sincere tibi offeram cor contritum & humiliatum, quod despicere non soles, certus de promisso tuo, quòd petenti tribues, quærenti te offeres, pulsanti aperies, & vincere dabis vitia mea & imperfectiones meas N. præsertim si ieiunio & eleëmosynæ coniuncta sit oratio mea. O Domine, qui solus potes facere mundum de immundo conceptum semine, munda cor meũ & labia mea, vt exultent cum cantauero tibi Et reliquiæ cogitationũ de hospite tanto de aduentu tuo, de amore tuo diem festum agant tibi, quod in omni æternitate cum sanctis & electis tuis, per tuam gratiam facturum me esse confido. Amen.

Oblatio sui.

Iob. 14. Ezech 16 Psal. 7.

Praxis præparationis ad Orationem & collectionis post eam.

PRIMO; pridie tempus, & negotia distribuenda quoad fieri potest; & inprimis orationi, & Missæ sacrificio certa hora assignanda mirè ad pacem animi valere, & profectũ dicebat B. Ignatius. Hoc enim pacto curæ minuuntur; quas etiã, cùm potes, exẽplo Moysis cum alijs partire. *Exod. 18.*

Secundò, ante somnum mens piâ lectione, ac deinde cogitatione, & affectu occupanda, imaginando te iuxta crucem, aut coram Deo esse, & SS. Trinitate, vel in loco vbi mysterium proximo die meditandum gestum est; quod ad loci compositionẽ pertinet: hæc enim nihil aliud est quàm se fingere, v. g. vel in solitudine, vel in cælo, vel in inferno; vel coram Christo modo nato, modo crucifixo, prout res postulat; & sic vagam imaginationem ante orationem, & somnum alligare. Neque tantùm hæc in meditatione valet, sed etiã in omni oratione vocali. Sic stationes, quidã mente solâ obeunt, & sæpè vtilius quàm corpore peregrinantur.

Ante somnum quid agendum.

Loci Compositio quam sit vtilis.

Lectio pia sit stata.

Nota verò lectionem piam quotidie statam esse debere, siquidẽ in eâ nobis loquitur Deus. Quid enim aliud est, ait Gregorius, Scriptura sacra, nisi quædam epistola omnipo- *Greg. l. 4. Ep. 40.*

tentis Dei ad creaturã suam. Quocirca attentè ac reverenter instituenda est, non præcipitanter; sed quasi auscultãdo, ut audire possimus quid loquatur Dominus. Idq́ue ut facere dignetur, ante lectionẽ propositum faciendum exequẽdi ea quæ divina bonitas dignata fuerit inspirare. Post lectionẽ gratiæ Deo agendæ, ac sententiæ aliquæ in memoriæ thesauro reponẽdæ ex consilio D Thomæ Aquinatis. O quantùm is excresceret, si quotidie ei aliquid adiiceretur. Cujus opportunitatem cùm tantam Religiosi quotidie in mensâ habeant, felices fuerint si agnoscant bona sua.

Lectio pia quomodo instituenda?

Nota quòd quando ariditas major est, lectio meditationis vices supplere potest, præsertim si sententiis utilioribus insistamus: aut certè hujusmodi lectionem tunc accipimus, quâ aliquando experti fuimus divinæ gratiæ radium nobis affulsisse.

Eleëmosyna juvat orationem.

Tertiò, utile destinare aliquam eleëmosynam, saltẽ spiritualem: & mortificationem, ut nulla dies abeat quin hæc linea ducta sit. Postridie manè, & quoties orandũ, primò negotia sepone, Deoq́ue committe quod est eâ verè oratione promovere. Post hæc excita contritionẽ ante omnẽ orationẽ: scimus enim quia peccatores Deus non exaudit. Tertiò finem orationi propone, qui non est consolationem quærere, sed divinæ bonitati honorem exhibere, & virtutẽ ac sanctitatẽ acquirere. Huc igitur dirigenda, ut defectus nostros superare possimus, & sic in oratione cum Deo luctari, ut sicut in Patriarchâ Jacob, ita in nobis nervus femoris concupiscentiæ marcescat, benedicẽte Domino. Dirigenda autem oratio ad virtutẽ maximè necessariã acquirendam, & vitium primarium, seu maximè progressũ impediens extirpandum: neque difficile erit ei qui se novit, & mala sua sentit in omni oratione, & meditatione his remedia conquirere.

Contritio excitanda.

Gen. 32.

Oratio ad quid dirigenda.

Nota autem. Id quod dicitur, orationẽ ad finẽ certum instituendã etiã in vocali plurimùm valere: sic enim pro variis necessitatibus psalmos singulos recitare utile est, & attentionem conciliat. Simile si singulos psalmos pro beneficiis singulis Deo offeramus.

Quartò. Deum atque Angelum præsentem intuere, magnamq́ue excita reverentiam, & veniam cum divinâ majestate loquendi humillimè postula ac fidei, spei, & charitatis actum elice cum trinâ genuflexione, si locus patiatur. Nota autem Angeli custodis familiaritatem ac præsentiam, tum in oratione frequentandam, tum in aliis nostris operibus; cum eo consultando, & per eum divinæ majestati opera nostra offerendo, proximorum amicos, quando

Præsentia Dei & Angeli commendata.

Cultus Angeli Custodis.

quando cum iis agendum eſt, per eum præparando.

Praxis etiam commoda ad affectum induendũ,& collectionem animi induere perſonã modò rei,modò pauperis. Exterior item ſitus corporis humilis & devotus non parũm conducit ad fructuoſã orationem : præſertim cùm in Christo Domino exemplũ habeamus,qui poſitis genibus oravit. Et procidit ſuper faciem ſuã. Ad quod Auguſtinus: neſcio quomodo cùm hi motus corporis fieri niſi motu animi præcedenti non poſſint, eiſdem rurſus exteriùs viſibiliter factis, ille interior inviſibilis, qui illos fecit, augeatur. *Luc.22. Marc.14.*

Poſt orationem reuerenter ab eà diſcedere oportet: examinare defectus admiſſos,ac de iis veniam flagitare,& pro beneficiis ac donis Dei gratias agere;pia decreta ac propoſita iterare, atque horum deinde memoriam per diem renovare, & occaſiones exequendi diligenter obſervare. *Reuerenter ab oratione diſcedendũ.*

Oratio duplex,altera in meditatione præmittenda,altera ei ſubjungenda, & in eà exercitium affectuum triplex habentur ſuprà cap. 1. pag. 7. Item oratio poſt orationem longiorem : denique oratio pro executione.

Dignatus es, &c. ſuprà pag. 10.

IACVLATORIÆ.

Quibus orationis factæ pia deſideria per diem renoventur, & ad eam anima præparetur.

DEVS, *Deus meus, ad te de luce vigilo, ſitiuit in te anima mea, quàm multipliciter tibi caro mea!* Oratio enim fons eſt animæ ſitientis. Pſal.62.

Adiuva me, & ſalvus ero; & meditabor in iuſtificationibus tuis ſemper. Pſal.118.

In iuſtificationibus tuis meditabor, non obliuiſcar ſermones tuos. Ibid.

Quomodo dilexi legem tuam Domine! *totâ die meditatio mea eſt.* Ibid.

Dirigatur oratio mea ſicut incenſum in conſpectu tuo. Pſal.140.

Iuraui & ſtatui cuſtodire iudicia iuſtitiæ tuæ. Pſal.118.

In capite libri ſcriptum eſt de me, vt facerem voluntatem tuam : Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei. Pſal.39.

In corde meo abſcondi eloquia tua, ut non peccem tibi. Pſal.118.

CAPVT XII.

Excercitium de Lectione Horarum.

PRAELVDIVM I. Conſtitue te coram Deo,& curiâ cæleſti, eum toto cordis affectu laudante.

PRAELVDIVM II. Roga vt dignitatem vocationis tuæ cognoſcere valeas, & pſallere mente ac ſpiritu.

Omnis creatura laudat Deum.

PVNCTVM I. Conſidera Dei Maieſtatem, & quomodo omnis ſpiritus laudet Dominũ, & omnia opera eius benedicant ei: atque æmulare. Conſidera Secundò, te conſtitutum, vt pro ſæcularibus, diſtractis, captiuis, infantibus periclitantibus de Baptiſmo, & omnibus de ſalute, Deum ores; quàm ſit proinde æquum, vt deuotè id facias. Cogita voces & lacrymas multorum ſuſpirantium in dirâ ſeruitute peccati, in æternæ damnationis periculis. Tertiò, quantum id deſideret Deus, cùm ſub peccato graui id præcipiat, & quàm proinde perperam priuatæ preces deuotè, publicæ diſtractè recitentur, cum has ritè perſolui infinities plus, vt ſic loquar, deſideret Dominus. Quid enim eſt, Domine Deus, te præcipere ſub peccato, vt loquar tibi; niſi dicere, Niſi mihi loquaris, eò quòd delector alloquio tuo, in æternũ non loquar tibi? O quàm debet conſideratio cor eius, qui te amat, accendere, qui te vix timet percellere. *Hæccine vera*, vt ſup. p. 7.

Sacerdos pro omnibus orat.

Horas legi quantum deſideret Dominus.

l. 3. de celeb. Miſſarum.

De hoc præcepto ſic loquitur Innocentius III. Strictè præcipimus in virtute obedientiæ, vt diuinum officium nocturnum pariter & diurnum, quantum eis Deus dederit, ſtudioſè celebrent & deuotè. Quartò, conſidera, quanto poſſes fructu & gaudio Horas legere, ſi intellectui pſalmorum, quos Spiritus ſanctus dictauit, deuotè intenderes; vt eos, non tamquam à Prophetâ, vt Caſſiani verbis vtar, compoſitos, ſed velut à te editos, quaſi orationem propriam, profundâ cordis compunctione, depromeres; vel certè ad tuam perſonam æſtimares eos eſſe directos: quos viri ſancti magno affectu & fructu recitare ſoliti ſunt. O quàm diſplicet tibi, beniginiſſime Deus, ea quæ inſpiraſti vt ijs poſtulare nos faceres gemitibus inenarrabilibus, recitari quandoque cum fabulis, & riſu, aut ſaltem vanis cogitationibus, id eſt ſordibus, & ſacratiſſima verba, quibus longè maior, quàm Sanctorum reliquijs, veneratio debetur, miſceri!

Caſſian. coll. 10. c. 10.

Quomodo Sancti exemplo ſuo nos doceant.

Diſtractio Deo ingrata.

misceri! Quàm Sanctis displicet ea, quibus ipsi Deum honorarunt, verba per te inhonorari; iisque vanas ac turpes cogitationes subnasci: vt fiat detestabile illud, Populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longè est à me! Quintò, considera, Deum ad hoc tibi de suo patrimonio largiri alimenta, vt ritè id officium sibi præstes; & quàm turpe, in eo negligenter versari! *Mandas mihi, &c.* vt infr. 137.

PVNCTVM II. Considera Primò, orationem canalem esse, quo ad nos Dei gratia deriuatur; & quam turpe, illam tibi fieri, per negligentiam, in peccatum, & gratiæ detrimentum. Secundò, esse sacrificium, quod sicut Eliæ, igne cælitus misso accēdi debeat, vt fiat illud Psalmistæ: In meditatione mea exardescet ignis. Sed quemadmodum Abel optima quæq; offerebat, Cain deteriora; ita tempus & locum deteriora aliqui eligunt, commodiora vilibus rebus, studijs & fabulis tribuunt. Tertiò, esse quasi sacrificiū thymiamatis, quod ex suauissimis aromatibus conflatum: de quo Apoc. 5. dicitur, Angelos apparuisse, habentes phialas aureas plenas obdoramentorū, quæ sunt orationes Sanctorum. Quidquid ergo virtutis in nobis est, in oratione succendi Deo debet, vt placeant verba nostra in conspectu summi principis. *Credo tibi,* vt su. p. 7.

Oratio canalis gratia, & sacrificiū.

Tempus aptum delige.

Sapiens ait: Aurum tuum & argentum confla, & verbis tuis facito stateram, & frænos ori tuo rectos: & attende ne fortè labaris in lingua, & cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi, & sit casus tuus insanabilis in mortem. Quomodo enim sanabitur, qui orationem, qua omnia mala auertuntur, efficit sua negligentia peccatum? Quam autem turpe, blasphema, turpia, vana cum sacris admittere. Hinc collige, quòd videantur huiusmodi vna manu Deo supplicare, altera necem intentare: est enim dispositio ad peccatum mortale, per quod crucifigitur filius Dei. Quanta autem attētione opus sit, iam patet, quòd nihil ex his, quæ per hanc vitam coluntur, vt Nyssenus, & in precio sunt, orationi

Eccl. 28.

Quid faciat distractus suâ culpâ.

Orationis præstantia.

Greg. Nyss. de or. Dom.

tioni præstet. Tantam autem exigebat B.Antonius, vt dicat Cassianus ex eius ore diuinam, cælestem, & plusquam humanam sententiam; Non est perfecta oratio, in quâ se monachus, vel hoc ipsum quod orat, intelligit. Quid enim est, ait Aug. oratione præclarius? quid vitæ nostræ vtilius? quid animo dulcius? quid in totâ nostrâ religione sublimius? Quanta autem reuerentiâ te psallere par est, qui pro omnibus, qui Deum inhonorant, & ignorant, venis vt adores & honores? O quantâ nos meritò verecundiâ affici debemus, quos pudet irreuerenter agere cum hominibus, & non cum Deo, Rege regum, etsi is sub peccato mortali præcipiat, vt attendamus? Quid enim grauius est? quod signum manifestius, quàm Deum velle sibi deuotè abs te psalli mente, & non voce tantùm? Imò omnis oratio, ad hanc publicam perfectè faciendam, & vt voluntatem Dei faciamus, dirigenda est. *Hæccine vera*, vt sup. pag. 7.

Aug. in tra. de miser. tom. 10.

Irreuerentia in oratione grauis.

In templo sæpè orandum.

PVNCTVM III. Considera qualem ei locũ ac tempus deputare oporteat: quàm accommodum, si rei grauitas & vtilitas expendatur. Quod si in templo nequeamus (quid enim potius? quid magis Sanctis in votis, & in delicijs, quam accedere ad tabernaculũ fœderis, & iuxta illud habitare?) locum saltem quæramus pietati potiùs, quàm distractioni accommodum. Nunc quod ad tẽpus spectat, attende verba illa: Oportet semper orare, & non deficere. & rursum: Sine intermissione orate. Quòd si ita est, quid est, quòd omnia tẽpus habere videantur, sola oratio & meditatio, quæ omne tempus habere debet, nullum aliquando inueniat? Sanè pudere debet eos, qui solùm priuatim Horas legunt; si, cùm multis horis psallant alij deuotè, ipsi cursim, breuî tempore, & distractè eas decurrant potiùs, quàm legant. Imò, quæ cærimonijs, & multorum in oratione consociatione in choro conciliatur deuotio, compensari in priuato deberet insigni attentione. Nónne omne tempus vitæ ad orationem hîc deuotè faciendam, animumque in Deum

Lucæ 18. Tempus dandum orationi.

Nota qui Horas legit.

eri-

erigendum, & contemplationem in cælo perpetuam dirigitur? Considera, precor, cui rei propter vtilitatem & recreationem, tempus impendas; & aduerte omnes causas in lectione Horarum concurrere; auxilia omnia, & quasuis gratias impetrari. Dicit enim Dominus: Petite, & dabitur vobis; quærite, & inuenietis; pulsate, & aperietur vobis. Omnis enim qui petit, accipit; & qui quærit, inuenit; & pulsanti aperietur. Oratio enim iusti, clauis est cæli: ascendit precatio, & descendit Dei miseratio, vt ait Augustinus.

Oratio res maxima & eam tu minimè facis.
Matth. 7.
Aug. lib. salut mon. cap. 28.

Oratio ante Horas Canonicas, diuisa in partes septem: quarum vnam singulis hebdomadis, aut diebus vsurpare potes, aut si mauis, cuique horæ suam præmittere.

Ad Matutinum.

MANDAS *mihi Rex Regum, vt psallam tibi, psallam spiritu, psallam mente, psallam sapienter. Et nónne gaudens gaudebo in Domino, & exultabo in Deo* IESV *meo? iucundum sit, obsecro, tibi Domine* IESV *pauperis serui tui eloquium meum, & exultent labia mea cùm cantauero tibi, & anima mea quam redimisti, sed & lingua mea totâ die meditabitur iustitiam tuam; maledictum enim audio qui facit opus hoc tuum negligenter; & væ mihi si tacuero, si raptim, indeuotè dixero, si neglexero laudes tuas, cùm sciam esse omnium negotiorum maximum, & æterna supplicia, nisi eas, vti debeo, persoluero, comminatum esse. O charitas Deus meus; itáne tibi placet iubilatio nostra? psallam ergo tibi, Deo meo, cantabo tibi canticum nouum, & bene psallam tibi in vociferatione de profundo cordis & affectus mei, & cãtabo Domino in vitâ meâ, psallam tibi Deo meo amantissimo quàm diu ero.*

Ad primam.

Inuitas me Domine, & ad hoc me sustentas & vocas, vt confitear tibi in cythara & in psalterio decem chordarum psallam tibi. At tu Domine, nónne Deus meus es tu, & bonorũ meorum non eges? Non eges, ô infinita bonitas, sed infrenare vis os meum laude tuâ, vt benedicam nomini tuo in sæculum sæculi. Ideò anima mea exultabit in te Domine, & delecta-

bitur super salutari suo, id est, te suauißime JESV *Et quomodo non delectabitur in te, in te pane Angelorum omne delectamentum in se habente? Quomodo omnia ossa mea non dicent, Domine, quis similis tibi? Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum viuum: Illud enim habitatio tua & requies tua, vti spero, in sæculũ sæculi, & ego in te esse vivere & mori volo.*

Ad Tertiam. *Cæli enarrant gloriam tuã, Creator mi, & opera manuũ tuarum annuntiat firmamentum. Væ igitur mihi si tacuero. Væ mihi si loquar laudes tuas velut equus & mulus quibus non est intellectus. Si omnis spiritus laudet te & creatura, & confiteantur tibi omnia opera tua, Domine; Væ mihi si tacuero, qui sic amasti me, vt cantarem tibi: emisti precio, vt glorificarem & portarem te in corpore meo. Hoc si hodie dederis mihi, quid vltrà addere poteris? Benedic igitur anima mea Dominum, & omnia quæ intra me sunt nomini sancto eius. Benedic anima mea Dominum, & noli obliuisci omnes retributiones eius. Ecce vt* JESVS *coronat te in misericordiâ & miserationibus. Ecce vt replet in bonis desiderium tuum; & te pigebit verba pro tantis bonis illi reponere? Eia, bone* JESV, *renouetur, obsecro, vt aquilæ iuuentus mea, & aperi labia mea, vt annuntiem laudes tuas.*

Psal. 102.

Ad Sextã. Psal. 22. *Venite exultemus Domino, ô anima mea, & iubilemus Deo salutari nostro: Dominus enim regit me, & nihil mihi deerit; in loco pascuæ ibi me collocauit. Ecce enim parauit in conspectu meo mensam aduersus eos qui tribulant me, & impinguauit in oleo caput meum, oleo misericordiæ suæ. & calix meus inebrians quàm præclarus est! Misericordia tua Domine subsequetur me omnibus diebus vitæ meæ, vt inhabitem in domo Domini in longitudinem dierum, vt habites in medio mei & magnificet Dominus facere nobiscum, & facti sumus loquentes. Cantabo Domino, cantabo tibi Deus meus qui bona tribuisti mihi, & psallam nomini Domini altißimi.*

Ad Nonam. *Fortitudo mea & laus mea Dominus, & factus es mihi in salutem. Exultauit cor meum in Domino, & exaltatum est cor meum in Deo meo, dilatatum est os meum super inimicos meos, quia lætatus sum in salutari tuo. Benedictus es Domine*

ne Deus Israel ab æterno, & in æternum, tua est Domine magnificentia, & potentia, & gloria atque victoria, & tibi laus. Cuncta enim quæ in cælo sunt, & in terrâ, tua sunt; Tuum Domine regnum, & tu super omnes Principes. Tuæ diuitiæ, & tua est gloria, tu dominaris omnium. In manu tuâ virtus & potentia, in manu tuâ magnitudo & imperium, & dignum ducis super me aperire oculos, & intendere aures ad deprecationem meam, & descendere in cor meum? Quid est homo quòd memor es eius, aut filius hominis quia visitas eum? Cantate Domino, ô beati Spiritus, canticum nouum, qui mirabilia fecit. 1. Par. 29. Psal. 8.

Ad Vesperas. *Misericordiarum tuarum Domine dirumpe petram, & fluant aquæ, & abeant in sicco flumina lacrymarum mearũ, quia amarũ est mihi vehementer dereliquisse te omne bonum. Sed notum mihi cùm feceris salutare tuum, & tu bone* Iesv *non dedigneris meminisse mei, & venire toties ad me, ecce, viderunt omnes termini terræ meæ salutare tuum Deus meus, & singulariter in spe constituisti me. Dixisti enim, quidquid petieris fiet vobis. Verêne? fallere nequis? Itaque ego vermis & non homo, de salute incertus in tot periculis, & inter tot hostes inermis, venio supplex vt diligenter, (maledictus enim qui secus facit opus tuum) summo affectu & amore te laudem, pro omni creaturâ tuâ. Ad hoc enim creatus sum, viuo, & in æternum viuam tuâ gratiâ, ô Creator, Redemptor, & Vocator, & infinitis modis Benefactor mi. Vtinam te laudare queam sicut te laudant Angeli tui in cælo, & in terrâ electi tui; inter quos frigidus adsto! sicut faceret ereptus ab inferis: pro quibus, & omnibus maledicentibus tibi, & mutis creaturis laudare te desidero; & pro satisfactione peccatorum meorum, & emendatione defectuum N. & commendatis mihi, & Ecclesiâ vniuersâ. Desidero soli tibi intendere, vitæ filij tui mysteriis, perfectionibus, beneficiis, & doloribus illius.* Contritionis actus. Actus spei.

Ad Completoriũ. *Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cælis, respice quæso in me, & miserere mei, vt exaltem te Deus meus, & benedicam nomini tuo in sæculum sæculi; ô omne bonum, & requies mea, suscipe in vnione orationum, quas filius tuus*

& sancti

& Sancti tui fuderunt laudem ex ore peccatoris. Admitte me intra sacrarium exauditionis tuæ, intra chorum laudantium te, & collaudantium nomen tuum. Adsint, quæso, mihi Angeli sancti tui, vt pro me misero, & mecum tibi psallant, gratias agant pro omnibus donis tuis; vt psallam sapienter, psallam spiritu, psallam mente, vt vnum te cogitem, te amem: ceteraque curæ tuæ Maiestatis relinquam. Pater benignissime: tu enim de me, velut vnico, & velut vniuerso sollicitus es: & scio; quia non obliuisceris mei, quem in manibus tuis describere dignatus es.

Praxis ad Horas bene recitandas.

Statue locum & tempus. Vtere situ decenti.

PRIMÒ, locus aptus quærendus, & tempus designandum. *Tu autem cùm oraueris intra in cubiculum tuum*, & clauso ostio ora Patrem in abscondito, ait Dominus. Quòd si id fieri nequit, saltem collige paulisper animum, occupationibus distractum; deinde situ decenti vtere; varium imitari priuatim potes, qui publicè in Ecclesia ordinatur.

D. Thom. 2.2. q. 83. a. 13.

Variæ industræ à viris piis excogitatæ sunt, vt animum in diuino seruitio collectum seruarent, ne, vt D. Thomas loquitur, Deum deridere viderentur. Triplex autem est attentio: ad verba, quæ necessaria; Secundò, ad sensum melior; Tertiò, ad personam, & rem quæ petitur, præstantissima. Quidquid hîc dicetur, ad aliquam harum ordinatur. Ego pauca suggeram, non præscribo. Vnctio quemque docet, & Spiritus vbi vult spirat, & quomodo vult spirat: quem sequi oportet. Qui enim Spiritu Dei aguntur, hi filij Dei sunt. Tria autem sunt quæ ad collectionem animi conferunt. Primùm est, præparatio; Secundùm, memoriæ & imaginationis stabilitas; Tertium, post Horas recollectio.

Attentio triplex.

Nota suggeri non præscribi.

Præparatio Commentarius in Psalmos legendus.

Ad præpatationem valet, Primò, legisse pium aliquem in Psalmos commentarium, qualis certè est Illustrissimi Cardinalis Bellarmini. Plus tamen de iisdem meditationem sensuum instituisse. Secundò valet meditatio matutina, & cum Deo communicatio perpetua. Semper enim, maximè Sacerdotes, oportet orare, & non deficere, atque animum collectum seruare. Mirum certè est, quot ex affectu orationis matutinæ sensus pij in psalmorum recitatione à Spiritu sancto, vt venæ aliquæ auri suggerantur. Tertia est, & magis propinqua; Primò, conscientiam excutere, & contritionem excitare. Non est enim speciosa laus in ore peccatoris. Secundò, omnia negotia seponere, & de iis cogitationem velle excludere, Deo omnia tribuendo; Tertiò,

Præparatio propinqua ante lectionem.

Tertiò, locum,situm,tempus definire. Si enim locuturi cũ homine, quid, & quomodo attendimus; quanto magis causam coram Deo nostram acturi?

In lectione quid facto opus.

In ipsa lectione tria item fac: Primò,memoriã præsentiæ Dei,& Christi Domini in Vener. Sacramento exerce. Secundò, vti in meditatione dictum est, compositionẽ loci fac,vel vnam,vel ad psalmos singulos. Tertiò,pete gratiam aliquam singularem, vel in singulis psalmis,vti exponetur, vel vniuersis.

Præsentiã Dei memoriam habe.

Nota, quòd dicitur præsentiam Dei primò excitandã, in singulis psalmis renovari posse, idque valdè expedire, omninò enim oratio, vix est oratio,absq; eâ,siue cum Deo colloquiũ,quis enim absenti loquitur?Secundò,quod verò ad compositionẽ loci, quâ & memoria & Imaginatio alligatur,attinet: Nota,eã variis modis fieri,vt ex iis,quæ de meditatione mysteriorũ (eadem enim ratio est)dicta,constare potest.Mysteria,quæ respondẽt septẽ horis,sunt:pro Matutino & Laudibus, gesta in horto vsq; ad domũ Caiphæ;Primâ,nox in domo Caiphæ,& prima condemnatio; Tertia,flagellatio,& coronatio;Sextâ,condemnatio,& baiulatio crucis; Nonâ, exaltatio in crucẽ; Vesperis,depositio;Completorio,sepultura.Hæc autẽ ante eas breviter,iã antè meditata; (neq;enim tunc meditandũ est,sed quasi in contemplatione,ac Dei præsentiâ orandum)recolantur; & Christo Domino præsenti, cum variis affectibus,compunctionis, contritionis, gratiarũ actionis,admirationis,compassionis,gaudii,spei,amoris,recitẽtur Non enim applicari omnia possunt, sed recitari Domino JESV præsenti, qui cum sanctâ Catharinâ Senensi etiã Horas aliquando recitare dignatus est. Hoc verò spectat ad tertiã intentionem. Huc pertinet,quòd aliqui coram Deo,cum aliquo Sanctorum choro recitant Horas,aut etiã psalmos,suumque affectum & vocẽ coniungunt. Hi numerari decem possunt.B. Virgo enim vnum per se facit; Secundum,Angeli; Tertiũ, Patriarchæ; Quartum,Prophetæ; Quintũ,Apostoli;Sextũ, Evangelistæ;Septimum,Martyres;Octauum,Pontifices & Confessores; Nonum,Sacerdotes & Leuitæ; Decimum, Virgines & Viduæ. Alii ex charitate per septẽ Horas,pro septem statibus Ecclesiæ orant.hi sunt:Primus,Prælati & Clerus; Secundus, Principes;Tertius,Religiosi;Quartus, Doctores; Quintus, sæculares,cælibes,coniugati; Sextus, pueri & infantes;Septimus,defuncti,vt Deus omniũ misereatur,omniũ pericula auertere dignetur.Alij sic dividunt, vt orẽt.Primò,pro Ecclesiâ vniuersâ;Secũdò,pro Superioribus;

Mysteria quæ horis respondent.

Affectus varij Thomæ Camp de disc. claust.c.is

Cum Sanctorum aliquo legere potes,aut etiam choro eorum.

In 7. horis pro 7. Statibus orare.

rioribus; Tertiò, pro ſubditis, aut commendatis; Quartò, pro benefactoribus; Quintò, pro aduerſarijs; Sextò, pro conuerſione infidelium ad fidem; & peccatorum, ad pœnitentiam; Septimò, pro defunctis: & hoc, quaſi corā Chriſto crucifixo, cuius corpus eſt Eccleſia; in cuius capite, Superiores; dextera, ſubditos; ſiniſtra, benefactores: in corde, aduerſarios, & amicos: in dextro pede, peccatores; in ſiniſtro, defunctos locant. Atq; ita ſalutantur etiam membra Chriſti Domini. Alii pro ſe ſeptem virtutes, capitalibus peccatis contrarias, per ſeptem Horas petunt. Poterit etiam quis capita illa meditationis, ſuprà poſita, applicare, & imagines libro inſerere, iiſque ſe excitare.

Quomodo Christo crucifixo hîc vtêris eumque adorabis.

Virtutes 7. exercere potes & flagitare.

Verùm quò anima magis ad vnum tendit Deum, vtilius eſt, & oratio ea ſublimior, quâ aliqui, quaſi in vnitiua ſeſe exercent; & Sanctiſſimæ Trinitati, ac tribus perſonis eiuſdem, ſingulos pſalmos offerunt; ſecundæ tamen perſonæ, cùm geminas habeat naturas, geminos etiam pſalmos. Huc ſpectat, Primò Horas ſingulas in gratiarum actionem Deo offerre, pro ſeptem beneficiis præcipuis: Matutinum, pro creatione; Laudes, redemptione; Primam vocatione; Tertiam, iuſtificatione; Sextam, conſeruatione; Nonam, glorificatione; Veſperas, & Completorium, pro Ven. Euchariſtiæ inſtitutione. Secundò, perfectiones diuinarum laudum, per Horas diuidere: vt in Matutino & Laudibus, potentia; Prima, ſapientia; Tertia, bonitas; Sexta, iuſtitia; Nona, prouidentia; Veſperis, amor; Completorio, liberalitas extollatur. Tertiò, conſiderare præſentem Deum, per eſſentiam, præſentiam & potentiam; Primò, in inferno; Secundò, in terra; Tertiò, aqua; Quartò, hominibus; Quintò, nobis ipſis; Sextò, aëre; Septimò, igne; Octauò, cælo; Nonò aſtris; Decimò, Angelis & Beatis.

Alia praxis circa SS. Trinitatem.

Conſideratio de 7. beneficijs.

Conſideratio de 7. perfectionibus Dei.

Conſideratio præſentiæ Dei.

Hos modos paucis, vt breuior ſim, vniuerſim ſuggero, ut vnum ex ſuperioribus conflatum. Hoc verò eſt: Primò, conſcientia excuſſa cum contritione, in præſentia Dei tui te conſtitue; Secundò, inſuper finge, ſi libet, Chriſtum Dominum myſterium aliquod coram te gerere, cui ſic præſenti aut Horam, aut pſalmum recita; Tertiò gratiam ab eo breuiſſimè ad orandum pete oratiunculâ ſequenti: *Credo, ô Maieſtas infinita, te in corde meo, & vbique præſentem, & in te ſpero, & confido petita N. obtinere. Omnia tibi committo; & diligo te ex toto corde meo & deſiderio: pro innumeris beneficiis tuis, & peccatis meis quæ deteſtor, & quia digniſſimus es, offero hoc ſacrificium, vltimum fortè, coram curia tua. Da mihi gratiam ad hoc vocato, & ſuſcipe me in vnione meritorum filij tui, & omnia*

Praxis ex varijs conflata.

& omnia mea, & hoc quoque propositum. Amen. Quarto, recita *Pater*, & si libet, septem intentiones, septem petitionibus renoua, per B. Virginem, dicendo *Aue Maria*, gratiam pete, teque offer; & deinde ad *Gloria Patri*, &c gratias age, & intentionem rectam exerce. Initio vero alterius Psalmi, mente dicito: *Ex te, & in te, & pro te sunt omnia.* Pro præsentia Dei, & amoris actu, si lubet, & affectus suggerit, adde mente epitheton ad vocem *Deus*, in aliis attende ad verba Psalmorum. Mysteria autem Psalmis attributa, habe. Dominica, recita coram Domino, Primò lauante pedes; Secundò, Sanctissimam Eucharistiam instituente; Tertiò, orante in horto; Quartò, in agonia posito; Quintò, capto; Sextò, accusato apud Annam; Septimò, apud Caipham; Octauò, illuso ibidem; Nonò, accusato apud Pilatum; Decimò, spreto ab Herode; Undecimò, Barabbæ posthabito; Duodecimò, flagellato; Decimotertiò, coronato; Decimoquartò, populo ostenso; Decimoquintò, crucem amplexanti; Decimosextò, eam bajulanti; Decimoseptimò, crucifixo; Decimooctauò, eleuato in crucem. Feriato die, Primò, orante in horto; Secundò, accusato apud Annam; Tertiò, apud Caipham; Quartò, illuso; Quintò, accusato apud Pilatum, Sextò, ab Herode spreto; Septimò, Barabbæ postposito; Octauò, flagellato, Nonò, coronato; Decimò, populo proposito; Undecimò, baiulante crucem; Duodecimò, crucifixo. Festis diebus; Primò, orante in horto; Secundò, accusato apud Annam: Tertiò, apud Caipham; Quartò, apud Pilatum; Quintò, illuso ab Herode; Sextò, flagellato; Septimò, coronato; Octauò, baiulante crucem; Norò, crucifixo. Ad Primam, Primum Psalmum recita Christo apparenti Matri; Secundum, Magdalenæ, & Tertium, tribus Mariis, hanc priusquam incipias, actiones diei percurre, & in confessione contritionem excita. Secundò, ante *Pretiosa*, Sanctorum memoriam recole. Ad *Deus in adiutorium*, à Deo Patre potentiam, à Filio sapientiam, à Spiritu sancto voluntatem pete faciendi præcepta illius. Ad orationem, actiones omnes offer. Ad Tertiam, Primum, Petro apparenti; Secundum, in Emaus; Tertium, omnibus se ostendenti; Ad Sextam, Primum, Thomæ; Secundum, piscantibus, Tertium, in Thabor se manifestanti. Ad Nonam, Primum, in mensa; Secundum, in monte oliuarum; Tertium, B. Paulo. Ad Vesperas, Primum, nato; Secundum, circumciso; Tertium, apparenti Magis; Quartum, præsentato; Quintum, fugienti in Ægyptum: Sextum, *Magnificat*, inuento in templo

templo. Ad Completorium, disponere te quasi ad mortem per confessionem, & contritionem. Primum psalmum recita, vt in lecto mortis; Secundùm, vt in articulo; Tertiùm, vt in via ad iudicium; Quartùm, vt ingressus in cælum, eoque aspira, & ex illo affectu dic: *Nunc dimittis*, &c. *Oratio pro Execut.* vt suprà pag. 10.

Nota sequendum ductum Spiritus sancti, neque anxiè, neque remissè, neque omnibus vtendum, sed alicui insistendum.

Oratio post horas.

Psal. 140. *Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo, ô Rex regum potentissime, sapientissime, optime; & errores & euagationes ignoscat clementia tua: & suscipe eam in vnione omnium orationum Christi Domini, & Sanctorum in cælo & in terrâ; ex omni affectu triumphantis & militantis Ecclesiæ, ad gloriam tuam, & laudem B. Virginis, & Sanctorum omnium, & eorum quos hodie colendos suscepi, ad memoriam passionis, gratiarum actionẽ pro omnibus beneficiis tuis, ad salutem omnium qui se mihi commendarunt, in satisfactionem pro peccatis, & gratiâ tuâ impetrandâ, & hâc virtute N. & concede, vt sicut semper laus tua est in ore nostro, ita etiã in opere te prædicemus, modestiâ, zelo, deuotione, resignatione, obedientiâ, & patientiâ nostrâ, vt omnes te ament & glorificent. Amen.*

Leo X. concessit recitanti post officium sequentem orationem, remissionem omnium negligentiarum admissarum in recitatione officij:

Sacrosanctæ ac indiuiduæ Trinitati, crucifixi Jesv *Christi Domini nostri humanitati, & beatissimæ & gloriosissimæ Virginis Mariæ fecunditati, & integritati, ac omnium Sanctorum Sanctarumque vniuersitati, sit sempiterna laus, honor, virtus & gloria, ab omni creaturâ, nobisque remissio omnium peccatorum, nunc & semper, & per infinita sæcula sæculorum, Amen.*

Beata viscera Mariæ Virginis, quæ portauerunt æterni Patris Filium: & beata vbera, quæ lactauerunt Christum Dominum. Pater noster. Aue Maria. Diuinum auxilium maneat semper nobiscum. Amen. Suscipe clementissime Deus, &c.

CAPVT

CAPVT XIII.

Regula breuis & semita ad finem, ad perfe- ctionem, & vitam verè beatam in quolibet vitæ statu.

O Viator, memento, memento ad æternitatem te tẽdere omnino longissimam, viâ tamen breuissimâ vitę huius. Hora enim & momentum est vita nostra. Vis viam scire? via mandata sunt verè facilia; hoc enim veritas dixit. Tune dubitas? nefas est. Vita est, & in quâ currere possis cum eo, qui dicebat: Viam mandatorum tuorum cucurri. Times ne non possis decurrere? Omnia potes in eo, qui te confortat. Attende, obsecro, & memento, mi frater, liberi sumus: nemo, nemo nisi volentes seducere potest; nemo tentando te, nisi velis, superare. Fidelis enim Deus non patietur te tentari supra id quod potes. Credis? ergo metum pone, & in Domino IESV murum transgredere. Sed forsitan semitam quæris? En tibi, ô frater, à Domino & mihi monstratam. Breuis est & facilis, si amemus salutem, & Dominum nostrum IESVM CHRISTVM. Iuua me vicissim precibus, nam frater qui adiuuatur à fratre, erit quasi ciuitas firma: Et scriptum memini: Væ soli, quia cùm ceciderit, non habebit subleuantem se. Ambulemus ergo pariter, sequamur IESVM & vestigia eius. *Psal. 118.*

1. Quotidie manè experrectus mox velut viator oculos ad Deum & cælum conuerte: & quandoquidem tibi eundum est, statue passus omnes, id est, cogitationes, verba & opera ad maiorem Dei gloriam ex summo amore dirigere: idque firmiter, vt mori potiùs malis quàm Deum patrem amantissimum offendere. In decursu diei hûc reflecte, an actiones eò te ducant; an cum Deo, & coram eo ambules, & si in re aliquâ dubites, dic: Ostende mihi viam, in quâ ambulem, quia ad te leuaui *Quid malè faciendum.* *Intentio recta.* *Psal. 142.*

A passu tua pendet æternitas. leuaui animam meam. Attende,ô frater,quanta sit dementia te passum figere,& nescire in quo loco,an in vitâ an in morte sempiternâ,ab vno enim passu omni horâ & momento tua pendet infinita & interminabilis æternitas. *Credo tibi*,vt sup pag.7.

Angelus custos dux noster. 2. Duces tibi à Deo datos sequere. Hi sũt 1. Angelus tuus custos, eum in omnibus consule, eoque vtere familiarissimè; sæpè roga de viâ,eique omnia tua committe & commenda. *Item superiores.* Deinde roga superiores,eisque pare,vti Deo,qui enim illos audit,eum audit. *Lucæ 10.* *Item Monitor.* Adijce his monitorem virum probum,quem maturè delige;& obserua. *Credo tibi &c.* vt sup.pag.7.

Qualiter in occursu creaturarũ quis se gerere debeat. 3. Occurrent tibi in viâ creaturæ Dei,& opera eius, ex his omnibus vtilitatem capies, si omnia propter te velut solum facta, & salutem tuam, arbitreris, *Deus in omnibus operatur pro te.* Deum in omnibus pro te operari,& ita tibi in omnibus præsentem esse,quasi tu solus cum Deo in orbe esses:& de bonis semper Deum lauda, eique tribue; quia creaturæ eius sunt famuli,hæcque iussu eius tibi præstant. Si autem à viâ rectâ te seducerent, vt sunt pulcra, curiosa, suauia, &c. seductores agnosce, *Creaturæ abnegandæ,quia in ijs mors.* Cogita certò æterna bona perdenda,aut hæc abnegenda esse tibi. Aduerte te hæc satiare, aut replere non posse, & contemne vt laqueum & venenatum poculum, de quo dicere liceat, *4.Reg.4.* Mors in olla. *Cor hominis frustra implere quis conatur.* Quis sapiens vas pertusum, aut tale quod quo plus coneris implere, minùs impleatur, id tamen implere conabitur? Nónne autem certum est,vt Poëta, quòd tantum crescat amor nummi & aliarum rerum, quantum ipse? neque satiari vllo pacto cor hominis aut impleri possit! *Hæccine vera*,vt sup.pag.7.

In aduersis quid faciẽdum. 4. Occurrent mala & aduersa, morbi, egestas, &c. Omnia tribue Deo, deque eius manu paterna & medica accipe, illiusque prouidentiæ te & illa committe: *Attende ad Christi passionem.* cumque oportuerit Christum pati,& ita intrare in gloriam suam, te & tua mala cum eo, eiusque doloribus compara, & tolle crucem tuam, & sequere eum. Pa-

tem autem animæ ante omnia ſerua, vt arcem tutiſſimam, & fiduciam in Deo eiuſque prouidentiâ loca, quicquid accidat, ei tribue; de futuris nihil inquiras amplius: Ipſe regit nos, & omnia nouit, & poteſt. Illi omnia viuunt, & propter eum ſunt, ideoque ei committe vniuerſa. *Credo tibi, &c.* vt ſup. pag. 7. *Reſignare.*

5. Occurrent etiam homines ſerui Dei, filij eius, membra CHRISTI IESV: ſícne huic per illos petenti negare poteris ſtipem, quibus etiam debes vitam? Itaque ſincerè proximos ama, de illorum bonis tibi gratulare, & malis compatere. Ama verò maximè aduerſarios vt Chriſti membra, eiuſq; famulos, & caue vel minimam auerſionem vel amaritudinem, aut deſpectum ſuborientem admittere; ſed hunc excitato actu amoris exclude. Caue aliquem iudices, aut ſeuerè corripias, vel vlli te præferas: nam in quo tu alium ſuperbè iudicas, in eo te condemnas; eadem enim ſi bene te inſpicias facis, quę iudicas. Si tibi homines aliquod bonum præſtent, ſcias à Deo miſſos ac iuſtos; ſi malum, ſimiliter: vel ſaltem decreuiſſe ex æterno Sapientiæ dictamine permittere; & ſi corrigere hos nequis, Deo committe. *Haccine vera*, vt ſup. pag. 7. *Eleëmoſyna Chriſto danda.* *Proximum ama.* *Inimicum dilige.* *Neminem iudica.* *Mala accipe de manu Domini.*

6. Ex his Sodales probos & bonos delige, non ſeductores, non peſtiferos, non hoſtes Dei, quibuſcum comprehenſus vnâ plectaris, ſed qui portare onera tua viciſſim velint, te alere in viâ, præſidio tibi & ſubſidio eſſe. Caue autem vlli te præferas ob vllam gratiam, aliàs enim eam perdes. Et neſcis amore an odio Dei ſis dignus, neque quicquam à te habes aut tuum. Caue vlli placere deſideres niſi ſecundùm Deum. Eſtne enim operæ precium diſplicere Deo vt homini placeas? caue cum vllo contentiones ſuſcipere, ſed ſi quis angariauerit te ad mille paſſus, vade cum illo alia duo, & eſto conſentiens aduerſario tuo in via, ne rapiaris ad iudicem. *Credo tibi, &c.* vt ſup. pag. 7. *Amici quales diligendi.* *Vanamgloriam vita.* *Eccleſ. 9.* *Noli gratiam hominum quærere vanè.* *Contentiones vita.* *Matth. 5.*

7. Si lapſus fueris in viâ, mox contritione reſurge, *Lapſus reſurge.*

 & amo-

& amore in Deum, & cura per confeſſionem hebdomadariam vulnera tua, & vires per communionem repara; hauſtus animæ ſitientis erit frequens oratio, & B. Virginis inuocatio, quæ eſt quaſi reſpiratio iuxta illud: Os meum aperui, & attraxi ſpiritum. Nulla etiã dies abeat, quin lectionem libri ſpiritualis vſurpes, & meditationem, ſi potes. *Credo tibi*, &c. vt ſup. pag. 7.

Ora crebrò & B. V. cole.
Pſal. 118.
Lectio pia commendatur.

8. Linguam, oculos, atque aures diligentiſſimâ cuſtodiâ obſerua: qui in linguâ non offendit, hic perfectus eſt vir: & quantumcumque quis religioſam vitam agat, ſi non refrænet linguam ſuam, huius vana eſt religio: verax, igitur, & ſincerus, & amabilis omnibus eſto. Qui alius eſt, & politicus, ſe decipit, & confundetur à veritate: qui autem moderatur labia ſua, prudentiſſimus eſt. *Hæccine vera*, vt ſup. pag. 7.

Cuſtodi ſenſus tuos.
Iacob. 3.
Iacob. 1.
Prou. 10.

9. Quotidie ſaltẽ ſemel veſperi vide, vti iã moriturus, quantùm viæ confeceris, & conſcientiam diſcute, & cõfitere vt minimùm ſemel in hebdomadâ, & ſtatue deuia vitare & præcipitia, ſeu prauas inclinationes; quas quotidie mortificare etiam in paruis ſtude, maximè curioſitatem, gulam, & arrogantiam, iram, ac triſtitiam: qui enim non odit animam ſuam mortificando eam, non poteſt eſſe Chriſti diſcipulus. Nihili facias, ſi quâ tibi hoſtis eunti acclamat, inſuſurret anxia, obſcœna; contemne, vt latrantem canem, neque peccatum arbitrare, quamdiu tibi diſplicere ſenſeris, *Credo tibi*, pag. 7.

Examen conſcientiæ inſtitue.
Mortificationẽ ama.
Contemnẽdæ hoſtis tentationes

10. Saltem ſemel in hebdomada deuotè abſque ſingularitate communica. Viaticum enim eſt hoc Sacramentum, æternæ gloriæ pignus, reparatio virium, panis confortans cor hominis, ſolatium viæ, præmium patriæ. Ad hoc confugias velut ad tabernaculum in dubijs, arcem refugij in malis, vt ceruus ad fontem, famelicus ad menſam, quam parauit IESVS multo labore, condiuit ſuo ſanguine, coxit ſinceriſſimo amore. Sed ſuper omnia, quod ſatis commendare nequeo, ex omnibus creatis, amoris in creatorem collige faculas, & ad illum adſpira, eiuſque

Communionẽ frequenta.
Adi crebrò Venerabile Sacramentum.
Communica cũ Deo eiq; te reſigna.

eiusque sanctissimæ voluntati, tuam toto corde, in omn re conforma, ita vt nihil in hoc mundo petas, præterquam vt in omnibus fiat eius sanctissima voluntas.

Regula eadem in Orationem redacta.

1. *DEVS meus, fons omnis boni, te diligo ex toto corde meo, quia creasti me ad te, vt seruiam, totoq; corde adhæream tibi. Obsecro te, bone* IESV, *dirige gressus meos in semitis tuis, vt hodie cogitationibus omnibus* N. *verbis* N. *&* *operibus* N *semper ad te tendam, & tandem aliquando, ò vnicum meum desiderium! perueniam.* Actus Amoris. Intentionis rectæ.

2. *Trahe me post te, vt sequar te, & Angelum quem ducem huius viæ dedisti: & superiores, de quibus dixisti; Qui vos audit, me audit. Ita facere statuo. Neque enim sapientior aut melior te sum amantissime* IESV. Obedientiæ. Luc. 10.

3. *Si quæ autem creaturæ hodie* N. *per portas sensuũ meorum occurrent mihi, fac quæso vt videam à te missas, & iussas mihi benefacere, ac proinde non illis, sed tibi tribuã omne bonũ, neq; amẽ illas, nisi propter te: Et quid quæso possum extra te amare, aut quærere? nónne certo scio, quòd tu sis abyssus bonorũ, & ex te omnia manent? verùm si seducere cor meũ, & inclinare ad se conentur, adiuua me vt velut laqueũ, venenum, mortẽ, & infernũ omne creatum abominer, quod est sine te. Scio, non satiatur oculus visu, nec auris auditu, imò quo quis eos magis saturare conatur, magis insaturabiles fiunt.* Amoris Dei. Contemptus creaturæ. Eccles. 1.

4. *Si mala occurrant; à te prudentissimè & summo amore missa, vel permissa amplectar, & agnoscam ego seruus tuus crucem meam, & laudabo sanctissimam prouidentiam & voluntatem tuam.* Resignationis.

5. *Homines verò vitæ comites, & maximè aduersarios diligã, ita enim mandas, & diligo propter te, neq; vlli me ob dona tua præferam, ne perdã hæc ipsa, aut præferri volã: cùm nihil enim habeam meum, nihil possim sine te, nihil tribuere mihi, nihil volo deferri, aut tribui, nec possum neq; verè omnium minimus alium iudicare præsumere cupio: nescio enim, an ipse eheu! amore, an odio dignus sim; & scio vnumquemq; tantum esse, quantus est in oculis tuis, benignissime* IESV. Amoris proximi. Contemptus sui & humilitatis. Eccles. 9.

Pax cum omnibus seruanda.

6. Ex his autẽ da mihi quæso sodales bonos, non pestiferos moribus, detractionis venena spargentes; nõ seductores, & vt cum omnibus pacem habeã: quia, ô requies mea, in pace factus est locus tuus, & desidero in pace te hodie, ô Princeps pacis, suscipere amantissimè & arctissimè complecti. Ita enim misero mihi mandas ex infinitâ charitate tuâ.

Contritio statim post peccatum excitanda

7. Si lapsus in viâ fuero, nónne, ô spes mea, opera manuum tuarum porriges dexteram? & ego per contritionem & amorem ilico erigam me ad te, ne vel momento separer à te, & forsitan æternùm.

Sensuum custodia.

Quomodo creaturæ considerandæ.

8. Portas sensuum meorũ ac linguam ita custodi, ô Custos hominum, ô IESV, ô IESV, ne quis eas intret, nisi missus à te, aut propter te admissus nuntius de terrâ longinquâ, terrâ viuentium, de te Pater mi, Rex Regum, & Domine dominantiũ, nónne enim omnia loquuntur mihi, si rectè videam & audiã de te magnalia tua? & quanta præparaueris mihi? & vanitatem ac miseriam meam annuntiant mihi, & te esse vnicum, & omne bonum meum?

Examen frequentandum.

Præparatio ad Communionem.

9. Deniq; da per examen quotidie aliquoties explorare, an tendam, an pergam ad te omne bonum meum ad quod suspiro, crescam in amore tui ad quẽ anhelo, an in odio mei & mortificatione sensuũ, & voluntatis meæ? Hoc enim sacrificium & holocaustũ odoris suauissimi expectas à me, & ego te vnum die ac nocte expectans expecto, vt iubeas me venire ad te, & venias ad me, & reficias lassũ de viâ, tu qui lasso es requies, æstuanti amore eius quod nõ satiat, tu sis mihi temperies; & dolenti de exilio hoc suauissimũ solatiũ. Da mihi obsecro cani mortuo, & prodigo, vt reuersus ad te comedã panem tuum, & vinum, quod cũ melle miscuisti nobis in Venerabili Eucharistiâ, vt inebrier amore tuo, & viuam, & moriar in te ô vita mea, Deus meus & omnia. O quando erit hoc, vt recorderis mei? quando calicẽ salutaris accipiam? quando vita mea abscondita erit in te? quando tecum vnus ero, & viuam in te? & loquentur mihi omnia creata amorẽ tuum, & magnalia tua, imò verò quando tacebunt omnia in conspectu tuo, & solus loquêris mihi? O vita mea quando moriar pro te? quando orieris mihi dies, qui

nesciũ

nescis occasum: quando illucesces mihi, lux æterna, quando intrabo in gaudium Domini mei? Non vt gaudeā de bonis tuis, sed de te & propter te, qui es omne bonum, & diligam te toto corde, & animâ meâ.

Diarium breue conflatum ex sacris Litteris.

MEMENTO, mi frater, breuem esse viā & vitā, quā agis. Propositum præmium æternum & brauiū. Quid autem postulat pro eo à te Deus? vt saluus esse velis. Si enim volueris, gratiâ eius poteris, & mandata seruare, quicquid mundus, quicquid caro oblectetur; Illa enim suauia sunt, & facilia valde. Dic enim, obsecro, difficile est amare omne bonum? & non maledicere, non peierare? Festis & Dominicis Missam audire? parentibus obedire, non occidere, non mœchari, non furari, nullum calumniari? hæc via nónne facilis, & suaue iugum, & onus leue? Si velis, semitam, vt sic loquar, etiam addo, si libet, vtere.

Pręsentia certè Dei vna sufficit in actionibus nostris, maximè si Iaculatoria illa; *Ex te & in te*, &c. quæ subijcietur, cum signo crucis, & pietatis sensu repetatur: tamen varietatis causâ hæc habe:

Mane dum surgis, dic, facto signo crucis:

Anima mea desiderauit te in nocte, ex te enim, & in te, & pro te sunt omnia, Deus meus & omnia. Credo tibi Domine mi, & in te spero, ac toto corde te diligo.

Nota, Iaculatoriam illam, *Ex te, & in te, & pro te sunt omnia, Deus meus & omnia*, continere Primò sui humiliationē; quia ex Deo omnia esse fatemur; Secundò, per *in te*, memoriam præsentiæ eius; Tertiò, per *pro te*, puram intentionem, & amoris Dei actum per illa verba, *Credo tibi Domine mi*, &c. actus fidei, & spei, & caritatis disertè exprimuntur.

Hæc subijci omnibus Iaculatoriis potest, aut loco illarum vsurpari.

Oratio item alia esse poterit:

Deus, Deus meus, ad te de luce vigilo. Sitiuit in te anima mea, quā multipliciter tibi caro mea. In terrâ desertâ, inuia, & inaquosâ, sic in sancto apparui tibi, vt viderem virtutem tuam, & gloriam tuam. Psal. 62.

Post hæc primò, gratias age; Secundò, peccata detestare & vitare propone; Tertiò actiones offer ad gloriam Dei: & dic, *Pater noster, Aue, Credo.*

Dū meditationis tempus est, vel pię lectionis; signo crucis te signa, & dic:

Magister adest, vocat te. Dominus aperuit mihi aurē; ego autē non Ioan. 11. Isaiæ 50.

non contradico sermonibus Sancti. & hoc ipso offer te ad facienda quæ leges. *Ex te enim*, &c. vt suprà. Item *Credo tibi Domine*, &c.

Dum vadis ad Sacrum, rem omnium maximam:

Exod. 3. Cogita te ire ad montem Caluariæ, & dic: *Vadam & videbo visionem hanc magnam: ex te enim, & in te, & pro te sunt omnia, Deus meus & omnia. Credo tibi Domine*, &c.

Hic primò in Sacro peccata recogita, contritionem excita, & propositum renoua bonæ vitæ.

Secundò, quæ tibi facienda illo die; singula Deo offer.

Tertiò, in cõmunione sacerdotis spiritualiter cõmunica.

Cùm à Superiore vocaris:

Ioan. 14. Matth. 26 *Sed vt cognoscat mundus, quia diligo te Patrem meum. Surgite, eamus hinc.* Illum vt Deum audi & alloquere.

Dum cubiculum ingrederis:

Cant. 8. *Quis mihi tribuat vt inueniam solùm? Ex te enim, & in te, & pro te sunt omnia, Deus meus & omnia.*

Dum pulsatur ad ostium, actum amoris in Deum & proximum elice, & dic:

Intra Domine in animam serui tui, & proximum vt Christum suscipe.

Dum ad exhortationem audiendam te paras:

1. Reg. 3. Psal. 122. *Loquere Domine, quia audit seruus tuus. Sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ; ita oculi nostri ad te, Domine Deus meus.*

Dum faciendum aliquid, intentionem purifica:

Psal. 44. *Eructauit cor meum verbum bonum: dico opera mea regi. Lingua mea calamus scribæ velociter scribentis. Ex te*, &c.

Nota, calamum nec per se, nec sine atramento scribere; ita nec nos sine Deo quidquam facere posse, sed in Domino, qui nos confortat.

Dum cum proximo conuersandum, vt eum Domino lucreris, dic:

Ioan. 6. Cant. 1. *Nemo potest venire ad te, nisi tu traxeris eum. Trahe nos post te, curremus in odorem vnguentorum tuorum.*

Dum Superiorem adis, in illo Deum tibi propone:

Luc. 10. 1. Reg. 3. *Qui vos audit, me audit. Loquere Domine, quia audit seruus tuus. Ex te enim*, &c.

Dum comedis, agnosce largitorem, & gratus dicito:

Psal. 70. Psal. 144. *Deus, qui pascis me à iuuentute meâ, vsq; in senectam, & seniũ ne derelinquas me. Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione: ex te enim, & in te, & pro te sunt omnia.*

Dum bibis, amoris actum excita.

Psal. 41. Prou. 9. Ioan. 4. *Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum. Venite, & bibite vinum, quod miscui vobis. Qui biberit ex hâc aquâ, non sitiet in æternum. Ex te enim*, &c.

Dum

Dum ſtudes, cùm nihil ſcire iuuet, niſi Deum, eiuſque voluntatem, dic:

Doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu. Pſal. 142.

Dum ludis:

Adhæreat lingua mea faucibus meis ſi non meminero tui, Deus meus, in principio lætitiæ meæ. Ex te enim, &c. Pſal. 136.

Dum ambulas:

Si aſcendero in cælum, tu illic es: ſi deſcendero in infernũ, ades. Pſal. 138.

Prouidebam Dominum in conſpectu meo ſemper, &c. Pſal 15.

Dum pulcra vides:

Ecce tu pulcer es, dilecte mi. Ex te enim, &c. Cant. 2.

Dum bona fieri conſpicis:

Ex te, Domine, & in te, & pro te ſunt omnia, Deus meus, & omnia. Credo tibi Domine, &c.

Dum eleëmoſynam facis:

Quod vni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis. Ex te, &c. Matth. 15

Dum mala audis, & vides:

Non eſt malum in ciuitate, quod non fecit Dominus. Hæc eſt voluntas Dei ſanctificatio noſtra. Ex te enim, &c. Amos 3. 1. Theſſ. 4

Dum aliquid pateris:

Dominus mortificat, & viuificat. Si bona de manu Domini accepimus, mala quare nõ accipiamus? Nónne oportuit Chriſtum pati, & ſic intrare in gloriam ſuam? Ex te enim, &c. 1. Reg. 2. Iob. 2. Luc. 24.

Dum quid boni feciſti:

Si quis loquitur, quaſi ſermones Dei; ſi quis miniſtrat, tanquã ex virtute quam adminiſtrat Deus. Omnia in nobis operatus es, Domine. Ex te enim, &c. 1. Petr. 4. Phil. 2.

Dum optas aliquid, vanitatem rerum vide, & dic:

Velut ſomnium ſurgentium, Domine, in ciuitate tuâ imaginem ipſorum ad nihilum rediges. Pſal. 72.

Dum times, oculos ad Deum attolle, & dic:

Verumtamen in imagine pertranſit homo, ſed & fruſtra conturbatur. Aut enim futurum eſt, quod metuis, & ſufficit diei malitia ſua; aut non, & fruſtra perturbaris. Pſal. 38.

Contra deſiderium placendi hominibus:

Si hominibus placerem, Chriſti ſeruus non eſſem. Tu ſolus Dominus, tu ſolus altiſſimus. An neſcitis, quia amicitia huius mundi inimica eſt Deo? Credo tibi, &c. Gal. 1. Iacob. 1.

Contra ſuperbiam:

Omnis, qui ſe exaltat, humiliabitur. Ex te enim, &c. Luc. 14.

Contra auaritiam:

Beatius eſt dare quàm accipere. Nolite ſolliciti eſſe quid manducetis: ſcit enim pater veſter quia his omnibus indigetis. Ex te, &c. Actor. 20. Matth. 6.

Contra luxuriam.

Momentaneum quod delectat: æternum quod cruciat. Credo tibi,&c.

Contra inuidiam.

1. Ioan. 3. *Qui non diligit proximum, manet in morte. Credo tibi*,&c.

Contra gulam :

Rom. 14. *Regnum Dei non est esca nec potus. Credo tibi. Ex te*,&c.

Contra iram :

Matth. 11 *Discite à me quia mitis sum & humilis corde. Credo tibi*,&c.

Contra acediam.

Ierem. 48. *Maledictus homo, qui facit opus Dei negligenter. Ex te*,&c.

In tentatione.

Deu. 13. v. 3. 1. Cor. 10 Psal. 118. Eccli. 15. *Tentas me, Domine, an amem te, nec sines vltra id quod possum. En video, sine gratiâ tuâ spernerem te summum bonum pro summo malo, ut hosti teterrimo placerem: æternùm luiturus momentaneam voluptatem. At iuraui & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ. Ecce apposita est mihi aqua & ignis: aut tibi, Deus, aut diabolo adhærere necesse: aut æternùm pœnitere, aut viuere, aut mori. Cui viuam nisi tibi, qui amore mei dignatus es mori? Ex te*,&c.

Dum laudaris :

Psal. 113. *Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam.*

Si animus aliquâ in re acquiescere velit, dicito:

Psal. 72. Ioan. 7. *Quid mihi est in cælo, & à te quid volui super terram? Omnis qui sitit, veniat ad me, & bibat. Ex te enim*,&c.

Dum successus bonus est :

1. Timot. 1. Psal. 102. *Soli Deo honor & gloria. Ex te enim, & in te, & pro te sunt omnia, Deus meus & omnia. Benedic anima mea Domino, & omnia quæ intra me sunt, nomini sancto eius.*

Vesperi conscientiam examina, & lectum ingressurus, 1. gratias age, 2. gratiam pete, vt scias & peccata detesteris. 3. examina te 4. dolorem excita. 5. propone emendationem, & dic :

Psal. 30. *In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum* : cogitando fore forsitan vltimam noctem, & percunctando ex te an ad mortem paratus sis, & amoris actum excita.

FINIS LIBRI PRIMI.

LIBER SECVNDVS.

VIA

PROFICIENTIVM.

QVARTÆ IMAGINIS ANNOTATIO.

De tentatione.

Certa bonum certamen, vt bonus Christi miles.

ETsi conuersus sis ad Dominum, & egressus de seruitute peccati, nunquam tamen esto securus. tentatio enim ac militia est vita nostra super terram. Quomodo resistes illi? cogita hoc solum te stare *A* Christum inter, Dominum tuum, & *B* diabolum hostem capitalẽ, qui te ad peccatum & æternam perditionem nititur reuocare; inuitat *C* mundi propositâ voluptate ac *D* vanitate; *E* peccatum illis allicit ad se. verùm, ecce, inclamat Christus, clamant vulnera eius, & tormenta, quæ salutis tuæ causâ perpessus est. Attende virtutis præmium, peccati momentaneam voluptatẽ, pœnasque sempiternas. vide cui adhærere malis: nónne Deo Opt. Max. abominare igitur hostẽ fallacem. Aspice vt *F* filios Israel concupiscentia carnium reducere consimili dolo olim voluerit in *G* Ægyptum; quo nunc tendentes in cælum aut *H* gula, aut *I* auaritia retrahere nititur; aut etiam propinquum cælo *K* vana gloria præcipitare. Qui perseuerauerit in finem, saluus erit. *Matth.* 10 & 24.

PRAE-

K
I
G
F
F
H
A
B
D
E

PRÆFATIO.

IN LIBRVM SECVNDVM.

De progressu, eiusq; impedimentis, siue tentationibus.

Ostquam anima, quæ à fine aberrauerat, & à scopo, id est, Deo Opt. Max. eiusque sanctissimâ lege, rediit in viam bonã; similis est filiis Israel, quos in manu forti, & brachio excelso de Pharaonis iugo, & seruitute Aegyptiã Dominus liberauit. Itaque quemadmodum illi non constiterunt in terrâ captiuitatis suæ; sed duce Moyse progressi sunt versus terram sanctam per desertum; ita & illi facere incumbit. Verùm vti Israelitis accidit persecutione hostili, & asperitate deserti tentari: ita & illa incipiet ad reditum solicitari. Quid igitur? firmandus animus, & deliberatione seriâ de progressu excitandus, contemptis hostis nostri telis ac robore; Dominus enim pugnat pro nobis: neque permittet, etsi propinqui sint hostes, vt nobis noceant, si boni æmulatores fuerimus; sed nube proteget misericordiæ suæ, *Exod. 14.* statuetque eam inter nos, & inimicos nostros; etsi in nocte tentationis terrores ac timores nocturni defuturi non sint.

Vt verò modus deliberandi, quo aliquoties suprà vsi sumus, quique erit in progressu sæpè vsurpandus, perspectus sit, eum hîc paucis subijcere visum est; quem postea in modo medi-

tandi

tandi pluribus videbis explicatum. Quoties enim dubium aliquod incidit in viâ ſpirituali in rerum humanarum vſu; modus ille conſilium explicare poterit, & nutantem firmare, incertumque dirigere.

CAPVT I.

De modo deliberandi.

Quid faciendum ante deliberationẽ. *Quid in ipsâ deliberatione.* *Primò.*

OBSERVA priuſquam deliberationem inſtituas, vt coram Deo Opt. Max. te ſiſtas; ab eoque humiliter flagites lumen & gratiam, vt eius ſanctiſſimam voluntatem cognoſcas; ſiquidem ille ſolus quid expediat nouit. Hoc peracto, Primò, rem deliberandam in medium profer; vt de ſtatu, de progreſſu in viâ virtutis, de multâ familiâ, officio, beneficio, acceptandúmne an reijciendum; & ita de cæteris rebus, an & quomodo, & quando faciendæ, an omittendæ.

Secundò. Secundò, ante omnia affectum renoua, ita vt in neutram partem quoad fieri poteſt propendeas; quando enim animus velut bilanx in æquilibrio erit, paruo momento huc illucque inflectetur, & aduertere ſignificationes diuinæ voluntatis licebit.

Tertiò. Expende deinde, propoſito tibi creationis tuę fine, vtrùm hęc, an illa pars deliberationis, id eſt, vtrùm officij acceptatio aut repudiatio, hic aut ille ſtatus, hæc aut alia conuerſatio, ſtudium, exercitatio, progreſſus ad finem propoſitum conſequendum magis conducat, maiora an minora incommoda habeat, nécne. Hoc enim deſiderare magis vel minùs debemus, quod ad vitam æternam conſequendam, & diuinam voluntatem implendam magis vel minus conducere poteſt, ſic re & vtrâq; eius parte appensâ

coram

coram Deo, & in luce illius, decernere oportet, atque eam oculis diuinæ maiestatis offerre; ac obseruare inter nos animi motus & quietē, quibus solet Dominus voluntatem suam declarare ijs, qui eam sincero corde & resignato exquirunt. Atque hæc plerumq; sufficere possunt pro electione faciendâ, & deliberatione concludendâ. Quemadmodum enim in meditatione sępè vna atq; altera consideratio affectum sic commouet, Dei gratiâ concurrente, vt non sit necesse alia auxilia quærere; ita in electione seu deliberatione, in quâ non minùs inspirationes & motus Spiritus sancti obseruandi sunt.

Quid faciendum si superiór deliberandi modus non succedat ex voto.

Quòd si tamen suprà dicta puncta non sufficerent ad voluntatem confirmandam in bono; tum vlteriùs, vt in meditatione procedere oportet, quemadmodum infrà latè explicabitur v.g. dispiciendum tibi quid amico tuo corā Deo suaderes; & quâ similitudine, id quod iudicas melius esse, persuadere nitereris. sic enim naturâ comparatū est, vt recta ferè consilia alijs demus, ipsi sequiora amplectamur. Perge dehinc vlteriùs; & considera quid in morte velles elegisse, atque ipsum iam scias eligendum esse: similiter animaduerte quo consilio, quando coram tribunali æterni Iudicis sistendus eris, vsum te fuisse velles; atque illud multò acriùs stimulabit, si cogites æternitatem, quodq́ue semel elegeris, id esse æternum. Quod enim factum semel, infectū esse nequit. Si autem attendas quid Sancti fecerint, vel facerent in hoc negotio; eosq́ue inuoces, & quasi in consilium adhibeas, velut stellę tibi fulgebunt, in tenebris & ancipiti consilio hærenti. Vide similiter, vtra pars consilij maiorē pacem & tranquillitatem & gaudiū animi tibi conciliaret. At multò magis iuuerit, si à Christo Domino magni cōsilij Angelo humiliter quid vitâ verbisq; suaserit, & suaderet, interroges os, inquam, Domini & arcam testamenti, Sapientiam æternam, magistrum & pastorē animarū nostrarū. Et si fortè id quod consultius, quia difficilius, minùs allicit; ecce, recordatio beneficiorū quibus nos præuenit,

Aliæ considerationes. Prima. Secunda. Tertia. Quarta. Quinta. Sexta.

præuenit, & ad ſequenda ſua ſanctiſſima conſilia, & inſpirationes inuitat, calcar addant oportet.

Inueſtiganda remora.

Quòd ſi necdum animus verum cernere & amplecti poteſt, videndum quæ & vbi remora ſit; & deprehensâ eâ, optimum elige, ac tandem diuinæ maieſtati in holocauſtum offer, gratiaſque deinde age pro lumine, & bonâ voluntate.

Hunc modum expreſſi in præcipuis piæ vitæ officiis. Primò, vt paradigma tibi foret, ô lector, in omni deliberatione. ſecundo, vt poſtquàm deliberatione factâ piũ aliquod decretum feceris, hæc capita reuoluendo in eo te queas confirmare. Certum enim eſt, omnes qui aut religioſæ vitæ ſtatum, aut aliquod aliud pium viuendi genus maturo conſilio elegerunt, pro humanâ fragilitate flacceſcere; ac tum ad renouationem perutile eſſe relegere veſtigia, & rationes quibus ſanctè illud conſilij amplexi erant. Quod enim adeò celebratum eſt in vitâ religiosâ, & pro ſpiritus renouatione commendatur, repreſentare ſibi diem, quo quis egreſſus eſt de terrâ Ægypti, quo ſpiritu, quibus rationibus impulſus fuerit; idem valet in omni exercitio pietatis deliberatè ſuſcepto. varia autem hîc habes, quibus adſpirare diuinam gratiam ad vtilitatem omnium, ſupplex rogo.

Quâ ratione animus confirmandus, & ad priſtinum feruorem reuocandus

Obſerua autem in omni deliberatione varijs motibus ac ſpiritibus animam huc illucque impelli: ideòque illos diſcernere plurimum expedit, imò neceſſarium eſt; vt voluntatem Dei certiùs exploratam diligentiùs exſequamur. Quocirca conſiderationem de ſpirituum notis hîc ſubjectam accipe.

Conſideratio de notis ſpirituum.

Mundi pericula.

ANGELVS CVSTOS. Vidéſne quantis periculis via vitæ tuæ obſita ſit, quot præcipitia, quot deuia; & ducem quærere, & ſequi moraris? neſcis quàm multi amici in ſpeciem ſe comites viæ offerant, cùm ſint hoſtes capitales? Vide igitur quàm diligenter ob-

ſeruandi

seruandi sint & probandi spiritus si ex Deo sunt, nam & diabolus transfigurat sese in Angelum lucis.

HOMO. Hæc me vna cura sæpè sollicitum habet, videorque mihi stare non rarò in multiuio, cuius viæ variæ sint & irremeabiles: quarum aliæ tutæ, aliæ periculosissimæ. O Angele mi, dux vitæ meæ, tu nosti viam meam & cæcitatem; & scio, tibi pro charitate tua nihil magis curæ est, quàm vt velut Raphaël ducas me in optatos amplexus Domini mei, & in domum Domini Dei nostri. O quantùm mihi tunc gratulabor, quantùm tibi gratias agam, ô spiritus purissime, quomodo te amplectar, postquam hoc mare magnum enauigauero, & naufragium per te enatauero, & inter tot spiritus malos & bonos, seu ventos contrarios rectum vitæ cursum tenuero. O benignissime JESV, qui dignatus es mihi dux esse, & via, & hunc Angelum dare, qui me comitetur & ducat ad te, ne vnquam permittas, vt ille spe sua, & ego salute mea frustremur, alioque spiritu agar, quàm tuo; scio enim, scio quòd qui spiritum tuum non habet, Christe JESV, non est tuus.

Angelus Custos sequendus.

Gaudium Sanctorum de periculis euitatis.

CHRISTVS DOMINVS. Aspice quot fallaciæ, & deceptiones in orbe vniuerso insidientur tibi, vt non innitaris prudentiæ tuæ. Quot enim ethnicorum sectæ? numera si potes. Quot hæresum capita & deliria, quibus in errorem tot animæ inducuntur, & perniciem? Et verò quid est malorum vita, nisi error in via, de quo ipsi serò queruntur in inferno, dicentes: Ergo errauimus, & ambulauimus vias difficiles, & viam Domini ignorauimus. *Haccine vera,* vt sup. pag. 17.

Fallacia mundi.

HOMO. Nihil verò magis, ô Saluator mi, percellit animum meum, quàm quòd audiam, & videam etiam Cedros Libani cecidisse, Origenes, Luciferos, Tertullianos, & velut igne fatuo abductos, aut in palustria carnalium, aut ad præcipitia arrogantiæ deuenisse. Gratias tibi ago, quòd vsque in hanc horam seruaueris me, & cùm ignorem quid serus vesper vehat, & sciam

Sap. 5.

Spes in Deo.

ſciam infirmitatem meam, iacto cogitatum meum in te Domine, & ſpero quòd duces me, & non deſpicies me. *Hæccine firmâ fide*, vt ſup.pag.8.

CHRISTVS. Vigilate & orate, vt non intretis in tentationem: non eſt colluctatio veſtra aduerſus carnem & ſanguinem, ſed aduerſus principes tenebrarum harum mundi rectores, qui tot millibus annorum excitati, perpetuò vigilant, vt ſuperent incautum.

Dæmonum vigilantia.

Numerus.

2.Paral. 20.

Ezech.51.

Imbecillitas.

HOMO. Eheu Domine! quis poterit reſiſtere huic multitudini, & tot rugientibus leonibus præparatis ad eſcam? verumtamen ſi tu Deus pro nobis, quis contra nos? Et didici ex Antonio tuo aliiſque Athletis timidiſſimos illos eſſe, & cruce tuâ fractos, vbi viderint viriles animos, velut mulieres cedere, & à pueris & virgunculis in nomine tuo pugnantibus ſuperari. Ideò dico cum Prophetâ tuo, innixus gratiæ tuæ; Etſi conſiſtant aduerſum me caſtra, non timebit cor meum.

Pſal.26.

Fides ſcutum.

Epheſ.6.

Prov. 28.

CHRISTVS. Nulla armatura melior quàm ſcutum fidei, in quo poteſtis omnia tela nequiſſimi hoſtis extinguere; nulla melior confidentia in me, & diffidentia tui. Ideò iuſtus, ſicut leo confidens, abſque terrore erit. Vide tamen vt arcem animæ tuæ ſæpè explores, quòd & hoſtis facit, & quâ parte minùs firma eſt, eam muni aſſiduè, ibi excuba. Aduerte item hoſti extra muros po-o facilè reſiſti, non ita admiſſo. Itaque allide paruulos tuos ad petram, & cogitationes prauas in ſemine opprime. Attendite, dixi, à falſis Prophetis, qui veniunt ad vos in veſtimentis ouium, & aduerte tibi dæmonem ſæpè obſequi; Primò, bonis cogitationibus, ac deinde incautos ſeducere, ideòque ſeriò examina quò te ducat hæc vel illa cogitatio. *Credo tibi, ô æterna veritas*, vt ſupr. pag.7.

Principiis obſtandum.

Deſideria terrena retia ſunt.

HOMO. Gratias tibi ago Deus meus, lux vera, quæ illuminaſti me, vt viderem terrenarum rerum deſideria eſſe retia, & quidquid ad ambitionem tendit, aut opum cupiditatem aut ſenſualitatem, etſi blandiatur

carni,

carni, venenum esse animi, ab hoste propinatum. Illumina quæso sic semper oculos meos, vt nunquam obdormiam in morte, ne quando dicat inimicus meus: Præualui aduersus eum.

CHRISTVS DOMINVS. Aliàs, vti Pharao Israëlitas opere lateris, & luti, vt profectionem ad terram sanctam, & perfectionis culmen impediat, vos molestijs, scrupulis perturbat: nihil enim illi familiarius quàm tristitia, & mæror, quibus ipse inferno addictus vos inuoluere nititur. Non existimes tamen obmurmurantem sensualitatem, cùm mortificatio ei proponitur, audiendam, sed scias quòd inimici hominis domestici eius. *Qui bonis turbet dæmon.*

Denique lapidem Lydium vitam meam habe, & doctrinam. Id tamen etiam aduerte, ne dum tenebras hostis offudit, & nox est, inter laqueos & præcipitia constitutus vel retrocedere vel progredi anxiè nitaris, sed sta velut in tenebroso loco, donec aspiret dies, & inclinentur vmbræ, & velut in tempestate fige anchoram. Adhibe etiam in consilium spiritualem Patrem, & quisquis tibi suggerit, vt celes consilia tua, vt sit tibi nuncius Principis tenebrarum, qui & lucem odit, &, cùm pater sit mendacij, veritatem. Itaque vt casta puella fœdi amatoris technas aperi parenti: neque te deseram, neque derelinquam. *Veni Sancte Spiritus, & emitte*, &c. vt infra pag. 164. *Vita Christi cõsideranda. In tentatione nihil mutandũ. Consulendus Confessarius. Dæmon vult latere suggestiones.*

HOMO. Tu, scio Domine, vt Antonio pugnanti contingit, velut Imperator in acie, ades & spectas nos pugnantes. In quo mihi magna fiducia, quodque tentare nos non possit hostis, nisi te patre misericordiarum permittente. Ita legimus petisse eum vt Jobum tentare posset, & expetiisse vt Petrum cribraret sicut triticum; sed tu Domine fidelis es; qui non patieris nos tentari supra id quod possumus. Hæc spes reposita in sinu meo. *Veni sancte Spiritus*, vt infrà. *Deus præsens. Nihil potest dæmõ, nisi Deo permittente. Luc. 22. 1. Cor. 10.*

CHRISTVS. Si admodicum te derelinquam, tum fac vt appareat virtus & fidelitas tua, vti in aduersis malorum ignauia ac torpor, quæ sæpè tentationis causa, excute, & humilia te valde in conspectu meo; vt enim infirmitatem tuam discas, vel torporem excutias, vel me patientiâ tuâ honores, vt Tobiæ, & Jobo accidit, tentari te permitto, & vires simul largior ad superandum.

Tentatio à Deo cur permittatur.

HOMO. O benignissime Deus, verè secundùm multitudinem dolorum meorum consolationes tuæ lætificauerunt animam meam: & si boni fuerimus, vti in vniuersa vita tua, & Sanctorum tuorum contigit, permiscendo tristia lętis mirâ & suaui varietate vitam nostram contexes.

Vita bonorum varia, tristis & læta.

CHRISTVS. Hac spe animum erige, quodque ego bonitas & sapientia infinita in pondere, numero & mensura omnia faciam; hæc sit consolatio tua, omnemque respue, quæ non trahit ad me, & omne lumen, quod non tendit in me. Quidquid item perturbat pacem mentis tuæ, id à me, qui sum princeps pacis, scias non esse profectum. Gaudium & pax in Spiritu sancto, qua supra terrena eleuaris, & ab ijs animus auocatus, notæ sunt benignitatis meæ. Ac dum tranquillo vteris, & pace, ad tempestatem & bellum animum præpara. Dum lux est, prospice quâ suboriente nebulâ tibi eundum.

Tentationis remedium efficax est spes.

Signum boni spiritus pax.

Nota.

Oratio seu protestatio sequendi bonum spiritum.

VENI sancte Spiritus, & emitte cælitus lucis tuæ radium: veni Pater pauperum veni lumen cordium; surge Oriens, & dispelle tenebras meas, ne quando dicat inimicus meus, Præualui aduersus eum. O lux amabilis, quomodo non diligam te potiùs quàm tenebras meas, quàm principem tenebrarum harum? nisi enim tu illucesceres mihi, paulò

Nisi Deus luceat, in tenebris sumus.

paulò minus in inferno habitaret anima mea: nisi nubem vanitatis dispergeres, numquid rectum iter tenere possem in magno vitæ huius pelago? neque tenere potero, nisi tu spes omnium finium terræ, & in mari longè aperias te mihi, & viam monstres. Ecce, quot miseras animas syrtes infernæque charybdes absorbent! Ecce quot erroribus & specie recti decepti ethnici abeant, eheu! in tenebras exteriores, quia tu lumen iustitiæ non fulsisti eis! mihi autem verè, verè apparuit humanitatas ac benignitas tua, vt abnegãdo impietatẽ & sæcularia desideria, sobriè, iustè, & piè tibi viuam, & te sequar, ô vita mea, ascendamque super altitudinem terræ, vt frustra iaciatur rete ante oculos pennatorum: Quæ enim maior humanitas, quàm te Deum fieri hominem? quæ maior apparere potest benignitas, quàm te impuri cordis mei fieri hospitem? Non vt pascaris, qui pasceris inter lilia pane Angelorum, sed cibus mihi fias viatori, vt sobriè viuam præclaro hoc calice inebriatus, & iustè, sanguine tuo mundatus, & piè amore tuo sauciatus. Veni igitur, & vide, & perfice vineam istam & voluntatem, quàm plantauit dextera tua. Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo & requiescam? Etenim anima mea sicut passer inuenit sibi domum, & turtur nidum, vbi ponat pullos suos, nempe Altaria tua Domine virtutum. Beatus homo qui sperat in te; in illis enim sacrificium semper tibi placet spiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum, & gemitus animæ quærentis te, sed electæ & formosæ columbæ tuæ.

Psal. 93. Gratiarũ actio. Tit. 3. Prov. 1. Applicatio ad Communionem.

Absit ergo, vt deinceps oculos statuam declinare in terram. Cùm enim videro meas cogitationes ad terrena, ad caduca inclinare; nònne manifestum erit, quòd sapientia hæc terrena sit, animalis & diabolica? sapientia enim quæ desursum est, à te, Deus, lux incommutabilis, fons bonorum omnium, vocat nos à terrenis ad cælestia, à creaturâ ad creatorem, à transitorijs ad æterna. In his dilatatur animus, & gustat quàm sis suauis; ô dulcedo ineffabilis: in illis tenebrescit, & amaritudine repletur, nec quiescere potest, quia non est ei quies nisi in te. Dignare ergo, Domine præcedere omnes actiones

meas, fac vt omnis cogitatio & operatio à te semper incipiat,
Psal.26. *& per te cœpta finiatur; & licet consurgant aduersum me castra, non timeat cor meum. nónne enim certò noui, quia*
Psal.24. *non patieris me tentari supra id quod possum, neque relinques sine testimonio? Imò præcedes faciem meam, & ostendes viam in quâ ambulem. Ad te leuaui animam meam, Deus meus, in te confido, non erubescam, neque obsecro irrideant me inimici mei: etenim vniuersi qui sustinent te, non confundentur, sed in sæcula sæculorum laudabunt te, & benedicent nomini tuo in sæculum, & in sæculum sæculi. Amen.*

Capita nonnulla exempli gratiâ allata, in quibus deliberationis modus vsui esse potest.

Pro principibus viris in republicâ.

De Magistratu, an aliquis petendus & suscipiendus.
Quomodo Dei hostes ad illius obsequium adduci possint, & animæ, vel à gentilismo, vel hæresi conuerti.
Qui ad dignitates vocandi.
Quomodo pietas promouenda, & cultus Dei in se & in subditis.
Quomodo iustitia administranda.
Qui qualesque consiliarij adhibendi.
Quomodo pauperes subleuandi.
Quomodo inimici conciliandi.
De iniuriarum obliuione.
De debitorum solutione.
De familiæ ordinatione.

Pro iis qui in secundis consistunt, ac mediâ fortunâ.

An officium aliquod suscipiendum.
An coniugalis status, an cælibatus eligendus.
An & qualiter præcipuè pietas colenda.

Qualiter

Qualiter familia ordinanda quoad pietatem & necessaria.
De liberorum educatione.
De pace cum propinquis seruandâ.
De litibus fugiendis,& inimicitiis tollendis.
De sumptuum moderatione & conuiuiorum.
De æmulatione malâ extirpandâ.
De pauperum singulari curâ habendâ.

Pro alijs.

Quis status eligendus, coniugalis, an Religiosus, & quis,vel quæ vxor,&c.
Quod genus artis pro vitâ tuendâ eligendum.
Quo pacto pietas colenda, & quoties confessio instituenda.
An Sodalitati nomen dandum.
An quales socij deligendi.
De monitore eligendo.
De eleëmosynarum largitione.
De orationis studio.
De relaxatione animi.
De B. Virginis cultu singulari.

Praxis in deliberatione adhibenda.

COnsidera semper coram Deo in luce eius,principium cogitationum & finem,etsi maximè remotum, atque attende an sis resignatus & pacificus; hoc enim certissimum Dei præsentis signum, quia in pace factus est locus eius. Plurimum certè lucis hauriet,quisquis in cogitationibus,verbis & actionibus finem sæpè scrutabitur,& quantùm à pura intentione declinet,ceu lucidissimo septentrione ac helice operationum nostrarum Christo IESV Domino nostro. *Indifferentia in deliberatione maximè necessaria. Psal.75. Vide quò cogitationes tendant.*

Secundò, consilium aliorum exquire: nemo sibi bonus medicus, nemo consiliarius; & cùm moneat Spiritus, ne innitamur prudentiæ nostræ; nisi illi pareamus,sapientium sapientiam reprobabit, qui humiles & mites consueuit docere vias suas. *Aliorum consilio standũ in proprijs.*

Tertiò,adi Venerabile Sacramentum,atque os Domini consule,

consule, Patronosque, maximè Angelum Custodem roga & interroga de viâ bonâ.

Alius modus deliberandi. Quartò, ad resignationem conducet, si fortè in alterutram partem propendeas, vt exercitio certo voluntatem in medio, & æquilibrio constituas. In rebus minoris momenti non est absque exemplo, aperto Euangelio, vel simili libro explorare diuinam voluntatem.

Item certas preces ad honorem Angeli Custodis dicere pro lumine.

Iudicio Confessarij plurimum vtendum. Sed maximè hic valet consilium Confessarij aut viri pij, quòd sequendum tibi proponas post varias preces, quibus à Deo lumen illi, & tibi postulaueris. *Dignatus es, amantissime Iesu*, vt suprà pag. 10.

IACVLATORIÆ

quibus directio sancti Spiritus exquiritur.

Psal. 24. *VIas tuas, Domine, demonstra mihi, & semitas tuas edoce me.*

Psal. 142. *Notam fac mihi viam in quâ ambulem, quia ad te leuaui animam meam.*

Ibid. *Doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu.*

Actiones nostras, quæsumus Domine, adspirando præueni, & adiuuando prosequere; vt cuncta nostra oratio & operatio à te semper incipiat, & per te cœpta finiatur.

Psal. 50. *Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innoua in visceribus meis.*

Psal. 138. *Proba me Deus, & scito cor meum: interroga me, & cognosce semitas meas.*

Psal. 118. *Deduc me in semitam mandatorum tuorum, quia ipsam volui.*

Actor. 9. *Domine, quid me vis facere?*

CAPVT II.

Deliberatio de perfectionis seu quotidiani progressus studio, postquam quis in viam reuersus est.

HOMO. O Sapientia æterna, Christe IESV, salus mea, dux meus, & dulcissimum refugium meum, posuisti me in via hac, qui creasti me, & ostendisti mihi bona plurima, quæ præparasti diligentibus te, & ecce perfe-

perfectionis veræ studiosus ardet animus, suspirat, & sæpè ingemiscit inter viarum discrimina ac diuerticula. Ostende, quæso, bone Jesv, viam in quâ ambulem, quia ad te leuaui animam meam: doce me in quo perfectio verè consistat, in quo beatitudo huius & futuræ vitæ. Quemadmodum enim desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. *Psal. 142.* *Psal. 41.*

Christvs. Via lata & spaciosa, quam quæris, charitas est, de quâ mandatum primum, & maximum dedi dicens: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex totâ animâ tuâ, ex totâ mente tuâ, & ex totis viribus tuis: proximum autem tuum sicut teipsum. In his præceptis vniuersa lex pendet, & Prophetæ: plenitudo enim legis est dilectio. In eo autem hæc dilectio, & perfectio apparet, si idem mecum velint homines in re omni, idemque nolint. Ex quo sequitur, vt semper de me ferè cogitent, loquantur, nihil optent nisi voluntatem meam fieri, & me qui sum exemplar omnis perfectionis, imitari. Hi in pace summâ & tranquillitate meæ sese prouidentiæ committunt, omniaque iusta iudicia mea arbitrantur, quæ proinde verè dicuntur iustificata in semetipsa. Huiusmodi numquam queruli, numquàm tristes, semper in me Domino suo gaudentes. *Haccine vera, &c.* vt sup. pag. 7. *Matth. 22.* *Rom. 10.* *In charitate sita perfectio.* *Pax perfectorum.* *Psal. 18.* *Quales sunt perfecti.*

Homo. Sed ardua res est perfectio, laboriosa, & longi temporis; quis ad eam, Domine Jesv, pertingere poterit?

Christvs. Fili mi, si paululùm laborâris, atque in sincerâ mortificatione & oratione: non quantum filij huius sæculi desudant; sed vel pro sextâ parte; certe in perfectorum meorum numero esse poteris. Modicum, aiebat Ecclesiastes meus, laboraui, & inueni mihi multam requiem. Et si strenuè, non deflectendo ad dexteram, vel sinistram, perrexeris; spatio breui te ad perfectionem adducam: sicut in breui, multos etiam pueros & puellas, virgines duodennes ad sinceram charitatis *Ecclesf. 51.* *Breui quis potest esse perfectus.*

perfectionem promoui. verè enim dicitur de iis, quòd in breui expleuerint tempora multa vin'eos imitari?

Sapient.4. *Surge propera*, vt inf.pag.174. Vel *Hæccine vera*, vt suprà pag.7.

Psal. 142. HOMO. Doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu.

Ioan.6. *1.Cor.9.* CHRISTVS. Audi verba mea, quia spiritus & vita sunt. Et beatus eris, si audieris me, & ambulaueris in præceptis meis. ecce metam propositam nosti; omnes enim in stadio curritis, sed vnus accipit brauium; omnes imitatores estis, sed vnus palmam refert; omnes discipuli mei, & vnus lauream euincit. quis verò ille? nisi qui omnia opera sua perfectè facit, se vincit, animo suo imperat. is enim velut in viâ rectam tenet semitam, alius obliquis viis vix tandem ad metam pertingit. Túne amico suaderes cùm viam, domum, vxorem, agrum, hortos, cibum, potum, bona habere possit, vt deteriora eligat? viam, domum, vestem, omniaque perfecta relinquat, imperfecta verò sibi sumat? & vide, precor, an tu non optima & perfecta in omnibus eligas, præterquam in animâ tuâ, omniaque te excepto optima esse velis.

Omnia opera perfectè obeunda.

HOMO. Utinam, Domine, homines saperent, & intelligerent, & nouissima prouiderent! sed quanta, Deus bone, hîc insipientia hominis est. Si enim animam bonam haberet, omnia bona forent; etsi verò vniuersum mundum lucraretur, & animæ detrimentum faceret, quid ei prodesset? vti enim te diligentibus omnia in bonum, ita verè te non diligentibus, & malis, omnia in malum cooperantur.

Perfectio vitæ quærenda est. CHRISTVS. Et quid quæso est causæ, cur benè habitare, sanus esse, edere, bibere, dormire, ire, loqui, operari, pingere, ludere cùm possis, id non negligas; cum bene viuere, orare, mihi placere potes, id pro nihilo ducas? cuius odio facis? mei, an tui? cuius gratiâ? meâ, an hostis tui? te consule, te iudicem & arbitrum statue. Quanta, putas, tristitia eum inuadet cùm ad vitæ huius exitum venerit,

venerit, qui somniculosè profectum suum curat, & salutem: quod vnum agere dubuerat; præsertim qui diligenter cætera omnia præter salutem suam procurat?

Crescendum in perfectione Prov. 4.

Homo. Quid respondebit tunc misero mihi conscientia mea? Nónne vixisse, & vix creuisse me erubescam? cùm iustorum semita quasi lux splendens crescat vsque in perfectum diem; imò forsitan facta erunt nouissima peiora prioribus. *Hæccine vera,* vt sup. pag. 7.

Primus feruor non deserendus

Christvs. Nónne id persæpe contingit, vt primò manum ad aratrum ponens gnauus & strenuus sit homo, & deinde respiciens auertatur à me? O quàm rara auis est, qui eumdem spiritum, quem initio conuersionis conceperat, seruet, & augeat vsque in diem aduentus mei!

Homo. Ah, Domine, quid in iudicio dicturi sumus, si, quanto diutiùs in perfectionis & virtutis scholâ fuerimus, Sacramenta frequentauerimus, eo imperfectiores, eo minùs mortificationis, humiliationis, resignationis studiosi deprehensi fuerimus? tunc coram orbe terrarum parebit industria singulorum, confundeturque qui sapiens fuerit in oculis suis, & stultus apparebit. O quantum ingemiscet tunc tepidus & otiosus discipulus tuus, quem tot exemplis docuisti, vt esset mitis & humilis corde! erubescet enim vehementer coram orbe terrarum, quòd te magistrum sequi & ducem contempserit. *Hæccine firmâ fide,* vt sup. pag 7.

Sanctorũ feruor.

Christvs. Lætabuntur verò Sancti, qui perfectionem, id est, beatitudinem, tanto studio hîc sectati fuerunt, ita vt parentes, liberos, animam suam abnegarent, ne declinarent ab eo, quod perfectionis esse iudicabant: sed semper ad maiorem mei gloriam collimarent, & ad id quod magis mihi placeret. Imò Teresia mea etiam voto se obstrinxerat, facturam se quod perfectius iudicaretur. Hi veri filij mei sunt, quorum cibus & omnis delectatio est facere voluntatem Patris mei &

meam:

Bernard. epist.91. meam: certamen nullum inter eos, nisi de humilitate, abstinentiâ, charitate. quàm pulcra lucta! quàm gloriosa victoria! Minimè certè bonus est, qui melior esse non vult, & vbi incipis nolle fieri melior, ibi etiam desinis esse bonus, qui enim mollis & dissolutus in opere suo, frater est sua opera dissipantis. Quantopere autem hi mihi displiceant, per Apostolum meum testatus sum dicens, vtinam frigidus esses, aut calidus! sed quia tepidus es, incipiam te euomere ex ore meo. Hæc igitur verba mea expende, & quàm mihi, ac curiæ meæ spectaculum sit acceptum, videre strenuum militem instar Dauidis cum Goliatho decertantem, aut cursorem in stadio cæteros longè post se relinquentem.

Non proficere deficere est.

Prov.18.

Tepiditas Deo odiosa.

Apoc.3.

Credo tibi, vt sup.pag.7.

HOMO. In his certè animabus complacet tibi Deus meus, & in viâ mandatorum tuorum currunt, quia dilatasti cor earum. Assumunt pennas vt Aquilæ, volant & non deficiunt; etenim nunquam sine pœnâ sunt vitia, nunquam sine præmio virtutes, & rerum honestarum pretium in ipsis est. Sicut enim eos, Domine, qui triduo sustinuerunt, pauisti in deserto; ac filios Israël mannâ cælesti, quod omne delectamentum in se habebat; ita sanctos tuos feruidos consolatus es, & de petrâ mortificationis exierunt illis aquæ dulcissimæ, & aquæ amaræ per lignum crucis factæ sunt suaues. Et verò nónne præcepisti nobis dicens: Estote perfecti, sicut Pater vester cælestis perfectus est? Numquid & per Apostolum tuum Petrum sic monuisti: in omni conuersatione sancti sitis, quoniam scriptum est: Sancti eritis, quoniam ego sanctus sum. Et rursum per Jacobum mandas, vt serui tui sint perfecti, & integri, in nullo deficientes. Quid ad hoc respondebo tepidus, & iners? An credo hæc esse mandata tua, & grauia non esse? An ignoro perfectionem beatitudinem huius & æternæ vitæ continere?

Esaiæ 40.

Virtus semper præmium habet.

Boët, de consol.

Feruidorũ ô quanta solatia!

Matth. 5.

Perfectio nobis mandata.

1. Petr.1.

Iac.1.

CHRI-

CHRISTVS. Hæc omnia ſæpè verſa, quamque breuis vita, & certaminis tempus, quantumque præmium parârim diligentibus me. Attende ad beneficia particularia N. quæ contuli tibi. His certè dilecti mei incitati ceſſare numquàm poterant, quin quibus poſſent modis placere mihi totis viribus conniterentur. *Vita breuis & labor: præmium æternum, & piget ſequi?*

HOMO. Et quid ego tibi, Deus meus, quid ego retribuam tibi pro omnibus quæ retribuiſti mihi? vtinam inuenire queam hanc gratiam in oculis tuis, vt quidquid tuæ Maieſtati gratum cognouero, id ſicut omnino tuâ gratiâ volo, ita promptè exequar. *Pſal. 115.*

CHRISTVS. Finge duos eſſe Regis filios; atque vnum ex his nihil omittere eorum quæ vetat Rex, eique moleſtiam afferunt, niſi ſub pœnâ capitis mandatum ſit: alterum verò nec minimum quidem nutum prætermire: quàm diſpari, putas, hi loco eſſent? & vtrum Rex plùs diligeret? Tu verò ratiocinare, & inſpice vtri ex his ſimilis ſis, & quàm turpe ſit ob vilem voluptatem perfectionis ſemitam deſerere, id eſt, felicitatem ſummam, ac gaudium huius vitæ. non voco enim vos in immunditiam, ſed in ſanctificationem, vt guſtetis & videatis quàm ſuauis ſum iis, qui me diligunt: quàm magna multitudo dulcedinis meæ, quam præparaui illis. loquantur & narrent vobis Sancti mei, quanta fecerim illis: quàm dulce fuerit illis abſynthium mundi deſeruiſſe, & torrentem voluptatis delibare, quo iam inebriantur in domo Patris mei. Verùm non propterea ſolùm adhærere mihi bonum exiſtimabant, ſed charitate pleni & illuſtrati, videbant quàm iuſtum eſſet ſeruire mihi corde perfecto: & erubeſcebant, ſi quando cernerent promptiùs meliuſque dæmoni quàm mihi ſeruiri. O quomodo vrgebat eos charitas mea! requiem non capiebant, fugiebat ſomnus ab oculis eorum, ſolliciti ambulabant coram me, vt vni mihi placerent: ibant de virtute in virtutem, creſcebat eorum ſemita quaſi lux ſplendens, & cùm omnia feciſſent, dicebant, Serui *1. Theſſ. 4. Luc. 17.*

Serui inutiles sumus, quod debuimus facere fecimus; & infinita quæ tibi, Domine Deus, Rex regum, debentur, omisimus.

HOMO. Imperfectum nostrum viderunt oculi tui: operi manuum tuarum, quæso Domine, porrige dexteram, & suscipe hoc desiderium meum; cupio enim amare te toto corde, & sanctis inspirationibus tuis, atque consiliis obedire. Suscipe hoc desiderium meum, sicut incensum in conspectu tuo. Sacrificium hoc vespertinum, & serotinum obsecrationis meæ ne despicias pro infinitâ misericordiâ tuâ. Dignus es, Domine, accipere laudem, & gloriam, & honorem à me creaturâ tuâ. Dignus es, vt in nomine tuo omne genu flectatur, & omnes seruiant tibi in sanctitate, & iustitiâ omnibus diebus vitæ suæ. O quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & requiescam? *Psal.54.*

Exercitium pro perfectionis studio.

Cant.2. Christus inuitat animam ad perfectionem.

CHRISTVS. *SVrge, propera, amica mea, columba mea, formosa mea, & veni; iam enim hiems transijt, imber abijt & recessit, flores apparuerunt in terrâ nostrâ, tempus putationis aduenit, vox turturis audita est in terrâ nostrâ, ficus protulit grossos suos, vineæ florentes dederunt odorem suum; surge amica mea, speciosa mea, & veni, columba mea, in foraminibus petræ, in cauerna maceriæ.*

ANIMA. *Audiui, dulcissime Iesu, vocem tuam; sonuit illa in auribus cordis mei: postquam abijt hiems peccatorum meorum, & inuitas me vt sequar te, quem diligit anima mea. Sed indica, quæso, mihi vbi pascas, vbi cubes in meridie, ne vagari incipiam post greges sodalium meorum. Te enim solum sequi & imitari opto, quia salus mea tu es. Quis verò me separabit à charitate tuâ, à perfectionis studio? tribulatio, an angustia, an fames, an sitis, an creatura aliqua? Ascendam in arborem sycomorum, & calcabo mundi vanitatem cum Zachæo, vt videam te, ô exspectatio sæculorum! ascendam in palmam, & apprehendam fructus eius, ingrediar ad plenitudinem legis*

Desiderium perfectionis. Actus charitatis. Contemptus mundi.

legis, dilectionem perfectam. Iesv bone, quàm paruus mihi erit labor! quàm longa quies! quàm suaue erit sequi te, Domine! non habet amaritudinem conuersatio tua; sed dulcedinem summam imitatio tua. Ecce enim tu pulcer es, dilecte mi, & decorus: ostende mihi faciem tuam, in quam desiderant Angeli prospicere; & sufficit mihi. Sed eheu! quid est, Domine, quod desideria mea & perfectionis studium moratur? Ecce, ecce Domine, NN. & fieri potest, ô Iesv, vt impediant ista me, quo minùs sequar te, quo minùs gustem quàm suauis sis, quo minùs dulcis sit fructus tuus gutturi meo? Cant. 7. Desiderium imitationis Christi. Cant. 1.

Moneat & moueat me saltem sæcularis cupiditatis exemplum: quem enim ambitiosum vidimus aliquando contentum adeptis dignitatibus ad aliam non anhelare? sic & curiosi cuiusque non satiatur oculus visu, nec auris impletur auditu. Quid eorum qui auaritiæ seruiunt, aut amatores sunt voluptatum, seu vanas sectantur laudes? nónne & ipsorum insatiabilia desideria arguunt me negligentiæ & tepiditatis? Pudeat certè spiritualium bonorum nos minùs cupidos inueniri. Erubescat anima mea conuersa ad te Dominum meum minori affectu sectari iustitiam, quàm iniquitatem anteà sectaretur. Pudeat negligentiùs nunc in vitam, quàm priùs in mortem, & minori studio salutis acquirere, quàm perditionis augmentum. Nam vt omnes simus inexcusabiles in via vitæ; quo citiùs, eo faciliùs curritur, & leue tuum onus, quo crescit ampliùs, portabilius est. Quid respondebo tibi? tantine mihi est miserum esse, & tot imperfectionibus obnoxium? tanti vanitas vniuersa, vt perfectus & beatus esse nolim, & tuus esse ac tibi adhærere? In lectulo meo & voluptate mea quæsiui te, & non inueni: surgam & circuibo ciuitatem per vicos & plateas, quæram te quem diligit anima mea. Quæsiui te, & non inueni; non inueni requiem meam, non inueni vbi requiesceret pes meus, non inueni in animâ meâ in quo requiesceres. Trahe me, quæso, post te, & curremus in odorem vnguentorum tuorum. Ecce enim profiteor hodie coram te Domine, qui eripuisti animam meam de morte, & pedes meos à lapsu, vt placeam tibi. In æternum non declinabo à mandatis tuis: Bernard. epist. 233. Cur te filiũ lucis nõ docet filius sæculi? O quàm suaue seruire Deo! O quanta quies feruentis animæ! Cant 1. Psal 55. Protestatio seu propositũ emendationis.

tuis: Expoliaui me tunicâ meâ, quomodo induar illâ? laui pedes meos, quomodo inquinabo illos? sed ibo de virtute in virtutem, donec videam te Deum deorum in Sion, & habitem in domo tuâ omnibus diebus vitæ meæ. Et quidni desiderem habitare in domo tuâ cùm omni die pro infinitâ benignitate tuâ paratus sis declinare in domum meam ad manendum ibi? Hæc me cura sollicitũ perpetuò habere deberet, & stimulare, vt anima mea, ô IESV, *tibi domus esset vestita auro charitatis, & omni lapide precioso ornata. Verùm cùm omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum sit à te Patre luminum, aperi, obsecro, manum tuam, & imple animam meam benedictione. Riga, obsecro, hæc perfectionis desideria, & vineam istam, quam de AEgypto transtulisti, vt ex eâ bibas vinum in lætitia, neque pro vuis reddat tibi labruscas, sed fructum reddat trigesimum, imò sexagesimum, imò centesimum in tempore suo, Amen.*

Præparatio ad Communionem.

Praxis perfectionis acquirendæ.

PRIMO, vide quem gradum virtutis habeas: vt verò id noueris, vel Albertum Magnum, vel D. Bonauenturam consule; eoque cognito, statue tibi metam, seu gradum aliquem, ad quem certo tempore magno conatu contendas, neque requiem capias, aut desideres somnum oculis tuis, donec illum adsecutus sis. Gradus virtutis commodè tres definiuntur, quorum primus est desiderium ardens. Secundus, efficax prosecutio. Tertiùs, eiusdem cum facilitate & gaudio executio. Ex his alios facilè colliges, & constitues, vt enim quæque virtus varios actus habet, faciliores alios, alios difficiliores, ita varij gradus assignari possunt. Ita charitatis gradus infimus est diligere amicum à quo amaris; secundus etiam inimicum propter Deum; Tertius inimicum beneficijs superare. Sic ait D. Bonauentura. Gradus est charitatis, cùm aliquis vtilitatem amici cum proprio lucro quærit: altior quando eam cum damno rerum suarum: altissimus, cùm bonum amici etiam propriâ morte quærit, maiorem enim charitatem nemo habet, quàm vt animam quis ponat pro amicis suis. Et sic de cæteris.

Opusc. de gradibus virtutum.

Ioan. 15.

Secundò,

Secundò, præterea vtile erit, Angelo Custodi, aut Patrono dedicare talem conatum, seu tui victoriam, vt sic præsidium eorum impetrare valeas, & vitiũ eiusmodi exstirpare. Ad hoc hortabatur omnes D. Chrysost. dicens: Obsecro igitur vos omnes, vt vnusquisque, si non anteà, iam operam det, vt vitium, quod affectiones suas magis interturbat, ex animâ exsecet, & piâ cogitatione, quasi spirituali quodam gladio vtens, seipsum ab affectionibus liberet. *Pij conatus nostri Angelo custodi, aliiue Patrono commendandi. Homil. 2. in Genes.*

Tertiò, examen particulare ad hanc plurimùm conducit, eiusque regulæ. *Examen particulare.*

Quartò, reddere rationem profectus sui confessario, aut superiori à Sanctis cum fructu vsurpatum fuit.

Quintò, soliti erant etiam complures olim certum genus pœnitentię assumere, donec de aliquo vitio triumphassent, atque id vbi assecuti erant, solemni aliquo die quotannis beneficium illud recolebant, sicut moris est de vrbe obsidione liberatâ vel hoste superato, vel victoriâ partâ gratam memoriam recolere. *Pœnitentiarum vsus.*

Sexta praxis esse potest, examen suarum imperfectionũ accuratum habere, velut rationes debitorum suorum, quæ hoc pacto paulatim dissoluere conetur.

Septima. Valdè conducit actiones omnes suas ordinare, atque illum ordinem & modum sibi præstitutum studiosè seruare. *Actiones ordinandæ.*

Octaua, Magnoperè etiam iuuerit vitare minima; qui enim contemnit modica, paulatim decidit; & qui minimis intendit, facilè Dei gratiâ maiora deuitat. *Vita minima.*

Nona praxis sit: Diligentissimè cauere ne quis alteri se præferat, & proximum diiudicet; id enim tum euenire solet, vti multorum experientiâ compertũ est, vt in quo quis alium iudicat, in eo seipsum condemnet, *Dignatus es*, &c. vt sup. pag. 10. *Humilitatem serua.*

JACVLATORIÆ.

Sic currite, ais Domine, vt comprehendatis, trahe nos post te, & curremus in odorem vnguentorum tuorum. 1. Cor. 9.

Venite, ascendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Iacob; & docebit nos vias suas, & ambulabimus in semitis eius. Isaiæ 2.

Ego dixi, nunc cœpi. Perfice quæso gressus meos in semitis tuis. Psal. 76.

Beatus vir, cuius est auxilium abs te, ascensiones in corde disposuit: in valle lacrymarum, in loco quem posuit. Psal. 83.

QVINTÆ IMAGINIS
ANNOTATIO.

2. Theſſ. 5. *In omnibus gratias agite: hæc eſt enim voluntas Dei.*

IMo omni tempore maximè in Meditatione & poſt eam Deo *A* gratias age pro innumeris eius in te beneficiis, *B* creatione, *C* redemptione, *D* Sacramentis, *E* dono orationis. *F* virtutibus, *G* ſanctis inſpirationibus. Attende, & gratias Deo age, quòd præſidio *H* boni Angeli aduerſus *I* dæmonis inſidias te tueatur: *K* à tot periculis, morbis, lanienis, latrociniis, ruinis, aquæ igniſque iniuriis cuſtodiat. Quid verò pro tot beneficijs Deo rependes? gratias Deo age, maximè quòd adeò longâ patientiâ te tolerârit, qui aliàs fueras cum dæmonibus & impiis *L* periturus. Igitur *M* cor tuum eructans Dei laudem ad perfectionem anhelet, & in eo, eiuſque voluntate ſolam quietem eſſe ſciat, & conquieſcat.

CAPVT

5

CAPVT III.

Exercitium de gratiarum actione.

SVPERIORI capite habes de perfectionis studio adhortamenta, & exercitia. Nunc verò subiiciam alia quatuor, quibus ad profectum iudicio Sanctorum iuuari poteris. Primum inter hæc locum obtinet gratiarum actio, sicut enim ingratitudo fontem obstruit gratiarum, ita gratiarum actio eam nobis copiosiorem facit,& vberiùs eum in nos deriuat.

PRAELVDIVM I. Constitue te in conspectu Dei, & curiæ illius: magnoque desiderio,verecundè tamen,accede ad choros Sanctorum Deum laudantium.

PRAELVDIVM II. Pete à Domino,vt det tibi gratiã, vt gratias agere possis; à curiâ verò illius, vt tuas laudes suis coniungi non dedignentur.

PVNCTVM I. Considera primò quid sit homo, quòd Dominus eius sit memor,& quid tu sis. Secundò, quis quantusque Deus, qui nobis tot tantaque confert bona. Tertiò, quomodo omnia, quæ in cælo & in terrâ sunt,dona sint Dei, & quanto affectu ea dederit, quàm sincero: omnia enim non propter semetipsum fecit, sed pro te, ô homo. Quartò, quid pro eo petat, vnam scilicet gratitudinem. Quintò, quàm indignum vndique tot beneficiis obrui, & vsque in delicias amari, & ingratum esse; neque hoc tantùm, sed pro beneficiis & bonis retribuere mala. Sextò, attende nihil esse quod ita hominibus displiceat, atque eos de quibus benè meriti sunt ingratos experiri, vt vulgò dicatur: Ingrato homine terra nil peius creat. vti verò hominibus, ita Deo. Audi Bernardum: Ingratitudo, ait, inimica est animæ, exinanitio meritorum, virtutum dispersio, beneficiorum perditio. Ingratitudo ventus vrens, siccans sibi fontem pietatis, rorem misericordiæ,fluenta gratię. Ergo in viâ virtutis & progressu hanc studiosissimè

Ingratitudo hominis detestanda.

Serm. 51. in Cant.

 caue,

caue, & deteſtare. Etſi enim nunquam non Dei gratia humiliter imploranda ſit, tamen quia vel maximè initio conuerſionis & profectus gratia Dei neceſſaria eſt, ne quis reſpiciat retrò, hæc gratitudine ſeruanda & augenda eſt.

Hæccine firmâ fide credo, vt ſup.pag.8.

Pro quibus agendæ gratiæ.

PVNCTVM. II. Conſidera pro quibus beneficiis gratias agere debeas, nempe Primò, pro iis quæ Capiti & Patri noſtro Chriſto IESV, humanitati eius collata. Secundò, B. Virgini Matri noſtræ. Tertiò, Angelis quos ad cuſtodiam noſtram dignatur Dominus deputare. Quartò, Sanctis quos Patronos noſtros eſſe vult & duces in via. Quintò, iuſtis. Sextò, peccatoribus. Septimò, Eccleſiæ toti. Octauò, tibi.

Quæ beneficia conceſſa humanitati Chriſti.

Secundò, percurre potiſſima beneficia illis, tibique collata, & pro illis gratias age, pro donis Chriſti Domini noſtri humanitati conceſſis, Primò, quòd coniuncta ſit Verbo diuino; Secundò, caput ſit Angelorum & hominum; ſitque Tertiò, in eo omnis plenitudo gratiæ, ſapientiæ, ſcientiæ & ſanctitatis.

Credo tibi, &c. vt ſup.pag.7.

Quæ B. Virgini.

Secundò, pro iis quæ conceſſa B. Virgini, quòd mater ſit Dei; Secundò, abſque macula vllius peccati; Tertiò, donata gratia maxima; Quartò; maxima gloria ſuper omnes Sanctos & Angelos Dei exaltata.

Quæ Angelis.

Tertiò, pro iis quæ conceſſa Angelis, pro eorum creatione, electione, & perſeuerantia, gloria, & officii dignitate.

Quæ Sanctis.

Quartò, gratias age ob beneficia Sanctis collata, quòd ad perfectionem eos vocarit; Secundò, tot virtutibus ornarit; Tertiò miraculis honorarit; Quartò, gloria cumularit; Quintò denique, quòd eorum interceſſione plurima conceſſerit.

Quę iuſtis.

Quintò, gratias pro iis age, quæ iuſtis largitur, ſiquidem ſuſtinet eorum imperfectiones, purgat, illuminat ſcientiâ, accendit charitate, à malo retrahit, & tribulationibus

tionibus eripit, & felicem mortem concedit.

Sextò, gratias age pro peccatoribus; Primò, quia eos sustinet; Secundò, vocat eos benignè ad gratiam; Tertiò largitur temporalia; Quartò, in morte salutem donat. *Quæ peccatoribus.*

Septimò, pro beneficijs collatis in Ecclesiam, quòd ea Christum habeat pro capite & sponso; Secundò, à Spiritu sancto gubernetur; Tertiò, sola certam & veram habeat doctrinam; Quartò, Sacramenta; Quintò, iucundam Ordinum varietatem. Post singula hæc capita recitare potest Canticum. *Benedicite omnia opera,* &c. *Quæ Ecclesiæ.*

Octauò, pro beneficijs tibi similiter, quasi soli concessis gratias age; pro beneficio creationis, naturæ, fortunæ, & maximè incarnationis, redemptionis, & dono gratiæ, fidei, spei & charitatis, orationis, &c. quòd Angelum custodiæ tuæ Deus deputârit: Angelis enim suis mandauit de te, ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum. neque tantùm dedit tibi, & hominibus singulis; sed & Prouinciis, Religionibus, Collegiis, Prælatis, vt illi nos gubernent secundùm suam sanctissimam voluntatem. Expende valdè, Primò, gratiam Baptismi, pœnitentiæ & vocationis; Secundò, quàm multi perierint, te saluo, priusquàm ad Baptismum venirent, quàm multi post illum à pœnitentia subitâ morte exclusi. Attende etiam quàm multa aduersa sint in hoc mundo, & quot occasiones operum misericordiæ, & tot videbis, quot miserijs benignissimus Deus te liberârit. Tertiò, inuita omnes Angelos sanctos, & omnes denique creaturas, vt tecum laudent Deum pro immensis beneficiis, quæ immerenti præstat. Quartò, offer illi cor tuum, & omnes actiones, verba & opera gratissimo animo. *Series beneficiorum in singulos homines.* *Psal. 90.*

Benedicite omnia opera, &c. vel *Hæccine firmâ fide credo,* vt sup. pag. 8.

PARS II. Considera quantas gratias Deo pro dono orationis agere debeas. Siquidem per orationem omnia *Quæ beneficia contineantur in*

dono orationis. nia ad nos dona deriuari voluit: neque tamen oratione noſtrâ indiget Deus,ſed eam ad multiplicem vtilitatem conuertit. Oratio enim,vt ait D.Bonauentura, non eſt cauſa beneficentiæ eius, ſed via, vt etiamſi non propter illam, tamen ſine illâ noſtri non miſereatur. Secundò, quòd per eam liceat cum Deo colloqui, &, quoties libet,ad thronum tantæ maieſtatis admitti. Tertiò,propter effectus orationis. Primò enim iram Dei placat.
*Exod.*32. Orauit Moyſes, ait Scriptura,Dominum, & placatus eſt. Secundò,impetrat peccatorum veniam iuxta illud;
*Matth.*18. Omne debitum dimiſi tibi quia rogaſti me. Tertiò, à periculis liberat, & malis, vt patet in Ezechiâ,qui Sen-
4.*Reg.* 14. nacherib oratione fugauit, & deleuit. Quartò denique omnia impetrat corporalia & ſpiritualia:quid ergo vtilius? *Hæccine vera*, vt ſup.pag.7.

PARS III. Conſidera, quanta ſit liberalitas Dei erga nos,qui tam facilè, vnico ſæpè verbo rogantibus nobis tanta concedit, vt patet in plurimis Sanctis; & quàm ingratum illi, quòd ſæpè non libeat gratias agere, & exercitia pietatis obire, & cum eo loqui, id eſt, orationem debitè facere, & ad perfectionem ire: vide quàm
Liberalitas Dei & hominum ingratitudo. amanter inuitet ipſe dicens: Omnis qui petit accipit, qui quærit inuenit,& pulſanti aperietur.Secundò, quãta benignitas eius,quòd tales, tam diſtractas orationes etiam non refugiat ipſe Deus optimus maximus. Tertiò, quòd pro ſuâ paternâ curâ nobis deneget, quæ noxia iudicauerit,& in tempore opportuno exaudiat. An
Matth. 7. enim fallere poteſt qui dixit:Omnis qui petit, accipit; & qui quærit,inuenit;& pulſanti aperietur? Imò benigniſſimè addit dicens: Quis eſt ex vobis homo, quem ſi petierit filius ſuus panem, nunquid lapidem porriget ei? aut ſi piſcem petierit,numquid ſerpentem porriget ei?ſi ergo vos,cùm ſitis mali,noſtis bona data dare filiis veſtris;quanto magis Pater veſter, qui in cælis eſt, dabit bona petentibus ſe?

Credo tibi,ô æterna veritas, vt ſup.pag.7.

Canticum

Canticum IESV filij Sirach.

CONFITEOR *tibi Domine rex, & collaudabo te Deum saluatorem meũ. Confitebor nomini tuo: quoniam adiutor & protector factus es mihi, & liberasti corpus meum à perditione, à laqueo linguæ iniquæ, & à labiis operantiũ mẽdacium, & in conspectu astantium factus es mihi adiutor. Et liberasti me secundùm multitudinẽ misericordiæ nominis tui à rugientibus præparatis ad escam, de manibus quærentium animam meam, & de portis tribulationũ quæ circumdederunt me: à pressurâ flammæ quæ circumdedit me, & in medio ignis non sũ æstuatus: de altitudine ventris inferi, & à linguâ coinquinatâ, & à verbo mendacij & à rege iniquo, & à lingua iniustâ. Laudabit vsq; ad mortem anima mea Dominum, & vita mea appropinquans erat in inferno deorsum. Circumdederunt me vndiq; & non erat qui adiuuaret. Respiciens erã ad adiutorium hominum, & non erat. Memoratus sum misericordiæ tuæ Domine, & operationis tuæ, quæ à sæculo sunt: quoniam eruis sustinentes te Domine, & liberas eos de manibus gentiũ. Exaltasti super terram habitationem meã, & pro morte defluente deprecatus sum. Inuocaui Dominum patrem Domini mei, vt non derelinquat me in die tribulationis meæ, & in tempore superborum sine adiutorio. Laudabo nomẽ tuũ assiduè, & collandabo illud in confessione; & exaudita est oratio mea Et liberasti me de perditione, & eripuisti me de tẽpore iniquo. Propterea confitebor, & laudem dicam tibi, & benedicam nomini Domini.* Eccli. 51.

Praxis ad gratias Deo datori agendas.

PRIMA. Preter eas, quas variis locis habes, ea esse poterit, scripto colligere Dei in te beneficia particularia, eaq; verbis affectu plenis describere, atq; ita Dauidẽ & Prophetas imitari, quibus solemne erat, post acceptũ aliquod beneficiũ singulare de eo carmẽ ac canticũ cõponere. Disce, ait Bernaraus, in referendo gratiã nõ esse tardus aut segnis, disce ad singula dona gratias agere, diligẽter cõsidera, quæ tibi apponuntur, vt nulla Dei dona debitâ gratiarũ actione frustrentur. Etsi autem gratitudo magis operibus, quàm *Catalogum fac beneficiorum singularium* *Bernard.*

verbis sit ostendenda, tamen gratissimum Deo, si ob beneficia eum sæpè laudemus, eaque meditemur. In singulis verò considerandа sunt quinque; Primò infinita dignitas largitoris; Secundò, infinita charitas; Tertiò, beneficij excellentia; Quartò, vilitas abiectioque nostra; Quintò, infinita Dei liberalitas.

In singulis Dei beneficiis quinq; obseruanda

Vtque gratiæ ritè agantur, rogandi beati illi spiritus; vt, quia satis dignas agere gratias nō possumus, nos iuuare dignentur. Deinde omnes creaturæ inuitandæ, muneraq; vicissim offerenda: Primum est, Dominum pro tuo Deo ac Domino agnoscere, vt Jacob: Si, inquit, fuerit Deus mecū, & custodierit me in viâ per quam ego ambulo; erit mihi Dominus in Deum. Quò pertinet, facere decretum, nunquam sibi aliquid tribuendi, cùm illi omnia oporteat, qui in omnibus omnia operatur. Secundum, statuere Deo gratis, & non tui commodi causâ, seruire. Tertium, offerre ei omnia opera tua, labores, & te totum, ad omnia quæ sapientię illius æternæ, & paternæ prouidentiæ visa fuerint, prospera & aduersa, Sic præcinit regius Propheta dicens: Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Calicem, ait, salutaris accipiam, (et si amarum) & nomen Domini inuocabo. Vota mea Domino reddam, (etiam cum ipsâ vitâ) quia preciosa in conspectu Domini, mors Sanctorum eius: quia scilicet sibi, & mundo moriuntur.

Genes. 28. Quo pacto grati Deo esse possimus.

Psal. 115.

Secunda. Quemadmodum verò recogitamus annos præteritos in amaritudine animæ nostræ, ita pro grauiorū peccatorum remissione, quorum seruitute durâ liberati sumus, gratias agere oportet, & pro infinitâ bonitate Dei erga nos, simul conteri de malitiâ nostrâ: ac exultare in Domino, quia iustitia eius & pax osculatæ sunt, veritas & misericordia obuiauerunt sibi. Immò aliquod opus pium, quasi in compensationem, & gratiarum actionem Domino retribuere conuenit.

Pro grauiorū peccatorū remissione agēdæ gratiæ. Pro accepto à Deo beneficio, proximo aliquod reddendum.

Tertia. Quoties aliquod à Deo beneficium accepimus, quia retribuere ei nihil possumus, proximo in eodem genere, siquidē id fieri potest, conferamus. Ideò decimas omnium, quæ possidebant Israëlitæ, sibi Dominus tribui volebat, & primogenita consecrari. Imitare, & anima tua, quæ benedicit, impinguabitur. Ad locum enim, vnde exeunt flumina gratiarum, reuertuntur vt iterum fluant.

Prou. 11.

Dignatus es, &c. vt sup. pag. 10.

Conuerti pedes
meos in testi
monia tua.
Ibunt de
virtute in
virtutem
A
B
C
D
E
F
G
H
I
K
L
M
N
O
P
Q

IACVLATORIÆ

CVm Deo tam ſit accepta gratitudo, viri ſancti ac Prophetæ nullâ in re magis, quàm gratiarũ actione ſe exercuiſſe videntur; hinc totis pænè pſalmis hoc vnum Dauid agit: accipe tamen aliquot verſiculos tam ſancto gratitudinis exercitio accommodatos.

Sit nomen Domini benedictum in ſæcula: ante ſolem permanet nomen eius. Pſal. 71.

Magnificate Dominum mecum & exaltemus nomen eius in idipſum. Pſal. 33.

Repleatur os meum laude, vt cantem gloriam tuam, totâ die magnitudinem tuam. Pſal. 70.

SEXTÆ IMAGINIS ANNOTATIO.

Examina defectus tuos; & vitio exſcindendo, ac virtuti plantandæ incumbe.

TVam ſæpè, qui perfectioni ſtudes, *A* excute conſcientiam, ab eaq; *B* rationem exige coram *C* Chriſto iudice. pone tibi ob oculos D Dei præcepta, *E* regulaſq; tuas. vide vt te *F* dæmon accuſet, quamq; parũ *G* boni egeris; proculca *H* peccatum; & quemadmodum id fugias vide: mox deinde infelicem peccati *I* arborem, cuius fructus mors eſt, exſcinde ſancto ac firmo propoſito, & nouam *K* virtutem inſere. Tum *L* oppugna *M* vitium illud peculiari curâ & examine, illud inquam vitium quod te præcipuè in *N* decalogi, *O* regularumq; tuarum obſeruatione, id eſt in viâ Dei retardat. Inuigila in omnem victoriæ *P* occaſionem, & aduerte primum virtutis gradum eſſe moleſtiſſimum, ſecundum faciliorẽ, tertium facillimũ.

CAPVT IV.

De Examine generali & particulari.

INTER alia pietatis exercitia, quæ ad profectũ vel maximè conducunt, est crebrò conscientiam discutere, & sui examen instituere. De hoc dicere possumus: si nosmetipsos iudicaremus, non vtique iudicaremur à Domino. Examen autem hoc generale facito tanquam si coram Deo & Angelo ac dæmone te accusante id institueres. Constat autem partibus quinq; quas primò breuiter, deinde diductas accipe. Eas enim Meditatione seriâ expẽdisse plurimùm prodest, vt quotidie deinde cum fructu & affectu semel atque iterum examen instituatur.

Puncta examinis generalis. Prima, est gratiarum actio pro omnibus beneficiis acceptis.

Secunda, est imploratio gratiæ pro cognoscendis & detestandis peccatis.

Tertia, discussio sui: incipiendo à postremo examine, & quoad fieri potest, cogitationes, verba & opera examinando ad Decalogi, & Regularum suarum, si quis sit Religiosus, normam.

Quarta, detestatio defectuum & peccatorum, variis considerationibus excitata.

Quinta, propositum, quo quis decernit in futurum vitam in melius instituere; ad quod conducet primò, agenda & patienda prospicere, atque ad vtrumque animum comparare.

Exercitium de examine generali.

Modus agendi gratias in Exam. PUNCTUM I. Considera Primò, quot titulis Creatori & benefactori nostro par sit gratias agere. Secundò, vide sursum, & nihil aliud aduertes agi à Beatis. Tertiò, attende deorsum, & audies nihil sonare inferos præter ingratitndinem, perpetuaque in bonitatem infinitam maledicta. Jamque vide quibus assimilari exoptes,

optes. Quartò, vide quàm paruo pro tantis eius beneficiis ſatisfacere queas; & cum ſingulis Sanctorum ordinibus, atque Angelorum choris, exalta vocem cordis tui, & de omni corde tuo Deum ac Dominum noſtrum laudare contende, vt pluribus cap. ſuperiore dictum. *Credo tibi*, &c. vt ſup. pag. 7.

PVNCTVM II. Conſidera, quantis tenebris inuoluti ſimus; quot errores mundum inuoluant, ſapientiſſimoſque mortalium abducant in turpiſſima flagitia & inſanias. Secundò, quàm multi Sancti grauiter ob occulta peccata periclitati fuerint. Tertiò, quàm incerti ſimus ſemper, amore an odio digni ſimus. Hinc collige quantâ humilitate & inſtantiâ oporteat ſupplicare Deo Patri, vt memoriam firmet; Deo Filio, vt intellectum illuſtret; Spiritui verò ſancto imprimis, vt voluntatem peccata cognita deteſtandi largiatur. *Quàm neceſſarium ſit Spiritus S. lumen.* *Eccleſ. 9.*

Illumina Domine, vt inf. pag. 188.

PVNCTVM III. Conſidera ſemitas domus tuæ, & ingredere in cubiculum cordis tui, & vide quàm ſit neceſſe emundare illud, & animam tuam ſanare. Primò, à letalibus vulneribus, & eiicere ex eâ capitales hoſtes, occupantes thronum, in quo dignaretur ſedere benigniſſimus Saluator noſter IESVS, & ad nos venire cum Patre & Spiritu ſancto, & manſionem apud nos facere. Et ſi attendas quantâ ſedulitate ea, quæ circa corpus ſunt, munda eſſe velis, facilè colliges quid in animâ, quæ pretio ſuperat cælum & terram, fieri oporteat. Secundò, aſpice quàm vtile iam rationem reddere, & æterni lucri damna reparare: & in futurum proſpicere. Tertiò, quanta prudentiâ ſit ſeipſum perficere; & aduertere vbi errore, vbi malitiâ, vbi facilitate à recto deuiauerimus. Hoc nos, ait Seneca, peſſimos facit, quòd nemo vitam ſuam reſpicit. quid facturi ſimus, cogitamus, & id rarò; quid fecerimus, non cogitamus: atqui conſilium futuri, ex præterito venit. *Modus diſcuſſionis ſui.* *Seneca l. 2. epiſt. 84.*

Hæccine firmâ fide credo, vt ſup. pag. 8.

Motiua detestationis peccatorū

PVNCTVM IV. Considera, quantum doleat, qui parentum, liberorum, bonorum, honoris, fauoris, lucri iacturam fecit: & vide quanto magis dolendum illi, qui lucri æterni, gratiæ Dei, fauoris illius detrimentum subiit. Secundò, quantum dolere oporteat, quod tam bonum & benignum Patrem & benefactorem homo offenderit, retribuendo mala pro bonis. Tertiò, vide vnde contingat relapsus, & aduertes fieri ex defectu veri doloris; ideoque in hoc maximè te exerce.

Credo tibi &c. vt sup. pag. 7.

Modi formandi bona proposita

O quanti est velle!

PVNCTVM V. Propone firmiter coram Deo & Angelis eius, vitare defectus, maximè eum, quem examine particulari studes corrigere: & vide quanti sit, in re qualibet firmum decretum. Collige verò ex eo, quòd videamus eos, qui inimici societatem æterno decreto vitare, & periculum corporis fugere statuunt, vix adduci vllo pacto posse, vt à sententiâ discedant. Triplici autem modo firmantur decreta & promissa. Primò, si coram alijs fiant: fac igitur coram Angelis, & Sanctis Dei, & Patronos inuoca. Secundò, si pœna adijciatur: statuere igitur conuenit sibi, si relabatur, spontaneam aliquam afflictionem. Tertiò verò, iuuat indicare eadem aliis, maximè Confessario, vt humano etiam respectu confirmeris. Quartò, in particulari designare, qualiter vitam instituere velis. Quintò, quomodo etiam in aduersis te gerere.

COLLOQVIVM.

Exercitium pro examine complectens præcepta Decalogi.

Psal. 12.

ILLVMINA, *Domine, oculos meos, ne vmquam obdormiā in morte, neq; in peccato conquiescam; ne quando dicat inimicus meus, Præualui aduersus eū: veni, lux vera, quæ illuminas omnem hominem, pelle tenebras cordis mei, vt videam te ad quem suspiro. O quàm desiderauit anima mea te in nocte! tu scis: donec aspiraret dies, & inclinarentur vmbræ: & tu, cui nomen*

nomē Oriens; ſplendeſce in corde meo. Obſecro te, ô bone IESV, *pracede me ad oſtendendam viā per diē in columnâ nubis, & per noctē hanc in columnâ ignis: ſine te enim mediâ vitâ in morte ſumus; ſine te ſumus ſicut oues errantes, ſine te cæci, & neſcimus viam, in quâ ambulemus. O veritas æterna, diſsipa cordis mei caliginem, vt inter tot viæ & vitæ huius varietates, ad te veniam, propter quem ſum, viuo & ſuſpiro.*

1. *Ecce ſto corā te hodie, Deus meus, & confundor, & erubeſco leuare faciem meam ad te, quoniā iniquitates meæ multiplicatæ ſunt ſuper caput meum, & delicta mea creuerunt vſque ad cælum; ſed ſto coram patre filius, corā aduocato meo reus, coram redemptore meo ſeruus, ideoq́; attollo oculos & mentem, & ſpem meā, vt propitius fias peccatis meis, & deleas omnes iniquitates meas. Conuerte me, & conuertar, quia tu Dominus Deus meus. Fac, vt memor ſim vnde exciderim, & pœnitentiam prima opera faciam. Debui te creatorem meum amare ex toto corde meo: idē tecum velle & nolle, & in te ſolo confidere; tibi credere. Sed e eu! diuiſum fuit cor meum, & poſui carnem brachium meum; & ad nihilum redactus ſum; & neſciui quòd in te ſolo ſtare, viuere & moueri poßim & debeam, neque vnquam erubeſcere, aut quæ ſupra me ſunt, ſcrutari: ſed humiliari ſub potenti manu tuâ.*

1. Eſdr. 9. Actus pœnitentiæ maximè circa primum præceptū

Ierem. 31. Apoc. 2.

Ierem. 17

2. *Quemadmodum autem cor meum abiit in vanitates; ita etiam lingua mea inflammauit rotam natiuitatis meæ: quæq́; deberet eſſe lignum vitæ, te laudare, de te loqui, ô omne bonū, mihi aliiſq́; mortis occaſionem dedit. O beatum & perfectū, qui non eſt lapſus in linguâ! qui enim putat ſe religioſum eſſe, non refrænans linguam ſuam! huius vana eſt religio. O ter felicem, qui reddidit tibi vota ſua perfectè, quæ diſtinxerunt labia ſua! Ecce ô Deus meus, reddo tibi hæc mea N. coram omni populo tuo ex toto corde meo.*

Secundū præceptū Iacob 3. Ibidem.

3. *Atq́; vtinam ſaltē delectatus fuiſſem in te, & Sabbatum delicatū ſeruaſſē, in officiis tuis feruens: & exultaſſent labia, cùm cantarē tibi: ſpalliſſem voce, ſpalliſſem ſpiritu, vt delectarer in voce laudis tuæ! viſitaſſes enim terram, & inebriaſſes eam, & multiplicaſſes locupletare eā: flumen Dei repletum eſ-*

Circa tertium præceptum. Pſal. 64.

ſet aquis, & lacrymæ meæ vinum fuiſſent Angelorum: benedixiſſes coronæ anni benignitatis tuæ, & campi tui, potentiæ animæ meæ impletæ fuiſſent vbertate, & pinguia fuiſſent facta ſpecioſa deſerti: valles abundaſſent frumento, frumento electorum: & me vino ſtabiliuiſſes, in ſacro Miſſæ ſacrificio, vino electorum, vino quod germinat virgines.

Deuotionis & Religionis. fructus.

Circa quartum præceptũ Obedientiæ & Superiorum obſeruantiæ.

4. Tum fuiſſet mihi cibus facere voluntatem tuã, id eſt, Superiorum meorũ: propter te alacriter & perſeueranter obediuiſſem illis, neq; durâ ceruice, & incircumciſo corde, etiam in paruis Spiritui ſancto aliquando reſtitiſſe: ipſi enim nõ mandant mihi, ſed ſpiritus tuus, qui loquitur in illis; quia dixiſti: Qui vos audit, me audit. Quã libens, ſi hæc cogitarẽ, iis honorem, & amorẽ, & quæcumq; alia tribuiſſem, vt vicariis tuis; cùm peruigilent quaſi rationẽ pro animâ meâ reddituri! Sed & ego ſubditis meis, vt tibi, me exhibuiſſẽ, neceſſaria curaſſẽ, infirmitates patienter & onera portaſſem; ſciens quia quod vni ex minimis facio, tibi facio, ô Deus meus, & omnia.

Lucæ 10. Hebr. 13. Matth. 25

Circa quintum præceptũ

5. O quantus hic eſſe ſtimulus debet, ne vllũ cogitatione inuidiæ, verbo iniuriæ, aut facto lædam: ſed pacem ſeruẽ, quoad fieri poteſt, cum omnibus; pacem Chriſti, quæ exſuperat omne gaudium! ſumus enim filij tui, qui facis ſolem tuum oriri ſuper bonos, & malos. Et ſi amicos tantùm & beneuolos diligam & ſalutem; ecce etiã Ethnici hoc faciunt, & feræ: vincere autem in bono malum, hoc gratiâ tuâ filiorum tuorum eſt, & vnicum votum meum, vt in eorum numero cenſeri valeam.

Matth. 16

Actus charitatis circa proximum.

Circa ſextum præceptum.

6. Talis enim agnoſci in extremo iudicio ſpero; ideoq; ſanè longè facere à me volo deſideria turpia & illecebroſa, vt mundo corde te aliquando videam, & non peccem in corpus meũ, aut proximi mei: ſed diligentiſſimâ oculorum & ſenſuũ cuſtodiâ, repellam iacula ignita, igne illo candentia, qui ad internecionẽ deuorat, & ſancta omnia profanat. Cor hoc mundum crea in me, Deus meus, & ſpiritum rectum innoua in viſceribus meis: auerte à me ſuperbiam; quam iuſto tuo iudicio luxuriæ ſupplicio caſtigas, vt ſaltem vel ſic homo humilietur, & ſe agnoſcat, quia ſimilis erat ei, qui conſiderauit ſe in ſpeculo, & abiit, & oblitus eſt qualis fuerit.

Cordis munditiæ, & auxilium ad eam. Pſal. 50. Superbia punitur per luxuriam. Iacob. 1.

7. Con-

7. Concupiſcentiã hanc reſtingue, quæſo, in ſeruo tuo, & ſimul etiam oculorum, ne cupiditate, radice omnium malorum, accenſus, aliena capiam, abſcondam, damna inferã: qui iuxta mandatum tuum, tribuere debeo mea; & inter beatos annumerari cupio, & pauper eſſe ſpiritu, ac potiùs derelinquere omnia, quàm perdere te, & omnia. Circa ſeptimum præceptũ Omnes pauperes ſpiritu eſſe debẽt.

8. Et hæc quidem concupiſcentia, ſcio; diſplicet maieſtati tuæ, ſed longè magis os bilingue & mendax (quia veritas es Deus meus) vti & proximum linguâ percutere, famam illius denigrare; ſeruum alienum iudicare. Ab his, precor, protege me Saluator meus. nam, ſcio, vulnerat te dirè, qui ſic pungit fratrem ſuum: te cruciat, qui affligit & contemnit illum, quem tanto precio dignatus es. Circa octauum præceptũ Ioan. 8. Qui pungit fratrẽ, Deũ cruciat.

Ah vtinam per hæc nunquam maieſtatem tuã offendiſſem! neſcio, ô Deus meus, Creator meus, Redemptor meus, quomodo ſic oblitus fuerim tui, qui nunquam non recordaris mei; mei, qui non ſum: omnes enim gentes ſunt corã te, quaſi non ſint & quaſi nihilum & inane reputantur. O ſi quis mihi daret fontem lacrymarum, vt plorarem die ac nocte; quia te dereliqui fontem aquæ viuæ; & peccaui in cælum, & coram te; te, qui tribus digitis appendis orbem, & omnia opera noſtra in nobis operatus es! Aquæ certè multæ peccatorũ meorũ non potuerunt extinguere charitatem tuam, quã tot tantiſq; beneficiis, & maximè in paſsione tuâ declarare dignatus es, & quotidie dignaris in memoriali Mortis & Paſsionis tuæ. Cũ verò ita ſit, memoria memor ero ſemper tantæ charitatis tuæ, ô IESV, *& tabeſcet in me anima mea præ deſiderio tui, & liqueſcet ad amoris tui radios, ô ſol iuſtitiæ, ô vtinam ſicut fluit cera à facie ignis, ſic pereãt peccatores hodie, & imperfectiones meæ à facie tuâ Deus meus. Benedictus ſis, Domine Deus meus, in æternum; quia benignus & miſericors ſuper malitiâ meâ; & non feciſti mihi ſecundũ peccata mea; ſed ſecundùm multitudinem miſericordiæ tuæ, & toties me viſitare dignaris.* Contritionis exercitium. Iſaiæ. 40. Luc. 15. Iſaiæ 40. Iſaiæ 26. Cant. 8. Applicatio ad Communionem.

Nunc verò laui pedes meos; nõ vltrà tuâ gratiâ, inquinabo illos, lotus enim ſanguine tuo, non iterum pollutũ eum ducam, & rurſum mihi te crucifigam, Chriſte IESV, *ſpes mea:* Propoſitũ emendationis.

ſed

ſed diligenter cauebo, ne quid in me diſpliceat puriſſimis oculis tuis; ambulabo coram te, omnes diligā propter te; & quidquid ſanctiſſimæ tuæ voluntati collibitum fuerit, gratiſſimū mihi erit, & accipiā de paternâ manu tuâ. tibi enim viuere, tibi mori cupio, ô vita, ô ſalus, ô gaudiū meū. Id profiteor hodie corā te & curiâ tuâ cæleſti vniuersâ, teſtē illā inuoco deſiderij mei, & auxilium infirmitatis meæ, ad gloriā tuam. Amen.

Praxis peragendi examinis generalis.

PRIMA. Poſt examen ſollicitè rurſum incipe ambulare coram Domino Deo tuo, ac propoſita per ſingulas horas, vt minimum, renoua.

Vrgenda familia vt examen faciat.

Secunda. Imò poteris ad ſingulas breuiter tuam excutere animam, eâdem ferè normâ.

Tertia, ſi paterfamilias ſis, effice vt familia, vel communiter hoc examen inſtituat ſimul, vel ſinguli. Sic enim ad cor redibunt, & placabunt Dominum ſibi & familiæ tuæ: quam ſæpè flagellat iuſto iudicio ob vnius improbitatem Deus, quemadmodum ob famuli pietatem eidem benedixit, vt Scriptura de Iacob commemorat, ob quem domum Laban locupletauit.

Affligitur aliquando aut benedicitur familia propter vnum. Gen. 30.

Lib. de monte contemplationis.

Quarta, Nota hoc examen poſſe vſurpari per modum meditationis, de quo Gerſon ſcribit hoc pacto: Noui perſonam, quæ non modicum profecit per hoc, quòd diligentiùs ſeipſum intuebatur quaſi pauperem & miſerum, & in cælum mente conſcendens à ſingulis Sanctis mendicabat ea. Itaque pauperem eiuſmodi imitare, & inopiam à virtutibus, & morbos ac vulnera animæ oſtende Domino ac Sanctis eius, atque opem implora.

Spiritualis mendicatio.

Quinta. Quia examen particulare pluribus eſt tractandum, hoc ſolùm hîc obſerua, expedire perſæpè, maximè occupatis, vt ſimul cum generali id faciant.

Praxis examinis particularis.

CVM ad perfectionē nō niſi gradatim aſcendatur, explicandū hîc erit examen particulare, tantopere à S. P. Ignatio commendatū. Eſt verò illud, quo quis ſtudio ſingulari, ac, vt ita dicā, certamine, ſingulos defectus aggreditur ſuperare, & virtutes gradatim acquirere. ad quod, Dei gratiâ ſequēs directio iuuabit. Vt autē ea quis in ſingulis fructuosè vtatur, antequā cōtra aliquod vitiū particulare examen inſtituat, vt Bern. monet, agnoſcere ſe debet homo, ad quæ ſit bona naturaliter propenſior, vel ad quæ mala procliuior

Bernard. de inter domo.

diuidit: quibus exercitiis valeat meliùs promoueri, quibus vitiis faciliùs corrumpi: quid pro his pœnę vel præmij expectare: quantum quotidie proficiat. & cum quanta industria satagat præterita mala deflere, prędsentia declinare, futura præuenire, cum quanta animi constantia studeat reparare bona amissa, custodire & multiplicare possessa. Per hoc ad sui cognitionem, quā tum Philosophi, tum Sancti omnes adeò commendārūt, perueniet: quæ sanè in eo potissimùm consistit, vt animæ defectus intelligamus. Ad quod poterit juvare etiā lectio D. Bernardi de Consideratione, & Interiore domo, S. Bonauenturæ ad Nouitios, Seraphini Firmani de Animæ imperfectione, Thomæ à Kempis lib. 4. c. 7.

Cognitio sui quo pacto comparari possit.

Item consulere Superiorem, Confessarium, & vitam suā præteritam considerare, attendendo radices malorum, quibusque de rebus fuerit aliquando ab æmulis redargutus, aut à Superioribus sæpiùs commonitus. Hac ratione cognoscet quis vitia animæ suæ præcipua, & quo ordine aggredi quæque debeat.

Quis ordo instituendus.

Ordo verò hic est, vt externa vitia, & quæ alios offendunt, vel quæ nostrum maximè retardant progressū, primò impugnet, quod in vitijs locum habeat: in virtutibus verò est, vt in eis quis sese primò exerceat, quę magis necessarię, vtiles, vniuersales & solidiores; vt sunt, Pura intentio, Communicatio cum Deo, Zelus animarū, Amor Dei, Humilitas, Obediētia, Patiētia, ferre alienos defectus, nulli detrahere, nullū offēdere, nulli contradicere, in primis verò contemptus rerū humanarū, atq; Odiū sui, & mortificatio quęrēda.

Circa quæ priùs faciendum particulare examen.

Notandum hîc est, quod si in virtute nos exerceamus, non totam simul amplectendam esse, sed gradatim & constanter à facilioribus ordinariè inchoādum, v.g. pro acquirenda humilitate. Primò, videat ut se non laudet; Secundò, studeat nolle laudari; Tertiò, quoad potest vitet agere corā hominibus, vnde laudetur; Quartò, excusationem omnem excludat; Quintò, etiam cogitationes superbiæ, ijsque invigilet; Sextò, exerceat se in eo vt omnes habeat velut superiores ac meliores. Hoc autē sic accipe, nisi aliquis tantùm vnum vitij caput in se deprehenderet, seu ramum: tum enim, vt patet, illum exscindere solùm necesse est.

Per partes vitia extirpanda.

Tempus verò seriò in vitio extirpando ponendum est, quousque superemus, aut saltem in tantum proficiamus, vt facilè tentationibus resistere, & heroicos actus elicere possimus: aut, si de virtute agitur, quousque eam facilè exercere in occasionibus possimus.

Quanto tempore.

Cùm autem iuxta Cassianum & B. Ignatium, tempore

Omnia exercitia ad

vnum referantur.

quo examen hoc particulare contra vnum omnino vitium debellandum exercetur, omnia exercitia, orationes & cogitationes eò referendæ sint, additiones quæ sequuntur iuuare ad id poterunt, ad quas ritè faciendas dies vnus aut alter est impendendus earum considerationi & praxi, priusquam cum vitio certamen, vt ita dicam, ineatur singulare.

Vitij exstirpandi natura scrutanda.

ADDITIO I. inter has est, collectio eorum quæ ad hoc vitium spectant, vel virtutē: conuenit enim vt colligat Asceta ex auctoribus sibi, quod sæpè concionatores alijs faciunt; Primò, quæ vitij vel virtutis natura, signa gradus & effectus, scire enim quęque oportet in quo gradu sit, quasque habeat occasiones lapsus, attendere. Ad hæc Peraldus, P. Lessius L. de Iust. & iure in fine, Viridarium & Panarium Busæi, D. Bonauentura de Profectu, Arias de Mortificatione, & alij materiā dabunt. Secūdò, remedia colligat ex ijsdē. Inter hæc sunt praxes, vt dare eleēmosynā, facere hoc vel illud opus piū, quoties lapsus fuerit. Tertiò, motiua, quę sunt exempla & similitudines, vitium viuè repræsentantes ipsiusque vitij fœditatem & molestiam; item sententiæ S. Scripturæ rationes aliquæ ab vtili, honesto, iucundo, ex sacris & Philosophis; præmia denique virtutis, & pœnæ à Deo hominibus inflictæ huic vitio obnoxiis.

Quærenda remedia contra id ipsum.

Hæc ordine describere potest, ac Primò quidē vitii natura, fœditas atq; occasiones, quæ sunt, & esse possunt, ponātur; Secundò, rationes aliquę. Tertiò, sentētię graues; Quartò, exempla Christi & Sanctorū, &c. Quintò, similia; Sextò præmia & pœnę; Septimò, praxes. Harū vna est deligere motiua efficacissima quæque, & iis se excitare propositā sibi aliquantisper in genere vitii & virtutis occasione quā habuit, aut habere potest, hanc amplectēdo, illud refutādo; quia sic minor est repugnātia, dum enim hanc sibi repræsētabit occasionē, simul voluntatē exercebit circa virtutē, vt illā appetat; circa vitium, ut illud detestetur. Postea in particulari ad faciliores actus exequēdos se accingat, vt victoriis se animet. Tertiò, difficiliores & propinquos exerceat. Quartò, remotiores quos primò exercere, vt v. g. martyrium optare, suadere solet magno astu diabolus, ut nos inflet, atque inanes relinquat, perturbet verò minutioribus. Tamen in ipsâ occasione oblata pugnare, & eam ad hoc quærere si non detur, vtilius est (excepto turpitudinis vitio, cuius omnis occasio & memoria est fugienda.) Quòd si illa non inuenitur, eam nobis repræsentare, vt dixi, debemus certis locis & temporibus. Quod diligenter notandum: ex eo enim magnus fructus est, dum præludimus ante pugnam, & prouid[...] futuris tempestatibus occurrimus.

A facilioribus examen particulare inchoandum.

Occasio pugnæ quærendæ præterquam in carnalibus.

ADDI-

Additio II. Videndum vt frequenter consideret Asceta præterquam quòd quotidie circa prandium in examine, & vesperi] profectum suum atq; defectũ, v. g. singulis hebdomadis & mensibus aliquo certo tempore consideret animi morbum, an curetur, an remedia non sufficiant, &c. Si enim ita sit, alia adhibenda sunt: aut certè profitemur nos nõ curari velle, sed frustrà fatigari. Videat autem cõferendo diẽ cum die, hebdomadã cum hebdomada, mensẽ cum mense; an plures errores commiserit, an plures victorias reportauerit: etenim hæ vel illi numerandi sunt. Victorias numerare iuuat in principio, cum plurimi sunt defectus; errores, cùm pauciores sunt. Imò perutile aliquot victorias sibi necessariò sub aliqua pœna, vel ad honorem huius, vel illius Sancti præstituere acquirendas: quas cùm magno desiderio quærere Asceta deberet, & cũ actu reflexo, vt dici solet, exercere; vel si de virtute agatur, statuere exercendos numero aliquot actus illius, magno affectu, & cũ reflexione. Hoc enim modo valdè se quisque promouebit; sed magis adhuc, si plures inter se conspirẽt, exẽplo mercatorũ & militum; quorũ illi bonorũ, hi victoriæ ac periculorũ societatẽ ineunt. In Actis narratur cõspirasse ac iurasse quinquaginta viros, dicẽtes Principi Sacerdotũ: Deuotione deuouimus nos nihil gustaturos, donec occidamus Paulũ: æmulemur & nos gloriosè. Pulchrũ certè certamẽ est in cõspectu Dei, in quo mundus triumphatur, diabolus superatur, de regno cælorũ vim faciẽdo cõspiratur, ac denique æterna gloria cõparatur. Quòd si hâc praxi vterentur Superiores; suauiter ac fortiter pia exercitia, atq; Regularũ obseruatiõnẽ introducerẽt, maximè si etiã priuilegia quę possent, pietati tribuerẽt. v. g. cuperet quis seruari silentiũ efficiat vt conspirent in hoc aliqui, ac pœnitẽtias sibi sponte statuãt, & si illa nõ sufficiat, velut medicina, aliã addant, donec euincãt. Sic solet humana prudentia ac industria alia omni in re factitare: si enim vna columna non sufficit domui, vnus equus currui, vna cohors hosti superando, alia aduocatur.

Exigenda subinde ratio profectus.

Conspiratio aliquorum in aliquod vitium laudabilis.

Act. 23.

Additio III. est vt meditatio fiat de virtute propositâ, motiuaq; illi propria, pro materia meditationis accipiãtur, quẽadmodũ & iaculatorię, quas per secundũ orandi modũ S. P. Ignatii liceret considerare; vel saltem meditationem conueniret materiæ examinis applicare, etiãsi meditatio ex professo de virtute illa nõ institueretur. Habes interim ad hoc infra meditationem de vitio & virtute in genere.

Meditatio commendata.

Additio IV. Orationes & exercitia pietatis huc omnino sũt dirigẽda; adeò vt omnibus hoc petatur cũ ingẽti fiduciâ, sępè ejaculãdo pios affectus, & importunitatẽ viduę

Qui vitiumaliquod extirpare, vel virtutẽ acquirere velit, omnia pietatis exercitia eò dirigat, oportet.

Euangelicæ imitando, nec difficile id erit, si attendamus tristi omnia tristia, lęto lęta, & homini vt affectus est, ita & alia ferè apparere. Ad hoc operę preciũ erit semel semihorâ vnâ & alterâ considerare, vt omnia ferè huic rei expeditè possint applicari. Pòtest etiam fieri oratio ex motiuis præcipuis, contra hoc vitium, vel pro virtute conflata, quæ omni, clypei instar, tentationi opponi possit, sic & Patroni deligi, & invocari, qui hâc virtute claruerũt, quotidie, manè potissimum: quin & illã orationẽ tum expediret recitare.

Pœnitentiæ etiam pro comissis erroribus assumendæ.

ADDITIO V. Mortificatio insuper est adhibenda, quâ pœnitentiam aliquã spontaneã Asceta, quoties errat, assumit [quæ si in ipso vbi admisit errorem loco fiat, vtile] sicut est tundere pectus, vt B. P. monet, &c. Posset etiam aliqua assumi, donec quis obtineat quod postulat, v.g. jejunare: vino, vt Nazaræorum olim mos erat, vel sale alióue obsonio ad tempus abstinere. Verùm actio virtutis contrariæ, si vitium extirpare coneris, pœnitentia est omnium saluberrima. Aliæ autem mortificationes in cibo, potu curiositate, silentio, &c. eò dirigi possunt. Valdè etiam vtile si quis ex zelo eandem tecum faciat pœnitentiam, donec defectum emẽdaris tuum, tum vt faciliùs à Deo impetres, tũ vt amici hominis spontaneum pro te susceptum suppliciũ, ad officium tuum præstandum tibi calcar addat. Aliena hæc mala cordatus faciliùs sentit, quã sua. Sic nouimus Sanctos pœnitentiâ peccatorum in se partẽ à nocẽte trãsferre solitos: S. Ignatium luxurię mancipiũ in gelida stando, à seruitute liberasse, & S. Xauerium simili industriâ obduratum hominem emolliuisse.

Adiumenta memoriæ.

ADDITIO VI. Renouationẽ propositi frequenter exercendam, ad quã affectus vehemens facilè viã ostendit. Quia verò frequens illa propositi renouatio omittitur aliquando defectu memoriæ, iuuare hanc poterit, vel signis certo loco positis, v.g. sententiâ ante se in mensâ, vel funiculo ad brachium circumligato, certisque temporibus designatis, quibus id renouandum. Inter tempora Primum sit matutinum, quo consideratâ aliquâ vitij occasione, vel pluribus, iisque habitis vel habendis, Asceta motiuum aliquod considerat, & vel pulcritudine virtutis, vel vitij fœditate se excitat, ac proponit occasiones solitas diligenter vitare, vitiumque execratur; vel si de virtute agatur, illam, illiusque occasiones amplectitur. Secundum tempus est meridianũ, quo hoc examen breuiter instituendum est, aut seorsim, aut initio examinis generalis; & desiderium renouandum sicut manè, ac conferendum examen hoc cum priore. Tertium

est

est vespertium, quo idem faciendum. Quartum esse potest & diligenter notandum, vesperi in lecto: altè enim imprimitur, quod ante somnum animo suo quisque voluit. Quintum, dum auditur hora, quo similiter ex aliquo motiuo, occasione virtutis sibi repræsentatâ, renouandum propositum cum aliqua jaculatoria: quæ si fieri possit, vim motiui contineat. Imò expediret singulis motiuis suam jaculatoriam adjicere, atq; ita ipsam quoq; variare, vt semper aliquid noui possit mens nostra, & cum recreatione ruminare. Sextum tempus est occasionale, cùm occasio est, vel instat labendi, aut virtutem exercendi: quo tempore eo diligentiùs, quo magis necessarium, renouandum illud est, repræsentatâ sibi occasione propositum. Huic renouationi propositi circa examen particulare exemplo SS. Gulielmi, Bonauenturæ, S.P.N. Ignatij, & aliorum, vtiliter adjicietur breuis consideratio horæ præteritæ; videndo an transacta sit vti oportuit, vti quis sibi constituerat, an quid peccatum in materia examinis particularis; deinde quid proximâ horâ faciendum præuidendo, atq; omnia Deo, B. Virginis manibus offerendo. Poterit autem ita vt hîc præcepi, vel prout cuique magis placuerit, fieri. Verbi gratiâ, si in humilitate quis se exerceat: O IESU, *qui pro me flagellatus es, & humillimus fuisti* (hîc mysterium aliquod dolorosum, gaudiosum vel gloriosum, memorari posset) *quid retribui tibi*; (hîc examinari hora potest lapsa) *Quid retribuam hoc vitæ meæ momento irrecuperabili*; (hîc fieri consideratio & propositum de futura.) *Offero me, vota mea*, (si Religiosus es) *& actiones meas, sensus & proposita mea, in vnione meritorũ tuorũ, & gratias ago pro bonis & malis quæ per creata mihi cæco & ægro, ô Sapientia æterna, facies, desidero te, diligo te ô omne solum bonum. O satietas vera, quando per te* (sine te enim nihil sumus, aut possumus) *humillimus ero?* Hîc consideratio, seu motiuum quod quis assumpsit, memorari atq; adjici debet. verbi gratiâ. Quandoquidẽ tã vilis sum, &c. secundùm materiam examinis particularis. Potest autẽ quis illâ oratiuncula, vel jaculatoria aliqua vti, si cui illa lõgior est, vnà cum examine horæ præteritæ, & ordinatione futuræ. Iaculatoriã autẽ immutare subinde, vti dixi oportet; animũque recreare, os suũ aperire, vt Psalmista ait, & attrahere spiritũ.

Præsentia Dei.

Examen horæ præteritæ.

Resignatio & vnio.

Amor Dei.

ADDITIO VII. est, diligenter legere, tum ea quę collecta sunt ad excitandam voluntatem, tum auctores qui de hoc vitio vel virtute scripserunt; quotidie verò ex iis aliqua percurrere vtilissimum: similiter & Regulam, ad vitium quod oppugnas, vel virtutem, cui operam das, si fortè Religiosus es, accommodatam.

Vtile est habere Admonitorem.

ADDITIO VIII. Iuuat habere admonitorem, vel designatum, vel vltrò delectum; aut si id non placeat, certè confessario vel Superiori aperire profectum & defectum, & petere, si res ferat, ab amico, & familiari, vel Superiore aliquãdo exerceri ex improuiso, aliquando verò post præparationem, vti vires erunt. Si plures sint, qui conspirarunt se mutuo monere, possent offerre simul aliquos actus ac proposita, & velut vota corã Ven. Sacramento renouare; communicare defectum ac profectum, de eodem consultare, vt sic loquar; victorias aut certos actus faciendos indicere, pœnâ ac præmio proposito, verbi gratiâ, is qui plures victorias numerat, aut defectus pauciores, meritorum vnius mensis, vel diei partem habere poterit, &c. Possit etiam vna familia Religiosa aliam æmulari, prout alicubi fieri memini, imò etiam prouocare.

Mucta sæpius habenti constituenda.

ADDITIO IX. erit colloquium eâ de re frequens instituere, & ad alios sermonem, ac conniti vt ad similem virtutẽ acquirendam etiam ipsi elaborent: virtutis enim amor, verbi gratiâ, castitatis, in se, atq; aliis eam nos amare compellit; ac vitium contrarium odisse. Ideò rectè S. Xauerius curabat, vt qui superbiæ tumorem vellet deprimere, de humilitate ad alios dicendo, se adhortaretur. Notandum autem, hæc quidem ferè dici pro vitio extirpando, sed propè eadem in virtute acquirenda esse obseruanda. Certè amore virtutum potiùs, quàm vitii insectatione plerique iuuantur: quia fortiùs ac suauiùs amore trahimur; etiamsi ordinariè præstaret inchoare à vitio, vti lolio extirpando & persequendo, deinde ad virtutem inserendam pertransire. eodem tamen pænè res redire videtur, quidquid id est, cõstantia vtrobique adhibenda est. Ideoq́ue ferè à facilioribus inchoãdum, violentia omnis vitanda, cùm hoc opus totumDei sit, & ab illius gratiâ pendeant vniuersa: cui proinde vni confidendum, vni tribuendus profectus, non industriæ nostræ: aliàs certè non proficiemus, quod altè in animum tuum proinde dimitte. *Dignatus es*, vt sup. pag. 10.

Colloquium de virtute proposita sæpè instituendum.

Perseverantia necessaria. Nota diligenter.

IACVLATORIÆ

Quæ cuiuis virtuti applicari possunt.

PRIMA, O IESV, *vnica virtus mea*: Secunda, *doleo de inobedientiâ illâ meâ, v. g. propter te*: Tertia, *Et statuo ad gloriam tuam coram te*: Quarta, *cùm pulsabitur*: Quinta, *quia, v. g. ita vis, sincerè obedire.*

Pars prima huius iaculatoriæ diffidentiæ sui actũ habet: Secunda, contritionẽ: Terria, intentionẽ cum proposito & actu præsentiæ Dei: Quarta occasionẽ: Quinta, motiuum.

Medi-

Meditatio pro vitio generatim hæc esse potest.

COMPOSITIO LOCI. Considera, hominem huic vitio obnoxium, inde Christum vel D. Virginem, aut Sanctorum aliquem coram Deo istâ contrariâ virtute ornatum.

PVNCTVM I. Vitij naturam & causas, quod eius obiectum, quæ origo, quis finis (breuissima scilicet voluptas) considera. Secundò, eius gradus veluti ad infernum tendentes, & in quo tu sis. Tertiò, fœditatem illius ex naturâ ipsâ, quia pugnat cum ratione naturali, hominemque dedecet. Quartò, occasiones eius, quàm frequentes; quamque stolidum, cùm quis ex iis summum & æternum præmium colligere possit, damnum facere, vel bonum omittere, quod numquam recuperari possit. Quintò, considera quod vno heroico actu sæpè abundantia gratiæ acquiratur; & contrà, si quis occasiones respuat, etiam gratiâ quâ iam vti potest, fortè omninò priuandus sit, immò salute. Sextò considera, omittere occasiones, esse præbere & augere hosti vires, quem sine iis experti sumus esse fortiorem. & certè si aliquando superare te velles, cur non modo? Septimò, vide signa vitij an in te sint, vt tibi non blandiaris. *Vitij natura &c. consideranda.* *Occasionē virtutis respuendo, aliquando etiam salus amittitur.*

Hæccine vera, vt sup. pag. 7.

PVNCTVM II. Considera incommoda grauia ex vitio manantia; Primò, temporalia; Secundò, spiritualia, & impedimenta salutis ac perfectionis, id est, summi boni; Tertiò, quanta ex eo sequatur animi perturbatio. Secundò, considera sententias graues sacræ Scripturæ, Sanctorum, Sapientum, commune iudicium bonorum omnium, & quid regulæ tuæ ac viuendi institutum à te flagitet. *Hæccine vera,* vt sup. pag. 7. *Incommoda vitij vide.*

PVNCTVM III. Considera Primò, exempla quibus detestatio vitij appareat, ex sacrâ Scripturâ, historiâ sacrâ & Sanctorū, ciuili vitâ, itē familiaribus, & vitâ cōmuni homi- *Exemplo alterius sæpe.*

hominum, quâ vitio illo N. infectos pœnâ, quo contrariâ virtute præditos, præmio dignos æstiment. Secundò considera, quàm placeat hoc vitium diabolo, & quo pacto per vitium veneno voluptatis, mortem propinet; quòd si habeas, sit fastidio; si desideres, inexplebili desiderij & inquieto te cruciet. Tertiò considera, si in hoc te mortificaueris, Deum ab alterâ parte quasi coronam & ineffabile gaudium pollicentem; quia gaudium virtutis opus sequitur, tam in hâc vitâ, quàm in futurâ: & quàm stolidum hosti credere potiùs, quàm Saluatori amantissimo. Quartò considera, quid amico hâc in re consuleres, & in morte fecisse optares, &c.

Haccine firma fide, &c. vt sup. pag. 8.

Meditatio pro virtute acquirenda.

Quid sit virtus.

PVNCTVM I. Considera, virtutem nihil aliud esse quàm habitum, quo animus hominis sanatur, ac velut cæcus illuminatur, claudus ambulat: & quandoquidem hæc in corpore ita optemus, quantopere ea in animâ optare oportet. Secundò quòd sicut se homo à vitiis corporis, v.g. cæcitate, curare non potest, ita nec ab vllo vitio animæ sine Dei singulari gratia, quidquid adhibeat remediorum, &c. cùm omnia tantùm operentur quantum illis tribuit Deus: ideoque totum illi tribue. Tertiò, cogita triplicem esse virtutem, Politicam, Hypocriticam, & Veram. Et quæ hæc? quæ sincerè Deum amat, eique verè placere studet, quâ animâ se ornat, vt velut sponsa sponso placeat. Hunc finem habe ob oculos positum, huc toto pectore aspira.

Credo tibi, &c. vt suprà pag. 7.

Effectus virtutis, &c.

PVNCTVM II. Considera virtutis naturam, effectus, causas, finem gradus; hi autem sunt. Primò, propositum acquirendæ virtutis; Secundò, fortitudo aduersus tentationes & difficultates; Tertiò, delectatio in vsu virtutis. Attende etiam, quid in intellectu, quid in voluntate, quid in externis, & operatione efficere soleat, & quo-

modo

modo pot :: tiæ tuæ erga illam versentur; signa denique & occasio ı s Secundò, considera pulcritudinem & honestatem, q.àm rationi conformis sit, quàm decens Christianum & Religiosum. Tertiò, quàm procul ab hâc fueris, & sis. Quartò, quanta eius necessitas. *Hæccine vera*, vt sup. pag. 7.

Pvnctvm III. Considera virtutis commoda. Primò, animæ illius quietem & tranquillitatem, & ordinationem, in quâ ipse imperat. Secundò, etiam corporis robur, quia virtutes, dum sedant passiones, corpus vegetum reddunt. Tertiò, incommoda ex virtutis defectu, sæpè enim ô quoties fit, vt parua res in speciem, non sublata per virtutem, impediat bona plurima, sitque velut obex ostium claudens deliciis spiritualibus. *Commoda virtutis.* *Res parua quantùm sæpè noxia.*

Hæccine vera, vt sup. pag. 7.

Pvnctvm IV. Considera sententias graues sacræ Scripturæ; Secundò, Sanctorum; Tertiò, sapientium; Quartò, bonorum commune iudicium; Quintò, regularum si Religiosus es, obligationem; Sextò, media, quibus Sancti vsi sunt. *Auctoritas Auctorum.*

Pvnctvm V. Considera exempla, ac primò quidem in Deo opt. max. (vt docet D. Thomas in opusculo de Diuinis moribus, quos imitandos proponit) Christo Domino, B. Virgine, velut tibi in particulari data ac relicta, item in Sanctis, Philosophis, & aliis; postremò in familiaribus. *Exempla eorum.*

Pvnctvm VI. Considera Primò, quàm grata sit Deo virtus. Secundò, gloriam & laudem eorum qui hâc claruerunt in hoc mundo, tam Sanctorum, quàm Philosophorum. Tertiò, præmium cæleste quod virtuti debetur, & certanti bonum certamen à Domino tribuetur. *Hæccine firma fide*, vt sup. pag. 8.

Alia Meditatio esse potest de Jaculatoriis aliquibus juxta secundum orandi modum, de quo c 9. l. 1.

Vide Exercitium quod suprà habes, post examen, nam huc etiam pertinet.

IACVLATORIÆ.

Psal.5. *DOmine, deduc me in iustitiâ tuâ, propter inimicos meos, dirige in conspectu tuo viam meam.*

Psal.79. *Qui regis Israël, intende, qui deducis velut ouem Ioseph.*

Psal 39. *Deus virtutum, conuertere, respice de cælo, & vide, & visita vineam istam, & perfice eam quam plantauit dextera tua.*

Psal.37. *Domine, ante te omne desiderium meum, & gemitus meus à te non est absconditus.*

Psal.118. *Exitus aquarum deduxerunt oculi mei, quia non custodierunt legem tuam.*

Ib... *Iniquitatem odio habui, & abominatus sum: legem autem tuam dilexi.*

Psal.38. *Ab omnibus iniquitatibus meis erue me: opprobrium insipienti dedisti me.*

Psal.50. *Ampliùs laua me ab iniquitate meâ, & à peccato meo mũda me.*

SEPTIMÆ IMAGINIS ANNOTATIO.

Prouide actiones tuas; ac de iis coram Deo dispone, ad gloriam magni nominis eius.

COnsidera, quæ agenda hodie, hâc *A* horâ, atque perinde quasi in stadio curreres, *B* opera ac passus dirige ad metam, id est, ad Dei gloriam, *C* corde ardenti: certoque scias, te sine *D* gratia Dei nihil posse. ea itaque postulata, opera tua fac, velut in *E* pondere, numero & mensurâ, & non aliter, quàm si *F* mors sequatur, *G* Angelusque & *H* dæmon te tuaque omnia vigilanter obseruent. Imò *I* bona opera ita fac, ac si tibi *K* sepulcrum iam foderetur. Neque hoc tantùm, sed opera tua perfice *L* Christi Sanctorumque exemplo; quæ *M* Angeli Deo offerunt. Ante omnia autem semper aduerte, ac memineris *N* Deum te, cum cælesti curia semper intueri.

CAPVT

N
M
M
H
G
D
B
B
C
L
F
I
K
L
B
I
E
A
imitare
1234
5678

CAPVT V.

Exercitium de Consideratione rerum agendarū.

COMPOSITIO LOCI erit, constituere se coram Deo, eiusque curiâ, ad vitam & viam æternitatis ordinandam.

ORATIO, vt suprà.

PVNCTVM I. Considera, perfectionem rectè colligi posse, imò debere, ex perfectione actionum nostrarum; adeò vt verè is perfectus dici possit, qui illas accuratè atque perfectè exequitur. Vide igitur vt actiones tuas in dies perficere coneris, &, quod in Deuteronomio monemur, iustè quod iustum est persequaris. ab operibus enim tuis profectum tuum noscere debes, & ex illis velut fructibus incrementa virtutis interioris. Neque enim sat est benè operari, id est, fructum aliquem reddere; sed elaborandum vt semen gratiæ Dei, trigesimum, sexagesimum & centesimum fructum proferat, & talenta eius maximas vsuras ad diuinæ maiestatis maximam gloriam, & nostram vtilitatem. Attende quàm indignum, cùm possis ex agro cordis tui centesimum colligere fructum, cùm Dominus illum toties imbre gratiæ & sanguinis sui irrigauerit, exiguum reddere, id est, orationes atque actiones tuas imperfectè facere. Fertur D. Bernard. in matutinis Horis vidisse Angelos, qui Fratrum orationes scriberent, aliorum quidem auro, aliorum argento, aliorum aquâ, aliorum etiam prætermitterent. Considera itaque opera tua, & quomodo ab Angelis scribi digna sint, ac totius diei opera percurre. *Hæccine vera,* &c. vt sup. pag. 7.

Perfectio in quo sita sit.

Deut. 6.

Talenta Dei diligenter impendenda.

Fructus centesimus colligendus.

PVNCTVM II. Considera, in omni actione tria tibi esse consideranda; Primò in Deū; Secundò, teipsū; Tertiò, rem agendam. Primò, inquam Deum, tanquam finem, & à cuius tibi voluntate recedere nefas sit. Videndum igitur ante omnia, quem ille finem rebus, & omnium actionibus statuerit, & eo tamquam ad scopum ocu-

Attende ad finem tuū, ô homo.

oculus, pes atque omnis actio dirigenda. Secundò, attende Deum tibi præsentem & paratum esse, vt voluntatem timentium se faciat. Vt verò id fiat, & ab illo vt causâ primâ tu mouearis, necesse est, vt illi coniunctus sis, nihilque aggrediare, nisi ex voluntate eius: aliàs siquidem vtiliter operari non potes, neque ille tibi cooperabitur, etsi concursum non sit negaturus. Nónne hoc est quod monet Psalmista dicens, Nisi Dominus ædificauerit domum, in vanum laborauerunt qui ædificant eam? nisi Dominus custodierit ciuitatem, frustrà vigilat qui custodit eam? frustrà certè nititur ædificare turrim, qui sumptus non habet ad perficiendum. Implora igitur humillimè auxilium eius, vt scias finem eius, & ad eum tua consilia dirigere possis, deinde fiduciam omnem in eo colloca, & anxietatem depone consilio Apostoli dicentis: Nihil solliciti sitis, sed in omni oratione petitiones vestræ innotescant apud Deum. & alterius: Omnem sollicitudinem vestram proiicientes in eum. Inquietudo enim Dei gratiam, & nostram eneruat industriam, atque in eâ, vt in tempestate, rectum iter tenere perdifficile est: si qua igitur occurrat, perseuera in oratione cum Christo Domino in horto, donec tranquillitas reuertatur. Attendere denique, vt suprà dixi, debes teipsum, quodque ex te possis nihil, atque à Deo pendeas, velut à sole radius, ab artifice malleus, à scriptore calamus. vt meritò Scriptura dicat: Deus operatur omnia in omnibus. & quidem ad salutem vtiliter neminem absque gratiâ operari posse, fide certum est.

Fiducia in Deo locanda. *Psal. 126.* *Lucæ 14.* *Solicitudo in Deum iacienda.* *Philip. 4.* *1. Pet. 5.* *Diffide tibi, si crescere vis.* *1. Cor. 12.*

Credo tibi, vt sup. pag. 7.

Præsentia Dei.

PVNCTVM. III. Considera, quomodo rem agendam, seu actiones tuas perfectè agere possis, & quàm certò id futurum, si Deum vt præsentem agonothetam semper intuearis. Secundò, hostem, qui te obseruat vt arguat, & Angelum vt rectè facta annotet, quæ deinde Dominus coronet. Tertiò, attende vt in pondere, numero, & mensurâ tua facias vt Deum imiteris. Quartò, scito etiam

ad

ad perfectionem plurimũ conducere, si exemplum Christi & Sanctorum tibi sæpissimè proposueris. Quintò, si animi libertatem & quietem diligenter custodieris: mox enim vt illam quis perdit, quasi extra orbitam positus est, & palmes extra vitem; qui tamen fructum ferre non potest nisi manserit in vite. Sextò, considera, facienda omnia ac si nouissima foret hora, & hoc vnum agendum tibi supersit in hâc vitâ, quod præ manibus habes: sufficit enim diei malitia sua. Neque consideres velim, seu valdè attendas molestiam in hâc accuratâ agendi ratione: etenim persuasissimum tibi esse debet, *optimam esse vitæ rationem deligendam; & certo certiùs, breui consuetudine fore iucundam.* Denique considera, quid post actionem faciendum sit: multi enim, quod vitandum esse monet Spiritus sanctus, in fine corrumpunt, dum post rem benè actam, sibi quodammodo eam tribuunt, & non auctori Deo. Quod diligentissimè caue, & te considera, velut instrumentum, velut lucernam, cui lucem Deus imposuerit, quæ per te lux erit quidem, sed subobscurè vitio tuo. Defectus etiam sedulò obserua, vt prudenter aliàs eosdem deuites.

Quies animi seruanda.

Ioan. 15.

Matth. 6.

Nota diligentèr omnia consuetudine facilia fieri.

Quid post actionem faciendũ.

Exercitium, quo quis actiones suas Deo offert.

LOQVAR *ad Dominum meum, cùm sim puluis & cinis, & tanquam nihilum ante te. quis plantauit vineam, & non comedit ex eâ? quis seminat, & non colligit fructum ex eo? Ecce ego vinea tua, Domine Deus meus, optans fructum reddere in tempore suo ego ager ille, & terra sæpè superuenientem bibens imbrem, sæpè gratiæ tuæ sole illustrata, sæpè sanguine irrigata, sæpè sarculo interioris monitionis correpta & purgata; vt videres ex me fructum, vitulos labiorum meorum, fructum manuum mearum. Accipe igitur à seruo tuo, à filio ancillæ tuæ: accipe quos tibi, Pater benignißime, à Dominâ & matre meâ, Beatißimâ Virgine* MARIA, *cui nos*

Genes. 18

Humiliatio sui.

Oseæ 14.

Genes. 27. *omnes in cruce commendasti matri, eductus offero cibos, quibus ipsa te vesci libenter nouit, induit illa me gratiâ tuâ, vestimentis valdè bonis, vt esset anima mea accepta, eiusq; odor, sicut odor agri pleni, cui benedixisti de rore cæli, & de pinguedine terræ, nihil enim hic ex amoris mei putidissima cloacâ exhalare permittam, sed puro & sincero amore tam benefici creatoris, liberalissimi redemptoris, dulcissimi sponsi animæ meæ, omnia facere decerno, vt tibi placeam.*

Intentio recta.

1. Cor. 4. *Mihi jam pro minimo est, vt ab hominibus iudicer, aut ab humano die. Diē enim hominis non desidero, tu scis; sed ad te sunt oculi mei, qui habitas in excelsis: tu omnes, scio, gressus meos consideras: sed & obseruat etiam hostis, vt me accuset; Angelus, vt tuâ gloriâ me ornet. O Deus, scio absque te nihil possum, imò neque vt oportet, velle possum: sine te enim velle meum teneret inimicus, & indè faceret catenam mihi. ambulabo igitur coram te, velut si nouissima dies foret: curram, vt accipiam brauium, quod es tu Deus meus, Deus cordis mei, & omnia. O quàm concupiuit anima mea desiderare & facere iustificationes tuas in omni tempore! Sed potissimùm desiderauit te in desolationis nocte, & de manè vigilare ad te; vt amplectar te, & quotidie quasi incipiā, quæ quidem retrò sunt relinquens & ad ea quæ anteriora sunt extendens meipsum. Vt verò id facere possim, in matutino interficiā omnes peccatores terræ; & manè ad te orabo, Domine, manè exaudies vocem meam, & illuminabis faciem tuam super me.*

Diffidentia sui.

Psal. 118.

Phil. 3.

Psal. 100.
Psalm. 5.
Psal. 103.

Applicatio ad Communionem.

Orieris ô sol justitiæ, in corde meo. Quid dico? Tu æternum verbum quasi rursum infinitâ dignatione ad inuocationem Sacerdotum, Caro factū habitabis in me, & videbo gloriam tuam, gloriam quasi vnigeniti à Patre, plenum gratiæ & veritatis, & superamabilissimæ charitatis. Cùm verò oriaris in me, nónne tenebræ vitiorum meorum dissipabuntur, & pones fines meos pacem, & adipe frumenti satiabis me? O quàm dilecta tabernacula tua, Domine! altaria tua, Domine virtutū! veniam, & offeram tibi cum omni reverentiâ in conspectu tuo sacrificium, corde contrito & humiliato; & scio, non despicies: sed respicies in faciem Christi tui, & misereberis mei in terrâ desertâ, inuiâ, & inaquosâ: ideò enim jam in conspectu

Psalm. 83.

Oblatio sui.

spectu

ſpectu tuo apparui tibi, vt videam faciem, & infinitam caritatem tuam. Deinceps verò. Domine, dirigam in conſpectu tuo viam meam, & opera manuum mearum reſpicies, vt faciam omnia in pondere, numero & menſurâ: nam quod factum ſemel, infectũ, ſcio, numquã erit. Docebis me vias tuas, vias caritatis & amoris, vt mitis & humilis corde, neminem lædã, ſed te ſequar benefaciendo, & quoad poſſũ, amando omnes, maximè inimicos meos; quæ enim ſeminauerit homo, hæc & metet.

Opera noſtra ſemel facta quaſi æterna.

1. Cor. 3.

Si neceſſitati parendum erit, & opportuerit nutriri & recreari corpus hoc quod corrumpitur, & aggrauat animã; vt jumentum erit illud apud te, & propter te nutrietur, & de neceſſitatibus meis erues me vnicum refugium meum. Denique tuus ſemper ero, vt tu meus es, & in te ſperabo, ac dum tẽpus pœnitentiæ eſt, expiabo gratiâ tuâ delicta mea, & ſic ibo infelix ego homo ad veſperam: ſicut enim mercenarii, dies mei; donec adſpiret dies, & inclinẽtur vmbræ; & venias, & aſſumas me ad te ipſum. Ne verò venias mihi ſicut fur in nocte, exſpectabo te omni horâ, vt fidelis ſeruus, donec venias, & recorderis mei, donec clamor fiat, donec janua aperiatur, donec introducas me, donec intrẽ in ſanctuariũ tuũ, donec abſtergas omnem lacrymam ab oculis meis, donec dicas, vt requieſcã à laboribus meis, donec audiam; Euge ſerue bone & fidelis, intra in gaudium Domini tui; donec oſculeris me oſculo oris tui, & videam te deſiderium oculorum meorum, & amplectar & ſtringam in ſæculum, & in ſæculum ſæculi. Amen.

Sap. 9. Corpori quid tribuendũ.

Iob. 7. Cant. 4. 1. Theſſ. 2.

Matt. 25. Cant. 1.

Praxis ad rerum agendarum conſiderationem.

OPTIMA eſt, actiones ſuas Primò diſtinguere in quotidianas, hebdomadarias. menſtruas, annuas. Secundò, eas expolire ad exemplar Chriſti Domini & Sanctorum; exercendo Deipræſentiam, puram intentionem, vt in Meditatione dictum eſt. Tertiò, eas ſic deſcribere, & quaſi diarium, aut vitæ normam circumferre, ad quam in examine ſe examinet velut ad lineam.

Actionum diſtinctio.

Fructus

Fructus spiritualium exercitiorum.

Fructus qui ex vſu exercitiorum huiuſmodi ſpiritualium prouenit; Primus eſt, tranquillitas animi: ordo ſiquidem eſt cauſa pacis. quocirca vbi actiones ordinatæ ſunt, & exercitia definita, pacifica eſt anima, nouit quid & quando agendum, cogitationum volubilitatem corrigit; & pijs ac ſanctis prauas, aut minùs decentes facilè depellit. Accedit, quòd exercitia ſic velut lege præſcripta, ſollicitè ſeruare quiſque conetur; atq; ita non facilè deficit, imò verò profectum curat, & facilè diſcernit conſiderando, an feruentiùs, an remiſſiùs, ſolitis exercitijs incumbat.

Cauenda multitudo & nimia frequentatio exert.
Prov. 4.
Pſalm. 63.

Obſerua tamen, neminem ſe obruere debere aut multitudine, aut frequentatione: ſed exemplum Sanctorum ſequi, quorum ſemita vt lux ſplendens paulatim creſcebat vſq; ad perfectam diem. Ibant illi de virtute in virtutem, donec viderent Deum deorum in Sion. Ordinanda ergo exercitia ſunt, iuxta cuiuſque ſtatum, ætatẽ & profectum; ita vt facilè perpetuari poſſint; cum inconſtantia & dedecat, & plurimum noceat: idcirco lectioni oratio, orationi labor & corporalis exercitatio, gratâ viciſſitudine ſuccedere debent.

Laur. Iuſt. de conuerſ. Monach. cap. 10.

Diſce igitur quantopere iuuet ad vitæ ſpiritualis profectum, certa exercitia, & ordinatas actiones habere; vt pulcrè Laurentius Iuſtinianus: Maximi, ait, periculi res eſt, prout ſuggerit animus velle degere; quare omnia tempora ordinanda certis virtutum exercitijs, ſicut & actiones. Idque pro cuiuſque guſtu & ſpiritu. Neque enim ſanctus Spiritus, qui multiplex eſt in donis, vnâ omnes viâ ducit, & ſæpè nocet eum inſpirantem non ſequi; quare hæc exercitia pro exemplo eſſe poſſunt, vt quiſque hæc vel ſimilia ſibi propria, quod omnino commendatur, aſſumat; & in eo perfectionem ſuam poſitam eſſe ſciat, ſi ſua perfectè faciat, etiam minima quæque. Hinc in Religionibus, maximè in Societate noſtra, à Spiritu ſancto minima quæque, imò etiam motus directi ſunt: & regulæ temperandi victum, exempli gratiâ, poſitæ videntur à S. Ignatio fundatore noſtro: qui ſecutus in eo S. Bonauenturam, ſimili modo ſuos inſtituentem. Eccleſia verò mater quam accurata in omni diuino officio! vt minuta videri poſſit ei, qui neſcit eam à Spiritu ſancto gubernari. Sicut enim ille in veteri teſtamento Noë omnia quæ circa arcam; & rurſum quæ circa tabernaculum Moſi; ac quæ circa eiuſdem fabricam deinde Beſeleeli etiam minutiſſima reuelauit: ita in templo cordis noſtri omnia accurata eſſe deſiderat, & in ijs ſibi complacet. Ex hoc ſenſu S. Ephrem iubet Superiores, ſingulorum obſeruare inceſſum, motum, geſtum, habitum, vt

Perfectio in eo ſita eſt quod perfectè tua facies etiam minima.

Templi Salomonis perfectio.
Ephrem. ſer. de vitâ ſpirituali.

ad

ad optimum ea statum firmumq; reducantur. Magistri enim non solùm elementorum discipulis, ait, figuras ostendunt, sed etiam minima quæque puncta distinctionesque proponunt; perfectio enim in paruis consistit, vti enim domus perfecta non est, quæ muros, tectum, ostium habet: neque imago, quæ caput, ventrem & pedes habet, sed in quã singula affabrè sunt picta: ita est in animâ nostrâ.

Perfectio consistit in paruis.

Obserua illusionem dæmonis hanc esse maximã, vt ista minimi fiant, solidaque alia appellentur, aut æstimentur sine istis; nulli enim faciliùs quàm hi diffluunt: quia qui contemnit minima, paulatim decidit.

Illusio dæmonis. *Eccli. 19.*

Modus quo actiones ordinandæ sunt, meditatione suprà positâ continetur: vt perspicuum tamen magis sit, exemplum dabo.

Est quispiã solitus audire Sacrum, sed absq; reflexione: perficere se cupit; pridie tempus designabit, statas preces, imò cogitationes de mysterio tanto inter eundum, in ipso, & cùm redeundum: egressurus domum, intentionem renouabit, rediturus Deo gratias aget, &c.

Quæret aliquis an melius non foret, prò re natâ eleuare cor, & exercitia assumere.

Cur statâ exercitia Sancti velint.

Respondet ad hoc D Bonauentura, & alij: sic enim vitæ series numquam ordinata esset. sed quemadmodũ de Meditatione dici solet, parandam meditationem; si tamen Spiritus aliò ducat, sequendum: ita hic facere conuenit, cùm alligare sese ita non oporteat; sed inconstantiam tamen vitare. Quemadmodũ enim, dũ ventus secundus aspirat, remis nõ est laborandum; ita dum Spiritus sanctus spirat, statis nõ est inhærendum, sed sequendus Dominus quocumq; ierit.

Spiritus sequendus.

Cauendum verò, ne, vt in sacratissimis rebus fieri solet, ex vsu abusus nascatur, ex frequentatione remissio: sed in meditatione aperire os; & attrahere spiritum oportet, vt spiritu incipientes, spiritu perficiamus.

In vsu cauendus abusus.

Neq; etiã, quod aliquorum vitium est, mox vt in aliis aliqua probantur, sua quis deserere debet, atq; illa amplecti. Curiositatis & vanitatis id sæpè est, si inconsideratè fiat. Vnusquisq; enim donum habet à Deo, non tamen ideò vetatur, quo minus Sanctorum vestigiis insistat, & ea legat: ideò enim Dominus eorum exercitia voluit edi: ideoq; hîc subiiciã S. Bonauenturæ exercitia. Plura seu diariũ copiosius pòst Deo bene iuuante dabitur, velut exemplar è variis collectum: quo occasio detur sapienti, ac paruulo via monstretur.

Exercitia non facilè mutanda.

Dignatus es, &c. vt sup. pag. 10.

IACVLATORIÆ.

Pro oblatione actionum suarum.

Psal. 118. P*Ortio mea Domine, dixi, custodire legem tuam*, in omni scilicet actione.

Psal. 61. *Nonne Deo subiecta erit anima mea? ab ipso enim salutare meum.*

Psal. 39. *In capite libri scriptum est de me, vt facerem voluntatem tuam: Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei.*

Psal. 118. *Tuus sum ego, saluum me fac, quoniam iustificationes tuas exquisiui.*

Ibid. *Suscipe me secundùm eloquium tuum, & viuam, & non confundas ab expectatione meâ.*

S. Bonauenturæ exercitia quædam spiritualia.

In fine opusc. tom. I.

VT in virtutibus conserueris, oportet te habere exercitia spiritualia, quibus animum tuum occupes; quia nisi sic, non poteris in virtutibus perseuerare.

Primò igitur exercebis te in oratione, tali modo, & temporibus istis feruenter. Ante cuiuslibet operis, vel acti inceptionem, Dominum inuocabis, & modicum orabis, cum tali oratiunculâ: *Deus in adiutorium meum intende: Miserere mei Deus*; vel eiusmodi. Item, quandocumque audis campanam sonare, orabis; vel quando audis pulsare horas. Has orationes feruenter ab intra facias: quod si iuxta alios fueris, illi non considerent quòd ores.

Quid faciendum cùm sonat hora.

Secundum tuũ exercitium erit istud: videlicet, vt feruẽter proponas quandocumque audis sonare campanam, generaliter te emendare, breuiter, cum oratione per morulam vnius Pater noster. Antequam notabile opus facias, breuiter cogitabis, qualiter proposuisti te habere in priori proposito. Item, de manè semper proponas, qualiter te per totam diem velis habere; & hoc, antequã facis facta tua extrinseca, & quando facis factum aliquod, cogitabis breuiter, qualiter proposuisti. Item, ter, vel quater in die propones feruenter contra superbiam.

Cogitanda singulis diebus hebdomadæ.

Tertiũ exercitiũ erit, de aliquo bono cogitatio, quando tempus vocauerit. Habebis enim qualibet die vnã memoriã specialẽ, de quâ cogitabis sępè, & ad quã cursũ habeas. Habebis enim Dominicâ die, de regno cęlorũ; feriâ secundâ, de extremo iudicio; feriâ tertiâ, de beneficiis Dei; feriâ quartâ, de morte; feriâ quintâ, de pœnis inferi; feriâ sextâ

de paſ-

de passione Domini, Sabbato, de Dominâ nostrâ, & peccatis propriis. Passionem tamen Domini in qualibet die, cum materiâ diei, & cũ beneficiis Dei habebis. Et in qualibet horâ matutinâ, Primæ, Tertiæ, &c. de passione illius horæ, cum pauco de materiâ illius diei cogitabis. Sic igitur cogitando, & tua facta faciendo, spero, quòd tempus competenter expendes.

Quartum exercitium erit, vt quotidie te exerceas in operibus humilibus & despectis: semper eligere locum vilissimum, & teipsum ex toto corde despicere, nulliusq́; laudis dignum te reputare, sed totũ adscribere Deo: siue lauderis, siue vitupereris, non curabis. Esto considerans teipsũ. & inuenies, quòd nõ es aliquâ laude dignus, sed omni opprobrio dignissimus. Cùm enim es iuxta alios, habebis te taciturnè, verecundè & mansuetè, tamen sicut decet. *Humiliatio frequẽs.*

Quintum exercitium erit, vt omnia signa superbiæ deuites: scilicet, clamorem in loquendo, & sic de aliis.

Sextum exercitium erit, vt sæpè consideres in quibus te malè habeas, vbicumq́ue fueris, & non permittas aliquod paruum vitium transire, non iudicatum; quia, qui parua non reputat, in maiora sæpè cadit. *Oculi custodiendi.*

Septimum exercitium erit, vt præcipuè, vbicumque fueris, oculos tuos custodias: quia ex incustodia oculorum, infinita mala eueniunt. Ergo præcipuè custodi oculos.

Octauum exercitium est, considerare aliorum bona, & non mala. Cùm enim videris aliquem peccantem; cogitabis, quòd si ipse haberet tantam gratiam à Deo, sicut tu ipse, multò feruentius emendaret se, quàm tu. Si autem videris aliquem aliquid boni facere, cogitabis, qualiter illud posses imitari.

Nonum exercitium erit, vt omnia quæ videris, & audieris ab hominibus, ad bonum trahas: & sic, non suspicaberis.

Decimum exercitium erit, vt semper, vbicumque fueris, habeas te morigeratè & compositè ab extrà, ne aliis adhibeas malum exemplum: quia interior incompositio, est signum indeuotæ mentis.

Vndecimum exercitium erit, vt semper, vbicumq́ue fueris, videas, vt illud non facias, cum quo alicui possis præbere malum exemplum, vel vnde alius posset suspicari: quia valdè periculosum est aliis præbere malum exemplum. *Caue diligenter dare malum exemplum.*

Duodecimum erit, viriliter tentationibus resistere, & à carnalibus te abstinere, & abstrahere.

Vltimum erit, vt semper stes in timore, & habeas te verecundè: & ita custodi te solus, sicut quando es cum aliis. Nam Deus omnia videt quæ facis.

Hæc exercitia in communi, in quantum potes, facere studebis: & Dominum diligenter rogabis, vt velit tibi dare gratiam, ad faciendum ea, quia sine ipso nihil potes facere, &c.

Redeam ab exterioribus ad interiora; ab interioribus ad superiora conscendam, vt possim cognoscere, vnde venio, aut quò vado: quid sum, & vnde sum. Vt ita ex cognitione mei valeam peruenire ad cognitionem Dei. Quanto namque in propriâ cognitione proficio, tanto ad cognitionem Dei accedo. Vnde venio? secundùm exteriorem hominem de parentibus illis, qui me fecerunt antè damnatum, quàm natum; peccatores peccatorem in peccato suo genuerunt, & de peccato nutrierunt. Quid sum ego? homo, de humore liquido. Sum enim in momento conceptionis de humano semine conceptus, deinde spuma illa cata modicùm crescendo caro facta est: posteà plorans & eiulans traditus sum huius mundi exilio. & ecce, iam maior, plenus iniquitatibus, iamiam præsentabor ante districtum iudicem: tunc dicetur de me, Ecce homo, & opera eius. Cogita hæc profundiùs.

Cognitio sui peruti-lis.

Dignatus es, vt suprà pag. 10.

E
I
K
A
B
D
C
H
H
H
G
F

OCTAVÆ IMAGINIS

ANNOTATIO.

Considera crebrò quæ tibi aduersa accidere poßint, & animum ad ea præpara.

PRæuide mala, & incommoda quæ tibi etiam hodie euenire poſſent, ac memento te hac communi lege natum, & vocatum, vt crucem tuam portes, cum *A* Chriſtò, & poſt ipſum intres in gloriam. Amplectere itaq; crucem cum *B* ſancto Andreâ, & te *C* Tobiæ ſenioris, ac *D* Iobi, aliorumq; Sanctorum exemplis corrobora: à Dei enim magna *E* charitate, ſecundùm vires tuas, crux tua ab omni retrò æternitate appenſa eſt, & quaſi per *F* Angelũ ad te miſſa. hanc ſi detrectes, grauiorem *G* diabolus imponet. Deo itaq; te permitte, vt te ducat dirigatque: ſolus enim nouit *H* exitus viarum; & caue ne proprio ſenſu viam eligas, omnium ignarus, ætque hac te conſideratione ſolare; *I* crucem vnius horulæ *K* æterno præmio compenſari.

CAPVT VI.

Exercitium de Consideratione malorum, quæ nobis accidere possunt, ac primò de tolerantiâ alienorum defectuum.

Patientia in viâ vitę maximũ præsidium.

RECTE agere,& pati fortia ac dura Christianum est: quantum autem à viâ rectâ nos mundus blandiendo diuertere nititur,tantùm aduersis pressi sæpenumero sponte ab eâ declinamus, vnde meritò Philosophus in his duobus sapientiam locabat: sustine & abstine.Igitur ad sustinendum mala vitæ huius hoc exercitio Dei gratiâ te comparare potes,animumq; ad ea præparare:Tela enim,vt vulgò dicitur,præuisa minùs feriunt;& nos, ait Gregorius, tolerabilius mundi mala suscipimus,si contra hæc per præscientiæ clypeum munimur.Ideò quotidie manè,vt iam aliquoties dictum est, illa prouidentiâ nostrâ quasi præcipere oportet, atque aduersus fortuitos hostium incursus animę nostræ portas habere diligenter custoditas,& perpetuos excubitores. Postquam igitur ea,quæ agenda nobis sunt,disposuerimus,oculum ad patienda conuertamus; & simul ad Deum qui summâ bonitate ac æquitate omnia moderatur & appendit, ad Christi Domini nostri,Sanctorumque exempla;ad æterna præmia, quæ tribulationi vnius horæ reponuntur. Nec parum iuuerit attendere viam crucis vnicam esse, quæ ducit ad vitam; cæteras ambagiosas & exitum habere infelicem, etsi initia blanda & amœna. Illud verò maximè quietum animum reddit;neminem scire mortalium quæ via sibi salutaris sit;ac proinde vnum illud esse in re incerta certissimum consilium, diuinæ sese committere prouidentiæ.

Greg.hom. 35.in Euang.

Attende diuinam prouidentiam

Via crucis vnica est ad vitam ducere.

Remedium efficax malorum.

Meditatio

Meditatio prima de eodem.

COMPOSITIO LOCI erit ſtatuere ſe coram Crucifixo pro peccatoribus orante & moriente.

ORATIO, vt ſuprà.

PVNCTVM I. Conſidera Primò, in hoc vniuerſo, à Domino ita omnia creata eſſe, vt licèt perpetua ſit elementorum pugna, ſit tamen etiam pulcerrima, & maximè concors diſcordia ac harmonia. Quod verò in qualitatibus corporum eſt, idem valet in animis, quibus eæ ſubſeruiunt & quaſi inſunt. Itaq; cùm ſint homines omnes diuerſi temperamenti & conſperſionis, vt Gregorius loquitur, diuerſaque item facie & voce, ſunt etiam eorum diuerſi planè ſenſus & iudicia; vt apparet in pueris & viris. Horum quàm ſint diſcrepantes ſententiæ de re eâdẽ, nemo ignorat: idemque de omnibus ſentiendum; cùm non minùs, imò magis, differat vir à viro, quàm vir à ſeipſo puero. Trahit omnes diuerſa, & vnũquemq; ſua voluptas. Nihil ergo mirare, qui in omni omnino creaturâ tantam vides varietatẽ, iudiciorum ſimiliter eſſe & affectionum, patienterque tolera; neque ſenex, pueros ſenes; nec iuuenis, ſenes pueros eſſe opta: ſed te ætatibus & perſonis accommoda. non vis omnes oculis tuis videre idem. & eodem modo tecum, neque audire auribus; cur item tecum iudicare, cùm diuerſum habeant, vti aures & oculos, ita & intellectum?

Varia hominum complexio ac ſenſus.

Fatuum velle omnes ſecũ ſentire

Hæccine vera, vt ſuprà pag. 7.

PVNCTVM II. Conſidera, nullum eſſe inter homines, qui non habeat plurima bona & conditiones, vt vocantur vulgò, laudabiles; nullum item eſſe, qui non habeat ſuum vitium, ob quod alteri cedere debeat. Quocirca valdè imprudentem eſſe eum, qui ab alio auerſionem habet, ob corporis aut animi defectus. Nam ſimul etiam à ſe habere deberet. Oportet verò conſiderare potiùs bona, alterius complura, vnumque defectum aliquẽ, qui tibi diſplicet, cum illis bonis conferre, eaque præferre; quàm

Nemo immunis ab omni vitio

Cur apud te non præponderant bona multa vni vitio proximi tui.

quàm propter vnum aliquod vitium, virtutes proximi tui cæteras merito præmio laudeque suâ defraudare, atque optimum agrum, ob vrticam negligere; seu doctissimum virum, quòd rem aliquam ignoret, contemnere; aut cibum, quòd vnus omnia non contineat. Insuper suum eximium defectum cum illo proximi conuenit componere: quem si fortè amore proprio excæcatus non inueniat, superbiam omnium malorum maximum, certò sibi esse eum persuadeat.

Credo tibi, &c. vt suprà pag. 7.

Iudicium temerariũ cauendum.

PVNCTVM III. Considera, si defectum aliquem alter habeat quo careas, cuius gratiâ id fiat, nónne Dei? ergo si te altiùs alterius manus leuet, vel scala, vel mons, vel turris; ridiculè te effers, quòd altior sis eo, qui in terrâ relinquitur. Simile etiam est, si aliquis equo vectus, alium peditem & claudum præcurrat, ac rideat. Cùm ergo illa bona quæ habes, sint tribuenda Dei gratiæ, planè dignus es qui illis priueris, si alteri insultes. & hoc est quod Apostolus ait: In quo tu alium iudicas, in eo teipsum condemnas. Et rursus: Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui spirituales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis, considerans te ipsum, ne & tu tenteris. *O Rex regum*, &c. vt infr. p. 220.

Rom. 2. Galat. 6.

Meditatio secunda de eodem.

Zelus præposterus iudicantis proximum

PVNCTVM I. Considera, quare offendaris alieno defectu. Primò, quia tibi fortè displicet; & ferri non posse dicis; quid ita? quia contra Dei legem; atqui Deus legem eam tulit, & tolerat tamen; præterea simul statuit ne irascaris, ne impatiens sis, mandauit alterum alterius onera portare, mandauit remittere vnumquemque proximo suo, & conseruo de corde denarium, talentaque millia plurima se demissurum spopondit; & tu abnuis, sed cum improbo seruo tenens proximum, ferè suffocas, & clamas, Redde quod debes? Quid dicis? mauis hæc debere, quàm denarium tibi deberi? &

Galat. 6.

Matth. 18

Stultum est proximo nõ ignoscere.

non

non vides Deum pari, & longanimiter exſpectare eum? & tu vlciſci cupis? Vel eſt quia contempſit mandatum tuum. Quorſum illud dediſti, ſeruus & mancipium Domini Dei tui? nónne pro tuo commodo? ſi ſic feciſti, præuaricatus es; omnia enim ad obſequium Domini curanda ſunt, corpus tuum & anima, omneſque actiones tuæ. Omnia propter ſemetipſum creauit, conſeruat, gubernat, ipſe finis omnium, & tu te finem vis ſtatuere, & idolum erigere in templo Dei tui? dominium vſurpare in domo Domini tui? *Haccine vera*, &c. vt ſup. p. 7.

Amans ſui alteri ſuccenſet.

Nota.

PVNCTVM II. Sed vis eum ſic emendare? dicito. Quis eſt, qui curare poteſt morbos, nónne ſolus ille de quo ſcriptum, quòd ſolus poteſt facere mundum de immundo conceptum ſemine? per ſapientiam ſanati ſunt omnes, ait Sapiens, quicumque placuerunt tibi ab initio; nec herba, nec malagma ſanauit eos, ſed ſermo tuus, Domine, qui ſanat omnia. Conſidera opera Dei, quod nemo poſſit corrigere quem ille deſpexerit. Sed cùm Dei auxilio id vis? At quando illud tibi aderit? vtique cùm iuxta præſcriptum illius, proximum curabis: nihil enim exterior correptio operatur, niſi interior loquatur excitator. Vnde Greg. Tantæ, ait, caritatis eſſe debet, qui alium ad Deum compellere ſtudet, vt inſtanti deſiderio non petitor, ſed petitio eſſe ſentiatur. Salutem quippe fidelium tum inſtantiùs debet appetere, vt ex vſu interni guſtus omnem motum cordis in affectum ducat ſupplicationis. ſicut ergo nauta, dum omnia ad nauigationem comparat, etiamſi inſaniat, omnia fruſtrà ſunt, niſi Dei beneficio adſpiret ventus: ita hîc omninò ſe res habet. Deinde, ſi vt medicus curare eum vis, blandire, non iraſcere; Deoque vltionem relinque. Quæ maior miſeria, mederi non poſſe, niſi deteriore morbo, & vulnere grauiori laborare incipias, ſuperbiâ & indignatione? omnes enim alii defectus, præ hoc parui ſunt, & tu, Deo repugnante, paruum tanto malo tuo ſanare vis? & quaſi in Satanâ Satanam eiicere? ſæpè

Iob.14.

Sap.9. & 16.

Eccleſ.7.

Deus ſolũ corrigere hominẽ poteſt ſuâ gratiâ.

Gregor. in 1 Reg. l. 5. c.3. Qui corripit, ſimul oret.

Quàm ſtultum alterius vulnus & morbũ curare velle, & ſibi accerſere.

Deut.19. etiam nouum vulnus infligere & mortem? Etenim sæpè dum ligna peccatorum cædere quis cupit, fugit securis manum, ferrumque lapsum de manubrio proximum occidit; & panis quem præbebat, vertitur in fel aspidum, dum turbatum monet, & sanare cupit, qui ipse animi sui perturbationem componere non valuit. Et ille quidem sanari potest correptus, tu verò quomodo poteris, qui auxilium fortè aut non habes, aut non admittis? quomodo illos potiùs non toleras, qui te toleras? Et quidem si sic curari posset, benè quidem; sed cùm Deus curare debeat, & superbis resistat, nihil proficis, sed te vulneras alterius vulnere; omniumque morborum cõtagio inficeris, dum curare optas: cadis cùm stare deberes, & alium erigere. Nequaquam autem iacentem erigit (vt Gregor.) nisi qui status sui rectitudinem per compassionem flectit. Ecce pro zelo tuo optas vt quis Deo satisfaciat de duobus minutis; & tu plurima debita contrahis? si irascaris, liberisque & subditis, vt sic loquar, maledicas, si illi ollam frangant; tibi succense, qui fœdus ac pacem animæ cum Deo & proximo conuellis. fœdant rem aliquam aut perdunt, aut obliuiscuntur; tu verò animam vitio maculas, tuique obliuisceris. Non eiicitur, aiebat Dominus, dæmonium, nisi in ieiunio & oratione; ita etiam de aliis crede, vitiumque, quod velut dæmonium est, pellendum esse, non irâ, sed patientiâ; non arrogantiâ, sed humilitate: num ignem potes igni extinguere? Ergo primum vitium quod in proximo curatum optas, illud in te supera: nam, vt olim sanctorum Patrum sensus fuit, nemo ex animâ alterius dæmonem eiicit, nisi priùs in se superârit. Postremò, etiamsi totus mundus periret, animi omne bonum, id est pacẽ, perdere non debes: quia sic est voluntas Dei, qui potest cùm vult, verbo vno omnia emendare, & tamen tranquillus videt, ac permittit.

Superbo Deus resistit.

Gregor.

Vitium non vitio, sed virtute emendandum.

Matth.17.

Cassianus.

Pax animi seruanda.

Hæccine vera, vt sup. pag. 7.

Attende PVNCTVM IV. Considera, Christum crucifixum à te

pe-

per peccata tua,& tamen pro te orare, ac ſuis perſecutoribus : & è ſuis vulneribus ſanguinem tibi & medicinã propinare. Secundò, hæc tolerare vt ſanet te , & filios, alioſque tibi commiſſos; & tu tolerare quidquam recuſas? & ſiquidem Superior ſis , ad hoc vnum te poſitum, vt aliorum portes onera, noueris. Tertiò , attende vt te ſuſtinuerit , & ſuſtineat Deus. non ſis ergo exactor vindictæ , qui petitor es veniæ. nullo autem eum meliùs imitari, aut proximum reddere meliorem potes, quàm vincendo in bono malum. ſi æger eſt & malus, tum ſcias ei opus medico & peritiâ non benè habenti: non gaudet mater à filio læſa, eum vulnerari , quia iterum in filio læditur. ita & te proximo oportet eſſe affectum , atque alterius delictum, tuum ſcias debere eſſe luctum. neque gaude ſi aliis melior fortè ſis: ſed quo illi minùs habent, plus exiſtima tibi defuiſſe, & deeſſe. ſin autem, iraſcaris, quòd hoc ipſo excæces te, atque ineptum facias vt alium cures.

exemplum Chriſti IESU.

Superioris eſt defectus aliorum ferre.

Vince in bono malũ.

Maternũ affectũ indue, erga proximum

Haccine vero, vt ſup. pag. 7.

PVNCTVM V. Conſidera, quomodo in homine duo ſint; opus hominis, & opus Dei. aut, vt Auguſtinus: duo ſint nomina; homo, & peccator: quia peccator eſt , corripe ; quia homo, miſerere. Quis gemmam precioſiſſimam odit, eò quòd luto, vel conchylio inuoluta? Gemma, proximi anima : quanti empta à Sapientiâ æternâ! & hæc luto peccati inuoluta eſt. Túne deſpicere eam potes, qui deteriorem te debes æſtimare ? Non vis niſi bonum diligere ; quem te igitur æſtimas ? nemo bonus, aiebat Veritas , niſi ſolus Deus. tu verò quid ais? certè te ignoras; & ſi bonum vis diligere , ergo & eum qui talis eſſe optat. Dic obſecro , ſtatuam amas fieri elegantem, & lignum ſeu materiam, ex quâ fiat, auerſaris? Quis prudens proiicit viperam , etſi venenum nouerit, volens ex eâ theriacam facere fratri ſuo? An putas quiſquam precioſum contemnit monile, quia ab hoſte capitur ? Nónne potiùs eripis? ita ſi dæmon tenet fratrem,

Auguſt.

Duo in omni homine conſideranda.

Quiſq; debet ſe aliis poſtponere.

non

Quales nos proximo, tales nobis Deus.

non ei irascaris, sed hosti, eumque eripe. Denique dicito qualem erga te Deum & homines cupis, & cuperes, si ipsi tibi præessent? talem erga proximum te præbe. At nõ proficit. videt Deus, & sustinet, cuius illa cura est: ipse Dominus & Pater est, tu quasi pædagogus videre debes quomodo eos regi velit, & scire te ad vtilitatẽ eorũ datum esse, non tuã; præesse iussum, vt iis prosis, non tibi. Imitare medicum, nec vindictam aliam opera, quàm vt æger conualescat, morboque verissimè puta imputandũ, non ægro, si quid perperam dicat aut faciat; eoq; maiorẽ iudica, quo minùs æger eũ fatetur. sic ignis zelus ardebit misericordiæ oleo, & plus sic proficiet amica correptio, quàm accusatio turbulenta; illa pudorem incutit, hæc indignationem mouet, deniq; beatus eris: Beati enim misericordes, quoniam misericordiam consequentur.

Matth. 5.

EXERCITIVM.

Gratitudinis actus.

O Rex Regum, & Domine dominantium, ego minimus seruorum tuorũ, cui tot debeo talenta, quot vitæ meæ sunt momenta, quot guttæ in mari, & arenæ. Verè fateor coram te & curiâ tuâ, multiplicata esse peccata mea super capillos capitis mei; sed, tu Domine, Pater misericordiarũ es, qui tamdiu patientiam habes, non vt omnia reddam tibi, sed omnia condones mihi, imò dones te mihi, & ego non miserebor conserui mei, & donabo illi sicut mihi donasti & donas? misericordiam ego volo, & vindictam postulabo aduersus proximum, id est, aduersum te omne & vnicum solatium meum?

Veniæ petitio.

Dicebas olim adulteræ accusatæ corã te: Nemo te condemnauit mulier? nemo, aiebat, Domine. Et tu bonitas infinita quid ad hæc? nec ego te condemno. Sic tu iudex viuorũ & mortuorum; ego verò reus in carcere hoc, ignarus amore an odio dignus sum, quid agam? ego reus filios tuos iudicabo, & me damnabo? ego veniam petã manu vnâ, & alterâ corã te proximum præcipitabo? Absit hoc, ô IESV, *ô salus mea, vt eum pro quo mortuus es, pro quo animam ponere millies in die debeo, id est,*

Quàm indignum proximũ temerè iudicare.

id est, pro te, vt illum perimam gladio linguæ, eum quem sic redemisti, sic despiciam? vt sic ex ore & facto meo me iudices.

Ego te in proximo repellam, & quotidie rogabo, sicut & rogo humillimè, vt venias ad me, & intra mę maneas, & beatum facias? ego irascar illi, & placare te volā? An nescio verū esse, quod vni ex minimis meis fecisti, mihi fecisti? Scio, Domine, & quid ego irascar tibi, & veniam negabo tibi, à quo veniam rogo? percutiam te, à quo osculum pacis expeto? occidā te paruulum, à quo vitam flagito? panem solatij illi negabo, & ego, ego miser & infelix panem Angelorum, te omne delectamentum in te habentem, vti facio, postulabo? Absit à me, bone JESV, *quem docuisti & doces, & iubes magis exemplo quàm verbo mitem esse & humilem corde.* Applicatio ad Communionem.

Absit Domine, vt linum fumigans extinguam, & calamū conquassatum conteram, absit vt alterius peccatis irascar, qui meis vrgeor: quomodo enim apparebo in conspectu tuo, qui misericordiam vis, & non sacrificium, qui mauis me reconciliari fratri meo, quā tibi sacrificare; & quâ mensurâ mensus fuero, meritò remetieris mihi? idcirco ego condono inprimis omnibus aduersariis meis, etiamsi verè nemo iniquè, si me considero, aduersum me egit, quia præuaricatorē legis tuæ meritò aduersari debebant, & affligere omnes creaturæ tuæ; sed misericordia tua super omnia opera tua. Da mihi, quæso, gratiā tuā, quâ longanimitatem tuam illam valeā imitari, & te in proximo, & in omnibus, super omnia ardentissimè amare: & non verbo neque linguâ, sed opere & veritate. Sic enim statuo corā te hodie, corde amare omnes maximè aduersarios & molestos, & verbo dulci reconciliare, & opere ipso N. vt cognoscant omnes, quia diligo te Patrē meū dulcissimū, & quod sicut mandatū dedisti mihi, sic facio, paratus animā pro proximo, id est, pro te ponere, qui pro me dignatus es mori. Respice, & audi vocem amantis & quærentis te. Amen.

Actus charitatis erga proximum. Isaiæ 42. Oseæ 6. Matth. 5.

Praxis ad tolerantiam exercendam.

HVIVS exercitij praxis est omnibus necessaria: nullo enim vnquā tēpore, nullo loco deest materia tolerantię alieno- *Necessitas huius exercitij.*

alienorũ defectuum. Cui enim ex voto seruit famulus? cui pro arbitrio dominus satisfacit? quis est qui careat vitiis? quis in omnibus cum alio sentit & consentit? nemo certè. hinc vt pacem & tranquillitatẽ summum animi tui bonum serues; exerce te hoc exercitio sedulo ac frequenter, fructumq́; illius vberrimum comperies, & ad vniuersam pietatem non exiguum præsidium.

Pax animi seruanda. Stude verò Primò, ante omnia animum pacatum habere, priusquam corripias; ita enim per zelum aciem mentis excæcat.

Secundò, dolorem de simili tuo, vel eiusmodi peccatis excitare, & te humiliare, Deoq́ue soli confidere.

Tertiò, compassionem exerce erga proximum, & studeas dolorem correptionis amore lenire.

Quartò, Dei implora auxilium, & postquam adhibita est
1. Reg. 2. à te opera, Deo curationem committe: Deus enim sanat & viuificat.

Publica publicè arguenda. Notandum etiam Primò, correptione publicâ id quod publicum, priuatâ verò & secretò quod secretum & priuatum, arguendum esse.

Remediorũ vsus. Secundò, medicamenta primò lenia adhibenda esse, deinde amariora, quia, vt Augustinus: Sicut meliores sunt
August. quos dirigit amor: ita plures sunt, quos corrigit timor.

Tertiò, maxima habenda ratio complexionis, & perso-
1. Tim. 5. næ, & temporis, vnde seniorem ne increpaueris, sed obsecra vt patrem, sæpè enim deflectendum à recta via in publico, vt transire quis possit, nisi velit incurrere in multos, & prægnantes desideriis offendere.

Dignatus es, &c. vt sup. pag. 10.

IACVLATORIÆ.

Rom. 14. *TV quis es, qui seruum alienum iudicas? Domino suo stat aut cadit.*

1. Tim. 1. *Fidelis sermo & omni acceptione dignus, venit Christus peccatores saluos facere, quorum primus ego sum.*

Matth. 7. *Nolite iudicare, & non iudicabimini.*

Gal. 6. *Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi.*

Luc. 6. *Hypocrita, eiice primum trabem de oculo tuo.*

CAPVT VII.

Meditatio de Patientiâ in malis propriis.

CVm tu, ô Jesv æterna veritas, quæ fallere non potes, dixeris: *Patientia vobis est necessaria, vt reportetis promißionẽ*; & rursũ: *Omnes qui piè volunt viuere, persecutionẽ patientur*; & iterũ: *qui vult venire post me, abneget semetipsũ, & tollat crucẽ suã, & sequatur me:* de hoc pluribus agam ex tui amore; & gratiâ tuâ. Et rogo te, Pater amantissime, dux noster, & legifer noster, inspira mihi quod placet tibi, quodque vtile proximo & mihi pro maximâ gloriâ tuâ; vt gloriari possim in cruce tuâ, & mihi mundus crucifixus sit, & ego mundo. Amen.

Compositio loci, erit statuere se coram Deo, eiusque prouidentiam in bonis & malis intueri.

Pvnctvm I. Considera Primò, velut è speculâ mala plurima, quibus mortales passim affliguntur, & quanta illa sint. Denique quales ij ferè, qui maximè ea tolerant, quibusque à Deo immittantur, id est, summo bono, summè prudenti. Sunt quidem plurimi mali; sed tamen & plurimi boni innocentes, Deoque charissimi. Et quæso, vide, nónne imperia, opes, fauores penes improbos sunt? Nunc verò teipsum inspice qualis sis, quid ob præterita promeritus sis, & quotidiana: & puto quòd magnam habebis materiam gratias agendi Deo, pro infinitâ suâ in te misericordiâ. Quid enim illa quæ pateris, sunt, si ad peccata tua attendas, si comparentur ad ea quæ Jacob, Joseph, Job, aliiq; Deo charissimi passi sunt, Apostoli & Martyres? Considera Secundò, si recuses pati, & obmurmures, quid consecuturus sis; id videlicet, vt longè grauiora sint quæ toleras, ob volũtatis repugnantiam, vtque ad illa adiicias omnium malorum grauissimum, videlicet peccatũ, & animi perturbationem, quâ velut in belluam, per iram muteris. Equidem impatiens, cùm obolum perdidit, totã substantiam proiicit

Bona mundò malis dantur vt plurimũ.

Impatientiæ mala & insania

proiicit, cùm quis ei leuem rem ſurripit, omnia bona ſua abiicit, exuſtâ parte domus cæteram ſuccendit; famæ aliquâ maculâ acceptâ, per impatientiam grauiorem facit. Bonus verò ſi in corpore aut re externâ patitur, magnum in anima, at maius in Deo præſidium & refugium habet. Conſidera Tertiò, ſi tolerès mala, quantam apud omnes laudem habiturus ſis. Primò, apud Deum, quia eius voluntati acquieſcis, & patiendo tuum erga maieſtatem illius amorem oſtendis. Ille enim patiendo potiùs, quàm agendo declaratur: vnde mille inuenies, qui multa largientur, orabunt; & leuem pro Dei amore iniuriam impatientiſſimè ferent. Quis hîc, quæſo, amor, quantus eſt? nónne ſi verus eſt, talis eſt qualis in fortitudine ac patientiâ Martyrum apparuit? verè fortis & adamantinus eſt amor, imò fortis eſt vt mors dilectio, & dura ſicut infernus æmulatio. Secundò, conſidera quantus, ſi fueris patiens, apud Sanctos fortiſſimos amatores futurus ſis, idque quia illis ſimilis factus eris, de quibus canitur, Omnes Sancti quanta paſſi ſunt! *Heccine vera*, vt ſup. pag. 7.

Patientiæ laus.

Cant. 8.

SS. Martyrum exemplum.

PVNCTVM II. Conſidera quantus ſit patiens apud homines: nemo enim eſt, qui non obſtupeſcat patientem, & præferat expugnatori vrbium eum, qui moderatur animo ſuo. Ille enim eſt aheneus murus, & ſcutum inexpugnabile, tectum patientiâ & æquitate. Neque intereſt an de re, an famâ agatur. Etſi enim linguâ maledicâ quis tibi detraxerit, nihil eſt quod mouearis, nihil quod iraſcaris. Siue enim bona, ſiue mala, benè, vel malè dicat tibi aliquis, vel etiam faciat; perinde eſt: talia enim tibi erunt, qualia eſſe volueris, qualiter eis vti volueris, vſus fueris. Sicut enim mentitur iniquitas ſibi, non tibi, ſi non conſentias; ita omnia mala facit ſibi ac dicit, id eſt, ad perniciem ſuam, ſi nocenti compatiaris, eumque propter Deum ames, & gratis. id verò tum facis, cùm nec beneficiis ſolis ad amorem excitaris, nec maledictis ab eo auocaris, & commiſerearis ei potiùs, quàm

Quiſq; ſibi bona audit vel mala.

quàm in malis propriis gemas, quibus te appetit. Dignus est enim commiseratione: mala enim eius, illi mala, & valdè mala sunt; sed tibi dicta ac facta, si velis, in tantum bonum; & tantum malum conuertere potes, quantum voles. Nam etsi re verâ mala sint, non tibi tamen erunt, neque mala esse vllo modo potuerunt, nisi malè vtaris; nec bona bona, nisi eis benè vsus fueris. Hoc semper ergo intuendum, quid fiat in animo tuo, non verò, quid boni, vel mali alij faciant; sed quid tu de ipsis eorum factis facias: quomodo scilicet vtaris bonis & malis eorũ: quantumque ex iis proficias; siue fauendo, & adiuuando; siue compatiendo, & emendando. Ac mala à voluntate tuâ habent, quòd tibi mala, vel bona sint; sic aurum visum fit rapinæ occasio furi, & mali, ex malitiâ eius; abstinenti & misericordi virtutis, quia tribuit egenti. Vt sol indurat lutum, liquefacit ceram eodem radio; ita hic homo aduersis fortior fit, ille liquescit; ille iis honoratur, hic vilescit. Quid si enim tu patienter iniurias, calumnias, bonorum direptionem feras; ridenti vultu, fortiore animo, rependas bona pro malis; nónne gaudebis? ab omnibus laudem, etiam improbis feres? quid si irascaris? malo vni tuo in animo, & aliud adiicies & grauius. At de honore agitur. ita est; sed non de vero: quo tunc solùm excides, si impatiens fueris. Sed & de bonis periclitâris; vis etiam potiora abiicere, quia sequiora perdidisti? *Credo tibi*, vt sup. pag. 7.

Mali tantũ possunt nobis occasionẽ dare virtutis.

Honoris inanis cura & bonorũ.

PVNCTVM III. Considera, precor, Primò, an scias, quâ viâ ad cælum pertingere possis; vtique certũ est te ignorare: ergo sic cogita: Ecce hanc tribulationẽ mihi Deus immittit, hæc via est, quâ ad cælum me perducere vult, & non aliâ: præsertim cùm, etiamsi omnia adhibeam, eam euitare nequeam. Deinde cùm certissimum sit per multas tribulationes oportere nos saluos fieri, & quòd omnes, qui piè volunt viuere in Christo, persecutionem patientur; ac verissimum illud. Mundus gaudebit, vos verò contristabimini, sed tristitia vestra vertetur in

Via ad Deũ monstrata. est patientia.

1. Tim. 3.
Ioan. 16.

gaudium. hæc, inquam, cùm ita sint, age, discerne, an saluus fieri, an piè viuere, an tristari hîc cum filiis Dei, & tristitiam velis verti in gaudium? Quòd si annuis: iterum te rogo, & percunctor ex te: Cur ergo quereris? & an tuum potius sit eligere genus afflictionis & aduersitatum, id est, an infirmus sibi genus pharmaci præscribere debeat, an medicus; an dux militem, an miles ducem sequi debeat; Sapientia æterna insipientiam nostram? Secundò, si hanc recuses crucem & afflictionem, cogita certo certiùs grauiorem à dæmone sustinendam. ideò enim dixit Dominus: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos: iugum enim meum suaue est, & onus meum leue. Ideò in inferno lugent improbi se ambulasse vias difficiles, mundiq; huius grauissimam tyrannidem sustinuisse. Tertiò considera, eâ lege omnes natos, vt aduersa feramus; & frustrà te repugnare; ipse enim Dominus ait, Durum est tibi contra stimulum calcitrare. Numquid dicet lutum figulo: Quid facis? Si ergo non possis effugere, quid turbaris, & auges dolorem ac malum tuum? neque enim Deo nocere potes; quòd si velis, proximo vltor ipse erit, qui dicit, Mihi vindicta, & ego retribuam: adeò vt solum dicentem proximo, fatue, igne puniat sempiterno. Non sufficit tibi?

Resignatio necessaria.

Crux Christi aut dæmonis ferenda

Matth. 11

Sap. 5.

Impatientia infructuosa.

Actor. 9.

Isaiæ 45.

Deut. 32.

Aduersa sunt medicina.

O æterna Sapientia, vt infr. pag. 36.

PVNCTVM IV. Considera primò, an cùm videas in te superbiam, & impatientiam, velis sanari? ita, inquis: ergo admitte manum medicam, gratias age illi, qui te ad belluas istas extinguendas & incendium iuuat: neque enim patientia sine illis exercitationibus potest acquiri, neque humilitas sine humiliatione. At res tua tibi erepta est, officium, æstimatio, honor; à quo? à Deo, cuius erat, quod tu occultè vt idolum colebas magno amore. Si ignoras quanto, collige ex dolore quem in animo tuo experiris, eo quòd diu fornicari, vt Scriptura loquitur, & tuum, illud idolū colere non potueris. Quid cùm,

In ijs Deum converte.

tum Deus, & cæleſtia tibi adſint, vt ſcarabæus ſtercorib' adhæres? Petere veniam deberes, quòd nimio amore creaturæ inhæſeris, quod eſt ſpiritualiter fornicari: & ecce doles quòd vltrà non liceat tibi, & quereris de Deo tuo, ſponſo animæ tuæ. O impudentiam! Audes petere, quo eum offendas, ab eo recedas; &, ſi miſericorditer negat, fers impatienter, quòd iniuriam diutiùs ſibi à te amore creaturæ fieri non permittat? diſſimulare ſaltem deberes dolorem de mali occaſione, id eſt adulterij, ſublata: gratias agere ob laqueum remotum, & foueam clauſam. O miſera ſors, non poſſe nolle quod obeſt! non poſſe velle, quod prodeſt! *Hæccine vera*, vt ſup. pag. 7.

Creaturæ ſunt idola.

PVNCTVM V. Percurre paſſionis myſteria. Primò, anguſtias cordis dulciſſimi IESV; & tuas illis coniunge, & ſic vnitas diuinæ maieſtati offer. Deinde quid patiatur, à quibus, & quomodo, in corpore, membris, famâ, & exiſtimatione, & dic ſaltem ad ſingula: Quid retribuam tibi, Rex meus, & Deus meus, viliſſimum mancipium tuum pro omnibus quæ retribuiſti mihi? nónne æquum eſt me confidere tibi, qui tanta feciſti pro me? & aliquid ferre pro ſalute meâ, cùm tanta pro illâ tolerare dignatus ſis? Secundò, attende ſapientiſſimum & optimum Dominum, ſibi ſuíſque crucem elegiſſe; & tu ergo dic: Nos autem gloriari oportet in cruce Domini noſtri IESV Chriſti, per quem mihi mundus crucifixus eſt. Tertiò, optimi Patris erga te prouidentiam, quodque ab æterno prouiderit & decreuerit hanc tibi crucem; ſecundùm omnes circumſtantias loci, temporis, perſonarum, eamque ſummâ cum bonitate & ſapientiâ admenſus fuerit viribus complexioniqúe tuæ, ita vt, ſi velis, tibi etiam ſicut diligentibus Dominum, omnia in bonum cooperatura ſint. Elegit verò hunc, vel illum, per quem te exerceat, puniat; cur non placet? non reſpicias ad baiulum, ſed eum qui mittit. non eſt enim malum in ciuitate, quod non fecit Dominus. Quartò, conſidera æternum gloriæ pondus, quod pro

Paſſionis conſideratio.

Pſal. 115.

Galat. 6.

Prouidentiam Dei in malis attende.

Rom. 8.

Amos 3.

2. Cor. 4.

momentaneâ tribulatione retribuetur, & ſecundùm A-
Hebr.10. poſtolum, patientiam ad omnia neceſſariam eſſe, vt reportemus promiſſionem,& poſſideamus animam noſtrã.
Reſignatio neceſſaria. Ergo generoſo animo te diuinæ prouidentię committe in tempore,& in æternitate;& fac velis id, quod Deus vult. aliàs enim nihil velle potes, quod tibi vtile eſt: vtilitas enim noſtra ſola Deus eſt, & voluptas eius. mane ergo in eo,& fruere illo qui vbique eſt;& omne bonum; & queri nunquam poteris. Queritur enim, qui caret aliquo bono:&, ecce ſi vis, habes omnia in Deo tuo, ſi ei voluntate & charitate coniunctus ſis: in hoc enim omnis lex & Prophetæ; in hoc vera charitas, & charitatis perfectio conſiſtit.

EXERCITIVM.

Sap.8. *O Sapientia æterna, quæ attingis à fine vſq; ad finẽ fortiter,& diſponis omnia ſuauiter. nónne dixiſti per Prophetã tuum: Non eſt malũ in ciuitate quod nõ fecit Dominus?*
Amos.3. *Nónne dixiſti capillos noſtros omnes numeratos eſſe? Nónne*
Matth.10 *oculi tui ſemper nos contemplantur? Nónne Pater noſter, noſtriq; amantiſſimus es,& creator,& conſeruator? Nónne in te viuimus nos, mouemur & ſumus,& omnia, quæcumq; ſunt? neq; foliũ in arbore mouetur ſine prouidentiâ tuâ, neq; cadit paſſer ſuper terrã ſine illâ. Quid ergo ſi hoc, vel illud mihi aduerſi accidat? anne vel vt canis lapidẽ petã,& nõ attollã oculos ad te, quid id facis,& ex immenſo amore id mihi immittis? Oro te ſæpè, Domine, pro patientiâ, cur ergo eã viâ ordinariâ acquirere nolo; ſed velut homo tentans Deũ; patiens eſſe volo, & pati nolo? Quale membrum ſanctiſſimi corporis tui habes, Domine IESV, quale, quã deforme! tu vulneratus es propter iniquitates meas,& à plantâ pedis vſq; ad verticẽ capitis nõ eſt in te ſanitas, vt ego ſanus ſim,& ego pro meis pati recuſo? ô Domine, tu vides imperfectũ meũ,& ſi vis, potes me ſanare, & cur nolis? poteſtne vincere malitia mea bonitatẽ tuã? non poteſt: ecce enim paratus es venire etiã hodie, vt me ſanes, vt cibes, vt potes, vt amplectaris; vt ſimilis tibi efficiar. Fac obſecro*

Confide in Patris noſtri æterni prouidentia. Actor.17. Matth.10

Applicatio ad Communionem.

ero mihi secundùm misericordiam tuam. Porrò me in manu tuâ, vt lutum in manu figuli, & resigno me tibi in tempore, & in æternitate, & tantummodo id rogo, ne proiicias me, neque despicias me Deus salutaris meus. Tu Domine, didicisti ex iis quæ passus es, patientiam & obedientiam; & ego omnia dura respuam? ignauus certè miles forem.

Tu propter me in cruce dura coronatus, & flagellatus fuisti; & ego mollia omnia quæram? Tu famẽ passus es; ego ventrẽ distendere cupiam? Tu ignominiam & improperium elegisti; ego insanus gloriam spectabo? Tu in omnibus dura elegisti & vilia & aspera, sicut & omnes Sancti tui; ego verò nõ tuo spiritu, sed carnis & mundi impulsus, commodis meis studebo! nònne tu nosti, dulcissime IESV, *reprobare malum, & eligere bonũ? si in cruce & tribulatione malũ; anne eã elegisses? nónne calicem passionis Matri, & amantissimis Sanctis propinasses, qui circuierunt in melotis, & pellibus caprinis, egentes, angustiati, afflicti, per desertũ vitæ huius, vt in verã promissionis terram peruenirent? ego verò quomodo aliam viam inuenire volo, quàm tu, Sapientia æterna, elegeris? Displicétne mihi, ô Deus meus, consiliũ tuum? oportuit te pati, & ita intrare in gloriã tuã quo pacto igitur intrabo in illã, nisi viâ regiâ sanctæ crucis? Quocumq; eã aut fugiam, effugere crucẽ nullo modo valeo, vndiq; malis cinctus: sed hoc ago, vt ea, quæ, si libenter de manu tuâ acciperẽ suauia essent (tu enim dixisti, Cum ipso sum in tribulatione) iam ob propriam voluntatem, & repugnantiam aspera fiant & intoleranda.*

Christus sibi & suis elegit dura, quid tu?

Isaiæ 7.

Hebr. 11.

Resignatio necessaria.

Psal. 90.

Quid me facies, bone IESV? *nónne certum, quod nisi compatiar, corregnare nequeam? cur ergo eos, qui coronam mihi fabricant, odi & auersor, qui vel imprudentes, vel ingenti suo malo, etiam in hoste commiserando eam mihi faciunt? Ecce medicinam præbent peccatis meis, & hostibus abigendis arma; sed nolo bone* IESV, *& instar furiosi, qui hostes meos fouent, diligo: qui eos debellant, auersor, neque pudet, eheu! me Christianũ verbis dicere, & quasi factis negare, O* IESV *amãtissimè, talémne tolerare potes in seruitio tuo, qui horret velut dæmonem crucem tuam? qui non diligit persequentes se,*

Compassio erga aduersarios.

Confusio sui.

Matth. 5.

neq; orat pro illis, neq; bene facit iis, sed velut Ethnicus & publicanus diligentes se diligit, & odientes odit: quod etiã feræ faciunt? & licet iubeas inimicos diligi, ac tanta præmia proponas, eheu! ecce plus apud multos valet verbum proximi placabile, aut obsequium vile, quàm omnis voluntas tua: ob illud enim illi ignoscitur, ob hanc nec verbulum condonatur.

Ecce confiteor tibi delicta mea, & postulo humillimè gratiã tuam, per dolores, fatigationes, mœrores, vulnera innumera, & opprobria tua, vt discam inimicos diligere, aduersa vt à te immissa amplecti, per multas tribulationes à prouidentiâ tuâ immissas aliquando saluus fieri, & inter amicos tuos, quos & imploro, fortißimos Martyres tot paßionibus nobiles, inter Confessores & virgines etiam cruce suâ insignitas, stare, & te frui in æternum. Resigno me tuæ prouidentiæ, dispone de creaturâ tuâ. De nihilo hoc fac quod tibi placet, Domine mi Deus cordis mei: quid enim noui quid expediat mihi? tu medicus es animæ meæ, nosti quid expediat; tu dux nosti, quâ ducas; tu, Pater, scio, non proiicies, neq; despicies, neq; deseres me; neq; ego te per gratiam tuam, ô bone IESV, mori tecum & vincere, & in æternum tibi adhærere volo, Amen.

Oblatio sui.

Praxis ad malorum propriorum exercendam tolerantiam.

Præuide aduersa.

1. PRÆVIDERE manè, & in examine; immò etiam singulis horis, vt iam dictum, ea quę nobis aduersa possent accidere, & ad ea animum comparare.

Deum pręsentem intuere, & crucifixũ complectere.

Secundò, oblatâ occasione patientiæ oculos in cælũ ad Deum conuertere, ac gratias agere, & cogitando esse te coram crucifixo, eum complecti. Reprime ergo vocem, & commoriatur ira in te, neque vnquam vlli postea enarra, vel auge ab altero iniuriam illatam: id enim est aggrauare, & sese ad vltionem dæmonis astu prouocare. sed vt verè humilis extenuare debes, quia iniuria non fit illi, qui Deo perduellis, & toties iniurius fuit.

Præueni proximum officio.

Tertiò, si quid amaritudinis sentias, præueni proximũ, saltẽ si aliter nequis, per aliũ; Primò, humiliatione, etsi illius culpa sit; Secundò, beneficio: Tertiò, saltem diligenter pro illo ora. Sunt qui ex auersione & odio declinant conspectũ & alloquium, nónne ex ore illorũ & facto iudicabis illos, Domine? Quã vereor ne nunquã videant in iubilo faciẽ tuã!

Sunt

Sunt qui humiliatione præuenire nolunt, quasi dedeceat; cùm humilauerit semetipsum Dominus, & qui peccatum non fecit, cũ latronibus sese deputandũ obtulerit. Quid? vis videri non posse errare, & hominem non esse te? Vide ne vt Angelus apostata, & sicut vnus de principibus corruas.

Quartò, quotidie in Sacro offer te ad omnes tribulationes, à quocumque de manu eius accipiendas, vndecumque prouenian, deinde quotidie illi refer acceptas, & ora pro persequentibus te. *In Missa resigna te Deo.*

IACVLATORIÆ.

NOn est malum in ciuitate quod non fecit Dominus. Amos. 3.

Frumentum Christi sum, dentibus bestiarum molar, vt mundus panis inueniar. S. Ign. Mart.

Bonum mihi, quia humiliasti me, vt discam iustificationes tuas. Cognoui, Domine, quia æquitas iudicia tua, & in veritate tuâ humiliasti me. Psal. 118. Ibid.

Adiutor meus esto; ne derelinquas me, neq; despicias me, Deus salutaris meus. Psal. 26.

CAPVT VIII.

De impedimentis Progressus in viâ spirituali, ac primò de contemnendis hominum iudicijs.

POSTQVAM aliquis cum filijs Israël de Ægyptiacâ seruitute liberatus est, & ad montem Dei Oreb tendere conatur; infernalis Pharao nihil non obiicit ac movet, vt si omninò à salutis viâ auertere nequeat peregrinantem in cælum, saltem variis tentationibus seu velitationibus eius progressum ac cursũ retardet. Necesse igitur est armis esse instructum, modumq; nosse pugnandi cum Principibus tenebrarum harũ. Et quia inimici hominis domestici eius, & verè homo homini lupus est, & vt D. Antonio Angelus ostendit, illi se mutuò impediunt quàm maximè æmulatione, inuidiâ, rixis & iudiciis suis temerariis ac detractionibus, ideò de contemnendis his primò agendum puto.

Meditatio de contemnendis hominum iudicijs.

PRAELVDIVM I. Erit ſtatuere ſe coram Deo, eiuſque curiâ ampliſſimâ, cum propoſito omnia dirigendi ad gloriam illius.

PRAELVDIVM II. Poſtulare humillimè gratiam, vt fontem propè omnis mali cognoſcere poſſimus; qui eſt iudiciis hominum ſubſeruire; & ex iis, (quod plerique faciunt mortalium) vitam ſuam ordinare.

HOMO. O Sapientia æterna, vulgò dicitur homines moueri non tam rebus, quàm rerum opinionibus; & ecce, ſi percurro vitæ meæ rationes N. ſicubi dolor, aut gaudium; aut timor, aut ſpes nata fuit, ab hominum opinione, laude aut vituperio video magnâ parte profecta: nemo enim dedecora, infamiam, paupertatem, deſpectum timet, aut de iis dolet, nemo de honore, fama, &c, exultat, niſi vitam ſuam ad aliorum opinionem velut normam dirigat. Et ecce, hinc fit vt quoties in animo meo pium decretum facio, non id tantùm me conſiderare ſentiam, quid res in ſe ſint; ſed etiam quæ vulgò de rebus ſint opiniones. Si enim rectè viuendi, vitandi conſortia praua & colloquia, ſobrietatis, fugæ ſæculi, modeſtiæ in victu & veſtitu, ſi confitendi crebrò, ac communicandi legem mihi ſtatuo; pondus graue addit mihi in pleriſque iudicium hominum, ſæpè improborum, aut eorum, qui neque probi, neque improbi ſunt, ſed in confinio vtrorumque commorantur, & claudicant in vtramque partem: & inſinuat ſe mox, quid dicent hi, quid illi recenſebunt?

In pleriſq; iudicijs hominū mouemur.

CHRISTVS. Nónne potiùs cogitandum tibi foret, quid ego verbis, quid factis ſenſerim? Ego Sapientia æterna, ego Judex tuus, qui iudicabo te ſecundùm legem meam & opinionem, & iudicia mea, non verò inſipientium & mundi huius. Cur ergo iudiciis hominum aut incitaris, aut retardaris? graue certè præiudi-

Cogita Dei iudicia.

cium,quod iudicium non habet,& à me recedit.

Hæccine firma,vt ſupr.pag.8.

Homo. Niſi id fecero, nónne credo, videoque me â tuâ Maieſtate,& à toto mundo ſubſannandum,quod ei ſtulto crediderim,& illuſori ſciens & volens? Tædet me valdè,ſic ventis auræ popularis ferri & abripi,non pondere rerũ,ſed opinione. Sed quis me liberabit de iſtâ cõmuni malignitate & morbo,niſi tu Deus meus? namque, vt video,quoſdam Religioſos etiam iſte adurit;quos nõ rarò iudicis hominum tranſuerſos agit,plauſuque,ac vituperio,à normâ humilitatis & obedientiæ, ſimplicitatiſque lege,longiùs facit aberrare. Hic de loco, munere, alterius obloquio,famæ detrimento queritur, ille locũ, munus,& ſtudia affectat;& ſi horum petam cauſſam,vna eſt hominum opinio fons omnium propè malorũ. *Hæccine vera*,&c,vt ſup.p.7.

Cur ſtulto potiùs credis quâm ſapientiæ?

Christvs. Imò,nónne rara auis eſt,inuenire Iobum in terrâ Hus inter malos bonum, ſiue in ſæculo, ſiue etiam in religione?

Homo. Tu noſti,Deus bone! quæ hæc maledictio, quòd adeò pauci velint ſingulares videri in bono, & tibi placere! quodque in naufragio malorum cum illis optent potiùs perire, quàm tuâ gratiâ ſuper aquas ambulare! Pudet, aiebat ſeruus tuus Auguſtinus conquerens de hâc inſaniâ, pudet non eſſe impudentem. O quanta calamitas,& malitia ſæculi huius! quæ etiam in clauſtra, & ſui contemptores ſibi tantum iuris vendicat. Nónne tibi debemus, ô Iesv vita noſtra, viuere, & mundo mortui eſſe,quotquot Chriſtiani ſumus? & vehementer id quidem deſidero. Audio enim dicentem Apoſtolum tuum: Si hominibus placerem, Chriſti ſeruus non eſſem. An vera hæc veritas? an fallere non poteſt? non poteſt certè. Vtinam id mihi concedere digneris,vt hoc opere credam,qui ſolus potes facere mundum de immundo conceptum ſemine; & ſolus Samaritanus vulnera noſtra ſanare! *Credo tibi*, vt ſup. pag.7.

l.2.Confeſſ. c.9.

Gal.1. Placere Deo nequit hominum ſeruus.

CHRISTVS. Nónne tu, vt omnes discipuli mei, abrenuntiasti mundo in sacro fonte, & pompis, & iudiciis eius, mihique seruire statuisti? & sic ad vitam ingredi?

HOMO. Et ecce, veremur dici mali, & haberi, neq; tolerare id possumus, imò malumus esse quàm haberi, & propter verbū hominis gratis mali esse volumus potiùs, quàm propter tuum boni & beati.

Bone JESV, vt infrà pag. 241.

CHRISTVS. Et verò, quid sunt ista iudicia, nisi aliquot homuncionum, & ferè malorum, quiq; malè affecti sunt, cogitationes inanes, sermones & deliria? vti enim quisq; affectus est, sic sentit, & loquitur. Cùm verò totus mundus in maligno positus sit; & quicquid in eo reperitur, sit concupiscentia carnis, oculorum, & superbia vitæ, quod esse iudicium illius potest? An potest mala arbor bonos fructus facere? malus ad bonum hortari, & illud verè probare?

1. Ioan. 2.

Credo tibi, pag. 7.

HOMO: Qui prudentiores haberi volunt, iudiciū seculi pro suâ insipientiâ cum virtute & pietate iungere volunt, etsi vt plurimū diffideant: etsi iungere ea nequeant. tum videmus eos potiùs de pietatis exercitiis aliquid detrahere, quàm videantur hominum sæpè pessimorum iudiciis non subscribere.

Iudicia hominum quid prosunt?

CHRISTVS. Quid autē ista prosunt, vel obsunt? quid Lunæ, Soli & astris, quòd vt Deus ab idololatris habita fuerint? quid auro, si lutum æstimetur?

HOMO. Nihil vtique, nec nobis, quòd variè iudicemur, quòd laudemur, cogniti simus, variè celebremur, aut vituperemur, amemur aut odio simus: & scriptum memini, Si de mundo essetis, mundus vtique quod suum est diligeret, nunc autem odit vos mundus, quia elegi vos de mundo, sed scitote, quia me priorē odio habuit. Quid dulcius esse potest mihi, quid verius?

Singulariter amari velle,

CHRISTVS. Amari certè velle singulariter (cùm proximus quilibet, sicut quisque se deligit, diligendus sit)

omnium

omnium iniuria est:& laudari velle, omninò illaudabilem facit. Qui enim id vult, iam laudabilis non est. nam verè non laudatur, nisi qui bonus;& laudabilis verè, & non falsò æstimatur. Vt quis laudari possit, laudem refugere maximè debet; cùm verè laudari nequeat, qui vult laudari: sed vituperio propter arrogantiam, apprimè dignus sit. Similiter, quia acceptâ iniuriâ aut conuicio irascitur, aut dolet; dignum se eâ esse, manifestè testatur: & laudari se in tantum velle, quantum refugerit vituperari. Si contemptus ergo aut neglectus fuisti, si quis de te malè suspicatus fuit, atque in eo gloriatus es; iniuriâ factum illud fuisse declaras: meritoque fueras dignus contemptu, si de contemptu doluisses. Et verò, quid est, quod à te habes, quòdque tuum sit? prorsus nihil. Mea enim sunt omnia. Cur ergo illa tibi arrogare vis, aut ab aliis tribui tibi, & ob ea honorari? Vt dæmones sibi honores tribui volunt diuinos; sic vanus homo laudari, & admirationi esse, & auferre mihi honorem. Si saperet, diceret iis qui se amant & admirantur, cum Apostolis meis: Viri Israëlitæ, quid miramini in hoc; aut nos quid intuemini, quasi nostrâ virtute aut potestate fecerimus hoc? vel vt alij, cùm immolare illis vellent: Viri, quid hæc facitis? & nos mortales sumus, similes vobis homines. Vis ergo vt me omisso, te respiciant? singulariter laudent & honorent? inimici fiant mihi, vt tibi sint amici? vis tu, me præterito & neglecto, honorem quem præstare potes, amorem, admirationem tuam tribuere vanissimo idolo, id est, hominum opinioni? Qui enim illam amas, eidem per amorem subiiceris: mundumque amas, & inimicus meus constitueris. vis vt amore tui, homines impediantur, ne toto amore ferantur in me? vt ponas te mutum inter eos & me, ne plenè mihi adhæreant? Gaudes fortè, si te suspiciant multi, id est, fallantur, & fallas! si ad te veniant, si iis per te aliquid tribuam. Nónne vides muscas ad ollam, & pulices conuolare ad carnem tuam, & exsugere?

omniũ iniuria est.

Qui de cõtemptu dolet, contemni dignus est. Qui gaudet cõtemptu immeritò cõtemnitur.

Qui laudari affectãt, dæmonem imitantur.

Actor. 3.

Actor. 14.

Qui ab hominibus amari gestit, Deo corda hominum suffuratur.

ſugere? ſibi comedunt, & tibi derrahunt: ita, qui ad te veniunt, aut opis, aut ſolatij gratiâ, quod per te illis præſto, quod ſuum eſt, perunt: propter illos enim dedi; quod meum eſt accipiunt. Reddant itaque mihi laudem, neque tibi de laude, aut vituperio cura ſit, aut iudicio hominum.

HOMO. Si ergo neque laudem appetere, aut ſperare debeo, ſi bonus eſſe voluero, neque vituperium auerſari: quanta, Deus bone! inſipientia, propter illam malum eſſe velle, aut ſaltem me perturbando, & dolendo, minùs bonum?

CHRISTVS. Quis eſt, qui, ſi eius ſanitas, ſcientia, robur, opes nõ laudentur, imò vituperentur, ea corrumpat? Nemo fame ſe cruciat, quòd à furioſis & parùm fauentibus, cibus & potus venenum eſſe clametur.

HOMO. Et tamen, ne quis vituperet nos, ſæpè exercitiis pietatis, & obſeruantiâ abſtinemus, id eſt, cibo animę, eiuſq; robur & opes perdimus, & gratìs venundamur ſub peccato. *Bone* IESV, vt infr. pag. 241.

CHRISTVS. Quid ſi te quiſpiam conſuleret? quid ſibi eligendum foret, quidque expediret; verè diuitem eſſe honoratum, beatum; an talem falsò haberi? omnibus abundantem, an indigentem? verâ, an adumbratâ virtute præditum? Nónne vera falſis & vanis anteponenda eſſe iudicares? Attamen hic error abripit omnes; ac, ne vituperentur, iniuſti eſſe malunt, aut minùs iuſti, quàm ob virtutem verè laudabiles, beati eſſe, & honore digni. Quàm diuerſus erit in morte, & iudicio ſenſus! imò, aliud tum vniuerſi erit iudicium mundi. Laudabitur ab eo, qui illum contempſerit; & vituperabitur, qui illius vocibus incantatus, inertem & turpem duxerit vitam. Tum paupertatis amor, honorum ac ſæculi contemptus ac opinionum, & liberalitas in pauperes, & virtus omnis extolletur, etiam ab improbis; & à Sanctis meis, & me, in æternum laudabitur: vt meritò diem mortis Sanctorum, natalem eorum eſſe, & dici voluerim,

Cur falſa pro veris eligis?

rim. Oriuntur enim tum, & velut ſidera, deficiente die hâc, in nocte lucere incipiunt, *Bone* IESV, vt inſ. p. 241.

HOMO. Improbi verò, etiam tunc, cùm de ſalute agitur, ne inconſtantes, ne timidi appareant, conuerti ad te, publicè confiteri, communicare, inungi verentur; & dira conſcientiæ tormenta patiuntur. *Multi conuerti nolūt ob hominū iudicia.*

CHRISTVS. Si cauſam quæras in promptu eſt: Quis, inquiunt, eſſet ſermo?

HOMO. Et ſic, bone IESV, pluris eſt ſermo, & verbum volans, re ipsâ, ſalute. Pluris eſt, quàm ſit te ſuſcipere, à te viſitari, paſci, roborari. Pluris verbum, quàm omnia dona tua. Pluris timor, & volitare per ora hominum, quàm æternæ vitæ diſcrimen adire. O quanta vis & potentia iudiciorum humanorum! Eheu! quid in iudicio ille reſpondebit tibi, quando coram vniuerſo orbe terrarum, patebit inſipientia illius? Exprobrabis eam illi tunc, ô Sapientia æterna, quòd te ſpreto, viliſſimorum hominum vocem pluris æſtimarit, quàm mandatum tuum. Tunc inſultabit illis orbis terrarum, Sancti ſubſannabunt, & dæmones illudent, quorum laudes, id eſt iacula, tam auidè quæſierat; quibus vulneratus, æternâ ignominiâ plectetur. *Stultitia eorum qui curant iudicia hominum.*

CHRISTVS. Qui autem me confeſſus, & pietatē fecerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo: & qui me erubuerit, & ſermones meos, hunc Filius hominis erubeſcet, cùm venerit in maieſtate ſuâ, & Patris, & ſanctorum Angelorum. *Matth.* 10

HOMO. Quàm dolebunt filij huius ſæculi, eheu! in longâ ęternitate; quòd ob verbum, cogitationem, nutum hominis alicuius, omiſerint occaſiones mille ſalutis, gloriæque ſempiternæ! *Vide vt occaſionem virtutis nō negligas.*

CHRISTVS. Tunc, vt etiam in iudicio, eiulabunt reprobi, dicentes: Ecce hi ſunt, quos aliquando habuimus in deriſum, & in ſimilitudiuem improperij: nos inſenſati vitam illorum æſtimabamus inſaniam, & finem illorum ſine honore: ecce, quomodo computati ſunt *Sap.* 5.

inter

inter filios Dei,& inter Sanctos sors illorum est!

Credo tibi,vt suprà pag.7.

HOMO. Amari volumus ,& ecce , si idcircò omittimus amorem tuum , erimus in æternum odio tibi Deo nostro, & Angelis tuis: honorari cupimus,& omnia scelera & recessus cordis nostri omnibus aperta erunt: celebrari,&, eheu! æterno carcere , & æternâ erimus obliuione sepulti , neque vnquam recordaberis nostri, Deus noster : quos audiuimus , quorum iudicia timuimus , perpetuis nos maledictis incessent ; si honorem quærimus, nónne , eheu ! æternum sperare ac eligere pro momentaneo oportuit ? O felices animæ, & ter felices ! quibus Spiritus sanctus eam indidit mentem, vt honores mundi simul & fauores despiceretis , excelsioresque rebus omnibus humanis effecit ! O beate Alexi! qui cùm esses clarissimus genere, illud celasti , vt filium Dei te esse toti orbi comprobares: vicisti generose athleta , & latitando sub gradibus toto terrarum orbe sanctitatis sparsisti radios. O Apostoli , & Martyres Christi, quæ exempla nobis contemptus opinionum mundi præbuistis! Ibatis à conspectu concilij gaudentes, quoniam digni eratis pro nomine JESV contumeliam pati. O beata agmina Anachoretarum , quàm feliciter mundo illusistis , ne ille vobis illuderet ! quæ laudabit ille, calcastis; quæ vituperabat,elegistis. quis est, precor, qui vobis hunc spiritum addiderat?

Æterna cur momẽtaneis non præfers.

Act.5.

CHRISTVS. Caro certè & sanguis non reuelauerant, sed Spiritus Patris mei qui in cælis est : magnamque ex eo pacem consecuti fuerunt. numquam anxij, nulli obnoxij;sed liberi,securi per gloriam,& ignobilitatem;per infamiam,& bonam famam : vt seductores , & veraces: sicut qui ignoti, & cogniti: quasi morientes, & ecce viuimus; vt castigati , & non mortificati. Mundanus verò , quem humani respectus exagitant omnium oculos, ora & rumores obseruare iubetur, omniumque esse seruus.qui enim diligit aliquid,necesse ei per amorem subdatur:

Fructus nõ curantis hominum iudicia.

2.Cor.6.

Incommoda ex eo quod hominum iudicia magni fiant.

datur:&,quod miſerrimum eſt,amorem, fauorem, bonam ſui exiſtimationem(quæ vera eſſe ob vanitatem nequeunt) venatur perpetuò: quam numquam ſcire poteſt an conſecutus ſit:prauũ enim eſt cor hominis & inſcrutabile; quis cognoſcet illud? & qui te ore commendat, ſæpè tacitus vituperat:ſi vnus te laudet,centum deſpicient.quomodocumq; te vt Proteus verſes,numquã vnus vni per omnia, numquam vnus omnibus placebis; ſed pluribus diſplicebis.*Hæccine firmâ fide*,vt ſup.p.7. *Ierem.* 17. *Laus humana vana*

HOMO. O quàm carò emuntur opiniones hominum! quas vérè an quis habeat quales optat,numquam nouit; & ſi noſſet, nec ad momentum de eis certus eſſe poſſet: ita video, inſtabile eſt cor hominis, & amor illius, & quod hodie hâc horâ probat, eâdem improbat. Miramur, aliquem in Venerem, vel gutturis voluptatem ſua profundere;ſed longè magìs fatuus, qui ob imaginationes hominum & opiniones, veri honoris,pacis, virtutis,ac gratiæ tuæ iacturam facit, id eſt, omnium bonorum. *Nemo certus de fauore.*

CHRISTVS. Multis quidem miſeriis obnoxius eſt homo; ſed immenſùm auget eas, qui immiſcet ſe opinioni hominum, admirationi, honori & amori: ſicut enim ex corporis proprii, ſic ex horum læſione afficitur, & ligna quibus vratur ipſe adhibet,vinculaque quibus trahatur. *Hominum opinionibus ſeruire miſerum.*

HOMO. Idcirco firmiter ſtatuo numquam aduertere ad hominum & mundi opiniones;ſed hoc vnum ſpectare quid à me exigat ratio,quid tua diuina voluntas, tua præcepta & conſilia. Quod ſit enim iudicium mundi, quàm inſipiens & inſanum, manifeſtè declaratum eſt in vitâ & morte tuâ:tu enim nocte in ſtabulo natus, triginta annos inter homines verſatus, ignotus & deſpectus fuiſti;& poſtquam dulciſſime JESV, dignatus fuiſti reuelare te mundo, quoties nobis hunc contẽptum cõmendaſti? nullum honorem aut dignitatem aut laudem quæſiſti,dicens:Ego non quæro gloriam meam: eſt qui *Attende ad Chriſti iudicium,nõ mundi. Ioan.* 8.

quærat,

quærat, & iudicet. At numquam magìs, quàm falſum ſit mundi huius iudicium apparuit, quàm in ſacratiſſimâ morte tuâ: tu enim ſanctus, innocens, agnus ſine maculâ, cum iniquis ab illo deputatus es, & deſpectus, exiſtimatus nouiſſimus virorũ:& ego illius laudem aut vituperium æſtimabo? Neque aliam viam Sanctis tuis oſtendiſti, qui te ſeriò, non fictè; ſincerè, non errore, aut proprio amore decepti, amârunt, & ardenter exoptârunt contemni, ſtulti haberi ac reputari, vt imitari te poſſent.

Chryſoſt. de contemnendâ laude hominum.

Magna certè iniuria tibi eſt (vt Chryſoſtomus ſeruus tuus loquitur) ſi, tamquam non ſufficias ad nos laudandum, te omiſſo ad conſeruos feſtinemus, hoc omnia peruertit, hoc vniuerſum orbem terrarum perturbauit; quoniam hominum reſpectu omnia facimus, & de bonis operibus nulla nobis cura eſt; ſed laudem nobis à conſeruis noſtris inquirimus.

Serui Dei prima virtus eſt, iudicia hominum cõtemnere.

Galat. 1.

CHRISTUS. Idcircò verè per me dixit Hieronymus: Prima Monachi virtus eſt, contemnere hominum iudicia, ſemperq; Apoſtoli mei recordari, dicentis: Si adhuc hominibus placerem, Chriſti ſeruus non eſſem.

Dei beneficentia aliorum contemptum docet.

HOMO. Neque ſolùm exemplis me inuitas, amantiſſime IESV; ſed inſuper beneficiis plurimis, quæ in ſingula confers momenta. Quid enim iſta mihi prædicant, niſi à te laudem veram quærendam eſſe, à quo nobis omnia bona proueniunt? ſi enim nihil boni niſi à te Oceano bonorum omnium, cur æſtimari ab alio cupio, qui nihil mihi niſi à te præſtare poteſt; nihil verè æſtimare, quia cognoſcere plenè rem nullam poteſt? Tuum vnius iudicium ſolum verum eſt. Cùm ergo iudicium hominum non vereamur, niſi ſimul aliquid ab ijs nobis polliceamur; qui videt te boni omnis fontem, nihilque eſſe extra te, deſpicit omnia propter te: quid enim extra te quærat? videt longas & difficiles eſſe vias, quibus ſcrutatur humana cæcitas quietem, vbi inueniri nequit, quodque eo ipſo infelix homo inducat ſe in omnem inquietudinẽ, dolorẽ & afflictionẽ ſpiritus: ſe enim credit dubiis

dubiis ventis voluntatis, fauoris & timoris hominum; cùm numquam in eodem ſtatu permaneant. O quàm ſtultè vanitatem talis amat, eique innititur, vt vndis fluentibus, aëri & ventis, meritoque timet, & timendo manifeſtè inſipientem ſe atque improuidum demonſtrat! Et tamen tot ambagibus, timoribus, ſimulationibus bullæ iſtæ quæruntur.

EXERCITIVM.

Bone Jesv, ô quantum vanitati ſubiecta eſt creatura tua non volens, ô Creator mi! quot ſibi laqueos parat, & impedimenta ponit, ne perueniamus ad te, Amor noſtri! Quid enim eſt in vniuerſâ vitâ, quod magis à recto deuiare faciat, quàm quod reſpiciamus ad iudicium hominum? Ecce, perire plurimi malunt, æternùm cruciari, dum confeßiones imperfectæ ſunt pudore noxio & peſtilenti, quàm ab vno homine iudicari, vel deſpici. Quanta, proh dolor, dementia! Quid quærimus placere homini & diſplicere tibi? An tanti nobis eſt, vt ille de me rectè ſentiat & loquatur, vt vulgus imperitum, vt fallax homo & mendax & in horam mutabilis, vt potius quàm illi diſpliceam, à te damnari velim? O Deus meus, ô Redemptor mi, hæc videtur eſſe vniuerſitas iniquitatis, hic fons omnium duellorum, omnium contentionum, ſimulationum, ambitionis, faſtus & ſuperbiæ: qui enim non reſpicit ad hominum iudicium, humilis, & pacificus eſt deo meo, & hominibus amabilis & Angelis tuis, ſecurus viuit, beatus moritur, gratiã inuenit in oculis tuis. Veniat mihi obſecro illa, & non reſpiciat me viſus hominis; ſed deſpiciat, dummodo placeat tibi anima mea. Cur miſeri ſerui eſſe volumus hominum, quos ſanguine tuo liberos feciſti? Cur etiam cogitationes hominum veremur, & magis quàm iudicia tua?

Creaturæ amor laqueus.

Iudicia mundi magnifacere fons eſt calamitatum.

Ah, Domine, hæc eſt calamitas filiorum Adæ. Sed potes, & verbo potes, & nutu potes, ſanare infirmitatem noſtrã. Aſpice in me, & ſaluus ero. Reſpice in me, & miſerere mei, quia vnicus & pauper ſum ego. Spero equidem cùm toties nos viſere digneris, cùm nobiſcum eſſe vſque ad conſummationem ſæculi,

Fiducia in Deum. Applicatio ad Communionem.

fore vt roboret me virtus tua, & caro tua, & ſanguis tuus. Scriptum memini: Erunt duo in carne vnâ; & dictum hoc in te Chriſte JESV, & Eccleſiâ. Fac ergo vt vnum tecum ſim, & aptum membrum corpori tuo fac, vt hoc pane refectus non eſuriam iterum, & bibens de fonte gratiæ tuæ non ſitiam in æternum, niſi te vnum, ad quem deſiderat anima mea vt ceruus ad fontes aquarum.

Miſerere, Domine, miſerere, conditor omnium, vanitatis noſtræ & ſeruitutis, quâ mundo & cogitationibus hominum ſeruimus. Si ſeruire libet, nónne potiùs tibi Deo meo viuo & vero? nónne tibi, Rex Regum, & Domine dominantium? ſi laudari volo, à te verè coram curiâ tuâ, & orbe terrarum, & in æternum deſidero: ſi gloriam cupio, æternam à manu tuâ expectare volo: ſi vituperium timeo, à te deſpici & contemni formidare vehementer debeo. Quis enim laudabit, quem tu deſpexeris? quis eum dicet bonum, quem tu reprobâris, verax
Pſal. 118. *Deus, qui ſcrutaris corda & renes? Ecce, Domine, iam viam*
Pſal. 17. *veritatis elegi, & iudicia tua vera iuſtificata in ſemetipſa. Illumina igitur tenebras meas, vt non vltrà diem hominis deſiderem, ſed vni tibi placere optem, & diſplicere timeam. tu enim laus mea, tu gloria mea: ſi gloriari oportet, in te gloria-*
Pſal. 43. *bor; quia in te inimicos ventilabimus cornu, & ſpernemus inſurgentes in nobis, vt ſine timore de manu inimicorũ noſtrorũ liberati, ſeruiamus tibi omnibus diebus vitæ noſtræ, Amen.*

Praxis ad iudicia hominum contemnenda.

Actiones ordina Dei iudicio.

PRIMÒ, conſiderare oportet actiones ſuas, eaſque non ex vulgi iudicio, ſed Dei lege ordinare; ac tunc generoſo animo in viâ virtutis progreſſum facere. Dici nequit quantum hunc impediat iudicia hominũ vererĩ: hoc enim multos à frequenti confeſſione & communione publicâ, aliiſque pietatis exercitiis auertit; & audent plurimi in ſcholâ vanitatis & nequitiæ eſſe principes: in pietate verò paucos reperies qui præire audeant.

Vide in quo theatro ſtes.

Secundò, ſæpè iuuat conſiderare, ſe coram Deo ac curiâ eius in magno theatro exiſtere atque operari, ac iudicia hominum ſpernere.

Tertiò; cùm hoc malum ex amore ſui ducat originem, nec ferè quiſquam alterius iudicium vereatur ſiniſtrum, aut vitupe-

vituperium, nisi simul laudem veneretur, vel aliud quidpiam, magnanimitate opus est: illa enim hominum seruire vanis iudiciis ac suspicionibus, aliisque esse obnoxium, & ab iis mendicare pretio summo Christianæ libertatis, non permittit. *Magnanimus contemnit iudicium.*

Quartò, Sanctis in more fuit positum, nonnulla facere quæ irritare linguas, & eos despectos reddere possent, nullâ tamen iustâ occasione data, atque in eo imitari illos oportet, si ad perfectionis brauium contendere velimus, & ad pacem atque animi tranquillitatem peruenire. *Dignatus es,* vt suprà pag. 10.

IACVLATORIÆ.

Mihi pro minimo est vt à vobis iudicer, aut ab humano die. 1. Cor. 4.

Feci iudicium & iustitiam, non tradas me calumniantibus me. Psal. 118.

Iudica me, Deus, & discerne causam meam de gente non sanctâ, & ab homine iniquo & doloso erue me. Psal. 42.

Diem hominis non desideraui, tu scis. Ierem. 12.

CAPVT IX.

Meditatio de alio impedimento progressus, peccato veniali.

Oratio præparatoria, vt suprà.

COMPOSITIO LOCI, considerare animam, & te totum velut leprâ opertum imperfectionum coram Deo, & curiâ illius vniuersa.

ORATIO, vt suprà.

PVNCTVM I. Considera vitam actam, & quàm multa peccata & defectus admiseris. Primò, circa vitæ tuæ institutum. Secundò, si religiosus sis, circa vota & Regulas, in mortificatione, in modestiâ. Tertiò, in oratione & vsu Sacramentorum. Quartò, in operibus tuis etiam ex obedientiâ factis. Quintò, in conuersatione quotidianâ: & conterere ex toto corde, & humilia spiritum tuum valdè. nihil enim esse videbis aliud iustitiam tuam, quàm velut pannum menstruatæ. *Quis cognouit,* vt infrà pag. 246. *Examen sui.*

PVNCTVM II. Considera grauitatem peccati venialis. Primò, eò quòd summum Deum offendat, &

Ephes.4. *Peccati venialis grauitas.* sanctum Spiritum contristet, adeò vt, si totus mundus posset saluari vno peccato veniali admisso, non esset faciendum quod, eheu! toties tam leui causâ perpetrasti. Secundò, ex multitudine beneficiorũ Dei. Tertiò, ex eo, *Serm.1. in conuers. S. Pauli.* quòd in baptismo, & magis Religione quisque cõsecretur Deo. Quartò, ex multitudine auxiliorum in eâ. vnde Bernardus: Non est magnũ, dicis, si in his maneã venialibus minimisque peccatis: hæc est, inquit, dilectissimi impœnitentia, hæc blasphemia in Spiritum sanctũ, blasphemia irremissibilis. *Haccine vera*, vt sup. pag. 7.

PVNCTVM III. Considera quæ damna adferat Primò, etsi gratiam non adimat, tamen tardat in viâ virtutum, & molestam facit. Secundò, omnes virtutes obscurat, sponsam Christi animam fœdat, & feruorem minuit. Tertiò, desolatione graui afficit, mœroribus, & scrupulis sæpè ad plures annos. Sic soror Petri Damiani sedecim annis ob curiositatem afflicta fuit. Quartò, quia consolationis spiritualis incapaces reddit, vt nec sæcularia, nec *Hier. epist. ad Iul.* religiosa gaudia habeat; cùm nemo possit hîc implere ventrem, & ibi mentem. Quintò, quia exponit nos grauibus periculis peccati mortalis; nam vt Aug. timenda ruina multitudinis, si non magnitudinis, secundum illud: *Eccles. 19.* *Minima vitanda, de ord. vitæ ad Fratres.* Qui spernit modica, paulatim decidet. Vnde & Bernardus, Mens Deo dicata sic caueat minora vitia, vt maiora. Quid interest enim si fluctu magno an guttis plurimis per sentinam mergaris? quibus scilicet vires animę contabescunt, vt sic in mortalia facilè homo labatur. Imò vt Greg. nonnumquam in parua deteriùs, quàm in maiori culpâ peccatur: maior enim quò citiùs, quia sic culpa agnoscitur, eo etiam celeriùs emendatur; minor verò, dum quasi nulla creditur, eo peior est, quo & securiùs in vsu retinetur. *Minora peccata grauioribus aliquando periculosiora.* Sextò, considera omnia magna ex paruis necessariò pendere: sic orator etiã syllabas, & interpunctiones obseruat. Septimò, sæpè apud Deum magna esse, quæ nostro iudicio parua sunt, vt in colligente ligna, Num. 5. Acham, Moyse dubitante, Num. 20. Heli, 1. *Iosue 2.* *Act. 5.*

Reg.

Reg. 3. Ananiâ & Saphirâ, in iis qui opera misericordiæ omiserunt, Matth. 26. O anima, ecquid est in orbe tibi tam charum, quod ad tanta incommoda te impellat? *Hæccine firmâ fide*, vt supr. pag. 8.

PVNCTVM IV. Considera, quanto offendiculo proximo sint & impedimento peccata venialia. Nam omnem auctoritatem tollunt, etsi parua sint, & magnas etiam res impediunt: dum alii mirantur eum qui toties communicat, confitetur, orat, psallit, &, si Religiosus, omnia deseruit, in minutis istis hærere, quæ ipsi sæpè, etsi minùs id profiteantur, superant. Et sanè dolendum tanta hominem fecisse, vt Deo frueretur, maximè si in Religione, & tantilla impedimenta non tollere; tantum fodisse vt aquam inueniret, & iam desistere. Secundò, etiam talis offendit sæpè totam communitatem, dum tali vitio prauas inducit consuetudines; quas postea nulla quandoque illius, qui præest, industria valet corrigere. Tertiò, vide vt Sancti etiam minima vitârint & castigârint, vt Eusebius apud Theodoretum, &c. *Quis cognouit*, vt infr. pag. 246. *Triste venialia non declinare.*

PVNCTVM V. Considera, seruile valdè esse peccata venialia committere. Hoc enim perinde est, ac si dicas, illud non est vetitum sub pœna capitis, ergo libet, & licet offendere: contrà, filiale etiam minima vitare. quod Deo ita gratum, vt talem præferat mille aliis iustis, vt in Antonio, Job, Abraham patet. Talem enim virum quærit Deus, qui interponat sepem, & stet oppositus contra se pro terrâ ne dissipet eam. Vide ad quanta Deus talem minima vitantem eleuet, vt contrà alios tepidos scrupulis & tentationibus castiget. Qui enim non cooperatur paruæ gratiæ, indignus est maiore; eaque ob teporem illi negatur. Peccata enim siue parua, siue magna, impunita esse non possunt; quia aut homine pœnitente, aut Deo iudicante plectuntur hîc, vel post hanc vitam igneo flumine expiantur. Age, dic quo precio viuus exuri velles? nullo, inquis, & tamen *Ezech. 22. Seruile venialia non declinare.*

quotidie ob vanitatem, &c. huic periculo te exponis. Vae igitur qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis, & quasi vinculum plaustri peccatum. Ideoque propone diligentissimè examen generale facere, vt puritatem conscientiæ adipiscaris.

Isaiæ 5.

Oratio pro detestatione peccati venialis.

QVis cognouit sensum tuum, Domine, & quis consiliarius tuus fuit? verè iudicia tua abyssus multa, inscrutabilia iudicia tua, & incomprehensibilia cogitatu. Excelsior cælo es, & quid faciet homo profundior inferno, & vnde cognoscet? longior terrâ mensura tua, & latior mari. Si subuerteris omnia, vel in vnum coarctaueris, quis contradicet tibi, vel quis dicere poterit, cur ita facis? Ecce, tu, Deus, excelsus in fortitudine tuâ, & nullus tibi similis in legislatoribus. Quis poterit scrutari vias tuas, aut quis audebit dicere tibi, operatus es iniquitatem? Toties promiseras Israëlitis terram lacte & melle manantem, & duo tantum (obstupescite cæli & terra) Caleb & Iosue in eam peruenerunt, etsi omnes pasceres pane cæli in deserto, & vestes eorum seruares. Moyses amicus tuus erat; & facie ad faciem ei loquebaris, & deprecante illo impij conciliabantur tibi; & ecce, hæsitauit ad aquas contradictionis; & non potuit ingredi terram promissionis. Gedeon fortissimus post victorias per te partas factus populi salus fecit sibi Ephod, & factum est ei & domui eius in ruinam. Samson de sterili conceptus, liberator populi sui, quomodo à te abiit & recessit, & factus est opprobrium inimicis suis? Filij Israël Beniamitarum scelus vlturi iussu tuo iuerant, & ecce cæsi fugatique aliquoties fuêre. Saule non erat melior in populo, & quomodo ob superbiam proiectus à te? Dauid vir secundùm cor tuum, quomodo cecidit, & Salamon amabilis Domini filius eius? Nónne & Leo prophetam deceptum occidit? Iosias dilectus tuus perrexit vt dimicaret contra Nechao, & periit? Quis horum casus varios & ruinas non obstupescet? Quis appendere valebit delicta eorum, aut intelligere iudicium tuum? Ideò ego humilio me sub potenti manu tuâ, & rogo te, vt ab occultis

Iob 11.

Exempla varia.

Actus humiliationis.

meis,

meis, & paruis & magnis mundes me, & ab alienis parcas seruo tuo, minimo seruorum tuorum.

Parce, Domine, parce, & non intres in iudicium cum seruo tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Quid enim modicum est forsan? sed qui contemnit modica, paulatim decidit; & quis cognouit iudicium tuum? Ecce in pigritiis humiliabitur contignatio, & stillicidia eiiciunt hominem in die hyemali de domo suâ. Ita, Domine, te quoque vereor, eheu! è domo tuâ, id est, corde meo; cùm eum qui neque frigidus neque calidus est, euomas ex ore tuo. Sed veni, obsecro, hodie, veni, & cor contritum & humiliatum ne despicias, etsi iudicia tua abyssus multa, tamen misericordia tua super omnia opera tua. Ad hanc confugio, & gemens, ac dolens, speransq́; in te dico coram curiâ tuâ, in te cantatio meâ semper, tamquam prodigium factus sum multis, & tu adiutor fortis. Miserere animæ quærentis te, & amantis, & suspirantis ad te, & non confidentis nisi in infinitâ misericordiâ tuâ. Amen.

Eccl. 15. Prov. 17. Applicatio ad Communionem. Fiducia in Deo.

Praxes.

1. SI sapis, nihil æstima paruum, quo scis magnum, imò ter maximum & optimum Deum offendi. *Omne Deum offendens magnum.*

2. Cùm venialia ferè in bonis ex inaduertentiâ contingant, vide vt nihil præcipitanter agas, sed consideratè. *Circumspectio est necessaria*

3. Præsentiam Dei mordicùs retine. *Dei præsentia.*

4. Imitare Eremitam illum, & studiosè aliquam etiam leuem imperfectionem sume, & laboriosè oppugna, vt vigilantia hæc in paruis acuat animos ad maiora, & diuertat hostem à molestiore & periculosiore certamine. *In leuibus vigila.*

5. Confitere accuratè etiam minima exemplo Sanctorum non scrupulosè, sed ex amore. *Confessio minimorum etiam aliis viam obstruit.*

JACVLATORIÆ.

IN me transierunt iræ tuæ, & terrores tui conturbauerunt me. Psal. 87.
Confige timore tuo carnes meas, à iudiciis enim tuis timui. Psal. 118.
Quis nouit potestatem iræ tuæ, & præ timore tuo iram tuam dinumerare? Psal. 89.
Iustitia & iudicium præparatio sedis tuæ, misericordia & veritas præcedent faciem tuam. Psal. 88.

CAPVT X.

De Tentationibus graui impedimento in viâ vitæ.

Tentationum vtilis diuisio.

NVNC de tentationibus agendum, earumque remediis. Sunt verò illæ duplices, aliæ leues & breues, & hæ velut muscæ leui verbere manus dispelluntur, aliæ graues, sed & breues, & his etiam ex templo forti animo & dilectione repugnandum, propositorum & votorum, si habeas renouatione, Christi velut præsentis amplexu vel protestatione coram cælesti curiâ iteratâ; vel coram Angelo Custode proposito innocato.

Modi resistendi.

Aliæ sunt graues ex naturâ ipsarum, & durant aliquamdiu; aliæ leues, sed tamen duratione suâ permolestæ. his vtile remedium spero futurum huius dialogi lectionem. Neque tamen talibus tum per diem crebrò affigenda cogitatio, nam ab illis diuertere cogitationem & mentis oculum valde salutare.

Nota.

Dialogus in tentatione legendus ex locis Scripturæ concinnatus.

Tentatio pacem turbat.

HOMO. Conturbant me cogitationes meæ, & cùm anteà in pace dormirem & requiescerem; ecce nunc cor meum æstu magno, ventis contrariis agitatur; nec credere nec sperare in Deo videor, languidus & torpescens; nil nisi terrena cogito, non placet cælestia meditari, orare non delectat, sed fabulari; tristitia impletur cor meum, & cantica mea versa in lamentationem. Numquid mare ego sum? si dixero, Consolabitur me lectulus meus, & reuelabor loquens mecum in strato meo; terreor per somnia, & cogitationibus ipsis horrore concutior, quamobrem tædet animam meam vitæ meæ, parce mihi Domine: nihil enim sunt dies mei.

Amos 8.

Iob 10.

Iob 7.

ANGE-

ANGELVS. Quare triſtis eſt anima tua, & quare conturbas te? Tentatio te apprehendit, & venit ſuper te tribulatio; ſed animæquior eſto, & ſcito hoc primum, tentationem eſſe quam iam pateris. *Pſal.41.*

HOMO. Non æſtimo equidem; aut certè grauior eſt quàm vt vincere queam.

ANGELVS. Nónne ſentis rem in ſpecie bonam tibi proponi à diabolo, & quaſi oſtendi; (nemo enim intendens, vt dicit Philoſophus, ad malum vel minora bona operatur) & hâc velut illecebrâ ad peccatum detrahi, perturbarique te dicis, anxium eſſe & inquietum? hoc eſt tentari, & à concupiſcentiâ tuâ abſtrahi, & allici. En ab Euâ tuâ proponitur tibi pomum: caue ne accipias per Deum immortalem: latet ſub melle venenum, venenum aſpidum inſanabile. Ægyptia mulier ſeu caro te inuitat, vt caſtus Joſeph fuge: aut velut Thamar allicit, aut vt Dalila importunitate & frequentiâ cogitationũ fatigat, aut velut Agar rebellat; vigila & ora, ne intres in tentationem. forſan ſe iungit hoſti tuo mundus ſeu peccator, exemplo & verbo prouocans, & vel piè volentem viuere perſequitur, vel creaturæ ſeducit amore: quippe, vt Sapiens, factæ ſunt in odium & tentationem & muſcipilam pedibus inſipientium. Ergo ad Deum confugias ſupplex, & aduerte quid, & quo fine ea proponat, Deique gratiâ innixus, ſuperare hoſtem poteris. *Signum tentationis* *Deut.32.* *Gen.39.* *Gen.38.* *Iud.16.* *Gen.21.* *2. Tim.3.* *Sap.14.*

HOMO. Vix id ſperare audeo, quid enim agam? ſi locutus fuero, non quieſcet dolor meus; & ſi tacuero, non recedet à me: nunc oppreſſit me dolor meus, & ad nihilum redacti ſunt omnes artus mei. collegit hoſtis furorem ſuum in me, & infremuit contra me dentibus ſuis, aperuit ſuper me os ſuum, & exprobrans percuſſit maxillam meam, concluſit me Deus apud iniquum, & manibus eius me tradidit. Ego ille quondam opulentus repentè contritus ſum, tenuit ceruicem meam, confregit me, & poſuit me ſibi quaſi in ſignum, circum- *Iob 16.*

dedit me lanceis ſuis, & conuulnerauit lumbos meos; non pepercit, & effudit in terra viſcera mea: terra, ne operias ſanguinem meum, neque inueniat in te locum latendi clamor meus.

Fiducia in Deo locanda. Pſal.49.

ANGELVS. Ecce in cælo teſtis tuus & conſcius tuus in excelſis; immò verò tecum eſt in tribulatione, & à dextris tuis ne fortè commouearis. Inuoca, ait, me in die tribulationis, & eruam te, & honorificabis me.

Iſiæ 36. Iob.6. Ibidem.

HOMO. Defecerunt oculi mei ſuſpicientes in cælum excelſum, non eſt qui conſoletur me: clamo ad Dominum, & non exaudit; ſed ſagittæ eius in me ſunt, quarum indignatio ebibit ſpiritum meum. Quis det vt veniat petitio mea? & quod expecto tribuat mihi Deus? quæ eſt enim fortitudo mea vt ſuſtineam? aut, quis finis meus vt patienter agam? nec fortitudo lapidum fortitudo mea, nec caro mea ænea eſt. ecce non eſt auxilium mihi in me: & neceſſarij quoque mei receſſerunt à me: ſemitam meam circumſepſit, & tranſire non poſſum, & in calle meo tenebras poſuit, deſtruxit me vndique, & pereo, & quaſi euulſæ arbori abſtulit ſpem meam: dereliquerunt me propinqui mei, & qui me nouerant, obliti ſunt mei.

Iob.16.

Attende præuidentiam Dei. Iob.5.

ANGELVS. Nihil in terrâ ſine causâ fit, & de humo non oritur dolor. deprecare Dominum, & pone ad eum eloquium tuum: qui facit magna & inſcrutabilia, & mirabilia abſque numero, qui dat pluuiam ſuper faciem terræ, & irrigat aquis vniuerſa: qui ponit humiles in ſublime, & mœrentes erigit ſoſpitate: qui diſſipat cogitationes malignorum, ne poſſint implere manus eorum quod cœperant: qui apprehendit ſapientes in aſtutiâ eorum, & conſilium prauorum diſſipat: per diem incurrent tenebras, & quaſi nocte ſic palpabunt in meridie. porrò ſaluum faciet egenum à gladio oris eorum, & de manu violenti pauperem, & erit egeno ſpes, iniquitas autem contrahet os ſuum. Beatus homo qui corripitur à Deo: increpationem ergo Domini ne reprobes: quia ipſe

ipse vulnerat, & medetur, percutit, & manus eius sanabunt.

Homo. Sed veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me: quomodo exsurgam? quis me liberabit? quomodo potero resistere tam longæ, tamque molestæ tentationi, & aduersus mundi principes tenebrarum, spiritualia nequitiæ? *Psal. 68.* *Ephes. 6.*

Angelvs. Ecce stas in viâ salutis, diffide tibi, & confide in Domino, dabitque tibi petitiones cordis tui. Fidelis est Deus, qui non patitur vos tentari supra id quod potestis. nónne hoc credis, quæ Veritas ipsa, & Sapientia locuta est? *Fide Deo, non sinet te tentari supra vires 1. Cor. 10.*

Homo. Credo vtique, quia veritas est Deus, & mentiri non potest; sed eheu! quàm attenuata est virtus mea, dum toties me labi video, quodque nolo, hoc malum facere. Verumtamen credo, quia fidelis est, & non sinet me tentari supra vires: nec nisi volens succumbam: immò si voluero, faciam illius gratiâ cum tentatione prouentum. *1. Cor. 10.*

Angelvs Rectè; siquidem væ dissolutis corde, qui non credunt Deo, & ideò non proteguntur ab eo: væ his qui perdiderunt sustinentiam, & qui dereliquerunt vias rectas, & diuerterunt in vias prauas, & quid facient cùm inspicere cœperit Dominus? Qui timent Dominum, non erunt incredibiles verbo illius; & qui diligunt illum, conseruabunt viam illius. Qui timent Dominum, requirent quæ beneplacita sunt ei; & qui diligunt eum, replebuntur lege ipsius. Qui timent Dominum, custodiunt mandata illius, & patientiam habebunt vsque ad inspectionem illius. Deprime cor tuum, & sustine; inclina aurem tuam, & suscipe verba intellectus, & ne festines in tempore obductionis, sustine sustentationes Dei: coniungere Deo, & sustine, vt crescat in nouissimo vita tua. Omne quod tibi applicitum fuerit, accipe, & in dolore sustine, & in humilitate tuâ patientiam habe: quoniam in igne probatur aurum & argen- *Eccl. 2. Confidendum Deo.*

argentum; homines verò receptibiles in camino humiliationis. crede Deo,& recuperabit te,& dirige viam tuam, & spera in illum. Respice, fili, nationes hominum, & scito, quia nullus sperauit in Domino, & confusus est. *Hæccine firmâ*,&c. vt suprà pag. 8.

Eccli. 2. HOMO. Scio, scio, & credo, quia non est qui mansit in mandatis illius, & derelictus est; neque inuocauit
Isaiæ 12. illum,& despexit illum, fortitudo mea,& laus mea Do-
Psal. 117. minus, & in nomine eius despiciam omnes inimicos meos.

Attende quis te tentet.

ANGELVS. Attende verò quis sit qui te inuitat vt deficias à semitâ rectâ. nónne teterrimum vitium, quod ex nunc priusquam te captiuum teneat, animæ vires labefactat, eamque rebus terrenis immergit, captiuam reddit, & manifestè à salute suâ abducit? Illinc verò virtus ad se vocat, opem promittit, vt in amœnam cæli viam & palatium deducat, victoriis celebrem efficiat, tentationibus meritum augeat, diligentiam & humilitatem.
Apoc. 2. Vide igitur, cui parere velis, aspice & attende quod vin-
Matth. 4. centi tibi dabitur manna. &, vt olim Saluatori, etiam tibi Angeli ministrabunt.

CHRISTVS. Imò verò, si superaueris generosè tentationem, non tantum ab ea deinde libereris, sed & alium in ea iuuare poteris, & aduersus alia peccata munieris.
2. *Cor.* 12. Nónne Paulus ait, Datus est mihi stimulus carnis meæ, ne magnitudo reuelationum extollat me? Et verò suadere̍sne alteri, peccato illi consentire? nónne vides hîc velut illecebra, te in abyssum trahi miseriarum? scis enim eum qui facit peccatum, seruum esse peccati. O quàm dura seruitus est, quæ hominem tot tantisque inuoluit calamitatibus! Cui verò seruitur? carni, & inexplebili sensuum cupiditati. Quemadmodum autem seruus, si dominari incipiat, intolerabilis est, ita caro vestra. Citò autem tentationis scintillam excute, aperi amico fideli hostiles technas: væ enim soli, quia cùm ceciderit, non
Eccles. 4. habet sublevantẽ se. Etsi si quispiam præualuerit contrà

Peccati dura seruitus.

Vtile aperire alteri tentationem.

vnum, duo resistent ei. Et: Frater qui adiuuatur à fratre, quasi ciuitas firma. *Prov. 18*

ANGELVS. O quot gemitibus & lacrymis, si feceris, si consenseris, non factum non cogitatum optabis, & serâ forsan pœnitentiâ! quin igitur maturè sapis? hodie si vocem Domini audieris, noli obdurare cor tuum. Quid dicam de iudicio illo terribili? nónne puderet te huiusmodi cogitationem tuam toti orbi patefieri? Quid respondebis Domino, qui te iam per me monet? quid mihi, qui iam assiduè te exhortor? quid excusare poteris?

HOMO. Certè nihil: video enim malum esse si hoc agam; & si verè ac sincerè iudicare voluero, hoc pacto me legem Dei mei, & consilium eius despicere.

ANGELVS. Si ergo in æternitatem cogitatione transieris, quid tristius ibi erit, quàm momentaneâ voluptate æterna emisse tormenta, & perdidisse gaudia sempiterna? Memorare ergo nouissima tua, & in æternum non peccabis. Neque existimes te esse solum in hoc certamine: aspice Sanctos, quomodo Antonij, Pauli, Tobiæ, aliique exerciti fuerint, & quàm sint, eò quòd viriliter certauerunt, toto orbe nominati. nemo enim coronatur nisi qui legitimè certauerit. Imò Beatus, ait S. Jacobus, qui suffert tentationem; quoniam, cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ. Esto verò post hanc vitam nulla superesset, nónne melius est animo tranquillo viuere, & beatè, quàm aut turpibus, aut aliis cogitationibus animam fœdari, inquietam & perturbatam reddi? Ecce, vt dixi, iam experiris quantas hostis molestias tibi creet, etiamsi nec dum intra animæ tuæ portas admissus sit. Quid faceret, ô miser! quam stragem ederet, si vt in capta vrbe cordis tui grassari liceret? omnia ibi ferro flammaque vastaret.

Cogita æternitatē. *Eccli. 4.* *2. Tim. 2.* *Iacob. 1.* *Quies animi quærenda.*

CHRITSVS. Quid inuenisti in me iniquitatis, quia elongare te vis à me? Transite, ait Propheta meus, ad insulas Cethim, & videte: & in Cedar mittite, & cõsiderate vehemẽter, & videte si factũ est eiuscemodi. si muta- *Ierem. 2.*

vit gens deos suos, & certè ipsi non sunt dij: populus autem meus, & tu mutares gloriam tuam in idolum? Obstupescite cæli super hoc, & portæ eius desolamini vehementer. Nónne meritò idolum vocatur id, propter quod me despiceres, qui te creaui & exaltaui, & laui in sanguine meo? Anne vt voluptate breui fruaris, despicere potes omne consilium meum? & nihil valere apud te omnia beneficia mea, vt hoc vno quod dæmon offert potiaris; nihil promissa, vt fallacis mundi gaudiis ad momentum exultes? Obstupescite cæli super hoc, & portæ eius desolamini vehementer. Nónne vides quàm illa fœda, quàm fluxa gaudia? enumera generationes singulas, & vide quot millia sint, qui iisdem inebriati fuerunt, & aut miseri postmodum perierunt, aut multis lacrymis & doloribus vix tandem breuem voluptatẽ expiârunt. Denique memento te stare in conspectu meo, Iudicis tui, Domini tui, Regis regum, & tu audebis illudere mihi, spernere iussa mea? Ego te hinc inuito æternis præmiis; & diabolus indè suppliciis. ego pro te sanguinem fudi, & mortem subij, ille nisi mortem tuam spirat. ego te creaui; & ille destruere nititur; & præualere adhuc poterit? Ego permisi, vt tentareris, vt probarem te, infidelis esses, nec ne. Vide igitur, vt coram me, & vniuersâ curiâ meâ id ostendas: aut citò veniam tibi, quasi vir armatus, & effundam iram meam in te, & videbis quòd amarum sit tibi dereliquisse Dominum Deum tuum. neque tibi promittas pœnitentiæ spatium: tot repentini aliorum casus satis te monent, & dixisse me, Quâ horâ non putatis filius hominis veniet. Frustrà ergo tibi blandiris de spatio pœnitentiæ, qui coaceruas tibi iram & vindictam meam: neque potes tibi veniæ spem, & misericordiæ magnitudinem proponere, qui iam sponte coram me hortante, monente, comminãte, rogante, tantillum omittere non vis, aut facere. Iusta sunt iudicia mea, & omnes viæ meæ æquitas: & horrendum esse scias incidere in manus Dei viuentis. *Credo tibi*, vt supra. pag. 7.

Peccator est idololatra.

Præsentia Dei.

Dei & diaboli Antithesis.

Apoc. 3.

Ierem. 2.

Luc. 12.

Heb. 10.

Oratio

Oratio contra tentationem.

ETiamsi vehementer sollicitet me ista tentatio, ecce coram te, Deus meus, propono per gratiam tuam, nullâ ratione consentire : & scio liberum esse me, neque compelli posse : sed etsi fortè surrexerit aliqua cogitatio, protestor coram te, & curiâ tuâ, me ratum non habere, quod contrarium quocumque modo est decreto huic meo, & voluntati tuæ. Non est volentis, neque currentis, sed (scio) tui miserentis atque in te Domine, transgrediar murum, & spernam insurgentes in me. Obsecro te, adiutor meus esto, ne derelinquas me, neque despicias me, Deus meus. Non enim est tanta fortitudo nostra, vt resistere possimus absque te ; sed pone me iuxta te, & cuiusuis manus pugnet contra me. Tu dixisti, Cum ipso sum in tribulatione; ecce tribulor, adesto mihi vnica spes mea. Tentas me an verè amem te, & video non posse me tentari supra id quod possum; cùm omnia in pondere, numero & mensurâ ab æterno à te ordinata sint. Cur igitur pusillanimis ero, cùm tu desuper adstes mihi, virtus mea & fiducia mea? O quantum illa crescit voce illâ tuâ: Ecce ego vobiscum sum vsque ad consummationẽ sæculi. Veráne es veritas, & fallere potes, ô fidelitas? verè non potes. Exalta in fortitudine vocem tuam tu qui euangelizas Sion, ô anima mea, exalta, noli timere. Ecce Deus noster Christus IESVS, ecce Dominus Deus in fortitudine veniet, & brachium eius omnibus dominabitur. Ecce merces eius cũ eo, opus illius coram illo. Sicut Pastor gregem suum pascet, & quidem verè, verißimè corpore & sanguine suo, in brachio suo congregabit agnos, & in sinu suo leuabit, fœtas ipse portabit. Ita fac, amantißime IESV, ita fac, & sonet illa vox tua in auribus meis, quæ de te Domino meo erat: Ecce seruus meus, suscipiam eum, electus meus, cõplacuit sibi in illo anima mea, dedi spiritũ meum super eum. Da mihi, obsecro, spiritum bonũ & suauem, sicut tuus est: Et si dicat iustitia tua, non permanebit Spiritus meus in hoc homine, quia caro est; respondebit bonitas tua & fiducia mea : Scriptum est de te, ô amor, non clamabit neque accipiet personas, nec audietur vox eius foris: Calamũ quassatũ non conteret, & linũ fumigans, quod sum ego, non exstinguet.

Actus firmi propositi.

Rom. 9.

Humilitas cum fiducia in Deum.

Psal. 17.
Psal. 26.
2. Par. 20.
Iob. 17.
Psal. 90.

Præparatio ad Communionem.

Esa. 40.

Esa. 42.

guet. Conserua ergo me, Domine, quoniam Deus meus es tu; vindica sanguinem tuum de inimicis tuis. Agnosce figmentũ tuum & fragilitatem meam, & fac me vas in honorem; nec Rom.6. *sinas me fieri vas in contumeliam magni nominis tui. Nolo exhibere membra mea arma iniquitatis, sed anima mea seruiet tibi, & omnia interiora mea dicent, Domine, quis similis est tibi? scio enim quia post tempestatem tranquillum erit, & cùm iratus fueris, misericordiæ recordaberis. tunc lætabitur & dilatabitur cor meum, & cantabo tibi gloria mea: quia* Psal.53. *in nomine tuo spreui insurgentes in me. Tunc in templo animæ meæ suspendam spolia de inimicis meis, & idola voluntatis meæ sacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo, Domine, quoniam bonum est; quoniam ex omni tribulatione eripuisti me, & super inimicos meos despexit oculus meus.*

Pici Mirandulæ spiritualis pugnæ arma. 12.

Quid mihi illudis voluptas breuis & exigua,
Cùm sequantur dolor & angustia,
Supremum detrimentum animæ,
Sit hæc vita somnium & stultitiæ?

Ecce, mors propè latitat in ianuâ,
Reatus forsan erit sine gratiâ,
Æterna pœna & retributio.
O quàm digna hominis conditio!

Pax dulcis mundæ conscientiæ,
Tot dona Dei cælestis gratiæ,
Tormenta crucis Christi horrida,
Sanctorum gesta tot conformia,

Vbi tot sunt animæ subsidia,
Nisi sponte ruam ex dementiâ,
Nisi me tradam dira insania,
Inanis erit per te orci potentiâ.
O JESV *spes & amor meus, & omnia. Amen.*

PRAXIS.

Regulæ duodecim Ioannis Pici Mirandulæ partim excitantes, partim dirigentes hominem in pugnâ ſpirituali.

PRimò, ſi homini videtur dura via virtutis ob pugnam aſſiduam; aduertit plura eſſe in quauis viâ aliâ, dura, aduerſa, triſtia,

Secundò, conſideret in mundo diuturna bella, & æmuletur conſtantiam.

Tertiò, recordetur ſtultum eſſe credere poſſe ad cælum perueniri aliter, quàm per violentiam, cùm Chriſtus vim regnum cælorum pati dicat, & per crucem obtinuerit. *Via crucis eſt via cæli.*

Quartò, gaudeat conformari Chriſto: & cum ſenſibus ſuis vim faciet, cogitet cui parti crucis conformis ſit.

Quintò, confidat in virtute Chriſti, qui dixit: Confidite, ego vici mundum.

Sextò, vnâ tentatione ſuperatâ aliam expectet, cùm dæmon ſemper circumeat.

Septimò, non tantùm diabolus vincendus eſt, ſed faciendus cum tentatione prouentus, ac tentatio accipienda; v. g. ſuperbiæ, vt ad humilitatem adhortatio & inuitatio. *Superatâ tentatio virtutem oppoſitam confert.*

Octauò, dum pugnas, pugna quaſi perpetuam deinde pacem habiturus, quia ſæpè generoſis animis Deus hoc largitur: ſed cùm viciſti, geras te quaſi mox pugnaturus.

Nonò, fuge ſemper occaſiones peccati.

Decimò, principiis occurre.

Undecimò, cogita dulcius eſſe vincere tentationem, quàm peccatis conſentire: atque ita compara dulcedinem victoriæ, dulcedini peccati, non pugnam voluptati. *Victor non victus gaudet.*

Duodecimò, ne putes à Deo te derelictum, aut ei ingratum, iuſtos enim probare ſolet, ſed humilia in primis ſpiritum tuum, ne ruas in ſuperbiam. *Deus tentando nos probat.*

Aliæ praxes ac remedia.

PRimò, obſerua præſentiſſimum eſſe remedium fingere ſeſe inter Chriſtum & diabolum, vti in imagine eſt, vtriuſq; in nos merita, affectum, &c. perpendere; & mox opem Domini implorare, atq; occaſiones vitare. Sic Lotho dictum, vt ſtatim è Sodoma egrederetur, & in monte ſaluum ſe faceret. Eoque item pertinet à tentatione eiuſque materiâ memoriam & imaginationem auocare; ſiue occupatione, ſiue cogitatione, quam aliquando quis abripi ſolet, vt eſſet caſus triſtis, aut admirabilis, vel eiuſmodi. Id maximè in carnis tentatione, ſcrupulis & moleſti- *Tentatus inter Chriſtum & diabolum medius. Gen 19. Animus in tentatione diuertendus.*

 oribus

oribus tentationibus blaſphemiæ,&c.locum habet: vti etiam in minutis ac friuolis, quæ vt muſcæ, non gladio, non haſta, abigendæ, ſed leni flatu: aut certè negligendæ, vt canis latratus ab equite ſolet; ſuauiter enim equitat quem gratia Dei portat. Auertat ergo ſe ſuauiter, oculoſque ad Deum conuertat abſque perturbatione: & actu vno, ſi libet, contrariæ virtutis elicito, vel potiùs amoris Dei, qui omnia complectitur, pergat in viâ ſtadioque virtutis.

Matth. 26. *Oratio tentationis remedium.* *Ab.c.2.*

Secundò, confugiendum ad orationem. Orate, ne intretis in tentationem, ait Dominus: neque ab eâ deſiſtendum, donec redeat tranquillitas. Ita Dominus in horto orauit, donec ab Angelo confortaretur; neque deerit ipſe, ſi quis perſeuerauerit, quia veniens veniet, & non tardabit.

Pſal. 120. *Præſentia Dei tentationis remedium.* *1. Cor. 10.* *Deus 13.* *Deus probat nos.* *Pſalm. 26.*

Tertiò, mox vt tentatio ingruit, eleuandus ſaltem oculus in Deum præſentem, cum Dauid dicente: Leuaui oculos meos in montes, vnde veniet auxilium mihi. Cogitatio autem ea ſic ſuſcipienda eſt: Ecce Deus videt hanc tentationem, & permiſit, certoque certiùs non patietur me tentari ſupra id quod poſſum; ſed in tantum, vt, ſi velim, facere queam cum tentatione prouentum. Tentat me Deus, & probat an ſim fidelis, vt ſi ſponſus ſinat tentari pudicitiam ſponſæ; Rex fidem ducis ſui: & ſi hîc ſciret ſe ſuperari non poſſe, niſi omnino vellet, & ſimul à Rege videri, qualiter putas ſe gereret? dic itaque cum Regio Propheta: Etiamſi conſiſtant aduerſum me caſtra, non timebit cor meum; dæmon ſiquidem violentiùs, vt femina, quo timidiores nos reperit, minuſq; Deo confidentes, inſultat: quique gigas & leo eſt torpido, fidenti in Deum nanus & formica apparet, vt in Vitis Patrum narratur.

Vita Patrum.

Patientia neceſſaria. *Gregor.*

Quartò, patientia etiam neceſſaria eſt: nam impatientia ſuperbiæ manifeſtum argumentum, iram Dei prouocat: vt apertè ait Gregor. Qui appetit plenè vitia vincere, ſtudeat humiliter purgationis ſuę flagella tolerare. Cum Deo enim contendere non poſſumus, nec dicere ei: Cur ſic facis?

Auguſt. *Crucifixus tentationi reliſtit.*

Quintò, conſidera, Chriſtum velut crucifixum: ſtringe illum, eiuſque pedes oſculare, & lateri adhære: nihil præſtantius reperit S. Auguſt. quàm eum amplecti, intueri, & proteſtari, & auertere hoc pacto cogitationem: itaque cum aduerſario non contendere, ſed eundem comtemnere: nónne enim potius eſt loqui cum Deo poſtulando adiutorium, quàm cum dæmone præliari?

Climach.

Sextò, cùm primum poteris, explica tentationem Patri ſpirituali: nullum præſentius remedium omnium ſanctorum Patrum iudicio, adeò vt Climachus referat olim Religioſos etiam tabellas circumtuliſſe, vt incidentes cogitationes

nes annotarent, quas deinde aperirent: additque, qui cæcum duce, pastore gregem, viæ ignarum ductore, infantem patre suo, ægrotum medico, gubernatore nauim destituit & fraudat, vtriusque periculum parat: qui verò sine Patris auxilio contra spiritus nequam pugnare nititur, ab illis occiditur. Idcirco in confessione vtiliter tentationes aperiuntur, non quod sint peccata, sed peccatorum semina: quæ hoc pacto opprimuntur in semine. Id tamen consilii, nec scrupulosis, nec mulieribus passim dederim, neque iis qui pusillanimes sunt, vt minuta scilicet consectentur.

Aperiendæ tentationes Patri spirituali.

Septimò, principiis obstandum strenuè, & portæ obserandæ sunt memoriæ ac voluntatis nostræ; atque, vt ita loquar, pes suspendendus, id est, affectus, donec perspicuè constet quid velle oporteat. Beatus, ait Propheta, qui tenebit & allidet paruulos Babylonis (scilicet prauos instinctus) ad petram, id est, Christum Iesvm.

Psal. 136. Initio obstandum & animus præoccupandus virtutis studio.

Dici non potest, quantum præsidium, memoriam mox purgare noxiis cogitationibus, & vitare omnem admonitionem rei cupitæ: atqui, vt id rectè fiat, bonis ea cogitationibus ex iis quæ videmus & audimus efformatis, præoccupanda est virtutis studioso.

Octauò, occurrendum tentationi, & (vt dici solet) arma paranda in tempus belli. Considerabis igitur (quod iterum monui) ad quæ vitia sis magis propensus, v. g. superbiam, &c. illiq; occurres. Primò, frequenter de eius turpitudine, & virtutis contrariæ pulcritudine cogitando. Secundò, de ea loquendo. Tertiò, actus contrarios humilitatis exercendo. Idem in aliis faciendum existima.

Animi mala propensio consideratione refrenanda.

Nonò, vitanda omnis tristitia & inquietudo animi: quia vti ortâ tempestate tenere cursum difficile; &, cùm seditione omnia commouentur, consilia maturè capi nequeunt, sed in arena, vt dici solet, neque hosti commodè resisti: ita prorsus in anima contingit. Curandum igitur ante omnia. Primò, ne appetitu boni alicuius, aut odio mali inquietetur, oratio negligatur: committendaque omnia diuinæ prouidentiæ, & illius vna voluntas desideranda: nescis enim quâ viâ eundum, quid expediat. quid ergo meritò anxiè petis, aut times? aut de quo immoderatè gaudes, aut doles? id fortè maximè noxium, quod maximè appetis; & contrà. Secundò, suauiter, ordinatè, non anxiè adhibenda sunt ea, quæ necessaria maturè iudicantur, vt id quod optamus consequamur. Tertiò, vtile erit, confessario aut amico, vulnus hoc aperire; neque si lapsus quis fuerit, ideò perturbationi locum dare conuenit, aut asperius in se inuehi, sed humiliter ad Dei thronum confugiendum, & gratiæ agen-

Animi quies conseruanda Nota.

Nota.

dæ, quòd grauiora quis non commiserit Dei beneficio atq; manu sustentante: quod alias procul dubio futurum erat.

Aliæ praxes, seu remedia contra vitia Capitalia.

Vita Christi eiusque doctrina est antidotum contra omnia vitia.

CONTRA SVPERBIAM vide humilitatẽ Christi, & miseriam ac malitiam nostram; eiusque auxilio implorato sententiam aliquam animo versa velut antidotum & æmuletum. Quid fui, sum, & ero? Omnis qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur.

CONTRA AVARITIAM valet paupertas JESV Christi, qui propter nos pauper factus est, cùm diues esset. Audi illum, & si credis afferenti, vicisti: Beati, ait pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum. & rursũ: Væ vobis diuitibus, qui habetis hic consolationem vestrã.

Luc. 18. *Matth. 5.* *Luc. 6.*

EXPVGNA LVXVRIAM, intuendo Christi JESV puritatem: virgo enim fuit, virginem elegit matrem. Agnus immaculatus: & qui illum sequuntur, quocumque ierit, virgines sunt. Si verò voluptas trahat, audi pronuntiantem: Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur: & dicito: O JESV crucifixe, ô vera delectatio, libera me, ô dulcedo ineffabilis, per sanguinem tuum à cæco hoc infami, inextricabili & æterno malo. Amen.

Matth. 5.

CONTRA INVIDIAM, Christi charitas stabit: qui pro inimicis mori dignatus est. Deum ergo sic appella: O Deus meus, ex te, in te, & pro te sunt omnia; da mihi charitatem veram: etenim in hoc cognoscent omnes, quod discipuli tui sumus, si dilectionem habuerimus ad inuicem.

DAMNAT GVLAM Christus, in cruce felle & aceto potatus: aspice in eum, & sanabere, & audi dicentem: Beati, qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniã ipsi saturabuntur.

Matth. 5.

MODERARI IRAM disce à Christo patiente, & tam longanimi super innumeris hominum malis & blasphemiis: sic enim ille voluit: Discite, ait, à me, quia mitis sum, & humilis corde.

Matth. 11.

SI ACEDIA TE OPPVGNAT, considera JESVM baiulantem crucem, & quanta pro tua salute fecerit; audi dicentem; In laboribus à iuuentute meâ.

In omni tentatione hâc oratiunculâ vti potes.

TEntas me, Domine, an amem te, neque tamen vltra id quod possum. Scio, quòd sine gratia tua spernerem te, ô omne bonum, vt teterrimo hosti placerem: æternùm luiturus; momentaneum gaudium, ac iuraui & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ. Adiutor meus esto, ne derelinquas me, neque despicias me.

Psal. 118. Psal. 26.

Alia remedia.

PRimò, manè cogitationes, verba, & actiones illius diei prospice quoad potes: atq; eas ad Dei gloriam dirige, cum protestatione corã Deo, & curiâ ejus, & Angelo Custode nominatim, quòd me minimo quidẽ peccato tantam maiestatẽ offẽdere sciẽs eo die velis, ac mortẽ potiùs obire. *Matutina deliberatio malum praeveniens, vtilis.*

Secundò, conterere toto corde, & nominatim de peccato, si fortè aliquando commisisti ad quod tentaris, & abnega rem illam, quæ est occasio & obiectũ peccati: hic enim est funis, quo quis trahitur in interitum, præscindendus omnino; nec refert an affectus & sensus maneat: voluntatem enim Deus inspicit, seu in bono, seu in malo, quam & solam coronat aut damnat. Neque te commoueat hostis importunitas: nemo læditur nisi à seipso etiam in hac pugnâ. *Contritio de præcedente peccato.*

Tertiò, accipe clypeum fidei, & illius actum exerce etiam recitando attentè Symbolum. dura ceruix esset, quæ tantis in eo recensitis beneficiis non flecteretur: ideoque in hora mortis pronuntiari consueuit: idque est quod Apostolus suadet, assumere clypeum fidei, in quo possumus omnia tela nequissimi ignea extinguere. Secundò, spei in Deum actum elice, & diffidentiæ tui. Tertiò, charitatis, quod breuiter sic facies: Credo Domine, & in te spero; & toto corde te diligo. ex te enim, & pro te, & in te sunt omnia. *Actus fidei, spei & caritatis tentationes extinguunt.*

Quartò, inuoca Sanctos, qui virtute contraria claruerunt, & maxime B. Virginem, quæ verè castrorum acies ordinata. Per immaculatã conceptionẽ eam rogasse in gravi luxuriæ lucta, multis salutare fuisse, vsu compertum est. *Sanctorum inuocatio.*

Quintò, neminem iudica de vllo vitio: quia verissima illa sententia: In quo tu alterum iudicas, in eo teipsum condẽnas, & ferè nemo est qui id expertus non sit. Justo siquidem iudicio simili punitur tentatione, qui alium seuerè iudicat & damnat. Ita in Vitis Patrum, cùm adolescens durè à seniore, cui carnis tentationem aperuerat, correptus esset, ab eâdem pulsatus fuit senex, ac tantùm non superatus. misericordes verò misericordiam consequentur. *Dignatus es*, &c. vt sup. pag. 10. *Rom. 2. Alium facile de aliquo vitio iudicans in idem ferè semper incidit. Vitæ Patrum.*

IACVLATORIÆ.

D*Omine vim patior, responde pro me.* Isaiæ 38.

In te, Domine, speraui, non confundar in æternum. Psal. 30.

In nobis, Domine, non est tanta fortitudo, vt possimus huic multitudini resistere, quæ irruit super nos, sed cùm ignoremus quid agere debeamus, hoc solùm habemus residui, vt oculos nostros dirigamus ad te. 2 Paral. 20.

Psal.58. *Deus in adiutoriũ meũ intẽde; Domine, ad adiuuãdũ me festina.*

Psal.59. *Eripe me de inimicis meis, Deus meus, & ab insurgentibus in me libera me.*

Psal.53. *Deus in nomine tuo saluum me fac, & in virtute tua iudica me, quoniam alieni insurrexerunt in me, & fortes quæsierunt animam meam.*

Psal.30. *Illustra faciem tuam super seruum tuum, saluum me fac in misericordiâ tuâ.*

CAPVT XI.

De impedimento Acediæ submouendo per ardens profectus & orationis desiderium, ad quod excitandum septem considerationes seu stimuli proponuntur.

Desiderium feruens optimum orationis condimentum.

QVEMADMODVM fames non tantùm est optimum ciborum condimentum, sed etiam vt corpus reficiatur plurimùm confert: ita desiderium feruens, pietatis studium & exercitationes pias mirificè commendat ac promouet, maximè verò orationem; cumque eam præcedit, magnâ condit suauitate, & fructuosam animæ efficit. *Isaiæ 26.* Hujusmodi certè habebat Isaias dicens, Anima mea desiderauit te in nocte, sed & spiritu meo in præcordiis meis de manè vigilabo ad te. *Psal.81.* Excute igitur torporem omnem in virtutis exercitiis: dilata ante orationem desiderio os tuum, & implebit illud Dominus; & dabit tibi petitiones cordis tui.

Si verò torpidus fueris, vide ne tibi accidat, quod viatori tardo & ignauo; is enim laborat & lassatur, & in vrbem non pertingit, juxta illud: *Eccl.10.* Labor stultorum affliget eos, qui nesciunt in vrbem pergere.

Septem considerationibus id excitandum.

Ad desiderium hoc perfectionis acuendum cùm videbitur, juuare poterit aliqua ex his septem considerationibus quæ subjicientur. Sic quoties remitti animum ad pietatis exercitia & torpescere senties, ex iisdem collige vnde eum promptum & alacrem in diuinæ Majestatis obsequio reddas. *Ier. 48.* Maledictus enim homo est qui facit opus Dei negligenter: *2.Cor 9.* hilaremque datorem diligit

Desu

Deus, neque sibi ex tristitiâ aut necessitate, sed bona voluntate optat seruiri.

Hanc vt habeas & augeas, primò sæpè statue ante oculos tuos creationis tuæ finem, atque ante omnia diuinam præsentiam, quâ nihil efficacius ad opera pia strenuè facienda, & orationem rectè perficiendam. Pluribus hæc jam suprà c. 1. tractata sunt, & infrà tractabuntur. *1 fine creationis & Dei præsentiâ propositâ.*

Secundò, attende seriò hanc forsitan nouissimam actionem, v. g. orationem fore, & occasionem Deo opt. max. supplicem pro æternâ salute libellum offerendi. *2 nouissimâ hac fortè horâ.*

Tertiò, vide quot mala te circumdent, à quibus, nisi ad virtutem & orationis asylum confugias, liberari non possis. *3 malis circumstantibus.*

Quartò, aspice Sanctorum feruorem, eoque te languentem accende. *4 Sanctorum feruore.*

Quintò, audi Ecclesiam matrem vndique ab hostibus oppugnatam, à te petentẽ strenuos in virtute progressus & orationum subsidium; imò & Christum Dominum, qui amore nostri in Venerabili Sacramento nobiscum permanere dignatus est, & exponere sese mille injuriis, quibus eum quotidie improbi afficiunt, quasque vitâ sanctè institutâ & oratione, bonâ parte posses auertere. *5 Ecclesiâ preces expetente.*

Sextò, neque minùs te excitabit animarum imploratio, quæ in Purgatorio detinentur, & orationum suffragium efflagitant. ô quàm piè & fructuosè vnam horam, si daretur, impenderent! *6 animabus Purgatorii suffragia postulantibus.*

Septimò, fac te videre animarum pereuntium numerum, & orationibus atq; omni pietate adjuuare contẽde. *7 multitudine pereuntium.*

Exercitium supradicta motiua complectens.

DE fecit caro mea, & cor meum, Domine Deus meus, longè à salute meâ verba delictorum meorum. ô Domine, quando respicies, quando restitues animam meam à malignitate hostium meorum, & à leonibus vnicam meam? Ecce dereliquerunt me vires meæ: memorare, quæso, quæ mea substantia, nónne ventus est vita mea, & forsitan illius extrema Psal. 72. Psal. 21. Psal. 34.

 est

Iob.7. *eſt hora quâ licebit in tempore miſerendi alloqui te, ô Pater miſericordiarum, & operari pro te? Multiplicati ſunt qui tribulant me ſuper capillos capitis mei, qui oderunt me gratis, & inſuper timor & tremor venerunt ſuper me, & contexerunt me tenebræ: non legere libet, non delectat, meditationes ſolitas non inuenio. Eheu! vbi eſt illa inebriatio ſpiritus? vbi mentis ſecuritas & gaudium, & pax in Spiritu ſancto? Attenuati ſunt oculi mei, ſuſpicientes in excelſum, quando apparebo in conſpectu tuo, in concilio juſtorum, & congregatione Sanctorum tuorum caritate ſummâ ardentium: quo pacto ſuccurram Eccleſiæ matri opem poſcenti? quomodo ſolabor gementes in Purgatorio animas ſponſas tuas? quis mihi tribuat, vt auertam ab interitu ſuo precioſo ſanguine tuo redemptas, ad quas infernus dilatauit os ſuum!*

Bern. ſerm.4. in Cant.

Iſaiæ 38.

Pſal.110.

Feruoris propoſitum.

Obſecro, Domine, da mihi incenſum offerre dignum in conſpectu tuo, & vitam in melius inſtituere. Velociter exaudi me, quoniã defecit in me virtus mea, quoniam benigna eſt miſericordia tua. Da mihi operari cibum qui non perit, in vitam æternam Da mihi pro te viuere, & laborare vſque ad defatigationem; & ne, obſecro, ſinas vt prudentiores ſint filij huius ſæculi filijs lucis in generatione ſuâ. Et verò qui quotidie paſcor cæleſti mannâ, & cibo fortium, ignauus eſſe potero? cui quotidie ex infinitâ, & ardenti charitate propinas tuum ſanguinem, poterit ſurrepere maledicta tepiditas? Ita Domine, ita Domine, ideoq; Apoſtolus tuus aiebat: Inter vos multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multi. Reſpice verò bone JESV *ſpes mea, reſpice in me ſecundùm multitudinem miſerationum tuarum, & ne auertas faciem tuam à puero tuo, intende animæ meæ, & libera eam propter inimicos meos eripe me: tu ſcis, Domine, improperium meum, & confuſionem, & reuerentiam meam: in conſpectu tuo ſunt omnes qui tribulant me. Si reſpicere dignatus fueris, ſicut fluit cera à facie ignis, ſic peribunt omnes peccatores, & inimici mei à facie tuâ; & exaltabo te Deus meus Rex, & benedicam nomini tuo in ſæculum, & in ſæculum ſæculi. Amen.*

Applicatio ad Communionem.

1.Cor.11.

Pſalm.68.

Pſal.67.

Medi-

Meditatio de tepiditate & acediâ.

ORATIO præparatoria ſolita.

COMPOSITIO LOCI. Aſpice ſupra te velut cælum apertum, atque ibi Beatos de momentaneo labore exultantes; infrà, damnatos de momentaneo gaudio vlulantes.

ORATIO, vt ſuprà.

PVNCTVM I. Conſidera Primò damna acediæ: multam enim malitiam docuit otioſitas. Et Primò, tentationi omni exponit, quia triſtitiam adducit & paupertatem; quia dum tempus eſt, negligit ſeminare & operari. Secundò, eſt velut tinea virtutum ac meritorum, cùm omnia à tepido imperfectè fiant: homo enim inſtar limacis ad omnia tardus euadit, conſolationeſque ipſa ſpirituales arefacit, facitque plenum ſuſpicionibus, & deſideriis vanis: denique maledictus eſt homo qui facit opus Dei negligenter: vſque adeò vt talem dicat Dominus ſe euomere ex ore ſuo. quid infelicius? neque hoc tantùm, ſed & talenta quæ dederat, aufert à pigro, atque eadem habenti ac diligenti largitur. Aſpira vt ſup. pag. 8. *Hæccine firmâ*, &c. ibid.

Eccl. 33. Acedia triſtitiam & paupertatem ſpiritualem parit. Acedia velut tinea animæ eſt. Deut. 15. Apoc. 3. Matth. 25

Tertiò, adducit acedia hominem in periculum lapſus grauis. nam, vt Caſſianus, non ſubita ruina credenda, ſi aliquis labi viſus, ſed ſenſim vitiis increbreſcentibus caſu miſerabili concidiſſe exiſtimandus eſt. Quartò, id quod longè grauiſſimum, periculum magnum eſt numquam emergendi ex tepiditate. Qui enim in peccatis eſt, adhuc conuerſionis fiduciam non amiſit: qui verò poſt conuerſionem tepuit, etiam ſpem quæ eſſe potuit de peccatore, ſubtraxit. Ratiò verò eſt, quia naſcitur ex tepiditate mala conſuetudo: &, vt Auguſt. dum conſuetudini non reſiſtitur, fit neceſſitas. Conſidera præterea feruentium gaudia, tepidorum moleſtias: coguntur enim portare pondus diei & æſtus, & tamen nequeunt ſolatia participare, cùm conſcientia perpetuò vrgantur, atque inter

Collat. 6. c. 7. Nemo repentè fit malus. Gregor in paſtor. c. 35. Tepiditati aſſuetus difficulter emēdatur. Lib. 8. Confeſſ. c. 5. Matth. 20

Tepidus verè est miser. *Ser. 6 de Ascens. Domini.*

mundi & Dei gaudia locati, neutris frui possint, desideriisque molestissimis ferantur; adeò vt Bernardus dicat: Num tibi horum tepidorum vita inferno potiùs appropinquare videtur, dum intellectu affectui, & affectu intellectui repugnante necesse habent mittere manum ad opera fortium, qui cibo fortium minimè sustentantur?

Haccine vera, vt suprà pag. 7.

Matth. 3. *Feruida Christi Sanctorum exempla acediam nostram expellunt.* *l. 10. c. 25.*

PVNCTVM II. Considera illa verba, Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur. Secundò, labores Christi pro tuâ salute susceptos, pœnitentias, orationes, legis obseruantiam, etiamsi non teneretur. Tertiò, Sanctorum labores, Apostolorum, Martyrum, pro suâ salute consequendâ; & accingere ad opus. illud enim remedium optimum docet Cassianus. Considera Quartò feruores eorum omnium qui Religiones ingrediuntur: vide pompam virginum mundo valedicentiũ. Quintò, vt omnia creata strenuissimè laborent. Sextò, homines mundo deditos, honoribus & operibus inhiantes. Septimò, breuitatem vitæ nostræ, quodque nox veniet fortè hodie, quando non licebit laborare. Octauò, quod hilarem datorem diligat Deus. Nonò, nouissima considera, & tempus irrecuperabile præterire: vnde ne simus hîc negligentes carissimi mei, vt non per infinita sæcula pœnitentiam agere cogamur, ait B. Ephrem. *Aspira* vt sup. pag. 8.

Feruor mundanorum in tẽporalia. *Vita breuis, ergò sedulò laborandũ.* *2. Cor. 9.* *Ephr. in 2. Domini Aduentu to. 1.*

Haccine firmâ fide, vt supr. pag. 7.

Prov. 12. *Ezech. 16.* *Prov. 21.* *Iob. 5.*

PVNCTVM III. Considera quomodo Scriptura inuehatur in otiosos. Qui sectatur, ait, otium, stultissimus est: vnde etiam hæc iniquitas Sodomæ fuisse dicitur: & alibi: Omnis piger semper in egestate erit. Secundò, considera, hominem natum ad laborem, sicut auis ad volandum, & vnumquemque propriam mercedem accepturum secundùm suum laborem. Tertiò, considera quid in hoc mundo vtile ac pulcrum, aut iucundum, in victu, vestitu, quod sine labore à nobis aut à bestiis haberi

1. Cor. 3.

beri poſſit: imò omnia operantur, cælum & terra, Deus etiam ipſe. Pater meus vſque modò operatur, & ego operor, ait Dominus; & tu torpere & otiari auderes? Quartò, conſidera ſtagnantia & torpida omnia putreſcere, hebeſcere ferrum, & rubigine obduci, ſine vſu, &, vt Ambroſius, tentare otia, quos bella non fregerunt. Quintò, vide, vt periculum omnia perdendi merita adeant tepidi, ſicut & peccati grauiſſimi, & numquam mergendi ex torpore, vt ſuprà dixi, quia ſcilicet ſe ſanctos putant: deinde quia tentationibus omnibus otioſi expoſiti ſunt. hinc Matthæus: Dum dormirent homines, zizania ſuperſeminata ſunt: Iſraëlitæ ad idòlolatriam per otium illecti: Samſon victus, & Dauid ac Salomon ceciderunt. Sextò, Dominum attende operariis dare mercedem, non otioſis; & eum qui parcè ſeminat, parcè & metere. Septimò, præmium immenſum conſidera, & pudeat ob obolum mundanos ita ſtrenuos, te tam pigrum ob æternitatem. *Hæccine vera*, vt ſupr. pag. 7. vel Oratio vt ſuprà. *Defecit*, &c. vt ſup. pag. 263.

Natura ipſa torporem horret.

Serm 11.

Caſſ collal. 4. c. 19.

Matt. 13.

Exod. 32.

Matt. 20.

Praxis ad teporem abijciendum.

Sex ſigna tepiditatis.

CONſidera in ſecreto cordis tui ſigna tepiditatis. Primò, horrere difficultates, abiecto animo eſſe & puſillanimem in arduis, deſperare finẽ, & hinc otium quærere, tempuſque perdere. Secundò, diuinis non delectari, at facilè fatigari, frigidè Sacramentis vti, & abſque conatu ad feruorem; remiſsè orare, ac ſine attentione: vagis orationi intereſſe oculis, ſpuere, aliorum defectus notare, illis ſuos velare, fictè confiteri, verbum Dei grauatè audire, examinare ſe perfunctoriè, & ægrè colligere. Tertiò, zelum non ſentire, conſortia hominum quærere ad faſtidium leuandum; alios obſeruare, cenſere, ac iis obtrectare. Quartò, effundere ſe in corporis commoda, memoriâ repetere mundanorum gaudia, ad ea ſuſpirare, diuinos inſtinctus ad vitæ ſeueritatem non aduertere, vndique emendicare ſolatia, honorificè haberi velle, & honorifica affectare. Quintò, negligentem eſſe in iis quæ præcepti & conſilij, circumſtantias ac cærimonias facilè omittere, inconſtantem eſſe, diſciplinam grauiter ferre,

ac

ac tardè obedire, indignari melioribus, putare quòd alibi meliùs proficeret. Sextò, excelsa vox, sermo rigidus & superfluus. Hæc ferè ex Bernardo Serm.6. de Ascens. Cassiano l.10. c.2.3.4. item l.12. c.25.26.27. Seraphinus Firmanus: Tepidus, inquit, dicit, Non est iam vita Sanctorum, verbaque mouet otiosa, captiosa, cauillis plena, curiosa, inania; securè in dies recedit, teporem excusat per discretionem, arrogantiam dicit maturitatem.

Alia signa ex Firmano.

Parua superando alacriter paulatim acediam tollit.

Secunda, à paruis incipere vtilissimum, eaque constanter agere potiùs quàm multa complecti: sic enim crescit animus, & ad ardua comparatur.

Acediam tollit imposita tibi necessitas.

Tertia, necessitatem sibi imponere, vel voto pœnali, aut sponsione, aut aliter. optima certè hæc necessitas secundùm Augustinum, quæ ad meliora compellit. Obseruandum autem, hæc non inceptare quempiam oportere, nisi multâ præmissâ oratione, aut saltem crebriore, cùm nullum propè genus morbi difficiliùs curetur. Alias toto propè libro praxes reperies.

Dignatus es, vt suprà pag. 10.

JACVLATORIÆ.

Psal.41. *SItiuit anima mea ad Deum fontem viuum.*

Psal.4. *Vsquequo graui corde, vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium?*

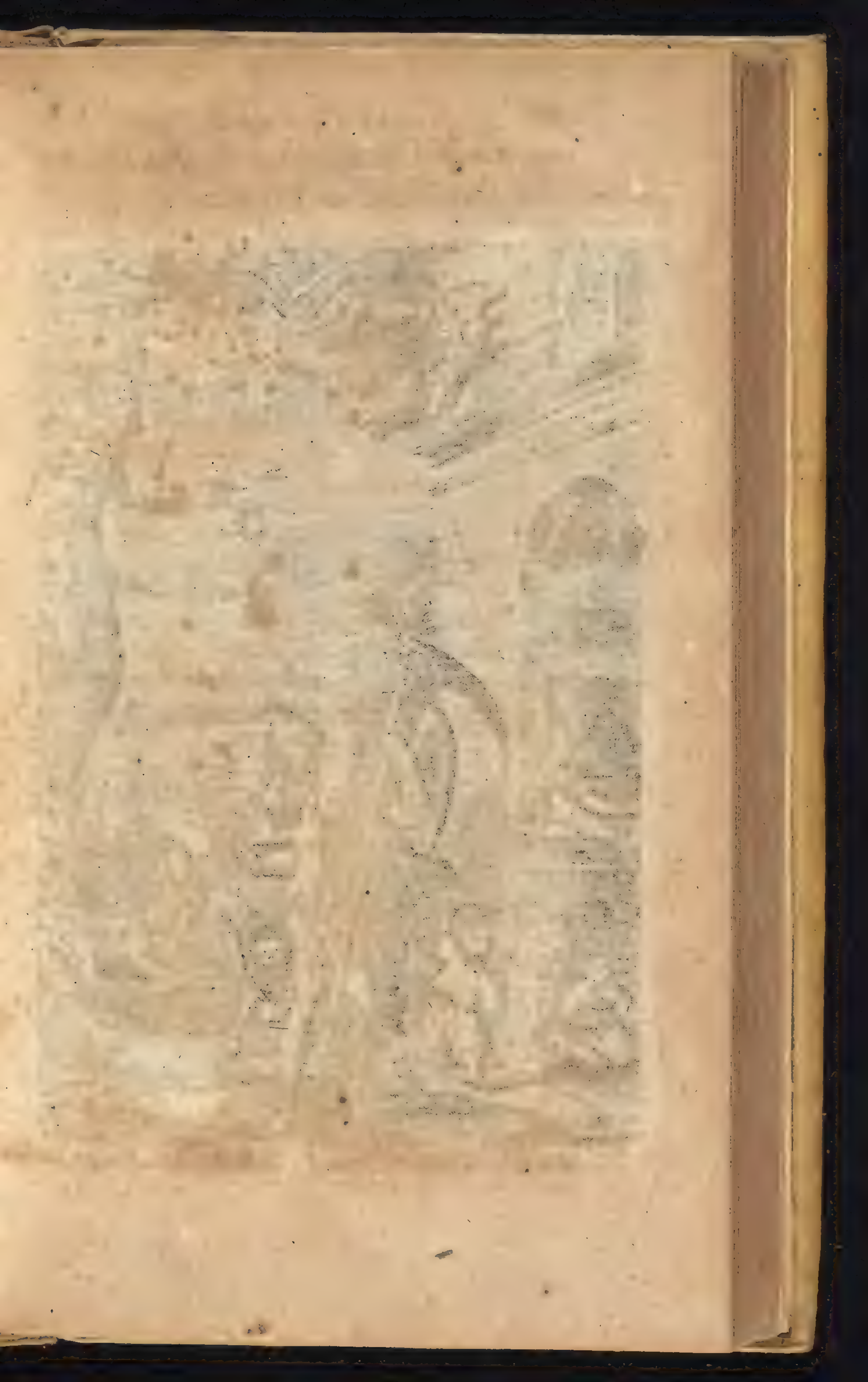
Psal.70. *Ne proijcias me in tempore senectutis, cùm defecerit virtus mea, ne derelinquas me.*

Psal.6. *Laboraui in gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo.*

Psal.37. *Non est sanitas in carne mea, à facie iræ tuæ: non est pax ossibus meis, à facie peccatorum meorum.*

Ibid. *Miser factus sum, & curuatus sum vsque in finem: totâ die contristatus ingrediebar.*

CAPVT

Filioli nouissima hora est
G
A
B
C
C
C
C
C
C
D
E
E

NONÆ IMAGINIS
ANNOTATIO.

Mors instat, vita fugit; quid cessas viator?

COnsidera *A* tempus vitæ incertum, breve, volucre. Fingitur illud personâ grandæui senis; quia in singula momenta innouatur, consenescit, labitur simul ac emoritur tempus. Vtere igitur quasi mox transituro. Ejus fluxum horaria *B* clepsydra notat; ab hora autem & vitæ filo pendet æternitas; in quam mors nec opinantes rapit. Æternitatis hieroglyphicum veteribus est anguis circulum faciens; quia hic neque principium, neque finem habet: & ipsa à filo fragilis hujus vitæ dependet. Fugit hæc instar C fumi, bullæ, sagittæ, nauis, fluminis, auis, cerui, ac verni floris: D messis instar decerpimur; ac velut E candela extinguimur, flatu minimo. Vigilandum itaque: nam *F* securis ad radicem posita est. Qui sapiens, est custodiet hæc, & viuet: agetque omnia quauis hora, quasi *G* nouissima foret, vt monet Angelus. Et meritò, hanc enim felix aut infelix *H* æternitas exceptura est.

CAPVT XII.

De secundo stimulo perfectionis; qui est de morte, ac fugacitate vitæ, meditatio.

PRAELVDIVM I. erit contemplari ea, quæ in imagine proponuntur.

Secundum, petere gratiam, vt diligentem rationem temporis & occasionis, quæ modò offeruntur, habere possis.

PVNCTVM I. O viator, vides, vbi stes, quàm fugiat vita tua, quæ te expectet æternitas? Obsecro te, quid moraris vel ad momentum conuerti? quem exspectat æternitas, quem spectat Sanctissima Trinitas, & tota cælestis curia, adspice vt omnia quæ circa te sunt, fluant; adspice & considera vitam hanc, diuitias, honores, ac voluptates instar nauis, fluminis, volucris, sagittæ, fumi ac floris fugere. quod Salomon eleganter expressit: Transierunt, ait in personâ impiorum, omnia illa tamquam vmbra, & tamquam nuntius percurrens, & tamquam nauis quæ pertransit fluctuantem aquam: cuius, cùm præterierit, non est vestigium inuenire, neque semitam carinæ eius in fluctibus: aut tamquam auis, quæ pertransvolat in aëre; cuius nullum inuenitur argumentum itineris: aut tamquam sagitta emissa in locum destinatum, diuisus aër continuo in se reclusus est, vt ignoretur transitus illius; sic & nos nati continuò desiuimus esse. Spes enim impii tamquam lanugo, quæ à vento tollitur; & tamquam spuma gracilis, quæ à procellâ dispergitur: & tamquam fumus, qui à vento diffusus est, & tamquam memoria hospitis vnius diei prætereuntis. Itaque dum tempus est, operemur bonum, & ambulemus dum lucem habemus, ne tenebræ nos comprehendant, & januâ clausâ audiamus illud triste: Nescio vos. *Aspira*, vt sup. pag. 8. *Hæccine firma fide*, ibid.

Vita hæc fugax. — *Sap. 5.* — *Vanitas vitæ humanæ.* — *Galat 6.* *Ioan. 12.* *Luc. 13.*

Secundò, attende, quid de præteritis lustris, annis, mensibus & transitoriis rebus, vbi transierunt, supersit;

nihil

nihil ſanè, niſi benè vel malè factorum jucunda aut triſtis recordatio & æternitas. quocirca ſtatue, vtram hâc ex horâ perpetuam habere malis,& quo pacto jam orare, viuere,&c. Sanè nemo ſapiens vnâ horulâ epulari, recreari, honorari optabit potiùs quàm æternum. *Haccine vera.* vt ſup. pag. 7. *Quid de præteritis ſupereſt.*

PVNCTVM II. Memoriâ repete caſus repentinos eorum, quos aliquando noſti, & attende ac appende tibi & cuiuis accidere poſſe, quod cuipiam; ac horam omnem velut vltimam ob oculos pone. Cæſarius ait, Omnis dies velut vltimus ordinandus eſt, tu etiam ad horam transfer: & cùm incertus ſis, quo loco te mors expectet, tu illam omni loco expecta; ſiquidem talem te judicat Deus, qualem te inueniet, cùm vocat, ait Cyprianus: atque ita ab horâ vnâ pendet longiſſima æternitas; hoc credis & non contremiſcis? *Credo tibi*, vt ſup. p. 7. *Cæſarius Omnis hora velut vltima habenda. Cyprian. Simile.*

Sicut autem is, qui carceri incluſus, damnatuſque cum aliis ad mortem, videns hunc illumue à latere ſuo ad ſupplicium citari, non ludo fallit tempus, ſed rebus ſuis conſulit: ita facito. quòd ſi verò is veneno vitam finire deberet, eique ſeptem panes in dies ſeptem dati eſſent, quorum vnus foret veneno infectus; quo ſenſu, putas, quotidie panem ſumeret? Aut ſi adhiberetur quis epulo, in quo totidem fercula, vnum verò lethale; quanto ex mortis recordatione cum timore ea attingeret? Eundem affectum indue, & Omnem crede diem tibi diluxiſſe ſupremum, imò horam, vt tua omnia perfectè facias, juxta illud D. Tho. Alius, ait, eſt mos Dei, quo omnia opera ſua in ſūmo bene fecit; ſimiliter & nos diligentiam apponere debemus, vt ſingula opera noſtra, quanto vnquam meliùs poſſumus faciamus; ex omni virtute Domini noſtri JESV Chriſti, & cum omni deſiderio triũphantis & militãtis Eccleſię, & ſub nomine Creatoris: quaſi tota ſalus noſtra, & omnis laus Dei, & vniuerſitatis vtilitas ex vno opere dependeat: quaſi numquam ad id opus reuerſuri, neque opus aliud poſtmodùm *S.Th.opuſ. de diuinis moribus. Omnia perfectè facere oportet, Deumq; imitari.*

dum incepturi. Etenim densè cadunt velut in conferta turba mortales, mortis iaculis confecti. Mortem igitur omnibus horis impendentem time, & occasione vtere, quæ nunquam, vbi semel abierit, reditura est. *O Rex regum*, vt infrà.

PVNCTVM III. Considera occasiones rectè agendi quas iam habes, ac simul inspirationem ad eas non negligendas: etsi etenim vita prorogetur, non tamen tempus in quo Dominus recordetur nostri. siquidem si, postquam Dominus vocauit, occasionem offerendo, ea à nobis negligatur, iustè etiam nos deinde negligit. Vocaui, ait, & renuistis; extendi manum meam, & non fuit qui respiceret; ego quoque in interitu vestro ridebo. Quid enim dignius, & quid iustius? Non audimus? non audimur: non respeximus? non respicimur. Qui ex Deo est ait Veritas, verba Dei audit; propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis. Non audis ergo Deum sic monentem? time itaque ne non sis ex Deo. Audi verò etiam Samuelem Sauli sic intonantem: Pro eo quòd proiecisti sermonem Domini, proiecit te Dominus, ne sis Rex super Israël. Proiicere autem sermonem Domini videtur, qui ad Dei vocem audiendam non se, vti debet comparat, torpidè ad orationem & opera pia procedit, atque ita ineptum sese diuinis inspirationibus reddit, quas tunc ei Dominus largitus fuisset, quibusque forsan, & aliàs non, esset salutem consecutus. Ait enim: In tempore accepto exaudiui te, diesque nostri non solùm numerati sunt, quoad vitam temporalem, sed etiam sempiternam.

Prov. 1. *Vocationi Dei parendum.* *Ioan. 8.* *1. Reg. 15.* *1. Cor. 6.*

Exercitium pro actionibus piè ac rectè perficiendis.

O Rex regum & Domine dominantiũ, numerasti dies nostros qui præteriri non poterunt, & ecce hoc N. tempus mihi pœnitẽtiæ cõcessisti. Sed quamdiu hoc erit? Tu scis amãtissime IESV. *Quot sunt dies serui tui, quãdo facies etiã de me iudicium?*

Iob. 14. Breuitas vitæ.

iudiciū? tu scis, & sufficit mihi. Scio nō esse meū scire tempora vel momenta, quæ pater posuit in suâ potestate, Saluator mi, Benedictus sis in æternum. Sed redimere tempus meū est, quoniā dies nostri pauci & mali, cùm verò illud vbi elapsum fuerit, nullo precio redimi, aut recuperari industriâ aut diligentiâ poßit, te humillimè rogo, ô vita animæ meæ, da mihi vt redimā tempus, emptus à te precio magno. Da, dū lux est, operari salutē meā. Quæ autē illa nisi tu lux vera, quæ illuminas omnē hominē, vt veniat ad te? Ambulabo igitur ex hoc nunc sic N. N. coram te, dum lucē habeo, & ascendam ad te. Ecce enim, ô panis Angelorum, factus es mihi panis viatori, vt ambulē in fortitudine cibi illius vsq; ad montem Dei mei Oreb, & suauißimos amplexus tuos. Surgo igitur cum Heliâ, nam grandis mihi restat via, vt perueniam ad te ad quem suspiro. Applicatio ad Communionem.

At quot dies, quibus mercari possum vno verbo regnum tuum? quibus mereri gratiam tuam, & emere mihi à te aurū ignitum charitatis tuæ? Eheu, vbi semel hoc momentum, hæc hora peregrinationis, quâ iam tibi reconciliari possum, & volo toto corde, transierit, scio, scio, recuperari non poterit. Vbi sunt tot coæui & Sodales mei, & noti N. N? mors eos aut sera, aut præmatura abstulit, qui tamen sibi ab ætate aut viribus multos annos promittere videri poterant. Sed improuisum fore aduentum tuum illi didicerunt, & nos docuerunt, vt omni horâ & hâc essem paratus. Súmne igitur? & vestem habeo nuptialem charitatis tuæ? Certè Domine per gratiam tuā desiderio desidero amare te, adhærere tibi, & vnum esse tecum. Miserere, & desiderium hoc pauperis serui tui exaudi, quo desidero te suscipere quanto possum affectu, & sic vitam & rationem meam instituere, & omnes actiones meas, quasi ex quolibet opere tota salus mea, & tota laus tua, & vniuersitatis vtilitas dependeret, quasi nunquā ad hoc opus reuersurus, quasi nullum aliud postmodum incepturus. Itaq; sic N. coram te ambulare volo, & perfectus esse, vt inueniam gratiam in oculis tuis. Nónne tempus est iam miserendi, Domine, tempus miserendi venit? Recordare igitur tot miserationum tuarum erga me N. & citò anticipent nos misericordiæ tuæ: Vanitas mundi.

Ecce inclinata est iam dies, ecce venit nox, quando ampliùs nemo poterit operari, venit nox, sed aspirat etiã dies æternitatis, quæ nõ habet occasũ, cùm te videbo, ô JESV, *vnicum desideriũ meũ. Quando venies, ô sol iustitiæ, spes mea vnica, vnica fiducia, vnica vita mea! Veni, veni citò, veni, & noli tardare, relaxa facinora plebi tuæ, libera me à corpore mortis huius, vt in sanctitate & iustitiâ iam seruiam tibi, & moriar, & viuam in æternum tibi, qui vixisti mihi & mortuus es, & viuis, & me expectas, donec des mihi te, & retribuas mihi. Amen.*

Propositũ seruiendi Deo.

Praxis.

PRIMÒ, contemplari aliquando ex editiore, si res ferat, loco ea quæ Sapiens cap. 5. de vanitate rerum hum. narum eleganter disserit, cogitando quot in vrbe ista vixerint mortales, & vbi iam sint, &c. tum verò id magis afficit, cùm ruinæ apparent veteres, & casus magnarum vrbium oculis, mentiq; obiiciuntur: hac consideratione vitã tuam ordina.

Catalogum habe ac memoriam amicorum mortuorũ.

Secundò catalogum habere familiariũ & notorum, magnorum maximè virorum, quos dum viuerent, suspiciebas, & videre vbi sit homo, & opera eius: percontari quasi ex iis quid de huius mundi rebus iam sentiant.

Tertiò, percurrere qualibet hebdomada vel mense vitã anteactam, & multa quæ euasimus diuina misericordia pericula; vt ex iis prouidi efficiamur & feruentes.

Vide occasiones pietatis.

Quartò, quas occasiones pietatis quisq; habuerit & habeat percensere, maximè si oculos ad alios retrò conuertat, & chartas geographicas consideret; maximamque terræ partem & hominum, aut ignorantia aut malitia perire.

Quintò, aliquando percurrere actiones suas omnes die aliquo solemniori dũ, officio interest diuino, & secũ dispicere, an non aliter eas in hora mortis fecisse voluisset: hoc enim plurimũ illuminat intellectũ, & voluntatẽ accendit.

Cogita horam supremã in omni actione.

Sextò, sæpiùs, cũ dubij hæremus, vt animus ab affectu liber sit, & sinceriùs iudicet, cogitare quid iã nos, si hæc hora mortis foret, egisse optaremus: certè facilè quis hac ratione iuduceret animũ, vt inimico condonaret, facilè torporẽ excuteret, Missam debitè audiret, conscientiã discuteret, &c.

Ordina omnes actiones tuas.

In actionibus verò ordinandis; hoc in primis obseruandum, vt non tantùm definitæ sint quoad modum, sed etiam quoad tempus: & prouideantur bona non solùm coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus.

Septimò, sententiã etiã illã D. Thomæ antè allatã consi-

יהוה
INRI
Venite ad me qui laboratis.
E
A
D
F
G

ſiderare plurimùm iuuerit: maximè, vt actiones vitæ præcipuas perfectè exequamur. *Dignatus es*, vt ſup. p. 10.

IACVLATORIÆ.

COnſiderando innumeros, qui hâc horâ æternùm pereunt, dic affectu magno:

Ne perdas cum impiis, Deus, animam meam, & cum viris ſanguinum vitam meam. Pſal. 25.

Quid eſt homo, quòd memor es eius, aut filius hominis, quoniam viſitas eum? Pſal. 8.

Memento, Domine, quia ventus eſt vita mea; contra folium, quod vento rapitur, oſtendis potentiam tuam, & ſtipulam ſiccam perſequeris? Iob. 7. Iob. 13.

Ego dixi in dimidio dierum meorum, Ecce nunc cœpi. Pſal. 38.

Adiutor meus eſto, ne derelinquas me neque deſpicias me Deus ſalutaris meus. Pſal. 26.

DECIMÆ IMAGINIS ANNOTATIO.

Vide, quæſo, pericula tua, & ad pietatis & orationis aſylum confuge.

COnſidera quomodo *A* mundus, *B* dæmō, *C* peccatum cum *D* morte te perſequantur, & confuge ad crucifixum *E* Ieſum, amantiſſimè ad ſe omnes inuitantem, cum ait: Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos. Ad *F* orationem quoq; ac Dei præſentiam velut ad aſylum te recipe: ſic magnus ille *G* Antonius, & plurimi Sancti viri, orationis armis de hoſtibus triumpharunt. *H* Moyſes eadem Amalecitas ſuperauit. hos imitare, ac magnis paſſibus ad Chriſtū contende, eiuſq; imitationem: omnis enim qui inuocauerit nomen Domini, ſaluus erit.

CAPVT XIII.

De tertio stimulo, timoris Domini, qui est Meditatio de periculis huius vitæ.

PRAELVDIVM I. seu COMPOSITIO LOCI, est qualis in imagine adumbratur.

PRAELVDIVM II. Oratio.

PVNCTVM I. Considera Primò te vndique cinctum hostibus esse, mundo, diabolo, carne, & peccato, eiusque occasionibus; neque vllo vnquam tempore aut loco eos cessare ad internecionem te persequi. Credis? quid ergo facturus es? Secundò, eos esse potentissimos, vaferrimos & pessimos, & ne quidem vnum eorum te posse absque singulari Dei presidio & gratiâ superare. Tertiò, aduerte, quomodo Angelos è cælo peccatum deturbarit, & deinde Adamum ex paradiso, etsi illi in gratiâ & infinitis (vt ita loquar) præsidiis vallati essent. Omnē ergo operam adhibe, vt orationis fideique clypeo iacula excipias inimici, & extinguas. O Domine Deus exercituum, in nobis quidem non est tanta fortitudo, vt possimus huic multitudini resistere, quę irruit super nos; sed cùm ignoremus quid agere debeamus, hoc solùm habemus residui, vt oculos dirigamus ad te. *Credo tibi, &c.* vt sup. pag. 7.

Hostes plurimi & potentissimi.

2. Par. 20.

PVNCTVM II. Considera ruinas bonorum, qui columnæ cæli videbantur, & Ecclesiæ Dei, postquā annos plurimos sanctè pièq; vixissent, vti fecerat Hosius, Lucifer Calaritanus, Origenes, Tertullianus, &c, tam multi Religiosi, qui à Religione & sanctissimâ vocatione suâ, atque adeò etiam à fide persæpè apostatârunt. O iudicia Dei abyssus multa! Vide etiam, quàm multi penè vsque ad extremum vitæ multo te prudentiores & pietatis studiosiores, tandem in superbiam elati, per hypocrisim lapsi, miseri perierint. Causam horum malorum si exquiras à Sanctis, eam ferè audies; sinceram, puram ac feruentem orationem, & virtutis studium homines

Attende ruinas bonorum.

eius-

eiuſmodi deſeruiſſe,& ſic tepiditate ſuâ Dei iram,eheu! prouocaſſe. Cùm autem non ſit peccatum,quod facit homo,quod non faceret alter homo,niſi Dei gratia adeſſet; humilis eſto in oculis tuis,& orationi & pietati diligenter incumbe;ſic B. Antonius de ſuis hoſtibus, ſic Moyſes de Amalech,& quotquot beati ſunt in cælis, de inferno triumphârunt. *Aſpira*, vt ſupra pag. 8. *Hæccine firmâ fide credo*, ibid.

Tepiditas cauſa ruinæ.

Exod. 17.

PVNCTVM III. Conſidera hæc verba Chriſti in cruce velut coram pendentis: Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos. O quàm dulcia hæc faucibus noſtris eloquia tua, ô bone IESV! at quomodò veniemus ad te, niſi traxeris nos in funiculis Adæ, in funiculis caritatis? Trahe, quæſo, nos ad te, vt curramus velut cerui ad fontes aquarum, qui iam laboramus,& ambulamus vias difficiles & incertas; deduc nos in viam mandatorum tuorum, & ſemitas tuas edoce nos. onerati, eheu! ſumus multis peccatis; adiuua nos, & propter gloriam nominis tui libera nos; neque deſpicias nos,Deus ſalutaris noſter.

Matth. 11
Pſal. 118.
Ieſu Chriſti ſuauiſſima inuitatio.

Pſal. 78.

Exercitium, vt à multis vitæ huius periculis liberemur.

CIrcumdederunt nos inimici noſtri vndique, & laqueum parauerunt pedibus noſtris, & anima mea turbata eſt valde:turbatus eſt à timore oculus meus, & inueteraui inter omnes inimicos meos. Quis deducet me in ciuitatem munitã? quis me liberabit de inimicis meis iracundis? Conuertere, Domine,& eripe animã meã,& ſaluũ me fac propter miſericordiã tuã,ô IESV, IESV, *eſtne Redemptor mi,éſtne in morte,qui memor ſit tui?in inferno autẽ quis confitebitur tibi?erubeſcãt & conturbentur vehementer inimici mei, conturbentur & erubeſcant valdè velociter; quia exaudiſti Domine deprecationem meam,Domine orationem meam ſuſcepiſti. Diſcedite à me omnes, qui operamini iniquitatem,quoniam exaudiuit*

Pſal. 56.
Actus agnitionis miſeriæ noſtræ.
Pſal. 6.
Pſal. 107.
Pſal. 6.

Actus fiduciæ in Deum.

Dominus vocẽ fletus mei. Non timebo millia populi circumdantis me, quoniam tu, Domine, vocasti me, & suscepisti me.

Applicatio ad Communionem. Hom. 61. ad Pop.

Imò parasti mihi mensam aduersus eos, qui tribulant me, à quâ vt, seruus tuus Chrysostomus hortatur, tanquam leones ignem spirantes recedamus oportet, facti diabolo terribiles, & caput nostrum reuoluentes. Quem verò ignem nisi caritatis tuæ? Tu enim Deus meus ignis consumens es, & Deus qui solũ exaudis per ignem: etsi enim distribuero in pauperes, facultates meas, & tradidero corpus meum ita vt ardeam, charitatẽ autem non habuero, nihil mihi prodest, nihil tibi cui viuo. Da igitur hanc mihi & sufficit, & cur non sperabo eam abs te, qui teipsum sic dedisti nascens in sociũ, conuescens in eduliũ, moriens pro me vilißimo seruo tuo in pretium, & regnans daturus es in præmium? Fateor coram te & curiâ tuâ, debeo tibi me, & plusquam me, sed ecce perij, & æternùm, nisi porrigas mihi operi manuum tuarum dexteram.

Actus inuocationis.

Memento ergò Domine, memento, quæso, quomodo feceris, & refeceris me, & pascas me, & tot annis quæsieris me. Ecce ego, ego, ô IESV, *nunc te quæro, dũ inueniri potes, & inuoco humillimè & amantißimè te dũ prope es. De profundis clamabo ad te Domine, & ad abyssũ misericordiæ tuæ. Exsurge Domine, exsurge Domine, ne vnquam dominentur nobis inimici nostri, sed sciant quia manus tua hæc, & tu Domine fecisti eã, & factus es refugiũ pauperi, adiutor in opportunitatibus, in tribulatione. Sperent in te, qui nouerunt nomen tuũ, quoniã nõ reliquisti quærentes te, Domine; sed exaltasti eos de portis mortis, vt annuntiẽt omnes laudationes tuas in portis filiæ Siõ. Tibi derelictus est pauper, & orphano tu eris adiutor, quoties in oratione confitebitur tibi, & extollet manus suas in sancta, & benedicet tibi. Oculi enim tui in pauperẽ respiciunt, & propter miseriã inopum & gemitum pauperũ exurges, & seruabis nos; & custodies nos à generatione hâc in æternũ. fiat, fiat.*

Psal. 9.

Psal. 10.

Psal. 11.

Praxis.

Ex aliorũ miseriis bona tua disce.

PRIMÒ, vniuersum orbẽ mente decurre, die aliquo certo ac horâ, vt in Sacro solemni, vel Vesperis; & miserias quas in corpore & animâ homines alij patiũtur, Deoq; grates age, quòd ab iis liberum te esse singulari beneficio voluerit.

Secundò

D
E
A
A

Secundò contemplare aliquando mundum velut laqueis tectū, vt eum vidit D. Antonius (laquei verò & decipulæ sunt creaturæ, quòd earū amore homo implicitus ab hoste capiatur) & quo pacto iuuare te aliosq; possis, & euadere.

Tertiò, corā Ven. Sacramento aliquoties per diē vel saltē semel te siste, velut ante propitiatoriū, imò velut in cælo cū viua fide; & pugnas ipsi consecra, victorias acceptas refer, gratiamque pete, vt resistere queas insidiis diaboli, ac protestare te nunquā ratum habiturū, neq; habere, si quid humana fragilitate subrepserit. *Dignatus es*, vt sup. pag. 10. *Corā Ven. Eucharistiâ pericula & victorias cōsidera.*

JACULATORIÆ.

DOmine Deus meus, in te speraui, saluum me fac ex omnibus persequentibus me, & libera me. Psal. 7.

Iudica Domine nocentes me, expugna impugnantes me: apprehende arma & scutum, & exurge in adiutorium mihi. Psal 34.

Eripe me de manu inimicorum meorum, & à persequentibus me. Psal. 30.

Vt quid Domine recessisti longè, despicis in opportunitatibus, in tribulatione? Psal. 9.

VNDECIMÆ IMAGINIS
ANNOTATIO.

Æmulare Sanctos, & charismata meliora.

QVod si te torpentem tepidumq; esse videris, intuere quàm feruidè prompteq; precationi, & omni pietati incubuerint Sancti, *A* Benedictus, Augustinus, Dominicus, Bernardns, Norbertus, Bruno, Ignatius, Catharina Senensis, Teresa, aliiq; sexcenti. Vide quā multi in *B* cœnobiis, in eremo Deum nocte dieq; laudent, en *C* Hieronymum pectus cruentantem, en *D* Stylitas in tempestatum procellis perstantes; atque in primis *E* diuum Franciscū in Iesu vulneribus colliquescentem. & heu! *F* peccator in mediis periculis obdormiscit. audi, audi *G* Dominum dicentem: Vigilate & orate, ne intretis in tentationem.

CAPVT XIV.

Meditatio de quarto stimulo sanctæ æmulationis, qui est feruor Sanctorum.

COMPOSITIO LOCI, vt in imagine proponitur.
ORATIO, vt suprà.

Sancti magnam vitæ partẽ orationibus dabant. *Apoc.4.* *4.Reg.2.* *Leuit.6.*

PVNCTVM I. Considera Primò, quomodo Sancti dum in terris agerent, bonam vitæ patrem orationi consecrârint, pietatem diligentissimè coluerint. Ibant illi de virtute in virtutem, & requiem non habebant die ac nocte; sed quærebant Dominum in toto corde suo, & curru igneo ac equis igneis Eliæ, id est desideriis, ferebantur in cælestia, Omnia eorum sacrificia ignis ille cõsumebat, quem Dominus venit mittere in terram, & voluit vehementer accendi, id est caritatis: ob eam ad solitudines & monasteria, vt in imagine vides, conuolabant, vt in sacro orationis otio Deo suo quietiùs fructentur. Ea tu mente perambula, & vide quam diligentiam adhibeas, vt Deo coniunctus sis. Aspira vt sup.p.8. *Hæccine firmâ fide credo, &c.* ibid.

3.Reg.18. *Mirum quanta orando impetrauerat.* *Miseri mundani inter tot & tanta pericula securi agentes.* *Paz to.1.l.5.p.2.c.6.* *Matth.16.* *Bern.ser.2. de S.Andrea.* *Eccles.12.*

Secundò vide, quanta impetrârint sibi & aliis Sancti, nec non in omni elemento per orationem patrârint. oratione Elias pluuias stitit, & oratione reuocauit; alius ad sanitatem ægros, alius mortuos ad vitam. Vide quanti Deus & orationem & pietatem facere solitus sit. Tertiò, attende quantis in periculis mundani iaceant, securi tamen, & inter medios hostes crudelissimos altùm dormiant, etiamsi Dominus inculcârit: Vigilate & orate, vt nõ intretis in tẽtationẽ. Ab inferiori parte, ait Bernard. timor nocturnus insurgit, à sinistris sagitta volat in die, à dextris perambulat negotiũ tenebrosũ, à superiori parte dæmoniũ meridianum insurgit; nos verò tot serpentibus atq; hostibus circundati perniciosissimâ securitate & inertiâ torpemus, otio dormitamus in negotio maximè arduo, pigri ad spiritualia, prompti ad temporalia, segnes ad salutem, parati ad interitum. Quis miserebitur incantatori

tatori à ſerpente percuſſo, & omnibus qui appropiant beſtiis? Tu Domine, qui dominaris poteſtati maris, & motum fluctuum eius tu mitigas *Haccine vera,&c.* vt ſuprà pag.7. *Pſal.88.*

PVNCTVM II. Conſidera Primò, quanta ſolatia ex Deo & oratione perceperint Sancti, vt ſine tædio annos plurimos abſque omni humano ſolatio in ſolitudine multi perſeuerârint, alij in laboribus plurimis & periculis, atq; adeò in tormentis. non habet enim, ô Deus meus, amaritudinem conuerſatio tua, ſed in gaudio ſummo propinare ſoles de fontibus tuis, ô Saluator mi, vinum tuum, vinum germinans virgines, quo inebrias Sanctos tuos. Secundò, conſidera vanitatem omnis humani ſolatij: prætereunt enim omnia tanquam vmbra, &c. *Oratio ſumma Sanctorum voluptas.* *Omnis voluptas malorum dolorifica.*

Habet omnis hoc voluptas,
Stimulis agit furentes,
Apiumq́ par volantum,
Vbi grata mella fudit
Fugit, ac nimis tenaci
Ferit icta corda morſu.

Boët. de Conſol.

At verò reliquiæ cogitationis & meditationis ſanctę diem feſtum agunt in animâ, quæ in Domino delectatur. Orando enim, inquit Bernardus, tuum bibitur vinum lætificans, vinum ſpiritus, quod inebriat, & carnalium infundit obliuionem. Et Auguſtinus vulneratus amoris telo aiebat: Dulciores ſunt lacrymæ orantium quàm gaudia theatrorum. Quid verò Propheta Dauid? Quemadmodum, inquit, deſiderat ceruus ad fontes aquarum: ita deſiderat anima mea ad te, Deus. Quid verò Dominus, qui diues eſt in miſericordiâ, his retribuit? id quod ipſe promiſit, Ego ſitienti dabo de fonte aquæ viuæ gratis. Quis mihi det, vt veniat etiam petitio mea, & quod expecto tribuat mihi Deus? *Credo tibi,&c.* vt ſup.pag.7. *Bern. ſer.18 in Cant.* *Solatia bonorum.* *Apoc.21.* *Iob.6.*

PVNCTVM III. Conſidera, quomodo Sancti in cælo

nostra pericula & labores contemplentur, & pro suâ erga mortales charitate ardentissimè pro nobis supplicent Deo; & quàm turpe somniculosos nos in salute nostrâ curandâ, & maximè in orando, corã eo comparere, ac tepidos in medio feruentiũ Cherubim & Seraphim! Vnde meritò certè Ecclesia cũ iis nostras preces vt pater misericordiarũ admitti iubeat, deprecatur. Secundo, quomodo ij in omni æternitate exaltent Dominũ in Ecclesiâ plebis, & in cathedrâ seniorum laudent. Itaq; etiam nunc id incipe, ô anima Christi sponsa, ad quod perpetuò faciendum à Deo creata es, neq; committas vt vanis rebus & colloquiis temporis plurimum perdatur, orationi & pietati succisiuum & exiguum ægrè concedatur.

Orantibus pro nobis Sanctis turpe est nos torpere.

Exercitium ad feruorem Sanctorum impetrandum.

Psal. 68. *OPeruit confusio faciem meam, Domine Deus meus, quia extraneus factus sum fratribus meis Sanctis tuis & peregrinus, quia dißimilis filiis matris meæ Ecclesiæ tuæ. Video enim eos, dum viuerent, Spiritu sancto & gratiâ plenos, numquam ab oratione spiritum relaxasse, operibus piis institiße, sollicitè ambulasse coram te. ô quot suspiriis pulsabant portas palatij tui, & dulcißimũ cor tuum, Domine* JESV! *quot desideriis humilitate plenis penetrabant aciem ordinatißimã Angelorum tuorum! Centies ille per diem flectebat genua corporis sui, & millies cordis sui: iste lacrymosis oculis tacitus clamabat ad te afflictus & tribulatus, vt radius aliquis affulgeret à te sole iustitiæ, & dißiparentur nubes, id est, cogitationes iniquæ, quæ eheu etiam separant me à te, & tribuli, & spinæ terræ cordis mei eruerentur, in quo seminasti toties semẽ verũ; & irrigasti illud sanguine tuo ab vbertate charitatis piẽtißimi cordis tui. Ego verò multo magis miser & miserabilis,*
Cant. 3. *vt eos sequar, suspiro: & velle quidẽ adiacet mihi; sed perficere nõ inuenio, nisi tu dederis mihi. Surgã, & quærã te vnũ quem diligit anima mea, ibo ad solitudinẽ, vt loqui digneris ad cor eius, & poßit procedere de virtute in virtutẽ, donec videat te Deũ deorũ in Sion, donec inebrietur ab vbertate domus tuæ.*

Ad

Ad hoc, quæso, Domine, deduc me in semitã mandatorum tuorum, in loco hoc horroris & vastæ solitudinis, vt cũ timore & tremore semper seruiam tibi; neque inter pericula securus, neq; inter aduersa pusillanimis. Hoc certè vehementiùs me terret, & omnino timoris acerbißimo gladio reuerberat cor meũ, quòd inter tanta pericula minùs timoratus, minùs exercitatus, minùs quàm necesse sit sollicitus inueniar, si quidẽ vnũ è duobus hæc ipsa negligentia nostra probat, aut omnino traditos nos hostibus, & nescire (quod auertere dignetur clementißima bonitas tua) aut si inter hæc conseruamur, tibi, qui nos tueris, ingratos nimiùm reperiri. infrena igitur os meũ laude tuã, vt benedicant tibi opera mea. Iubes enim semper orare, & non deficere. Vtinã igitur, dũ me fragilitas & instabilitas cordis mei nõ sinit tecum loqui, opera sancta & iusta & pia benedicant nomini tuo: & cum cælis illis, quos semper velut præmiũ & palatium & regnum promissum in conspectu nostro esse voluisti, enarrent gloriã tuam! Nónne creasti me ad honorem, & laudem tuã? & ad hoc elegisti me ante mundi constitutionem? quomodo igitur vagus mente ac oculis inhonoro te? & cùm odorem ac thymiama suauißimum Domino meo oblaturus sum ex fonte impuri cordis mei, nefariæ etiam cogitationes ascenderunt in cor meum?

Psal. 35. Psal. 118. Bernard. Affectus timoris Domini. Isaiæ 48.

Quid faciam, cui vnctio orationis, & medicina contemplationis vertitur in culpã, in vulnera animæ meæ? cui oratio, solatium bonorum, tristitiã parit? cui refugium miserorum, irã prouocat? cui Angelorũ summa felicitas & cibus laus tua & oratio paulò longior, nausea est & fastidium? Imperfectum meum viderunt oculi tui, ne derelinquas, ne deseras me; & ambulabo, & nõ deficiam; volabo, & non requiescã, donec inueniã locum Domino, tabernaculum Deo Iacob, nõ dabo somnum oculis meis, nec palpebris meis dormitationẽ, donec euigilet ad te cor meum, & rapiat me ad te omne desiderium meũ, vt vnum tecum sim qui quotidie pulsas ad hoc fores animæ meæ, & propterea temetipsum nobis immisces, & corpus tuum in nos contemperas, vt vnum tecum efficiamur tanquam corpus capiti coaptatum; ardenter enim amantium

Psal. 138. Psal. 131. Applicatio ad Communionem.

id est,

id est, neq; deterret te, ô Maiestas æterna, vilitas hæc mea, neq; charitatis tuæ lampades ignis atq; flammarum flumina peccatorum meorum obruent, neq; altitudo & profundum miseriæ meæ, latitudinem & profundã abyssum misericordiæ tuæ. Vtinam igitur sicut tu desideras venire ad me, ita ego, sitiens semper curram ad te, vt ceruus ad fontes aquarum, & bibam vt inebrier vel nunc vti millies concupisco, à calice tantæ ac tam stupendæ benignitatis tuæ. Amen.

Praxis ad feruorem Sanctorum consequendum.

PRIMÒ, sanctos patronos, maximè menstruos, constitue præsides orationum & actionum tuarum, v.g. recita cũ illis Psalmos, affectumque illorum indue.

Secundò, eorum singulares virtutes studiosè obserua ac imitare: quod vt facere possis, vitas eorum sedulò volue.

Cultus Sãctorum. Tertiò, eorum manibus frigidas orationes tuas Domino offer.

Quartò, visita eorũ sepulcra, reliquias, aliosq; ad eorum cultũ exemplo tuo & narratione eorũ quę gesserũt, inuita.

2. Mach. 1 *Leuit. 9.* Quintò, orationis studium diligenter complectere. Ignitum enim est eloquium Dei vehementer, ideoq; si tepidus es & frigidus, accede ad Dominum, loquere ad eum qui est ignis consumens, tu qui es puluis & cinis.

Sextò, quemadmodum filij Israël diem habebant solẽnem ignis, siue Vrim, quo ignẽ cælitus missum sibi gratulabantur, Deoq; gratias agebant: ita etiã nos oportet gratiis agendis pro iustificationis & vocationis gratiâ, & illius caritatis qualibet horâ innouare atq; augere. Quid dulcius illâ esse potest? quid vtilius? exsuperat omnẽ sensum, & omne gaudiũ quod de te, Domine IESV, sumit anima, quæ nõ præsumit de se, sed viuit in te. *Dignatus es*, &c. vt sup. p. 10.

IACVLATORIÆ.

Psal 30. *QVàm magna est multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam abscondisti timentibus te!*

Psal. 137. *In conspectu Angelorum psallam tibi, adorabo ad templum sanctum tuum, & confitebor nomini tuo.*

Psal. 41. *Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus.*

Psal. 142. *Expandi manus meas ad te, anima mea sicut terra sine aqua tibi.*

Ibidem. *Velociter exaudi me Domine, defecit spiritus meus.*

Psal. 91. *Iustus vt palma florebit, sicut cedrus Libani multiplicabitur.*

12

DVODECIMÆ IMAGINIS

ANNOTATIO.

Miſerere Eccleſiæ matris, & probitate ac feruore tuo eam tueri conare.

COnſidera *A* Eccleſiam, velut matrem eſſe fidelium, illamq; à *B* dæmonibus, hæreticis, ac Turcis oppugnari ferro ac ſtylo, adeò vt magnã *C* mundi partem ab eâ diuertat ac diuellat dæmon. Vide eamdem petentem à *D* filiis ſuis opem orationum, ac vitæ emendationem flagitantem, etſi à *E* Spiritu ſancto *F* Angeliſque propugnetur. Id ipſum à nobis exigit Chriſtus Ieſus benignisſimus Dominus noſter qui in *G* Venerabili Sacramento, amore noſtri ſe nobis impertiri, & nobiſcum eſſe vſque ad conſummationem ſæculi dignatus eſt, quamuis non ignoraret multis idcirco ſe onerandũ iniuriis, quas noſtrum eſt virtutum feruore auertere.

CAPVT XV.

De quinto stimulo charitatis erga Ecclesiam matrem, qui est meditatio de Ecclesiæ afflictione.

Christi amor erga Ecclesiam. PVNCTVM I. Considera Primò, quomodo Ecclesiá Dominus velut sponsam sibi pretioso sanguine subarrhauerit, adeoque amârit, vt pro ea mori dignatus sit: ac proinde fideles eius seruos hostibus cinctam strenuè propugnare, idque egregiâ virtute oportere. Secundò, attende quàm multi in eâ sancti & pij homines; quos quotidiana propè procella multarum aduersitatum & persecutionis exagitat. *2.Tim. 3.* Omnes enim qui piè volent viuere in Christo, persecutionem patientur: *D.Leo.* neque deerit tribulatio persecutionis, si numquam desit obseruantia pietatis. Atq; adeò repete, si placet, altiùs; neque in veteri testamento vllum Deo probatum inuenies, quem velut aurum anteà tribulationis ignis non repurgârit. *Aspira,* vt sup. p. 10. *Haeccine firmâ fide,* ibid.

Persecutio Ecclesiæ. Tertiò, attende quantas per orbem totum persecutiones patiatur vniuersa Ecclesia, tum à Mahometo, tum Ethnicis, tum vel maximè hæreticis. quæ regna hi non vastârunt? quæ sacra non profanârunt? omnium tamen maximè à dyscolis Prælatis: *Bernard.* qui, vt dicit D. Bernard. cùm ministri Christi sint, seruiunt Antichristo: honorati incedunt de bonis Domini, & Domino honorem non deferunt, vt Ecclesia meritò dicere possit: *Isai. 38.* Ecce in pace amaritudo mea amarissima, amara priùs in nece Martyrum, amarior in conflictu hæreticorum, amarissima nunc in moribus domesticorum. *Ecclesiastici mali nocent plurimum.* Et Gregorius, Nullum puto, fratres carissimi, ab alijs maius præiudicium quàm à sacerdotibus tolerat Deus, quando eos, *Greg. hom. 17. in Euang.* quos ad aliorum correctionem posuit, dare de se exempla prauitatis cernit; quando ipsi peccamus, qui compescere peccata debuimus. Neque minùs tamen à Religiosis ordinibus peccatur, quorum multos miserè

miserè discerptos & deformatos lugemus : quorum aliqui cùm sal mundi esse deberent, infatuati sunt ; cùm eorum sit angelicam vitam inter homines degere, & exemplo præire, ex ipsis scandala multa nata sunt, atque etiam magistri errorum. *Astiterunt*, vt infrà pag. 288.

PVNCTVM II. Considera Christum JESVM ex infinito amore se Ecclesiæ suæ dedisse in augustissimo Sacramento altaris, vt etiam sic cum eâ esset vsque ad consummationem sæculi, ad præsidium, refugium ac solatium omnium fidelium. Jam vide quantis amore tui se exposuerit simul iniuriis magorum, hæreticorum, qui eum non tantùm conculcare, sed & mille indignis modis & blasphemiis dehonestare consueuerunt. Et vtinam hi tantùm! sed, quod multo magis lacrymis dignum est, à Catholicis & Sacerdotibus aliquibus, & Religiosis improbis eadem patitur: vt meritò illud iterum dicere possit : His plagatus sum in domo eorum, qui diligebant me ; nam qui pro Domino sanguinem ponere debuerant, hi sunt qui eum ostentui habuerunt, & eum rursus sibi crucifixerunt. Iam video quo pacto subditi Regis terreni, eum in mediâ acie pro se stantem iuuare & tutari, suis etiam corporibus oppositis conentur : & idem pro Rege tuo Christo JESV facito, imò pro patre, pro redemptore, tanto benefactore & sponso animæ tuæ. *Credo tibi*, &c. vt suprà pag. 7.

Dominus Iesus in S. Eucharistia, præsentia sua nos animat

Zach. 13.

PVNCTVM III. Considera quàm fortiter zelati sint pro Deo & eius Ecclesia Machabæi, & post Domini mortem à principio pro eâ pugnârint Apostoli, Martyres & Doctores, & diui Athanasius, Hieronymus, Augustinus, &c hæreticos scriptis, & quibus poterant modis persequentes. Quantâ solicitudine, velut boni speculatores in Ecclesiæ speculâ constituti, vigilârint super gregem suum: neque tantùm pro animabus, quod præcipuum est, sed etiam pro immunitate Ecclesiæ fortiter stete-

Zelus Sanctorum.

ſteterunt, vt Staniſlai, & Thomæ Cantuarienſes. Secùndò, quanta hinc illis meritò gloria acceſſerit: non enim de hoſtibus carnalibus triumphârunt, ſed de principibus mundi huius, & poteſtatibus tenebrarum. Tertiò, quantum aliquis vir zeloſus poſſit, vti S. Dominicus, Franciſcus, Ignatius, Xauerius. Certè duodecim Apoſtoli modicum fermentum, pauci aliquot viri Religioſi, plus aliquot millibus poſuêre operæ, & fructum collegêre. Solitus ſanè S. Ignatius dicere, neminẽ noſſe, quãtum Deus per eum gratiâ ſuâ operaretur, ſi homo illâ quæ iam conceſſa eſt, vteretur. Attende ergo matrem Eccleſiam his te verbis compellantem: Fili, miſerere mei, quæ te in vtero portaui, & lac dedi, & in ætatem iſtam perduxi, peto, nate, vt aſpicias ad cælum & terram, & ad omnia quæ in eis ſunt, & intelligas, quia ex nihilo fecit illa Deus, & hominum genus; ita fiet vt non timeas propter eum carnifices vllos, ſed dignus fratribus tuis effectus particeps, ſuſcipe mortem, vt in illâ miſeratione cum fratribus te recipiam. Illa enim nos Domino regenerauit & paſcit, vt in ſanctitate & iuſtitiâ coram illo viuamus. Induamus ergo Mathathiæ zelum, videntes contritionem populi noſtri. En ſancta in manu extraneorum facta ſunt, templa noſtra ſicut homo ignobilis, vaſa gloriæ eius captiua abducta ſunt, trucidati ſunt ſenes eius in plateis, & iuuenes eius ceciderunt in gladio inimicorum: omnis compoſitio eius ablata eſt, ſancta noſtra, & pulcritudo noſtra, & claritas noſtra deſolata eſt. *Hæccine vera*, vt ſup. pag. 7.

Epheſ. 6. — *Quantum vnus vir zeloſus præſtet.* — *S. P. Ignat* — 2. *Mach.* 7 — *Luc.* 1. — 1. *Mach.* 2

Exercitium.

Aſtiterunt Reges terræ, & Principes conuenerũt in vnũ, aduerſus Dominũ, & aduerſus Chriſtũ & Eccleſiã eius: ideò plorans plorauit in nocte, & lacrymæ eius in maxillis eius, & vix eſt qui conſoletur eã ex omnibus charis eius. habitauit inter gentes, nec inuenit requiẽ: omnes perſecutores eius apprehenderũt eã, inter anguſtias filij eius. Idcirco ego plorãs, & oculus

Pſal. 2. — Thren. 1.

& oculus meus deducens aquas, quia facti sunt filij eius perditi quoniam inualuit inimicus. Iacuerunt in terrâ foris puer & senex, iuuenes & virgines ceciderunt in gladio. quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarij in capite omnium platearum! Filij Sion inclyti, & amicti auro primo, quomodo reputati sunt in vasa testea, opus manuum figuli! candidiores nazaræi eius niue, nitidiores lacte, rubicũdiores ebore antiquo, & sapphiro pulcriores, Religiosi, inquam, aliqui apostatæ, & sacerdotes eius. Denigrata fuit super carbones facies eorum, & non sunt cogniti in plateis. Propter peccata enim Prophetarum eius, & iniquitates aliquorum sacerdotum eius iraturus es, Domine, furore in populum tuum, & abominatus es hæreditatem tuam; & ecce qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt stercora. Recordare, Domine, quid acciderit illi: intuere & respice opprobrium nostrum.

Thren. 4.

Psal. 105.

Thren. 5.

Verè hæreditas nostra versa est ad alienos, & Aegypto plurimi dederunt manus; serui dominati sunt nostri, & non fuit qui redimeret de manibus eorum. Conuerte nos, Domine, ad te, & conuertemur, innoua dies nostros sicut à principio, auertatur ira tua à nobis, quia derelicti sunt filij tui, & zelatores honoris tui pauci inter gentes. Exaudi, Domine, preces nostras, & orationes nostras, vt sciat omnis terra, quia tu es Dominus Deus noster, & quia nomen tuum inuocatum est super Israël, & super me. Protector noster aspice Deus, & respice in faciem Christi tui; atque ô vtinam, Christe JESV, *hodie, quando suscipere te desidero ardentiùs, & amantiùs quàm in omni vita meâ, vtinam omnes intelligant, quòd non sit verè alia natio tam grandis quæ habeat Deos appropinquantes sibi, sicut tu Deus noster, nõ tantùm obsecrationibus, sed his N. & omnibus infirmitatibus nostris, qui toties venis vt cures, vt sanes, vt tuearis me. Si enim tu Deus pro nobis, & nobiscum es, quis contra nos? Dicebat ille: fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, dum dicetur mihi quotidie, vbi est Deus tuus? hæc & ego recordatus sum, & effudi in me animam meam, dum toties te edo panem vitæ, & tamen non tibi*

Applicatio ad Communionem.

vni viuo; toties bibo calicem ſalutis, & adhuc æger ſum. O vtinam, vtinam in vitâ meâ appareret benignitas tua in nos ex operibus noſtris, & te eſſe nobis columnam nubis per diem vanitatis, & ignis per noctem ſæculi hujus, Amen.

Praxis juuandi Eccleſiam laborantem.

PRIMÒ, ſtatas preces ſibi indicere, aut applicare pro Eccleſia, Principibus, & iis qui multùm obeſſe & prodeſſe bono publico poſſunt. Sic B. Ignatius ter pro Hiſpaniarum Rege quotidie coram Domino cum lacrymis ſupplicare ſe aiebat, cùm quidam eum commendaret.

Secundò, pro Religioſis Ordinibus; quia florere eos plurimùm Eccleſiæ intereſt: & hoc pacto per complura ſacra numiſmata particeps quis fit meritorum, vt videre eſt in variis Indulgentiis.

Tertiò, Sanctos prouinciarum hæreſi infectarum, & Angelos earum præſides colere atque orare.

Quartò, conferre pro virili ad Seminaria, & catechumenos inſtituendos & promouendos, & eiuſmodi pietatis exercitia, aut per facultates, aut induſtriam.

Quintò, immunitates Eccleſiæ diligenter tueri, pro quibus etiam fortiſſimi Martyres occubuêre, vt D. Thomas Cantuarienſis, &c.

Sextò, de Eccleſiaſticis Prælatis honorificè ſemper loqui, eoſque venerari; adeòque id D. Franciſco cordi erat, vt diceret priùs ſe ſacerdotem obuium, quàm Angelum ſalutaturum fuiſſe, ſi vterque ſimul occurriſſet.

Dignatus es, vt ſuprà pag. 10.

IACVLATORIÆ.

Pſal. 79. *DEus virtutum convertere, & viſita vineam iſtam.*
Pſal. 83. *Protector noſter aſpice Deus, & reſpice in faciem Chriſti tui.*
Pſal. 105. *Memento noſtri Domine in beneplacito populi tui, viſita nos in ſalutari tuo, vt lauderis cum hereditate tuâ.*
Ibid. *Saluos nos fac, Domine Deus noſter, & congrega nos de nationibus, confiteamur nomini ſancto tuo.*

L
F
G
B
D
I
A
H
K
Opus quale
ignis probabit

DECIMÆTERTIÆ IMAGINIS
ANNOTATIO.

Miſerere animæ tuæ placens Deo, & defunctorum; ac ſtrenuè virtutem cole.

COnſidera vt *A* animæ in Purgatorio à virtute tua & precibus opem poſtulent; illis compatere, earumque petitionem, & *B* Angeli Cuſtodis admonitionem (vt ille *C* imprudens) noli deſpicere; quia ſicut illarum iudicium, ita erit & tuum. Eas itaque adiuua (vt hic *D* filius matrem) *E* ſacrificiis, *F* orationibus, & *G* eleëmoſynis. O quàm gratum de iis nuntium ferent *H* Angeli! Attende quomodo vel vnam *I* horam, ſi daretur, impenderent; & num opera tua ſic expianda non ſint, vtrùm ſint *K* lignum, fœnum, aurum, lapides precioſi. Admirare *L* Dei iuſtitiam iſta videntis ac permittentis.

CAPVT XVI.

De sexto stimulo caritatis erga animas in Purgatorio existentes, seu meditatio de Purgatorio.

PVNCTVM I. Considera, quomodo esses affectus, si damnatum te scires vt igni interires magnâ cum confusione coram orbe terrarum vniuerso, & quid non faceres vt illud genus mortis cum alio commutare liceret: sanè nihil intentatum relinqueres. Et fierine potest, vt quisquam credat pro peccatis venialibus tam atrocia subeunda esse supplicia, & tam diuturna; eaque sæpe parcendo verbo otioso, aut aliâ quapiam paruâ mortificatione redimere non libeat? Considera, si parentes vel amicos videres in illis torqueri cruciatibus, quem sensum haberes: maximè si opem tuam gemitibus & ejulatibus miserabiliter implorarent: an ridere & delici-ari luberet? Audi igitur eos iam clamantes: Miseremini mei saltem vos amici mei: & juua quâ potes oratione, ieiuniis, eleëmosynis. *Aspira*, vt sup. p. 10. *Haccine firmâ fide, &c.* ibid.

Tormenta atrocia animarum.

Iob.19.

PVNCTVM II. Percontare ex iis quæ patiantur & quare: & intelliges Primo, pœnam sensus tantam eos pati, quantam nullus vnquam maleficus, aut Martyr passus est in hâc vitâ, vt D. Gregorius & Augustinus asserunt; imò etiam grauiorem quàm vllus in hac vita pati possit, atque adeò, vt Cæsarius, maiorem quàm à crudelissimis tyrannis excogitari queat: & tamen quæ non malitia eorum adinuenit? Secundò, pœnam patiuntur damni, & si spes hic dilatæ affligunt vehementer animam, quantum existimas eos percipere doloris, quòd amantissimi patris & sponsi tanto tempore optatissimo adspectu & amplexu frustrentur; eoque vel maximè, quòd paruo eam moram dum viuerent redimere potuissent; quam jam non nisi exquisitissimis tormentis lue-

Pœna sensus quanta Greg. in Psalm. 37. August. de vera & fals. pœnit. c. 18. Cæsar homil. 7. Pœna damni.

re concedatur? O quàm triſtis illa relegatio amicorum, filiorum, & ſitientium ad Deum fontem viuum, ad quem tot annis ſuſpirarunt & contenderunt: juſta tamen ſunt judicia Dei, & vera. Attamen vti eſt peccatorum inter ſe magnum diſcrimen, ita etiam pœnæ. De quibus Cyrillus ſic ait, eſſe quædam peccata ita leuia, vt ſtipulæ comparentur, cui proinde ignis illatus diu non poteſt immorari: alia verò fœno eſſe ſimilia, quæ & ipſa non difficulter ignis abſumat; ſed aliquanto tardius quàm ſtipulæ immoretur: alia verò eſſe quæ lignis conferuntur, in quibus pro qualitate criminum diuturnum ac grande pabulum ignis inueniat. *Haccine vera*, vt ſup. pag. 7.

Pvnctvm III. Attende ob quæ crimina iſta patiantur, & videbis vel ob mortalia, quorum condonata eſt culpa; vel ob leuia, vt otioſa verba, negligentiam in rebus diuinis, &c. Secundò, quid illi de hujus vitæ voluptatibus & honoribus iam iudicent, exquire. Tertiò, quanta crudelitas eſſet huiuſmodi tribus verbis liberare nos poſſe, & negligere aut obliuiſci, & qualiter id te afficeret ſi earum loco fores. Enimverò, quid aliud requiritur quo eas liberare poſſimus, quàm pauculas preces recitare, eleëmoſynam dare, Indulgentiam iis applicare? O quàm ſedulò hæc illi præſtarent, ſi eis horula daretur pœnitentiæ, ad redimendum tam juſta & immania tormenta! Poſtremò iuſto Dei iudicio ſcias euenire, vt qui immites ſunt erga illas, tales etiam poſt mortem ſuam viuos erga ſe experiantur; & è contrario ita à diuina benignitate videri decretum, vt qui animam è Purgatorio liberat, propè de ſalute certus ſit: cùm gratiſſimæ ſint piæ illæ animæ, & non ceſſent in cælis orare pro eo, quem ſciunt tanta bona ſibi repræſentaſſe.

Cur iſta patiantur animæ.

Magnum ſalutis præſidium orare pro animabus.

Exercitium pro animabus Purgatorii.

O Pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis, miſerere animarum iſtarum, ſuper quas inuocatum eſt nomen tuum: perueniat ad te ſuſpirium earum, aperi

aperi aures clementiæ tuæ, & ostende eis faciem tuam, tot annis tantis desiderijs petitam. Iusta quidem sunt iudicia tua, & non est iniquitas in eis; verùm misericordia tua super omnia opera tua. Parce, Domine, parce populo tuo electo, & ne des hæreditatem tuam in opprobrium, vt irrideant eam inimici eius. Concede mihi gratiam, vt orationibus, ieiuniis, & piis operibus eas iuuare, & ad amplexus desideratißimos perducere valeam. Scio equidem quòd, cùm venerint in regnum tuum, meminerint longè meliùs mei, quàm Iosephi pincerna ille Pharaonis: sed & meritò iusto iudicio tuo eâ mensurâ mihi remetientur homines, cùm hac mortalitate ero defunctus, quâ eis mensus fuero.

Nihil sane crudelius quàm audire illud: Miseremini mei; & videre fidei oculis flammas voraces & tormēta, nec dignari vel pauculis precibus, aut indulgentiis refrigerare tibi carißimas animas, & quibus ego plurimum debeo. O qualiter illas horas quæ mihi abeunt inanes, traducerent! quantum exiguo tempore quæstum facerent pietatis! Quomodo te susciperent accedentes ad mensam tuam, conuiuium pinguium & medullatorum, flumina de ventre earum fluerent aquæ viuæ, dum tu, Oceano bonorum, & fons vitæ esses in medio earum. Et ego eheu bibo ex hac aquâ, & sitire iterum possum cisternas dißipatas? & quî possum bonitate tuâ redimere tormenta ista? vereor ne negligentiâ meâ præparem illam mihi. Vtinam vel ex hoc momento incipiam restinguere illas flammas charitate tuâ! Vtinam velut Christina mirabilis, & Odilo amabilis, tibi dignus sim liberare eas per te de ore leonis, & repræsentare eas in lucem sanctam! respice Domine ad hoc desiderium meum, & animarum istarum, vt ego & illæ tibi viuant, & cantare incipiant tibi canticum nouum, misericordias tuas fideles, & capere brauium, & videre immensam caritatem tuam, & frui optatis amplexibus, & desideratißimo vultu tuo. Cupio igitur per gratiam tuam sic instituere vitam meam, & deliciis & vanitati sæculi renunciare, vt non veniam in locum tormentorum eorum; sed hoc corpore mortis exutus veniam ad te, ô desiderium oculorum meorum, optata & millies desiderata quies, gaudium, & gloria mea. Amen.

Applicatio ad Communionem.

Praxis

Praxis juuandi animas in Purgatorio.

PRIMO, curare quis poteſt, vt piæ fundationes non negligantur.

Secundò, ſtatas quotidie preces & eleëmoſynas ad hæc dirigere, quoties ſe in iter dat, & quoties in publicum prodit.

Tertiò, benefactorum & propinquorum memoriam facere rediuiuam, & pro animabus eorum orare. Eo fine variis in oppidis nocturnus circuitor pro ritu id monere conſueuit.

Quartò, per cœmeterium eundo, *De profundis* recitare, aut alias preces, & quoties quis ante locum Juſtitiæ pertranſit.

Quintò, ſibi quotannis ſe ſuperſtitem fingere, & facere ſecretò obſequia defunctis præſtari ſolita, vti à pluribus feliciter admodum factum ſcimus.

Sextò, Indulgentias diligenter animabus applicare, & maximæ certè crudelitatis eſſe videtur illud negligere.
Dignatus es, &c. vt ſup. pag. 10.

JACVLATORIÆ.

IVſtus es Domine, & rectum iudicium tuum, ſed reminiſcere miſerationum tuarum antiquarum. Pſal. 118.

Vt quid, Domine, receſſiſti longè, deſpicis in opportunitatibus, in tribulatione? Pſalm. 9.

Vſquequo Domine obliuiſceris animas tuas in finem, vſquequo auertis faciem tuam ab iis. Pſalm. 12.

DECIMÆ QUARTÆ IMAGINIS ANNOTATIO.

Vide, quàm lata ſit via ad perditionem, & quot, ſi perfectionis ſtudioſus eſſes, animas liberare poſſes.

COnſidera magnum A pereuntium numerum: quos B dæmon inuitat, ac latitans ex inſidiis C ſagittat harum D vanitatum illecebris: E mundus trahit impellitq; per leges ſcilicet ſuas: & ſunt, prô dolor! qui F ſponte in infernum præcipites abeant; hos G adjuua exemplo, verbo, precibuſque. Eheu! vide quàm infida *H* peccatoris fiducia, tela ſcilicet aranearum, vt eſt Iob cap. 8. quâ inferni puteus prætexitur. vide vt *I* Angeli omnes ad zelum hortentur: immò ipſe *K* Rex noſter Ieſus iterum (ſi ſit opus) in terras, vt periclitantes *L* animas liberet, deſcendere paratus ſit, vt *M* Carpo quondam Epiſcopo monſtratum, vti refert S. Dionyſius Areopagita.

K
A
A
H
G
F
B
D
C
O æternitas!
O æternitas.
14

CAPVT XVII.

Meditatio de ſeptimo ſtimulo, zelo animarum.

COMPOSITIO LOCI, vt in imagine.
ORATIO ſolita.

PVNCTVM I. Conſidera Primò, flammarum vortices & tormenta, quibus tot animarum millia perpetuò voluuntur, quibuſque erepta fuiſſent, & iam eripi poſſent plurima, ſi vel vnus aliquis vir Apoſtolicus iis conuertendis grauiter inſudaret. Secundò, ſuſpice & vide quantis laudibus Deum honorent beatæ animæ, maximo ſuo ſolatio & Dei gloriâ: quæ ſi tibi cordi forent, quantum illam augere, & de animabus mereri poſſes animaduerte; ſi generoſo animo ſenſualitatem, illoſque tuos prauos animi motus, N. edomares. Tertiò attende quanto in periculo ſit peccator: verè enim ſicut aranearum tela fiducia eius. *Haccine vera*, vt ſuprà pag, 7. *Attende animarum pericula, & ſuccurre.* *Iob 8.*

PVNCTVM II. Quanta ſit Dei maieſtas, quàm digna vt ab omnibus colatur & ametur. Secundò, quantopere id ipſe deſideret, adeò vt exinauerit ſemetipſum, formam ſerui accipiens, in ſimilitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo, vt velut paſtor benignus ouiculam humeris ſuis reportaret. Tertiò, neque hoc tantùm, ſed inſuper grauiſſima tormenta, & mortem acerbiſſimam pati dignatus eſt, vt redimeret animas in ſanguine ſuo, & mundaret ſibi populum acceptabilem, ſectatorem bonorum operum. Quartò, neque id tamen ſuffecit immenſæ caritati eius, ſed, ſi ita neceſſe foret, iterum pro qualibet animâ de cælo deſcendere, & ejuſdem paſſionis calicem exhaurire dignaretur, vt ſalutem conſequeretur. vide an etiam zelum Dei in te habeas, & libenter te tuaque pro ſalute animarum, & Dei gloriâ impendas: an verò ne tantillum quidem de commoditate & exiſtimatione diſcedere patiaris, vt animæ Chriſti ſanguine redemptæ ſaluæ fiant. *Aſpira*, vt ſup. pag. *Haccine firmâ fide*, ibid. *Philipp. 2.* *O quanti animam Deus faciat.* *Tit. 2.*

1.Pet.5. *Dæmonum vigilantia te excitet.* PVNCTVM III. Considera Primò dæmonis improbam vigilantiam, quâ circuit tanquam leo rugiens, quærens quem deuoret, & alios quaquaversus mittit, vt animas perdant, & æternis secum suppliciis inuoluant. Excita torporem vigilanti illius malitiâ, & quandoquidem illi serui eius, seu homines seu diaboli, tam sint strenui in perniciem animarum; non patiare vt in iis iuuandis opera tua desideretur. Secundò, vide quibus illecebris dæmon inescare solitus sit miseros mortales, nempe voluptate aliquâ momentaneâ, vel honore, quæ multâ adspergũtur amaritudine, & nullo pacto exsatiãt.

Matt.25. Tertiò, expende illa verba, Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis; & quo affectu proximo tantis in periculis cõstituto succurrere debeas; cùm Redemptor noster sibi fieri existimet quod illi factum fuerit, vti hoc ipsum in nouissimo die coram vniuerso orbe declarabit.

Exercitium zeli.

Isaiæ 5. Matth.7. *O Christe* JESV, *Saluator mundi, qui redemisti nos in sanguine tuo, & dedisti preciosam animam tuam in mortem pro nobis; respice, quæso, quia dilatauit infernus os suum absque vllo termino, & lata valdè facta est via, quæ ducit ad perditionem, & plurimi ingrediuntur per eam: angusta autem est via quæ ducit ad vitam, & pauci ingrediuntur ad*

Thren.2. Thren.1. *illã. ideò defecerunt præ lacrymis oculi mei, & conturbata sunt viscera mea, effusum est in terrâ iecur meum; quia facti sunt hostes nostri in capite, & inimici nostri locupletati sunt propter multitudinem iniquitatum nostrarũ; & qui se debuerant ponere muros pro domo tua, principes populi tui, abierunt absque fortitudine.*

Applicatio ad Communionem. O JESV *Redemptor mi, nónne verum illud est, quòd panis tuus quem parasti mihi, confortat cor hominis, & vinum lætificat animam meam? quòd fortis est vt mors dilectio tua? est vtique & ea maximè quâ toties mihi nasci, toties mihi mori, toties in me resurgere paratus es, & te dare mihi pignus salutis, & infinitæ charitatis tuæ. vtinam ea incensus omnia contemnam propter te, & animam meam ponam pro proximo*

meo,

meo, maximè inimicis meis! Offero eam tibi, Domine, pro his, & quibus placet, me totum tibi in holocaustum, in tabernaculum infinitæ misericordiæ tuæ, & locum habitationis tuæ. Tu enim dixisti: Ecce ego vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi, & æternùm spero mecum eris quia æternùm diligere te volo.

O vani filij hominum! ô cæci & tardi corde! Si pereat nummus, maria traiiciuntur; pereunt animæ innumeræ hæreditas tua, & non est qui recogitet corde. Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo die ac nocte super interfectos populi mei? Sed misericordiæ Domini quod non sumus consumpti: quia non defecerunt miserationes eius, & non repellet in æternum Dominus; si abiecit, & miserebitur secundùm multitudinem miserationum suarum. Verè enim dolores nostros portasti dulcißime IESV, *& liuore tuo sanasti languores nostros. Recordare quòd steteris, & stes etiamnum in conspectu Patris, vt loquaris bona pro nobis; & aperi, precor, oculos cæcorum, vt cognoscant & diligant te; aperi aures surdorum, vt audiant vocem tuam, ô Pastor animarum nostrarum, & miserere omnium, quia non est alius qui pugnet pro nobis, nisi tu Dominus Deus noster.*

Isaiæ 57. Ierem. 9. Thren. 3. Isaiæ 53.

Praxis exercendi zelum animarum.

PRIMÒ, proximo prælucere exemplo, & diligenter quæ ad proximi, vt dici solet, ædificationem spectant obseruare. Id verò Ecclesiasticos atq; in primis Religiosos omnino facere oportet, vt videant homines opera eorum bona, & glorificent Patrem qui in cælis est.

Secundò, sermones pios inserere, colloquiaque praua, quæ mores corrumpere solent, impedire. Idem de cautionibus judicium.

Tertiò, nullos in domum suam famulandi gratiâ admittere, nisi cum pacto, vt singulis minimùm mensibus confiteantur ac communicent. Idem valere potest in operis adlegendis, in militum delectu.

Quartò, beneficia corporalia homini conferre, vt aliquid spirituale impetres ab eodē. Sic S. Ignatius ad lusum inuitatus quē ignorabat, ea conditione lusit, vt victoris arbitrio victus aliquot dies viueret: itaque hominem ad exercitia spiritualia, & viā bonam perduxit. Sic alibi nō priùs eleēmosynam

Aduerte quæ sint occasiones pietatis.

mosynã dari vidimus, nisi post auditã Christianæ fidei explicationem. Alibi verò Sodales Deiparæ opulentiores singuli pauperem deligebant, quem donarent eleëmosynâ post sacram synaxin perceptam.

Quintò, infirmos, afflictos, carceres & noscomia visitare, iisque pietatem commendare, nunquam enim paratiores sunt ad haurienda salutis monita, quàm cum aduersis premuntur, & re iuuantur. Neque existimandũ hoc dedecere Christianum; qui pauperum solorum suffragio, vt ita dicam, in judicio extremo sciat sese absoluendum.

Aduersitate vtere ad Zelum.

Sextò, libellos pios donare, & imagines & rosaria: nam & diuites, in aliis profusi, hîc negligentes sunt.

Septimò, catechismum, vt suprà dictum est, curare, & scholas ac domos pias pupillorum, viduarum, atq; in iis maiorem pietatis & animæ quàm corporis habere rationem.

Matt. 10.

Cur pecuniá tuâ animas non emis?

Octauò, animarum zelatores alere: qui enim recipit & alit Prophetam in nomine Prophetæ, mercedem Prophetę accipiet. Sic Lusitaniæ Regina à S. Xauerio persuasa est, vt pecuniã in sandalia dari solitam, animarum auxiliis applicaret. quippe hâc ratione qui concionatori, docere, catechismum tradere per se nequit, per alium sæpè fructuosiùs præstat. Et quemadmodum qui ministrũ hæreticũ aleret ac fundaret, reus esset blasphemiarũ & perditionis animarũ, quę inde sequeretur, ita è contrario fieri omnino certũ est.

Pij viri in militiam & Magistratum adlegendi.

Nonò, si quis in republica constitutus ad clauum à Deo est, vt Magistratum creet, militum delectum faciat; pietatis sciat primam sibi in se atq; aliis habendam esse rationem. Quis enim nescit ad Magistratuum mores atq; exemplum alios sese componere? Et si nemo tam improbus ferè reperitur, qui populum ac subditos ad impietatẽ adhortari, vel cogere velit, suaque ad flagitia simul verbo, & exemplo inuitare; certè non minùs conuenit euitare scandalũ, publicumque peccatũ. Si enim, quòd verissimũ est, exempla trahunt, mouent verba; seriò cogitandum, quantũ sit flagitiũ, quod plurimos pertrahit in lapsum, vnâque ruinâ inuoluit. Atq; hinc est, quod Scriptura dicat: Exiguo conceditur misericordia, potentes autem potenter tormenta patientur; cùm non rarò contingat eos pietate minimè cæteris antecedere, quos dignitate præire videmus.

Sap. 6.

Decimò, quod in Magistratũ valet, & eius electione, multò magis in militia, siue de ducibus agatur, siue de militibus. Si enim, præter militarẽ licentiã, trahat ad crimen ducis exemplum, fieri nequit, quin certum sit pietatis exitiũ. Cùm autem omne regnum in manu Dei sit, & cui voluerit, det

Daniel 4.

Miles bonus quanti sit.

det illud; atq; ab illo solo victoria speranda sit, perspicuum est, ducis crimen, aut virtutem plurimum ad hanc momenti conferre. Si enim propter furtum vnius Acham, castra Israël fusa fuerunt; quid, quæso, futurum si dux furtis, rapinis, sacrilegiis, luxuriâ atque superbiâ iram Dei in se suosque prouocet? Beniamitis castigandis, eduxerant castra Israëlitæ: at quia fortitudine & numero confidebant, bis fusi fugatique sunt. Quid futurum, si non præfidentiâ tantùm laboret miles, sed omni propè vitio diffluat! Certè ex ducibus percunctari liberet, an à Deo putent victoriam impetrare improbos milites magis, quàm probos. Si hos; videre equidem debent, vt tales deligant, atq; quoad possunt, efficiant. nam cùm illi victoriâ suâ insolescant, & propagent impietatis regnum; quid interest Dei, hæresis, an vniuersa impietas latè dominetur? Corpus spectas in milite, nónne pluris animus? ignauo hominem corpore recusas, ac debili, cur improbum animo, Deoque perduellem assumis? reipublicæ putas vtilem qui sibi inutilis? tibi fidum, qui Deo infidus? vitium vitio, igne ignem restinguere paras, pietatem propagare flagitio; virtutis regnum, per illius aduersarios, Dei amicitiam, per inimicos eius; honorem illius, per hos qui eum crucifigunt, templaque animę suę & aliorum profanant? In sacris Literis Rex Iuda victus est, quòd copias cum impio iunxisset: quid si ex improbis eas collegisset? Omitto, aut milites securâ ac rectâ conscientiâ esse fortes. Deumq; cum illis pugnare; aut temerarios calcato Deo, eiusque præceptis non sibi, non reipublicæ, sed ei cui seruiunt dæmoni, militare. Obseruent igitur duces, quales sint ipsi, quas habeant zeli occasiones, & præclarè iis vtantur; ne latiùs pietate regnet impietas: sciantque paucos bonos plurimis malis Dei gratiâ ac fauore longè præstare. Exempla vbiq; obuia: quis ambigat? nisi qui Deum negarit vltorem esse malorum, bonorum remuneratorem? *Dignatus es*, vt sup. pag. 10.

Iosue 7. *Iudic. 20.* *Milites boni deligendi.* *3 Reg. 22.* *Improbus miles exitium reipub.*

JACVLATORIÆ.

TV autem, Domine, ne elongaueris auxilium tuum à me, ad defensionem meam conspice. Psal. 21.

Erue à frameâ Deus animam meam, & de manu canis vnicam meam. Ibid.

Vsquequo, Domine, auertis in finē: exardescet velut ignis ira tua? Psal. 88.

Domine, quando respicies? restitue animam meam à malignitate eorum, à leonibus vnicam meam. Psal. 34.

CAPVT XVIII.

De exercitiis ad quæ proficientes ſtimulantur: quorum primum eſt Mortificatio.

PRimo aſpectu horridum nomen eſt, vt ſectio, vſtulatio: ſed ſi conſideratur vt medicina, quemadmodum verè eſt, gratior futura. Mortificatio enim nihil aliud eſt quàm ea exerciatio, quâ per Dei gratiam (abſque illâ enim nihil) quod in nobis ægrũ eſt, ſanum fit; quod prauum ac obliquum, rectum; quod obſcurũ perſpicuum, quod in viâ virtutis, amarum, ſuaue & jucundum, denique, quâ paſſiones animi & corpori (quæ ſuâ violentiâ poſt peccatum oirginale eam perturbant & euertunt) ratione coëcentur; homo ſatisfacit pro peccatis, omnes tentationes vincit, ædificat proximos, orationes ſuas efficaces facit, ac tandem ad primæuam pacem & integritatem reuertitur. *Hæccine vera*, vt ſup. pag. 7.

Quid mortificatio.

Duplex eſt mortificatio: alia exterior corporalis, alia ſpiritualis. Exterior eſt, quâ corpus jeiuniis, & aliis auſteritatibus cohibetur, & ſenſus quinque iuxta rationis regulas componuntur: de quâ Apoſtolus, Caſtigo corpus meum, & in ſervitutem redigo, ne fortè, cùm aliis prędicavero, ipſe reprobus efficiat. Spiritualis verò, quà affectiones animi & ſpiritus circumciduntur.

Quæ eius diuiſio.

1. Cor. 9.

Etſi autem oratio ſummopere commendetur, & velut prima virtus ab Aſceticis habeatur, tamen mortificatio non minùs collaudatur. adeò vt Apoſt. dicat: Si enim ſecundùm carnem vixeritis, moriemini; ſi autẽ ſpiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis: qui enim Chriſti sũt, carnem ſuã crucifixerunt cum vitiis & concupiſcentiis ſuis. Quemadmodum autem mortificatio ad orationem optima via eſt, ita oratio non tantùm ad mortificationem ducit, ſed impellit, & eam ſuavem efficit. Aſcende itaq; cum ſponsâ ad montem myrrhæ, ſeu mortificationis, & collem thuris, ſiue orationis, & exue veterem homi-

Quæ neceſſitas.

Rom. 8.

Gal. 5.

Cant. 4.

minem,& indue nouum, qui ſecundùm Deum creatus eſt: ac quemadmodum ſerpentes pellem veterem inter anguſtias ſibi detrahunt, ita nos exuere mores veteres, idque ſponte noſtrâ facere oportet. Ita tamen, vt ab aliis etiam oblata mortificatio, velut de manu Dei ſit acceptanda eo animo, quo medicina à medici manu; quo ſubſidium ad hoſtem ſuperandum à fideli amico. *Credo tibi*, vt ſuprà pag. 7.

Quæ præcipuè mortificanda. Amor proprius.

Mortificandus autem imprimis eſt amor proprius, id eſt, quo quis ſuis nimiùm ſtudet commodis; qui etiam poteſt obiectum habere res ſpirituales, quatenus vtilitatem & iucunditatem aliquam habent, iſque non minùs ſæpè noxius, quàm ille, qui circa ſenſuum oblectamenta, honores, opes, & alia bona temporalia verſatur. nam cùm perfectio noſtra ſit diuinã voluntatem in omnibus ſequi: ſi quis affectu illo in obedientiâ difficilior ſit, & ſuorum exercitiorum ac iudicii tenacior, æquè ac magis eſt noxius atque alius.

Qui effectus amoris proprij. 2. Tim. 3.

Effectus huius amoris narrantur ab Apoſtolo: In nouiſſimis, ait, diebus erunt homines ſeipſos amantes, cupidi, elati, ſuperbi, blaſphemi, parentibus non obedientes ingrati, ſceleſti, ſine affectione, ſine pace, criminatores, incontinentes, immites, ſine benignitate, proditores proterui, tumidi, & voluptatum amatores magis quàm Dei. Itẽ effectus eius, pudor ob naturales defectus, vilitamen parentum (nam de Dei offenſa ſolùm pudefieri oportet) excuſare defectum, tractare, quæ ad laudem noſtram ſpectant; de aliis contemptim, de ſe magnificè ſentire ac loqui; ea ſolùm quę dignitatem, quæque auctoritatem pariunt ac alunt, affectare; ſtudium adhibere, ac ſe coërcere in publicis, non priuatis; terrena curare, æterna neligere; honorificè habere, omittere opera pia ob iudicia hominnm, &c.

Quæ remedia.

Contraria autem in remedium adhibenda, vt ſunt honorem fugere, defectus diſcretè aperire, non ſe excuſare de ſe ſuiſque, niſi neceſſe; nunquam loqui; in iis quæ ad

ad corpus, voluptuosa & superuacanea non expetere, sed necessaria,& in iis (quod in se est) optare voluntate carere. Denique optimum remedium bonâ ac purâ intentione actuali aut virtuali omnia facere non propter proprium commodum, sed Deivoluntatem, & proximi vtilitatem,&c. *Dignatus es*,vt sup.pag.20.

Item mortificanda propria voluntas.

Isaiæ 58.

Alter defectus mortificatione superandus est, propria voluntas,lepra pessima animæ nostræ, quæ etiam bona opera vitiat ac corrumpit. Quare, aiebant Iudæi, ieiunauimus, & non aspexisti; humiliauimus animas nostras,& nescisti?respondit que Dominus: Ecce in die ieiunij vestri inuenitur voluntas vestra.

Quid ea.

Voluntas autem propria est,quæ non est nobis communis cum Deo & hominibus,sed nostra tantùm:quando quod volumus non ad honorem Dei,non ad vtilitatem fratrum, sed propter nosmetipsos facimus; non intendentes placere Deo, & prodesse fratribus; sed satisfacere propriis motibus animorum.

Qui eius effectus.

Varij autem huius effectus:si quidem,vt D.August.ostendit,omnia peccata ex eo ortum habent. Est enim homo voluntatis propriȩ seruus,curiosus,instabilis,contentiosus,correctionis impatiens,plenus excusatione & promptus ad eam,tenax iudicij proprij, & voluntatis, aliena imperia detrectans,in cõmunibus segnis, priuatis cõmodis sedulus. Credis hæc? *Credo tibi*,vt sup.pag.7.

Quæ remedia.

1.Pet.2.

Remedium est Primò curiositatem refrȩnare, stabilitatem colere,deniq;verbo vno contraria contrariis curare, & alterius sequi voluntatem; etiamsi Superior non sit. Nunquid enim dicit omnibus Apostolus: Subjecti estote omni creaturæ propter Deum? Hoc enim voluntatem propriam necat, ambitionemq; laudis ac honoris (prolem pessimam propriæ voluntatis)exscindit.

Item mortificandus ambitionis affectus.

Ioan.5.

Tertiò,igitur extirpandus est ambitionis affectus,virus longè grauissimum,quod etiã fidem labefactat. Quomodo, aiebat veritas, vos potestis credere, qui gloriam ab

ab inuicem accipitis? Nulla enim pestis latiùs grassata est, hodieq; grassatur: ob laudem enim & honorem & famam fiunt pleraque ab hominibus, ab Ethnicis omnia: siquidem scientia, honores, opes, species, vestium luxus, nisi spectator & laudator sit, contemnuntur.

Quæ remedia. Statuendum igitur nullum honorẽ ac dignitatẽ, nisi maiorum iussio interueniat, aut spirituali Patri videatur, admittere: at verò illius affectum, nunquam. Dignitas (si obedientia, necessitas, aut vberior animæ nostrę aliorumque profectus, & diuinæ gloriæ amplificatio ita requirat) aliquando acceptanda: verùm ita vt nullo pacto ei animus adhærescat. Quemadmodum enim de diuitiis dicitur, ita de honoribus iudicandum. Diuitiæ ergo & honores si affluant, noli cor apponere: imò honorifica aliis, in officiis, nominibus, locis, vltrò ad imitationem Domini, defer; humilia elige: virtutes occule, quantum licet: iis operibus tua impende, quæ alios habent auctores: de rebus tuis ne loquere. Causæ honorem fugiendi sunt infirmitas nostrâ, & periculum vanitatis. si quis enim quos non habet appetit ardenter, quomodo eos quos habebit fortiter animo abnegabit? si priuatus & in humili stare aduersum vanitatis ventum nequit, quomodo in excelso locatus? vnde Bernardus verè paucos ait esse, qui alios regant cum profectu; pauciores qui cum humilitate. Imò Gregorius, impossibile ait imperfectos locum honori dare pro subditorum fructu, & non animo extolli. Ideoque omnes omnino Sancti honorem defugerunt, Gregorius, Chrysostomus, Martinus, Augustinus, Fulgentius, Nicolaus. Vide P. Ariam lib. de mortificatione. Quid verò tu censes?

Psal. 61. Humilitatis praxis.

Honores cur fugiendi.

Bern. ser. 2. in Cant.

Greg. in l. 1. Reg.

Itē mortificandum proprium iudicium. Quartum malum mortificatione sanandum, est proprium iudicium, altera lepra, vt Bernardus ait, animę nostræ. Quod autem est proprium iudicium? quando verum certumque illud esse iudicas quod Superiori, vel (si Superior non sit, aut sententiam & voluntatem non declaret) aliis viris prudentibus minimè videtur. Arro-

Basil in Reg. breu. q. 123. Bern. ser. 2. de resurrect.

gantiæ enim eſt, vt Baſilius, nolle maioris partis ſententiæ acquieſcere. & Bernardus: Quæ maior ſuperbia eſſe poteſt, quàm ſi vnus ſuum iudicium præferat vniuerſæ congregationis iudicio, quaſi ſolus haberet ſpiritũ Dei?

Quæ remedia.

Ad hoc iuuat aduertere ignorantiam noſtram, cuius magnum verè pelagus eſt; opinionum varietates & paſſiones quibus excæcatur ratio, & quoties experientiâ comperérimus, nos falſos & errore deluſos fuiſſe. Sicut autem in Eccleſiâ, Republicâ, omni congregatione, hoc vitium omnium eſt malorum diſſenſionumque origo; ita etiam gratiſſimum eſt Deo abnegationis huius ſacrificium. Itaque aliorum voluntati & iudicio tuum libens accommoda: vt ſis filius pacis, & Dei optimi Patris tui. Delige verò Patrem ſpiritualem, cuius prudentiâ te regi permittas; neque tamen omitte propterea aliorum conſilia humiliter exquirere, etiam inferiorum; imò & monita libens admitte: neſcis enim, vt Iob loquitur, vnde tibi oriatur lux in tantis ignorantiæ tenebris. *Credo tibi,* &c. vt ſup. pag. 7.

Meditatio de Mortificatione.

COMPOSITIO LOCI. Conſidera coram te Chriſtum Dominum in cruce omnibus membris vulneratum.

PVNCTVM I. Conſidera Primò in Adamo ſtatum naturæ integræ, quomodo tum corpus animæ ſubiacebat, paſſiones rationi, ipſa Deo: ita vt homo liberè contemplaretur, Deiq; voluntati in omnibus conformis eſſet, &c. Secundò, per peccatũ omnia inuerſa eſſe: neque id minùs fœdum, quàm ſi membra ſurſum deorſum eſſent locata. Tertiò, quòd ſi homo viuere iam velit ſecundùm rationẽ, id eſt, vt homo (quod eius vnicum eſt & ſummum bonum) non vt beſtia, mortificatione vti debere: multò magis ſi Chriſtianè, ſi Religiosè: neq; in ſæculum relabi. Aduerte itaque, per mortificationem hominem

Per peccatum corrupta natura eſt.

reſtitui

restitui statui primæuo, cùm per eam rationi pareat, legibus & Deo: & contrà, fugiendo eam, ægrum manere ac instar bruti, &c. proinde eam diligenter quærere, & amplecti constitue. *Aspira,* vt suprà pag. 8. *Haccine firmâ fide,* ibid. *Mortificatione instauratur.*

PVNCTVM II. Considera Primò, mortificationem, voluntatem, intellectum, aliasque potentias facere sanas, integras, perfectas; ita vt rationi pareant, & vetus homo crucifixus in seruitutem redigatur. Secundò, quòd viator nemo possit perfectè desiderio cælestium bonorum inflammari, nisi diligens sit in reprimendis cupiditatibus corporis, etiam licitis & necessariis. Tertiò, quod tota iudicio sapientium, philosophia, sapientia & felicitas hominis in mortificatione posita sit: nã homo immortificatus semper plenus est pœnitentiâ, semper vt mare, aut velut in cibro, vt ait Macarius, agitatur: mortificatus verò in pace summâ est, atque cælesti vitâ fruitur, humanis rebus superior: neque prosperis, neque aduersis frangitur. Quartò, considera Sanctorum solatia, quietem, etiam in magnâ austeritate, & perpetuâ mortificatione. Quintò, considera quæ passiones te magis fatigent, quibus faciliùs valeas corrumpi, & proponas examine particulari eas tollere. *Credo tibi,* vt sup. pag. 7. *Tota sapientia in mortificatione.*

PVNCTVM III. Considera quàm gratum sit Deo mortificationis sacrificium; ideò namque Dominus IESVS, etiamsi gloriosus esset, coërcuit gloriam, quæ ex animâ in corpus redundasset, idque vt tolerare pro nobis acerbissima tormenta & mortem posset; cui proinde humani generis tribuitur redemptio. Secundò, B. Mater illius, & Joannes Baptista, atque Apostoli plurimis aduersitatibus exerciti fuerunt; quorum vnus sic loquitur: Vsque in hanc horam & esurimus, & sitimus, & colaphis cædimur. Martyres verò quo amore & ardore patienti tyrannos vrserunt, vt sese quibus possent modis affligerent? Tertiò, omnibus Sanctis Dominus hunc spiritum mortificationis etiam in minimis *Christi Iesu & Sanctorum exemplum.* *1. Cor. 4.*

inſpiraui, vt patet in B. Aloyſio & aliis: adeò vt Deo ſit
2.Reg. 23. gratius negligere florem, condimentum, cibum, aquam, vti Dauid, Deoque offerre, quàm mortuum ſuſcitare. *Hæccine vera*, vt ſup.pag.7.

PVNCTVM IV. Conſidera, quàm glorioſum nobis ſit per hoc exercitium imitari Chriſtum Dominum tanta
Eccli.23. paſſum toto vitæ ſuæ tempore: gloria enim magna eſt ſe-
Matth.16 qui Dominum, & præceptum eius eſt; Qui vult venire
Gloria nostra mortificatio est. poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me. Neque vllum certius ſignum eſt amicitię cum Chriſto JESV, quàm crucem cum eo ferre, qui eſt
2.Reg. 15. Rex noſter, & Dominus, ac caput noſtrum. Sic Dauide
Matth.16 nudis pedibus egrediente; nullus equum conſcendere
3.Reg. 21. voluit. Vrias noluit diuertere in domum ſuã, cùm Ioab
Greg. hom. 34. in Euang. & arca eſſent ſub pellibus: & quomodo Chriſtianum non pudebit ſub cruce militare, & eam horrere? ducem ac caput habere ſpinoſum, & ſe eſſe delicatum?

PVNCTVM V. Conſidera mortificationem eſſe ſatiſfactionem pro peccatis. Sic Achab, Dauidem, alioſque
Greg. Domino ſatisfeciſſe Scriptura commemorat. Hinc Gregorius: Cogitandum ſummopere eſt, vt qui ſe illicita meminit quæſiſſe, quibuſdam etiam licitis ſtudeat abſti-
Luc.7. nere, quatenus per hoc conditiori ſatisfaciat. Sic B. Magdalena, & omnes pœnitentes fecerunt. Sciebant enim Deum omne peccatum punire vel hîc, vel in futuro; niſi
Ionæ 4. nos ipſi puniamus. atque ita, vt in Niniuitis monſtratũ, per mortificationem tum à malis huius vitæ, tum futuræ liberamur.

Exercitium pro ſpiritu mortificationis impetrando.

QVis mihi tribuat, benigniſſime IESV, *vt ſequar te, & veſtigia pedũ tuorum? Video te in laboribus à iuuentute*
Pſal.87. *tua, & vulpes habere foueas, & volucres cæli nidos, te autem,*
Matth. 8. *Domine mi, nõ habere vbi caput reclines: & quorſũ hæc, niſi*
Coloſſ. 3. *vt doceas me exemplo tuo, carnis delicias nõ amare, ſed mortificare*

ficare membra mea quæ sunt super terram? Et quem non inuitabit amor tui, & suauissima illa vox, Exemplū dedi vobis, vt, quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis? O suauitatē! ô gratiam! ô amoris vim! Tu summus omnium, imus factus es omnium: quis hoc fecit? amor dignitatis nescius, dignatione diues, affectu potens, suasu efficax. quid violentius? triumphat de Deo amor; & me superare non poterit? amorem mei non poterit extinguere amor Dei mei? Ioan. 13. Bern. sup. Cant. ser. 64.

Scio quòd qui non odit patrem & matrē, insuper & animam suam, non potest tuus esse discipulus. Si igitur te sequi volo, ecce odisse me debeo, & perdere animam meam, vt inueniam eam. Et quid est odisse me propter te, nisi amare te? quid est perdere me, nisi te inuenire, id est omne bonum? si abnegauero vanitatem, dabis veritatem: si stultitiā repulero, sapientiam; si mundi & hominum fallacem fauorem, tuam gratiā, vt diuinæ fiam consors naturæ; & maximè quoties ad me venire dignaris, & pascere me, & quiescere in me; si mundi flores respuero, regni tui sempiterni hæres ero; si delicias, gaudio quòd nec oculus vidit, neq; auris audiuit, neq; in cor hominis ascendit, fruar in te. Da vt gustare illud nunc incipiam, & desipiant mihi omnia, quæ tu non es, da vt in te pane Angelorū omne delectamentum inueniam, & sic detester omne creatum solatium ex corde, ita inueniam te omne bonum. Luc. 14. Applicatio ad Communionem.

O quàm dulcis est fructus, quē de Cruce tuâ & imitatione colligere nos iubes? Ascendam igitur in montē myrrhæ & in collē thuris, & præ amore tuo faciam, vt manus meæ distillent myrrham primā; cupio enim tuus esse ex toto corde meo. Qui autē tui sunt, carnem suā crucifixerunt cum vitiis, & concupiscentijs suis. Crucifige igitur, Domine, carnē, circūcide præputiū cordis mei, vt in numero filiorum tuorū esse possim. Tu, Domine IESV, Saluatoris nomē suscipere noluisti nisi circūcisus: ego salutis recipere non possum, nisi signaculo iustitiæ, fidei, & imitationis tuæ, verâ mortificatione à filijs sæculi separatus. Da mihi, quæso, gratiā, Deus meus, vt pro te alligari & mori paratus sim; & gaudere, si quādo dignus fuero pro nomine tuo contumeliam pati. Da semper circumferre mortifi- Cant. 4. Gal. 5. Mortificatio facit filiū Dei. 2. Cor. 4.

cationem tuã, ô JESV, *in corpore meo; si enim complantatus factus fuero similitudine mortis tuæ, spero quòd misericordiâ tuâ similis etiam resurgam in gloriâ per gratiã tuã. Amen.*

Praxis mortificationis.

Consecra Deo mortificationes certas.

PRIMA, præter eas quas suprà habes, erit, certo numero, v.g. quinariò ad honorem vulnerum Christi, mortificationes offerre, præsertim in materiâ illâ, de quâ examẽ particulare instituitur, neque cessare quoadusque illud præstiteris. Quemadmodum enim Dauid amore Michol, donec centum capita Philistinorum collegisset, quibus ei desponsa fuerat à Saule, nõ cessauit eos persequi; ita, vt anima nostra diuino amore digna sit, de passionibus, amore nostri, cæterisque hostibus aliquot victorias referre debemus.

Vni tuas Christi meritis.

Secunda est, omnes illas cum Christi passionibus vnire, & sic diuinæ Maiestati offerre, velut in compensationem, & vt membra capiti nostro, duci milites, ac filij parenti simus conformes.

Tertia, catalogum occasionum mortificationis colligere vtile est iis, qui Christi crucem in corpore suo semper & stigmata eius cupiunt circumferre.

Certa corã Deo, & curiâ cælesti.

Quarta, cogitet in difficili pugnâ theatrum esse mundũ, & coram Deo, vt generosus miles ardua habeat in votis, & gloriosum putet commissum se potiùs cum forti armato, quàm imbelli lixa.

Creatura venenum. Prou. 23.

Quinta, sæpè cogitet creaturam vinũ esse, pincernã qui propinet dæmonem, in fundo cyathi colubrum, & fontem malorum omnium, iuxta illud Sapientis, ne intuearis vinũ, cùm splenduerit in vitro color eius: ingreditur blandè, sed in nouissimo mordebit vt coluber, & sicut regulus venena diffundet. *Dignatus es*, vt supr. pag. 10.

JACVLATORIÆ

Psal. 30. *VIriliter agite, & confortetur cor vestrum, omnes qui speratis in Domino.*

Psal. 49. *Immola Deo sacrificium laudis, & redde Altissimo vota tua; omnes qui in circuitu eius adfertis munera.*

Psal. 2. *Apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus, & pereatis de viâ iustâ.*

Psal. 43. *Propter te mortificamur totâ die, facti sumus sicut oues occisionis.*

Prou. 16. *Melior est patiens viro forti, & qui dominatur animo suo, expugnatore vrbium.*

CAPVT

CAPVT XIX.

De Paßionibus edomandis.

QVemadmodum in parte superiori animæ omnis mali fons est voluntas & amor proprius, ac iudicium proprium; ita in inferiore passionum, quę alioquin indifferentes sunt, immortificatio. Motus autem animi dicuntur passiones, eò quòd appetitus sensitiuus commotus imaginatione alicuius boni, vel mali, impressionem seu immutationem in corpore faciat. Duplex est autem ille appetitus, concupiscibilis & irascibilis. Concupiscibilis, qui circa bonum vel malum absolutè versatur, has sex passiones habet. Amorem boni repræsentati, ex quo desiderium si non adsit; & gaudium, si pręsens sit, promanat: si malum sese menti offerat, mox odium illius; inde fuga, si absens sit; pòst dolor, si pręsens, exoritur. Irascibilis versatur circa bonum & malum, quatenus ardua sunt: cuius passiones sunt quinque. Spes de bono arduo: audacia contra malũ, quod superatu difficile: desperatio de bono, quod acquiri nequit: timor à malo, quod vinci non potest, vti & ira. Passiones istę pro obiecto habent ea, quæ sensibus percipiuntur; bona inquam mundi huius, quæ aut vtilitate, aut gloriâ aut voluptate continentur. Si quis igitur affectum à temporalibus ad æterna transferat, passionum suarum dominium nancīscetur; hæ siquidem ab illo omnes commouentur. Qui enim non amat temporalia, non desiderat, non diffluit gaudio, si affluant: rursus, si contraria accidant, id est mala, ea non odit, sed, vt Christi seruus, crucem amat, vt verè vtilem, salutarem, gloriosam ac iucundam: non fugit, sed sequitur; non tristatur immodicè, sed cum Apostolo in cruce Domini gloriatur, per quam ipsi mundus crucifixus est, & ipse mundo. Similiter spem suam cùm in bono æterno totam collocârit, bona mundi huius aspernatur: malum arduum vitat quidẽ, quatenus ratio dictat, non tamen audacia perturbatur: nihil desperat, aut timori

Quid passio.

Vbi inueniatur.

Sex passiones appetitus concupiscibilis.

Quinque passiones appetitus irascibilis.

Quæ passionum obiecta

Quæ remedia.

Galat. 6.

Amor mundi eiiciendus ex animo.

met, quia nihil concupiſcit. Vides remedium omnium paſſionum, eſſe proprij amoris ac creaturæ euacuationem, quã amor Dei conſequitur? Fac igitur ante omnia, vt temperatus in te omnino ſit omnium hujus mundi bonorum amor: idq; fiet ſi æterna cogites, & hæc fluxa eſſe multis permixta doloribus, ac fieri nõ poſſe, vt quis hîc illis fruatur, & poſtmodom æternis. vnde dictũ Epuloni; Fili recordare quia recepiſti bona in vitâ tuâ. *Lucæ 16.* Difficile id quidem, maximè in initio, ſed Chriſti exẽplo carnem crucifigere oportet, ſenſuumque voluptates ſpe cæleſtium abnegare; ipſoq; vſu mortificatio ita dulceſcet, vt non mors, ſed vita eſſe credatur. Obſerua quod dictum eſt, amorem temporalium, ſeu voluptatis aut commodi alicuius, cauſam eſſe perturbationum: trahit enim vnumquemque ſua voluptas, atque vti in ſaporibus & cibis, eorumque guſtu euenit; ita in aliis, varij variis oblectantur.

Curioſitatis mala.

Curioſitas autẽ inprimis refrænãda in viſu, auditu, &c. vt Guilielmus Pariſiẽſis rectè docet. quãtu enim eius ſit violentia, patet in omnibus, ſeu triſtibus ſeu alijs ſpectaculis, quibus quantum homo ineſcetur, docet Alipius apud D. Auguſtinum: etenim cùm ſemel in theatro ſpectaſſet, poſtea vix auerti potuit. Beatus verò Hugo Lincolnienſis Epiſcopus totos annos quinquaginta mulierem non aſpexit: nec S. Franciſcus vllam de vultu nôrat. *1. Theſſal. 1.* Quòd ſi metuebant viri ſancti induti loricam fidei, galeam ſalutis, & omnem armaturam Dei, quid nos pumiliones inermes, de quibus toties hoſtis triumphauit, formidare nõ debeamus? Sic & auditus coërcẽdus à fabulis, inutilibus, nouis; ſic odoratus, cæterique ſenſus ſancto ſui odio, & Chriſti amore mortificandi. Neque tantùm in magnis, ſed etiam paruis; quid enim magnũ à turpis rei aſpectu abſtinere? ſed à licitis & paruis ſe continere plurimum eſt. Sic Dauid hauſtum è ciſternâ Bethlehem aquam effudit, & Deo ſacrauit; qui enim in modico fidelis non eſt, & ſe ſuperare nequit, neque etiam

Mortificatio in paruis laudata. *2. Reg. 23.* *Lucæ 16.*

iã in maiori id poterit. Anima autẽ ſic mortificata, velut pluma ſicca, cęlũ petit; aliàs madida terreno vapore deorſum tendit. Fitque demum animæ, in hâc ablactatione, conuiuium grande, vti fecit olim Abraham in filij ablactatione, id eſt ſpirituali mortificatione. Non enim inuenitur Deus in terra ſuauiter viuentium. Vt verò ea quæ dicta ſunt altiùs imprimantur, meditationes de his ſubnexas vide. *Aſpira*, vt ſuprà pag. 8. *Hæccine firmâ, &c.* *Geneſ. 21.*

Meditatio prior de paßionibus edomandis.

COMPOSITIO LOCI. Statue te coram Deo, & imaginare velut te circumdari canibus; vel belluas plurimas in corpore tuo pugnantes, & æternam perniciem minitantes.

ORATIO, vt ſuprà.

PVNCTVM I. Conſidera Primò, hominem à Deo ſic creatum eſſe, & donatum omnibus ſuis membris, potentiis & paſſionibus, vt ad Dei gloriam, & ex eius voluntate, omnibus iis (quia omnia illius ſunt) vtatur, niſi æternùm, non in illo ſolùm membro, &c. ſed toto corpore malit cruciari. itaque præteritam vitam, quando exhibuiſti membra tua ſeruire iniquitati, deteſtare, & te omniaq; Deo offer. Conſidera Secundò, ſolas has paſſiones ferè æternæ damnationis cauſam, & omnium eſſe peccatorum fontem, ſi malè domitæ ſint; imò etiam morborum corporis, & malorum temporalium. pauci enim bonis & manſuetis ſunt infeſti. Tertiò, vide quas perturbationes faciant, nimirum omnes eaſque maximas, vt patet diſcurrenti per ſingulas; ita vt ſicut corpori morbos, & mortem humorum adfert perturbatio, ita animæ paſſionum. Quare te ad eas edomandas excita, quantum tibi vita & ſalus ſempiterna curæ & cordi eſt. *Hæccine vera, &c.* vt ſuprà pag. 7. *Paſſionum violentia omnium morborum cauſa.*

PVNCTVM II. Conſidera Primò, quàm ſuauis ſit pax & quies in eius animâ, qui illas domitas habet; vt patet in Adamo. nihil hic timet, ſperat; perpetuâ animæ, &

Omnes quietē animi vbique quærunt.

ſæpè corporis ſuauitate,quiete, ſerenitate fruitur ; quem tanti ſapientes omnes fecerunt, vt omnia,etiam Ethnici, præ hâc contempſerint; quam tanti omnes morta..., vt omni ſtudio ad eam contendant. Quorſum enim mortales implere ventrem , cupiditatem , ambitionis deſideria explere , curioſis opplere rebus intellectum exoptant , niſi vt dicere poſſint animæ ſuæ : Quieſce hîc ? Sed fruſtra ; cùm ſaturari anima his nequeat:& quamuis omnia poſſideret , nullius tamen certam ac diuturnam ſcit eſſe poſſeſſionem , vſum , aut fructum , tantumq́ue proinde in humano pectore timoris, quantus fluxæ rei eſt amor atque cupiditas. Secundò , conſidera quòd nullus tam ſit dirus hoſtis , tortor crudelis , qui te cruciare ita aſſiduè poſſit, atque hæ paſſiones, cùm intrinſecæ ſint , perpetuæ atque peruigiles : immò nihil ferè nocere poteſt tibi dæmon , niſi harum velut miniſterio vtatur.

Dæmon paſſionibus noſtris nos oppugnat. Geneſ.4.

Tertiò conſidera,hominem ad hoc creatum,vt omnibus creatis dominetur, & ſubter eum ſit appetitus eius; per has verò paſſiones, cuiuis illum rei etiam viliſſimæ ſubiici,ſi videlicet ei non ſecundũ voluntatem Dei afficiatur. vnde talis quaſi amens Deum ſępè, & animæ pacem,æternam gloriam,& omne bonum abiicit, vt illam conſequatur;& ſi petatur,cur ita inſaniat, ſe ſponte cruciet?reipsâ ait, Aliter res iſta quàm cupio, agere me non permittit, illi pareo,aliter non poſſum : conſequi illam debeo. Perſæpè autem viliſſima ea res eſt,à qua ſi prohibeatur aut vi,aut lege,aut mandato, manus tradit hoſti, murmurationi ſe ſubſternit, ac bonorum omnium ſuorum oblitus,miſeram trahit vitam ; fortunatiſſimus, ſi voluiſſet,futurus. O infeliciſſimum & abiectiſſimũ, qui tot tortoribus ſe dedit in rei viliſſimæ gratiam, & gloriam æternam perdit! quamuis autem non ſemper damnetur, tamen gloriam quam haberet , ſi in eo ſe viciſſet, perdit æternam. *Aſpira.* vt ſ.p. 8. *Hæccine firma fide.* ibid.

PVNCTVM III. Conſidera Primò creaturas omnes, & vide

& vide quomodo ſi vni per amorem adhæreſcas, mox deſideria, ſpes, timores, feruor, zelus, audacia, ira, ſi quis obſiſtat, in te impetum faciant; & rurſus odium contrarij, triſtitia cum deſperatione boni. quòd ſi habeatur bonum optatum, amor, zelus, extaſis, vnio, inhæſio. nam priùs amatur res aliqua, quæ amorem ſui quaſi formam imprimit amanti, velút ignis alij calorem. hunc ſequitur deſiderium, cum ardore & feruore & languore, ſi frui optatis non liceat; dehinc ſpes, timor ac deſperatio, ne bonum conſequatur, interueniunt; item ira & zelus & audacia, ſi quis obſtet; & rurſus odium, fuga mali, & triſtitia ex carentiâ boni. ſi autem conſequatur, naſcitur delectatio valdè trahens, feruor, languor, extaſis quâ eſt amans in re amatâ, liquefactio cordis, vt bonum ſubintret, viua inhæſio & zelus, timor perdendi, ſpes & deſperatio retinendi, odium, fuga & triſtitia de malo contratio. & ſic perpetuò agitatur paſſionibus ſex concupiſcibilis, quæ ſunt amor, deſiderium, gaudium, item odium, fuga, triſtitia; & rurſum iraſcibilis, quæ quinque numerantur, nempe ſpes, deſperatio, timor, audacia, ira. Cùm igitur quæuis res, etiam viliſſima, tot te modis agitare poſſit, abnega omnem creaturæ inordinatum affectum, & in vno Deo omnem amorem colloca, fonte omnium bonorum. *Domine Ieſu Chriſte*, vt inf. pag. 324.

Quanta perturbatio ex amore rei creatæ.

Amor omnis in deũ conuertendus.

Meditatio poſterior de iiſdem.

COMPOSITIO LOCI, vt ſuprà.

PVNCTVM I. Conſidera Primò, Deum vt ſummum bonum & omnis boni fontem, vbique tibi adeſſe, vbiq; operari, in quo ſit ſumma quies tua, & vide an res vlla ab eo te abſtrahere poſſit, quam optes habere aut iam habes, & retinere; an verò cũ Apoſtolo dicere queas: Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? Vt verò cognoſcas cui rei afficiaris, vide quid ſæpiùs verſes animo tuo, eaque quã ſit vilis, amara, turpis, fugax, agnoſce. Secundò, quomodo non ſatiet, ſed irritet magis & torqueat, attende.

Deus vbiq; adeſt.

Creatura non ſatiat. *Rom. 8.*

Tertiò,

Tertiò, quàm turpe illi ſe ſubdere, & ob eam ſic velle agitari. Quartò, quòd, ſicut nemo ab orbe condito in vllà re hactenus quieuit, neque vnquam quieſcere in creaturâ vllâ potuit, ita etiam tu non poſſis in iſtâ, quodque certè neque in morte voles hanc ita dilexiſſe, neque in iudicio *Aſpira*, vt ſup. pag. 7. *Hæccine firmâ fide, &c.* ibidem.

Dæmon amore creaturæ nos vincit.

Quintò, quomodo dæmon velut aranea ſedeat in omnibus creaturis, vt ſagittet amore earum rectos corde, vt patet in Euâ parente noſtrâ à ſerpente delusâ. Cogita verò te primò à dæmone, poſtea ab omnibus ſupradictis paſſionibus, deſideriis, ſpebus, deſperationibus, auerſionibus, timoribus, irâ, antequam habeas, & poſtquam habueris, agitandum; ſi dæmon vllius rei amore te vulnerauerit, & ſimilem ſibi effecerit. Similes enim, ait Propheta, illis fiant qui faciunt ea. Neque refert parua, an magna res ſit. multi enim pereunt & opprimuntur arenâ, vt ait Gregorius, qui grandia vitarunt. Sextò, conſidera quid ab iſta re tibi deſideres; voluptatem? atqui nónne animus paſſionibus perturbatus verè eam non guſtabit, ſicut ægro cibi non ſapiunt? & ecce meliorem in Deo ad manum habes ac paratam. Cur eâ non frueris ſine noxâ? *Credo tibi*, vt ſuprà pag. 7.

Pſal. 113.

Gregor.

Nota.

PVNCTVM II. Conſidera Primò, quo modo Deus fons omnis boni, in te hactenus continuò miſericordiæ ſuæ riuos per beneficia innumera ſiuerit & ſinat fluere: itaque in eo omnes paſſiones merge, ſit ille timor tuus, vt Jacob aiebat, ſit ille ſpes tua, cùm ſolus iuuare poſſit: ſit amor tuus & deſiderium cùm ſit omne bonum? nihil oderis, niſi quod ei repugnat, qui omnia continet, & ſolus bonus eſt: cùm neque quidquam nocere poſſit, ſine eo; neque quidquam te extra eum beare. Conſidera Secundò, quid ſit quòd hæc tu & plerique omnino homines non apprehendant. Faſcinatio oculorum & intellectus, & inſania maxima: cùm enim pacem & quietem in creatis habere nequeas, & nihil hîc per-

Beneficia Dei attende.

Stultitia filiorum ſæculi.

perfectè, vel diu habere possis, quæ dementia te nolle habere, vilissimis rebus abnegatis, omnia, id est, Deum possidere per amorem, hîc & in æternum! Tertiò, etsi habere posses, & frui omnibus creatis aliquamdiu; tamen si pacem quæras, nónne omnino aliquando ea abnegare oporteret? Cùm enim omnibus creaturarum desideriis id solùm agatur, vt animus quietus sit, idq; fieri omnino nequeat; tum quia extrema gaudij semper luctus occupat; tum quòd vnâ re habitâ, crescat alterius desiderium, vt in hydropico; tum quòd innumeræ sint creaturæ, & frustraneus idcirco omnino labor; abnegare omnia, etiam seipsum necesse est, vt tranquillitas & pax animi inueniatur: si tamen ea tibi, vti omnibus proposita est. Accedit, quòd dum habetur, vnà cum possessione eiusdem timor nascitur, eoque maior, quo res carior. quare igitur omnibus abnegatis, per compendium pacem nõ quæris cum Deo & in illo? Cur non erubescis, aut detrectas fœdam ac turpem mendicitatem à creatis cum opprobrio & molestiâ summâ exercere? *Aspira*, vt sup. pag. 8. *Hæccine firmâ, &c.* ibid. *Abnegatio necessaria.*

PVNCTVM III. Considera quæ opus sint ad passiones animi tui superandas, id est, hostes tuos crudelissimos. Primò, certè necessarius est generosus animus, qui istis rebus terrenis & vanis subdi nolit. Secundò, sensuum custodia diligentissima; per hos enim, vt portas hostes intrant, qui longè facilius repelluntur, quàm expelluntur. Tertiò, cogitare Deum, omne bonum, sibi adesse, & in eum omnes affectus conuertere. Quartò, vanitatem & vilitatem rerum omnium assiduè expendere. Vide deinde quorsum in Baptismo mundo renunciaueris; certè vt sæcularia fugeres, non tam corpore quàm desiderio, firmaque voluntate seruiendo Domino, omnibus diebus vitæ tuæ. *Dignatus es*, vt sup. pag. 10. vel *Domine* IESV, vt inf. pag. 324. *Remedia passionum.*

Medi-

Meditatio prima de Odio ſui.

COMPOSITIO LOCI erit, cogitare teterrimam voraginem, velut puteum abyſſi, omnia mala eructantem, talis nempe eſt amor ſui.

ORATIO, vt ſuprà.

Luc.14. PVNCTVM I. Conſidera Primò illa verba: Qui non odit patrem & matrem, inſuper & animam ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Secundò, quomodo is qui aliquem odit, erga eum afficiatur, & quòd ita etiam qui ſe odit, erga ſe affectus ſit. nam in malis illatis ſibi gaudet, & inferentes amat, vti contra hoſtem ſuum conſpirantes: alios ſibi blandos, vt hoſtem fouentes, non magnopere amplectitur. Tertiò, vide quàm innumera deſideria amor hic gignat in te, & quàm ampla ſit ſeges odium hoc exercendi, ac deteſtare hunc amorem tui, dicens cum Seneca: Maior ſum, & ad maiora genitus, quàm vt mancipium ſim mei corporis. His te excita, ô viator, & aſpera amplectere, eoſque qui ea tibi offerunt; & contrà ſuauia aſpernare. *Haccine vera*, vt ſup. pag.7.

Amandi qui nos exercent.

Senec.ep. 66.

Amor ſui.

PVNCTVM II. Conſidera Primò omnia peccata, & per conſequens omnia mala mundi, naſci ex ſui amore. Nemo enim honoris ambitione, aut luxuriâ peccat, niſi quia commodum ſuum amat: vnde qui perfectum odium ſui habet, liber eſt ab omnibus peccatis. Secundò, attende & appende, ô Chriſtiane, eundem amorem tui Chriſtum tuum crucifixiſſe. Nónne verè Apoſtolus dixit, peccator ſibimetipſi filium Dei crucifigit? quare odio tui ſatisfac Deo, & Chriſto IESV pro te ex infinitâ charitate crucifixo. Nónne ſatis eſt ſemel eum pro te mortuum, vt ei viuas, & beatus ſis? Tertiò conſidera amorem ſui, velut teterrimam lepram, & diaboli characterem; odium verò ſui Chriſti diſcipuli notam, vt in Sanctis, eorumque geſtis apparet. *Credo tibi*, vt ſuprà pag.7.

Origo malorum.

PVN-

PVNCTVM III. Conſidera, cui iraſci ſoleant homines, ſcilicet hoſti capitali: talis eſt voluntas tua, & amor tui. Eſt enim proditor venenũ propinans, ſuperbiſſimus & truculentiſſimus miſerorum oppreſſor, bellorum omniũ in animâ tuâ & ſeditionis auctor, ſpoliator bonorum, Dei & animæ interfector. hæc omnia amori ſui tribuere quiuis poteſt, ac ſic eum deteſtari.

COLLOQVIVM cum Chriſto crucifixo, qui nos ſic dilexit, vt à planta pedis vſque ad verticem non eſſet in eo ſanitas. *Domine Ieſu Chriſte*, vt inf. pag. 324. *Iſaiæ 1.*

Meditatio II. de Odio ſui.

COMPOSITIO LOCI, vt ſuprà.

PVNCTVM I. Conſidera Chriſtum IESVM, conculcatum ab impiis in domo Caiphæ, quamque hoc longè peius faciat amor ſui; & quàm indignum, viliſſimum mancipium, id eſt carnẽ, Deum, Regem regum peſſumdare; & tu eum amas, & non ſuccuris? tu hæc vides, & aut rides, aut non lacrymaris? Secundò, tuum hoſtem crudeliſſimum eſſe carnem, & quàm turpe, eam velle pr͏ę amico, qui ſanguinem ſuum nobis dedit, diligere; inſidiatorem admittere, Dominum excludere; viliſſimæ rei, vtpote vermi fœtido, carni tuæ, plus honoris & fauoris tribuere, quàm ſummæ Maieſtati. *Aſpira*, vt ſup. pag. 8. *Hæccine firma, &c.* ibid. *Amor ſui Chriſtum poſſumdat.*

PVNCTVM II. Conſidera, Regem ſapientiſſimum Chriſtum IESVM, qui cùm poſſit aliis mille modis ſaluare mancipium, tamen ad oſtendendam immenſam charitatem, voluiſſe pro mancipio, & quidem ſibi iniurio, mori, & omnia quæ homo pati poteſt, tolerare, vitam humilem & pauperem agere. Túne hæc credis, & intelligis? Secundò conſidera, mancipium illud contrà quærere vbique ſua commoda, vt poſſit Regi & Patri inſultare. Tertiò, etiam filios ex Rege conceptos id eſt pia deſideria, in gratiam hoſtis adulteri trucidare.

Quartò

Quartò, amantissimum tui Regem quasi abs te opem poscere, ad vlciscendum hostem suum, & tuum; te verò, non tantùm eam non præstare, sed hostem fouere, in deliciis habere, cum eo Regis tui cædem (crucifigit enim sibi Deum, vt dixi, peccator) tractare. hæc omnia amori tui, ac sensualitati applica, & detestare, ac vehementi amore complectere Deum omne bonum tuum. *Domine* JESV, vt inf. pag. 324.

Heb. 6.

O quàm turpe spiritũ seruire carni!

PVNCTVM III. Considera Primò, te constare animâ pretiosissimâ, & corpore vilissimo. Secundò, quàm turpe saccum vermium, corpus inquam tuum, quod est velut brutum, dominari animæ tuæ: & quanta stultitia, pro æterna animæ ruinâ, hostem momento recreare, & corpus simul cum animâ, perdere in gehennæ ardoribus perpetuò cruciandum! *Hæccine vera, &c.* vt sup. p. 7.

COLLOQVIVM, vt suprà.

Meditatio III. de odio sui.

Amor sui dæmone peior.

COMPOSITIO LOCI, vt suprà.

PVNCTVM I. Considera Primò, quot dæmones nobis insidientur, quæque mala hominibus passim inferant. Secundò, nullum tamen adeò potentem & infensum quàm amorem tui, neque quidquam tibi in mundo magis nocere. Tertiò, omnes alios vinci, si amorem tui viceris. Detestare eum igitur, & recreationes, voluptatis illecebras, carnisque blanditias, ac simul attende quàm bonus Israël Deus his qui recto sunt corde. *Credo tibi*, &c. vt suprà pag. 7.

Animæ voluptas propria quærenda.

PVNCTVM II. Considera Primò, breuissimam esse sensuum voluptatem, & quanto diuturnior & potior ea, quã anima de Deo & virtute percipere potest: præsertim cùm anima tantopere afficiatur eâ recreatione, quæ iumenti sui est. Secundò, attende impossibile vtrâque frui; hîc ventrem, & ibi implere mentem. Tertiò, etiamsi omnia concedas, tamen tantum irritamentum

fore,

fore non ſatiandos appetitus, ſed plura petituros; & quæ dementia hoſti tribuere, vt plura tribuas,& ſeruitutem indies duriorem ſibi facere? *Hæccine vera*, vt ſ.p.7.

Quartò, quòd ſi voluptatem hanc momentaneã reiicias, ęternam te habiturum,& in prçſenti etiam ex rectè facto maiorem, quàm ex voluptate iucunditatem.

PVNCTVM III. Conſidera Primò, quàm cæcus ſit carnis affectus, quàm turpis, & quanto cum diſcrimine quis ſe cæcæ & furioſæ carni mancipet, eius ductum ſequatur, cùm lumen rationis homo habeat. Secundò, expende carnem, & eius amorem omni virtuti repugnare, cùm ea ardua ſit, ac radix illius, vt vulgò dicitur, amara; illa verò ſemper commoda ſectetur. Tertiò, conſidera quantum in amore Dei creſcere cupias, tantum in hoc decreſcendum; nec poſſe vtrumque in animâ conſiſtere. Quartò, conſidera quomodo Chriſtus JESVS carnem ſuam odio habuerit, & expende hæc verba: Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me: & videbis adeò neceſſarium eſſe odium ſui, vt Religioſi ac verè pij nomen non mereatur, qui non imitetur. Vide iam an dicere poſſis, Chriſto confixus ſum cruci; & excita te ad amorem Domini tui.

Carnis affectus cæcus.

Matth. 16.

Galat. 2.

Domine JESV, vt infrà pag. 324.

Meditatio prior de Curioſitate, inſigni progreſſus in viâ Domini impedimento.

COMPOSITIO LOCI erit conſiderare animam noſtram velut arcem, habentem portas quinque, quibus plurimi hoſtes inſidientur.

PVNCTVM I. Conſidera Primò, qui actus curioſitatis ſint ex S. Bonauentura. Curioſus, ait, non curanda curat, neceſſaria negligit, & ſui oblitus aliena conſiderat, notat & explorat: ſi quod inſonuerit verbum, anhelat ſollicitus ad ſciendum, & honeſtate poſtpoſita id

Bonau. ſpec. d ſcipl. c. 5.
Signa curioſitatis.

ab inuitis, & celare forsan volentibus inuerecundè requirit; locis sibi non concessis, congregationi, & collocutionibus Fratrum se ingerit non vocatus; cùm eum abesse putaueris, adest impudens lateri, adest auri, vt nec secretum valeas occultare sermonem: obseruat angulos, vagis circumspicit oculis, hæret ad singula quæ occurrunt, communes obsidet transitus, superuenientium & forensium gaudet occursu; rumoribus & sæcularibus verbis hauriendis & referendis intendit; res sibi non deputatas curiosè reuoluere non quiescit. Secundò, quàm turpia hæc sint attende.

DOMINE JESV CHRISTE, vt inf. pag. 324.

PVNCTVM II. Considera signa domitæ curiositatis esse, nec domi nec foris oculos inconsideratè conijcere, nisi vel ob necessitatem, vel honestam recreationem (numquam tamen in mulieres figendus est aspectus) aliena non explorare, ex obiectis piam aliquam considerationem capere. Secundò, finge te Christum Dominum, vel beatam Virginem videre per omnia cōtinentem: & vide quàm illis moribus dissimilis sis, & ad imitandum te accende.

Credo tibi, &c. vt sup. pag. 7.

Sensus cur dati à Deo

PVNCTVM III. Considera Primò, hanc vitam, & sensus datos, vt Deum cognoscamus, & ea conquiramus quæ nobis necessaria sunt ad salutem; vnde colligendum, quantum erret qui animam affectibus fœdis, & noxiis imaginibus rerum deturpat. Secundò, considera hostes nullâ ratione ingredi in nos posse, seu arcem animæ nostræ, nisi per curiositatem sensus nostri indebitè pateant. Tertiò, quòd, sicuti facile est, contra hostes extrà positos sese tueri, ita sensibus custoditis omnia intus fore secura. Quartò, breuissimum est tempus vitæ nostræ. Vnde seriis & vtilibus quibus cælum comparetur danda opera; & quàm turpe malle de nominibus disputare, noua inquirere, videre velle, &c. quàm animam inferno eripere, & se nosse. *Haccine vera*, vt su. p. 7.

Temporis habenda ratio.

Medi-

Meditatio posterior de eadem.

COMPOSITIO LOCI, & ORATIO, vt suprà. *Fructus curiositatis*
PVNCTVM I. Considera Primò, quid ex omnibus curiosis hactenus visis vel auditis habeas. Secundò, quid haberes si longè plura & omnia nosses, si te ignores & Deum ac viam ad illum. Tertiò, attende perfectè nihil ab hominibus percipi posse, sed omnia velut per transennam videri. vnde nullius animalculi naturam omnino capimus. Quartò, cogita inquietudinem summam curiosi, pericula & molestiam: & contrà quietem eius qui in Deo vno omnia habet, & studet curiositati coërcendæ. Audi Sapientem: Proposui in animo meo quærere & inuestigare sapienter omnia, quæ fiunt sub sole. hanc occupationem pessimam dedit Deus filiis hominum, vt occupentur in eâ: & agnoui quòd in his quoque esset labor & afflictio spiritus, eò quòd in multâ sapientiâ multa sit indignatio: & qui addit scientiam, addit & laborem. *Eccls. 1.*

Aspira, vt sup. p. 8. *Haccine firma*, &c. ibid.

PVNCTVM II. Considera Primò, quàm stultum, te aliena friuola curare, dum de vitâ tuâ agitur, eaque sempiternâ. Credis & intelligis, & sapis? Secundò, eum sapientissimum in cælo fore, qui cùm S. Benedicto sapienter indoctus fuerit, rerum, scilicet, curiosarum. Considera Tertiò, omnem delectationem, quam ex creatis haurire potes, in Deo plenissimè te reperire, & purissimè. Quartò, frustrà te conari satiare animam insatiabilem visis & auditis, cùm nec satietur oculus visu, nec auris auditu. Quintò, considera vt curiositatem Bethsamitarum Dominus punierit morte, in omnibus qui arcam adspexerant. Sextò, in Paradiso Euam curiositate tentatam ac victam, nos in hoc miseriarum pelagus deturbasse. *Aliena stultè curat curiosus, sua negligit.* *1. Reg. 6.*

Haccine vera, vt sup pag. 7.

PVNCTVM III. Considera Primò, frustrà aliquem conari *Sēsus mortificandi.*

conari ad contemplationem aſcendere, niſi refrænet ſen-
Cant.6. ſus ſuos, ideoque dictum ſponſæ: Auerte oculos tuos: illi enim me auolare fecerunt, & quantum id damnum ſit,
Prou.25. attende. Secundò, numquam curiosè perfectionis Dei, eiuſque iudicia & facta ſcrutanda. Scrutator enim maieſtatis opprimetur à gloriâ: nunquam, vt in fide ſit, rationes quærendas eſſe præcepti, vt propter eas operemur. Dæmonis hæc eſt vox & inueſtigatio: Quare præcipit vobis? At verò ſilet Abraham, nihil inquirit, nec quò eat, cùm abire iuſſus è terrâ ſuâ; nec de filij ſtirpe, cùm eum
Iſai.2. ſacrificare iuberetur; neque Iſaias, cùm nudus incedere; nec Jeremias, cùm catenis grauatus; nec Ezechiel, cùm vt in latus incumberet, mandatum accepiſſet.

Ratio mā-dati nō eſt inquirenda

COLLOQVIVM fiat ad Deum, in quo omnes Sancti omnia vident, cum affectu magno amoris & abnegationis omnis affectus erga res curioſas.

EXERCITIVM.

DOMINE JESV CHRISTE, *in quo omnes theſauri ſciētiæ & ſapientiæ abſconditi ſunt; vtinā nouerim te, nouerim me, & nouerim voluntatem tuam: illa enim ſola ſcientia ſufficit mihi, quâ in æternum ſapientiſſimus eſſe poſſum, & cognoſcere te, videre te, ac poßidere in te omnia; eo plura ac perfectiùs, quo minùs me hîc vana curioſitas in diuerſa diſtraxerit: vnum enim eſt neceſſarium, & hæc eſt vita æterna, vt vnū*
Eccli.3. *te cognoſcamus. Hæccine vera ſunt? hæccine viuâ fide credo? & quaſi crederē, ſic viuo, cogito, loquor, & operor corā te, & in te ſpero, ô ſpes vnica, & te amo, ô infinita bonitas hîc mihi præſentißima? Credo, Domine, adiuua incredulitatē meā, ſpero in te ſolo, & ſcio, non confundar, vanitas enim vanitatum, & omnia vanitas, & ſicut amore tui ſuper omnia doleo, quòd offenderim te, ita toto corde amo te ſuper omnia. Et an aliquid N. vltra me ſeparare poterit à te, ô* JESV, *ô vita, ô amabilißima charitas, ô omne bonum* Deus meus, Deus *cordis mei & omnia! Quid nūc, anima mea, quæro altiora & fortiora me*

ſcrutari? cur oculos conuertam ad vanitatē, & nō ad te ô JESV, *vnde ſolùm veniet auxiliū mihi? Sed, eheu! dum per negligentiā terra cordis inculta ſpinas & tribulos germinat, quia in ſeipsâ non inuenit requie, foris cogitur euagari anima noſtra; & dū à ſui circumſpectione torpeſcit, incuria ſui curioſā in alios facit. Et verò ſpectacula vana & ſcientia, quid corpori præſtant, quidue animæ? Satiari enim nō poteſt, neq; in vllâ creaturâ quieſcere, ſed in te ſolo, in quo omnia ſūt. O felix anima, cui tu vnus es omnia, & quæ in te videt omnia, & à te accipit, & ad te dirigit omnia Deus cordis mei, & omnia.*

Bernad. ſerm. de 7 donis. Idem. ſerm. Cler.

Praxis.

SCRVTARI quiſque debet primò, quo maximè oblectetur, & trahatur, vt mortificationē adhibeat. Deinde obſeruare voluptatē, vti notum eſt, per ſenſuū portas ingredi: itaq; ad eas maximè excubandum, vt in limine primo hoſtis repellatur, v.g. offert ſeſe viſui aliquod obiectum delectabile, mox amor, ac deinde concupiſcentia ſeu deſideriū inardeſcit: & luctâ magnâ opus vt ſuperetur: ſi autem deſiderium ſeu ignis iſte, ſeu ſerpentis caput non admiſſum, ſi inimicus clauſis oſtiis ab acceſſu prohibitus fuiſſet; in pace anima permanſiſſet: ſed cùm fieri nequeat, quin in vſu rerum humanarū, maximè ſi portæ illæ nō cuſtodiantur, ſubrepat hoſtis; explora illum, an amandus ſit: vide dolonē, quo te, vt Joab Amaſā, perimere cupit, aſpice ſub veſte, ſub ſpecie creaturæ ſagittantem hoſtē. ſic enim moderaberis facilè affectum; neq; ſpecies te decipiet, neque in obiectum laqueum, ſeu muſcipulā trahet: ſed ſi eâ re ſit vtendum, ſeparabis precioſum à vili, aculeum, ſiue quod noxiū eſt, à melle: quodq; tibi non libet ſolùm, ſed etiā licet, ex creaturâ vſurpabis. Magnum verò diſcrimē inter iuſtum & impium in eiuſdē rei vſu: ille temperatè atq; inuitè eâ vtitur, & æterna habet in deſiderio: hic fertur vt equus & mulus abſq; intellectu, æternaque ſunt illi in faſtidio.

Explora quo delecteris, & cuſtodi portus ſenſuū.

Hoſtis latet ſub creaturâ.

Vſus rerum varius.

Poſtquā ergo ſic quis reſtitit amori inordinato creaturæ, ſuoq; euaſit etiam periculo cautior; reuocare licet & iuuat illud in memoriā, ſibiq; repræſentare, ac rurſum generosè repellere id quod malum eſt. Et quanquā hæc pugna cogitationum vtilis ſit, quâ quis ſe diſponit ac parat ad futura, animo ſuo corā Deo repræſentando præterita; quòd ex actibus his naſcatur virtutis habitus; longè tamen vtilius in occaſione ſeſe exercere, v.g. quando ſe offert vel quæritur occaſio

Mortificationis quærenda occaſio.

occaſio iniuriæ, contemptus, inediæ, incommoditatis, mortificandi guſtus, cupiditatis &c. Neq; illud quod dictũ eſt de cogitatione reuocãda, valet in re carnali, aut graui odio, aut ſimili affectu vehementi: in illis ſiquidẽ victoria fuga eſt, ſeu auertere cogitationẽ & omnẽ illius admonitionem.

Meditatio vtilis. Praxis alia mortificationis paſſionũ hæc eſt. Primò, meditatione frequenti animum à voluptate & ſenſuum oblectamentis, tanquã iis quæ infra hominis dignitatem ſunt, alienum reddere. Huc ſpectant meditationes de vitiis capitalibus.

Oratio crebra. Secundò, habere conſiderationes certas in promptu, & exempla, quibus ſe, vna cum prece, in occaſione ſuſtentet, animumq́ue lapſantem ac nutantem roboret & confirmet.

Affectum ſuſpendere. Tertiò occaſione ſe offerente ſuſpẽdere primò affectũ, ſeu pedem aut manum, ne ſtatim iniiciatur, & explorare an bonũ, an vtile quod offertur. Quis prudens in tenebris manum aut pedem temerè ponet, vbi ſpinæ, vbi ſordes, vbi contagionis multa pericula?

Quartò, implorato Dei auxilio ex eius amore & odio noſtri, contrarios actus virtutis facere: ſi verò res neceſſaria ſit, aut vtilis, bona intentione eam admittere, non ſola voluptate.

Quintò, reuocare poſt victoriam cogitationẽ præteritã, & luſtrare vnde periculum & lapſus; ac prudenter aliquoties coram Deo & curia eius (vt dixi,) refutare; vnã occaſionẽ, vel plures quærere, & aliquo numero Domino conſecrare, ac ſic capitibus Philiſthinorum [id eſt, mortificationis actibus] amorem Dei promereri.

Dignatus es, vt ſup. pag. 10.

CAPVT XX.

Deliberatio de mediocritate tenendâ, auxilio primo in viâ Dei.

ANIMA. O Sapientia æterna, ô via, veritas & vita, IESV Chriſte, dirige greſſus meos in ſemitis tuis, & errantem ouem reduc ad ouile tuum. Ecce velut in biuio hæreo: illinc ſeſe aperit ad honores via; hinc ad tutam & quietam vitam ſemita: illuc mundus & amici, aut protrudunt aut prouocant, huc mea me felicitas & exemplum tuum inuitat, & verò, aſpirante gratiâ tuâ, ſequendum eſſe mihi propono. Nónne enim ſerui

tui

tui sumus & filij? atque idcirco æquum, vt hoc tantùm spectemus quid in tuâ familiâ, id est Ecclesia, à nobis fieri velis, quia tua voluntas sola sancta, beneplacens & perfecta. Tu siquidem pro munere, ad quod vocas, solus potes largiri vires & gratiam; eamque tum largiri soles, quando quis non sumit sibi honorem, sed à te, si quando vocatur tanquã Aaron, eum suscipit. Hæc enim vna beatitudo nostra ex voluntate tuâ viuere, & operari. Quis enim homo est, qui sciat viam suam, quam tenere debeat? Nescit, nescit homo finem suum, nescit viam in quâ ambulet. Ergo doce me facere voluntatem tuã, & vias tuas edoce me, & gratiam largire, vt sequar, & perseuerem vsque in finem, & saluus fiam.

Rom. 12. *Deus dat gratiam secundùm munus.* *Eccles. 9.* *Psal. 142.*

Christvs. Verumtamen considerare te oportet, & cùm signatum sit super te lumen vultus mei, rationis trutinâ expendere, quam viam eligas: sic enim accedes ad me, & illuminabere; sic ascendes ad montem Domini tui, & docebo te vias meas, & ambulare disces in semitis meis. Attende verò primò, quid sit honor & dignitas, fama & nominis celebritas, ob quam multi, Ethnici potissimùm, vitam etiam libenter prodegerunt; certè nihil aliud, quàm testimonium excellentiæ, quod quibusdam cærimoniis externis exhibetur, sicut laus verbis. quæ autem excellentia est vera nisi virtutis?

Ratio audienda & homini. *Quid honor.* *Quid laus.*

Aspira, vt sup. p. 8. *Hæccine firma*, ibid.

Homo. Nulla alia, quin & ea sola nobilitas, etiam Ethnicis, & solæ veræ opes: nam opes per se non esse honore dignas, neque nobilitatem, patet: sicut nec hastæ, nec arma sunt honor militis; sed obiectum sunt & instrumentum. si autem miles neque hastam ferre, neque vibrare, nisi in suum & cognatum sanguinẽ nequit, dedecori illi est potiùs & damno; honori verò si iis benè vti nouerit & vtatur.

Quæ vera nobilitas.

Christvs. Idem vides de omnibus bonis externis dicendum. quis enim perduellem, improbum, diuitem

ſeu nobilem non iudicat honore indignum? illis igitur neque honor verus opibus aut ſplendore, neque famulorum, etiamſi bonorum, agmine paratur. Imò verò non magis his tales illuſtrantur, quàm ſi gemma in ſe malè colorata inter alias pulcras, aut inter pulcerrimas aues noctua collocetur, aut inter opulentos & ſplendidos pannoſus: hæc enim omnia æſtimanda ſunt, non prout oculis patent hominum, ſed vt oculis meis, quibus omnia patent.

Externa nō reddunt hominem meliorem.

HOMO. Video perſpicuè: quæ rei alicui, aut homini non inſunt, eum meliorem reddere non poſſe, neque venuſtiorem; ſed verâ ſapientiâ (quâ viri in omni republicâ illuſtres euaſêre) verâ pietate, iuſtitiâ, fortitudine, honoris contemptu, honor meritò paratur: ab illis etiam ſuos Ethnici celebrârunt Scipiones, Alexandros, Catones, Cæſares. Qualiter verò tu æſtimes, qui pauperes dicis beatos, & perſecutionem patientibus regnum tribuis, & contemptibilia mundi eligis vt confundas fortia, & cùm in formâ Dei eſſes, temetipſum exinaniſti formam ſerui accipiens: Tu, inquam, æterna ſapientia & verbo & exemplo nos miſeros & cæcos mortales docuiſti.

Nota benè.

CHRISTVS. Vides igitur, honorem, dignitatem, non eſſe niſi vanam alterius imperiti æſtimatoris æſtimationem, quam an habeas, ſcire nunquam poſſis, quamque indies millies, ſi velit, alter deponere poſſit. Dixi imperiti æſtimatoris: nam prudentior homini nihil tribuit, ſed mihi cuius ſunt bona omnia: dignitates verò per ſe deſpicit, etſi tamen iure meritoque omnem poteſtatem in aliis veneretur, maximè ſi virtutum illi videat coniunctam.

Vanitas honoris mundani.

HOMO. Si verò ea deſit, cùm virtuti honor deferatur, cærimonia illa illuſio potiùs eſſe videtur, perinde ac ſi nigro dicatur quòd ſit albus, & claudus rectus prædicetur. Sæpè autem fit (quæ maxima calamitas eſt) vt virtus parto honore deperdatur; cùm honores mutent

tent mores, vt dici ſolet, ſed rarò in meliores, vt in Saule, Salomone, & omnibus ferè Regibus Juda apparet: atque adeò bonis hiſce ferè mali gaudent, iiſque potiuntur. Exiſtimo ſanctâ tuâ prouidentiâ id fieri ne moueantur pedes iuſtorum dum pacem & gloriam peccatorum vident; de quibus Propheta tuus dixit: Exiſtimabam vt cognoſcerem hoc, & labor eſt ante me, donec intrem in ſanctuarium tuum, & intelligam in nouiſſimis eorum. *Aſpira*, vt ſup. *Hæccine firmâ, &c.* pag. 8.

CHRISTVS. Sanè, ſi homines dignitatum onera expenderent, non facilè eas alicui inuiderent; quid enim illi qui iis honorantur, aut onerantur potiùs, præſtare non debent? ſanè id quod dux militi, præire ſcilicet virtute, & robore, ſæpè protegere, fortè etiam alere, vt paſtor, imò & animam pro ouibus exponere. Nónne enim periculo paſtoris oues pereunt & rapiuntur? Adde ingratitudines, murmurationes, æmulationes, eoque maiores, quò ſæpè magis integrè munus geritur, ita vt millena beneficia etiam à parente collata, vno negato omnia obliterentur. Sollicitudines vide, quibus etiam ſe grauari meus Apoſtolus aiebat, & neminem ſcandalizari, quin etiam vreretur; neminem infirmari, quin etiam infirmaretur. Jam conſidera, ſuaderéſne alteri vt ad honores hos graderetur? Nónne diceres dementiam, honoris, id eſt incertiſſimæ rei, cauſâ, ſe aliis mancipare, obnoxium facere vt omnibus iis ſatiſfiat; cùm tamen impoſſibile ſit, vnum aliquem omnibus, aut per omnia vel vni ſatisfacere? Nónne ergo egregia tibi inſipientia videtur, cùm poſſit homo quietus & tranquillus vitam agere, tempeſtati ſe committere? clauum etiam ſuſcipere imperitum in tempeſtuoſo mari, & gratis pro omnium capitibus vadem ſe ſtatuere, cum ſecurus in naui ludere poſſit? Quis in acie attolli ſupra omnes vult, vt ab hoſtibus appetatur? Quis pro aliis (quod omnes in dignitate, quique aliorum curam gerunt, patres familias, aliique faciunt) ſpondere,

Dignitatũ onera.

Incommoda.

2. Cor. 11.

Nemo placere poteſt omnibus.

Pericula ambitionis & vanitas

Nota ſimile.

re, qui ipſe ſoluendo non ſit? alterius ſarcinam ferre, qui ſuam nequit? me Deum ſuum pro aliis placare velle, cùm pro ſe non poſſit? alium ignotâ ſibi viâ ducere, & quæ ignorat ſæpè docere? alium è luto extrahere, cui ipſe non raro altiùs inhæreat? *Haccine vera*, vt ſup. p. 7.

HOMO. Hæc video omnia omni dignitati communia, ſeu ſæculari ſeu Eccleſiaſticæ, huic tamen magis: ideoque longè ampliùs ab eo qui te Dominum timet, fugiendam eſſe. O dementiam! ô inſaniam mortalium, hæc ſcire, & palpare, & non ſapere!

CHRISTVS. Porrò ſi in horâ mortis jam te eſſe fingas, & hæc enarrata conſideres; nónne obſtupeſces, poſſe fieri, vt aliquis ad dignitates & honores adſpiret, niſi ſit inſipiens? Et ſi in iudicio te ſtatuas, quem ſenſum horum habiturus es? ibi veri honores humilibus decernentur, & qui reliquerunt omnia, ſedebunt ſuper ſedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Iſraël: de quibus Bernardus ſeruus meus dixit: Hæ ſedes ſunt ambiendæ, hæc pulpita toto conatu exquirenda; at humana ambitio humi tantùm locatas ſedes quærit, in cælo conſtitutas non nouit. Infelix ambitio quæ magna ambire non nouit! O quàm perſpicuè toti orbi tum vanitas ambitioſorum, & honorum etiam non ambitiosè quæſitorum apparebit; neque petetur in illo theatro, quis quid geſſerit muneris, ſed qualiter geſſerit quod ſibi impoſitum fuerat: ibi pauper & inglorius honorabitur à me, ſuperbus & opulentus deſpicietur, & eiulabit dicens: Ecce hi ſunt, quos habuimus in deriſum, ecce quomodo computati ſunt inter filios Dei. Et verò, ſi honores quærendi, cur non potiùs momentaneum contemnendo, æternos amplecteris & certos?

Qui honores ambiendi.

Matth. 19

In iudicio nō quid, ſed qualiter geſtum ſit attenditur.

Sap. 5.

Credo tibi, vt ſup. pag. 7.

Honores breues huius vitæ.

HOMO. O quoties hîc honores adepti, vix eos adſpexerunt, & perierunt! ſpreuerunt alij, & æternos à te nacti fuerunt! Sic narratur de viro religioſo, qui cognouit ſe damnandum grauiter fuiſſe, ſi Epiſcopatum ſuſcepiſſet,

cepiſſet, & te audio dicentem: Potentes potenter tormenta patientur. Quanto potiùs eſſet, nomen ſcriptum eſſe in vitæ libro, in faſtis æternis, quàm in mundo hoc, mortis theatro, perituris mox vocibus reſonare? Quid verò eſt, quòd Sancti omnes tam ſollicitè refugerunt honores, adeoq; etiam mori petierunt potiùs quàm ſuſciperent? Aut illi errarunt, aut ego ſi ſecùs facio. *Sap.6.*

Credo tibi &c. vt ſup. pag. 7.

Christvs. Expendebant illud, rapinam eſſe, Deo ſoli honorem & gloriam debitam ambire; atque altè illud imbiberant: Qui hominibus placent, confuſi ſunt, Deus ſpreuit eos. *Honores ambire rapina.* *Pſal.52.*

Homo. Imò tuus Chryſoſt. Mirum, ait, ſi aliquis rectorum poteſt ſaluari, etiamſi neceſſitate compulſus officium ſuſceperit, vt Saul, vt Aaron: de quo illud: Nemo ſumit ſibi honorem, niſi qui vocatur à Deo tamquam Aaron. Et verò ſi appetat, eo ipſo videtur indignus dignitate, quo ipſam ambit: inſuper gratiâ tuâ, ô Deus, & auxilio, cùm tamen illo maximè indigeat; tu enim ſuperbis reſiſtis, & humilibus das gratiam. atque ita omnes ſecum periculo ſubditos exponit. *Chryſoſt. ſuper ep. ad Hebræos. c. 13. hom. 34* *Hebr.5.*

Christvs. Hoc eſt quod metuebant tantoperè Sancti, & amici mei maximè, dum ſe in hoc ſæculo velut exilio, aut carcere, aut pœnitentiæ loco eſſe conſiderabant, ideoque cum timore & tremore ſalutem ſuam operabantur: vbi ambitioſus non ſuam tantummòdo graui periculo, ſed etiam exponit alienam.

Hæccine vera, vt ſup. p. 7.

Homo. Imò Ethnici prudentiores, me confundunt, honorum culmina fugientes, & priuatam vitam eligentes, beatum illum appellantes, qui procul negotiis & publico foret. Quot enim caſus, ruinæ, ſtrages magnorum? vt verè ſtare in excelſo diu vix quiſquam poſſe videatur. Pax certè, vt video, ſuauiſſimum bonum animæ noſtræ, nunquam ab ambitioſo, rarò etiam ab honoribus pleno poſſidetur; ſerui ſunt omnium, *Pace caret ambitioſus*

Vide Greg. 4. Moral. omnium iudicia metuunt, inuidiâ & cupiditate torquentur. Cùm verò omni Christiano ad quietem internam & publicam quoad potest, & veram libertatem tendendum sit, quantum status permittit; planè ambitio maximè detestanda, vt video, & fugienda est. *Ambitionis mala.* vnde enim in consiliis etsi prauis, pertinacia? vnde detractiones, adulationes? ferè omnia ex ambitione nascuntur, aut honorum, aut vanæ opinionis; & grauissimo scelere, sæpè ob punctum, vt dicitur, honoris, respublica tota, multorumque salus periclitatur, boni impediuntur, fouentur mali, Deique gloria & honor despicitur. *Bern. 3. l. de Consideratione.* O ambitio, exclamauit rectè Bernardus, ambientium crux! quomodo omnes torquens, omnibus places? nihil acerbiùs cruciat, nihil molestiùs inquinat, nihil tamen apud miseros mortales maius est ac celebrius. *Credo tibi, &c.* vt sup. pag. 7.

Matth. 11 CHRISTVS. Sed quid magis valet quàm quod ego præbui humilitatis exemplum? Discite, dixi, à me, quia mitis sum & humilis corde. vis tu meus discipulus esse? *Luc. 11.* ergo audi & sequere; audi, Væ vobis hypocritæ, qui amatis primas cathedras, & vocari ab hominibus Rabbi.

Gregor. HOMO. Imò audio ambitionem à sapientibus etiam *Ambitio apostasia.* apostasiæ speciem vocari, & æstimari: sic sanè tuus Gregorius: Toties in apostasiæ crimen Prælatus labitur, quoties præesse delectatur. & rursus: Quoties hominibus præesse desidero, toties Deum præire affecto: humiliauit enim semetipsum Dominus, factus obediens vsque ad mortem. & fierine potest, vbi tu Deus te humilias, homo se exaltet?

Hæccine vera, vt sup. pag. 7.

CHRISTVS. Si iam commemorem beneficia quæ largior homini, vt humilis sit & obediens mandatis meis; quid magis æquum, quàm vt me imitetur? quid magis rationi consonum? sed, quod indignissimum est, qui non habet nisi propositam sibi vanitatem, beneficiis

neficiis meis eam accendit, illisque in odium mei vtitur.

Homo. O vanitas vanitatum! quæruntur, eheu! frustrà aquæ istæ, neque enim sitim explent; tu verò sola satietas, tu solus sufficis. vtinam, ô fons vitæ, sic saperent homines, vt potiùs sitim à te tolli omninò & esuriem optarent, quàm illius fomenta, id est, res desideratas postularent!

Christvs. Porrò quàm indignum hominem aliis præesse velle, ex hoc disce: quid si enim in aulâ Regis vile mancipium coram eo vellet munia distribuere, sibi potiora deligere, an æquum, an gratum foret? *Turpe seruum velle dominari.*

Homo. Tuum certè est, ô Sapientia, quæ attingis à fine ad finem fortiter, omnia suauiter disponere. Tuum est familiam tuam regere; summi architecti, lapides ordinare; per te Reges regnant, & legum conditores iusta decernunt. Et quæ impudentia, vilissimum homuncionem hîc tantum sibi assumere, vel præsumere, vt audeat familiam tuam ordinare? certè aut derogare sapientiæ tuæ ambitiosum, aut bonitati diffidere planè video. Tu nosti quos elegeris, & in manu tuâ corda Regum & Principum. Fiet semper, & fiat in omnibus sanctissima voluntas tua.

Christvs. Nónne & tibi mea in Josepho prouidentia manifesta euasit? attende vt illum è carcere euexi ad regnum, & Dauidem de pòst fœtantes assumpsi? Te itaque mihi committe, & omnem sollicitudinem proiice in me: neque te deseram in æternum.

EXERCITIVM.

Non est consilium contra te, Domine, tibi ergo me totum committo, omnemq; sollicitudinem in te proiicio, tu scis quos elegeris; sufficit mihi inuenire gratiam in oculis tuis; neq; quidquã de manu tuâ requiro, sed iacto in te cogitatum meũ, & cum sollicitus sis mei, omnem mei curam in te proiicio. Tu nosti quid expediat gloriæ tuæ, nolo quidquam aliud, Resignatio.

quàm fieri sanctißimam voluntatem tuam; sed in vocatione quâ vocatus sum permanebo, & recumbam in nouißimo tecũ loco donec dixeris mihi: Ascende superiùs. O vtinam hîc latere poßim, & fulgere in cælo; hîc esse paruus, & ibi magnus? imò etiamsi magnus non forem, nunc melius mihi est tecum humilem vitam agere, quàm habitare in tabernaculis peccatorum; melius tibi notum esse, quàm vulgo; tibi similẽ, quàm mundo; vestigia tua sequi, quàm Luciferum imitari, in humili stare, quàm ex alto ruere; tibi aßimilari, quàm omnem mundi gloriam poßidere. Pereat potiùs, quàm ego ambitione meâ impediam sana consilia, excludam fortiores, prudentiores & me meliores, aut iis detraham, aut primas deposcam.

Pium propositum.

Psal. 115.

Protestor corã te, Domine, & curia tuâ cælesti, seruus tuus sum ego, & filius ancillæ tuæ; meliusq́ esse noui seruire tibi, quã vanitati; perire, quàm peccare in conspectu tuo. Fiat igitur in omnibus sanctißima voluntas tua, & concede mihi gratiã, vt portare poßim improperium tuum, & eligere abiectus esse in domo tuâ, neq́ vlli velle placere nisi tibi. Ambitio enim subtile malum, secretũ virus, pestis occulta, doli artifex, mater hypocrisis, liuoris parens, vitiorum origo, criminum fomes, virtutũ ærugo, tinea sanctitatis excæcatrix cordiũ, ex remediis morbos creans, generans ex medicina languorẽ. Quantos hæc pestis nequiter supplantatos, turpiter deiecit, vt cæteri quique, quos latuit occultus effossor, subitò expauescerent ad ruinã! quantos trudi fecit in tenebras exteriores, veste spolians nuptiali, & virtutum exercitio, & fructu pietatis euacuans!

Bernard. serm 6. super Psal. Qui habitat.

Gloria certè in confusione eorũ, qui sic terrena sapiunt. Nõ veniat anima mea in consilium eorũ, quid despiciunt consiliũ tuum, ô Sapientia æterna. In nidulo meo moriar, & ascendã in palmam, & apprehendam fructus eius. Quæ autem illa, nisi tu arbor vitæ, & vita mea? Inclinasti enim te à summo cælorũ, & inclinas brachia tua, vt amplectar te; & ego, ego miser, accedã ad cor altũ vt exalteris à me? non permittas dominari mihi superbiam, Domine mi, cui seruire toto corde desidero, & cum ex intimo corde tibi dedicẽ hoc templum cordis, oculi tui sint die ac nocte aperti super locum istum habitationis tuæ, vel

Applicatio ad Cõmunionẽ.

vel melius vilißimi hospitij tui, quod nõ dedignaris, etsi cæli cælorũ te nõ capiãt; neq; despicis, ô ter maximè Deus, etsi angustum; neq; auersaris etsi per superbiam immundum, tu qui mitis es & humilis corde. Eheu quid magis indignum? quid detestandũ ampliùs? quid grauiùs puniendum, quã vt videns te Deum cæli, paruulum factum, vltrà apponat homo magnificare se super terram? Intolerabilis impudentia est, vt vbi sese exinaniuit maiestas, vermiculus infletur & intumescat. Bernad. serm. 1. de Natal. Domini.

Credo tibi, vt sup, pag. 7

CAPVT XXI.

Meditatio de Superbiâ.

COMPOSITIO LOCI. Considera & imaginare coram te barathrum inferni, omnesque inferorum cruciatus ab vnâ superbiâ esse profectos.

ORATIO, vt suprà.

PVNCTVM I. Considera Primò, superbiam esse appetitum inordinatum excellentiæ in temporalibus aut spiritualibus, quo quis maiorem se facit, & fieri vult quàm re ipsâ sit: id verò tam stolidum, quàm si pumilio indignetur, quòd gigas esse negetur, aut vestis huius sibi non aptetur. *Quid sit superbia.* Ideoque aptè Chrysostomus homil. 59. in Matth. Nihil certè arrogantiâ atque superbiâ peius, quæ mentis quoque vires naturâ hominibus concessas ita deiiciat, vt amentes ex prudentiâ ac animo stolidos efficere videatur. *Chrysost. hom 59. in Matth.* Nam si quis, cùm staturâ cubitum non superat, instar montium, imò altiorem se putet, ac ideò se quasi montes excessurus erigat, nullum aliud argumentum suæ insaniæ quæremus: *Dementia superbi.* sic cùm inflatum videris hominem, qui meliorem se cæteris arbitretur, contemnique opinetur, si cæteris hominibus conferatur, nullum iam aliud signum vecordiæ hominis exquiras: tanto quippe ridiculosior illis est, qui naturâ insaniunt, quanto ipse sibi sponte hunc morbum iniecit. Et post pauca: Certè quasi vile mancipium & miserum captiuum diabolus eum abduxit, *Superbus diaboli mancipiũ.*

agitat-

agitatq; verberibus, & mille contumeliis quocumque velit. *Aſpira*, vt ſup. pag. 8. *Hæccine firma.* ibid.

Secundò, cogita oriri illam ex ſui ignorantiâ, & verâ ſtultitiâ, vt ex allato exemplo patet. Hinc fit vt multa ſibi deberi falsò exiſtimet, multa licere, atque ita nec legibus paret, neque beneficiis gratitudinem reddit; quia nemini ſe debere exiſtimat, cùm tamen debeat omnibus; imperia excutit, leges ac regulas parui pendit, aliis imperare affectat, imperiosè agit. Conſidera igitur pro remedio qui hæc legis, quid tibi arroges, quid ambias, quid tibi poſt tot peccata deberi exiſtimes. Vt autem id noueris, vide etiam atque etiam quid fueris, quid ſis, & eris.

Cuius omnia mala accidere poſſunt. Tertiò, conſidera, nullum eſſe in mundo malum animi, aut corporis, quod tibi contingere non poſſit; imò, ſi rectè iudices, non debeatur. nónne enim æquum eſt, vt Creatori à te illatam contumeliam omnis vlciſcatur creatura? Admirare igitur Angelos, ac Deum inprimis, te tolerare, quem factis ipſis blaſphemas, & contere- *Contritio.* re Chriſtum etiam Dominum, qui talem abs te moribuſq; tuis ſuſtinet contradictionem, & in ſuâ ſcholâ humilitatis ignauiam, & illiberalitatem, ac cordis duritiem, quòd ipſi pulſanti renuas aperire. Sic ad creaturas cæteras digredere.

Credo tibi, vt ſup. pag. 7.

PVNCTVM II. Conſidera te, vt creaturam, Deo parere debere; vt Chriſtianum, Eccleſiæ; vt ciuem, Reipublicæ: imò, ſi rectè iudicas, omnibus obſtrictus es. nam qui Deo per peccatum eſt iniurius, omni etiam creaturæ conſequenter eſt contumelioſus; vnde ergo gloriari potes? Secundò, cogita talem te verè eſſe, qualem æſtimat Deus. Expende igitur, qualis coram eo ſis, *Vide quantus coram Deo ſis.* ob opera mala plurima, bona pauca, eaque imperfecta, vt meritò te vlceri comparare poſſis. Tertiò, compara te cum beſtiis quoad corporis qualitates; nónne reperies te iis longè inferiorem? ingenio verò non ſolùm

lùm dæmonibus inferior es,imò etiam peior,ob frequẽtem post tot ac talia beneficia recidiuam.Quid ergo futurum,si damnatis ob pauciora longè quàm tua sint crimina,te comparaueris? quid, si Ethnicis tam sedulis in virtutis studio ac dæmonum profundo cultu? *Haccine vera*, vt sup.pag.7.

PVNCTVM III. Considera quàm Deo sit odiosa superbia. Primò, ex Scripturæ testimonio, quæ vbique superbos ac oculos sublimes detestatur. Odibilis enim coram Deo est & hominibus, & initium omnis peccati superbia: qui hâc infecti sunt, despicit eos Dominus mẽte cordis sui. Neque tantùm Deo odiosa est, sed omnibus: adeò vt Scriptura dicat melius esse humiliari cum mitibus, quàm diuidere spolia cum superbis. Certè, vt August. nulla ferè est pagina sanctorum librorum, in quâ non sonet quod Deus superbis resistit. *Deo odiosa superbia.* *Eccli.10.* *Aug. doct. Christ.l.3. cap.13.*

Haccine vera, vt sup.pag.7.

Secundò, considera supplicia superborum hic & in futuro. O quàm terribile exemplum Luciferi, Adami, Amani, Nabuchodonosor, &c. Tertiò considera seruitutem duram superborum, vitamque angoribus & sollicitudine plenam, timoribus & spebus variè conturbatam, eamque penitus detestare. *Credo tibi*, vt sup.p.7. *Esther.7. Dan.4.*

Quartò, considera ob grauissimum peccatum superbiæ, iusto iudicio hominem tradi in seruitutem luxuriæ, ac aliorum vitiorum omnium. siquidem bonorum spoliatrix est superbia; atque, vt Gregorius, vitiorum regina superbia; cùm deuinctum planè cor ceperit, mox illud septem principalibus vitiis, quasi quibusdam suis ducibus deuastandum tradit; estque euidentissimum signum reproborum, vt humilitas electorum. Considera postremò ignominiam superbi in die nouissimo: iudicium enim durissimum his qui præsunt, fiet, exiguo autem conceditur misericordia, quando potentes potenter tormenta patiuntur. O quàm dura erit subsannatio, quâ dæmones superbo insultabunt, *Basil. Const.mon. c.10. Lib.31. Mor.c.17. Greg.l.34. Mor.c.18.* *Superbiæ ignominiosæ, signumque reprobationis.*

 dicentes.

dicẽtes; Tu vulneratus es ſicut & nos, noſtri ſimilis effectus, detracta eſt ad inferos ſuperbia tua! O IESV, p. 343.

Meditatio de Humilitate.

COMPOSITIO LOCI. Imaginare te velut recens ex nihilo creatum, nudum atque inermem, omnibuſque deſtitutum, coram Deo ac curiâ eius, & ante te plurima peccatorum præcipitia, poſt te & vndique plurimos hoſtes impellentes, ſubtus infernum apertum, ſuprà cælum & cæleſtem curiam te ſpectantem.

ORA Dominum, vt tibi veram humilitatem cordis largiatur.

PVNCTVM I. Imaginare te, vt in loci compoſitione iam dictum, & diù inſiſte, & demum aſpira dicens: *Hæccine firma fide*, vt ſup. p. 8.

Humilitas quid ſit. Deinde, conſidera humilitatem eſſe virtutem, quâ homo ex ſui cognitione ſibi vileſcit, humilemque verè ſeſe exiſtimat, ex eo quod eſt ex ſe; quid verò illud? vtique nihil: ex nihilo enim homo eſt, & in illud relaberetur, niſi nos ſuſtentaret Dominus, qui portat omnia verbo virtutis ſuæ; imò in longè peius quàm nihilum volueretur, id eſt, peccatum, omnium malorum grauiſſimum. *Galat. 6.* Nunc vide, an ſic te æſtimes; ſi enim aliquid exiſtimes te eſſe, cùm nihil ſis, ipſe te, vt loquitur Apoſtolus, ſeducis. *Homo nihil habet à ſe.* Credis hoc & verè? Secundò, cogita, cùm tu nihil à te, quid ab alio habeas, à Deo, hominibus, cæteriſque creaturis. detrahe illa & ſepara à te aliena, eſſe, tuum viuere, & intelligere; redde ea: & quid ſupererit tibi? nihil ſanè. *1 Pet. 5.* ibi igitur ſiſte, vt te ipſum noueris, & diſcas humiliare te ſub potenti manu Dei. *Humanæ miſeriæ.* Tertiò, conſidera te ipſum vt aliquid es, diem ortus tui, vitam & exitum illius, & cognoſces verè viliſſimum ac miſerrimum eſſe in omni ætate. Quid enim fuiſti? nihil. Age verò, quid nunc es? inſpice corpus, quid niſi ſaccus ſtercorum, ſcaturigo ſordium & vermium? inſpice animam; ſecundùm intellectum, plenam erroribus & multâ igno-

tâ ignorantiâ, vt penè de nullâ re bonâ rectè iudicare possit; secundùm voluntatem, ad omnia bona segnem, ad praua verò plurimùm pronam & inclinatam. Nónne e-nim omnium peccatorum capitalium in te fomitem habes, ac radicem sæpiùs pullulantem, & concupiscibilis passiones ardentes experiris? irascibilis verò in bono segnes? Quid dicam de memoria? eheu! quàm multâ vanitate fœdatur? Quartò, aspice, quæso, iterum iterumque mala quæ te circumstant; vt in Loci compositione dictum est, præcipitia peccatorum in quæ hodie incidere potes, præterita verò sicut onus graue grauata super te, dæmones vndique te oppugnantes, infernum subtus te hiantem, cælum apertum, ac iudicem exspectantem. *Haccine vera*, vt s. p. 7. *Pericula.*

Quintò, considera quid futurus sis: certè secundùm corpus post tempus breue, morbosque, & miserias exhaustas plurimas, esca vermium, vsque ad diem nouissimum. Subsiste paulisper, ô lector, & descende in sepulcrum viuens. Quid tunc proderit superbia, gula, luxuria, &c? Deinde quid secundùm animam futurus sis, nempe post errores & longam spiritus afflictionem, & peccata, morte mulctaberis, & reus ad Judicem traheris, salutis incertus, eiusque sententiâ cremandus, vt minimùm (pauci enim plenè hîc purgantur) in Purgatorii ignibus. Et fieri potest vt extollas in altum cornu tuum, ac loquaris aduersus Deum iniquitatem, tu vapor ad modicum parens, qui hodie es, & cras non comparebis? *Aspira*, vt sup. p. 8. *Haccine firmâ fide, &c.* ibid. *Quid futurum post mortem.* *Psal. 74.* *Iacob. 4.*

PVNCTVM II. Cogita te ex te nec posse, nec scire quidquam, sed Deum omnia operari in omnibus; te verò instar pueri, qui nec se attollere, tueri, stare, nutrire, neque hæc ab alio postulare possit. Credis hoc & adhuc superbis? & vnde? disce ab amantissimo IESV mitis esse, & humilis corde, omnia illi, tibi verò nihil adscribe. ille enim lux est illuminans omnia, tu velut laterna in quâ si lumen ponatur, non lucet ipsa, sed lumen: imò verò *Hominum ignorantia.* *Matth. 11.* *Homo instar laternæ.*

verò hoc ipſum obſcurat,quòd arbitrio Domini vbiuis locari poteſt. Diſce ergo eſſe humilis corde, ab humillimo JESV. Huccine redacti ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ abſconditi in te,Domine mi,vt hoc pro magno diſcamus à te, quoniam mitis es & humilis corde? Itáne magnum eſt, eſſe paruum, vt niſi à te qui magnus es fieret,diſci omnino non poſſet? ita planè; non enim aliter inuenitur requies animæ,niſi inquieto timore digeſto,quo magna ſibi erat, quando ſana tibi non erat. *Credo tibi*,vt ſup.p.7.

Aug. de S. virginitate.

Imperfectio hominum.

PVNCTVM III. Conſidera aliarum perfectiones creaturarum, quodque præ cæteris nihil habeas, ſed plurima tibi quæ alij habent deſint, & in multis ab iis ſuperaris, etiamſi forſitan in vno ſuperes. Quid igitur in victu,veſtitu, (quem nemo precioſum petit niſi vt videatur)officio,loco tibi conueniat,attende; ne, ſi iam plus tibi tribuas,digniori quid præripias in bonis,in honore, munere, in iudicio confundaris, & iubearis nouiſſimum locum tenere. Inuenies certè,ſi rectè attendas,omnia infima tibi conuenire.

Hæccine vera,&c. vt ſuprà pag.7.

Itaque ſicut rideremus,ſi viliſſimus ruſticus præ Rege ſeſe extolleret,aut ſi quis magnum ſe putaret, quòd in monte ſtaret; ſic nónne meritò ridebere ſi altiora te quæſieris, ſi te propter dona Dei extuleris, Chriſto ſe humiliante & miniſtrante? Gaude igitur,vti Sancti omnes,tui contemptu; fateare eum tibi deberi, aliis honores, priuilegia, omniaque officia: tu de nullo querere, de quo omnis creatura meritò, ſed inprimis Deus grauiſſimè queri poteſt. Et tu ſi te velim æſtimes, nónne foret indignum, ſi talis nolis haberi, dici, tractari? hypocriſis iſta foret & iniquitas; ſi enim alios meliores & ſapientiores iudicas, nónne eos honore præuenire, non contriſtare, non iudicare, ſed de omnibus bene te ſentire ac loqui oportet,& iis optima quæque deferre? tibi deteriora eligere, nulla priuilegia vendicare, numquam

dolere

dolere si alius tibi præferatur, de te sentiat malè.

Credo tibi, &c. vt sup. pag. 7. O JESV, vt inf. 343.

Secunda Pars.

PVNCTVM IV. Considera multitudinem peccatorum tuorum quæ in contumeliam Domini perpetrasti, & disce esse paruus in oculis tuis. Si oppugnet & eleuet vanitas, horum memoriâ te libra, & recole grauissima quæque, ob quæ æterna supplicia promeritus es; de quibus etsi fortè reconciliatus, nunquam potes esse sine metu, cùm nescias amore an odio dignus sis. *Peccatorũ multitudo.* *Eccle. 9.*

Credo tibi, &c. vt sup. pag. 7.

Secundò considera in quanta peccata adhuc cadere possis, non est enim peccatum quod facit homo, quod non faceret alter homo, nisi creator hominis ruentem in præceps sustentaret. in lubrico enim stamus, & præcipiti monte, & eheu! vndique impellimur; at vel maximè pondere nostro. *Hæccine vera*, vt sup. pag. 7. *Aug. hom. 25. d. 50. homil.*

Tertiò considera quòd certus non sis an vllum Deo gratum opus feceris. quis enim nouit sensum Domini? & ecce iustitiæ nostrę sunt velut pannus menstruatæ, & cùm omnia fecerimus, serui inutiles sumus. An forsan donis Dei extolleris? audi, quantum crescunt in te dona, tantum crescit donorum ratio. Túne eam dignè reddere potes? Quid ais? Quartò, considera nihil te posse boni præstare per te, sed esse velut terram proferentem spinas, nisi semen in te sit gratiæ Dei; age verò, quoties illud suffocasti, & cùm centesimum reddere deberes, minimũ tulisti? Quintò, actiones tuas percurre, & nullam deprehendes, in quâ te arguere non queas, aut non queat ille qui scrutatur corda & renes. *Nescimus an vllum opus Deo gratum.* *Rom. 11.* *Isaiæ. 64.* *Lucæ 17.*

Aspira, vt sup. p. 8. *Hæccine firmâ fide*, &c. ibid.

PVNCTVM V. Considera tantam esse necessitatem huius virtutis, vt absque illâ nulla alia Deo accepta sit; Nisi enim efficiamini sicut paruuli, ait Veritas, non intrabitis in regnum cælorum. Fundamentum siquidem *Humilitatis necessitas.* *Matth. 18*

est turris spiritualis, & per humilitatem ad sublimitatem adscendere oportet; quia hæc est via, & non alia
Bern. ser. 2. de ascens. Domini. præter ipsam: qui aliter vadit, cadit potiùs quàm ascendit; quia sola est humilitas, quæ exaltat; sola quæ ducit ad vitam. ita Bernardus. Chrysostomus verò ait, Ipsa
Chrysost. hom. 20. in Acta. mater est, & radix, & altrix, & fulcimentum, & vinculum bonorum, sicut superbia malorum; nihil humilitate potentius, fortior est petrâ, solidior adamante.
Psal. 101. Isaiæ 66. Quid verò tu sentis, & reipse ostendis te sentire? Secundò, considera humiliantis se orationem semper exaudiri. Respexit, ait Dauid, in orationem humilium, & non spreuit precem eorum. Imò ad nullum alium respicit. Ad quem enim, ait, respiciam, nisi ad paupercu-lum, & contritum spiritu, & trementem sermones me-
1. Pet. 5. os? Deus autem superbis resistit.

Haccine vera, vt sup. pag. 7.

PVNCTVM VI. Considera te stare in theatro vniuersi, & coram cælesti curiâ; iam tu decerne, an verè æternùm ab ea, an à verme falsò & ridiculè ad momentum laudari malis. Secundò, considera omnem Christianæ vitæ perfectionem in humilitate consistere: hæc est hominis sublimitas, hæc gloria & magnificentia, verè cognoscere hoc quod magnum est, & illi conglutinari, & gloriam à Domino gloriæ quærere: hoc tu credis, &
Philip. 2. de honore es sollicitus? Tertiò, attende Christi exempla, qui humiliauit semetipsum vsque ad mortem, vt tu viueres in æternum. *Credo tibi, &c.* vt sup. p. 7.

Quartò, perpende veritatem huius sententiæ, Om-
Luc. 14. 18 nis qui se humiliat, exaltabitur; & qui se exaltat, humiliabitur. Quintò, percurre exempla Sanctorum qui
Actor. 5. gloriabantur in cruce Domini: exultabant, quia digni
Hebr. 11. erant pro nomine eius contumeliam pati. Eligebant affligi, sicut Moyses, cum populo Dei magis, quàm temporalis regni habere iucunditatem. Postremò, con-
Prou. 3. sidera magnum Dominum non nisi ab humilibus honorari, quodque cum simplicibus sit sermocinatio

eius;

eius, nihilque illi esse tam amicum, quàm si quis se minimis annumeret.

EXERCITIVM.

O Iesv *humillime, Creator & Redemptor mi, nónne ex nihilo creasti me, & redemisti me in sanguine tuo, ac proinde totus tuus sum ego: memoria, intellectus, voluntas, & omnia tua sunt opus manuũ tuarum, & quodcumq; his bonum gratiâ tuâ operor, tuũ est; sed mihi hæc data à liberali manu tua, vt iis vtar rationẽ strictã redditurus. Si ergo hæc omnia acceperim, & verè sim villicus malus, quid gloriari possũ, nisi in infirmitatibus meis, aut quomodo aliis me præferre! Eheu! poterone tibi respondere vnum pro mille talentis & gratiis tuis? An de vno peccato velut propitiato possum esse sine metu? scio me reũ æternæ mortis fuisse, sed de verâ pœnitentiâ ignoro, & num amore an odio dignus sim. Video etiam innumeras miserias & casus ac peccata in quæ hodie sic N. labi possum. nõ est enim peccatũ, quod facit homo, quod non faceret alter homo, si tu deesses Deus meus Ecce velut infans, nec stare, nec lapsus surgere, nec edere, nec tueri me possum in medio hostiũ deprehensus & inter angustias plurimas. Verè, Domine, iure ac meritò agnoscere me debeo ob ista vilissimum; sic de me sentire, loqui, me tractare, & velle ab aliis censeri tractari; illos verò vt meliores sapientioresq; habere & existimare.* Contemptus sui. Eccli. 5. Eccles. 9.

Sed ecce, Domine, doleo vehementer, quòd cùm talis sim, tã infirmus, tã miser, præ me alios vitupero præferri iis me meũq; sensum volo, peccata excuso, celo, æstimari cupio, ac facta mea laudari, vituperari horreo, de publicis vehementer corã vermibus terræ sollicitus, de priuatis coram te securus. Nónne si sic egero, meritò erubescã corã toto orbe terrarum supremo die, & abominabilis tibi ero, despectus & contemptus, fur gloriæ tuæ deprehensus, cum æternâ ignominiâ meâ? O Domine, ecce ego puluis & cinis, quomodo audeo coram te attollere in altũ cornu meum? vnde mihi hæc insania, vt audeam hominum laudem cantare, tuam spernere qui me in gehennam hoc momento perdere potes? An ignoro vtra verior, melior sit? Contritio

Superbia. & cur, quæso, superbio, aut quid vmquam superbia mihi profuit, aut gloria vana mundi huius? An meliorem me faciet alterius error aut fucus, ac simulatio mea? imò deteriorem facilè, cùm veram æternamque laudem Sirenes istæ si audiantur, eripiant, & æternum reponant in iudicio vituperium.

Lucæ 14. O insaniam filiorum Adam! curritur, laboratur, studetur, suadetur, vt fumus acquiratur, vt à vanitate quis illudatur. Nónne firmâ fide credo, quòd qui se exaltat, humiliabitur? Si honorē igitur peto; certè humiliationē flagito & vituperium; nōnne solus honor is est, quē tua bonitas, & Sancti, in quorū conspectu sto, habent & habebunt in die illo iudicij? æternus hic, momentaneus ille; verus hic, falsus ille; magnus hic, verè minimus est ille; deniq; ad salutē hic, ille verò ad interitum, velut venenū melle illitum, propinatum ab hoste vero, aut hostiliter amico. Ergóne venabor vltrà amorem & fauorem hominum, id est vermium terræ, de quo numquam certus esse queo? quem vt fumum nequeo retinere? Et tuas laudes spernam, ob vanitatem illam sub diaboli regno me constituā, & discipulus tuus, ô humillime IESV, esse renuam, & gratiam quam humilibus dare soles, & conuersationem tuam quam simplicibus & humilibus nequis negare, aspernabor?

Ecce infrà, suprà, intra me pericula sunt; imò anima mea malorum omnium fons & origo, vti corpus est morborū, quod vt video de sordibus natum, sordibus plenum, in sordes abibit.

Psal. 39. Quò verò anima mea? Tu scis Domine: multiplicatæ enim sūt iniquitates meæ super capillos capitis mei, & bona si quæ fe-

Contritio ci, omnia, vereor, infecit aut amor mei, aut voluntas mea. Doleo vehementer, ô infinita bonitas, maximè quia retribui mala pro bonis; quòd pro gratiâ tuâ & donis iniurias reposui, quoties vanæ gloriæ seruus sui. nihil est tibi carius humilitate, nihil acceptius modestiâ, nihil perosius gloriâ & studio homi-

Tertull. de virg. nibus placendi. Hæc est enim præcipua conseruatrix, & quasi custos quædā virtutū omnium, nihilq; est, quod nos ita hominibus gratos ac tibi Deo meo benignissimo faciat, quā si vitæ merito magni, humilitate infimi simus. Humillime IESV, qui humilitatem meam ab ortu vsq; ad mortem tuam docuisti, qui

Sama-

Samaritanus & opprobrium hominũ pro me factus, & ad me abyssum miseriarum tã amanter quotidie dignaris venire, & me tibi vnire vt muter in te, & crescã in te; quia cibus es grãdium. Tu sic recumbes in nouißimo, & ego optabo in summo? Tu descendere vis ad vilitatẽ meã, & ego recedam à Maiestate tuâ? Non ita Domine mi, nõ ita Redemptor mi, sed vilißimus vermis vilior ero posthac coram te, humilis per gratiam tuã in oculis meis, tu enim despicis superbos mente cordis tui, & exaltas humiles amicos tuos. Talis esse volo, & gratiâ tuâ opto voluntatem istam sanguine meo signare, vt in pace fiat hodie locus tuus in corde meo in æternum. Amen.

Praxis humilitatis exercendæ.

PRIMA erit, aliquando gradus ac signa humilitatis, inferiùs ponenda percurrere, & ad ea se examinare.

Secunda. Sese, vt in Meditatione dictũ, considerare vndique cinctum periculis: quæ consideratio admodùm fructuosa, & vbique in tentatione obuia.

Tertia. Idẽ fieri poterit, considerando sese velut puerũ, infantẽ, omnibus expositum ærumnis, & nudum præsidiis; aut velut laternã, vt in Meditatione exposui. Hâc consideratione in omni vanæ gloriæ occasione vtendum est, & habendus iis qui te laudat quasi qui aut errore, aut dolo, Deo frustrà detrahat quod tibi tribuere velle videtur, & te participẽ sui sacrilegij efficere in cõspectu eius; aut certè qui boni operis æternã tibi gloriã nitatur odio aut ignorantiâ eripere, & velut coronã de capite tuo, vt falsam & merè imaginariã reponat, tibiq; miserrimè imponat atq; illudat. *Modus vanã gloriam superandi.*

Quarta. Habere in numerato suas imperfectiones, earũdue alphabetum, quod percurrat, vbi vanitatum aura blanditur. Quòd enim aduersùs præcipitẽ irã Imperatori cuidã suggestum, vt alphabetum recenseret, priusquã sententiam ferret; id hîc imitari non erit inutile, idemque vel leuiter aliquoties in die inspicere. *Habeto alphabetum imperfectionum tuarum.*

Quinta. Confessio sincera & frequẽs optima praxis erit.

Sexta. Cõsiderare se vbiq; esse velut in theatro, & è cœlo spectantẽ Deum ac Beatos; hîc ranunculum aliquẽ coaxare vanitatis. Hoc valebit aduersus vanã gloriam, animique tumorẽ ex rectè factis aut donis Dei nascentẽ. queadmodum & illud, quàm sit indignũ acceptis à Deo beneficiis, eisdẽ illi contumeliam facere; si honorem det, eum inhono- *Nota vanã hominis impietatẽ.*

rare; si soletur, Spiritū Sanctū contristare; si liberalitatem erga nos exerceat, etiam quod illius est, nobis vendicare: quid enim aliud superbus agere videtur, quàm accipere à Deo dona, & mox eadem per vanitatem hosti tribuere in Dei despectum, aut eisdē Deum impetere; exaltari à Deo, & illum deprimere? ideoque per Isaiam queritur: *Filios enutriui & exaltaui, illi autem spreuerunt me?*

Esai. 1.

Aspira, vt sup. pag. 8. *Hæccine firmâ*, ibid.

Modus humiliter loquendi.

1. Cor. 15.

Iuuerit etiā non mediocriter, si numquam inter loquendū quis sibi aliquid tribuat, sed diuinæ bonitati adscribat, à qua omne donū; fiatq; id quod monet Apostolus: si quis loquitur, quasi sermones Dei: si quis ministrat, tanquam ex virtute quam administrat Deus, ideò numquā vsurpet, Ego hoc feci, sed Dei gratiâ hoc factum est: sic Apostolus, *Non ego, sed gratia Dei mecum.*

Septima In iis quæ obuia sunt, obserua vbiq; humilitatis documēta; quid enim vallis abundans frumento, quid ariditas & sterilitas in monte, aliud docent quā humilitatē, &c.

Septuplex ruina tibi impendet.

Octaua. Aliquando contemplari septiformem ruinam; Prima est, tui similium qui fœdè lapsi sunt; Secunda, Gentilium; Tertia, infantium ante Baptismum; Quarta, desperantium; Quinta, præsidentium; Sexta, perfectorum; Septima, penè perseuerantium. *Hæccine vera*, vt sup. pag. 7.

Nona. In aliis aliquas virtutes notare, easque sibi imitādas proponere, nulli se anteponere.

Admonitorem habe.

Decima. Admonitorem habere amicum & fidelem, qui non seruiat auribus, sed veritati.

Vndecima. Humilitatis opera ac obedientiæ, exemplo Christi Domini exercere. neq; quisquam est tam magnus, quin sæpè debeat alienæ parere seruientium sibi voluntati; faciet cum fructu, si libenter virtutum occasione vtatur.

Duodecima. Libenter in viâ comitis & socij, in negotiis consilio & voluntati acquiescere, nunquam de se suisque rebus ad ostentationem loqui.

Homil. 22. Modestiæ & humilitatis quomodo studendum.

Accipe alias è S. Basilio homilia de Humilitate. Quónā pacto, inquit, ad salutarē hanc animi humilitatē, perniciosa superbiæ elatione relicta, descendemus? si perpetuo studium modestiæ exerceamus, &c. Vide ne in sermone arrogantiā vsurpes sophisticā, neq; dictionē ostentes superbā, sed in omnibus splendori ac magnificentiæ detrahas; comis erga amicū, mansuetus ergà domesticū; patiens erga temerarios, humanus erga humiles; patronus afflictis, inuisens in dolore constitutos, in summa neminē contemnens: suauis in appellatione, alacer in responsione, dexter & expositus vniuersis, neq; tua ipsius celebrans encomia, neq; alios qui

hoc

hoc faciant subornans, neque inhonestã de proximo famã admittens, & virtutes tuas ac prærogatiuas, quantum fieri potest, obtegens, peccatorũ verò gratiâ te ipsum accusans, nec expectans vt ab aliis reprehendare: vt idẽ facias quod iustus, qui in principio sermonis se ipsum accusat, & sis qualis erat Iob, quem non puduit vrbis tumultuationem, propriam contra se deprædicare ruinam. Ne sis increpando molestus ac seuerus, neque statim aut cum animi commotione quemquã reprehendas, [respicit enim hoc contumaciam quamdã.] Neque propter modica delicta condẽnes aliquem, quasi rigidus iuris exactor: sed eos qui deliquerunt complectare, & spiritualiter instruas, quemadmodum admonet Apostolus: considerans te ipsum, ne & tu tenteris. Et tantum studij impendas, ne apud homines gloriosus habeâre, quantum impendunt alij, vt glorificentur, siquidem Christi memor fueris. At prælatus es aliis, & homines te glorificant; par esto subiectis, non tanquam dominans in cleris, vt Apostolus inquit, neque sæcularibus Principibus te conformes. qui namq; primus esse cupit, omnium hominum seruum esse iubet Christus. *Nota.*

Aduerte gradus superbiæ, & ad hoc te examina, & singulos detestare Primus, nolle puniri ob peccatum; Secundus, ferre impatienter punitionem; Tertius, nõ ferre si errasse dicaris; Quartus, agere vt alij credant te non errasse; Quintus, nolle fateri; Sextus, non dolere; Septimus, defendere peccatum. *Gradus superbiæ.*

Gradus ex D. Bernardo. Primus, curiositas: Secundus, leuitas animi: Tertius, inepta lætitia: Quartus, iactantia: Quintus, singularitas: Sextus, arrogantia: Septimus, præsũptio: Octauus, defensio peccati: Nonus, simulata confessio: Decimus, rebellio: Vndecimus, libertas peccandi: Duodecimus, consuetudo peccandi. *Idẽ ex D. Bernard.*

Actvs. Primus, magni pendere se: Secundus, ad alta se dignum profiteri: Tertius, alta appetere; Quartus, velle ab aliis magni fieri: Quintus, dolere si non: Sextus, præferre se aliis, & meliorem putare: Septimus, Superioribus non parere: Octauus, nec Deo quidem obedire. Explora an hæc in te sunt, & detestare. *Eiusdem actus.*

Nota gradus humilitatis.

Primus, cognoscere vilitatẽ: Secundus, dolere: Tertius, fateri: Quartus, facere vt credant alij: Quintus, pati vt dicant: Sextus, pati vt velut viles tractemur: Septimus, optare vt sic fiat. Statue te coram Deo, & hos conscende sanctis desideriis. *Humilitatis gradus.*

A S. Benedicto hi aßignantur.

Idẽ ex D. Benedicto. Primus, timor Domini; Secundus, reſignatio; Tertius, obedientia; Quartus, obedientia etiã in arduis; Quintus, mala & alia aperire Superiori; Sextus, ad omnia ſe indignum æſtimare; Septimus, omnibus ſe inferiorem ex animo exiſtimare; Octauus, communia ſeruare, non eſſe ſingularem; Nonus, tacere donec rogetur; Decimus, non eſſe ad riſum promptũ; Vndecimus, pauca & rationabilia modeſtè loqui; Duodecimus, corde & corpore præ ſe ferre humilitatem. Horum occaſiones attende & propone.

Eiuſdem actus. ACTVS Primus. Vilipenſio ſui; Secundus, putare ſe ineptum ad omnia; Tertius, nolle æſtimari; Quartus, vilem velle ſe haberi; Quintus, dolere magni fieri; Sextus, aliis ſe cõferendo inferiorẽ reputare; Septimus, reſignare ſe totum; Octauus, ſubiicere ſe hominibus omnibus propter Deum; Nonus, amplecti quod humilius eſt. Vel ſic; Primò, nihil dicere vnde laudẽ conſequatur; Secundò, non gaudere cùm laudatur; Tertiò, non facere quidquam ob reſpectum humanum; Quartò, non ſe excuſare; Quintò, vanas cogitationes procul pellere; Sextò, omnes ſibi ducere ſuperiores; Septimò, benè accipere humilitatis occaſiones. *Hæccine vera*, vt ſup. pag. 7.

Signa humilitatis ex Caßiano.

Signa. Primò, mortificatum eſſe; Secundò, aperire omnia Superiori; Tertiò, omnia eius arbitrio facere; Quartò, obedientia in omnibus & manſuetudo; Quintò, non inferre malum, & illatũ pati; Sextò, nihil agere ſine exemplo aut regulâ; Septimò, omni vilitate contentum eſſe, & inutilem operarium ſe exiſtimare; Octauò, ſe ex corde putare omnibus inferiorem; Nonò, cohibere linguam, & modeſtè loqui; Decimò, non facile ridere.

Alia. Vel hæc. Primò, nolle laudari; Secundò, ſimplicẽ in moribus eſſe; Tertiò, bona de ſe dicta non agnoſcere, aut, ne ea perdat, quia cognita timere; Quartò, minus putare de ſe quàm dicantur; Quintò, in proximo videre quòd plus habeat ſeſe; Sextò, accuſare ſe; non negare; Septimò, non excuſare, & correctionem admittere libenti animo; Octauo, neſcire virtutes ſuas; Nonò, humana contemnere; Decimò, pro perſequentibus orare & iis benefacere.

Praxis pro ſui cognitione R.P. Roberti Sotvvelli.

Quid fui, Domine? quid ſum? & quid ero? fui nihil, nihil ſũ, & ero fortè nihilo peius. Fui cõceptus in originali peccato, ſum plenus peccato actuali, & quis ſcit an ero condẽnatus pœnâ gehennali? fui miſerabilis in ingreſſu, ſũ miſerabilior in progreſſu, miſerrimus ero in egreſſu. fui ſperma fœtidum, ſum ſaccus ſtercorũ, ero eſca vermiũ. Cùm nihil eſſẽ, fui ſine periculo damnationis, & ſine ſpe ſalutis: & iã ſũ in ſpe dubiâ & graui periculo: ero aut ex re ſperatâ felix, aut ex periculi ſucceſſu infeliciſſimus: ſic fui, vt damnari non poſſem; ſic ſum, vt ſaluari vix poſſim; ſic ero, vt in æternũ damnatus, aut in æternum ſaluus. Quid fuerim ſcio, quòd fui peſſimus: quid ſim neſcio, quia de gratiâ incertus: quid ero ignoro, quia de ſalute dubius. Quod fui, Domine, ignoſce; quod ſum, corrige; quod ero, dirige: dirige, inquam à malo præterito, in bono præſenti, ad præmiũ futurum. Amen.

Aſpira, vt ſup. pag. 8. *Hæccine firmâ fide*, &c. ibid.

IACVLATORIÆ.

Nouerim me, nouerim te; vt amem te, & contemnam me. Aug. l. 2. Soliloq. cap. 1.

Tua eſt, Domine, magnificentia, & gloria, & victoria, tua ſunt omnia: & quæ de manu tua accepimus, dedimus tibi. 1. Part. 29

Quis ſum ego, Domine Deus, & quæ domus patris mei, vt præſtares mihi talia? 2. Reg. 7.

Quid eſt homo, quia magnificas eum, & apponis erga eũ cor tuũ? Iob. 7.

Quis ſicut Dominus Deus noſter, qui in altis habitat, & humilia reſpicit in cælo & in terra? Pſal. 112.

Quid tibi ſum ipſe, vt amari te iubeas à me, & ; ni faciam, iraſcaris mihi, & mineris ingentes miſerias? O quàm excelſus es Domine! ſed humiles corde ſunt domus tua. Aug. lib. 1 Conf. c. 5.

Non veniat mihi, Domine, pes ſuperbiæ; ibi enim ceciderunt omnes qui operantur iniquitatem. Pſal. 35.

CAPVT XXII.

Meditatio I. de obedientiâ humilitatis filiâ.

COMPOSITIO LOCI, videre vniuerſum; Chriſtum Dominum, B. Virginem, & Angelos, & creaturas omnes Dei nutui parentes, & tu audes repugnare?

PVN-

Quàm necessaria sit in omnibus subordinatio.

PVNCTVM I. Considera, diuinam Maiestatem, etsi vbique præsens sit, tamen noluisse gubernare hæc inferiora, nisi per superiora; vt patet in cælis, Angelis & hominibus. Considera Secundò, subordinationem illam adeò necessariam, vt, quemadmodum in cælestibus orbibus contingit, inferiorem à supremo non nisi per immediatum moueri, ita neque homo à Deo eiusq; voluntate gubernetur, nisi ille cum Superiore suo eiusque voluntate coniunctus sit. Primus enim orbis, siue supremus hac in re est diuina voluntas, regula omnium bonarum voluntatum: huic proxima illius quam ipse delegit, Superioris scilicet, omnis enim potestas à Deo est, & à Deo singulari curâ gubernatur, cùm per Superiores cõmunitas regatur, cuius meritò cura maior est Deo quàm singulorum. *Hæccine vera*, vt sup. pag. 7.

Deo maior certè cura communitatis quàm singulorũ.

Considera Tertiò, omnia creata Deo parere; atque erubesce esse solum te rebellem, cui tamen omnia data sunt à liberalissimo Domino, vt pareant tibi, & tu vni vicissim pareas Deo. Considera Quartò, quàm sit indignum hominem voluntati diuinæ, id est Superioris, non parere: siquidem talis, vt equus, non fræno, sed sessori resistit. qui enim potestati resistit, Dei ordinationi resistit; atque ideò Scriptura dicit, Qui superbierit nolens obedire sacerdotis imperio, morte morietur.

Rom. 13.
Deut. 17.

Aspira, vt sup. pag. 8. *Hæccine firmâ*, &c.

Obedientiæ perfectio & dignitas

PVNCTVM II. Considera dignitatem & perfectionem obedientiæ. Primò, quia coniungit nos optimè Dei voluntati, vt quasi errare homo nequeat; quid tibi optatius esse potest? Secundò, nos totos Deo tradit in holocaustum, veluti si arbor, non fructus tantùm, daretur; quippe executionem, voluntatem & iudicium, quod difficillimum est, tradit. vide an talis sis, scilicet vt cadauer, baculus senis in manu Superiorum tuorum quisquis sis, & quocumque in statu, & vide vt vel coactè hanc expleant milites in omnia pericula omni horâ parati. Tertiò, scito quòd obedientia sola virtus est,

quæ

quæ virtutes cæteras (iuxta id quod S. Gregorius) menti inſerit inſertaſque cuſtodit. idque tum quòd omnes actus virtutum iubeantur, tum quòd ipſa humilitatis, patientiæ, fidei & charitatis actus virtute contineat; imò per ipſam vt notam, omnes aliæ virtutes in Sanctis, etiam extaticis probentur. Quartò, conſidera locum illum Scripturæ, Melior eſt obedientia quàm victimæ; & auſcultare magis quàm offerre adipem arietum. quoniam quaſi peccatum ariolandi eſt, repugnare; & quaſi ſcelus idololatriæ, nolle acquieſcere. Victimas Gregorius corporis caſtigationem & deuotionem interpretatur; Et obedientia, inquit, victimis verè præponitur, quia per victimas aliena corpora, per obedientiam verò voluntas propria mactatur. *Greg. l. 35. Mor. c. 10.* *Obedientia nota veræ ſanctitatis.* *1. Reg. 15.*

Hæccine vera, vt ſup. pag. 7.

Expende item illa verba Saluatoris noſtri: Qui vos audit, me audit; qui vos ſpernit, me ſpernit. Siue enim Deus, vt Bernardus, ſiue homo vicarius Dei mandatum quodcumque tradiderit, pari profectò obſequendum eſt curâ, pari reuerentiâ deferendum. ideoq; hortatur Apoſtolus: Quodcumque facitis, ex animo operamini, ſicut Domino, & non hominibus. *Luc. 10.* *Bernard. de præcept. & diſp.* *Coloſſ. 3.*

Credo tibi, &c. vt ſuprà pag. 7.

Conſidera Quintò, obedientiâ omnes tentationes & pericula ſuperari; iuxta illud, vir obediens loquetur victorias; operáque inſuper noſtra valdè nobilitari, & meritoria fieri, ac noſtras orationes efficaces. Obediet enim Deus orationibus noſtris, ſi obedientes fuerimus Præpoſitis noſtris. Sextò, obedientia, vt Climachus, eſt abnegatio animæ, corporis proprij voluntaria mors, vita ſine ſollicitudine, nauigatio ſine damno, ſepultura voluntatis, vita humilitatis, & quaſi ſiquis dormiendo iter faciat: ſecurus enim eſt, ſiue faciat, ſiue omittat, quandoquidem Deo ſe tradiderit. *Prou. 21.* *Gregor.* *Gradu. 4.*

Creator meus, vt inf. p. 356.

PVNCTVM III. Conſidera quantæ tenebræ ſint hominum, *Obedientiæ commoda.*

minum, quanta cæcitas, quàm incertæ prouidentiæ nostræ, vt nemo ſciat quid expediat, ideoque verè beneficium eſſe magnum, bonum ducem nanciſci, & potiſſimùm Deum, qui ita intendit nobis, perinde ac ſi ſoli eſſemus, vt verè dicere liceat: Dominus regit me, & nihil mihi deerit, in loco paſcuæ ibi me collocauit. Nam vt Deus per Sacramenta ſanctificat, ita per homines homines regit, & per internuntios ſuos ſuam voluntatem indicat: habes non ſolùm tu Religioſe, ſed omnis ſubditus, Arcam Domini Superiores ſuos, quam in omni re interroget. Secundò attendo nullam artem ſine magiſtro facilè addiſci, ita neque artem Deo ſeruiendi. Aduerte autem multo magis vitam ſpiritualem peritum ducem requirere, magnamque eſſe ſtultitiam ſcito, rerum incognitarum facere experimentum tuo periculo, cùm aliter poſſis: ideoque Climachus ait, rudem hac duce perfectionem attingere, ſine eâ peritiſſimum facilè errare. Quartò, conſidera vtilitatem ſinceræ obedientiæ: ſi quis enim ſincerus & obediens ſit, ſtatim etiam grauiſſimas tentationes, potiſſimùm carnis, euaneſcere ſentiet, atque per eam ſanari. Quintò, quanto amore & obſeruantiâ Superiores colendi, cùm ſint patres noſtri, vicarii Dei, rationem reddituri pro animabus noſtris. Obedite, ait Apoſtolus, præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis. ipſi enim peruigilant, quaſi rationem pro animabus veſtris reddituri; vt cum gaudio hoc faciant, & non gementes: hoc enim non expedit vobis.

Auguſt. l. 5. Conf. c. 11.
Pſal. 22.
Exod. 25.
Grad. 4.
Obedientia tentationes vincit.
Hebr. 13.

Hæccine vera, vt ſup. pag. 7. vel *Creator meus*, vt infrà p. 356.

Meditatio II. De Obedientia.

COMPOSITIO LOCI. Conſidera, Deum omnia creantem, & ſuæ voluntatis exequendæ dantem præceptum.

Obedientia.

PVNCTVM I. Conſidera, ô viator, Dei voluntatem ſequi-

ſequi vt regulam perfectiſſimam, eſſe beatitudinem noſtram; imò eſſe beatius quàm eſſe matrem Dei, vt B. Auguſt. vnde Dominus, cùm mulier illa dixiſſet, Beatus venter, qui te portauit; ait, Quin imò beati qui audiunt verbum Dei, & cuſtodiunt illud. Secundò, Chriſtum aſpice promptiſſimè veniſſe vt faceret voluntatem Patris ſui; factum obedientem vſque ad mortem, non ſolùm Deo Patri, matrique ſuæ, ſed & hominibus impiis, Auguſto ſcilicet, imò immanibus etiam tortoribus, & tu negas ipſi & Superioribus parere? Ita verò eam dilexit, vt diceret cibum ſuum eſſe facere voluntatem Patris. Vide an Domino IESV ſimilis ſis, itaque auide atque ſi cibum quæras, in omnibus optes fieri Dei ac Superioris voluntatem. Tertiò, conſidera hæc verba, Quicumque enim fecerit voluntatem Patris mei, ipſe meus frater & ſoror & mater eſt. *Aſpira*, vt ſup. pag. 8. *Hæccine firmâ.* *Luc. 11.* *Ioan. 4.* *Matth. 12.*

Quartò, conſidera vt B. Virgo filium ſit imitata, vt Apoſtoli, quos omnes Dominus per Bethaniam, id eſt domum obedientiæ, ad montem Oliueti duxit, cùm aſcenſurus eſſet in cælum. Eſt enim obedientia perfectiſſima dependentia à prouidentia diuina; quam per Superiores experimur. Quintò, attende veri obedientis eſſe; non ſpectare quis ſit Superior, an doctus, an indoctus; quandoquidem ipſa Sapientia æterna nos regat. Sextò, eiuſdem eſſe id omne velle, & optimum id iudicare quod ſtatuit Superior, ſicut fit in rebus fidei, quaſi ipſum mandatum ab ore Domini proficiſceretur. Vnde Hieronymus, Credas tibi ſalutare quidquid Superior præceperit, nec de maiorum ſententiâ iudices; tuum officium eſt obedire, & implere quæ iuſſa ſunt, dicente Moyſe: Audi Iſraël & tace. qui enim propter rationem obedit, ſibi obedit & rationi, non Superiori, neque obediens eſt; quemadmodum qui ob rationem ſolám credit, fidelis eſſe non poteſt. Septimò, incommoda quæ ex huius defectu oriuntur. Primò, homo nititur *Obediens à Deo dependet.* *Hier. epiſt. ad Ruſt.* *Vide incommoda.*

Prou.12. titur propriâ ſuâ prudentiâ, quod ſtultum eſt: via verò ſtulti, vt Sapiens ait, recta eſt in oculis eius; qui autem ſapiens eſt, audit conſilia. Judicio certè repugnante nemo obedire diu poteſt; talis enim murmurat, temerè Superiorem iudicat, ſe illi præfert: ideoque obedientia illa non eſt virtus patientiæ, ſed velamentum malitiæ. Accedit Secundò, concordiam perire, pro quâ æquum eſt membrum capiti potiùs, quàm contrà caput membris conſentire. Conſidera vt aduerſus hæc preces, quamque graue ſit hominem & maximè Religioſum, qui vt baculum & cadauer ſe fore obtulit, & obedientiā pro regulâ vitæ habet, hîc deficere; quantaque ſuperbia ſit vllum hominem ſe in ſuâ re ſapientiorem Deo aut meliorem putare. Si enim ſecùs arbitratur inobediens, cùm ſciat Deum mandare, cur obedientiæ refragatur? *Creator meus*, vt infrà pag. 356.

Incommoda propria prudentiæ. Bern. ſerm. 3. de circumciſ. Inobedientia concordiam tollit.

Obedientiæ fructus Bern. voluntas propria lepra eſt. Caſſ. coll. Abb. Moyſis.

PVNCTVM II. Conſidera Primò, quòd obedientia voluntatem propriam lepram peſſimam animæ deſtruat: lepra quippe eſt, facitque vt bona bona non ſint, Deumque oppugnat, ac vniuerſi ordinem à Deo conſtitutum perturbat. Secundò, quòd hæc portam aperiat grauiſſimis tentationibus & perturbationibus: neque vllo certè vitio tam præcipitem diabolus monachum pertrahit ad mortem, quàm ſi ſuo iudicio ſuaſerit definitionique confidere: idem valet in aliis. Obediens verò, propriaque voluntate carens, tranquilliſſimo in portu nauigat. Conſidera Tertiò, quàm ſit graue, maximè ſi vouiſti, non parere, cùm ratio, creatio ac redemptio, vocatio & conſeruatio nos obſtringat. Ideò Baſilius, Quicquid eo (Superiore) neſciente facis, furtum ac ſacrilegium eſt, tibique exitium, nullam autem vtilitatem apportat, eſto, tu id bonum iudices: nam ſi bonum, cur non in aperto? Conſidera Quartò, ſi non obedias, neceſſariò aut carni aut dæmoni parendum eſſe; & vide quàm ſtultum, ſuaue Chriſti iugum cum tam dirâ ſeruitute commutare. *Credo tibi*, vt ſ. p. 7.

Baſil.

PVNCTVM III. Conſidera Primò conditiones obedientiæ,& an eæ in te ſint. Primò, debet eſſe integra, etiam in minimis; turpe enim pro tantillo detrahere holocauſto. Secundò, prompta, vt ſimus ſicut Angeli veloces & ad nutum parati; ſiue enim Deus, ſiue homo mandatum aliquod tradiderit, pari profectò obſequendum eſt curâ, pari reuerentiâ deferendum. Tertiò, ſimplex, purè propter Deum, non ob commoditatem. Hinc perfectè obediens nullum in præceptis diſcrimen facit, fortiſque eſt in arduis tolerandis, patrandis, appetendis. Quartò, perſeuerans; Quintò, alacris; Sextò, humilis; Septimò, ex amore & deuotione; Octauò, cùm gaudio ſpirituali. Conſidera Secundò exempla Sanctorum verè obedientium; vt magni Abrahami, eiuſque præmium; Joannis Monachi,&c.& pudeat nos prudentiæ noſtræ: etenim ſi quis etiam minùs ſpirituali obediat, tamen, vt Climachus, non iniuſtus eſt Deus vt eas animas fallat, quæ cum fide & humilitate alterius iudicio ſe ſubmittunt. Tertio vide pœnas inobedientis Adami, Saulis, Prophetæ illius in Bethel; & contremiſce. Aduerte autem Sanctorum omnium ſummum bonum & ſolatium eſſe in omnibus ſcire & exequi poſſe diuinam voluntatem, eiuſque obedientem verè participem eſſe. An verò tibi dulce eſt parere? an murmuras ſi quis petita neget, & voluntati tuæ repugnet? conſidera ſine obedientiâ nullum meritum eſſe, quis enim remunerat ſeruum non operantem pro ſe, nec ſecundùm voluntatem ſuam? Obedientia verò opera etiam indifferentia veluti virgula Midæ inaurat. Poſtremò vide, cùm tot nominibus Dei ac Domini tui ſis, quàm graue ſit murmurare, nolle obedire, vt patet in Core, Iſraëlitis, Maria ſorore Moyſis: vt verè à Baſilio dictum ſit, Præmium maius debetur obedientiæ, quàm rectè facto cum continentia.

Conditiones obediētiæ.

Bernard. in tract. 2. de præcep. & diſpenſ. ferè initio.

Obediens non fallitur
Gradu 35.

Gen. 3.
1. Reg. 15.
3. Reg. 13.

Num. 16.
Num. 12.

EXERCITIVM.

CReator meus, & Redemptor meus, Dominus meus, & Deus meus, ecce ego creatura, seruus, filius, infinitis titulis tuus sum, vt obediam Maiestati tuæ. sed eheu! etsi omnia tibi obediant, & hæc mihi dederis vt obediam tibi; tamen instar prodigi substantiã accipio & parere recuso; quasi prudentior
Psal. 54. *te sim, & iis quos vt me regerent constituisti. Hinc vagor incertus consilij, & sollicitus viuo, qui possum securus, si in te iactarẽ cogitatum meũ. Quid enim scio quid expediat mihi? certè noui hoc vnũ vt obediã tibi & Superioribus meis, & instar Abraham offeram voluntatẽ meam primogenitum meum, & libertatem; id certè hodie facio in conspectu tuo, & curiæ tuæ, ac in omnibus obedire volo: Superiores siue sæculares, siue spirituales agnoscere pro vicariis tuis, eosq; amore omni sincero & reuerentiâ colere, non iudicare iussa eorum. nescit enim iudicare, quisquis perfectè didicit obedire.*

Philip. 2. *Bone* IESV, *qui ex amore mei factus es obediens vsque ad mortẽ crucis, atq; ex iis quæ passus es, obedientiam didicisti, & docuisti exemplo & verbo tuo, dicis: Non mea voluntas fiat,*
Luc. 22. *sed tua. Egóne igitur dicã, etsi dura, etsi aduersarios mihi immiseris, Non tua, ô Deus, sed mea fiat? repugnando, excusando, & murmurando, quoties sensualitas & proprium iudiciũ*
Ioan 5. *aliud ab obedientiâ suaserunt? Tu dicis: Non quæro voluntatẽ meam, sed eius qui misit me, & animã tuam ponis pro me; ego verò nisi sensui, nisi palato meo placeat quod iubetur, vt placeam tibi repugnabo, & vbiq; quæram toto corde & animo voluntatẽ meam: Nõ ita, sed ecce iam tibi offero eam in victimam & holocaustum. In æternum nec in paruo, nec in magno eâ vtar absq; sanctißima voluntate tua. Nemo enim sibi viuit, sed tibi, qui pro nobis viuere & mori dignatus es, vtinam verò ego iam sincere dicere poßim, Viuo ego, iam non ego, vi-*
Galat. 2. *uit verò in me Christus.*

Applicatio ad Communionem. *Quid enim iustius, quàm vt tibi viuam, ô vita mea, & qui manduco te, viuã propter te? Et verè si hoc credo, te esse, & viuere in me, cupere mecum esse æternũ, quantũ exultare debeo, & ama-*

& amare te, cùm tu Deus meus charitas in medio mei es, & cibus & potus meus. Vtinam viuam in te, & spiritu tuo agar, & filius tuus sim, & tu hæreditas mea! Dicebat Boor, Ruth, vt cum messoribus intingeret buccellam suam in aceto, & vt colligeret liberè spicas, & illa mox adorauit eum super terrã. Tu verò iubes in sanguine tuo nõ buccellam, sed animã meam lauẽ, & in aceto memorialis paßionis tuæ, & frumentum toto pectore colligam Electorum. Et quoties? quoties quispiam etsi improbus Sacerdos te vocat; toties enim obedis voci hominis, & tibi non erit paratum cor meum, vt faciam voluntatem tuã, & patiar quod tibi visum fuerit? Et verò quid mihi beatius, quàm prauam voluntatẽ meã, quæ me toties perdidit, & perdit quoties eam sequor, exuere, & tuam induere, quæ regula est omnis bonæ voluntatis? O Sapientia æterna, dirige me in semitam mandatorum tuorum, & doce me facere vnicam voluntatem tuam: neq; enim alias mercedem exspectare poterò à te, ô Pater familias, qui me vocasti in vineam tuam, cùm operarios es vocaturus, si secundùm meam, & non tuam voluntatem operatus fuero. Da mihi Domine gratiam, vt cognoscam & faciam eam toto corde Amen.

Ruth. 2.
Psal. 26.
Matth. 20.

Praxis obedientiæ exercendæ.

NOTA hæc quæ de obedientia dicta sunt, videri magis ad religiosos, quàm ad sæculares pertinere. verùm ad vtrosq; instruendos eadem valent. Neque minùs sæculari quam religioso vtilia sunt.

Prima verò praxis est, considerare diligenter, quos qualibet in re tibi Deus dederit ductores ac Superiores; deinde eorum mandata ac præcepta, legesq́; inuestigare & obseruare. Nulla virtus latiùs patet, nulla vtiliùs exercetur.

Secunda. Parentum, Maiorum, Præceptorum iussis studiosè parere, etiã in minimis. Hinc B. Catharina Senensis domi in patre Christum, in matre B. Virginem intuebatur, eisq́ue pientissimè obediebat.

Tertia. Manè dum actiones nostras disponimus, eas omnes ad normam legum ac voluntatis Superioris, id est Dei, componere.

Quarta. In omnibus dubiis primò Deum supplici prece, deinde Superiorem adire cum magnâ resignatione.

Quinta. Ad mandata quæ grauiora accidere possent, animum præparare.

Sexta. Frequenter illud in corde reuoluere: Qui vos audit, me audit; id est, sapientiam, bonitatem & potentiam infinitam, cui resistere nemo potest.

Septima. Numquam conari Superiores in suam sententiam pertrahere, sed rationes exponere cum resignatione.

Dignatus es, vt sup. pag. 10.

JACULATORIÆ.

1. Reg. 2. *Loquere, Domine, quia audit seruus tuus.*

Actor. 9. *Domine quid vis me facere?*

Psal. 118. *Leuaui manus meas ad mandata tua, quæ dilexi: & exercebar in iustificationibus tuis.*

Psal. 115. *O Domine, quia ego seruus tuus: ego seruus tuus, & filius ancillæ tuæ.*

Psal. 110. *Fidelia omnia mandata eius, confirmata in sæculum sæculi, facta in veritate & æquitate.*

Psal. 118. *Pax multa diligentibus legem tuam, & non est illis scandalum.*

CAPVT XXIII.

Deliberatio de moderandâ cupiditate bonorum, secundo in viâ perfectionis auxilio.

1. Tim. 6. HOMO. Nihil intulimus in hunc mundum, haud dubium quòd nec auferre quid possumus: Nudus

Iob. 1. egressus sum de ventre matris meæ, & nudus reuertar illuc in matrem omnium. Interea, eheu! luctamur hîc inter desideriorum vndas, spinæque diuitiarum vrunt & trahunt. Felicitas putatur multa possidere; sed quanta infelicitas Deus meus, pro felicitate amplecti infelicitatē. Diuitiarum enim amor insatiabilis, longeque ampliùs desiderio torquet animam, quam refrigeret vsu suo; vtpote quarum acquisitio laboris, possessio timoris, amissio plena doloris inuenitur.

Cupiditas est animi carnifex & tortura.

Bern. ser. de conuers. ad Cleric.

Hæccine vera, vt sup. p. 7.

Paupertas verò grauis est, multaque secum incommoda, multa impedimenta virtutis adferre videtur, & beata quidem esse dicitur, sed omnibus odiosa, quid

eligam ignoro: Dirige me CHRISTE JESV Redemptor mi dux viæ, & vitæ meæ, ne radix malorum omnium cupiditas errare me faciat à viâ æternitatis & fine creationis meæ. Scio opes parandas esse ad vitam sustentandam mortalem, sed vereor ne sollicitudo huius sæculi virtutis opprimat semina, & diuitiis si potiar, apponam cor meum. *1.Tim.6.*

CHRISTVS. Ideò vide quem terminum constitueris desiderio quærendi & augendi opes. Nónne enim fatigat se superuacuo labore viator, qui terminum viæ nullum sibi proponit? Quòd si cupiditatem solam audias, certè terminum nullum inuenies: illa enim sanguisuga semper dicit, affer, affer: impletur autem numquam. *Cupiditas refrenanda. Prou.30.*

HOMO. Sic vulgò video cupiditati laxari fræna, & si multas opes congerere potuerint, multas largiri decernunt; iuxta illud Tobiæ monitum: si multum tibi fuerit, abundanter tribue; si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertire. *Tob.4.*

CHRISTVS. Nónne hoc est ad incertum portum nauigare, cupiditati vela pandere, & fœdi sese periculo naufragij exponere? definias ergo desideria, neque plus opū postula, quàm vt necessitati subuenias tuæ, ac Christianam in proximo exerceas charitatem, idque secundùm statum ac vocationem tuam. Cur tu togam staturæ tuæ non aptam, cur onus humeris tuis impar quæris? & cuius gratiâ? si nihil hinc auferes, hîc verò vltra victum & amictum nihil habere sit necesse, quid frustrà te torques? an vt cum damno animæ tuæ moriturus pascas alienum corpus?

Credo tibi, vt sup. pag. 7.

HOMO. Sed nescio, quomodo perpetuò desiderio torqueamur, crescatque illud semper, & amor diuitiarum quantum ipsæ augescunt.

CHRISTVS. Credis hoc, & demens augere vis opes? si vis te diuitem facere & contentum, non pecuniæ est

 adiicien-

adiiciendum, ſed cupiditati detrahendum, ſitis enim reſtinguenda, non verò dolia illam fouentia quærenda: neque mirum tamen diuitiis auctis augeri earum protinus deſiderium. nam ſi creſcant opes, familia ferè augetur, & ſic nónne tantum paupertas creſcit, quantum opes? perinde enim eſt, ac ſi quò vas aquæ magis impleas; eò plura facias epiſtomia. quia quo quis plus acquirit, in plures id abit, & proinde eo etiam pluribus eget. hinc qui volunt fieri diuites in hoc ſæculo, incidunt in tentationem, & laqueum diaboli, & deſideria multa inutilia & noxia, quæ mergunt homines in interitum & perditionem. Credis hæc, & diues fieri optas? credis, inquam, hæc, & cupiditatem omnium malorum radicem non tantùm non extinguere, ſed & accendere quotidie conaris? Quis miſerebitur tui? Nónne qui amat periculum, peribit in eo? Túne Salomone meo ſapientior, qui me ſic rogabat: Mendicitatem, & diuitias ne dederis mihi; tribue tantùm victui meo neceſſaria, ne fortè ſatiatus illiciar ad negandum, & dicam: Quis eſt Dominus? aut egeſtate compulſus furer, & periurem nomen Dei mei? Itaque etiam tu ſtatue cupiditati tuæ modum, & prouentum tibi neceſſarium bonis artibus non anxiè, ſed moderatâ ſollicitudine quære, & à me poſtula. nónne ego ſolus ſum bonorum omnium fons, & origo, & hæc credis?

1. Tim. 6.

Cupiditas radix malorum.

Eccleſ. 3. Prou. 30.

HOMO. Equidem ſi nos mortales opes propriùs inſpiceremus, & fulgor earum non perſtringeret oculos noſtros, non tanti perituras opes tuâ gratiâ faceremus.

CHRISTVS. Rectè: Quid enim ſunt opes? an agri? & hi terra; dignúmne vt cæleſtem animum ea occupet? & Quid veſtræ opes? pecunia? Fulua certè terra vel alba, quâ ſi cælum mercari poſſis, beatus es; ſi verò illis apponas cor tuum, vtique de terrâ es, quia terram amas: & vtilitatem ex opibus non capies, niſi illis ſuperior diſpergas, & des pauperibus, & iuſtitia tua maneat in ſæculum ſæculi. Hunc ſcopum tibi propone, & velut prudens

Vide quid ſint opes.

Pſal. III. Æternæ opes quærendæ.

prudens negotiator vende omnia quæ habes, & eme agrum illum, quo perpetuò frui poſſis. Victus, veſtitus, & habitatio neceſſaria terminos anguſtos habent; intra eos conclude deſideria tua; quæ ſi naturalia, finita ſunt, & hæc ipſa dixi fore vt adiiciantur quærenti primùm regnum Dei. Credis hoc? *Matth. 13.* *Matth. 6.*

Credo tibi, vt ſup. p. 7.

Quòd ſi adiecero tibi longè amplius quàm opus habes, caue in primis cor apponere: etenim diſpenſator à me conſtitutus es: & paratum te eſſe oportet omni horâ non opes tantùm erogare, ſed & vitam abnegare ſi iuſſero; potiùs quàm me, qui tibi vitam & omnia largitus ſum, offendas. *Diues diſpenſator eſt*

Homo. Sanè libenter id præſtare nos oporteret; cui enim veſtis, aut res alia commodatò data eſt, æquum vt domino repetenti promptè reſtituat, ſi gratus eſſe voluerit. Nos verò nónne hoc pacto à largâ manu tuâ omnia accepimus? Tu enim ſolus Dominus, nos ſerui, & tua ſunt omnia, Dominus vniuerſorum tu es. *Turpe reddere nolle commodatum.*

Christvs. Sic Iob affectus erat cùm diceret: Si putaui aurum robur meum, & obrizo dixi, fiducia mea, ſi lætatus ſum ſuper multis diuitiis meis, & quia plurimum repetit manus mea. Diſce ergo cor tuum cæleſtibus apponere: diſce quid ſint terrenæ opes, quàm verè à me ſpinæ dictæ ſint, quę tantoperè vrunt & pungunt, etſi procul poſitæ, ſoloque affectu & oculo vel leuiter attingantur. *Iob. 31.* *Cor à diuitiis abſtrahendum.*

Homo. O quantum, Deus bone, neceſſaria nobis eſt tua gratia, vt communem illam maledictionem euadere poſſimus: omnes enim quæ ſua ſunt quærunt. Aufer quæſo à me concupiſcentiam prauam, & ab auaritię peſte me libera; tu enim es ſpes mea à iuuentute meâ, in te proiectus ſum ex vtero, de ventre matris meę tu es protector meus: adiuua me, & ſaluus ero. *Philip. 2.* *Pſal. 21.*

Christvs. Scis quo fine creatus ſis, quo fine creatæ ſint opes, & quidquid in orbe terrarum eſt? vtique vt te- *Finem tuũ & di-*

vitiarum intuêre. te adiuuent ad finem tuum consequendum, ideoque opes, nónne hactenus quærendæ sunt tibi quantùm ad finem consequendum vtiles futuræ ?

Luc.6. Marc. 10. HOMO. Eheu ! Domine, quæ vtilitas ex illis esse potest, cùm dixeris, ô æterna Veritas; Væ vobis diuitibus. & rursum : O quàm difficile est diuitem intrare in regnum cælorum ! imò facilius esse camelum transire per foramen acus, quàm diuitem ad illud peruenire.

Hæccine vera, vt sup. p. 7.

CHRISTVS. Vtiles tamen esse possunt si benè dispenses, & cælum tibi nummo emas : sed aliena Primò restitue: Deinde illis largire quibus charitatis lege teneris; Tertiò, pia opera promoue, vt templa, hospitalia, Religiosas domos, quibus rebus optimè diuites æternum nomen suum efficiunt. *Tobiæ 4.* Quartò, pauperes quotidie ale, atque ex substantiâ tuâ fac eleëmosynam, & noli auertere faciem tuam ab vllo paupere; ita fiet, vt nec à te auertatur facies mea. & iterum dico: Ab inope ne auertas oculos tuos, propter iram; & non relinquas quærentibus tibi retrò maledicere. Maledicentis enim tibi in amaritudine animæ, exaudietur deprecatio illius: exaudiet autem illum qui fecit illum. *Eccl.29.* Conclude ergo eleëmosynam tuam in corde pauperis, & hæc pro te exorabit ab omni malo, *Prouerb.3.* honora me Dominum tuum de tuâ substantiâ & de primitiis omnium frugum tuarum da pauperi, id est mihi: & implebuntur horrea tua saturitate, & vino torcularia tua redundabunt. Quis sapiens, & intelligit hæc? Túne credis, & primitias frugum tuarum negas mihi? Nescis viduam Eliæ eleëmosynam contulisse, & farinam simul & oleum toto famis tempore non defecisse? Sanè nisi pauperibus meis, id est mihi, opum tuarum partem sic credas, nihil magis noxium est opibus, quia ærugine suâ inficiunt hominem, & grauant ascensuros in montem Domini, & luctantes cum hoste nudo vehementer impediunt. Imò nihil honestum, benignum, liberale auarus cogitat; nec sibi

ſibi ex pecuniâ, neque aliis vtilitatem ex eâ capit. auaro enim nihil eſt ſceleſtius, nulluſque ſeruus infelicior. Cur ita? quia pecuniæ obedit per omnia, omneſq; eius ſentit affectus, pro eâ ſe vendit, & omni vitio ſe deturpat, torquet, &c. Quid? hoccine ergo alteri ſuadere poſſes, vt opibus, quibus ad breue ſpatium vti poteſt, totus incumbat, animo oculiſque in terrâ verſetur? Quemadmodum enim is qui multis ſarcinis oneratus eſt, difficilimè iter arduum facit; ita diues. diuitiæ enim verè onus ſunt. *Aſpira*, vt ſup. p. 8. *Hæccine firmâ*, &c.

Eccli. 10. Diuitum ſumma infelicitas.

HOMO. O quanto potius longè eſt modeſtè viuere & lætari, quàm immodico opum amore æſtuare, & perpetuò laborare, ac infirmari languore peſſimo, qui non ſeneſcit, neque vllâ ætate ſanantur!

CHRISTVS Quid tibi proderunt opes in horâ mortis? quid tunc auferes, quando omnia relinquenda erunt? quæ nunc paraueris cuius tunc erunt? vides quanto labore quæratur, & quàm paruo, vel nullo tempore iis frui liceat? Age quanto prudentiores qui certò ſcientes ciuitatem diripiendam eſſe, opes ſuas in æternam cæli manſionem per manus pauperum præmittunt, vt, cùm hinc expulſi, nudi & egeni fuerint, ibi reperiant æterna tabernacula! & tu hæc credis, neque ſapis? appende igitur quomodo in iudicio iniquitas auaritiæ maximè declarabitur. Quis, precor, diues ibi laudabitur? nónne qui animo pauper fuerit, plurima tribuerit, omnia relinquere paratus, ſi ita mihi viſum ac placitum fuiſſe intellexiſſet? Quis ibi niſi liberalis in egenos & afflictos laudabitur? quis ibi niſi auarus damnabitur, & in res vanas prodigus? Tu verò quibus annumerari optas. *Hæccine vera*, vt ſup. p. 7.

Opes in cælum præmittendæ.

HOMO. Dum hæc recogito mecum, tremore concutior ad vocem hanc tuam, ô Saluator mi. O quàm erit ergo acerbum audire, Eſuriui, & vt deliciosè viueres, noluiſti me paſcere; ſitiui, & vt inebriareris, ſitim meam leuare detrectaſti; nudus eram, & vt multifariâ

veste splenderes, tegere me recusasti; multisque rebus in membris meis indigui, sed quia tibi libebat ludere & illudere opibus, non valuit deprecatio pauperis, quam ego tamen verè ore eius pronuntiaui: credis hoc? Clamant nudi, clamāt famelici, & conquerūtur. Nobis, inquiunt fame & frigore miserabiliter laborantibus quid conferunt tot mutatoria, vel extensa in perticis, vel plicata in manicis? nostrum est quod effunditis, nobis crudeliter subtrahitur quod inutiliter expenditis; inueniunt otiosi quo delectēur, nō inueniūt miseri quo sustententur. Nec ferè se solos, sed posteros diuites eodem malo inuoluunt, quos in exempla trahunt maiorū; & difficillimè suadeas malè parta dimittere. Audite cupidi, Amen dico vobis, ait Veritas ipsa, quia diues difficilè intrabit in regnum cælorum; imò & facilius est camelum transire per foramen acus. Et quis non contremiscat? *Aspira*, vt sup. p. 8. *Hæccine firmâ*, &c.

Bernard. Eleëmosynarū commendatio.

Matth. 19

CHRISTVS. Verè miserrimus hominum est, qui quantumcumque crescat opibus, numquam satiatur, neque fortunâ suâ contentus est, ô quanta vanitas! ô quanta insania! ô quanto satius esset æternas parare opes! nónnne momento hîc viuitur, momentoque transit omnis mundi gloria, & quæ parasti cuius erunt? Diues & pauper occurrerunt sibi. in quâ viâ? nisi in istâ vitâ? natus est diues, natus est pauper, occurristis vobis, pariter ambulatis viam. Tu noli premere: tu noli fraudare. Ille eget, tu habes: feci autem ambos ego Dominus, per eum qui habet iuuo egentem: per eum qui non habet probo habentem.

Aug. serm. 9. in Nou.

Diues non videtur credere.

HOMO. Nescio verè, ô IESV, æterna veritas, nescio, an dici possit eos verè credere, qui hæc cogitant: & tamen per omnem vitam de opibus terrenis, & vix de cælestibus tractant: sudant & laborant à diluculo in seram noctem pro terrenis, & vt æternas opes, gloriam, præmia habeant, vix vilem extorquere pauper nummum potest? Quis hunc auarum dicat, qui regnum

numma

nummo emere poteſt, & negligit?

CHRISTVS. Verè inſania omnium hæc maxima eſt. Nónne enim certa mors eſt? nónne hîc momento, ibi in omnem æternitatem te viuere oportet? nónne millies ampliùs tamen laboras, vt hîc laxè habites, lautè viuas, fundos & domicilia habeas? Age verò, dic: tantúmne, vt in æternâ habitatione commodè tibi ſit, induſtriæ & ſtudij ponis? Dic mihi quem hîc ad momentum cenſum habeas? quem ibi, expende: & ſi te, vt debes, dementiæ ſummæ & incredibilis damnas, reſipiſce tandem. Hoc verò magis attendere debes, quòd nihil hæc terrena contempſeris, fieri non poſſit vt æterna regna & gaudia emas. *Curandum vt in cælo diuites ſimus.*

HOMO. *Credo tibi*, vt ſup. p. 7.

CHRISTVS. Eme illa vili nummo, & ſimul redime æternas pœnas, aſpice, & audi, quomodo inſipientiam ſuam auari in inferno teſtentur eiulatu perpetuo. Verè dixit Eccleſiaſtes: Contra ſanguinem ſuum inſidiantur, & moliuntur fraudes contra animam ſuam. Hoc eſt quòd omnes Sancti mei opes contempſerunt, profuſi in pauperes, in loca ſacra, & Deo ſacras perſonas; impiorum verò viſcera iis vbi poſſunt detrahunt, contra id quod ſcriptum eſt, Noli prohibere benefacere; ſi potes, & ipſe benefac. *Prouerb. 1.* *Prou. 27.*

HOMO. Hæc & infideles credunt, & ego quid dicam, qui video quòd etiam Philoſophi multi opes contempſerunt, quòd intelligerent ſapientiæ ſtudio eas incommodas eſſe, atq; animi quietem ad illud neceſſariam prorſus tollere. Nam, vt Bernardus, non oneroſa modò, ſed limoſa quoque ac glutinoſa nimis ſubſtantia noſtra videtur; & facilè cor humanum omnibus quæ frequentat adhæret. *Bernard.*

CHRISTVS. Quid ego Sapientia æterna fecerim, ignoras? nónne ego pauper eſſe volui, cùm diues eſſem? beatos pauperes prædicaui, Matrem & Apoſtolos tales elegi, pauperes in hoc mundo, diuites in fide? *Iacob. 2.*

Quid

Quid verò videtur? egóne Sapientia æterna errare potui? si non potui, errat certè mundus, qui ita quærit opes, ac si præcepissem; ita auaritiæ studet, ac si paupertas omnium malorum grauissimum foret. Erras verè si anxiè proponis opes coaceruare, iisque non parere te existimas, cùm famelicos exsatiare abnuis; & mihi tribuere. Ego promitto omnibus, qui propter me reliquerint domum aut agrum, centuplum in hâc vitâ, & vitam æternam. Quis autem credit mihi? Túne? quis mihi fœnerari optat? sanè arguere me falsi debet, qui non credit; aut fateri quorumcumque hominum fidem & ab iis lucellum minimum potiùs esse, quàm id quod ego promitto. Sed & Religiosos hæc tangit parabola, qui amore mei omnia deseruisse videntur, & reculis paruis ita aliquando adhærent, vt difficulter ab iis auellantur, tanto filiis sæculi miseriores, quòd his velut crepundiis illudat diabolus, illis mundus maioribus insultet. O vtinam meminissent diei quâ egressi sunt de terrâ Ægypti! illinc à me regnum petere poterunt mercedem, dicentes, Ecce nos reliquimus omnia; & secuti sumus te?

Promissio pauperi facta à Deo.

Auarus Deo non credit.

Religiosus adhærens terrenis, quã miser.

Et quidem si ego meis non prospicerem, esset quòd de se solliciti forent mortales: verumtamen eis asserui dicens: Nolite solliciti esse dicentes; Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur? hæc enim omnia Gentes inquirunt: scit enim Pater vester, quia his omnibus indigetis. Quærite ergò primùm regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adiicientur vobis; nolite solliciti esse in crastinum. Sed quæ multorum est diffidentia, quo plus illis tribuo, eo minùs mihi confidunt, magisque solliciti sunt: neque tantùm, quod vetui, in crastinum anxiè sunt solliciti, sed in annos, quibus victuri non sunt.

Thesaurus diuinæ prouidentiæ. Matth. 6.

Hæccine vera, vt sup. p. 7.

Homo. Sic illudit nobis, Domine Jesv, & imponit præstigiis suis dæmon, quasi satiari auarus animus, qui

Auari animus non satiatur.

qui ſpiritus eſt,pecuniâ, & terrâ iſta poſſit , aut conquieſcere. Ignis fateor ille numquã dicit,Sufficit;tam enim ei deeſt quod habet, quàm quod non habet. O quantò erant prudentiores Sancti de tuo obſequio ſolliciti, vbique ſecuri , tranquilli , omnia in te habentes , qui hîc beatam vitam,& poſt hanc tecum æternam conſecuti ſunt !

CHRISTVS.Quos tu imitaris? quorum exitus placet? quorum præmium ?

HOMO.Sequar te , Domine IESV,quocumque ieris: tu Rex meus & Deus meus. Tu veritas,tu bonitas , tu Sapientia es & omne bonum meum.

CHRISTVS. Et quamuis illorum nihil eſſet , neque opes, onus, & ſpinæ;neque paupertas , beatitudo; nónne ſufficit quòd hæc mihi placeat ? nónne expedit magis meum , Dei ac Domini tui conſilium ſequi , quàm hoſtis fallaciis, technis & ſpinis , quo nomine verè opes appellaui,implicari & irretiri,& animam ſuam pro tantillo venalem habere ? nónne mea ſunt omnia , & vos diſpenſatores omnes ? cuius verò arbitrio diſpenſari ea oportet, nónne meo ? Verùm, vbi quis auaritiæ ſemel mancipatus eſt, me proiicit. eſt enim illa idolorum ſeruitus,pluſque valet imperium nummi quàm meum,plus ille me honoratur; quòd ſi verò illum aut creatum quid eripiã,ſępe idolum,in quo homo animo fornicatur,querimoniis omnia plena ſunt;& iniuriam facere videor. *Aſpira*,vt ſup.p.8.*Haccine firmâ*,ibid.

Conſilium Dei audi.

Gal.5.

HOMO. O potentiſſime Deus,cùm per gratiam tuam cupiditatis mala cognouerim , deteſtor eam in conſpectu tuo ; ac primò ſtatuo iuxta vocationem meam : ſic meum cor ab omni affectu immodico terrenarum rerum abducere , vt te ſequar ; deinde moderatè ea quæ mihi neceſſaria , quærere , & piè viuere , ac fiduciam in te collocare; non ita inſanire, quin te,Domine, honorem de ſubſtantiâ meâ , ſeu potiùs tuâ. Tua enim verè petis per pauperem,diciſque mihi,Da mihi ex eo, quod dedi

Propoſitum pium.

Deo redditur quod ſuum eſt.

dedi tibi;de meo quæro,& mihi donas?da mihi,& reddo:habuisti me largitorem, fac me debitorem, habeam te fœneratorem : pauca mihi das, plura reddam ; temporalia mihi das,æterna restituam. Itaque quantum de bonis à te largè concessis potero, iudicio prudentis tibi in paupere restituam ; & in æternum mihi conseruabo; numquam differã debita dissoluere,aut defraudare mercedem operarii, libens in pia opera, & ad tuum cultum largus ero;omnia enim tua sunt.Denique cùm dispensator fidelis esse debeam , numquam aliud agam quàm secundùm sanctissimam tuam voluntatem & beneplacitum tuum. Amen.

Orationem vide infrà:*O Rex regum*,&c.p.374.

Meditatio de Auaritiâ.

COMPOSITIO LOCI.Considera omnes homines velut montem conscendere,& Christũ Regem præire pauperibus,pauperes Christum facilè sequi,alios dæmonem vel etiam CHRISTVM JESVM nudum, sed si ffarcinatos relabi.

ORA,vt Dominus aperiat cor,vt intelligas paupertatis pretium , quam Dominus coluit ab vtero vsque ad mortem.

Quid sit auaritia. PVNCTVM I.Considera quid sit auaritia, nempe pecuniæ & rerum huius mundi inordinata cupiditas , quâ homo ita afficitur illis , vt impotenter ferat iis priuari, quærit superflua & curiosa, etiam aliquando cum damno alterius , & anxiè seruat. Secundò, quàm fœda sit. *Galat.5.* Primò,ratione obiecti,& quomodo homo pecuniæ , id est terræ metallo vili se tradat, adeò vt idolorum seruitus appelletur: Et tamen quis pecuniâ melior est , quis beatior,cùm extra nos sit ? Quid ergo ? quòd vanitatis aliquid nanciscatur , & dicatur opulentus , hoc habet auarus,præter victum enim & amictum, & hoc vanitatis ludibrium habet nihil.

*Hæccine vera,*vt sup.p.7.

Secun-

Secundò, dignitatem hominis attende, qui ad hoc natus vt amore ſuo Deum omne bonum complecteretur, & quàm turpe, ſi ille per auaritiam in caduca & peritura ſe abiiciat, & viliſſima corpora ſuæ animæ præferat. Tertiò, turpis auaritia ratione modi acquirendi, cùm hominem adigat ad viliſſima lucra ſectanda, etiam cum infamiâ, per lites, mortis diſcrimina, & curas inexplicabiles, vt nullum tempus, nullus locus vacuus iis ſit, inque mille partes animus diſtrahatur. Quartò, quia æquali curâ & anxietate conſeruare parta neceſſe eſt. Quintò, quod omnium, etiam Ethnicorum, iudicio auarus abiectiſſimus habeatur, vtpote qui frui bonis nequeat, & acquirendo ſe oneret.

Auaritia fœda & indigna homine.

Haccine vera, vt ſup. pag. 7.

PVNCTVM II. Conſidera; quis tandem finis acquiſitionis. Primò, ſibi proponit auarus pacem, & ecce quantum creſcit nummus, (& idem eſt in ceteris terrenis) tantum creſcit amor, vt in hydrope; non eſt enim pax impiis. Secundò, ſperat commoda carnis; vt benè veſtiatur, ſplendidè epuletur, & dic, quæſo, nónne ob iſta diues ſepultus dicitur in inferno? Et verò quid conferunt diuiti opes, niſi victum & veſtitum? nihil enim aliud præſtant; verùm & pauperes hæc habent. Quid ergo præ illo diues? vnum ille habet, quòd vbi multæ ſunt opes, ſint multi qui deuorent eas, quodque præterea ex deliciis morbos plurimos nutriat; quos frugales non nôrunt, & inſuper (quod dolendum maximè) inſtrumenta gulæ, luxuriæ, & omnium malorum, id eſt, mille furcas habeat ad æternam calamitatem, nullumque ferè in lubrico habeat retinaculum. Quid ergo ſupereſt diuiti, vnde inaniter intumeſcat de opibus?

Quàm inſatiabilis eius ſitis. Iſaiæ 48.

Vitia multa ex diuitiis.

Credo tibi, &c. vt ſup. pag. 7.

Attende verò opes veros honores non parere, cùm ſint homine inferiores, & nihil in ſe habeant dignitatis. Conſidera deinde, in quàm multos diaboli laqueos incidant, qui volunt diuites fieri in hoc ſæculo: radix

1. Tim. 6.

Matth. 21 enim omnium malorum cupiditas. Primò, orare nequeunt, ibi enim eſt cor eorum, vbi theſaurus eorum. Secundò, ab operibus pietatis alieni ſunt, cùm ſemper egeant, & ſatiari numquam poſſint. Tertiò, per fas & nefas acquirunt, & iniquè acquiſitis ita afficiuntur, vt prope impoſſibile ſit ad reſtitutionem cogere. Quartò, morientes, ob rationem reddendam, pauperes defraudatos, opes deſerendas, velut in deſperationem aguntur. Itaque, ô homo, veluti ſi in ſummâ tempeſtate eſſes periturus, niſi abiiceres opes, iam proiice; & diuitiæ ſi affluant, noli cor apponere, vt ad æternum portum peruenias. Noli ergo, cùm alteri omnia relinquenda, illi gaudium creare, tibi tormentum, non reſtituendo; & ſi ſaltem in morte aliquid abnegandum aut reſtituendum, noli tam enormi tuo damno differre.

Auari ſtultitia. PVNCTVM III. Conſidera ſtultitiam auari & conquiſitoris huius ſæculi, qui Deo in paupere, æternæ inquam Veritati, centuplum promittenti & vitam æternam, ea quæ certò alioquin ei ſunt peritura dare recuſat, & contrà mundo fallaci, & hominibus credit exiguo & momentaneo lucro. Secundò, quanta ſtultitia, quòd cùm tantùm diſpenſator ſit, Domino recuſet reddere, & dilapidet alterius bona, redditurus ſtrictam rationem. Tertiò, mirum certè quod quiſpiam hic eligat eſſe momento diues cùm tot miſeriis, & in futuro perpetuò pauper, potiùs quàm in æternum cum gloriâ maximâ diues, & hîc tecum, benigniſſime IESV egenus. Quartò, quòd res viles tanti faciat, vt puer crepundia, cùm Chriſtus & omnes ſapientiſſimi nihil fecerint. Quintò, quòd animam toto mundo precioſiorem pro quâ mortuus eſt Chriſtus, tantillo vendat, vel ſaltem imperfectam relinquat, & pauperem in alterâ vitâ; & ſic opes longè pluris quàm ſe æſtimet. Sextò, quàm ſtultum, quòd Domino promittente omnia adiicienda, ſi quæratur primò regnum cælorum, hoc negligat & prorſus contra faciat, & quaſi diffidat eius bonitati. Conſidera,

Cur ô diues non vis eſſe cum Chriſto pauper.

quomodo

quomodo Dominus punierit hîc auaros, & quidem Achan iusserit ob furtum lapidibus obrui, Jesabelem vineam Naboth concupiscentem, Ananiam & Saphiram de precio oblato detrahentes, & Judam proditorem dirâ morte multârit.

Iosue 7.
4. Reg. 9.
Actor. 5.
Matth. 27

O Rex Regum, vt inf. pag. 374. vel *Aspira*, vt sup. pag. 8. *Hæccine firmâ fide credo*, &c. ibid.

Meditatio de Paupertate, cuius affectus omnibus necessarius.

COMPOSITIO LOCI, erit Christum videre cum Discipulis miserè vestitum, famelicũ, pauperculum pagos & villas obeuntem, & nos velut peregrinos eum sequentes.

ORATIO. Pete vt possis cognoscere dignitatem paupertatis, & eam in tuo statu complecti.

Quid sit paupertas.

PVNCTVM I. Considera 1. paupertatem esse duplicem, vna est quâ homo etsi opulentissimus ita animo comparatus est, vt potiùs, quam Deum offendat, paratus sit: vitam degere pauperem, opes partas omnes relinquere. Hæc verò, ô Lector attende, tibi, & omnibus ad salutem necessaria; cuius defectu multi egeni reipsâ pauperes, sed animo diuites valdè, & auari ad malas confugiunt artes, furta, vsuras, iniustias, quia paupertatem ferre nequeunt, vel diuites ne in eam incidant, easdem sectantur, imò naufragium fidei faciunt potiùs quàm bonorum. Alia paupertas, quæ reipsa abdicat omnia, & à Domino suadetur, non verò præcipitur. Nunc ergo expende paupertatem esse rerum omnium externarum saltem in animo abdicationem, quæ hominem totum ordinat exteriùs & interiùs circa illas. Primò, in intellectu ponit veram, qualem Deus habet, illarum æstimationem; ostenditque verè esse caducas, viles, noxias. Secundò, in affectu contemptum & fastidium, denique in opere plenam, si Dominus ad perfe-

ctionem vocauerit, abdicationem. Vide an hæc in te sentias, quanti tu eam facias, an sis etiam hodie paratus omnibus carere, si salus animæ id posceret, aut necessitas flagitaret. *O Rex Regum*, vt infrà pag. 374.

Aug. lib. 2. de civ. Dei. c. 13. Considera Secundò, quòd sicuti cupiditas est radix malorum, & fundamentum Babylonis, vt August. ita paupertas spiritus ac contemptus diuitiarum radix bonorum, & parens quædam generatioque virtutum, fundamentum cælestis Jerusalem, & prima beatitudo, maximè tamen si reipsa quis eam sequatur. *Ambr. in 5. in Luc.* Ratio est, quia remouet instrumentum vitiorum diuitias, quæ superbiam, gulam & alunt & tuentur; & bene viuendi adfert quandam necessitatem ac facilitatem: *Matth. 19* cùm iudicio Sapientiæ æternæ facilius sit camelum per foramen acus transire, quàm diuitem intrare in regnum cælorum. Credis hæc ô pauper & non exultas? ô diues, auare, & non horrescis? attende præterea paupertatem expiare peccata, iuxta illud, *Isai. 48.* Elige te in camino paupertatis, & liberum reddere ab occupatione rerum terrenarum, vt soli Deo vacare quis possit. *Aug. serm. 28 de verbis apost.* O felicitas magna Christianorum, quibus datum est, vt paupertatem precium faciant regni cælorum! non tibi displiceat paupertas tua, nihil eâ potest ditius inueniri.

Hæccine vera, vt sup. pag. 7.

Paupertas Deo gratissima. PVNCTVM II. Considera gratissimos Deo esse spiritu & re pauperes, cùm paupertatem sibi JESVS copulârit, & in se tantopere dilexerit, diuitias verò vt quisquilias, splendidaque omnia nascens, viuens & moriens sit auersatus: *2. Cor. 5. Luc. 9.* qui cùm diues esset, factus est pro nobis egenus, vt non haberet vbi caput reclinaret, matremque elegit & discipulos pauperes. Et sanè nónne credendum tibi videtur eum dignum se statum elegisse? cur ergo tu in tuo gemis, aut eum times? *Phil. 3.* Sic & Sancti, qui cum D. Paulo omnia arbitrabantur vt stercora, gaudebant fame, siti, & nihil habere, adeò vt B. Franciscus sanctè pauperioribus inuideret. Tu ergo vide ne ditioribus, vti mundani & molles

molles Dei ſerui, qui omnes conatus & ſtudia ad opes referunt, vt ſplendidè, carè, curioſè, commodè ſint in victu, veſtitu, habitatione, vnde amicis & diuitibus libenter adhereſcunt; loca & munia refugiunt, in quibus paupertatem poſſent experiri. Contemne iſta, vt vir crepundia, & æternum animum & cor in æternis habeto; noli miles Chriſti aſpera horrere, quæ dux amplectitur.

Credo tibi, vt ſup. pag. 7.

Conſidera Secundò, excelſum verè ſpiritu pauperis animum, quo ſuper omnia hæc terrena eminet, vt ne verbo quidem vix ſuum quid dicere velit, cùm aliena ſciat & fluxa, cauetque ne fortè iis ipſe adhæreſcat. Tertiò, quàm ſit glorioſum in quouis ſtatu paupertatem ferre poſſe, cùm omnes ferè mortales, quæ ſua ſunt quærant, ob innatam cupiditatem, & commoditatem rerum ac ſpeciem; vnde exclamat Sapiens: Beatus vir qui poſt aurum non abiit; quis eſt hic, & laudabimus eum? quanta itaque gloria, eum affectum, quo omnes abripiuntur, laici, Eccleſiaſtici, & tepidi Religioſi, ſuperare? Vnde Chryſoſt. Anima pauperis fulget vt aurum, ſplendet vt gemmæ, ſicut Angelus ita conuerſatur, non ſubiacet dæmonibus, aſſiſtit Deo. Quartò, quòd, vt Paulus ait, verè pauperes nihil habentes, omnia ſint poſſidentes; &, vt olim Climach. monachus nudus eſt mundi dominus, viroque forti totus mundus diuitiarum eſt. Credis hoc, & adhuc concupiſcis? Quintò, conſidera quod is qui reliquerit reipſa omnia, & ſecutus fuerit Dominum, centuplum in hac vitâ accipiet, & ſedebit ſuper ſedes duodecim, iudicans duodecim tribus Iſraël, cùm Reges ſtabunt, & Monarchæ trepidabunt. Vide, ô Religioſe, an verè dicere poſſis, Ecce nos reliquimus omnia neque animus tuus reculis adhæſerit, qui magnanimiter antea omnia deſpexerat.

Eccli. 31.

Chryſoſt. Homil. 47. *Matth.*

Emolumenta paupertatis Euangelicæ.

2. *Cor.* 6.

Matth. 19.

Aſpira, vt ſup. p. 8. *Hæccine firmâ*, &c. ibid.

Diuina prouidentia erga pauperes. *Psal. 33.* *Psal. 143.* PVNCTVM III. Conſidera prouidentiam Dei erga pauperes ſecundùm illud Pſalmiſtæ, Diuites eguerunt & eſurierunt, inquirentes autem Dominum non minuentur omni bono. non pauperibus vt nobilibus de ſuo prouidet Dominus in tempore, illum habent œconomum, vt beatus populus, cuius Dominus Deus eius. Secundò, quòd ipſi ſciunt certò iubilationes, nihil metuunt, nihil ſperant, curis vacui, paucis contenti, in quo etiam Epicurus felicitatem poſuit; non nauſeabundi, vt diuites, ſed ex petrâ melle ſaturantur, & cùm tam gaudeant nihil vel parum habendo, quàm omnia poſſidendo, nucleum ſine cortice habent: nam quærentibus Deum hæc omnia adiiciuntur, vt Paulo, Danieli, Eliæ, & infinitis viris bonis, ac omnibus Religioſis, vnde hi fiduciâ pleni vtramque ſortem ſecuri exſpectant, neque bonâ fruſtrari, neque aduersâ grauari metuunt. O beatos! quouis ire etiam ſine viatico parati ſunt, de nullâ re ſolliciti quàm de Dei gloriâ, animarumque lucro, quia Dominus ſollicitus eſt eorum.

Exercitium paupertatis omnibus vtile.

1. Cor. 8. Eccli. 31. *O Rex regum, & Domine dominantium, ô Saluator mi, qui cùm diues eſſes, pro me egenus factus es, vt tuâ inopiâ nos diuites eſſemus; concede mihi, vt numquam poſt aurum abeam, nec ſperem in pecuniæ theſauris, in incerto diuitiarum, neque anxiè diues fieri quæram, cùm deſideria iſta* 1. Tim. 6. Bar. 3. *nociua & inutilia mergant homines in interitum & perditionem. Vbi ſunt enim qui argentum theſaurizant & aurũ, in quo confidunt homines? exterminati ſunt, & ad inferos deſcenderunt. Idcirco ego, Domine* IESV, *pro honore & amore paupertatis tuæ, cuius voluiſti me per Prophetam tuum recordari, offero diuinæ Maieſtati tuæ quæcumque de manu tuâ accepi: neque retinere volo, aut detrahere quidquam cum* Matt. 6. *Ananiâ de hoc holocauſto nec ſollicitus eſſe animæ meæ, quid manducem; neque corpori meo, quo induar. Pater enim meus es tu, & noſti quia his omnibus indigemus: quæram igitur*

primùm

primùm regnum tuum, & ſcio ô bonitas, ô veritas, quia ea omnia adiicies mihi. Quî enim poſſes non adiicere mihi tua, cùm digneris quotidie te tradere mihi? & quid ego negare poßim tibi ex omnibus quæ dediſti mihi, ſi tu illa ipſa & te mihi tribuis? O Deus, ô Deus, & Abyſſe bonorum, fac, obſecro, vt tu vnicum ſis deſideriũ meum! Abſit à me vt apponam cor meum terræ fruſto, imò replere coner illud terrâ, quando hodie Rex cæli & terræ paratus es me replere gratiâ & diuinitate tuâ, & diuinæ conſortẽ facere naturæ. Cur adhærebit in terrâ venter meus, quando à te, benigniſsime IESV *mi, & corde tuo & voce dulci, & ſanguine & morte ad cæleſtia tua regna vocatus ſum? Ecce, video, vt iis fruar, & te ipſo paſcar, tu Rex cæli & terræ omnia reliquiſti amore mei, & non habuiſti, ô dulciſsime Redemptor, cui cælum ſedes eſt, & terra ſcabellum pedum tuorũ, vbi caput reclinares. Reclina igitur ô* IESV *ſpes mea, obſecro in corde meo, paratũ enim cor meum, & declina precor ad manendũ, quoniam ecce æduesperaſcit dies iſta mortalitatis, & ſuſpirat anima mea ad diem illũ æternitatis tuæ.*

Applicatio ad Communionem.

Iſaiæ 68. Matth. 8.

Ecce, ecce illa N. abnego, & coram te renuntio omnibus, quæ poßideo, aut poßidere poſſum potiùs quàm vel in minimo diſpliceam tibi. In te enim habeo omnia, & extra te nihil volo. Quomodo ergo deinceps ego aliquid iniuſtè ad momentum retinebo, vnde æternùm crucier? quomodo precioſis vtar, quando tu, Rex meus, amore mei vilibus? vbi eſſet frons mea, ſi videns te amore mei pauperem & nudum, ego veſtiri appetam ſplendidiùs quàm ſtatus exigat meus? congregare argentum, & te inopem non imitari? ſcio enim quia ſatiari cupiditas non poteſt, ſed, quò plus adiicitur, plus eam irritari. Pudet me vehementer, cùm audio Philoſophos ſua proieciſſe, & me ſollicitum viuere, filium tuum, cui prouidus parens ſollicitè, & perpetuò inuigilas.

Da mihi, quæſo, gratiam, vt omnem ſollicitudinem meam proiicam in te, & animo verè pauper ſim. Beatos enim dixiſti pauperes, & eorum eſſe regnum cælorum, diuites autem dimittis inanes. Cur ergo nolim eſſe beatus, & euadere triſtiſſimum illud Væ vobis diuitibus? Qui enim verè ſerui tui ſunt, ſunt ſicut egentes, multos autẽ locupletantes, tanquam nihil habentes,

Matth. 5. Lucæ 1. Lucæ 6. 2. Cor. 6.

Num. 18. *habentes, & omnia poßidentes. Intereà nihil cum Leuitis poßident, nec habent partem in terrâ: sed dixisti eis: Ego pars, & hæreditas tua. Ideò etiam venis quotidiè, & mihi te das & paciſceris reipsâ, vt ſim tuus: & cuius ero, ſi non tuus? qui creaſti me, & ſic emiſti, & ſic paſcis, & ſic tibi coniungis? & poterit me quicquam ſeparare à te? quidquid id eſt, mors eſt quæ me ſepararet à te vitâ meâ. Et poſſet id fieri? Eheu! poteſt, ſcio, ſi me reſpicio. Attamen dico, & volo, & cupio vnus eſſe tecũ; mihi enim pauperi & miſero, & eſurienti, & ſitienti, tibi, ô omne bonum, ô ſalus, ô panis vitæ, & fons aquarum viuentiũ; tibi adhærere verè mihi bonũ eſt, & ponere in Domino Deo meo ſpem meam in æternum, in æternum, & vltrà. Amen.*

Deſiderium vnionis cum Deo.

Pſal. 72.

Praxis ad paupertatem amandam.

Quid ſæculares præſtare debeant.

PRIMA. Siue ſæcularis, ſiue Religioſus, recenſeat & enumerata habeat quæcumque poſſidet, videatque an quid iniuſtè retineat, aut Superiore inſcio, ſi Religioſus eſt, aut ſuperfluum, vel nimis curioſum, idque quotannis ſemel & iterum, omniaque Superioris poteſtati reſignet ac tradat. Triſte certè eſt & commiſeratione digniſſimum, Religioſum, qui orbem ſpeſque omnes ſuas deſeruit, roſario, libello, ſcalpello adhæreſcere. eoque turpius illud, quò glorioſiùs de mundo triumphârat. Ideò nonnullis in more poſitum, vt catalogum rerum ſuarum habeant; eumque non niſi bonâ conſideratione præmiſſâ adaugeant.

Quid Religioſi.

Praxis pro ſæculari.

Secunda. Modeſtiam in habitu ſeruet, ceteraque ſupellectile: quidquid verò ſplendori ſuo detrahit, ſi ſæcularis eſt, aut commoditati, id tribuat Chriſto pauperi, & nuda membra Chriſti eo tegat, quo parietes velarentur.

Alia.

Tertia. Quemadmodum Thomas Morus feciſſe fertur, poteſt quiuis alterius curę ſe committere, vt ſibi proſpiciatur, & datis contentus eſſe: quod filiis familias, ac filiabus, ac maximè Religioſis conuenit, qui gaudere debent, ſi paupertatem experiri digni ſint. neque ferendum certè vt conquerantur, pauperesque ſe velint, ac ſibi nihil deeſſe, cùm diuitibus etiam deſint plurima.

Altera.

Quarta. Cùm ſtatus & dignitas veſtem ſplendidiorem requirunt, poteſt paupertatis & perfectionis amans interiora vilia amare, vt de S. Carolo Borromæo memoratur, & plurimis aliis etiam ſæcularibus.

Nota.

Quinta eſt, exemplo Chriſti pauperes non auerſari, ſed libenter præ diuitibus, qui ſuam conſolationem habent, eis

opem

opem ferre, ad colloquium admittere, per se vel suos solari. Et certè quamuis hoc diuitibus omnibus, etiam Principibus, vsu venire potest; maximè tamen Religiosos decet. Intolerabile siquidem est, paupertatem profitentes, & eius in se amorem, ac pauperis Christi sequelam, pauperes fastidire, diuitibus adulari. Venit enim Dominus pauper, & pauperes elegit, & missum se pauperibus euangelizare testatus est. & tu, Religiose, Christi imitator, eos minùs complecti, aut etiam quandoque spernere audes? immemorem certè te declaras instituti & professionis tuæ, quodque paupertati alimenta, & beatitudinem tuam debeas.

Pauperes non negligendi, minimè à Religiosis.

Sexta, Examinare se quo in gradu quisque sit. Sunt autẽ secundùm Bonauenturam; Primò, relinquere temporalia; Secundò, amicos sæculares & tẽporales; Tertiò, seipsum. Vel Primò, pro transitoriis non laborare; Secundò, non appetere; Tertiò, respuere, & tantùm coactum admittere. Vel Primò, omnibus contentum esse; Secundò, necessaria tantùm admittere; Tertiò, iis etiam velle carere. Vel Primò, nil sine licentiâ accipere prærogatâ; Secundò, dare; Tertiò, nihil superflui habere; Quartò, in iis quæ vtenda sunt, pauperrima optare; Quintò, gaudere cùm necessaria desunt. *Dignatus es*, vt sup. pag. 10.

Gradus paupertatis.

De gradu virtutis.

Examen quo defectus Paupertatis Religiosis potißimùm explorari potest.

Hi autem sunt Primò, necessariis nolle carere; quòd verè pauperis; Secundò, commoda amare; Tertiò, sua non custodire; Quartò, superflua coaceruare, & petacem esse, nec dare libenter; Quintò, viliora respuere, & parcitatẽ odisse; Sextò, preciosa & affabrè facta in iis quibus vtitur exquirere; Septimò, vti re aliquâ affectu proprietario, ita vt grauatè pateretur auferri; Octauò, per cuniculos agere vt iis vti possit; Nonò, contra Superioris voluntatem abscondere, obseruare aliqua, vel habere apud alium quidpiam; Decimò, transferre sine venia, dispensare, accipere, aut dare, vel vsurpare ex domo per epicias.

Examen Defectuum circa paupertatem, vtile etiam sæculari.

Septima Praxis. Considerare sæpe iuuat insatiabile esse cor hominis, & auaritiam nunquam dicere, Sufficit. frustrà itaque hominem opibus, honoribus augendis insudare; numquam enim cupiditati magis satisfaciet: cur igitur frustrà se fatigabit? cùm, si voluerit eam moderari, ex nunc contentus esse possit, quod omnia bona (vt vulgo verè dicitur) superat? O quàm vtile hoc esset multis, quibus res domi angusta, animi verò ampli! quibus quia cum paupertate non

Quomodo paupertas diuitibus amplectenda.

non bene conuenit, inquieti alienis inuident, sordidè quærunt quæ posteà prodigant, alieno se grauant ære creditoribus atque amicis graues; & cùm omnia fecerint, inde colligunt vituperium & dolorem, vnde famam, quietem & honorem sperârant. Verè enim spes impij tamquam lanugo, & tamquam spuma gracilis, quæ à procellâ dispergitur. *Sap. 5.*

IACVLATORIÆ.

Psal. 61. *Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere.*

Eccli. 31. *Beatus diues, qui post aurum non abiit; nec sperauit in pecuniæ thesauris.*

Matth. 16 *Quærite primùm regnum Dei, & hæc omnia adiicientur vobis.*

Prov. 30. *Mendicitatem & diuitias ne dederis mihi, tribue tantùm victui meo necessaria.*

1. Tim. 6. *Nihil intulimus in hunc mundum, haud dubium quòd nec auferre quid possumus.*

Matth. 19 *Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus.*

2. Cor. 8. *Propter vos egenus factus est* JESUS, *cùm esset diues, vt eius inopiâ vos diuites essetis.*

Matth. 8. *Vulpes foueas habeant, & volucres cæli nidos; filius autem hominis non habet vbi caput suum reclinet.* *(bis?*

Matth. 19 *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te, quid ergo erit nobis?*

Luc. 14. *Qui non renunciat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus.*

Exercitium seu consideratio de Bonorum Vsu, & dispensatione pro diuitibus, &c.

Iob 1. Vnde habeantur bona.

CONSIDERA Primò, vnde, cùm nudus in hunc mundum veneris, tibi hæc bona accesserint: & cognosce à Deo tibi data, non vt dominus sis, sed vt dispensator: rationem enim redditurus es villicationis & negotiationis, & talentorum vsque ad nouissimum quadrantem. An paratus es? hodie enim forte omnium erit tibi reddenda ratio, an iustè, an vtiliter, an ad Dei gloriam illius bona dispensaueris.

Quæ eorũ reddenda ratio.

Secundò, an obstrictus ad rationem sic reddendam sub pœnâ non tantùm capitis, sed æternæ damnationis, non debeat esse sollicitus pro bonâ administratione? quæ autem bona est? nónne ea sola, quæ fit secun-dum

dùm voluntatem Domini? quæ autem eius voluntas, & quo fine hæc eum tibi dedisse putas? certè vt iis salutem æternam acquireres, alios ad eandem perduceres, & ad Domini tui obsequium & laudem. si quis verò bonis ad luxum & voluntatem, & animæ graue detrimentum vtatur, Deique contemptum, quâ fronte ad Dominum veniet, & rationem reddet? Attende iam qualis sis dispensator, an fidelis, an verò & tuam & aliorum salutem bonis his perdideris, Domino contumeliam feceris, & quasi tua essent, iis vsus sis: imò eo deteriùs forsan vixisti quo plura tibi contulit bona bonus Deus. Quid ergo? nónne tibi dicet: An oculus tuus, & cor tuum nequam est, quia ego bonus sum? cur mihi retribuis pro bonis mala, & odium pro dilectione. *Aspira*, vt suprà pag. 8. *Hæccine firmâ*, ibid. *Matth. 20.*

Considera Tertiò, vnde contingat hæc in sæculi diuitibus insania, vt sibi quid vis libere & licere putent: & verum sit illud Augustini, sæculi potentiam esse impunitam nequitiam. & videbis id accidere ex obcæcatione, quâ præcipitia non vident, sed velut equi effrænes in ea ruunt, vel in angustâ trabe ambulantes se iactant, & ruunt. auri enim fulgor & adulatio, quæ opes consequitur, fascinat diuitem, & tumidum reddit. Vnde Apostolus diuitibus præcipiendum aiebat, ne altum saperent, præstantiores enim sibi videntur propter opes: quasi verò equum strigosum & claudum phaleræ aureæ præstantiorem redderent. Nónne autem præstantia hominis vera in anima est? Quid si enim stultus auro splendeat, & niteat margaritis? sanè non eo melior vel præstantior. Age an quisquam prudens mallet esse minùs prudens aut sapiens, & magis diues? Imò verò diuites cæteris ferè deteriores sunt. Vnde Sapiens: Beatus diues, qui inuentus est sine maculâ, quis est hic, & laudabimus eum? qua qropter & Salomon petebat à Domino: Diuitias & paupertatem ne dederis mihi. Et si Sapientia æterna pauperes beatos dixit, esurientes lugentes, patientes

Diuitum insania.
August. de verb. Domin. ser. 37
1. Tim. 6.
Eccli. 31.
Prov. 30.
Matth. 5.

Diuitum arrogãtia. Iob.21. patientes propter iustitiam; cur diuites se propter diuitias beatos dicunt, tenentque tympanum & cytharam, crapulâ & ebrietate se onerant, largi in ludo & conuiuiis vsque ad insaniam? cur vos in pauperes auari, & vt eos *Luc.14.* iuuetis, inopes estis, aut videri vultis? cur, si suadet Dominus, cùm facis conuiuium, voca pauperes, vos eos despicitis? Si humilitatem commendat, cur verbo læsi, verbere, immò alterius morte, vos vindicare vultis? si pacificos laudat Dominus, cur fastu pleni ad duella prouolatis, & propter iustitiam pati nihil vultis? Vide quanta diuiti humiliandi se sit causa. Inter vinctos, qui de suspendio certior, humilior est alio de veniâ prope certò: at qui diues de gehennâ quò certior est, eò magis *Luc.6.* superbit. Quid enim dicit Veritas? Væ vobis diuitibus, væ qui habetis consolationem vestram: væ vobis qui saturati estis! Amen dico vobis, quia diues difficile intra-*Matth.19* bit in regnum cælorum. Iterum dico vobis, faciliùs est camelum per foramem acus transire, quàm diuitem intrare in regnum cælorum. Vide an hæc vera putes; an ita viuas, ac si putares esse certissima. Aspira vt sup. pag.8. *Hæccine firmâ fide, &c.* ibid.

Diuitiæ spinæ. Eccli.31. Considera innumeras spinas diuitias gignere: non enim frustrà à Domino spinæ appellantur. Vnde Sapiens: Multi dati sunt in auro casus: & facta est in specie ipsius perditio illorum. væ illis qui sectantur illud, & omnis insipiens in eo capietur. Hæcne credis, & vltrò in laqueos te abiicis?

Eccli.41. Diuitum mors. Iam vide quis exitus & mors sit diuitum. O mors, ait ille, quàm amara est memoria tua homini habenti pacem in substantiis suis! quid verò post mortem? reuertitur in terram communem matrem omnium, vti nudus *Iob.27.* egressus erat. vnde Iob: Si comportauerit impius argentum vt puluerem, & sicut lutum præparauerit vestimenta; præparabit quidem, sed iustus vestietur illis, & innocens argentum diuidet. Quæ ergo habes; cuius erunt? at familiæ erit splendor. eheu, & animæ tuæ inde tormen-

tum.

tum. Lautiùs viuent amici: & tu fortè ideò bibes calicem furoris Domini. O stulte, an tibi familia non est in cælo? quamdiu, vt speras, ibi habitabis, qui tam sollicitus eras vt splendidè hîc viueres? quamdiu hîc tua familia stabit, immemor tui, aut si memor, frustrà, & quo splendidior, eò sæpè deterior.

Considera Quartò, quomodo deinceps diuitiis ad salutem vteris, & audi Dominum, qui tibi eas dedit; qui id suadet, imò mandat, vt primò animæ tuæ consulas: Facite vobis amicos de Mammonâ iniquitatis, vt recipiant vos in æterna tabernacula: honora Dominum de substantiâ tuâ: peccata tua eleëmosynis redime. Ecce quomodo Deum placare possis. imò & septuplum & centuplum promisit; sed, eheu! in ludum, in conuiuia & luxum pecunia non deest; pro animæ salute, pro eius victu, pro Dei cultu quoties deficit! Quanto satiùs, cùm momentum tantùm sit vita vestra, æternos sibi facere thesauros in cælo, quò fur non appropiat, neque tinea corrumpit. Statue ergo honorare Dominum de substantiâ tuâ: ante omnia tamen iustitiæ & creditoribus fac satis. ô quàm triste, quàm turpe te, ô diues, alieno splendore vestiri, & pauperum creditorum audiri gemitus in cælo, cùm exultas illorum bonis & sanguine in terrâ. Considera, an in horâ mortis, & in iudicio ista non sint tibi futura in singultum. Deinde, prouide familiæ tuæ secundùm rectam rationem; non secundùm leges sæculi: Christianus es, Christi lege, non sæculi iurasti viuere.

Diuitiæ ad quid vtiles.

Luc. 16.
Prov. 3.
Dan. 4.

Postremò, honestæ etiam licet recreationi aliquid tribuas. Vbi hæc legeris, & intellexeris te bonorum tuorum non esse dominum, sed dispensatorem, vide quomodo hactenus dispensaueris, & an talem tu dispensatorem habere velles. Attende, quantum ludo & luxu, cum magno animæ detrimento, absumpseris, & Dei iniuriâ. Secundò, quot quantaque bona opera illis fecisses si voluisses; quantumque ex iis thusaurum moriturus

Diuites bonorum tantùm sunt dispensatores.

Alearum detestatio.

in cælis haberes. Atqui non tenebaris. An forsitan ludere & prodigere debebas cùm scires talem reddendam rationem? Tertiò, vide quàm securè & quietè, viuat bonus dispensator: non illum sollicitum creditor agit, non anxium habet rei familiaris angustia, ab omnibus colitur, & gratus est, vbi alius plurimis vti obstrictus est, ita iis supplex esse cogitur.

Hæccine vera, vt sup. pag. 7.

Considera, vnde contingat hæc stultitia, vt plus quisque gratis expendat, quàm habeat in bonis: vnde ista inquam prodigalitas? causa est Primò, quòd putet sese bonis pro arbitrio posse vti; quod falsum. vnde monet Sapiens, Benefac humili, & ne dederis impio: si benefeceris, scito cui benefeceris. Diues autem hoc non considerat, & malè beneficia & opes collocat. Paria autem sunt, ait Hieronymus, dare histrionibus & sacrificare dæmonibus. Secunda causa est gula, propter quam Esau primogenita sua dedit pro lenticulâ, & abiit parui pendens quod primogenita sua vendidisset. Ita multi in conuiuiis prodigi, stultè vno die multo parta tempore distribuunt, & se exhauriunt. Et cùm dicat Scriptura: Si multum tibi fuerit, abundanter tribue; tales de modicò multum tribuere volunt, sed non Deo. Tertia est superbia, quâ se maiorem & ditiorem, quàm sit, haberi cupit, & (vt ita dicam) plus vult ferre quàm potest, etiamsi se disrumperet. Vide quanta sit insania. Vide precor, quàm vanum sit à parasitis hodie laudari, & cras rideri; hodie largiri, & cras animam debere; posse Deo seruire securè, & in omnibus gratificari, & inquietam tamen vitam ducere, & sæpè perditam, dum loculi vacui pessima suggerunt consilia, & amici ollares ea fouent.

Eccli. 12. Vide ô diues vbi & quomodo expendas. Hieron. Nota. Genes. 25. Tob. 4.

Remedium in promptu est, quod monet Sapientia æterna; Primò, sedere nimirum, & computare sumptus, ne censum superent; Secundò, generoso esse animo, & scire vbi vera gloria, quæ non famulorum turbâ; sed

Quisque ratione subducere debet.

bonâ vitâ; non ſumptu, ſed prudenti diſpenſatione metienda eſt. *O Deus*, vt infr.pag.387.

Meditatio ſeu conſideratio de Bonorum diſpenſatione.

PVNCTVM I. Conſidera, quorſum bona hæc à Deo ſint data, nempe vt iis non aliter quàm ad eius gloriam & tuam ſalutem vtaris. Expende an ita feceris. Secundò, ſcias non licere ocioſa relinquere, &, vt ille Matth. 25. talentum abſcondere, ſed mandatum nobis eſſe, vt negotiemur dum veniat Dominus; idque ad maximam eius vtilitatem, ſi ſerui fideles eſſe velimus & collaudari, vt ille Matth. 25. qui quinque talentis acceptis, alia quinque ſuperlucratus fuerat. Cogita, quæſo, an non tu ſic velles tua bona adminiſtrari; an non ſemen, quod iacis, fructum adferre centuplum; atque ita collige, meritò Dominum præcipere, vt ſic bonis tuis vtaris, vt fidelis diſpenſator inueniaris. Aduerte deindè, illa tua quæ appellas, tua non eſſe, ſed Domini, ac proinde diſce tuo arbitratu & commodo de iis nefas eſſe diſponere: neque te eſſe fidelem, ſi, cùm poſſis centum annuè (vt ita dicam) lucrari, octoginta tantùm Domino reddas; viginti verò in proprios vſus & vanitatem expendas: vt ſeruus ille Lucæ 16. idem autem facit quiſquis ad Dei gloriam non purè bonis ſuis vtitur, ſed ſuam etiam quærit, aut certè vanitatem. *Cur bonæ hominibus à Deo data.* *Matth. 25* *Diſpenſator es, vide vt fidelis.* *Lucæ 16.*

Aſpira, vt ſupr.pag.8. *Hæccine firmâ*, ibid.

PVNCTVM II. Conſidera tres claſſes hominum, ſeu ſeruorum, ſeu mauis filiorum. Prima eorum eſt, qui bona domini, vel patris, expendunt ad eius contumeliam, vtque bellum illi inferant. eiuſmodi ſunt, qui bonis ad luxuriam & faſtum abutuntur, & ſodales & amicos exemplo & aliter ad huiuſmodi inuitant, vel iis illa largiantur qui id faciunt, vt commodiùs faciant, & ſic ære ſuo hoſtes Dei fouent. Nónne enim illos comparare aptè poſſumus his qui à patre vel domino pecu- *Tres claſſes vtentiũ bonis.*

niam

niam accipiunt, vt eis ſeruiant, eoſque tueantur: quique eâ acceptâ, ſicarios & latrones in necem patris, ſeu domini conducunt, quorum etiam ſe duces conſtituunt?
Matth. 6. Alia claſſis eſt eorum qui Deo ſeruire volunt & mammonæ, vti Samaritæ Deo & idolis, Domino & ſibi negotiantur. Hi, vbi herus ponit inſignia ſua, illic etiam propria collocant: ſi hero duodecim debeantur, ſex ſibi capiunt; gloriæ, inquam, vel vtilitatis partem. Hi ſunt, qui in conſpectu Dei dicunt ei, ſe velle partim eius voluntatem, partim ſuam adimplere in bonorum vſu. Tertia claſſis eſt eorum, qui ſciunt ea, quæ poſſident, prorſus aliena eſſe, eaque Domino offerunt, vt iis ad arbitrium vtatur, & ſollicitè quærunt, quomodo iis maximam voluptatem, honorem & gloriam conſequi Dominus poſſit. Hi ſunt verè reſignati, & qui inuenti ſine maculâ, poſt aurum non abeunt: hi ſunt, qui, vt Chriſti ſint diſcipuli,
Luc. 14. renuntiant omnibus quæ poſſident, vt Luc. 14. præcipitur. Vide in quâ claſſe hactenus fueris & eſſe velis. *Hæccine vera*, vt ſup. pag. 7.

Stricta bonorum ratio danda in die iudicij. PVNCTVM III. Conſidera, rationem bonorum maximam habendam & reddendam eſſe in die iudicij: de eorum enim diſpenſatione ita Matth. 25. agitur, quaſi aliarum ibi rerum ratio nulla haberetur. Secundò, conſidera quomodo cupiditas humana in hoc mundo ad ſumma tendat, & pecuniam in cibum, veſtem, domum, agros, non niſi optimè collocari optet, & quæ dementia in æternitate, neque de optimâ manſione, nec de victu aut veſtitu, magnoperè curare? Nónne ſtultus putaretur mercator, qui cùm poſſet eodem pretio comparare precioſam margaritam, multò deteriorem ſciens ſibi vel hero emeret? Aliter Sapientia æterna
Matth. 13 docet, dicens: Simile eſt regnum cælorum homini negotiatori, quærenti bonas margaritas: & inuentâ vnâ pretioſâ dedit omnia ſua, & comparauit eam. Expen-
Lucæ 16. de hæc coram Deo, & ab eo lumen & gratiam pete, & dole, quòd tu filius lucis non tam fueris prudens in

gene-

generatione tuâ, atq; filij huius sæculi, qui assiduè quærunt quomodo plus fructus & honoris & commodi ex pecuniâ colligere, ex agro, ex arte suâ, &c. queant, & ad hoc mare & terram obeant; tu verò vide an exemplo, vel nescio quo motu actus, vbi possis centuplum accipere, octoginta cupias; vbi possis certò collocare, plurimis periculis tua & te exponas. *Imitari seculi filios.*

COLLOQVIVM erit, quo te tuáque diuinæ Maiestati offeras, hoc vel simili modo: O fons bonorum omnium, à quo omnia mihi bona venerunt, quorum ego me fateor solùm dispensatorem, offero ea, id est tua tibi: tua enim sunt, & vehementer opto ea ad honorem nominis tui impendere. vtinam scirem quo pacto id meliùs præstare possem! certè vt fidelis seruus promptè id facerem, per gratiam tuam ad maximam gloriam tuam. Amen. *O Deus meus*, vt inf. pag. 387.

Meditatio secunda de eadem.

PVNCTVM I. Considera in dispositione bonorum primò quærendam Domini voluntatem; quidquid enim contra, vel præter illam impenderis, te reddere cúm vsuris oportebit. quocirca vt in aliis rebus Deum suppliciter roga, vt tibi voluntatem suam aperiat: ita Joannes Patricius Romanus sollicitè quæsiuit in quod opus pium Deipara erogari suam vellet hæreditatem: quæ ei ostendit sibi fore gratum, si in ecclesiam suas facultates expenderet, & hoc insigni miraculo declarauit. Vt autem voluntas Dei tibi cognita sit, resignato animo esse oportet; neque enim reuelat illis Deus voluntatem suam, quibus decretum est propriam sectari. Hoc est quod per Prophetam queritur Deus: Me etenim de die in diem quærunt, & scire vias meas volunt; quasi gens, quæ iustitiam fecerit, & iudicium Dei non dereliquerit; rogant me iudicia iustitiæ; appropinquare Deo volunt. Quare ieiunauimus, & non aspexisti; humiliauimus animas nostras, & nescisti? ecce in die ieiu- *In dispositione bonorum diuina voluntas inuestiganda. Vide breuiarum 15. Augusti.* *Isaiæ 58.*

nii vestri inuenitur voluntas vestra. *Credo tibi*, vt. s. p. 7.

Quæ eleëmosyna optima.

PVNCTVM II. Vt autem ratiocinando quænam sit voluntas Dei assequaris: Considera, quæ eleëmosyna melior sit. Est verò illa, quâ Dei honor maximè propagatur, vnde hæc sunt piorum vota, vt optent suis facultatibus & aliis modis efficere, vt omnes Deum agnoscant & ament; atque adeò, si cælos nouos creare possent, & Angelorum hierarchias in Dei laudem perpetuã, id sanè præstarent. Cùm verò Deus à iustis & bonis maximè honoretur, si quis, vt id illi commodè præstent, sua conferat; id Deo acceptissimum esse apparet. Bonorum verò duo genera sunt: vnum eorum, qui vt Christum sequi possint, & meliùs illi seruire, sponte suâ abdicant. Et quantopere Rex huiusmodi sibi deuotos milites à subditis suis ali desideret, manifestum est. Aliud genus bonorum est eorum, qui aut sorte, aut vitio suo, aut coactè siue ex necessitate pauperes sunt: quibus si tua conferas, omninò rectè etiam feceris, quanto tamen gratior Deo sit eleëmosyna cæteris paribus illis potiùs, quàm his collata, liquet. Inter hos duo item alia genera reperies; vnum, quod sibi viuet, & Domino seruit: aliud, quod insuper complures ad Domini obsequium adducit, nomen eius celebrat, imperium propagat & tuetur. Et huiusmodi Religiosos nonnullos esse, omnibus notum. diuites autem procuratores esse videntur, opibus ad hoc donati, vt operarios eiusmodi ad obsequiũ Domini adducant. quo verò illi aptiores & perfectiores, eò meliùs rem Domini agunt; magis certè quàm iis, qui incerto euentu erudiendos ad ministerium multo labore adsciscunt. Id ex militiâ sumpto exemplo clarius euadet. Quis enim Rex non mallet exercitatos milites, quã prorsus tirones? quis non mallet asscriptis à se in militiam annonam præberi, quàm tirones legi, qui incertũ an futuri militiæ apti? denique quos sapientissimus dux magno studio delegisset è millibus, hos meritò quiuis aptiores militiæ eius, & gloriæ propagandæ iudicaret.

Diuites procuratores sunt.

Qui pauperes præ aliis alendi

Applica

Applica hæc Christo Regi, clero & Religiosis,& aliis qui proximi saluti vacant: his enim tessera militiæ vocatio est,alij quicumque aluntur,hoc fine aluntur,vt tales, vel similes aliquando euadant. sic etiam gratius esset Regi, naucleros pro suâ classe ali & conquiri, quàm epibatas & sentinarios; siue architectos potiùs quàm viles operas. Quàm verò gloriosum sit Deo & homini, laudatores Dei, propugnatores fidei, complures architectos & naucleros in dubio hoc mari & naufrago vndique colligere, luce clarius existit: sic enim eleëmosyna latissimè diffunditur, eiusque fructus, cùm vni corporalia præbentur, vt multis spiritualia tribuantur; imò etiam corporalia. denique hoc certum sit, eleëmosynam ex omnium Theologorum consensu potiùs ac priùs meliori tribuendam. Vnde Hieronymus contra Vigilantium explicans illa verba: Facite vobis amicos de Mammonâ iniquinatis. Num, inquit, isti pauperes, inter quorum pannos & illuuiem corporis flagrans libido dominatur? non, ait, simpliciter pauperes; sed, pauperes spiritu beati appellantur: in vulgi pauperibus sustendandis nequaquam intellectu, sed eleëmosynâ opus est; in sanctis pauperibus, beatitudinis intelligentiâ, sicvt scriptum est: Beatus, qui intelligit super egenum & pauperem: in die malâ liberabit eum Dominus.

Hier. contra Vigilant. c. 5. Luc. 16. Psal. 40.

Oblatio quâ diues verè fit pauper & beatus, & illud, væ diuitibus, euadit.

O DEVS *meus ecce hæc bona mihi largitus es, ô infinita bonitas; sed veréne bona sunt? O bone* IESV, *tu æterna veritas dic mihi, obsecro; quia audit seruus tuus; & ecce væ, ais, vobis diuitibus qui habetis hîc consolationẽ vestrã; væ vobis & bona sunt hæc? eheu infelix ego homo, cui tu ob ista væ mináris, ô fons bonorũ, imò addis: Amen dico vobis, quia diues difficile intrabit in regnũ cælorũ; & rursum: Facilius est camelum transire per foramen acus, quã deuitẽ intrare in regnũ tuũ, haccine ergò bona, haccinè vera sunt, ô æterna veritas?*

Matth. 19

ritas! & illa bona sunt, ô æterna bonitas! quomodo bona: an quia tibi summo bono acceptos nos reddunt? sed elegisti, vt ait Apostolus tuus, pauperes in hoc mundo. & num fortè iis me-
Eccl. 11. *liores sumus diuites? Eheu si diues fueris inquis, non eris immunis à delicto: omnes qui volunt diuites fieri in hoc sæculo, incidunt in tentationes & laqueos diaboli; & multos perdidit aurum & argentũ, sed fortè diuites meliùs seruiemus tibi?*
1. Iac. 6.
Luc 16. *Verùm audio, Non potestis Deo seruire & mammonæ; nõ potestis? nõ poßumus? & bona sunt hæc? veruntamen aliquando conuertes nos ad te: quid? nónne asseris quòd qui amat aurũ,*
Eccli. 31. *non iustificabitur? nihil enim est iniquius quàm amare pecu-*
Ibid. *niã & beatus vir qui post aurũ nõ abiit, nec sperauit in pecu-*
Matth. 5. *niæ thesauris; & Beatos ais pauperes spiritu, & meritò, quoniã ipsorũ dixisti esse regnum cælorũ. O vox Domini confringentis cedros! vox Domini reuelantis condensa! An huic credo Deus meus? verène credo tibi ô æterna veritas? verène credo sapientia æterna? si vera sunt, si certa, si indubiata responsa tua, nónne væ mihi misero, quē bona fluxa, ad vitæ huius momentum retinenda separare poßunt à te ô omne bonum! Quid faciam tibi ô custos hominum, quare posuisti me contrarium tibi? scio quid faciã, honorabo te de substantiâ meâ, quid aio? tua, inquã. Quid enim intuli in hunc mundũ? dispensator quidē tuus sum sed eheu! si ponas rationes cum seruis tuis, quis fidelis inuenietur? Scio quid faciã: angustiæ mihi sunt vndiq; & iactor in naufrago mari. Potiùs quã pereã æternũ, proiiciã omnia, & tu mihi restitues hæreditatē tuam. Angusta est via, potiùs quàm excludar à te, in æternum libentißimè exuam omnia, & scio, scio inueniam omnia.*

Lucæ 14. *Sequi te nemo omninò seu sæcularis seu Religiosus potest, nisi qui renuntiauerit, saltē animo, omnibus quæ poßidet. nemo? Renuntio ergo omnibus, & volo & rogo, & humillimè rogo & obsecro te per viscera misericordiæ, vt poßim esse discipulus tuus. O Domine, ô salus nostrâ, ô vita nostra, tu nõ delectaris in perditione & morte nostra; aufer ergo à me concupiscentiã, & suscipe hoc desideriũ meũ quo animo meo omnibus renuntio, re ipsâ etiã paratus facere potiùs quã te offendam, & pauper esse potiùs cum Lazaro, quàm cum Epulone diues*

Renuntiatio rerum temporalium.

diues, itaq; cor meũ & omnia mea, id est, tibi tua offero, dispone de iis vt tibi placet; si enim tua sunt vti sunt, iniquus sum si velim arbitrio meo, de tuis disponere, O Domine dominantium. Si igitur tollas per vim hominũ & iniuriam, aut aliter à me bona, sustinebo, & humiliter dicam cum Iobo, Dominus dedit, Dominus abstulit; sit nomen Domini benedictum. Si petas à me tua per pauperem, reddam libens, nam tuũ repetis, & pro tuâ charitate infinita promittis centuplum, & non credã tibi? & potero vnquã à me vllũ tristẽ dimittere? nequaquam; ita propono coram te, & curiã tuâ. Quidquid cognouero ratione, aut prudentiũ consilio, aut sanctâ inspiratione, fore pro maiori tuâ gloriâ (nõ meâ) id faciam, deserenda semel iã affectu per gratiã tuã desero, perdenda iam perdo, vt ea inueniã, iam abrenuntio omnibus vt tuus sim discipulus. Mundus hæc non nouit, cuius est hic congregare, familias ornare, & domos multiplicare. Ego verò seruus tuus sum, & dispensator fidelis esse cupio: Quod pro maiori gloriâ tuâ, pro salute meâ pro animarũ lucro magis esse cõspexero, magisq; ex voluntate tuâ, faciã; reddenda enim erit ratio, & à me petes cur nõ dederim ad vsurã talenta tua, neq; enim fallere te possũ, & scio quid à seruo meo vellẽ; scio quid à me tu velis; dixisti enim oportere pecuniã meã dare ad vsuram, & si dedero tibi, etiã centuplũ reddes, ergo me & omnia toto corde do tibi, & ecce iã affectu pauper sum; Ecce reliqui omnia & sequor te, quid ergo erit mihi? Tu mihi Deus meus & omne bonũ: tu mihi eris omnia, qui dedisti mihi vitã tuã, corpus & sanguinem tuum, & omnia. Reddo tibi me, & hæc omnia, credo enim & firmâ fide, quòd à te accipiã centuplum, & vitã æternã possidebo. Credo tibi quia veritas es, potiùs quàm homini mendaci. Credo tibi quia bonitas es, & vinci nõ potes liberalitate; etenim quæ verè tua sunt, ea reddimus tibi. O Deus cordis mei, suscipe ea, sicut corde sincero offero: vt quando placebit tibi, re diuitem, sed affectu pauperem, recipias in æterna tua tabernacula. Amen.

Praxis.

HÆc facilè colligi potest ex iis quæ suprà dicta, pauca tamen accipe, &

Cauendum ne aliena quis possideas. Primò, recense bona tua, & vide num quæ mixta sint alienâ; ne hæc, velut tinea, tua consumant, ne verò tuis fur appropiet, transmitte crebrò manu pauperis in cælum, ibi domum, ibi agros compara æternos.

Secundò, delibera cum prudentibus, quomodo impendere tua maximo lucro possis pro tuâ tuorumque salute.

Tertiò, sæcularium mercatorum industriam non tantùm *Æmulare filios sæculi.* æmulare, sed, si potes, cùm de æternitate agatur, supera.

Quartò, vt illi rationes subducunt lucri temporalis, sic tu spiritualis.

Quintò, vt illi certos institutores habent, sic tu pauperes, quibus compares tibi æterna tabernacula. Vt illi nō vno in loco, sed vbicunque possunt, colligunt pecuniæ fructum, sic & tu collige vndecunque liberalitatis thesauros.

Dignatus es. &c. vt sup. pag. 10.

IACULATORIÆ.

Psal. 72. *QVid mihi est in cælo, & à te quid volui super terram?*

Psal. 5. *Dominus pars hæreditatis meæ & calicis mei.*

Psal. 8. *Et quæ est exspectatio mea? nónne Dominus?*

Psal. 141. *Portio mea Dominus sit in terra viuentium.*

Matth. 16 *Quid prodest homini, si vniuersum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur?*

CAPVT XXIV.

Deliberatio de delectationum appetitu moderando, tertio auxilio in viâ Dei.

Sap. 4. HOMO. O quàm pulcra est casta generatio cum claritatè! immortalis est enim memoria illius, quoniam apud Deum nota est, & apud homines: cùm præsens est, imitantur illam; & desiderant eam cùm se eduxerit, & in perpetuum coronata triumphat incoinquinatorum certaminum præmium vincens. Sic sonat in auribus vox tua dulcissima, Christe IESV, & afficit intima cordis mei; verumtamen cùm in omni vitæ genere dederis, ô Bonitas infinita, vnde gaudeat cor hominis, & rursum intonet Apostolus tuus: Qui Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concu-

Galat. 5. piscentiis suis; quid faciam, ô magni consilij Angele, ô Sapien-

Sapientia ęterna? trahit me voluptas periculosa esca, quâ multos aduersarius inescat & in interitum rapit.

CHRISTVS. Fili, dixi ego veritas: Qui non odit patrem & matrem, insuper & animam suam, non potest meus esse discipulus. Credis hoc? Nónne vides, quia transit mundus & concupiscentia eius, & transit velut vmbra? ô si amaritudines quibus condiuntur mundana gaudia, degustares? clamares vtiquę mortem in ollâ esse, neque edere ex eâ, neque bibere posses de calice hoc, cuius fæx non est exinanita, ex quo bibunt omnes peccatores terræ. Quid enim sunt voluptates corporis & sensuum, videre, audire, sentire? nihil aliud quàm momentaneum aliquod gaudium, idque de re extra vos longè posita, quæ vobis tantummodo per solam sensuum cognitionem coniungitur, neque tamen vnquam verè possidetur. Imò attende, & vide quàm vana sit voluptas & omnia. Ecce licèt Rex esses, & tamen regnum te possidere ignorares; nihilo felicior esses, quàm si eo careres. Vel è contrario, si fingeres te Regem esse, vel regnum habuisse, eodem modo te fictio, sicut res ipsa vera afficeret. Hinc qui se beatum putat, etiamsi verè miser sit, gaudet, vti beatus: Qui verò se miserum putat, miser est, etiamsi bonis omnibus affluat: vt auaro inter opes accidere solet, & ambitioso inter honores, & delicioso inter delicias, quarum extrema maior amaritudo semper occupat. Vbi verò sis si attenderes, in valle scilicet lacrymarum, exilio, carcere, putas liberet deliciari tibi, quem lictor ad portam, vt ducat, expectat? *Aspira*, vt sup. pag. 8. *Haccine firmâ*, &c.

Luc. 14.
Voluptates amaritudine condiuntur
1. *Ioan.* 2.
4. *Reg.* 4.
Psal. 74.

HOMO. Magnam omnino sentio vim esse voluptatis: eheu per eam video columnas cæli & stellas cecidisse, & totus contremisco. Adamum vnius pomi voluptas, Esauum pultis cepit, & perdidit: & quos non libido supplantauit? Dauidem sanctissimum, sapientissimum vicit Salomonem, & fortissimum Samsonem superauit. Video, Domine, nemo continens esse potest,

Gen. 25.

nemo deliciis, nemo vitiis abſtinere, niſi tu dederis.

Hæccine vera, vt ſup. p. 7.

Voluptatis & abſtinẽtię effectus

2. Cor. 3.

CHRISTVS. Hoc eſt ſapientiæ initium & ſalutis, ſcire & cognoſcere quòd non ſitis ſufficientes aliquid ex vobis tanquam ex vobis cogitare. ſufficientia enim omnis veſtra ex me eſt. Vide tamen quid ad ſalutis optatum finem conferat voluptas, quid abſtinentia. illa hominem eneruat, mollem facit, & velut in viâ viatorem quidem momento reficit, ſed ſæpè tardantem cæleſti patriâ excludit. quis enim facilè modum voluptati ponit? in tam lubrico loco quis conſiſtit? & vt poſſit, non inuenitur ſapientia in terrâ ſuauiter viuentum.

Iob. 28.

Finge hominem qui cum Salomone nihil deneget oculis ſuis, & abeat in viam concupiſcentiarum ſuarum; quid in illo, niſi imaginem prodigi reperies? Videre omnia ardet, & ſitim non reſtinguit; audire, & ſemper plura auet cognoſcere; vult guſtare, & rurſum guſtata deſipiunt; trahitur in omnem patrem, & vt Euripus agitatur: modò videre vult, modò audire, modò ambulare: viciſſitudo in omnibus placet, non tamen placat appetitum, ſed accendit vt oleum camino additum, nulla ibi virtus, non modeſtiæ decor, non temperantiæ ſplendor, non tranquillitatis cæleſtis imago; ſed multis dominis ſeruitutem ſeruiens, in partes trahitur, nullique ſatisfacit, nuſquam quieſcit, ſibi grauis, ſibi ipſi diſplicet & faſtidio eſt. hoc vnum agit, & nihil agit, quando inutilibus ſe onerat & exonerat. Et quemadmodum turpe foret vni colori & ſapori omnem intendere ſollicitudinem; ita etiam variis: varias etenim cupiditates induere non eſt laudabile, ſed magis vituperio dignum. Ille autem id agit, & variis ſeſe ſubdit, ac quaſi brutorum formam induit, qui gaudet vt canis de luxuriâ, de voracitate & voluptate vt porcus exultat.

Pſal. 31.

Nónne id monebat Propheta meus dicens, Nolite fieri ſicut equus & mulus?

Hæccine vera, &c. vt ſup. pag. 7.

HOMO

HOMO. O quanto melius eſſet generosè ſeipſo eſſe maiorem, & terrenis his excelſiorem animum gèrere! Quis libero amico eam perpetuam ſeruitutem ſuaſerit, tot vincula, tot compedes, quibus ſi non in interitum, in mille moleſtias trahatur? At verò qui in his temperatus eſt, nullius niſi tui Domine IESV indiget, liber eſt libertate ſanctâ, & tibi propiùs accedit, qui nullius omnino indiges: & quemadmodum ſi quis omnia in ſe haberet, felix eſſet; ita proximè ad felicitatem accedit, qui gratiâ tuâ pauciſſimis indiget, eaque accipit de manu tuâ, cùm de nullis, non cibo ventris ſui, non potu, non recreatione ſollicitus ſit; ſed quomodo placeat tibi. ille quouis ire, & in cælum cogitatione cùm libet, abire poteſt, non iſtis illigatus quæ aggrauant & deprimunt animam noſtram.

Voluptates, vincula.

CHRISTVS. Cùm verò ad mortem venerit homo, quantam putas abſtinuiſſe etiam licitis iucunditatem, ſummamque pariet in eius mente fiduciam? & capiet dulciſſimum ex eo ſolatium, eò quòd ſponte pridem amore mei dimiſſum ſit, quod tum neceſſariò dimittere oportebit. Quàm gaudet tunc, qui multa negauit oculis ſuis, qui pepigit cum iis fœdus ne cogitarent de virgine! tum enim clarè videt nihil eſſe omnia mundi gaudia, & ludibria, & pro nihilo ferè omnes homines inſanire & perire.

Iob. 31.

HOMO. Sed tamen, nónne licita multa in hoc genere ſunt, ô æterna Sapientia?

CHRISTVS. Sunt vtique, ſed diligenter cauendum eſt, ne, dum relaxare animum vultis, ſoluatis omnem harmoniam, & quaſi concentum quendam bonorum. Saneè neceſſe eſt recreari corpus, & animi arcum non perpetuò tendere, verùm eæ recreationes eligendæ, quæ ab illicitis longiùs diſſident: ne qui in confinio peccati ambulat, & periculum amat, pereat in eo. Vide etiam vt qui illicitia multa commiſiſti, etiam à licitis aliquibus abſtineas, cuius enim ſub vexillo militare te profiteris?

Animus interdū relaxandus.

Amb. l. 1. Officiorū.

Eccli. 3.

nónne meo Domini tui crucifixi ? Et tu mundo talem te probare poteris, si indulgeas cupiditatibus tuis ?

Galat. 5. HOMO. O dulcissime JESV, & quidē, si voluptas placet; nónne magis debet æterna? nam, ecce, si hanc visus vel auditus vitauero, æternam mihi promittit. Et quomodo, si hæc credimus, non libentes mortificamus carnem cum vitiis ac concupiscentiis suis ?

Credo tibi, &c. vt sup. p. 7.

Sanctorum solatia. CHRISTVS. Nónne hoc Sanctos meos in eremo solitarios, consortio & solatio hominum vt sponte se priuarent effecit? sæpè toto vitæ tempore, sæpè annis multis austeritatis & silentii obseruantissimos, seueros sensuum custodes ? quod iam multis sæpè cohortationibus, regulis ac statutis à Religiosis aliquando aut vix, aut non potest impetrari. Quid caussæ est ?

HOMO. Tu nosti, Domine, imperfectum & tepiditatem nostram, odibilem quidem tibi, sed & sanabilem. O quàm rectè ad hoc quidam per te dixit: Si spectaculis interioribus non careres, nunquam ad exteriora exires, siue vacares, aut voluptate abstraheteris, quæ quantumcumque fœda, tamen trahit. Nónne ideò vix, ô JESV, vix potest videri in multis detractionis & maledicentiæ emendatio, eò quòd solùm pruritus, eheu, quispiam sit, & delectatio in alterius vlcere, sordibusq; fodicare? Qui verò viri virtutum fuerunt, carnem suam crucifixerunt cum concupiscentiis suis. Ideò Dauid aquam effundens olim sacrificauit toto corde tibi, & Moyses grandis factus elegit magis affligi cum populo Dei, quàm temporalis regni habere iucunditatem. Paulus verò tuus castigabat corpus suum, & in seruitutem redigebat, ne fortè, cùm aliis prædicasset, ipse reprobus efficeretur. Similiter & omnes Sancti tui quo Spiritu ducti ? quo impulsi? Quid verò magis pudere Christianos debet, quàm quod Ethnici etiam oculos à formâ præstantiore, & aures à petulanti sermone, & manus sæpè ab auaritiâ abstinebant, qui paulò plus cordis habebant?

2. Reg. 23.

Hebr. 11.

1. Cor. 9.

Ethnicorũ modestia.

bant? Jam verò, Domine JESV, quasi cum Epicuro laxasses habenas omni voluptati, sic multi passim proruunt in sensuum curiositates & oblectationes: & eheu, si negentur, grauis illis afflictio, & tamen discipuli tui dici & haberi volunt. Ethnici voluptatis regnum cum virtute consistere non posse asserebant; neque in Republicâ voluptuosos, qui ei seruirent idoneos, sed probrosos. Quid verò de Christianis multis dicemus? Domine JESV, ô Sapientia æterna, an confiteri fratres poteris coram Patre tuo, quos adeò degeneres vides ab exemplo tuo? quid enim nos aliud totâ vitâ docuisti, quàm deliciarum affectum moderari? eligisti enim quod carni molestius est: id ergo melius, id vtilius, id magis eligendum, & quisquis aliud docet, vel suadet, ab eo tamquam seductore cauendum est.

Voluptas Christi exemplo fugienda.

Bern. serm. 1. de Nat.

Quare tam pulcer cælorum aspectus.

Credo tibi, &c. vt s. p. 7.

Nónne etiam idcirco tot innoxias voluptates & oblectationes in pulcerrimo cælorum aspectu dedisti nobis, totque quotidie producis liberalissimâ manu tuâ herbarum & fructuum genera? vt saltem velut in Paradiso Adamum oportuit, abstinentiam à paucis & paruis libentes tibi dicaremus. Sed ô insaniam! quærit homo gaudium & quietem, vbi certò inueniri non potest, in fœdo lacu scilicet vanitatis: an enim satiatur vnquam oculus visu, vel auris auditu impletur? Et certò scitur, quod qui biberit ex lacu voluptatis, sitiet iterum, & magis sitiet, ita vt ipsamet in tormenta oblectamenta vertantur, desideriumque nascatur bibendi, & habendi intolerabile & insatiabile. Quando, ait gulosus, euigilabo, & rursus vina reperiam? & licet voluptas, vt ait Bernardus, videatur esse medicamentum, tamen facit ad infirmitatis augmentum, ipsumque medicamentum in vulnus vertitur.

Eccles. 1.

Bernard.

Aspira, vt sup. p. 8. *Hæccine firmâ fide credo*, ibid.

CHRISTVS. Vnde Sapiens meus meritò aiebat: Inueni amariorem morte mulierem. quod ad omnem

Eccles. 7.

meritò

Iob.20. meritò voluptatem transferre potes, in quâ pereunt robusti Israël, & cùm satiati fuerint, arctantur, & omnis *Seneca.* dolor irruit super eos. Ebrietas enim vnius horę hilarem insaniam nónne longi temporis tædio pensat?

Oratio. HOMO. Itaque si delectari libet, delectari in te, Domine, cupio, & scio dabis mihi petitiones cordis mei: & si medico præcipiente ob valetudinem aliquibus abstineo, quanto magis propter te, Deus meus, qui tam severè eam voluptatem in parente nostro castigasti, & in nobis filiis eius etiamnum post tot sæcula castigas? Te-*Iob.21.* neant alij tympanum, & citharam, & gaudeant ad sonitum organi; ego verò delectabor in te, Domine, & replebis me lætitiâ cum vulto tuo. Viuant licet sęculi filij in deliciis: meliùs longè mihi adhærere Deo meo, & voluptas mihi maxima erit propter te carere voluptate, vt gustare possim & videre, quàm suauis sis, Domine Deus meus, & diligere te ex toto corde meo, quod totâ animâ meâ in æternum desidero, ô gaudium nostrum, ô pax & requies mea sola & vnica, Amen.

Meditatio I. De Castitate.

COMPOSITIO LOCI. Erit spectare Christum Dominum, quem B. Virgo, & tot myriades virginum in cælesti palatio sequuntur.

Præstantia castitatis. PVNCTVM I. Considera præstantiam huius virtutis, quantam animo pariat tranquillitatem & felicitatem: adeò vt Philosophus Plato diceret hominum vitam *1.Cor.7.* fore instar deorum, si absque vxoribus homines esse possent. Secundò, contrarij vitij molestias: nam verè omnino experiuntur tribulationem carnis voluptatum amatores. Tertiò, collige dignitatem illius ex precio quod pro ea sapientissimi dederunt. Quot enim virgines & Sancti, pro hac ex Christi amore vitam prodegerunt? Aspice Agnetes, Catharinas, Barbaras, & totum virginum chorum. An hos, an mundum falli putas? Quòd si martyrium iis defuit, domesticum quæsierunt,

id est:

id est mortificatione durâ, & asperâ vitâ seruare puritatem studuerunt. Collige Quartò precium eius ex difficultate, quâ totus ferè mundus superatur: vnde etiam cùm tanta foret ac supra naturam, consilij Deus opt. max. non pręcepti esse voluit. Considera Quintò, quòd sit signum prædestinationis, ideoque castos vasa honoris appellari. *Haccine vera*, vt sup. p. 7

Castitas est signum electionis.
1. Thess. 4.

PVNCTVM II. Considera priuilegia castitatis. Primò homines Angelis similes facit, imò, quia hi sine corpore sunt & luctâ, casti superiores iis sunt, iuxta S. Bernardi sententiam. Secundò, ab Angelis castus cingitur & custoditur; vt pueri illi in camino, & percipiunt quasi ventum roris flantem, ac restinguentem ardorem libidinis. Tertiò, Deo gratissimus est castus, eiusque deliciæ, vt Basilius ait, sunt, esse cũ castis. hinc B. Virgo electa è millibus, B. Joannes præ cæteris dilectus. Quartò, anima casta desponsatur à Christo in fide & misericordiâ, & suauitate spirituali pro carnali perfunditur; vt centuplum verè in hâc vitâ accipiat, cùm innumeris miseriis liberetur, & plurimis bonis cumuletur, ideò eunuchis Dominus promittit nomen melius filiis & filiabus, & quòd sors illorum erit in templo Dei acceptissima.

Priuilegia castitatis.
Basil. l. de vera virginitate.
Oseæ. 2,
Isaiæ 56.

Aspira, vt sup. p. 8. *Haccine firmâ fide*, ibid.

PVNCTVM III. Considera castitatem aptissimum facere hominem amori Dei, ob libertatem quâ fruitur; alligatum verò vxori corporis sui potestatem non habere: qui enim sine vxore est, cogitat quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo; qui cum vxore est, diuisus est. Secundò, quia anima casta Christum sponsum habet in cælo, Verbum Dei in ipso sinu Patris; ipse enim virgo virginem elegit. Tertiò, attende quòd similes Deo faciat: incorruptio enim facit proximum Deo, & speculũ mundum. Credis hoc & adhuc te trahit vana voluptas, & à Deo retrahit? Quartò, quod sacrificium sit, quo, vt dicit Origenes, nihil Deo est gratius, nihilque ad illum nobis conciliandum aptius. Quintò, quòd vt D. Hier. marty-

Effectus castitatis.
1. Cor. 7.
Casta anima Christi sponsa.
Amb. l. 1. de virgin.

Lib. 1. de virgin. martyrio castitas comparetur, immò Martyres faciat. Sextò, quòd præmium virginibus summum tribuat in cælo, vt sequantur agnum quocumque ierit, & cantent ei canticum nouum. *Apoc. 14.* Considera deinde, quantâ curâ ea gemma seruanda sit ob innumera ferè pericula; quam fugienda propterea omnis occasio, & familiaritas cum dispari sexu. *Magnâ curâ seruanda castitas.* Attende verò humilitatis tibi custodiã esse adhibendam, & vide quo pacto id facias. Præterea obserua sedulò, & diligenter cole obedientiam, qui talem inuenit anima inferiorem suum, vt Bernard. *Bern. serm. 1. in fest. SS.* qualem se exhibuerit Superiori; & rebellionem carnis dicit arguere inobedientiam. Quartò, voti creba renouatio etiam iuuerit plurimùm eos qui illud nuncupârunt.

O Beatissima, vt inf. p. 400.

Meditatio II. de Castitate.

COMPOSITIO LOCI, Considera Beatissimam Virginem stipatam virginibus, in cælo coruscantem.

Quomodo peccetur contra castitatem. PVNCTVM I. Considera peccata contra hanc puritatem Angelicam; Primò, cogitatione impura; Secundò, verbo quocumq; modo huc vergente; Tertio, quinque sensuum blanditiis. *Signa castitatis.* Signa autem castitatis sunt: Primum, oculos, linguam & aures habere benè custodita. Secundum, magnâ parcitate iis vti, quæ sensibus delectabilia, & reiicere mollia. Tertiũ, puritas in ore. Quartum, puritas in amicitiis, vitando mulierum familiaritatem, colloquia & munuscula. *Greg. 11. Mor. c. 8.* Quintũ, fuga omnium quę huic virtuti aduersantur, vt iræ, superbiæ, consortiorũ. Sextum, puritas in cogitationibus & motibus, in somno & vigiliâ. *Folia lilij castitatis.* hæc folia sunt lilij castitatis.

Immunditiæ fœditas. PVNCTVM II. Considera vitij turpitudinem, videndo corporis nostri originem, quod est fœditatum & mille morborum seminarium fœdissimum, & vermium denique pabulum. Fige ibi oculos, & colliges vitij fœditatem, adeò magnam, vt natura ipsa semper latebras quærere docuerit. Attende contrà, animæ dignitatem, & cre-

& crede certò eius delicias longè puriores: & detestare corporales vt illis fruaris, & ad cælestes animum transferas. Secundò, considera effectus huius. Hi sunt cæcitas mentis, inconsideratio, inconstantia, præcipitatio, amor sui, odium Dei, affectus præsentis sæculi, & horror ac desperatio futuri. Denique præ cæteris omnibus hominem ad omnia indigna cogit hoc vitium, & est, vt B. Job, ignis vsque ad perditionem deuorans. Tertiò, vide in quot mala ruant homines hoc igne succensi, in quot famæ, virium animæ & corporis detrimenta. Bestiis illos omnino similes facit, etiam iudicio Ethnicorum: estque inexplebilis prorsus libido, & inextricabilis. Considera Christum Dominum quasi coram te oculis & toto habitu corporis spirantem hanc virtutem, & deinde Sanctos eius: vide vt oculos seruârint, curiositatem oderint, occasiones omnes vitârint, tentationes vicerint, vt S. Bernardus, Benedictus, Thomas, Edmundus, Xauerius; & contrà, quàm graues ruinæ fuerint eorum, qui minùs circumspecti fuerint, etiamsi sancti, vt Dauidis, Salomonis, Samsonis, & aliorum de quibus Augustinus, Credos Libani, duces gregum sub hac peste luxuriæ cecidisse reperi; de quorum casu non magis suspicabar quàm de Ambrosij vel Hieronymi impudicâ turpitudine: & tu audes in ætatis flore, pleno ventre, corpore benè curato, in mediis periculis castum & purum te sperare?

Greg. l. 31. Mor. c. 17. Luxuriæ effectus.

Iob. 31.

Ruina multorũ in luxuriam. De verb. Domini.

Hæccine vera, vt sup. p. 7.

PVNCTVM III. Considera, quomodo Deus in hoc mundo punierit istud vitium. Primò, diluuio vniuersali; Secundò, Sodomæ euersione; Tertiò, viginti quatuor millium Israëlitarum deletione, filiorum Heli perditione, Salomonis exitio, Dauidis persecutione à filio institutâ, Samsonis ruinâ, &c. Considera deinde pœnas, quibus ob momentaneum quod delectat, æternùm crucientur impuri in inferno. Cogita, luxuriose, cogita, obsecro, frater, pœnas illas & flammas, & his turpes

Impudicitiæ pœna. Gen. 7. & 19. Num. 25. 1. Reg. 4. 3. Reg. 11. 2. Reg. 15. Iudic. 16.

cum gratiâ Dei extingue; descende in stagnum ardens; & animum refrigera ardoribus sempiternis. Aspice, & dic obsecro, hæc credis? & tamen præ Christo eligis diabolum, præ vitâ mortem, pro momentaneo gaudio æternum luctum? Credis? credis? & non stupes? & non liquescit anima tua amore eius, qui pro te mortuus est, vt in æternis deliciis viueres in æternum?

EXERCITIVM.

O Beatissima Virgo, & omnium Regina, spes nostra post filium tuum vnica, respice quæso benignissimo oculo tuo luctas nostras, & prælia filiorũ Adã: tu vides quomodo mediis in fluctibus & hostibus viuamus, imò nobiscum hostem portemus, & nutrire ac fouere cogamur carnẽ nostram, cùm nemo carnem suam odio habeat. Et quis euadere poterit tyrannidẽ illius? Ecce Dauidem sanctissimũ virum, & secundùm cor Dei, sapientissimum Salomonem, fortissimũ Samsonem superauit. Quis igitur vincere poterit? O quot millia bellua ista vorauit, & in infernũ hac etiã horâ præcipitauit! O quot in iudicij die secreta hominum patefient flagitia, quorum pietas videbatur esse conspicua! hæc enim est vniuersitas iniquitatis, quæ inflammat rotam natiuitatis nostræ, inflammata à gehennâ. O infelices nos! Anima mea, quam tam dirus premit hostis, & nullo vmquã tempore deserit, descende in infernũ, & si libet torreri æternùm, vt momento corpori indulgeatur amarissima voluptas, perge, neque occasiones vita, ama periculũ, & peri in eo.

Prou. 8. Applicatio ad Communionem.

Verum fræno potiùs illud compesce, & erige te ad sponsum tuum, cuius deliciæ sunt esse cum filiis hominum. Qui & hodie paratus est cœnare tecum, & præbere tibi cor suũ. Et poterit fieri, ô amator hominum, ô Saluator mi, vt potiùs libeat mihi volutari in porcorũ volutabro, quã amplexibus tuis, & gaudiis frui Angelorum, quàm similem esse illorum? Recordare, ô anima, Creatoris tui, & nobilitatis tuæ, & noli degeneri animo, vt corpori seruias, crudeliter te iugulare, sed fuge, fuge: in fugâ salus est, & victoria; in asperis dulcedo, in duris suauissimũ solatiũ. O Angele Custos, qui me dignaris custodiâ tuâ, ô cæ-

lestis

lestis paranymphe animæ meæ, auerte quæso semper oculos, ne videant vanitatem, ne oculus meus deprædetur animam meã; percutiat me timor Dei mei, & trahat me funiculus charitatis eius, & fac semper reuerear oculos eius, & præsentiam tuã, ne vnquam irrideant me inimici mei. O JESV *dilectißime, amore tui millies mori malo, quàm tibi fidem in Baptismo datam, & toties reuouatam vel leui peccato violare.*

O Redemptor mi, ô dulcißime IESV, *castißime sponse animarum nostrarũ, cuius frumentum electorum & vinum germinat virgines; tu nosti, quia nemo, nemo potest esse castus, nisi tu dederis. Concede igitur mihi gratiam per caritatẽ tuã, quâ ab æterno dilexisti me, vt occasiones diligentißimè vitem, & amore amoris tui libidinis ardorẽ extinguere poßim. Monuisti enim nos: Qui amat periculum, peribit in eo: ego verò amare illud nolo, & amari non cupio, nisi abs te, nec amare aliquid extra te. si fecero, tu mihi testis eris, & conscientia mea, neque erit quòd excusem: quia scio, scio, ibi ceciderunt fortes Israël, & fugerunt absq; robore ante faciẽ persequentis, cum ignominiâ sempiternâ. Nónne mihi amor tuus omni melle dulcior, & morte fortior, & flammis omnibus potentior, quẽ aquæ nullæ possunt extinguere, nec flumina obruere? Ecce amantißimè* JESV, *Deus meus, protestor coram te hodie, quia thorũ animæ meæ immaculatũ seruare volo, neq; templũ tuũ animã meã vnquã profanare, sed te quotidie in eo suscipere. Vtinã non dimittas me, neque ego te, donec benedixeris mihi, & emarcuerit neruus concupiscentiæ meæ! Absit, absit vt corpus meum membrũ tuũ, faciã membrũ meretricis, & peccem in illud, & in te amantißimũ Dominũ meũ. Tu enim pro me toto corpore vulneratus es, & ego corpori meo delicias quæram? Tu mihi cor & animã tuã dedisti in mortem ex amore mei, & ego ob voluptatem æternum doliturus te mihi crucifigã, & contristabo? In æternũ, Domine, non declinabo à mandatis tuis, per te, Saluator mi, spes mea, fortitudo mea. Pone te vt signaculũ super cor meum, vt nullum præter te diligam: annulo tuo subarrha me, & sanguine tuo orna genas animæ meæ, quia tibi soli seruo fidem, tibi me totâ deuotione committo. Amen.*

Zachr. 9.
Eccli. 3.
1. Cor. 6.
Ambros.

 Praxis

Praxis castitatis conseruandæ.

Optimum remedium fuga. *Eccli. 3.* *Cyprian. de sing. Cler.* *Basil in constit Monast. cap. 4.*

PRIMA. Fuga occasionum: si enim vspiam, verum hic est, Qui amat periculum, peribit in eo. ideoque S. Cyprianus aiebat, gustandum cum mulieribus, non continuandam esse præsentiam. Basilius verò, Danda est opera, vt si fieri possit, mulierum colloquia funditùs fugiamus, si id non possit, in eo enitendum est, vt quàm rarissima illa, & quàm breuissima fiant. Neque existiment sæculares, Religiosis hæc tantùm conuenire, nôrunt enim an ipsi in periculis magis sint tuti, quàm ii quos assidua armat pietatis exercitatio. Certè de R. P. Francisco Borgia refert Ribadeneira, eum, cùm in sæculo versaretur, & feminæ essent visitandæ, id non nisi postquam cilicio se armasset, facere solitum.

Secunda. Prauas suborientes cogitationes confestim expellere & auertere, numerando aut fenestræ rhombos, aut tabulati tigilla, aut syllabas versus alicuius, aut eiusmodi animo versando, casúsue tristes aut admirandos.

1. Cor. 9.

Tertia. Castigare corpus, maximè ieiuniis: his enim materia ignis illius subtrahitur. Castigo, aiebat Apostolus, corpus meum, & in seruitutem redigo.

Familiaritas vitanda. *Eccli. 33.* *Otium vitandum.* *Ezech. 16.*

Quarta. Nolle peculiariter à sexu dispari diligi, aut coli, imò nec aspici; familiaritatemque omnem rescindere, & visitationem etiam Confessarij, nisi necessitas aliud postulet, vti Sancti facere consueuerunt. ideoque non absque discrimine aliâ inceditur viâ, sermones longi seruntur & crebri, atque adhærescit animus sensim sine sensu, Licèt enim vno eodem vti confessario, Sanctorum sit consilium, affici tamen illi, absentem multùm requirere, periculo non caret, & plurimùm in viâ spirituali nocet.

Quinta. Otium diligentissimè vitare. Multam enim malitiam docuit otiositas. Hæc fuit iniquitas Sodomæ sororis tuæ, ait Propheta, superbia, saturitas panis, & abundantia, & otium ipsius, & filiarum eius.

D. Bonav. lib. 2. de Profect. cap. 27. *Signa amoris carnalis.*

Sexta, Attende ad signa carnalis amoris, quæ S. Bonauentura collegit. Primum est, otiosas fabulas & inutiles confabulationes miscere, cùm spiritualis dilectio ædificatoriis collationibus pasci soleat. Secundũ, insolentia gestuum & morum: spiritualis amor sedatus, cautus oculos seruat, & membra omnia sub norma disciplinæ. Tertium, inquietudo cordis, nata ex absentia eius quem diligat, cogitando quid agat, vbi sit: spiritualis dilectio hæc non curat. Quartum, impatientia condilecti; zelare, si alteri loquatur, eiusque exquirat consilia. Quintum, ira & conturbatio ex leui causa. Sextum, crebra munuscula, & fasciolas, & zonas, &

prægustatos cibos, & dulces ac suaues amoris litteras sanctus amor non habet. Septimum, inordinata dissimulatio vitiorum, vt etiam mutua vitia diligant. Hæc ille. *S. Hier. ep. 2. ad Nepotianum.*

Septima praxis & cautela optima; multorum probata experientia est, alium non temerè iudicare de hoc vitio, familiare enim est, vt qui de eo alium iudicat, iuxta illud Apostoli, in eo seipsum condemnet: hoc enim non nisi ex superbiâ manat, quę sæpè non aliter sanatur quàm lapsu in luxuriam. Exempla huius moniti vide in vitis Patris. *Temerarium iudicium sedulò caue. Rom. 2.*

Octaua est, diligentissima sensuum custodia: ab illorum incuria omne malũ in animam illabitur. Huc pertinet turpes omnes & nudas imagines ex domo sua eliminare: si enim quod turpe est, iuxta Apostolum, non debet nominari inter Christianos, quanto minùs spectari ab iis? sed vbique ferè, eheu! videas eiusmodi irritamenta proponi. Si esca, ait Paulus, scandalizat fratrem meum, non comedam carnes in æternum: si oculus, si pes scandalizet, iubet Dominus abscindere eum, & proiicere abs se. Quis verò istis persuadeat, Veneris instrumentum, elegantem, sed nudam picturam vt proiiciant: non vis artem perire, & sanguine Christi emptas animas perdere non formidas: doles imagines corrumpi eximij artificis, & Dei imagines fœdari ac, gehennæ addici non vereris? O Jesv quàm frustrà his dixisti, Quid prodest homini si vniuersum mundum lucretur, & animæ suæ detrimentum patiatur! Tune, tune, ò dulcissima Domina, benignis intueri oculis cum filio potes domum illam, in quâ luxuriæ pabulum omnibus intrantibus, & inuitamenta nequitiæ, perditionisque illecebra proponitur? Quorsum enim fœda imago Christiana atria deformat? num vt herus sit memor flagitij patrandi; & spectator aduena cupiendi? an vt artem spectet & salutem perdat? Dubio procul his astare dæmonem crediderim, intrantiũ oculos huc conuertentẽ, vt animas venetur incautas, & sub dulci melle ingerat venenũ. Quid de pictoribus sentiã, hæc tacitè loquuntur: non sunt hæc idola opera vestra, sed ingeniosam pedicam animarum per vos earum hostis effecit. si hic genius vester magis fauet, ingenium profitemini vestrum. illi in quauis animâ sæpè turpia pingere non licet, sed à vobis in tabulâ perpetuâ & præstanti suæ cupit exstare monumenta nequitiæ, & de animis victorias, quibus effecit vt membra Christi membra fierent meretricis. Si doceres & pingeres, quâ patria arte expugnari posset, quâ fiscus expilari, nónne proditionis esses reus, & sacrilegij si in templo talia proponeres? Quid igitur nescis

Custodiã sensuum habe.

1. Cor. 8. Matth. 5. Marc. 9.

Imagines turpes quàm noxiæ. Matth. 16

Quo fine turpes habes imagines.

Dæmon adstat turpibus vt venator escæ.

Pictores quid peccent.

ſcis animam arcem eſſe, & Chriſti domicilium, & eâ maximè parte infirmam quâ carni coniungitur? neſcis templum eſſe Dei, cui tu tales infers imagines? Si tentator deſit, tu vices eius obis, quâ potes, artifici manu & ſtudio. Omittere etiam nequeo, quin moneam laſciuam omnem lectionem eſſe vitandam, & curioſitatem moderandam. Quid quæris ſcire quòd facere eſt nefas? vix Ethnici cultores Veneris hæc probabant, & laudabit Chriſtianus? At venaris linguarum peritiâ: & ſcilicet mores perdis atque animam. Diſcere vis bene loqui, & malè viuere? imò malè loqui, & malè viuere? Ex abundantiâ enim cordis os loquitur in amore, & quorſum iſta leguntur, niſi vt narrentur; & diſertus eſſe videatur in amore, & ſæpè etiam verſatus in officinâ nequitiæ, vt fallatur tempus precioſiſſimũ, & pereant animæ, vt ſit in medio earum puritatis hoſtis, quando illius amator, filius Virginis, per inepta & obſcœna verba faceſſere iuſſus eſt.

Dæmonis vices obeunt.

Lectio laſciua peſtilens & ſermo.

Dignatus es, vt ſup. pag. 10.

IACVLATORIÆ.

Pſal. 118. *Confige timore tuo carnes meas, à iudiciis enim tuis timui.*
Pſal. 37. *Non eſt ſanitas in carne meâ, à facie iræ tuę: non eſt pax oſſibus meis, à facie peccatorum meorum.*
Ibidem. *Domine, ante te omne deſiderium meum, & gemitus meus à te nõ eſt abſconditus.*

CAPVT XXV.

Meditatio de Modeſtiâ.

Modeſtiæ bona.

MODESTIA corporis ad animi tranquillitatem & ordinationem mirè omnium ſapientum iudicio conducit: de eâ igitur, qui proficere deſideras, feriò cogita, eamque omni cum diligentiâ complectere ac ſæpè de eâ meditare.

COMPOSITIO LOCI erit, coram Domino te aſpicere, ac ſi recens creatus eſſes, & corpus cum membris accepiſſes, vt iis ad gloriam Domini vtereris, & arma eſſent iuſtitiæ, non iniquitatis, vt Apoſtolus loquitur.

Roman. 6.

Quid ſit modeſtia, & quomodo contra eam peccetur.

PVNCTVM I. Conſidera modeſtiam virtutem eſſe, quæ decorum in moribus & geſtibus, potiſſimùm nutibus oculorum ſeruat, habitâ ratione perſonæ, loci & temporis. Peccatur contra hanc ruſticitate, mollitie, petulantiâ & affectatione: attende percurrendo actiones

tuas,

suas, an per eam & regulas eius ordinati sint motus tui; an maturitas, humilitas & pietas in eis eluceant; an oculi benigni, non torui, non vagi, non sublimes, quos detestatur Dominus; caput rectum sit, modicè inclinatum, non leuiter mobile, labia modicè clausa; tota facies denique hilaris, gressus, in quo secundùm Ambrosium sit species auctoritatis, tranquillitatisque vestigiũ cum simplicitate; vestes mundæ, manus quietæ; vox non remissa, fracta, agrestis, sed suauis, succum virilem reseruans; sermo non cum perturbatione, sed placidus, beneuolentiæ plenus & gratiæ: verbum enim dulce multiplicat amicos, & verbum melius sæpè quàm datum. Appende & vtere hoc salutari monito: & alibi, Oratio, ait Ambrosius, sit pura, simplex, dilucida, manifesta, plena grauitatis, non affectata; disceptatio sine irâ, monitio sine asperitate, hortatio sine offensione. Et verò dici nequit quantum iuuent hæc, ad virtutem & collectionem animi, nimirum compositi mores, & quies corporis, nullumque absque causa, neq; tum quidem cum leuitate mouere membrum. Huc etiam spectat eutrapelia, quæ iocis modum ponit, de quibus Seneca: Urbanitas tua sine dente sit, ioci tui sine vilitate: nam & illi vtpote animi remissio, nonnumquam sunt necessarij, sicut & ludus. Hìc cauendum tamen ait Ambros. ne soluamus omnem harmoniam, quasi per quemdã contemptum operum bonorum. Ridere verò, ô Religiose, & rideri, sæcularibus relinque, grauitas personam tuam decet, non puerilitas, non scurrilitas. Tobiam imitare, qui etsi esset iunior, laudatur à Deo quòd nihil puerile gesserit. O Jesv *suauißime*, vt inf. pag. 411.

Prou. 6.
Lib. 1. Offic. cap. 1. 19. & 20.
Cap. 19.
Eccl. 6.
cap. 20.
Seneca.
Vrbanitas quæ laudata.
Hieron. ep. 8. cap. 7.
Tob. 1.

Pvnctvm II. Considera, quantopere hæc virtus colenda sit. Primò, ex immodestiæ turpitudine, quæ oculos omnium intuentium offendit, sicut è contrà modestia omnes ad amorem trahit. Secundò, quia valdè à Spiritu sancto redarguitur. Pro eo, ait Propheta, quòd elevatæ sunt filiæ Sion, & ambulauerunt extento col-

Immodestiæ turpitudo.
Isaiæ 3.

lo decaluabit Dominus verticem earum. Sapiens verò:
Prou.6. Homo apoſtata, qui non conſentit cum Deo, vir inutilis graditur ore peruerſo, annuit oculis, terit pede, digito loquitur. Commendatur autem crebrò modeſtia, vtque omnia honeſtè & ſecundùm ordinem fiant in
1.Cor.4. nobis. Modeſtia, ait Apoſtolus, veſtra nota ſit omnibus
Philp.4. hominibus. & Dominus IESVS; Sic luceat lux veſtra
Matth. 5. coram hominibus, vt videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum qui in cælis eſt.

Aſpira, vt ſup. pag. 8. *Hæccine firmâ fide*, ibid.

Eccli. 19. Tertiò, conſidera hinc fieri à prudente iudicium de interioribus; ex viſu ſiquidem cognoſcitur vir, & ami-
L.1. Offi. ctus corporis, & riſus dentium, & ingreſſus hominis enunciant de eo. ſi enim, vt Ambroſius, vox quædam animi eſt motus corporis, membra indomita animum
Nazianz. ſignificant indomitum. vnde etiam Nazianzenus prædixit, Iulianum exitio orbi fore. hinc collige modeſtiam
2.2.q.168 non fictam eſſe oportere, ſed vt S. Thomas, ab interiori
a.1.ad 3. procedere, conſiderando Deum vt patrem & magiſtrum vbique præſentem.

PVNCTVM III. Conſidera quòd vti nihil magis offendit homines quàm immodeſtia, ita contra nihil magis modeſtiâ allicere ad pietatem, cùm exempla trahant, verba vix moueant. O quanto præſtat ſic cum B. Franciſco concionari! adeoque vt fruſtrà verbo dicat, qui facto longè potentiùs & immodeſtiâ contradicit.

Modeſtia allicit mirificè ad pietatem.

1.Pet.3. Ideò hortatur mulieres Apoſtolus modeſtiâ (quæ locuples eſt in conſpectu Dei) viros qui verbo non credunt, conuertere. Sanè cùm Thaumaturgum homines viderent tam modeſtum & humilem, magis ſe ob mores ac modeſtiam quàm miracula credere profeſſi fuerunt, atque eum diligere: ſine quâ nulla amicitia, maximum hominis bonum, durare poteſt. vnde diſce ad omnes omnino hæc monita pertinere. Tertiò, con-
Ser. de humil. ſidera mores leues animum corrumpere, vt colloquia praua. vnde Baſilius: Studeamus modeſtiæ: nam ſtudiis

& exer-

& exercitiis assimilatur anima & qualia facis, talis formatur & figuratur. Quartò, quod passiones etiam omnes, si exteriores actus comprimuntur, velut ignis suffocentur, idque facilè. Quintò, considera sine hac omnem deuotionem perire, atque velut è rimoso vase omnem effluere. Sextò, immodestiam saltem maculosum hominem, etsi alioquin bonum, facere. quod autem maculas habet, hoc in sacrificium Deo acceptum offerri nequit. morum leuitas potest quidem aliquando esse in bono ad horam, sed in deuoto numquam, dummodo, ait Bonauent. sit douotus.

Hæccine vera, vt sup. pag. 7.

Denique attende, si Religiosus es, multorum sæcularium modestiam, qui de his vix monentur, vix instruuntur: quodque ex te vno omnes iudicentur, ac quanta hinc incommoda nascantur. *Bonav. de profect. Relig. c. 5.*

PVNCTVM IV. Considera Domini nostri IESV verè humilem & modestam domi & foris conuersationem, & B. Virginis & aliorum sanctorum. De S. P. Ignatio, quemadmodum de S. Malachiâ, refertur, quòd nullum sine ratione membrum moueret; de S. Luciano Martyre, quòd multi solo eius aspectu conuersi fuerint. hos imitare quisquis es, & plus exemplo Christum prædicabis quàm multi verbo, dum illi ab eo moribus discrepant. D. Chrysostomus asserit, Apostolos non tam miraculis, quàm morum sanctitate orbem conuertisse, quàm vtique morum modestiâ præ se ferebant; sicut & S. Joannes, qui nullum fecit signum; tantus propheta, tantus apud Deum, vt præcursor illius fuerit, vti nec Abraham credentium Pater, & tamen latissimè fidem propagauit. O IESV *suauißime*. vt inf. p. 411. *Christi Domini modestia.*

PVNCTVM V. Considera te esse templum Domini, & quasi sepulchrum, quod vtiq; an oporteat esse gloriosum, tu iudica, cùm toties S. Eucharistiæ particeps fias. Secundò, expende membra omnia tua Deo dicata esse, ita vt vt potestatē eorū nō habeas, unde August. ad suos lo- *Isaiæ 11.*

Aug. serm. ad frat. in Erem. *Membra nostra Deo sacra.* loquens ait, Carnes ergo vestras cum timore eius crucifigite, & vobis diligenter prouidete, ne lingua loquendo, quæ vocat de cælo filium Dei, contra Dominum loquatur; & ne manus quæ tinguntur sanguine Christi, polluantur sanguine peccati. Postremò vide, vt non solùm anima Deo seruire debeat, eumque imitari, sed etiam corpus per modestiam mortificationem Domine IESV circumferre, vt in populo graui Dominus *Psalm. 34.* laudetur, Denique animo quieto statue te coram Crucifixo, contemplare omnia IESV Christi membra pro te vulnerata, & alloquere Dominum, & percunctare, quid eum ad hoc impulit? nempe vt singulis tuis eum laudares, qui sic te redemit, te prouocauit ad imitationẽ, & amorem.

Credo tibi, vt sup. p. 7. vel O IESV *suauißime*, vt inf. p. 411.

Meditatio de ratione conuersandi cum proximo.

COMPOSITIO LOCI, Statue te coram Deo, & vide orbem laqueis plenum.

ORATIO, vt suprà.

Pericula in agendo cũ proximo. PVNCTVM I. Considera primò pericula quæ sunt in conuersatione, tum quia verè totus mundus sit in maligno positus; tum ex parte tuâ. Difficile enim est in multiloquio vitare peccatum, ac refrænare linguam *Iac. 1.* suam. Hoc verò quanti fiat à Spiritu S. audi, vt illius vanam esse dicat Religionem, qui id non potest: collige ergò certò magni periculi esse improuidam conuersationem: cui vt occurras, statue materiam sermonis vt non sit nisi pia, vel saltem vtilis & honesta, nam vt in lubrico & periculoso itinere tutior hîc via deligenda est. Religiosus certè vir, & quisquis pietatis amans, de pietate frequenter sermonem inferre debet. Seruum Dei, inquit Bonauent. de Deo loqui decet; vt fiat quod scriptum est: Si quis loquitur quasi sermones Dei. Quid *1. Pet. 4.* *Matth. 12* enim potius? cum notum sit ex abundantiâ cordis os

loqui?

loqui? Si igitur vana quis, si turpia proferat, cordis arcana eiusmodi esse profitetur. Quemadmodum autem nolles habitu profiteri spurcitiam, aut vanitatem, nolles eam alieno ore tibi aspergi aut affingi; ita magis conuenit te cauere, ne illam apud alios proprio ore facias testatam. *Hæccine vera &c.* vt sup. pag. 7. *Sermo est mentis index.*

PVNCTVM II. Considera præterea, omnes Dei seruos occasione datâ eniti debere, vt proximum ad meliora promoueant. Cur enim quisquis est seruus Dei id vereatur, aut pudeat illum pro Deo loqui & eius honore, cum tot serui diaboli strenuè pro domino suo laborent? Sic certè quiuis, etiam qui ad alios iuuandos propriè vocatus non est, maximè dùm ægri visuntur aut afflicti, veri serui Dei partibus fungi potest, eóque crebriùs, quo faciliùs & magis obuium omnibusque permissum familiariter loqui, non concionari. Sanè Philosophi profitebantur suo se consortio homines efficere meliores. Ad quod R. P. Balthasar Aluarez, vir omni memoriâ dignus dicere solitus, debere homines à Religiosis abire percutientes pectora sua, dicentes, Verè filij Dei sunt isti. *Sermonem pium serere oportet.*

Certè quod attinet ad Religiosos, eo fine adire eos sæpè ab externis certum est, vt spiritualibus pascantur: & proinde illi sæpè existimare deberent illum N. & illum ad se missum à Deo, vt per eum instruatur, eamque fortè vnicam horam salutis illius esse. Considera ad hæc dulcissima illa Christi IESV verba. Vbi duo, vel tres fuerint congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. O felicitas, ô beatitudo, habere in medio sui Deum, & quidem advocatum verbo pio! ô quanto putas, Lector, tibi & sociis dulcius eum esse præsentem, quàm principes tenebrarum? Aduerte similiter hanc fuisse Christi Domini consuetudinem ex omnibus bonæ instructionis captare occasionem, siue regiones albæ ad messem occurrerent, siue lapides templi ostenderentur, siue obtritos esse aliquos ruinâ narraretur. *Conuersatio viri pij, & maximè Religiosi qualis esse debeat.* *Matth. 18.* *Ioan. 4.* *Lucæ 21.*

O quantâ cum voluptate & cum vtilitate conuenirent homines,& maximè Religiosi,si quisque velut ad charistia veniens, symbolum conferret; alius ex veteri, alius è noua,sacra profanaque historia, aut litteris sanctisque Patribus. O quàm suaue illud foret menti epulum,postquam corpus curatum est? vti enim cibi corpus replent ac nutriunt, ita eiusmodi colloquia animum pascunt. Optandum certè foret conspirare ad hoc exercitium probos,non minùs atque improbi aut saltem minùs religiosi solent in vaniloquio constanter perseuerare. *Aspira*,vt sup.p.8. *Hæccine firmâ.*

Conspira cum bono de hoc exercitio.

PVNCTVM II. Considera postremo, quid sit quod te retrahat à tam pio,tam obuio charitatis erga proximum & pietatis exercitio. an tædium? quòd si illud, erubesce & horresce. neque enim de amato amantem loqui piget,sed facundum facit amor seu mundi, seu Dei. Appende illud: Qui ex Deo est, verba Dei audit: & iterum: Quid de terrâ est,de terrâ loquitur. vnde ergo es tu? ex ore tuo te iudica. *Hæccine vera*, vt suprà p. 7.

Turpe est fastidiosè de Deo loqui.

Ioan. 8.
Ioan. 3.

An forsan piget,quia fructum non speras? At nouit Dominus tempora,tu verò ignoras,&,vt dicitur, Quo minimè credis gurgite piscis erit, referesque mercedem iuxta laborem ac studium tuum. Sed pudet forsitan coram de Deo loqui,& non pudet aliena à vitæ instituto,ac Christianæ pietatis professione effutire vel audire? Cur cùm vides alios de mundo & pro eo loqui, tu zelum non exeris pro Deo tuo, qui debes id miles Regi tuo, seruus Domino, filius amantissimo Patri? Considera ergo diligenter occasionem pietatis, neque eius negligas opportunitatem. Non excludo tamen vtilia colloquia, sed pietatem in oculis semper esse oportere admoneo. A silentio autem opportuno inchoandum illi est,qui rectè loqui velit. Secundò, pauca loquatur oportet. Tertiò, circumstantiarum habeat rationem,eoq; magìs quòd linguæ lapsus ferè irreuocabilis sit. idcirco etiam Philosophi,in primis Pythagorici,

ci, silentij maximam curam habuêre, & nihil certè est quod adeò commendetur in sacris Literis, vt linguæ moderatio; atq; adeò Spiritus sanctus per S. Iacobum pronuntiauit eum perfectum esse virum, qui linguâ non offenderet. *Hæccine vera &c.* vt sup. pag. 7. *Iacob. 3.*

Exercitium pro modestiâ & sanctâ conuersatione impetranda.

O IESV *suauißime, vel mitißime Agne, qui pro inordinatis motibus meis, & immodestiâ meâ in omnibus membris grauißimè sponte tuâ cruciatus fuisti; da mihi hodie gratiã per modestiam tuam, vt memor vbique sim profeßionis meæ, & discipulatus tui: ne propter me blasphemetur nomen tuũ. Inuenio quidem aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ: sed qui feci membra mea seruire iniquitati, cur non faciam eadem servire iustitiæ & æquitati? si oculus meus scandalizet me, si manus, iubes abscindere eã, & proiicere, & meritò: quanto magis coërcëre membra mea debeo legibus modestiæ, ne scandalizem vllum ex pusillis istis minimis qui in te credunt? nolo igitur cibo aut gestu aut motu illum perdere, pro quo mortuus es, ô vita mea, sed cum Apostolo tuo dicã corã te: Si esca, si incessus, si habitus, si conuersatio scandalizat fratrem meum abstinebo ab his in æternum, vt nulli dem offensionem, vt nõ vituperetur ministerium nostrum; sed omnes qui vident me, benedicant nomini tuo, quod toto corde desidero, & dicant, Ecce semen cui benedixit Dominus.* Rom. 7. Matth. 5. Rom. 14. 1. Cor. 8.

Ecce ego semen, bone IESV, *cui benedixisti misericorditer supra omne meritum, cui dixisti per Apostolũ, Induimini Dominum* IESVM *Christum. Induite nouum hominem qui secundùm Deum creatus est. Itaque te rogo humillimè, indue me virtutibus tuis, vt honorificem te humilitate, & charitate, & modestiâ, vt omnes qui me vident, glorificent te, & ament, & dicant de filiis tuis: En populus sapiens & intelligens, gens magna. Et verè quæ est alia natio tam grandis, quæ habeat Deos appropinquantes sibi sicut tu Deus noster ades cunctis obsecrationibus nostris? Ecce etenim venis, erubesco dũ cogito,* Applicatio ad Communionem. Deut. 4.

cogito venis ad me nouissimum seruorum à summo cælorũ, vt pascas me, & mecum sis, & mecum labores. Custodi ergo me Domine IESV, & animam meam sollicitè pro immensa charitate tua. Custodi, & visita vineam istam, cor meum, habitationem tuam, & perpetuam mansionem in eo fac. Quis mihi det, quis mihi tribuat, vt nunquam auertas faciem tuam à me? Ita spero, & toto corde te diligo, & tota anima mea.

Philip. 2. 1. Tim. 4. *Recordare, quæso, Domine, quòd constituisti nos, vt simus sine querela, & simplices filij Dei, sine reprehensione in medio nationis prauæ & peruersæ: vt exemplum simus fidelium in verbo & conuersatione, in charitate, in fide, in castitate, vt profectus noster manifestus sit omnibus, ac conuersatio bona, vt in eo quod detractant de nobis, ex bonis operibus nos considerantes,* Iacob. 3. *glorificent te Deum nostrum in die visitationis. Neque satis esse scio si grauiora devitem. quis enim inquit Iacobus Apostolus tuus, sapiens & disciplinatus inter vos? ostendat ex bona conuersatione operationem suam in mansuetudine sapientiæ. Sic enim est voluntas tuas, vt bene facientes* 1. Pet. 2. *obmutescere faciamus hominum ignorantiã; & sic luceat lux* Matth. 5. *nostra coram hominibus, vt videant opera nostra bona & glorificent te Patrem nostrum qui in cælis es, & benedictus in sæcula sæculorum. Amen.*

Praxis.

PRima est, obseruare defectus cuiusque membri, & aliorum iudicium supra hoc exquirere, vix enim fieri potest, vt quis se ad normam modestiæ componat, nisi ab aliis obseruetur. Itaque fieri videmus, vt in publico magis modestiæ memores simus & obseruantes, quàm alibi: hoc tamen D. Bonauent. diligenter commendat, vt quisque sic se gerat in priuato suoque cubiculo, vti solitus est in publico. Præterquam enim, quòd hac ratione faciliùs habitus acquiratur modestiæ, eiusmodi faciliùs ad orationem perfectam, atque animi quietem peruenit, quò non sinunt immodesti mores ullum pertingere.

Priuatim agendũ vt publicè.

Secunda. Legere libros de hac re conscriptos, tum à D. Bonauentura ad Nouitios, tum aliis. Quamuis autem exterior illa modestia, nisi à virtutum omnium concentu proficiscatur, diuturna futura non sit; magnum tamen ipsa ad vir-

virtutē est præsidium, ac quod primò difficili ac quasi reluctanti sit naturâ, vsu atque consuetudine fit iucundum.

Tertia. Memoriali aliquo memorem te fac huius vel illius defectus, & monitorem adscisce.

Monita quædam S. P. Ignatii circa conuersationem, vtilissima & sapientiæ plena.

PRIMO, vir sanctissimus suadebat contentionem omnem vitare, ac profitebatur malle se vnum gradum profectus in proximo absque eâ, quàm cū eâ plurimos. *Contentio vitanda.*

Secundò: omnibus satisfacere: nihil enim tam esse preciosum quod læsæ caritatis damnum possit reparare. ideò patienter tolerandas contradictiones, longos atque insulsos sermones. *Charitas omnibus præstat.*

Tertiò, in negotiis postulari tempus volebat, atque illud præstitutum sedulitate præueniri.

Quartò, omnia quæ quisque diceret, ita dicenda esse aiebat, atque si publicanda forent.

Quintò, pauca, eaque tardè proferenda esse, & longos aliorum discursus esse audiendos.

Sextò, hortabatur vt quisque se genio proximi propter Deum accommodaret, ac læto non se tristem exhiberet, tristi verò gratiosum, cum iracundo celeriùs etiam loqueretur. Denique quemadmodum, ait, hostis cum eo quod alienum est ingreditur, egreditur cum eo quod suum est: intrat enim non contradicendo moribus eius quem adoriri vult, immò etiam bonas inserit cogitationes, deinde in speciem bonas; ac sic egreditur cum suo, id est, finem optatum consequitur. Sic & nos oportere bona in aliis primùm collaudare, posteà suauiter mala emendare. *Omnibus omnia fiat.*

Septimò, numquam, inquiebat, recedatur ab eo quem ad bonum reducere volumus, afflicto, aut malè contento. *Nunquam aliquis afflictus est deserendus*

Octauò, condescendant aliis, quantum per institutum

ſtitutum licet, vt omnibus omnia fiat.

Nonò, nec ſtatim ad ſumma veniat, ſed gradatim ac ſuauiter ad vlteriora promoueat.

Decimò, capacitati hominis multum ſe attemperet. Si quis enim in guttur multa ſimul infundere nitatur, effundet potiùs quàm infundat.

Vitanda in conuerſatione.

Vndecimò, cauendum eſſe dicebat, ne vitia in nobis deprehendantur: vt ſunt exceſſus in cibo, potu, hyperbolæ, vanitates, rixæ, motus inconcinni ac geſtus: hæc enim vti exiſtimationi non parùm detrahunt, ita minuunt amorem. In exteriori itaque homine concentum & compoſitionem magnam (ſignum animi compoſiti) requirebat. *Dignatus es*, vt ſup. pag. 10.

JACVLATORIÆ.

1. Cor. 4. *Sic nos exiſtimet homo vt miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei.*

Philip. 4. *Modeſtia veſtra nota ſit omnibus hominibus.*

Matth. 5. *Sic luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum qui in cælis eſt.*

CAPVT XXVI.

Meditatio de Temporis ratione habendâ, & eiuſdem accuratâ diſtributione.

QVEMADMODVM vides in vniuerſo, ſuis temporibus, pondere, numero & menſurâ definita eſſe omnia, & accuratiſſimè, ita & in te microcoſmo fieri conuenit, temporiſque maximam haberi rationem, ac te vitam eiuſque partes ad illud dimetiri. eſtque hoc præſidium ad pietatem minimè vulgare.

COMPOSITIO LOCI, conſiderare velut in ſolitudine cælorum ordinatiſſimos motus, & vt omnia velociſſimè tranſeant, itaque vt poſt momenta ſingula nihil ſit recuperabile eorum quæ fuerunt in æternum.

PVNCTVM I. Conſidera primò ordinationem Dei, & voluntatem, quâ ſuo tempore creata hîc oriri & occidere voluit, & accuratiſſimè tempora eſſe definita, & ſigna

ſigna eorum, & imitare quantum potes. Secundò, quàm ſit tempus vitæ noſtræ incertum, quàm breue, ſi comparetur ad longiſſimam æternitatem. Tertiò, per ſingula momenta æternum gloriæ pondus, aut pœnarum tibi accedere. merita enim coronabuntur æternùm, & peccata etiam leuia æternùm punientur in iis qui reprobi fuerint. Quintò, vide quanta habeatur ratio à ſæculi filiis mercatus, occaſionis lucri alicuius; quomodo manè euigilent, diem in laboribus conſumant homines, maria traiiciant, vitamque prodigant, tu verò quid agis? Conſidera Quintò, omnium rerum tempus precioſiſſimum eſſe, & irrecuperabile: ſed, eheu! vt Bernardus ait, nihil pretioſius tempore, & tamen nihil hodie vilius reperitur. Tranſeunt dies, menſes, anni ſalutis; & nemo recogitat, nemo ſibi perire diem, & numquam rediturum cauſatur. Attende verò quare ita ſit precioſum; quia nempe omnia illo lucrari, abſque illo nihil poſſumus. Immò quamuis vniuerſum mundum daret homo, pro prorogando vitæ tempore in morte vel ad momentum, nequaquam illud poſſet comparare. quod ſeriò expende. Quanti æſtimarent, putas, damnati & beati vnâ horâ poſſe viuere; illi vt ſalutem, hi vt gloriam maiorem conſequerentur! Ideoque exclamat Sapientia æterna: O ſi cognouiſſes & tu, & quidem in hac die tuâ, quæ ad pacem tibi! O ſi cognoſceret homo quantum hoc vitæ tempore poſſit animæ ſuæ bona augere! Quid, quòd de tempore etiam Philoſophi ſic philoſophati ſunt & ſenſerunt: inter quos Zeno aiebat, hominibus nihil magis deeſſe quàm tempus; Democritus precioſiſſimum impendium eſſe tempus. Seneca: Ita fac ergo, mi Lucili, vindica te tibi, & tempus collige, & ſerua. Quem enim mihi dabis qui aliquod pretium tempori ponat, qui diem æſtimet? Expende igitur quomodo tempore tuo vtaris, cui rei pretioſiſſimum omnium impendas, quâ cum re commutes, fortè cum fabulis, otio, luſu, cùm

Temporis breuitas, incertitudo, pretiũ.

Serm. ad ſchol.

Mercatus eſt vita.

Damnati pretium temporis docent.

Lucæ 19.

Zeno.
Democrit.
Seneca.

poſ-

posses regna acquirere, Dei gratiam augere, iuuare proximos, vocatione tuam certam per bona opera facere.

Aspira, vt sup. p. 8. *Hæccine firmâ fide*, ibid.

PVNCTVM II. Attende, ô mi frater, ante omnia, quàm parum temporis supersit, quantumque tibi hactenus perierit. Secundo, quomodo illud impendendum. Monet certe Seneca eleganter: Formemus, inquit, animum, tanquam ad extremum ventum sit; nihil differamus: qui quotidie vitæ suæ manum imponit, non indiget tempore. Videte verò, ait Apostolus, quomodo cautè ambuletis, non quasi insipientes, sed vt sapientes redimentes tempus, quoniam dies mali sunt. Impendere autem oportet ad salutem: ad hoc enim concessit illud Deus; atque, si hoc non fecerimus, seuera eius ratio reddenda erit. Aduerte igitur quantum quotidie pietatis exercitiis tribuas temporis; an plenè quod debetur illis ac diuino obsequio tempus impertiaris; an his stultissimè tantùm succisiuum, alijs optimum. Præterea, an non meliùs impendere posses. Quis obsecro mercator stramen vile emet in die mercatus, cùm possit aurum, gemmas preciosas; imò regnum? Tertiò, attentè considera, quid vnâ hora boni, quid vno die, quid constanter agere paucis hebdomadis posses in virtutis studio, & erubesce; maximè si attendas mundanorum in rebus vilissimis incredibilem diligentiam.

Seneca epist. 102.

Ephes. 5.

Tempus quomodo impendendum.

Nota bene.

Vita est dies mercatus, & optima eme.

Hæccine vera &c. vt sup. pag. 7.

PVNCTVM III. Considera quantæ dementiæ sit, omnia (vade, si lubet, per singula) bene supputare quæ ad rem familiarem spectant, & tempus negligere omnium rerum preciosissimum, turpibusque & inanibus rebus impendere. Secundò, quanta ex otio isto incommoda expertus sis, & experiantur multi, qui numquam quid certi agunt, sed fortuitò, velut cymbâ, quæ nullum certum portum habet, feruntur.

Temporis reddenda ratio.

Exercitium

Exercitium pro temporis habendâ ratione.

EHEV *quid est homo, ô* Creator *mi? quid vita hominis? quod tempus illius? quã breue ac pretiosum sapienti, quã vile insipienti! & tamen à momento hoc vel illo æterna, æterna, æterna mea pendet felicitas vel calamitas.* Nunc *propior est nostra salus, quã cùm credidimus.* Ecce *enim mediâ nocte clamor factus est, & audio à te & de te,* JESV *bone:* Ecce *spõsus venit, exite obuiam ei.* Egredior, *& exeo de terrâ meâ, & terrenorum amore, de cognatione meâ, & sensualitate, de domo patris mei, vt inueniã te, & deosculer te foris, & in medio cordis mei te amplectar,* Fratrẽ *meum sugentem vbera matris mei, &c.* Abnego *meipsũ vt sequar te iã nunc totò corde meo.* Applicatio ad Communionem. Cant. 8.

Obsecro te, trahe me post te, & da te mihi, & suscipe me. Ecce *enim reliqui iam omnia, & sequor te. quid ergo erit mihi, aut quid quæro?* Te, Domine JESV, *te solum, dum inueniri potes, & amarißimè doleo de peccatis, & amantißimè sequor & deosculor vestigia pedum tuorum.* Vtinam, *vtinam dicere queam, verè* Dominus *est in loco isto, corde meo, & ego nesciebam. vel cum* Petro: Nunc *scio verè quia misit* Dominus Angelum *suum, & liberauit me de manu* Herodis, *& de omni exspectatione inimicorum meorum!* Vtinã *intelligere poßim,* Domine Deus *meus, quòd non sunt condignæ paßiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis.* Nam *exspectatio creaturæ reuelationẽ filiorum* Dei *exspectat: vanitati enim subiecta est creatura non volens; sed propter eum qui subiecit eam in spe, id est, in te* Domine. Id *enim quod in præsenti est momentaneum, & leue tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate, æternum gloriæ pondus operatur in nobis, propter quod omnis creatura ingemiscit, & parturit vsq; adhuc; non solùm autem ipsi, sed & nos ipsi primitias spiritus habentes; & ipsi intra nos gemimus, adoptionẽ filiorum tuorum exspectantes, redemptionem corporis nostri, & aduentum tuum optatißimum & desideratißimum.* Quando *venies & consolaberis me, lux mea, spes mea?* Act. 12. Rom. 8. 2. Cor. 17 Rom. 8.

O *quando apparebit illa dies æternitatis, in quâ momenta singula hæc æternitatẽ fecisse videbimus! quando exultabimus*

1.Pet.1. *in te modicum si nunc oportet contristari, vt tribulatio nostra multò preciosior auro inueniatur in gloriam & laudẽ tuã, ô omne bonum! O quã apparebit tunc preciosum tempus, quo æternitas potuit & tu omne bonũ comparari; quàm breuis hora vitæ nostræ, quàm breuis labor, quã preciosus horæ quadrans, qui iam sæpè abit in otia, in malitiam, in fabulas! volat verbũ irreuocabile, volat tempus irremeabile: nec aduertit insipiens quid amittat; libet fabulari, dicit, donec hora prætereat. O donec prætereat hora, quã tibi ad agendã pœnitentiam, ad obtinendã veniam, ad acquirendã gratiam, ad promerendã gloriã miseratio Conditoris indulget! donec transeat tempus, quo diuinam propitiare debueras pietatẽ, properare ad Angelicã societatẽ, suspirare ad amissam hereditatẽ, excitare remissam voluntatem, flere admissam iniquitatẽ. Omnia tempus habent, & suis spatiis transeunt vniuersa sub cælo; nunc tempus flendi, pòst erit tempus ridendi; nunc tempus plangendi, pòst erit tempus saltandi; nunc tempus belli, pòst erit tempus pacis; nũc tempus odii (nisi enim qui oderit animã suã, tuus esse, ô dulcissime* IESV, *nõ potest) sed pòst erit tempus dilectionis. Imò iam est, à summo enim cælo egreßio amoris tui, & nõ est qui se abscondat à calore eius. Vtinam ergo ab hoc momento in æternum te amem toto corde, & me oderim! vtinam nihil amẽ extra te! vtinam sis mihi omnia in omnibus, & laudem nomen tuum magnum in sæculum, & in sæculum sæculi. Amen.*

Bern. serm. ad schol.

Temporis iactura quanta.

Eccles. 3.

Praxis pro temporis ratione habendâ.

Salutũ est prima cura

PRIMÒ considera, quæ tẽpora tibi cõmodiora rebus gerendis, & ante omnia salutis negotio procurando, atque attende ne rebus nihili tẽpus optimum, orationi & salutis negotio id tribuas, quod illis incõmodũ. Ita, eheu! quotidie fieri videmus, optimã vitæ partẽ mundo ac vanitati tribui, optimã diei; effœtũ corpus, deteriora tempora senectutis pietati adscribi. Respub. geritur in flore ætatis, negotiũ salutis in decliui. Quid verò tibi potiùs, saluum, an bonũ esse ciuẽ? Distribuat ergo sibi quisq; annos, dies, horas, nec fortuitò vitã agat, sed decreto. Ille inter otiosos ac inertes numeratur, qui si fortè se benè gerendæ rei occasio obtulerit, rectè faciat. Diuidendũ autẽ ita tẽpus est, vt Primò ea ad quæ obligamur, id est, quæ ad salutẽ spectãt, tractemus, de diuino

Vita ordinanda est & quomodo.

diuino cultu, oratione, Missæ sacrificio, lectione piâ, examine conscientiæ. Secundò, quæ his proxima sunt curemus, qualia ea quæ ad statum & officium nostrũ pertinent, artificium & laborem: natus est enim homo ad laborem, sicut auis ad volandum; Tertiò, quæ ad familiam; Quartò, quæ ad honestam recreationem. quod enim caret alterna requie, durabile non est. *Iob.5.*

Secundò, singulis mensibus rationem tẽporis subducas; & considera, an meliori, an fructuosiori occupationi illud impendere non possis. occupationes enim variæ; aliæ animæ, vt sunt oratio, studium varium, lectio; aliæ corporis, vt sunt artificiorũ exercitatio, itẽ equitatio, venatio, luctatio, & recreatio; aliæ rei familiaris, vt sunt plantatio, edificatio moderata, instauratio; aliæ reipublicæ; alia denique omniũ grauissima, præparatio ad mortem. huc enim omnia diriguntur, dies, anni, lustra, & omnis exercitatio. *Ratio temporis subducenda singulis mensibus.* *Præparatio ad mortem.*

Dignatus es, vt sup. p. 101.

IACULATORIÆ.

Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis: abiiciamus ergo opera tenebrarum. 2.Cor.6.

Fratres, hora est iam nos de somno surgere: nunc enim propior est nostra salus, quàm cùm credidimus. Rom. 11.

Quodcunq; potest facere manus tua, instanter operare; quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quò tu properas. Eccl.9.

Operamini dum lucem habetis: venit enim nox, quando nemo potest operari. Ioan.9.

Ambulate dum lucẽ habetis, vt non vos tenebræ comprehendant. Ioan.12.

CAPVT XXVII.

Meditatio de Monitore aliquo eligendo, auxilio magno in viâ Dei.

ITA à Domino comparatum est in hâc vitâ & viâ, vt nemo sibi dux esse possit, nemo inniti prudentiæ suæ: ideoque nullum subsidium suauius ac vtilius ab iis quæ foris sunt accipi potest, quàm amicus fidelis & monitor. *Monitoria vtilitas.*

COMPOSITIO LOCI erit, speculari mundum plenum erroribus, & erronibus ac vanitate, coram Deo nostro.

ORATIO, vt sup.

Dux viæ quantum expetatur.

PVNCTVM I. Considera coram Deo te in viâ multiviâ, vel ad flumen aliquâ tantùm parte vadosum, sed nescire quà, neque quàm viam capias. Dic rogo, eo casu quantum optares ducem seu monitorem? si verò scires hinc vitam & salutem certò pendere, quàm diligenter scrutarere an aliquis index esset viæ quàm gratus esses, si quis errantem etiam asperè reuocaret, aliàs ad præcipitium venturum? Imò si iumentum tuum, de quo in veteri lege præceptum erat, erraret, reuocari velles. Applica viæ æternitatis irremeabili, & cogita tibi necessariò de duce & monitore aliquo prospiciendum. Nescit enim homo finem suum, neque vllius negotij, ob plurimos & varios casus in rebus humanis, & sæpè quod minoris æstimas, causa tibi est omnium malorum, vel esse potest; & quanta dementia tentare spreto duce, vias ignotas, vada periculosissima? & vide an alicui hoc suaderes. Secundò considera, sapientissimos omni sæculo primùm in iis quæ ad animam, deinde etiam in aliis quæ ad res humanas pertinent, turpissimè errasse, quia suo iudicio præfidentes, monita bona spreuerunt. Quis enim sapientior Salomone? & quomodo infatuatum est cor eius? Secundò, optimos etiam in propriâ causâ cæcutire. Quis Dauide prudentior? & ecce nouem mensibus excæcâtus in adulterio hæsit, donec Nathan eum moneret. Huc referri possunt varij eximij viri, qui tandē in hæreses & errores lapsi sunt, quia innitebantur prudentiæ suæ. Denique vide errores mundi, tum in sæcularibus hominibus, auaritiâ, aut amore, aut ambitione, se in multa pericula præcipitantibus quotidie; tū in Ethnicis prudentissimis alioquin, lapides adorantibus, &c. Postremò in variis viris bonis, & Religiosis, qui defectu admissæ monitionis dati fuerunt in reprobum sensum. Tunc collige quàm auidè monitorem in viâ hac & ducem quærere oporteat.

Eccles. 9.

Res parua sæpè magni mali fons.

Sapientes quoties lapsi, & fœdè!

Rom. 1.

Aspira, vt sup. p. 8. *Hæccine firmâ*, &c. ibid.

PVNCTVM II. Considera quomodo in omnibus rebus

bus monitores velit esse Deus,& adeò necessarios iudicârit, vt ad id obligârit omnes Superiores, imò etiam pares, vt si quem peccantem viderint, monerent. vnde Prophetas vt speculatores in Israël positos aiebat, quodque, nisi monerent, sanguinem de manibus eorum requireret. Vnde aliqui, potiùs quàm monere omitterent, vitam perdidêre, vt S. Joannes Baptista, S. Stanislaus Polonus; & patriam & omnia, vt D. Chrysostomus. Heli verò se suosque omnes, quia monere neglexit, euertit. Secundò, in omnibus rebus, operibus, structuris publicis syndici sunt,& qui detegunt errores; & magno sumptu emitur moneri de hostium insidiis, de machinatione aduersus bona nostra, vel honorem nostrum. Applicemus hoc nobis, & hostibus animæ nostræ, & detestemur imprudentiam nostram. Tertiò considera, quomodo in pluribus rebus, quas prudentissimè gerere nos putabamus, errauerimus. Quartò considera, quàm indignè ferremus si amicus sciens alium nobis machinari mortem aut dedecus, taceret & dissimularet; quàm illam verecundiam in discrimine constituti damnaremus, & eum hostiliter egisse iudicaremus? vel, si frustrà monuisset, quàm stultos nos fuisse serò videremus, vt Crœsus, qui à Solone in secundâ fortunâ monitus ex eâ in miserrimam lapsus, vnum Solonem inclamabat. Imò si næuus in facie turpis, si adhæsisset vesti, vel ganeo aliquis affixisset probrum, & permitteret famulus herum rideri, quomodo id ferret? Quintò, vide quàm sollicitè in speculo se contemplentur homines, & eheu! næuum in animâ grauissimum admonitoris indicio detergere nolumus. Sextò, si quis medicus nunciaret tibi certis indiciis discrimen vitæ, quàm illum amares? si dissimularet, quàm offendereris? Applica ad morbos animi.

Correptio & monitio sæpè præcepti.
Ezech. 33.
1. Reg. 2.
Monitor in omni re necessarius.
Vide quoties errauerus.
In iis quæ corpus spectant, moneri volumus, non quæ animam.

Aspira, vt sup. pag. 8. *Haccine firmâ fide, &c.* ibid.

Pvnctvm III. Considera quare moneri nolimus. Primò, quia (quod insani est) putamus nos errare non

 posse,

posse; omnia laudari nostra volumus, aliorum graues censores; cùm tamen (vt suprà ostendimus) sapientissimi & prudentissimi errauerint, & non sit homo qui non peccet. Secundò, quia putamus nos per nos errores videre posse; sed, vt prouerbium, non videmus manticæ quod in tergo est. Et vt nemo in facie sua videt næuum nisi in speculo; ita neque errori occurrere quis potest, nisi monitus. & sic de aliis. Itaque superbiam, malorum radicem, hoc remedium pellit. Vnde Seneca: sit aliquis custos, & aurem subinde peruellat, abigatque rumores, & reclamet populis laudantibus, &c. Necessarium est admoneri, & habere aliquem aduocatum bonæ mentis in tanto strepitu tumultuque falsorum, vnam denique audire vocem. Quæ erit illa vox? ea scilicet quæ tibi tantis clamoribus ambitiosis exsurdato salubria insusurret verba. Tertiò, quia alios diiudicare nostra non posse putamus. & hæc dementia, quasi nostra aut sint supra captum hominum, vel sanè arcana patefacere amicis verè nolimus; quod quàm sit noxium, patet: si enim quis foret, qui medico morbum aperire nollet, & remedium tamen peteret, certè is demens esset; & arcana nolle aperire, est consilium nolle petere, aut perperam petere. Cogita an tibi in amicitiam aliquis recipiendus sit; cumque placuerit fieri, toto illum pectore admitte, tam audacter cum illo loquere, quàm tecum: post amicitiam credendum, ante amicitiam iudicandum. Quartò, quia omnino perire volumus, vt is qui erroris in viâ seu precipitij monetur, & contemnit: imò quærimus eos qui ad interitũ ruentes fistulis & sambucis eò nos propellant; adulatores scilicet: qui verò obstare possent reiicimus. Sic Roboam senioribus consiliariis patris sui dimissis, iuniores adlegit, & periit. Xerxes vocatis ad se Asię Principibus, viris prudentibus, ait, Venisse se scirent, vt parerent, non suaderent. Prudentes verò Principes longè aliter fecêre: atq; adeò rumores de se auidè captare soliti, vt Fredericus

3. Reg. 8. — *Seneca epist. 94.* — *Seneca. Amicus deligendus.* — *3. Reg. 12.* — *Valer. Max. l. 9. c. 5.* — *Reges habent monitores.*

dericus III. Carolus V. & Franciſcus I. Galliç Rex. Imò & ipſe Dominus ad exemplum noſtrum petiit, Quem dicunt homines eſſe filium hominis? Quinta cauſa ſpernendi monitorem eſt, quia dedecus putamus moneri priuatim, quod publicè audire aliàs cogeremur. Plutarchus ad hoc ſcitè ait, Telephum vulneratum, coactum fuiſſe ab hoſtibus vulneri remedium petere; atque ita eum qui non habet amicum, ſæpè ab inimicis ſua vitia audire. Perſarum Reges quotidie à monitore ſic excitabantur: Surge Rex, ac negotia cura, quæ Meſoromaſdes te curare iuſſit. Philippus Rex cùm in cauſis audiendis negligentior eſſet, & vacare ſe mulieri cuipiam non poſſe diceret, publicè audiit: Noli ergo Regem agere. Denique monitorem reſpuimus, quia parum amicum putamus eum, qui non adulatur; in re familiari tamen, ſi quis vitium, diſcrimen noſtrum, alterius circumuentionem indicet, amicum factum putamus. Et hæc eſt inſipientia filiorum Adam, qui de iumento aliiſq; rebus omnibus magis ſolliciti ſunt, quàm de anima. Vnde Sapiens, Noli arguere deriſorem, ne oderit te, &c. vir prudens & diſciplinatus non murmurabit correptus. Sanè qui corripit, ſi amicus non eſt, officium amici facit, aut facere voluit; quod nemo reſpuere ſolet: ſi eſt, meliora ſunt vulnera diligentis, ait Scriptura, quàm fraudulenta oſcula blandientis. Stultitia certè magna eſt monentem auerſari. Qui odit increpationes, ait Sapiens, inſipiens eſt. & rurſum: Noli arguere deriſorem, ne oderit te; argue ſapientem, & diligit te. Ille, vt phreneticus, curantem ſe mordet, monſtranti viam iraſcitur, & errare pergit. vel bonam medicinam ſibi datam, odio medici, ſponte ſibi in venenum vertit & haurit, fitque vt virga Moyſis (id eſt correptio) in colubrum vertatur.

Matth. 16. *Plutarch.* *Adulatorẽ quærit qui non vult moneri.* *Prou 9.* *Eccli. 10.* *Corripiens facit amici officium.* *Prou. 27.* *Prou. 9.* *Monitionẽ reſpuens ſtultus eſt.*

Hæccine vera, &c. vt ſup. p. 7.

PVNCTVM IV. Conſidera aliquẽ quem nemo monere audeat, nónne is ſimilis tibi videtur ei equo quem

Corripi recusans quanto in periculo. in præceps ruentem & calcitrantem nemo retinere potest; vel quem nemo velit, quòd eum contemnat? nónne tibi is miser videtur, & in crepidine montis prærupti ambulare; aut ponte angusto & excelso admodum, *Nota similia.* absque vllo præsidio & retinaculo? nónne comparandus ei viatori, quem proximum vt incidat in manus hostium, speculator admonere negligit aut horret? ita *Seneca de benef. l. 6. cap. 10.* omninò est, quare aptè Seneca: Monstrabo tibi cuius rei inopiâ laborent magna fastigia, quid omnia possidentibus desit: scilicet ille qui verum dicat. nemo ex animi sui sententiâ suadet dissuadetque, sed adulandi certamen est, & vnum amicorum omnium officium ac *Pauce moneri volunt* contentio, quis blandissimè fallat. Hæc pestis est sæcularium, hæc multorum etiam piorum, quos si moneas, exasperas; quosque proinde melius sinere iacere, quàm erigere. *Haccine vera*, vt sup. p. 7.

Psal. 140. Excusatio mala. PVNCTVM V. Considera, quàm sit turpe declinare cor suum in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis: qui enim iustificat seipsum, hostem suum excusat & Dei; cumque sit æger, sanus haberi vult; & cæcus, videns; imperitus, peritus; & qui iniustus est, iu- *Eccli. 19.* stus censeri. Peccator enim homo vitabit correptionem, & secundùm voluntatem suam inueniet comparatio- *Leuit. 13.* nem: iustus autem accusator est sui. Hinc iubetur leprosus vestimenta dissuta habere, & caput detectum; *Genes. 27.* id est, peccator se aperire. At Jacob extrema pellibus *Serm. 16.* tegit, & peccator haberi vult. De eo Bernard. super Cá- *Excusans repellit medicinam.* tica: In animam peccat suam, qui excusat dum arguitur, repellit proinde à se medicinam, & sic vitam sibi intercludit æternam. Excusat, ait, quis dicendo: Non feci, aut benè feci. aut si male: Non multùm malè. aut si multùm malè: Non malâ intentione: si autem de illâ *Genes. 3.* velut Adam & Eua conuincitur, alienâ suasione excusare se nititur. & Gregorius: Superbiæ vitium est, vt *Ibid.* quod quisque de se fateri dignatur, hoc sibi ab aliis dici dedignetur. Considera Secundò, Adamum, Cain, &

Saulem,

Saulem, excusantes se, à Deo proiectos; Dauidem, Petrum & Latronem susceptos. Tertiò, considera Christum Dominum circumcidi, baptizari, damnari, de quo illud, Sicut agnus ad occisionem ductus est, coram tondente se obmutuit, factus tanquam homo non audiens, & non habens in ore suo redargutiones. Christum verò secuti sunt, de quibus Gregorius: Piarum mentium est, illic culpam agnoscere vbi culpa non est. Dixi ergo: Cófitebor aduersùm me iniustitiam meam Domino, & tu, Deus meus, remisisti impietatem peccati mei, non declines, quæso, vnquam cor meum in verba malitiæ, ad excusandas excusationes in peccatis: sed in misericordiâ tuâ viuifica me.

Excusantes à Deo proiecti. *Genes.* 4. 1. *Reg.* 15. 2. *Reg.* 12. *Isaiæ* 53. *Psal.* 37. *Regist.* *epist. l.* 12. *indict.* 7. *epist.* 31. *Psal.* 31. *Psal.* 140.

Exercitium pro monitore & correptione libenter suscipiendâ.

CORRIPE *me, Deus, in misericordiâ tuâ, oleum autem peccatoris non impinguet caput meum; corripe me, dum tempus miserendi, vt absoluas me, dum tempus erit iudicandi. Ecce enim protestor, quòd spiritu tuo agi volo, & filius tuus esse; & hodie si vocem tuā audiero, nolo obdurare cor meum. Audiam quid loquaris in me, Domine, quoniam loquêris, spero, hodie pacem in plebem tuam, in derelictam animam meam. Exspecto enim te hodie, exspectans exspecto, quando facies de persequentibus me N. paßionibus istis iudicium, & sicut fluit cera à facie ignis, sic peribunt peccatores à facie tuâ. Ne permittas, rogo, vt peccem in te, vt errem à te, velut cæcus in viâ, ignarus in siluâ, & moneri nolim, vt viam teneam rectam, vt videam pericula, vt declinem damna animæ meæ, vt conuertar ad te, & salua sit anima mea: nam qui odit correptionem, vestigium est peccatoris, siue diaboli, eiusq́; mancipium, venundatus sub peccato, ligatus non ferro, sed ferreâ voluntate, vt abstrahi à malo nolit, & nequeat, quia vix est qui faciat misericordiā cum illo, dum pauci sanare volunt, & dum sanant, aut vulnerari linguâ, aut ad vulnus in secreto postulari. Concede etiam vt timore humano errantē monere, ægrum curare* non

Applicatio ad Communionem.

Corripi nolens vinctus est.

August. *non desinã. Verè enim dicebat seruus tuus Augustinus: Si peccauerit in te frater tuus, corripe illum inter te & ipsum solũ; si neglexeris, peior es. ille iniuriam fecit, & iniuriam faciendo graui seipsum vulnere percussit: tu vulnus fratris tui contemnis? tu eum vides perire, & negligis? Peior es tacendo, quàm ille conuiciando. Sed plures qui alios libenter censeant & iudicent, reperiri video, paucos qui optent moneri. veritas hæc odium parit. Iusti esse nolumus, & dici volumus; cùm corripere nos audeat nemo, etsi perire propè videat; quia ex superbiâ medicamentum viderit esse factum venenum.*

Moneri pauci volunt.

O infelices, quibus à bonitate tuâ ad salutẽ nobis data auxilia, fiunt ex malitiâ, rectæ mentis impedimenta! Aufer à me, Domine IESV, *qui tot calumnias pro me passus fuisti, hanc superbiã, quâ defectus meos agnoscere detrecto, & aperire nolo, malens in iudicio perire forsitan, & malus iudicari à te, dum bonus ab homine haberi possim, & malus esse. Si corpus curari opto, negligi indignè fero; cur mihi anima mea sic viluit, vt irascar, si quis eam curare velit, si sanare? si laqueus pedi meo ostẽdatur positus gratus sũ; si vulnus aperitur animæ, ingratus, immò furiosus sum, quia perire libet potiùs, quã de periculo moneri; miserũ esse, quã vbi opes & felicitas sunt, reuelari. Proditio vulgò censetur, occultare, & nutrire hostẽ amici sui; amicitia verò sæpè reputatur, graues animorum (vitia inquam) aduersarios fouere. Ea est, Domine, infelicitas nostra, cũ iustus in principio sermonis accusator sit sui; hoc est imperfectũ nostrũ, quod viderunt oculi tui, & sanare potest vnica manus tua, quæ omnia fecit, & fecit benè, & me infinitâ misericordiâ refecit. Sunt qui se nequiter humiliãt, & arguunt, sed si, velut vasa figuli probat fornax, hos etiã exerceat aliqua tribulatio, cuius est simulata confessio, vnâ vel leui cõtumeliâ, aut exiguâ pœnâ interrogatus, iã humilitatẽ simulare, iam simulationem dissimulare nõ potest: murmurat, frendet, irascitur, nec in gradu stare humilitatis, sed in nouũ superbiæ gradũ corruisse probatur. Scio, nõ veniet in conspectu tuo omnis hypocrita, & si ascenderit vsque ad cælum superbia eius, & caput eius nubes tetigerit, quasi sterquilinium in fine perdetur.*

Prou 18. Psal. 138. Bern de grad. Humil. Iob. 3. Iob. 20.

perdetur. Aufer itaq; de medio mei magniloquos superbiæ, & non adiiciant exultari in corde meo; quia tu scio, Domine, magnus & terribilis, non respicis nisi ad humiles & trementes sermones tuos. Amen. Sophon. 3 Isaiæ 66.

Praxis in monitore adhibendo.

PRIMA Vide, quas conditiones monitor habere debeat. Et quidem Primò, debet esse amicus: moneri & monere proprium est veræ amicitiæ, inquit Cicero. Secundò, debet esse pietate, virtute & prudentiâ præditus. nam vt doceri ab indocto nemo cupit; ita se moneri ab illo pauci patiuntur, quem eadẽ aut similis culpa redarguit. Tertiò, debet velle id facere: multi enim sunt, qui scientes obsequiũ amicos, veritatem odium parere, monere detrectant. Accedit autem hoc ferè, quia non sincerè diligunt, sed sua quærunt, & tales non in amicorũ numero collocandi, sed adulatorũ. at verò adulatione, blanditiâ, assentatione in amicitiâ nullam esse pestem maiorem aptè Cicero dicit. Vel certè eò accidit, quòd ex veritate odium nasci videant. cuius autẽ aures veritati clausæ sunt, ait idem, vt ab amico audire verum nequeant, huius salus desperanda est. Vel deniq; eò quòd ii qui monentur eam molestiã quam debent capere non capiunt, cùm emendare negligunt, monita spernunt. *Qualis esse debeat Monitor.* *Cicero.* *Cicero.*

Secunda. Vt ergo aliquis monitore vtiliter vtatur. Primò aperiendum pectus: aliàs enim nec amicum agnoscis, cùm diffidas; nec consilium expectare potes, cùm de re incognitâ alter sententiam ob dissimulationem tuam dicturus sit. Vnde Sapiens: Causam tuam tracta cum amico tuo, & secretum extraneo ne reueles, ne fortè insultet tibi cùm audierit, & exprobrare nõ cesset. Secundò, cogendus amicus vt moneat liberè, & seriò allaborandum, vt corrigat quis quod à prudente & amico homine suggeritur. Ex his facilè colligitur, sæpè eos qui paris tecum conditionis sunt, nõ ita aptos esse monitores, cùm inter eos sæpè æmulatio sit; neq; subditos, cũ sæpè libertate abutantur, aut timore prohibeantur: neq; eos, quorũ si amicitia dissuenda sit, timeas, ne, quòd parum probi, noceant (multi enim nisi viri omninò probi sint, sæpè vitiis amicorum offenduntur;) sed alium quempiã, qui in Deum respiciens, nihil timeat, aut speret, & salutis tuæ ac felicitatis nõ sit æmulus, sed amans. Talis vnus deligendus est atque alter, & statuendum quoties, si ita res poscat, eum auditurus sis, & cum eo de tuis rebus acturus. *Amico sincero familiariter vtendum.* *Prou. 25.* *Quales non sint apti monitores.*

Tertia

Quomodo sit facienda monitio. Tertia. Correctio fiat non de re incertâ vel leui, vel intempstiuè, dum perturbatus est animus errantis: modusque sit lenis, iuxta Apostolum: Si præoccupatus fuerit homo in
Gal.6. aliquo delicto, vos, qui spirituales estis, instruite eiusmodi
2.Tim.2. in spiritu lenitatis. Seruum enim Domini non oportet liti-
Ambr.l.8. in Lucam. gare, sed mansuetum esse; & verè, vt Ambrosius, Plus profuit amica correptio, quàm accusatio turbulenta. *Dignatus es*, vt sup. p. 10.

IACVLATORIÆ.

Psalm. 6. *Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me.*

Psal. 38. *Propter iniquitatem corripuisti hominem, & tabescere fecisti sicut araneam animam eius.*

Prou. 3. *Quem diligis, Domine, corripis, & quasi pater in filio complaces tibi: fac de me secundùm diuinum beneplacitum tuum.*

Psal. 40. *Corripe me, Domine, in misericordia tua: oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.*

CAPVT XXVIII.

Meditatio de amicorum delectu.

Amicitiæ effectus. Super Matth. INTER externa pietatis præsidia est amicitia: bonus enim sic malo connectitur, vt Chrysost. ait, vt aut pares reddantur, aut citò ab inuicem separentur. Amicitiæ enim pares aut quærunt, aut faciunt, & sicut multa bona habet communis vita sanctorum, sic plurima mala societas malorum.

COMPOSITIO LOCI, erit se constituere in Dei præsentia. ORATIO, vt suprà.

PVNCTVM I. Considera quid sit amicitia. Est verò, vt Cicero loquitur, diuinarum humanarumque rerum summâ cum beneuolentiâ consensio. Duplex illa est, falsa & vera. vera autem hæc est & Christi glutino copulata, quam non vtilitas rei familiaris, non corporis præsentia tantum, subdola & palpans adulatio, sed
Ambr. de amicit. c.7 Dei timor & diuinarum Scripturarũ conciliant studia, vt Ambrosius. Hinc collige qualis tua amicitia sit.
li.6. 2. Considera quorsum amicitiã Deus instituerit; & donum illud largiatur (qui timet enim Deum, habebit ami-

amicitiam bonam, vti Sapiens) nempè vt cùm viatores & peregrini simus super terram, tendamusque in cælum patriam nostram viâ difficili ac periculosâ, latronibus obsitâ, Comites & viæ bonos socios, id est amicos nobis esse voluit. Considera 3. Quales vitandi & fugiendi: primò vitandi improbi, hi enim cũ hoste tuo, id est dæmone conspirantibi mellito sermone venenum tibi instillant, in præcipitia ducunt, dum hostis premit. Et verò túne eum putas tibi amicum, qui Deo sit inimicus, cui tot nominibus obstringitur? túne eum tibi, qui nec sibi? qui enim facit iniquitatem, odit animam suam, & omne bonum Deum suum. Hoc ergo pacto quem amicum velis explora. Et certò scias sperare eum tibi fore amicum, qui Patri & Deo & Redemptori suo infidelis est, meram esse insaniam. Cogita verò quam turpe tibi sit, iam coram Deo & curiâ eius cum perduelli & infami consuetudinem & amicitiam habere, quamque horrendum id futurum in iudicio, & amicos Regis Dei tui iam tibi concilia. *Aspira*, vt sup. p. *Hæccine firmâ*, &c. ibid.

Cur amicitia à Deo instituta.

Mali numquam veri amici.

Psal. 10.

PVNCTVM II. Hæc quidem in genere dicta sunt: nũc considera quos maximè vitare debeas Dauidis monito dicentis: Oculi mei ad fideles terræ: superbo oculo & insatiabili corde cum hoc non edebam, detrahentem secretò proximo, hunc persequebar. primo igitur superbum vita; inter superbos enim semper iurgia, quæ ergò amicitia? 2. hominem auarum, & sui valdè amantem. Hic enim erit amicus secundùm tempus, & non permanebit in die tribulationis. Orientem solem tales spectant, de quibus Sapiens: O præsumptio nequissima, vnde creata es cooperire aridam malitiâ & dolositate illius? 3. Caue à detractore, imò eum persequere cum Dauide, de quo scriptum: Si mordeat serpens in silentio, nihil eo minus habet, qui occultè detrahit; talis enim detractor vt serpens repit per terram, & eam comedit, estque velut sanguisuga, & canis macelli, rictu, sanguine, id est peccato proximi fœdato. Et quæ cõmunica-

Psal. 100.

Qui maximè vitandi nempe superbus & sui amans.

Prou. 13.

Eccli. 6.

Eccle 17.

Detractor fugiendus.

Eccles. 10.

Eccli 13. Deut. 12. nicatio sancti hominis ad canẽ? vnde monetur; caue ne sanguinem comedas, vel quod idem, carnes proximi. Ideò quidam sanctus aiebat: Melius est comedere carnes & vinum bibere, quã detrahere. Persequere ergo detractorem, cuius dentes arma & sagittæ, & gladius in labiis eius, & venenum aspidum sub iisdem: hi enim sunt de quibus Sapiens: Est generatio quæ pro dentibus gladios habet, quibus auditores percutit, & se & proximũ. Ne permitte vt alienas sordes in cor tuum ingerat, & aures, sic de te certò cras loquitur, vt iã de proximo tuo: & festucam in oculo tuo videbit vt trabem, & te iudicabit. Dic, quæso, putas plus amicitiæ tuæ tribuet, & fidelior erit tibi quã Deo, & eius legi quæ ita charitatem præcipit, & susurronẽ & bilinguem maledictum appellat? Si ille arbitretur se tibi gratificari, similẽ te sibi æstimat, & velut porcum qui volutari velis in sordibus. sepi ergò aures tuas spinis, & noli audire linguam nequam; scriptum est, Non maledices surdo, nec coram cæco pones offendiculum: ille enim se excusare nequit aduersus hunc testem iniquum. Neq; ab hoc speres correctionem; homo enim assuetus verbis improperij omnibus diebus vitæ suæ non erudietur. vide vt Dauid Amalechitẽ, & eos qui Isboset occiderant, peremit, illi dicens: Quare non timuisti mittere manũ tuam vt occideres Christũ Domini? Idem dicito detractori, & similem crede Ozæ percusso & arcam tangenti, si superioribus detrahat.

Detractoris malitia *Prou. 30.* *Detractor nulli fidus.* *Eccli. 28.* *Eccli. 28.* *Eccli. 20.* *Detractor vix corrigitur.* *2. Reg. 1.*

Hæccine vera, &c. vt 1. p. 7.

PVNCTVM III. Nunc considera quales tibi diligendi sint, & adhoc simul attende qualis sis, quibusq; obnoxius vitiis, & qualis esse velis, cũ bono enim bonus eris, serpuntque, vt ait Seneca, vitia, & in proximis quemque transiliunt, & contactu nocẽt: conuictor enim delicatus paulatim emollit, & eneruat. Necesse est aut imiteris, aut oderis. Igitur optimum quemque delige, vel potiùs cùm quisque suos habeat næuos, quàm minimè inquinatos. Ratio manifesta est, amicitia enim nos alteri cõiungit,

Quales amici diligendi. *Psal. 17.* *Seneca.*

iungit,vti & familiaritas, imò facit idem velle & nolle. (ea enim amicitia sola est) atq; adeò anima quæ amat, magis in eo est quem amat, quàm vbi animat. An ergò mirum sit talem esse quemque, quales ii cũ quibus versatur? Vnde veteri prouerbio: Pares cũ paribus ferè sociantur. Vti enim similitudo morum amicitiam parit,ita vicissim morum similitudinem amicitia facit, & ad hoc attende, quæ vitia in animo, immò etiam corpore habeas,ne consuetudine eius qui eodem malo laborat, tuũ augeatur,& si diligenter obserues, iisdem aspersos videbis,quibuscum aut consuetudinem habuisti, aut etiamnum habes. Statue proinde si bonus esse velis, bonos amicos & familiares eligere;nihil enim stultius,ait Cicero,quàm equum,famulos,domum, optima,parare,& nõ amicos à quibus salus nostra pendet vniuersa, ideoq; idẽ Cicero toto prope libro disputat, amicitiam non nisi inter bonos esse posse,nec amicum alterum ab altero nisi honestum petere debere, virtutum enim amicitia adiutrix data est,non vitiorum comes; vt quoniam solitaria non posset virtus ad ea quæ summa sunt,peruenire, cõiuncta & sociata cum altera perueniret. Quare cùm amicitia hoc spectet vnum,vt amici auxilio ad virtutẽ perueniamus, illius in delectu amicorum primùm est habenda ratio,considerandi mores, quid ex hoc, quid ex illo virtutis discere,quod tibi maximè vsui sit, quid sapientiæ possis. *Haeccine vera,&c.* vt sup. p. 7. *Amicitia est ob virtutem.* *Cicero.*

PVNCTVM IV. Considera quã suaue sit amicitię bonũ, quàm dulce eius solatium, idcirco hortatur Ambr. dicens: habeas amicum cui pectus aperias, cui arcana communices, cui secreta tui pectoris committas, vt colloces tibi fidelẽ virũ,qui in prosperis gratuletur,tibi in tristibus compatiatur,in persecutionibus adhortetur. Secundò cõsidera nihil potentius esse amore: itaq; etsi amicitia vtilitatẽ nõ spectet, nihilominus vtilissimã esse, cũ omnia bona cõmunia facit, & perpetuã & iucundã eorum possessionem,vsum,ac fructum. Itaq; si desideras alienis bonis *Ambr. l. 3. offic* *Solatiũ ex amicitia magnum.* *Amicitiæ vtilitas.*

bonis frui, si optas fauorem, stude omnes amore præuenire, ac deuincire concertatione beneuolentiæ, nullo enim nummo commodiùs amorem emeris, atq; amore. Eum si obtinueris, & cor hominis possederis, quid erit amici tui, quod tuum etiam non erit? attamen amicitiæ ac beneuolentiæ stude, non tua quærendo, sed vt proximo tuo placeas in bonum, vt cum eo propter Deum coniunctus sis, & certò possidebis illum. O quanta industria charitatis! quàm vtilis mortalibus, quàm grata, quàm iucunda, quàm Deo accepta! Tertio considera, hinc sequi, omnium iacturam esse libenti animo faciendam, vt charitas cōseruetur, quia si illius integritas seruatur, omnia salua sunt apud Deum & homines. Quartò considera, quanta insania eorū, qui per simultatē verbo vno; repulsâ vnâ amicitias violant, se ipsos enim ob hoc priuant maximo humani generis bono, quod certè naturæ instituto omnes vehementer desiderant, id est, amari etiam ab hoste. Et verò qui se vlcisci cupit, si spectes finem, quid aliud petit quàm amari? iniuriam illatam non esse? id est, amatum perpetuò amicum etiam fuisse, vel amicitiam reparatam? scilicet, per amorem. Nam dona, officia, obsequia delata, si animus eius qui præstat sit aduersus, officiunt, non placant. Illud verò attende, nullo amorem imperio aut vi extorqueri, nullo etiam pretio, nullâ arte comparari, quàm beneuolentiâ, & amore. Monstrabo tibi, ait Seneca, amatorium sine medicamento, sine herbâ, sine vllius veneficæ carmine; si vis amari, ama. Huc omnia à Deo & naturâ directa, ab hominibus ordinata, vrbes, vici, familiæ, leges. Itaque statue inuiolatam in omnibus seruare, cum omnibus quoad fieri potest pacem habere, nemini dare vllam offensionem, insuper omnes deuincire propter Deum, serioq; vias ac modos accommodos ad hoc inuenire, omniaque præ amicitiâ vilia habere. Amico enim fideli nulla est cōparatio, & non est digna cōparatio auri atque argenti contra bonitatem fidei illius. Nam frater qui

Amicitia omnibus præponenda.

Amicitia amore acquiritur.

Seneca.

2. Cor. 6.

Eccli. 6.

Prou. 8.

qui adiuuatur à fratre,quaſi ciuitas firma. Væ autem ſo-li,quia cùm ceciderit, non habebit ſubleuantem ſe. Amicus verò fidelis protectio fortis;qui autem inuenit illum,inuenit theſaurum. Et Et rurſum: Amicus fidelis medicamentum vitæ & immortalitatis: qui metuunt Dominum inuenient eum. Fatuo autem, vt ait ſcriptura,non erit amicus,& non erit gratia in bonis illius: qui enim edunt panem illius,falſæ linguæ ſunt;quoties & quantum irridebunt eum? Nemo enim poteſt,ait Auguſtinus,veraciter amicus eſſe hominis. niſi fuerit ipſius primitus veritatis; quòd ſi gratis non fiat, nullo fieri pacto poteſt. *Aſpira*, vt ſup. p.8. *Hæccine firmâ fide, &c.* ibid.

Eccleſ.4. *Quanti ſit amicus ſincerus.* *Eccli 6.*

PVNCTVM V. Conſidera ſuauiſſima illa verba bonitatis infinitæ loquentis ad cor tuum: Iam non dicam vos ſeruos,vos autem dixi amicos,quia omnia quæ accepi à Patre meo,nota feci vobis. Pro hoc ergò,& eius amicitiâ zela in te & proximo tuo. Eructauit ille tibi abſcondita à conſtitutione mundi, ſapientiam, inquam, ſuam commnuicavit nobis,de quâ Sapiẽs: Infinitus eſt theſaurus hominibus nempè ſapientia, quâ qui vſi ſunt,participes facti ſunt amicitiæ Dei propter diſciplinæ dona commendati. Vide igitur, quomodo hunc amicum præ omnibus conſeruare debeas, & caue obſecro,amicus eſſe huius ſæculi: amicitia enim huius mundi inimica eſt Deo. Caue vllius hominis gratiâ Deum offendere,legem aut regulam prætergredi, & illius beneuolentiam perdere. Ille enim ſolus verè amicus & medicamentum animæ, & immortalitatis: amicitia autem hæc inter omnem animam piam & IESVM, conciliatur,at maximè religioſam,hæc enim cum eo communia habet omnia, huius cum eo conuerſatio in cælis eſt,cùm iam ſit facta ciuis ſanctorum,& inter domeſticos Dei annumerata. Angelum item cuſtodem fideliſſimum, alioſque patronos ſinceriſſimâ charitate proſequere,& imprimis beatiſſimam matrem,quæ non dedi-

Ioan. 15.

Sap. 7. *Amicitia Chriſti quærenda præ omnibus.*

Iac. 4.

Amicitia ſæculi mala.

dedignatur nos amicitiâ suâ, quando filius eius amore nostri dignatus est mori.

Exercitium pro amicitiâ fideli & verâ consequenda.

Ioan.13 *DIxisti, Domine, quòd in hoc cognoscēt omnes discipulos tuos si dilectionem habuerint ad inuicem. Habeóne illā? Estne vllus, quē auersor, & non diligo in te corde sincero? Ab-*
Ioan.3. *sit, absit, vt oderim quemquā, & non viuā tibi; qui enim non diligit, manet in morte, & qui fratrē suum odit, in eo charitas tua non est, sed odit te; quod abominor, & detestor, & eiuro. Veniat mihi mors, ô vita mea Iesu, veniat potiùs quàm non diligā te in te, & in omnibus, cùm sis mihi omnia in omnibus. Amo te, ô amor, diligo te omne bonū. Quæro te salus mea, & placere volo tibi, & gratus offerre tibi sacrificiū hodie laudum & cordis, & mentis meæ, & reddere tibi altißimo vota mea. Audi Domine de profundis clamantē ad te, & exaudi vocem*
Marc.12. *meam, & fac vt diligā te; diligere enim te, & proximū, maius est omnibus holocautomatibus, & sacrificiis. Nihil vtilius homini, nihil gratius tibi, quàm si simus in charitate radicati, & fundati, vt poßimus comprehendere cum omnibus sanctis, quæ sit latitudo, longitudo, sublimitas, & profundū, vtque tibi seruire poßimus humero vno; omnis enim amicitia nostra ad hoc dirigi debet, vt seruiamus & placeamus tibi, & amici tui simus. Si quis aliud à me poscat, anathema mihi est: tuus enim sum ego, & justificationes tuas quæsiui, & quæro, quæro ex nunc in toto corde meo.*

Magna certè foret, & ter maxima dementia, amicum fieri hominis & mundi huius, & inimicum tuū constitui: quid enim tribuere, aut veri solatij, aut subsidii potest quispiā, nisi tu dederis ei? Ideoq; iusto tuo iudicio, Deus meus, fieri videmus, vt quos charitas non coniungit, sed vanitas; non tui amor sed mundi; perseuerare in amicitiâ nequeant; immò nullos magis experiātur aduersarios, quàm illos, quos non propter te dilexerunt: vt omnino attendere oporteat eos admonitū illud Pro-
Ierem.9. *phetæ tui, Vnusquisque se à proximo suo custodiat, & in omni fratre*

fratre suo non habeat fiduciam; quia omnis frater supplantãs supplantabit, & omnis amicus fraudulenter incedet, & vir fratrem suũ deridebit, & veritatẽ non loquetur. Sed, tu Domine, fidelis es, & amicus in tempore obductionis, & quãuis videas hoc imperfectum meũ N. me tamen amas, & visitas me, & panis Angelorum dignaris fieri cibus viatorum. Viator enim sum, & peregrinus & aduena, sicut omnes patres mei. Quãdo veniã & apparebo ante faciem tuam? fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, vbi est Deus tuus? Hæc recordatus sum, & effudi in me animam meã, quoniam transibo in locũ tabernaculi admirabilis vsque ad domum Dei, & tu habitabis in medio mei. Verùm exclamat illa: Filii matris meæ pugnauerunt contra me. monet alter: noli credere amico, noli confidere in duce. Dum ergo transeo, dum propero ad te hodie cõcede mihi, Deus meus, in viâ hâc, vt tales peregrinationis socios acquirã, qui non retardent iter meũ ad te; sed qui, si cecidero, fulcire me possint; si æger fuero, recreare. Amicus enim fidelis medicamentũ vitæ & immortalitatis; & qui metuent te, Domine, inueniẽt illũ. Da mihi ut inueniã, vt inuentum seruare possim, omnibus placere in bonũ, omnes beneuolentiâ sic coniungere mihi, vt unum simus tecũ, sit nobis cor vnum, & anima vna, & spiritus vnus, quò idem sentiamus, dicamus, idem velimus. velle enim & nolle idẽ, amicitia est: id autẽ erit, si nihil velimus, nisi vt fiat sancta volũtas tua, beneplacens, & perfecta, & amici optemus fieri tui, in quo vno omnia habentes, ad aliud suspirare poterimus, aliud amare? quid enim nobis est in cælo, à te quid velle possumus super terram? O Iesv, ô Iesv, tu spes, tu solatium, tu refugium, amicus meus in æternum & omnia, Amen.

Applicatio ad Communionem.

Psalm. 41.

Cant. 1.

Eccles. 4.
Eccli. 6.

Rom. 12.

Psalm. 72

Praxis in amicis deligendis.

PRima. Seriò circumspicere qui in amicos tibi deligẽdi sint, ac primò quidẽ, ut dixi, probi sint oportet. Secũdò, firmi ac stabiles; vitiosi autẽ eiusmodi numquã esse possũt: stultus enim, & peccator, vt luna mutantur. Sustine itaq; ait Cicero, consilio cursum beneuolentiæ, & amicos tenta, priusquam in amicitiam recipias per fectam. Si possides amicum,

Probi amici eligendi

Eccli 27.

Cicero.

Eccli.6. amicum, ait Sapiens, in tentatione posside eum, & ne facilè credas ei. Tertiò, eligendi fideles: cum illis enim vti nobis loquendum, ita & agendũ sapientes censent. Mulierosi igitur, & ebriosi, & detractores idonei non sunt: horũ enim multiplex ingenium, & tortuosum fidum esse non solet. Quartò, eligendi qui vtilitatis suæ causâ amicitiam non ambiunt, sed honestatis: illi enim instabiles fortunam sequentur; quæ si fauerit, multi numerantur. Quintò, eligendi humiles, non fastuosi, non detractores, nam inter superbos semper iurgia & æmulatio: maledicus verò, & grauis aliorum censor, preterquã quòd manifeste arrogantiam fateatur, mordebit te vt coluber in occulto. Qnid enim? illũ qui pro proximo debet animam ponere, & multis plurimũ debet, ac nihilominus detrahit, eosque contẽnit: tu eum fidũ putabis? Canis macello assuetus, vbi occasio datur, ad ingeniũ redit, nec parcit heri sui catnibus; nec maledicus & susurro amico suo. Ad quod apposite Bernard: Ego, inquit, in hoc sensu puto appositũ, Recti diligunt te. Nec absurde, vt æstimo, cùm vbiq; pœnè in choro adolescentularum tales inueniã, quæ acta sponsæ curiosè obseruent, derogandi nõ imitandi causa; torquentur in bonis seniorum suorum, malis pascuntur. Videas ambulare seorsum, conuenire sibi & sedere pariter, moxq; laxare proccaes linguas in detestandũ susurrium. Vna vni coniungitut, nec spiraculum incedit in eis: tanta est libido detrahendi, audiendíue detrahentem. Ineunt familiaritatem ad maledicendũ, concordes ad discordiã: conciliant inter se inimicissimas amicitias, & pari cõsentaneę malignitatis affectu celebratur odiosa collatio. Haud secùs egêre quondã Herodes & Pilatus, de quibus narrat Euangelium, quia facti sunt amici in illâ die, hoc est, in die Dominicę passionis. Conuenientibus sic in vnum nõ est Dominicã cœnã manducare sed magis propinare & bibere calicẽ dęmonıorũ; dum importantibus linguis alienæ perditionis virus, aliorum aures intrantẽ mortẽ libenter excipiunt. Sic quippe, iuxta Prophetã, intrat mors per fenestras nostras, cum prurientes auribus & oribus, lethale poculũ detractionis inuicẽ nobis ministrare contendimus. Non veniat anima mea in concilio detrahentium, quoniã Deus odit eos, dicẽte Apostolo, Detractores Deo odibiles.

Detractor nunquam amicus.

Bern. serm. 24. in Cant

Detractorũ imago.

Rom.1.

Secuuda. Obserua, quòd si iam aliquos habeas amicos non bonos, dissuendã potiùs, quàm disscindendam amicitiã. ad omnes quidẽ beneuolos semper esse licet, & conuenit; sed in familiaritatem, & crebrum colloquium, nõ nisi bonos admittere. qui secùs facit, nec animę suę cõsulit, nec famæ, cũ quisque talis meritò habeatur, quales ii quorum con-

Dissuenda quandoque amicitia.

consuetudine delectatur. Qui timet Deum, ait Sapiens, æquè habebit amicitiam bonam: quoniam secundùm illum erit amicus illius. Aduerte tamen, vitia ac defectus; sine quibus nemo viuit, esse dissimulandos. Amici, dicitur, vitia noueris, nō oderis. Et quæ viderunt oculi tui, ne proferas in jurgio, ne posteà emendare non possis, cùm dehonestaueris amicum tuum. à suspicione maximè caue; illa enim amicitiæ venenum est. *Eccli. 6.* *Vita amici dissimulāda.* *Prou. 26.*

Tertia. Aduerte etiam, amicitiam exigere, vt proximi quis bona, quibus potest & licet modis, promoueat; proinde seriò stude illius commodis ac profectui. Deinde verbis dulcedinē præfer. Verbum enim dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos. Et sicut mittens lapidē in volatilia, deiecit illa: sic & qui conuitiatur amico, dissoluit amicitiā. Ad amicum etsi produxeris gladium, non desperes: est enim regressus. Ad amicū, si aperueris os triste, ne timeas: est enim concordatio, excepto conuitio & improperio, & superbiâ, & mysterij reuelatione, & plagâ dolosâ; in his omnibus effugiet amicus. Quis infert plagam dolosā, nisi qui denudat arcana, & amici fidē perdit? & nō inueniet amicum ad animum suum. Denudare amici mysteria, desperatio est animæ infelicis. Audisti ergo verbum aduersus proximum tuum? commoriatur in te, fidens quoniam non te dirumpet. Præterea corripe amicum, ne fortè non intelligat te, & dicat, Non feci; aut si fecerit, ne iterum addat facere. Postremò, in augustiis eum ne deseras, sed fidem posside cum amico in paupertate illius, vt in bonis illius læteris. In tempore tribulationis illius permane illi fidelis, vt in hæreditate illius cohæres sis. Multi colunt personam potentis, & est amicus secundùm tempus suum, & non permanebit in die tribulationis. tu autem ne derelinquas amicum antiquum; nouus enim non erit similis illi. *Dignatus es, &c. vt sup. p 10* *Officia amici.* *Eccli. 6.* *Eccli. 22.* *Quæ vitia in amicitia cauenda.* *Eccli. 22.* *Eccli. 19.* *Secretum seruandū.* *Eccli. 22.* *Prou. 19.* *Eccli. 6.* *Eccli. 9.*

IACVLATORIÆ.

ERipe me Domine ab homine malo, & ab iniquo & doloso eripe me. Psal. 139.

Eripe me de operantibus iniquitatem, & de viris sanguinum salva me. Psalm. 58.

Eripe me de inimicis meis, Deus meus, & ab insurgentibus in me, libera me. Ibid.

Non adhæsit mihi cor prauum, declinantē a me malignū non cognoscebam. Detrahentem secretò proximo suo, hunc persequebar. superbo oculo, & insatiabili corde, cum hoc non edebam. Psal. 100

CAPVT XXIX.

Meditatio de Familiæ delectu, atq; eius gubernatione, magno in viâ Dei præsidio.

COMPOSITIO LOCI erit, considerare se stantem coram Deo, cui ille committat aliquot conseruos, ad hoc tamen, vt soli seruiant sibi. ORATIO, vt suprà.

Omnis potestas à Deo.

PVNCTVM I. Considera Primò, omnem potestatem esse à Deo: nihil enim fortuitum in hoc mundo, sed ex certâ scientiâ, potentia, opes, scientia (ob hæc enim alii aliis subjiciuntur) ab illo tributa sunt; quo vero fine? eo scilicet, quo Princeps committit cohortes ducibus suis, non vt contra se militent, sed vt pro se, etiam sacramento adacti; vtque sanguinem pro imperio, pro honore suo generosè profundant, & ad hoc instituantur. vel eo, quo pater filiis pædagogos dat, qui eos instituant, & corrigant, ac ducant: hoc enim dominorum, hoc patrumfamilias, hoc eorum qui alios docent. Secundò, quomodo generosi viri suis cohortibus studeant, præclara facinora facere quanta gloria illis sit, ciuitates intercipere, hostes subigere, id applica familiæ, scholæ, &c. Considera verò quos subditos habeas, & quantum, si velles, ad Dei gloriam iis præstare posses. Quis nescit, aliquando vnum ludimagistrum corrumpere posse non vnam ciuitatem, sed prouinciam? similiter & iuuare, discipulis vt pietatis incentoribus submissis? quis nescit è famulis dominos, è mancipiis Reges non semel factos, è discipulis ad omnes dignitates materiam præparari? Instituere ordinem, & formulam rectè viuendi tradere, multos eâ ad virtutis perfectionem adducere, opus est grande: sed & per eum quasi ordinem instituit Deus, per quem seu dominum, seu herum, seu magistrum, plurimo ad pietatem promouet, spargitque in Republ. optima semina. Tertiò, quanta necessitas domino incumbat familiam sic ordinandi atque instituendi, vt Deo ac Domino nostro accepta sit, & militet, non hosti: etenim fi-

O quantum boni! præstare superior potest.

deiussor

dejussor est pro suis herus; & væ, si negligentiâ tuâ, si exemplo, pereat filius tuus, seruus tuus & discipulus tuus, idemque discipulus Christi, seruus Christi, filius Dei: etsi ipse cætero quin bonus sis, innocens non eris; sed damnaberis alienâ vitâ, qui absoluendus propriâ fueras. Nónne tibi potestas, domus, opes concessæ, vt stipendium à Principe, vt tu Deo tuique seruiant? *Hæccine vera, &c.* vt suprà pag. 7.

PVNCTVM II. Considera esse necessarium, vt probi sint subditi, discipuli, delectum (qui in filios non cadit) vt boni eligantur, aut minimè mali. quis enim cum perduellibus ad bellum tendet? quis cùm epibatis vitiosis & infirmis tempestuosum conscendet mare? Equid m famuli, discipuli, eidem naui tuæ impositi sunt, quasi in cohorte tua sunt, quâ aggrediendus tibi est hostis grauissimus diabolus: nónne enim militia est vita hominis super terram? vt Job ait. qui verò commilitones, nisi famuli, discipuli, subditi? Vide ergo quàm vtile ac necessarium sit delectum hunc facere. Omnem enim sæpè industriam ac robur vnus in militia Achan, qui turbauit tota castra Israël, inertem & inanem facit: propter vnum Ionam fugientem à facie Domini naufragium fit nisi ejiciatur: vnus improbus sæpè familiam perdit, pietatem omnem ac vigilantiam heri eludit. Quantum in discrimen venit familia Iacob, ob deos alienos quos Rachel occultârat? Secundò, quia certissimum est; eum solum fidelem atq; obsequiosum hero minori, qui magno sit Deo; domino conseruo, qui summo Regi; se pascenti, qui se creanti; se hîc remunerantì, qui largissimo remuneratori fidelis est. Túne putares filium viri optimi tibi fore fidelem, qui patri esset infidelis & iniurius? Túne putares tibi soluturum debitorem mille, cui minimo titulo obligatur ac spontaneo; qui ei, cui infinitis titulis obligatur, ne rem minimã restituere quidem velit? Tu in præceptis grauibus pariturũ, qui Dei mandatis, quæ grauia non sunt, ipsius Veritatis ore, non

Iosue 7.

Ion. 1.

Gen. 35.

Ille solus Domino suo fidus qui Deo.

Matt. 11.

Quomodo famuli conducendi.

non obedit? Tertiò, quàm turpe te conseruum pacisci de obsequio tuo, dum seruum conducis, & de communis Domini seruitio minimè sollicitum esse? Tu dux cohortis es, exempli causâ, vis in verba tua iurare militem, & non Principis? Tu seruus Domini exercituum, missus vt operarios in vineam eius eligas, quorum præstes noxas; vide igitur an illi vtiles sint Domino. Procurator es; vide negotium geras non tuum, sed Domini tui. Vides viros in Repub. principes familias suas suo insignire colore, & gaudent ac volunt colore suo signari seruos suos, & pudet eos obligare, vt gerant signa summi Regis? Quartò, aduerte sæpè vnum verè bonum toti familiæ salutem adferre: nònne propter Jacob domui Laban benedixit Dominus? propter Moysen domui Iethro? *Aspira*, vt supr. pag. 8. *Haccine firmâ*, ibid.

Seruus bonus est salus familiæ.

Gen. 30. Exod. 2.

PVNCTVM III. Quomodo præterea ad familiam ordinandam necessarium sit eum qui præest, prælucere exemplo ac præire. quâ enim fronte hortabitur seruum ad Dei obsequium, qui efficaciter exemplo suo trahit ad dæmonis seruitium? Hinc Saul cùm electus est, dicitur non fuisse vir de filiis Israël melior illo: ab humero & sursum eminebat super omnem populũ. humerus fortitudinẽ, collũ & guttur efficacitatẽ iubendi notat. Hinc Isaias ait: Princeps ea quæ digna sunt Principe cogitabit. Caput in statuâ Nabuchodonosoris erat aureum, ita familiæ sit oportet. Mõstrosa certè res, vt Bern. gradus summus, & animus infimus; sedes prima, & vita ima; lingua magniloqua, & vita otiosa; sermo multus, & fructus nullus; vultus grauis, & actus leuis; ingens auctoritas, & nutans stabilitas. Et certè tristis res & lacrymis digna, quo maior aliquando quispiam est, eo minus bonũ; quo diuitiis potentior, eo vitiis infirmiorem; quo honore ac gloriâ apud homines illustrior, eo magis apud Deum vitâ ac moribus dedecoris esse plenũ. Ecce, cùm paruulus esset in oculis suis Saul, caput in tribubus Israël factus est; exaltatus autẽ, incrassatus & dilatatus, recalcitrauit.

Qualis herus & pater familias esse debeat.

Isaiæ 32.

l. 2. Consid. ad Eugen.

1. Reg. 15.

Secund

dò, sollicitudo Superioris magna requiritur ac vigilantia. nam velut speculator constitutus est in turri quisquis præest, & velut nauarchus ad clauum prospicere debet pericula. Si itaque claudis diligenter arcam pecuniꝗ aut arcem; longè potior tibi esse debet anima famuli, discipuli, subditi, pro quâ rationem redditurus es. neque ita te excusa, Vnusquisque onus suum portabit; hoc onus tuum est. *Galat. 6.*

EXERCITIVM.

DEus Patrum meorum, & Domine misericordiæ, qui fecisti omnia verbo tuo; & sapientiâ tuâ cõstituisti hominẽ, vt dominaretur creaturæ quæ à te facta est, vt disponat orbẽ terrarũ in æquitate & justitiâ, & in directione cordis iudiciũ iudicet; da mihi sedium tuarum aßistricem sapientiam, & noli me reprobare à pueris tuis. Eia quæso respice ad orationẽ serui tui, & preces eius; tu enim dedisti mihi has animas, ego autem sum puer paruulus ignorans egressũ & introitum meũ: da ergò seruo tuo cor docile, vt discernere poßit inter bonũ & malum. Da mihi sapientiã & intelligentiam vt ingrediar & egrediar coram populo tuo. Quis enim potest populum tuum dignè iudicare nisi tu faueas ipsumq́; adiuues? vtinam omnia ossa mea dicant: Domine, quis similis tui! Vtinam omnes quos commisisti mihi, seruiant tibi in toto corde suo! Sap. 9. 3. Reg. 3. 2. Paralip. 1.

Etenim si neglexero, si perierint exemplo meo, sanguinem eorum de manu mea requires, & seueram rationem exiges in die furoris tui. Sunt enim filij tui, sunt pretium sanguinis tui, serui vel subditi, sed & conserui mei; & forsitan quia humiliores, in æternũ ipsi Domini futuri, & ego seruus, ipsi primi, & ego nouißimus; ipsi Principes in accubitu ad mensam tuam, & ego iubebor cum rubore nouißimum locum tenere. Peruigilo nunc ego quasi rationẽ pro animâ redditurus; si lapsus quis fuerit, erit anima mea pro animâ illius. Maiorẽ charitatẽ nemo habet, quàm vt animã suam ponat pro amicis suis. Ergò cùm ita velis, & quia vis, ego nõ ambitiosè, sed solùm quia iubes, animã meã pono pro ouibus meis, & magis pro te amantißimo Pastore meo, quia animam tuam posuisti pro me, & venisti Applicatio ad Communionem.

venisti, & ecce iterum & iterum venis, & accurris quotidie in sacrificio Missæ, vt vitam habeam & abundantiùs habeam. Eia Pastor bone, cognosce oues perditas, & cognoscant te tuæ, ego gratiâ tuâ tuus sum, sonet vox tua in auribus meis, & suscipe animam meam, imò omnes; pro omnibus enim paratus sum meam ponere gratiâ tuâ, & propter te. Nónne enim vita mea abscondita tecum est, Christe IESV, *in* DEO*? Serua eam, Seruator mi, & non intres in iudicium cum seruo tuo, quia verè sincero corde eligo abiectus esse potiùs in domo tuâ. Concede ergò mihi, mihi quem ita præuenisti benignitate tuâ & amplexu tuo, concede Domine Dominantium stare super custodiam meam, vt te lætus venientẽ excipiam; vineam meam sic custodire, vt bibas vinum in lætitiâ ex eâ, & sic aliis præesse, vt prodesse queam, & eos ad te perducam, vt cantent tibi canticum lætitiæ, & exultationis, & laudent te mecum.*

Da mihi verò vt sicut minimus sum seruorum tuorum, ita verè paruus sim in oculis meis, & inueniam quod vnum quæro & cupio, gratiam in oculis tuis. Scio & contremisco, dum
1. Tim. 5. *te in Apostolo audio dicentem: Si quis suorum, & maximè domesticorum curam non habet, fidem negauit, & infideli est deterior; & tu visitabis super omnem qui arroganter ingredi-*
Greg 26. Mor. c. 16 *tur. Hæc igitur, dulcißime* IESV, *subtilißima ars viuendi est, culmen tenere, & gloriam premere; esse quidem in potentiâ, sed potentem se nescire; ad largienda bona potentem se cognoscere, ad rependenda noxia omne, quod potenter valet, ignorare. Sed, tu, Domine, cuius solius magna potentia est, & à quo est omnis potestas, & omnis paternitas in cælo & in terrâ nominatur, conserua me, quoniam Deus meus es tu: conuerte eos quos dedisti mihi, vt non perdam ex iis quemquam,*
Eccli. 3. *sed quærant nomen tuum & gloriam tuam, & sciant, quia*
Galat. 6.
Prou 27. *tu es Dominus, & non est alius. Da in mansuetudine perficere opera mea, vtque alter alterius onera portemus. Monuisti me, dicens, Diligenter agnosce vultũ pecoris tui, tuosq; greges considera. Vtinam, Domine, fructum omnem, quem facere possunt, sedulò colligam! vtinam omne quod eis nocere potest,*
Rom 9. *studiosè auertam! vtinam etiam anathema esse possem pro*

fratribus

fratribus meis, vt agnoscant & diligant te! Venite, filij, audite me, timorem Domini docebo vos. Sperate in eo omnis congregatio populi, effundite coram illo corda vestra. Deus adiutor noster in æternum. Accedite ad eum, & illuminamini, & facies vestræ non confundentur; apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus, & pereatis de viâ iusta. Sed tu, Domine Deus, obsecro te per viscera misericordiæ tuæ, operi manuum tuarũ porrige dexterã tuam, vt seruiamus tibi corde perfecto atque verissimo, omnibus diebus vitæ nostræ. Amen. Psal. 33. Psal. 61. Psal. 33.

Praxis ad familiam ritè ordinandam.

PRima est, diligenter considerare & sæpè, quanti sit anima vna, & quibus modis domesticorum, & nobis commissorum animas iuuare possimus, atque à Domino humiliter petere pro iis gratiam necessariam. *Considera quanti vna anima.*

Secunda. Quoties in familiam aliquis admittendus est, pacisci cum illo de Dei obsequio perinde ac nostro. nimirũ vt cõfiteatur & cõmunicet saltem quolibet mense, ne nostri amantiores esse quàm Domini nostri deprehendamur: quòd si dyscolus euadat, aliisque noxius sit, eliminandus est. Exemplũ illustre tibi dabit S. Elzearius, de quo Surius in vita eius 27. Septẽbris: qui velut nouus paterfamilias, nouo quodã modo cœpit suæ familiæ præsidere, nouasque morum plantulas inserere, & transgressoribus pœnas proponere. Primò constituit, vt omnes è suâ domo tam mares quàm feminæ quotidie vt minimùm Missam vnam integrè audiant. Secundò, vt viuant castè & purè: qui secùs facerent, eos suâ domo expellebat: nolebat enim vt quisquam pane suo vesceretur, quẽ sciret peccato mortifero implicatũ, ne alios inficeret. & ne illius peccatũ ipse fouere videretur. Tertiò, vt nobiles, & milites itemq; virgines & matronę, qualibet hebdomadâ semel cõfiteantur peccata sua, & singulis mensibus deuotè percipiant Eucharistiæ Sacramentũ. Quartò, vt eędẽ virgines & matronę manè vsque ad prandiũ precibus & piis exercitiis vacent: à prandio manuariis operibus sese occupent. Quintò, vt nemo ausus sit blasphemare Deũ, sacrosanctã Virginẽ, vel aliquẽ Sanctorum: nec quisquã falsò iuret, aut vitiosè & leuiter absque causa, nec impudica vel inhonesta verba proferat. Sciebat enim ex Sapiẽte mortẽ & vitam esse in manibus linguę: & ex Apostolo, corrumpere bonos mores colloquia praua. Huius constitutionis violatores hâc ratione puniri voluit, vt

Nota & paciscere de Dei obsequio.

Surius.

Exemplũ S. Elzearij.

Prou. 18. 1. Cor. 15.

vt vel toto prandio coram aliis sederent in terra, solo pane & aqua contenti, vel toto die in cubiculo manerẽt iuclusi, communi cibo vescẽtes. Sextò, vt nulli fas sit ludere tesseris, aut alio vti lusu illicito, turpi ac inhonesto, si quis contra fecisset, grauis illum pœna manebat. Septimò, vt omnes è sua familia, pace, amicitiâ & concordiâ inter se fruantur, alius aliũ nõ offendat, neq; verbo neq; facto: si quid à quoquam aliter sit attentatum, mox cum offenso redeat in gratiã. atq; vt id fieret, nõ mediocriter ipse dabat operã: reos autem pro ratione culpæ puniebat. Octauò, vt quotidie à prandio, vel alia hora vespertina, nisi legitimũ impedimentum inciderit, fiat aliqua collatio inter illos, ipso præsente, de verbis Domini pro animarũ informatione. In eo autem colloquio, dũ vnus aliquis loquitur, cæteri orẽt pro illo in cordibus suis, vt Deus illi subministret sermonẽ, ex quo omnes proficiãt: nec quisquã audeat sic loquẽtis verba interrũpere, aut aliter impedire. id si quis nõ obseruet; à tã pio colloquio excludatur, donec emendatus ab aliis reuocetur.

Lectio pia fiat in familia.

Tertia. Ad orationem aliquam saltem vespertinã curare vt conueniant. quod S. Carolus Borromæus per totã diœcesim suã introduxit. idem est de lectione aliqua libri pij, vesperi, maximè dum familia conuenit, quod à multis vsurpatur.

Quarta. Curare vt libri pij in manibus sint, & ad manum, & ad conciones, aliaque pietatis exercitia mittantur.

Pietati dandum præmium.

Quinta. Ut præmia pietati ac probitati tribuantur, atq; adeò nihil quoad fieri potest, nisi eo fine cõcedatur, vt melior fiat qui accipit, ac corporalia accipiendo ad spiritualia inuitetur: idque quantum valeat in pueris, vix credi potest.

Sexta. In familia sunt liberi, sunt serui: liberorum verò habenda ratio maxima, vt benè educentur, videte, nõnne qualis surculus, talis arbor? Educationis formam dedit Tobias: Honorem, ait, habebis matri tuæ omnibus diebus vitę eius; memor enim esse debes, quæ & quanta pericula passa sit propter te in vtero suo. Cum autẽ ipsa compleuerit tempus vitæ suæ, sepelias eam circa me. Omnibus autem diebus vitæ tuæ in mente habeto Deum, & caue ne aliquãdo peccato consentias, & prætermittas præcepta Domini Dei nostri. Ex substantiâ tuâ fac eleëmosynam, & noli auertere faciẽ tuã ab vllo paupere; ita enim fiet, vt nec à te auertatur facies Domini. Quomodo potueris, ita esto misericors. Si multũ tibi fuerit, abundanter tribue; si exiguũ tibi fuerit, etiã exiguum libenter impertiri stude. præmiũ enim bonum tibi thesaurizas in die necessitatis, quoniã eleëmosyna ab omni peccato, & à morte liberat, & non patietur

Tob. 4.
Educatio filiorum quanti sit.
Tobiæ exemplum & monita.

anim ire in tenebras. Fiducia magna erit corã summo Deo eleëmosyna omnibus facientibus eam. Attende tibi, fili mi, ab omni fornicatione, & præter vxorem tuam numquam patiaris crimẽ scire. Superbiam nunquam in tuo sensu, aut in tuo verbo dominari permittas: in ipsâ enim initium sumpsit omnis perditio. Quicumque tibi aliquid operatus fuerit, statim ei mercedem restitue, & merces mercenarij tui apud te omnino nõ remaneat. Quod ab alio oderis fieri tibi, vide ne tu aliquando alteri facias. Panem tuum cum esurientibus & egenis comede, & de vestimentis tuis nudos tege. Panem tuum & vinum tuũ super sepulturam iusti coustitue, & noli ex eo manducare & bibere cum peccatoribus. Consiliũ semper à sapiente perquire. Omni tempore benedic Deũ, & pete ab eo, vt vias tuas dirigat, & omnia consilia tua in ipso permaneat. Noli timere, fili mi; pauperem quidẽ vitam gerimus, sed multa bona habebimus si timuerimus Deum, & recesserimus ab omni peccato, & fecerimus bene.

Cauendum autem Primò vehementer, ne videant aut audiant domestici, quod castimoniæ aduersetur. Quid? quòd Iuuenalis poëta etiam hoc monet dicens:

Nil dictu fœdum visuq́ hæc limina tangat
Intra quæ puer est: procul hinc, procul inde puellæ
Lenonum, & cantus pernoctantis parasiti.
Maxima debetur puero reuerentia.

A primâ pueritiâ instillanda vita Christi & Sapientiæ æternæ dicta, de charitate, humilitate, patiẽtia, liberalitate in pauperes. Absit verò vt anilibus (quod Plato vetabat) fabellis memoria prauulorum impleatur; Quartò satius vitæ Christi historia, maximè infantiæ! Beatus Hieronymus optabat posse primam formare pueritiam, quem de hàc egregiè differentẽ lege. Secundò, obseruandæ sunt puerorum inclinationes, & quibus recreentur, ac suauiter corrigendæ præmio proposito. Baleares pueros suos, nisi fundâ suâ dextrè vsi fuissent, cibo priuabant; ita omnia, etiã necessaria, parentes pueri largiri possent, præmiumq́ue virtutis alicuius aut honestatis statuere, vnaq; quod dicitur, fideliâ duos dealbare parietes. Tertiò, quanta sit iam cura adhibenda in nutricum corporis & animi, seu magistorũ delectu, omnino omnibus in confesso est. Vitia enin illorũ in pueros certò deriuantur: Alexander, vt fertur, in Leonidâ pręceptore incessum non sat commodũ est imitatus: Nero à nutrice crudelis esse didicit. Videãt omnes qui præsunt aliis, & maximè magistri, quę incumbat illis necessitas formãdi suos mores ex virtute. Nõ poterit certè ebrietati de-

Quid pueris instillandum.

Hier. ep. ad Lætam.

Præmia pueris proponenda.

Magistri & nutrices bonæ salus filiorum.

ditus,

ditus, luxuriæq; atque ambitionis mancipium magister esse humilitatis & temperantiæ. Videant sibi se non viuere, sed multis: vnoque suo defectu ac labe tot animas interire, quot habent sibi commissas. Nullæ charybdes aut syrtes iuuentuti maiores, quàm pædagogus vel magister, si ingenio magno sint & moribus improbis. Otium omnino à pueris arcendum est. idcirco ante omnia diuidere illis oportet tempus, ita vt in pietatis, ciuilis vitæ exercitia, & recreationes dispertiatur, *Dignatus es*, vt sup. pag. 10.

Otium vitandum pueris.

IACVLATORIÆ.

Psal. 100. *Non habitabit in medio domus meæ, qui facit superbiã: qui loquitur iniqua, non direxit in conspectu oculorũ meorũ.*

Psal. 30. *Diligite Dominum omnes sancti eius, quoniam veritatem requiret Dominus, & retribue, abundanter facientibus superbiam.*

Ibidem. *Viriliter agite, & confortetur cor vestrum, omnes qui speratis in Domino.*

Psal. 21. *Et anima mea illi viuet, & semen meum seruiet ipsi.*

Psal. 33. *Timete Dominum omnes sancti eius, quoniam non est inopia timentibus eum.*

Tob. 4. *Pauperem quidam vitam gerimus, sed multa bona habebimus, si timuerimus Deum.*

Psal. 100. *Oculi mei ad fideles terræ, vt sedeant mecum: ambulans in via immaculata hic mihi ministrabat.*

Ibidem. *Non proponebam ante oculos meos rem iniustam, facientes præuaricationes odiui.*

CAPVT XXX.

Meditatio de Solitudinis bono.

PRAELVDIVM I. Constitue te velut in deserto cum Domino IESV ieiunante & orante.

PRAELVDIVM II. ORATIO pro subiectâ materiâ.

Solitudo duplex.

Seneca.

PVNCTVM I. Considera duplicem esse solitudinem animi, & corporis. Animi (quæ ab omnibus haberi potest) solitudo ea vocatur, quâ homo mentẽ auocat subinde à rebus externis, & secũ habitat, vt vulgò dici solet. Secessi, aiebat quidã, non tantùm ab hominibus, sed à rebus. Omnes enim vacant, qui volunt: nemine res sequuntur, ipsi illas amplectuntur, & argumentũ felicitatis, occupationem esse putant. hâc frui, etiam in turbâ quis potest. Ita videmus aliquos ea quæ præsentia sunt nec videre, nec audire, nec gustare. Alia est corporis, quâ etiam corpore quis sese ab hominũ separat consortio,

idque

idq; vt animi ſanctam ſolitudinem conſequatur, eumque à terrenis ad cæleſtia eleuet: iuxta illud, Sedebit ſolitarius & tacebit, quia leuauit ſuper ſe. vide an hanc atque illam ames, & quantum de vtraque conſecutus ſis. Qui enim ſolus eſſe nequit, vix vnquam ſpiritualis euadet. Conſidera Secundò, quanti hanc mentis, vel animi Sancti fecerint. Quid enim aliud Joannes Baptiſta in deſerto, Pauli, Antonij & tot Anachoretarum millia, fuga mundi, & ſolitudinis amore teſtantur? Quis ad hoc eos impulit? Spiritus certè ſanctus, cuius vocem aure cordis audierant, quam Arſenius etiam corporis acceperat clamantem: Fuge, late, tace. Imò vix vllus Sanctorum reperitur, qui non huius amans fuerit. Sed ante omnia intuere exemplum JESV Chriſti, qui ductus fuit à Spiritu Sancto in deſertum poſt baptiſmum, & quadraginta dies in eo permanſit; præterea pernoctabat in oratione, ſecedebat in montem ipſe ſolus, & orabat, perſæpè autem in montem Oliueti: ſciebat enim, vt ait Ioannes, Iudas locum, quia frequenter JESVS conuenerat illuc cum diſcipulis ſuis. Sequere, imitare Dominum, & Sapientiam æternam. *Aſpira*, vt ſup. pag. 8. *Hæccine firmâ*, &c. ibid.

Thren. 3. *Quanti ſit ſolitudo.* *Matth. 4.* *Ioan. 18.*

PVNCTVM II. Conſidera quanta neceſſitas huius ſit: etenim vti nulla negotia rectè in turba tractantur; ita minimè omnium quæ ad ſalutem pertinent. Si enim nemo ſcribit ſapientiam, niſi in otio: nemo rem tractat grauem, niſi ſecretum petat, ſeque interpellari, aut ſtrepitum fieri prohibeat, immò etiam in menſa, in ludo, in ſomno optata quies eſt: quid non debet facere in ſalutis negotio is, qui eam amat? quid non pericula plurima efficere, & admonitio, & exemplum, & doctrina Domini IESV à te impetrare? Audi eum monentem: Tu autem cùm orare vis, intra in cubiculum tuum, & clauſo oſtio ora Patrem tuum in abſcondito. Audi per Prophetam loquentem: Ducam eam in ſolitudinem, & loquar ei ad cor; quaſi in turbâ loqui non

Solitudo in re ſeriâ quæritur. *Matth. 6.* *Oſeæ 2.*

non ſit ſolitus, aut certè non ad cor, vt conuertatur. neque profectum etiam largitur, niſi ei qui ſeceſſu captato, & clauſo oſtio conſiderat ſemitas domus ſuæ. Non poterat mulier illa Eliſæi alũna debita diſſoluere, niſi domo clauſa oleum in vaſa vacua infunderet. ac ſæpè obrui neceſſe eſt peccatis & debitis grauiſſimis hominem, niſi receptui aliquando canat. Nónne hoc Dominus, innuere viſus Marci c.6. cùm diſcipulis in prædicatione occupatioribus dixit: Venite ſeorſum in deſertum locum, & requieſcite puſillum. *Hæccine vera*, vt ſup. pag. 7.

4. Reg. 4. Vidua debita nequit ſoluere: niſi ſolitudine.

Idcirco ſanctus Franciſcus in montem Aluernum, S. P. Ignatius in Caſſinum montem ſecedebat, S. Martinus quotannis menſem vnum, excluſis omnibus, ab urbe inſolitatio loco animum vireſque colligebat: idem S. Carolus Borromæus factitabat, aliiſque Sanctis ferè omnibus commune eſt & fuit. Hîc expende iterum quo ſpiritu impulſi illi ſolitudinem ita amârint & quęſierint, tantoque eam tempore incoluerint: nónne ſancto? proinde ſolitudinis horrorem maximè in pio aut religioſo ferè à ſpiritu maligno eſſe ſcias. Vis igitur Deũ tibi ad cor loqui? vis legem viuendi ac normam certam cum Moyſe accipere? ſolitudinem pete. vis IESVM trãſfiguratum videre? vis ſponſum inuenire cum ſponſa? egredere in agrum, relinque turbas, non tam corpore, quàm animo; corpore tamen etiam fuge, quantum vitæ tuæ ratio permittit. *Hæccine vera*, vt ſup. pag. 7.

PVNCTVM III. Conſidera attentius, vnde tam laudata ſolitudo corporis. Nempe quia animum extra ſe poſitum, reuocat ad ſe; & obſurdeſcentem diuinis vocibus obaudientem facit: ita vt quem anteà non audierat, huius vocem audire incipiat, & virtutis dulcedinem in fonte deguſtare. E contrario vt muſicæ in ſtrepitu harmonia percipi nequit, nec loquentis vox: ita neq; Sancti Spiritus inſpiratio, neque mentis gaudium abſque ſolitudine poteſt deguſtari: imò nec homo conſi-

Dei vox nõ auditur in turbâ.

consideratè aliquid facere potest, nisi in eâ. Quis pingere, scribere, discere valet in boario ac strepitoso foro? atque adeò nullum serium opus absque solitudine fieri potest; neque corpus commoda, neq; anima quietem capere. amâ igitur illam; & statue audire Deum loquẽtem ad cor tuum. Considera præterea quæ solitudinis sint ad salutem præsidia. Primò, is qui intra eã se abdit, quia solatio hominum se priuat, diuinũm meretur; quãti autem illud meritò æstimetur, per se manifestum est. Deinde omnem ferè peccandi illecebrã solitarius euadit. Imò quemadmodum curari peste infecti nequeunt, nisi à morbidis separentur; ita animus valere non potest, nisi separetur ab iis qui animo pestes circumferunt. Ideoque de se ait Propheta: Ecce elongaui fugiens, & mansi in solitudine. Solitudinem, aiebat Seneca, quærit, qui vult cũ innocentibus viuere. Quid ita? inprimis, quia ibi linguâ offendere non potest: qui autem linguâ non offendit, hic perfectus est vir. quid? quòd etiã Philosophi illum proximum Deo putarunt, qui silere nosset, & ad summam perfectionis, breuiloquum, & rariloquium, & submissâ voce loquentem requirunt. Quoties, asserit quidam, inter homines fui, minor homo redii. Silendi, ait Ambrosius, patientia, opportunitas loquendi, & cõtemptus diuitiarum, sunt maxima fundamenta virtutum. Adde, hominem ferè creaturæ amore in solitudine non inescari (minùs enim irritant longè posita, quàm quæ oculis subiecta sunt) adque adeò nec exemplo deprauari. vnde dicebat S. Antonius: Qui sedet in solitudine, & quiscit, à tribus malis eripitur, id est, auditus, locutionis & visionis. Et Arsenio dictũ est, vt iam monui, Fuge, tace, quiesce; hæ enim sunt radices nõ peccandi. Ea de causa monasteria petuntur, solitudines, Spiritu sancto instigante, quæruntur, ac licèt sæculares non possint pari passu ambulare, sæpè tamen aliquod tempus pietati ac lectioni piæ tribuere possunt: imò primum argumentum, cum Seneca, compositæ mentis in

Quid ei, qui solitunẽ amat, ipsa conferat.

Solitudo vitiorũ remedium, virtutum plantariũ.

Psal. 54.

Seneca.

Iacobi. 3.

Silentij cõmoda.

Seneca.

Ambr. l. 1. de Offic.

In solitudine rara tentatio.

Athan. in vita eius.

Nota.

Prima binæ mentis nota amare solitudinẽ.

iis existimo, posse secum consistere, secum morari. Certè conuersio, quam neque auditis concionibus atque adhortationibus impetrare à se homo potuit; diei aut horarum aliquot secessu, ac consideratione non rarò ab eodem obtinetur. *Hæccine vera*, vt sup. p. 7.

Solitudo auget prudentiam. Seneca ep. 8.

PVNCTVM IV. Considera, quæ solitudo insuper bona secum adferat. In hâc enim homo ad se redit atque ad cor, suaque expendit & disponit prudenter, oculo mentis depurato; atque ita, qui nihil videtur agere, maiora agit. Præterea hoc pacto aptus redditur Dei colloquio, illoque fruitur. Quid vltrà sperare, aut optare potes, ô anima? dic enim, nónne illud suauius quàm humanum arbitraris? cum illo inquam amantissimo Patre ac Domino colloqui, totius beatitudinis & bonitatis fontem degustare, cui per orationem homo coniungitur, sed rarò nisi in solitudine. Vbi enim Eliæ, vbi Moysi locutus Deus? nónne in deserto? vbi Christus manifestauit gloriam suam? nónne in solitudine? Quod per Isaiam dignatus est promittere, dicens: Ponet desertum eius quasi delicias, & solitudinem quasi hortum Domini, gaudium & lætitia inuenietur in eâ, gratiarum actio, & vox laudis. vnde vere, vt August. ait, dulciores sunt lacrymæ orantium, quàm gaudia theatrorum *Aspira*, vt sup. p. 8. *Hæccine firmâ, &c.* ibidem.

cap. 51.

In Psal. 127.

PVNCTVM V. Considera alia solitudinis bona; quãtæque sit voluptatis Sanctorum Patrum lectio, & quæ ex studio vniuersim hauritur scientia & cognitio. quàm dulcis enim cum illis collocutio? Nunc etiam vide inter alia solitudinis bona, quàm in eâ liber cæli aspectus, quàm iucundus terræ & terrenarum rerum despectus, in quo crebrò se exercere solitum scimus S. P. Ignatium, & suauissima cæli gaudia libantem, erumpere in has voces, Quàm sordet mihi terra, dum cælum aspicio! At quanto dulcius in solitudine, ac sancto otio post orationem: prata inambulare Scripturarũ? nam vt D. Hieron. pinguissimus est sermo diuinus omnes in se habens deli-

Exercitia solitudinis quàm iucunda.

Hier. sup. illud. Psal. 147.

Et ad pe.

delicias: quidquid volueris ex diuino ſermone naſcitur. & rurſus: Si quidquam eſt, quod in hâc vitâ virum ſapientem teneat; & inter preſſuras & turbines mundi æquo animo manere perſuadeat, id eſſe primum reor meditationem, ac ſcientiam Scripturarum, *Haccine vera, &c.* vt ſup. p. 7. *ſuper ep. ad Epheſ. l. 1.*

Non igitur moleſtia ſolitudinis timenda eſt, maximè cùm Sapiens, vt idem Hieron. nunquam ſolus eſſe poſſit: habet enim ſecum omnes qui ſunt, & qui ſunt boni; & animum liberum quocumque vult profert & transfert, & quod corpore non poteſt, cogitatione complectitur; & ſi hominum inopia fuerit, loquitur cum Deo. Nunquam bonus ſolus erit. Denique videri certè poteſt, neminem in terram ſanctam veræ perfectionis, aut veræ beatitudinis peruenire, niſi per mare rubrum, id eſt Chriſti merita, & deſertum, ſolitudinem ſaltem animi, quæ ægrè niſi ea quæ corporis eſt aliquando colatur, acquiritur: hæc autem ſine illâ, nullius pretij eſt. nam quid prodeſt, ait Seneca, totius regionis ſilentium, ſi affectus fremant? Vtinam hæc conſideraret amans pietatem, maximè Religioſus, & delectaretur, quiete potiùs, quàm concurſatione, niſi quoties vrget charitas atque animarum zelus! Si enim SS. Patres, Pauli, Antonij, conuerſationem hominum detrimentum ſpiritus ſentiebant; quid accidet nobis miſeris, ſi non zelo, ſed vt tædium leuetur, ſolatiola quærantur, otium ſanctum & quies deſeratur? O ſi ſcirent quantum in ſolitudine, ſilentio, colloquio cum ſanctis Patribus, cum eruditiſſimis viris, cum Sapientiâ æterna capere poſſent ſolatium! *Contra Iouin.* *Bonus nunquam ſolus* *Solitudo quã neceſſaria patet ex viâ deſerti.* *Seneca ep. 6.* *Solitudo externa ſola parui eſt pretij.*

Exercitium pro ſolitudinis ac ſilentij virtute impetranda.

O Amator hominum, qui lucem habitas inacceſſibilẽ, olim nemo poterat te videre & vivere, ſed jam quotidie vbiq; & maximè in V. Eucharistiâ quanta apparet humanitas & boni- Applicatio ad Communionem.

benignitas tua, quando nemo viuere potest, nisi te videat; neq; tantũ videat, sed, quod opto vehementer, te manducet & bibat. Quid vltrà facere potes mihi? & quid ego iam reddã tibi, nisi me totũ toto corde, tota animâ meâ, & totâ mente meâ? Quid olim, eheu! tũ spes esse poterat inueniendi te, cùm tibi nõ esset cum hominibus conuersatio? nunc verò plurimum est, cùm nobis viuere tibi & nosse te dedisti, & cùm dignatus es propter me descendere de throno regali, de cælesti palatio in desertum istud animæ meæ. Ecce quale desertũ! & tu tamen dignaris in illud descendere, & manna pluere, & in terrã sæculi huius, terrã horroris & vastæ solitudinis venire. Cùm enim in eâ nos vides errantes in montibus, sicut oues sine pastore, quid facere potes cui natura bonitas? Quomodo possent nõ cõmoueri viscera misericordiæ tuæ, vt populus qui sedet in tenebris, te videat lucem magnam? Et quorsum hæc? vt rediremus, & conuerteremur ad te pastorẽ animarum nostrarum, sequeremur te itinere tridui in solitudinem, & ibi nos mannâ pasceres corporis ac sanguinis tui; vt habitaret in solitudine iu-
Isaiæ 32. dicium, & esset opus iustitiæ pax, & cultus iustitiæ silentium, & hoc pignore salutis accepto securitas vsq; in sempiternũ.
Isaiæ 35. Dixerat Propheta tuus, Lætabitur deserta & inuia, & exultabit solitudo, & florebit quasi lilium, germinans germinabit, & exultabit lætabunda & laudans: gloria Libani data est: decor Carmeli & Saron, ipsi videbunt gloriam Domini, & decorem Dei nostri. Tunc saliet sicut ceruus claudus, & aperta erit lingua mutorum, quia scissæ sunt in deserto aquæ, & torrentes in solitudine; & quæ erat arida, erit in stagnũ, & sitiens in fontes aquarũ: in cubilibus in quibus prius dracones habitabant, orietur viror calami & iunci. Quid ista sibi volunt, Deus meus, nisi in solitudine & nõ in turba exultare animam, & florere, germinare, & videre gloriam Domini sui? bibere aquas de fontibus tuis, ô Saluator mi, & aridam fieri in stagnum, & sitientem in fontes aquarum? qui enim bibit ex aqua quàm dederis ei, flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ. Concede mihi ergo vt libenter de tot annis vitæ, tot mensibus, tot diebus decimas aliquas dem tibi, vt te sequar in solitudinem, & audiam quid loquaris in me: non enim habet

amaritudinem conuersatio tua, ô Sapientia æterna, sed magna est multitudo dulcedinis tuæ, quam abscondisti timentibus te. vacare, & videre nos iubes, quoniam tu es Deus, id est, omne bonum, & abscondere diceris dilectos tuos in abscondito faciei tuæ à conturbatione hominum. Psal. 45. Psal. 30.

O vtinam delectet me abscondi propter te, & libenter de tot diebus vanitatis vitæ huius consecrem tibi, & saluti meæ pauculos in quiete & solitudine, vt audiã te loquentem ad cor meum: vt loquar tecum, & cum Sanctis tuis libentiùs quàm cum hominibus. Quis enim nouit sensum tuum, Domine, aut quis consiliarius tuus fuit? Incomprehensibilia sunt iudicia tua, & nescio quâ in patriam ducere decreueris. sed quid? inquietudo cordis corpus quiescere non sinit, & fascinatio quædam mentis nostræ: libet ire, videre, audire, & redeo vacuus, quia non sunt ista, quæ valent satiare me; lassus redeo, quia nõ est quies animæ, nisi in te. Egredere igitur anima mea de terra tua, de cognatione tua, de domo patris tui: obliuiscere populũ tuũ, & domum patris tui, & concupiscet Rex decorem tuum. Scis quà Deus te ad regnũ velit ducere. Nihil satiat cor hominis. Psal. 44.

O anima mea sola esto, vt soli omnium serues teipsam quẽ ex omnibus tibi elegisti. fuge publicum, fuge & ipsos domesticos, secede ab amicis & intimis, etiam ab illo qui tibi ministrat; secede, sed mente, nõ corpore; sed intentione, sed deuotione, sed spiritu. O quis mihi det vt inueniam te solum, amantissime IESV, *dilecte animæ meæ, & quietem in te inueniam, & cesset turba cogitationum mearum, & in solitudine meâ viror calami & iunci oriatur, & sedeam tecum in pulcritudine pacis, & nihil me perturbet, mortuus sim, & vita mea abscondita tecum Christe* IESV, *in Deo meo, donec venias, & introducas me in amplissima cæli spatia; vbi laudem te totâ animâ meâ, & diligam te, & voces me ad te, voces in sortem Sanctorum, vbi erit gaudium, & exultatio in sæcula sæculorum. Amen.* Bern. serm. 4 super. Cant. Colos. 3.

Praxis ad solitudinis amorem ingenerandum.

PRima. Omni custodia, vt Scriptura monet, custodi cor tuũ, & sẽsus corporis tui. vide vt tibi excubet ratio, ne in penetralia in- *Prou. 4. Custodia sensuũ necessaria.*

lia intrent hostes,pacemq́; turbent, & solitudinem cordis tui. Sicut enim vrbs patens,& absq; murorũ ambitu;sic vir qui nõ potest in loquendo,idẽ est in videndo,audiendo,cohibere spiritum suum. Meritò idẽ comparatur horto absq; sepe,de quo Eccles. Qui dissipat sepẽ,mordebit eum coluber,ille scilicet tortuosus,ac infernalis:vnde primum argumentum disciplinæ religiosæ,modestia ac solitudo,adeoq́; in vsu tẽpore S.P.Ignatij(vt ex iis qui cum eo erant intellexi) vt cum magna hominum turba domi esset, nullus ibi esse crederetur.imò si quis strepitũ faceret,ipse Generalis egrediebatur,& monebat grauiter transeuntem:ita vt nonnemo,quẽ noui,quoties ad cubiculum Beati viri transiturus accederet,manu prehenderet calceos, ne strepitũ vel molestiã illi crearet. Hic est spiritus Sanctorum, qui aliter vadit,cadit potiùs quàm vadit,vt verbis Bernardi vtar.

Linguosus vt vrbs sine muro.

Quantum silentium curæ erat S.P.Ignat.

Secunda. Quotidie saltẽ aliquod tẽpus tibi tribue,& saluti tuæ in remoto, quoad fieri potest,à strepitu loco. Sic scimus fecisse Thomam Morum,aliosq́;illustres sanctitate viros. quòd si domi nequeas,in religiosâ domo,velut asylo, perituræ vitæ partem aliquam decerpe, & otio tribue non otioso. Otium enim,vt Philosophus, sine litteris mors est, & viui hominis sepultura;additq́; Nullus mihi per otium dies exit,partem noctis studiis vendico; non vaco somno, sed succumbo. Ecce vbi Gentilis,& idolatra:vbi nos?

Quotidie solitudini vaca.

Seneca ep. 8 Temporis quanta habenda ratio.

Tertia. Quoties tibi licet,negotia tua in otio dispone,& cõsidera in solitudine vias ac semitas domus tuę Nihil certè vtilius,quàm meditatè sua agere,& nõ fortuitò,vt etiã aliàs monui. Ideò negotiũ graue,aut iter,aut munus suscepturus,secede ad dies aliquot,atq; imitare Dominum, qui priusquam prædicationem inchoaret,in deserto 40.dies in oratione ac ieiunio sese exercuit. Quin & Scipio Africanus dicere solitus erat,numquam se minùs otiosum esse, quàm cùm esset otiosus;eò quòd in otio de negotiis cogitaret.

Solitudo in re graui est quærenda.

Quarta. Sub festa solemnia more multorũ,aut domi frequentius solitudinem cole;aut si eam ibi nancisci nequis,in domum aliquã religiosam,si potes,te abde. Atqui,inquies, non hæc sola ad salutẽ via. fateor: at tu securiorẽ ad opes, ad honores,ad gloriam,ac faciliorem negligas?

Amanda tibi præcipua festa.

Quinta. Quamuis omnes,maximè tamẽ Religiosos,crebrò,imò quotannis dies aliquot animo colligendo dare cõuenit;saltẽ ex mensibus singulis diẽ vnum,cùm de Arsenio legamus,eum quot hebdomadis id facere solitum. Illud tamen suadendum imprimis ei,qui de re graui,statu vitæ,vel simili diliberationem vult inire,vt Spiritus sancti instinctũ audiat,& ab eo dirigatur,qui solus nouit vias hominum,&

Decimam da temporis Deo.

omnes

omnes incertas prudentias eorum suâ ac paternâ prudentiâ gubernare.

Sexta, quod si solitudini plures dies tribuere nequis; vnum, vt dixi, saltē tibi sume, & animæ tuæ: qui tot corpori curando, eiusq; exercitationibus impendis & mundi negotiis, vnum cum Christo, exemplo Apostolorum maneto, tamē præparatione anteâ præmissâ. Attende verò maximè, quot per Religionis ingressum mundum fugiant, & tamquā vnicā salutis viam illam amplectantur. Cur te nō mouent etiam pericula tua, vt saltē breui tēpore eum fugias? vide etiam atq; etiam, ne occasionē huius negligas; ne serò æternùm pœniteat. Ecce quot reos ad solitudinē carceres cogunt: quot Principes, auctoritas: quot infirmos, necessitas. Attende etiam tu morbum tuum, exilium, carcerē, & solitudine te cura ac libera. Multis certè ea ita profuit, vt totam vitā emendarint, molestissimis scrupulorum vexationibus, imò tormentis se liberarint, de seipsis, quod antea numquā potuerant, triumpharint, odium superarint, cū inimicis in gratiā redierint, ac singularia à Deo beneficia cōsecuti sint, &c. Sed quid hæc prosequor; toto orbe notissima Exercitia S.P. Ignatii, & fructus eorum, quos annales nostri diligenter enarrant. Vt autē ad solitudinē istā Exercitiorum Religiosos inuitaret Summus Pontifex Paulus V. Indulgentiā plenariā illis qui in eâ se exercerēt, cōcessit.

Saltē breue tempus solitudini tribue.

Breui tempore mundū descere.

Fructus solitudinis & exercitioris S.P. Ignatii.

Nota autē eorū vniuersū hunc secessum à populo sex capita, seu fines continere; 1. Confessionē generalē. 2. Consultationem de rerum suarum dispositione. 3. Pœnitentiam de prę terito. 4. Decretum de instauratione crebra vitæ per recollectionē aliquam quot hebdomadis. 5. Similiter de statu finali, seu in quo statu, ac virtutis gradu mori velis; 6. Ordinationē vitę. Primò, quoad orationē; Secundò, mortificationē; Tertiò, temporis distributionē; Quartò, actionum quoad modum reformationem, & maximè quoad intentionē; Quintò, occasiones virtutis; Sextò, perfectionis studium. Neque enim solitudinem, aut Exercitia initurus, proponere sibi debet altam contemplationē, sed sui cognitionē, & vitæ emendationē, ideoq; ad ea præparatio optima, videre quis nos defectus magis remoretur, quæ pssio perturbet, & ad hæc omnia dirigenda sunt. Huc pertinet quòd S. Bernard. ait: & primùm quidem ipsum fontē suum, id est mentem de quâ oritur, purificat consideratio, deinde regit affectus, dirigit actus, corrigit excessus, componit mores, vitam honestat & ordinat, postremò diuinarum pariter & humanarum rerum scientiam confert, hæc est quæ confusa disterminat, hiantia cogit, sparsa colligit, secreta rimatur,

Fines eorū vtiles & varij.

l. 1. de Consid.

vera vestigat, verosimilia examinat, ficta & fucata explorat. Hæc est quæ agenda præordinat, acta recogitat, vt nihil in mente resideat, aut correctione egens. Hæc est quæ in prosperis aduersa præsentit, in aduersis quasi non sentit: quorum alterum fortitudinis, alterum prudentiæ est, tam pio otio, tamq; vtili, nullam in vitâ operam dare, nónne vitam perdere est?

Quod sit solitudo aliqua quærenda vel vnius horæ quotidie.

Septima. Quod si neque oratione, neque lectione, neq; concionibus audiendis iuuari te sentias, percunctare quæso ex te, an iuuari velis: nã si corpus frustra aliquibus remediis tentasses curare, & præstans suggereretur, idq; sine noxâ sumendum, plurimaque experientiâ probatum, nónne amplecteris? Applica simile istud animæ tuæ, & tenta hoc saluberrimum eius remedium. Secede, si potes, ad hebdomadas aliquot; si nõ potes, ad dies; si neque hoc, ad vnũ: quòd si nec istud saluti animæ tuę, tibi, Deo tribuere velis, horam continuis diebus aliquot, non audiendo professori, non mimo, non ludo, sed concede Deo loquenti in solitudine ad cor. Audi eũ, & noli auertere aurẽ, obdurare cor: sed erubesce quòd libeat sæpe fabulis horas optimas tribuere; confabulari, donec hora, vt Bernard. ait: prætereat, quã tibi ad pœnitentiam agendam, ad obtinendam veniam, ad quærendam gratiam, ad promerendam gloriam, misericordia conditoris indulserat; & non libeat horam vnam aut alterã quieti, solitudini, taciturnitati dare, è quâ tot tantaq; bona omnium sapientium iudicio, omnibus quidem, sed maximè Clerico & Religioso proueniunt. Certũ est sæpè vnâ horâ attentè & in quietè considerasse, plus profuisse, quàm plurimas conciones in turba audiuisse. Vt appositè dixerit Seneca: Quid, ait, tibi præcipuè vitandum existimem, quæris? turbam: numquam illi tu te commiseris: nunquam à turbâ mores, quos extuli, refero.

Nota.

Bern de triplici custod. â.

Fabulæ vitandæ.

Seneca.

Sensim. assuesce. solitudini.

Octaua. Quemadmodũ autę in omni virtute gradatim ascendendum est, ita & in hâc. Assuesce igitur sensim, & coge te exiguo tempore in solitudine permanere, deinde illud protrahe, variaq; præbe, sed sancta in quiete solatia: protrahe, inquam, v.g. ad honorẽ B. Virginis ad quadrantẽ vnum atq; alterum, vt solitudinis capiaris vsu & amore.

Varia sunt exercitia assumenda.

Nona. Solet in solitudine tædium nasci, quod magnum Antoniũ in suo tirocinio cœpit tentare: verùm Angeli monitu edoctus est quâ ratione illud leuaret, orationem cum manuũ opere alternando: sic etiam & tu poteris variis exercitiis te occupare, tædiumq; leuare. Sunt autem illa Primum, oratio vocalis dispositis etiã subinde v.g. stationibus Vrbis Romanæ. Secundum, mentalis, siue meditatio; Tertium

tium,studium sacræ Scripturæ, quod D.Chrysost. etiã sæcularibus familiare esse cupit. Magna certè vtilitas ex eo vt suprà declaratum est. Experietur autẽ qui quotidie saltẽ vnum atque alterum caput, cum aliquo commentario perlegerit.Quartum,memoriæ exercitatio. Eius siquidem thesaurum quotidie augere vehementer expedit, maximè sacræ Scripturæ sententiis, & Sanctorum, sunt enim & vitiorum antidota, & sincera mentis oblectatio.Quintum,lectio SS. Patrum;Sextum,studium Casuum conscientiæ; vt suis quis, ac deinde alienis vulneribus possit mederi : ad quod,compendium eorum colligere iuuat.Septimũ,lectio librorum piorum,qui de virtutibus & vitiis tractant;Octauum, studium sacræ ac profanæ historiæ; vnà cum chartis geographicis,atq; ex his colligere exempla ad vitam bene instituendam;Nonum,Politicorũ scriptorum cognitio,quæ si Christianâ pietate nitantur,magnum sunt ad gubernationem præsidium Quemadmodum Machiauelli institutionẽ certam esse reipub. perniciem omnibus manifestum est,qui Deum esse,ac mundum gubernare crediderint.Decimum, studiũ quo quis diligenter quærit praxes proximi iuuãdi, diffidentes conciliandi,afflictos solandi,ac maximè omniũ iuuandi morientes:tum enim de summa rei agitur,& de æternitate iacitur,vt ita dicam,alea.Sic sese ad conuersationẽ præparare,est magna parte bona opera in secreto informare,qui autẽ secùs facit,magno labore, ac fructu exiguo operatur:vt is qui serram ad opus non parat, securim non acuit faber,viam viator priusquã in eam sedet,nõ inquirit, at fortuito aggreditur.Vndecimũ,Philosophicam aliquam quæstionẽ,aut Theologicam excutere;Duodecimum, naturalis historiæ, plantarum atq; animaliũ peruestigatio:itẽ Mathesios & Astronomiæ. Lectio itẽ Poëtarum,aut scriptio aliqua.Postremò ad recreationẽ animi,pingere,fingere,tornare, fundere, vel simile aliquod exercitium elegantioris ingenij moderatè assumere, ita vt seria ac grauiora negotia non impediantur:ne Virgilij illo monito opus sit:

Scripturæ lectio quã vtilis.

Machiauellica pestis.

Morientes iuuandi sedulò.

Conuersatio præmeditanda.

Excudent alij spirantia molliùs æra,
Orabunt caussas meliùs,cæliq; meatus
Describent radio,& surgentia sidera dicent.
Tu regere imperio populos,Romane,memento.
Hæ tibi erunt artes,paciq; imponere morem.

Quibus indicatur quemque muneri suo attendere in otio oportere,ac semper aliquid agere.Rectè enim ait Ennius in Iphigen.

Otiũ fugiendum.

Otio qui nescit vti, plus negotii habet,
Quàm cùm est negotium in negotio.
Nam cui quod agat, institutum est nullo negotio
Id agit studet sibi, mentem atque animum oblectat suum.
Dignatus es, vt sup. p. 10.

JAÇVLATORIÆ

Psal. 54. *IN terra deserta, inuia & inaquosa: sic in sancto apparui tibi vt viderem virtutem tuam & gloriam tuam.*
Cant. 7. *Veni, dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis.*
Cant. 8. *Quis mihi det te fratrem meum, vt inueniam te foris, & deosculer, & iam me nemo despiciat?*
Psal. 54. *Ecce elongaui fugiens, & mansi in solitudine.*
Oseæ 2. *Duc me in solitudinem, Deus meus, & loquere ad cor meum.*

CAPVT XXXI.

Meditatio prima de studiis, & præcipuâ hominum occupatione.

PRAELVDIVM I. Compositio loci est statuere se coram Deo patre luminum, velut cæcum & inopem, &c.

Secundum. Orare vt Dominus te illuminare & accendere dignetur.

PVNCTVM I. Considera Primò quanta sit in homine ignorantia: quod in pueris & plerisque mortalium patet. Sed & sapientissimus Socrates hoc magnum putabat, quòd sciret se nihil scire: & vix quidquam in Philosophiâ, etsi maximè obvium, plenè cognoscitur, & multò plura ignoramus quàm scimus. quòd si quis, vti debet, credit, se vilipendet, alios libenter audiet, non interpellabit; Dei gratiæ, si quid perceperit, animo & ore tribuet. Et quid hæc prosunt si nos ipsos ignoramus, si te, ô sapientia æterna? Considera Secundò, in scientiis, artibus & opibus velut vilissimis rebus, Dominum Ethnicis principatum dedisse, adeò vt nullus ad eos iam accedat: omnes verò eos cum plerisque doctissimis

Socrates.

Homo nihil perfectè cognoscit.

ctissimis damnatos, vt fidem etiam facere fortè Salomon sapientissimus, potest. eheu! ex quo vanitatem scientiæ agnosce. Tertiò, attende & nisi demens sis, teipsum despice & confunde, Deum cum simplicibus sermocinari, & contemptibilia mundi semper solere eligere; scribas & sapientes sæculi ferè proiecisse: & modo mulierculis familiariùs (vt B. Teresæ dixit) vti quàm doctis, ob superbiam illorum: quid ergo habet sapiens vnde glorietur? Quartò, omnia creata esse ad Dei gloriam, & salutem nostram consequendam; vtq; ex cognitione creaturarum, ad Creatoris perueniremus cognitionem & amorem. Detestare igitur studium, quo à Deo receditur, à verâ sapientiâ, & insaniam istam, quâ, vt scientia vana habeatur, charitas destruitur; vt lumen tenue habeatur, sol excluditur Christus JESVS ab animis nostris. *Aspira*, vt suprà pag. 7. *Hæccine firmâ fide, &c.* ibid.

Deus docet simplices & pios.

Insania docti qui Dei oblitus est.

PVNCTVM II. Attende cur iam in scientiâ prouectiores, sæpè, eheu! arrogantiores, sibi plus tribui velint, difficiliùs regantur, priuilegia vindicent: in disputando alacres, in piâ vel regulari vita remissi: & videbis primã causam esse superbiam, & ambitionem tacitam. Sed attendite miseri: si linguis hominum loquamini & Angelorum, charitatẽ autẽ non habeatis, nihil vobis prodest. Et videte Secundò, quid prosit homini, si vniuersum mundum non dico sciat, sed lucretur, & animæ suæ detrimentum patiatur, ac se ignoret? Hæccine credis, ô Lector? Age quod in morte optabis viaticum? quod in iudicio? an à scientiâ malis, quàm à virtute magis te ornatum, illic vbi plagis multis seruus sciens voluntatẽ Domini vapulabit; & tanto grauiùs vapulabit, & damnabitur, quanto plus sciuerit. Facito ergo murænulas primò aureas bonæ vitæ: deinde vermiculatas argento doctrinæ. *Credo tibi, &c.* vt s. p. 7.

Cur aliqui eruditi sint arrogantes.

1. Cor. 13.

Matth 16

Doctrina & pietas iungenda.

PVNCTVM III. Considera homines eiusmodi vmbram, folia, & pictam pro verâ sapientiâ colligere: hinc tales

Vmbram eligit vanus præ cernere

tales dum intellectum implent scientiâ, gratiam & Deũ tandem eiiciunt, & vocationem sæpè perdunt post orationes & vitam distractionibus plenam. Considera Secundò, insaniam huius, qui de Deo & virtutibus bene disserit, vt contra se sententiam pronuntiet mortis; aliis ostendit iter, & ipse deuiat, alios pascit, & ipse esurit: lucet aliis, & ipse in tenebris est. Tristatur, si de nugis, vel etiam virtute disserendo alteri cedat; si virtute cedat, nõ curat; dũ pecunias alteri numerat, ipse pauper solo sono recreatur; hinc clamoribus omnia complet, quibus, & impatientiæ signis dũ studet, vt pòst aliquando, si viuat, homines ad Deum trahat, iã illos ab eo, vti & à doctrinâ suâ (cùm ex patientia viri cognoscatur de doctrina eius) auertit; neq; quisquam hortanti vt bene faciat, credat, nisi ille sibi fidem habeat, & ipsemet intelligat (secundũ Psalmistam) vt bene agat. Considera Tertiò, talem vti furem gloriam Dei sibi tribuere; & sicut iniuste eam acquirit, etiam verisimile, quòd ea sic vtetur.

Vide disputatorum in charitate tepidorum insaniam.

Vanus homo fur est.

COLLOQVIVM.

Meditatio secunda, de studio Christianè instituendo.

COMPOSITIO LOCI, vt suprà. & Oratio.

PVNCTVM I. Considera illum neglectum spiritus oriri ex nimio affectu in studia; quòd putent se per ea postea, Primò, gloriã Dei; & Secundò, salutem proximi promoturos, & quod ad ea plurimùm iuuat, auctoritatem se comparaturos. Et ad primum errorem, considera beatitudinem nostram hîc, & in cælo, in Dei contemplatione consistere, etiam Philosophorum iudicio. Quàm ergo stultum, velle variarum rerum imagines contemplari, & sic studere, vt Dei imaginem recipere, & ei inhærere, & beatus esse non possis? Deinde attende Spiritum Dei nunquam sibi contrarium. Cùm ergo eos qui virtute & doctrinâ maximè claruerunt, vt D. Bonauenturam, & S. Thomam, & plurimos alios docuerit,

Vnde oriatur indoctis indeuotio.

Studetur vt Deus meliùs videatur.

tuerit, vt ſcirent plus eſſe ab oratione, quàm ſtudio, luminis & ſapientiæ exſpectandum; certè qui Spiritu Dei agitur, idem ſentiet. Conſidera Secundò, nunquam Spiritum Dei eſſe inordinatum. *Hæccine vera, &c.* vt ſup. pag. 7.

Oratione plus quam ſtudio proficitur.

Tertiò, eum qui priuato ſtudio ex affectu nimio rapitur, vanitate aut delectatione trahi, pluſquam oportet; neque veriſimiliter poſteà malè partis benè vſurum. Quartò, ſtudia omnia & opera ad orationem perfectam, vt ſcopum dirigi; ergo cauendum ne huic officiant. Quintò, ſi religioſus es, Religionem non ſcholam literarũ eſſe, ſed maximè, & ferè vnius virtutis. Sextò quòd ea ob quæ Religioſi aptiores ſtudiis habentur, ſint oratio, & puritas animi: itaque primò hæc quærenda. Septimò, eum qui tanto affectu & impetu tanto tempore in propriam laudem, vel ex ſui amore in ſtudia fertur, ęgerrimè poſſe poſtea habitu iam contracto, Dei purè gloriã quærere, vel ſalutem proximi curare: quia qui à Deo remotior, id eſt cauſsâ primâ, eo minùs operari poteſt; cùm Deus trahere debeat: imò talis verè furari videtur, vt dein holocauſtum faciat. Quòd ſi ſpectes auctoritatem, nónne pietas & virtus ad pietatem & virtutem commendandam magis valent? Deuſque humilibus dat os & ſapientiam, cui omnes aduerſarij reſiſtere nequeunt, qui ſi intus non trahat, fruſtra vox exteriùs ſonat? Poſtremò, non eſt inter Chriſtianos tam ſcientiæ, quàm bonæ voluntatis defectus: immò & Ethnicorum facilis ferè conuerſio, niſi vitio alicui affecti ſint: atque ita virtute magis, quàm ſcientiâ conuertendi: & vide in vtrâ excellas, & magis excellere ſtudeas. *Aſpira,* vt ſup. pag. 8. *Hæccine firmâ fide,* ibid.

Vanitas difficulter euacuatur.

Zelo officit vanitas.

Auctoritas vnde veniat & fructus.

Nota non tã ſcientiæ quàm virtutis penuriam eſſe.

PVNCTVM II. Conſidera nunc coram Deo, & primò, quis ex omnibus in omnem ęternitatem doctior ſit futurus: nónne qui humilior? melius enim ille omnia in lumine videbit. Itaque vide, vt eò tua ſic dirigas ſtudia, vt virtus non patiatur detrimentum. Ad hoc imprimis,

Intentio recta in studio maximè necessaria.

primis intentio recta habenda, & quidem super omnia in studiis, cùm potissimâ parte vitæ nostræ tractentur. & sicut nemo prudens pergere incipit, nisi sit in viâ; ita nemo studere debet; nisi amore Dei & proximi se sentiat, id est purissimâ intentione, impelli. Secundò, puritas & tranquillitas animi quærenda; vt velut purum speculum, radios plenæ lucis meliùs percipiat: nam perturbatio oculos obfuscat, &c. Considera Secundô, signa, quibus cognoscere possis, an purâ intentione feraris ad studia: ea sunt, si non intempestiuè, non nimis feruidè, sed deuotè ea aggrediaris; nullam orationem omittas; nullam regulam vitæ negligas; immò si inter studendum sæpè ad lumen æternum, fontem sapientiæ præsentem confugias; Deum, Angelum & Sanctos inuoces, & consulas; ad Deum à creatis ascendas. Tertiò, si post studia oratio & colloquia de Deo sapiant; si, quando Dei gloriam, & propriam salutem per hæc quæ iam didicisti promouere possis; attendas, Deo gratias agas: mox enim talentum dandum ad vsuram & fructum. Cur enim differs? memineris autem vt humiliter de te loquaris; Deo totum tribuas! non te de ingenio, facilitate & plausu iactes. Considera Tertiò; eum qui contrà facit, & non impellitur solâ voluntate Dei ad studendum, Primò, præuaricari eius voluntati, & studere vt illi aduersetur: hîc enim posteà scientiâ aduersus Deum inflatur, & velut gladio suo se iugulat & interficit. Secundò, operam perdere, & scopum: cùm Deus tunc non misericorditer, etsi naturaliter concurrat, & talem tendendo ad Deum, auerti ab eo, & vilissimæ rei cognitionem numquam perfectam, Deo, eiusque cognitioni & amori præponere. *O sapientia æterna*, vt inf. p. 463.

Quomodo studiũ inchoandum.

Pax animi quærenda.

Vanus studiosus aduersarius Dei & sui. Nota.

PVNCTVM III. Considera Primò, quantâ diligentiâ homo, maximè Clericus & Religiosus, studere debeat. Primò ex parte Dei, qui id ab iis postulat. Secundò ex parte proximorum, qui eos alunt suis opibus, vt se do-

ceant

ceant & præluceant factis & verbo. Vide an hoc præstes: alioqui quisquis es, otiosus panem pauperum edis. Tertiò, quia tantam Clerus commoditatem habet, & in Religionem qui vocatus est, vt bonitatem & disciplinam, & scientiam discat. Quartò, quia plurimum ad Dei gloriam promouendam pius ac doctus præstat. Postremò, quia felicitas humana aliquo modo in scientiâ consistit. Preciosior enim est sapientia cunctis opibus; & omnia quæ desiderantur, huic non valent comparari. Ideoque Cyrillus ait: Semper oportet addiscere, & in extremis hortis, fundum sapientiæ inuestigare. Considera præterea, vnde contingat id non fieri; & aduerte id fortè contingere, quia dum vnum agere deberet, ad futura, quæ destinat animo, se stolidè (cùm ea fortè numquam sit consecuturus) præparat, contra Dei voluntatem; & sic numquam perfectè alicuius rei scientiam consequitur: vel, quia velox ad loquendum, curiosus, vagus, solitudinis non amans, sed in familiaritates & recreationes pronus, parum de scientiæ veræ magno thesauro augendo, est sollicitus. Vel denique otiatur, vt puer, & tempus omnium pretiosissimum illi vilissimum est. Attende quæso quot pro gloriâ, & vili nummo Iurisconsulti, litterati in Vniuersitatibus, & sæpè totos propè dies & noctes absumant cum voluptate (quam P. Platus propriam in Religiosis, & vt eximiã voluptatem commendat) & tu verè miser sic hanc non percipis, sed ad recreationes anhelas. Statue igitur exemplo eorum, & omnium mercatorum, scientiæ secundũ Deum vacare, & videre per illam, quàm suauis sit Dominus. *Hæccine vera, &c.* vt sup. p. 7. Prou. 3.

Exercitium.

O *Sapientia æterna, ô lux quæ illuminas omnẽ hominem venientẽ in hunc mundum, te quæro, te desidero; respice in me, & ostende mihi lucem miserationum tuarum, vt videã te, & amem toto corde meo & sufficit mihi. O sol iustitiæ, illucesce* Eccli. 36.

cese mihi, vt amem lucem, & bonitatem tuam hoc enim quæro in nocte hâc, donec illucescat dies; optata dies, desiderata millies, quâ te videbo, & cognoscam sicut cognitus sum, & vltra non erit nox, neq; mors, neq; clamor, neq; dolor. Nunc vero *dolor est quòd vti cupio nõ amem te, & clamor, quia in hoc nõ exaudis; & nox, quia angustiæ mihi vndiq; & mors, quia à te peregrinor vita mea. Solatio tamẽ mihi est, quòd infinita pietate visitas seruum tuũ, sed eheu ponis nubes descensum tuũ, & tenebras latibulum tuum. Hoc tamen vtcunq; sustento vitã meã, & spẽ & desiderium meum. Qui enim manducat te, ipse viuet propter te, & ego viuere volo & mori pro te, tu scis.*

Applicatio ad Communionem.

O IESV, *ecce in quantis tenebris sumus, & difficilè æstimamus, quæ in terra sunt, & quæ in prospectu sunt, inuenimus cum labore; quæ autẽ in cælis sunt, quis inuestigabit? Nemo, Domine, nisi cui tu dederis, vt nouerit se, & nouerit te; nisi simplex & rectus, quocum est sermocinatio tua. Vtinam igitur sim cũ multis seruis tuis potiùs sapienter indoctus, quã cum sæculi filiis insipienter doctus! qui dicunt se esse sapientes, & stulti facti sunt; qui existimant se scire aliquid non tamẽ cognoscunt quomodo oporteat eos scire. Quid ergo? gloriari poterit sapiens in astutia ac sapientia sua, nisi non erit te; in quo cognoscet humilis & modestus sæpè in æternũ eo plura, quo pauciora hîc intellexerit? Sed quanta vanitas hîc etiam nobis illudit? Scire quid cælũ sit studemus, & ad inferna vanitate tendimus. Scire quid sit creatura inanis vapor & vmbra & nihil; & te & nos ipsos ignoramus: quoties disputamus & asserimus humilitatẽ, charitatẽ patientiã, & verbis quasi pro iis digladiamur acriter, & factis eas eliminamus, & conculcamus. sententias quisq; suas tuetur, & præcepta tua negliguntur. O vanitas ô vanitas! triumphare quasi de scientia, & damnare sese de malitia, quid, ô sapientia æterna, ô Christe* IESV, *quid prodest homini, si vniuersũ mundũ nõ sciat, sed lucretur, & animæ suæ detrimentum, si nõ exitiũ patiatur? nónne omnis scientia ad virtutem accommodanda est? cur igitur nunc mihi seruiet ad contentionem, ad æmulationẽ? quæ de sursum est sapientia, primùm quidem pudica est, modesta, suadibilis, bonis consentiens; & qui per eam sapiens, ostendit ex bonæ conuer-*

Sap. 9.

Rom. 1.

Iacob. 1.

conuersatione operationem suam, in mansuetudine sapientiæ. Quòd si, ait Apostolus tuus, zelum amarum habetis, & contentiones sint in cordibus vestris: nolite gloriari, & mendaces esse aduersus veritatem. An potest, ô dulcißimè IESV, *spiritus tuus dulcis & humilis. spiritus veritatis simul esse cum spiritu vanitatis? an in maleuolam animam introibis, ô Sapientia æterna? Bonitatem itaq; pro amore tuo, & disciplinã & scientiam doce me. Ostende mihi viam, quâ ad te ambulem, hanc enim solùm quæro, & te solum crucifixum scire cupio dulcissime* IESV. *Tolle à me Deus meus scientiam, quâ infler; da mihi sapientiam, qua mitis sim & humilis corde; vt non pigeat me, sicubi hæsito, quærere; nec pudeat, sicubi erro, discere. Da disputare de veritate, & factis ei non contradicere; concupiscere sapientiam, & iustitiam conseruare, & charitatem proximi, & tuam. Amen.* Sap. 1. Psal. 118.

Praxis studendi.

PRima est, initio studiorum gratiam Dei inuocare, & intentionẽ renouare. Secunda, inter studendum sæpè, maximè in dubiis, cor ad Deum eleuare. Tertia, vt humilitate contra vanitatem scientiæ se muniat, sæpè alios consulere. *Humilitas necessaria.* Quarta, pauca legere, & bene intelligere, & euoluere auctorẽ (Fastidientis enim, ait Seneca, stomachi est, multa degustare) eiusq; gnomas, velut gemmas colligere, & memoriæ commendare: tantum enim quisque scit, quantum memoriâ tenet. *Nota vsum scientiæ.* Quinta, post studiũ gratias Deo agere, & videre, quis vsus esse possit eorum quæ didicit, Deoq; offerre, & vt ait S. Bonauentura, de iisdem quasi in orationẽ redactis (vt in psalmis factum videmus) cum Deo colloqui; vesperi autẽ aptè distributa omnia memorię commendare. Exemplum habes in Confessionibus S. Augustini libro 2. c. 12. Sexta, interponere aliquando studiis lectionem librorũ piorum ac simpliciorum, vti in more habuit D. Thomas. *Lectio libri pij.*

Oratio ante studia.

O *Aeterna Sapientia, lumen mentis, loquere quia audit seruus tuus, & gratiâ tuâ paratum cor eius: inflamma illud: obscura explica. Propter te enim, & tecum, & coram te cupio*

legere, quæ tua Maiestas inspirauit, & dedit: & quæ agnouero, facere ad gloriam tuam, & salutem animarum; non vt doctus sim, vel habear, sed vt te amem. Quid enim scire in iudicio proderit? Suscipe hoc opus, in vnione omnium operum tuorum, Deus cordis mei, & omnia.

Oratio post studium.

Scio, Domine, hanc esse voluntatem tuam N. (hîc lecta breuiter repete) & gratias ago. Da mihi gratiam, vt faciam illam, & amem te; neque enim aliter possum, sed eâ fretus hæc propono N. scienti enim, & non facienti peccatum est illi. O vtinam his omnibus N. vtar ad gloriam tuam! Amen.

Quid qui docet facere debeat.

Secunda. Quòd si docendum tibi est: postquam benè paratus es, ingressurus scholam, Deum supplex roga, & intentionem renoua, ac statue captare occasionem pietatem insinuandi; eaq; inter docendum vtere. Cùm autem discipuli, quorum affectum tibi conciliare debes, plurimum etiam præceptori debeant, & tribuere, si boni, soliti sint; vide, vt auctoritate & scientiâ vtaris ad omnes, sed eos magis in spiritu iuuandos, quos Dei obsequio & reipublicæ iudicas esse vtiliores. Plures industrias vnctio docebit.

Oratio, antequam ad scholam docturus eas.

O potentissime IESV, qui me ab æterno dilexisti, & de me optimè ordinasti, pro tua sapientia & bonitate: ecce mittis me vt doceam, eamq; scio esse voluntatem tuam, & licet ob malitiam meam destruere, quàm ædificare magis paratus sim; tamen quia iubes, ad tuam solius gloriam hoc aggredior, & offero hunc laborem in vnione doctrinæ tuæ in præsentia tua, & has animas seminarium Ecclesiæ tuæ, sponsas & filios tuos; fac vt zelo honoris tui ductus, rationis reddendæ memor, eos, vt oportet, instruam, pietateq; semper informem. Et vos Angeli sancti præsentes adeste, vt exemplo præeam, N. defectus hos vitem, hac vltima forsan hora, & viscera charitatis impetrate, per Christum Dominum nostrum.

Postquam docuisti, lauda Dominum. roga vt semini det incrementum, & Angelis id commenda. *Laudate Dominum omnes gentes, &c.*

ORATIO

ORATIO.

Gratias ago tibi, IESV, *Sapientia æterna, cui hæc per me operari placuit. Da, Domine, incrementum; ignosce defectus illos meos N. & quod ritè egi, suscipe in vnione actionum tuarum, ad gloriam tuam. Et vos Angeli sancti, irrigate semen; vt fructum afferant clientes vestri, & fructus maneat; & Dominus noster glorificetur, & ametur, & delectetur in operibus manuum mearum. Amen.*

Quomodo disputandum.

Tertia. Quòd si disputandum, præparatione præmissa atque oratione, cogita te velut in theatro stare, & ab omnibus iudicandum, sed maximè à Deo, primò de vitâ, deinde de doctrinâ. Secundò, cogita vtrum præstet, alium doctrinâ an virtute superare, alios contentione auertere, an charitate deuincire. Tertiò, caue censeas, arguas alios, aut interpelles. Hæc aut arrogantis, aut impudentis, aut fatui signa habentur, qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum. *Dignatus es*, vt sup. pag. 10.

IACVLATORIÆ.

Confiteor tibi Domine cæli & terræ, quia abscondisti tua à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. Matth. 11

Ecce timor Domini, ipsa est sapientia; & recedere à malo; intelligentia. Prou. 3.

Mitte sapientiam de cælis sanctis tuis; & à sede magnitudinis tuæ, vt mecum sit & mecum laboret. Sap. 9.

CAPVT XXXII.

De officio eius qui alium docet, Patrisfamilias, Præceptoris, Concionatoris, &c.

PRAELVDIVM I. Constitue te coram Domino & eius maiestatem intuere.

PRAELVDIVM II. Pete, vt ſicut labia Iſaiæ Prophetæ, ita etiam tua mundet calculo ignito amoris ſui.

PVNCTVM I. Conſidera, ignorantes docere, omnibus incumbere Chriſtianis, & eos Apoſtolorum atque Epiſcoporum munus obire, qui id agunt: imò Angelo ſimiles eſſe, qui filios Iſrael cum Moyſe per deſertum duxit. Vnuſquiſque veſtrûm in tantum ſufficit, quantum gratiam ſupernæ adſpirationis accepit, ſi à prauitate proximum reuocat; ſi exhortari ad benè operandum curat; ſi æternum regnum vel ſupplicium denuntiat; cùm ſanctæ deuotionis verba impendit, profectò Angelus eſt: vide igitur an Angelica vita tua ſit; an cum Abrahamo, Moyſe, cum Apoſtolis, cum (ſi Eccleſiaſticus es) Vincentiis, Xaueriis, contemplatione & oratione cum Deo ſis coniunctus; an virtutibus ad exemplum ornatus. Dic enim, quo pacto amore virtutis, humilitatis & caritatis accendes alios, ſi ipſe eo non ardeas? Qui ſibi nequam, cui bonus erit? Quomodo fidelis diſpenſator multiformis gratiæ Dei, qui eam negligit? Quomodo tepidus illuminare per noctem poterit, eſſe fermentum bonum, & columna in templo Dei? Quomodo inſtrumentum atque organum fieri gratiæ ac gloriæ Dei? *Aſpira*, vt ſup. pag. 8. *Haccine firmâ fide, &c.* ibidem.

1. Cor. 1.

Gregor. Omniū eſt proximum promouere

Quid requiratur in eo qui aliū docet.

PVNCTVM II. Conſidera, eum qui alium docet, legatione fungi pro Deo; vt populos rebelles conciliet; quid ergo ſi eiuſmodi legatus pacis à Rege miſſus, belli incentor foret? negotium Regis agere iuſſus, ſuum ageret, gloriam quæreret ſuam? ſi, cùm conuertere ad Deum animas deberet, auerteret manu, ore ſimulatè aduocaret? ſi, cùm quærere deberet ſponſam Domino ſuo, ipſe exemplo eam corrumperet? ſi, cùm paſcere verbo, ipſe vanitatis vento eius famem accenderet? nónne magni criminis reus foret? Qui alium docet, id agere videtur, qui, dum aliis benedicit, agit ſibi malè.

Legatus Dei qui alium docet.

Docere

Docere ait Gregor. & non facere, non solùm nihil lucri, sed etiam damni plurimum confert. Grandis enim condemnatio est, componenti quidem sermonẽ suum, at opere negligenti. Immò Aristoteles ait, ab his, qui non perinde viuunt, vt loquuntur, tolli & interimi veritatem. Seneca verò, Nullos, inquit, peius mereri de omnibus mortalibus iudico; quàm qui Philosophiam, velut aliquod venale artificium didicerunt: qui aliter viuunt, quàm viuendum esse præcipiunt. Exempla enim inutilis disciplinæ circumferunt. Hi enim duplici modo animas perdunt. Primò, quia alios magis idoneos, ambitione suâ officiis aut pulpitis v.g. excludunt. Secundò, quia exemplo retrahunt à Deo, quem verbo solo sequendum denuntiant: laudant humilitatem, obedientiam, resignationem, charitatem vt vtilem, facilem, iucundam; sed factis contrarium, longeque potentiùs testantur. Litteram habent, & non spiritum; littera autem occidit, spiritus viuificat. Prædicatio eorũ in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis; non in ostensione spiritus & virtutis. Si applaudentium multitudinem habent, quasi regnum adepti, ait Chrysost. exiliunt gaudio; si autem silentio sermo eorum claudatur, maior illis ex silentio, quàm ex gehenna mœror. Obserua autem vocationem Dei ad hoc munus, & missionem præcedere debere, qui alios quidem dat Prophetas, alios Apostolos, alios doctores, & mittit dicente Apostolo, Quomodo prædicabunt, nisi mittantur? Quòd si missi non fuerint; exprobrabit illud eis Dominus: Non misi eos, neque præcepi, neque locutus sum ad eos, & ipsi currebant; non vocabam eos, & ipsi respondebant. Signum autem vocationis est, non ambitione propriâ, sed superiorum voluntate hoc munus suscipere, fructum facere, animas conuertere, & in se humilitatem experiri ac charitatem. Neque enim in maleuolam animam introibit sapientia; neque Satanas Satanam eiicit, superbiam superbus, auaritiam cupidus.

Greg. hom. l 10. Moral. c. 1.

Lucrum nullum doctor malus facit.

Seneca.

Nota.

1. Cor. 2.

Concionator vanus torquetur.

Chrysost. hom. 50.

Vocatio ad concionandum necessaria,

Ephes. 4.

Ierem. 23.

Signũ eius.

Et,vt Gregorius, inflammare auditores suos nequeunt verba,quæ frigido corpore proferuntur, *Domine Deus*,vt infrà p.471.

PVNCTVM III. Considera Primò IESVM, exemplar doctorum & concionatorum, & eorum qui alios erudiunt, quomodo & quando ad conciones processerit: nónne post baptismum, & ad annum vsque trigesimum in humilibus exercitatus, post ieiunium atque orationem quadraginta dierum? *Actor. 1.* Cœpit enim IESVS facere, & docere. *Gregor.* Humilitas enim maximè necessaria est, ne fiat quod Gregor. deflet: Ossa ieiuniis atterimus, & mente turgemus; corpus despectis vestibus tegimus, & elatione cordis purpuram superamus; iacemus in cinere,& excelsa suscipimus, doctores humilitatis, duces superbiæ; ouinâ facie,lupinos dentes abscondimus. *Turpe vestem habere humilem & animũ superbum.* Considera Secundò, quàm seuerum erit eorum iudiciũ in die nouissimo, qui tot, perperam viuentes, protulerunt sententias contra se. Toties enim ex ore suo iudicabuntur, quoties alios ad humilitatem & charitatem hortati fuerint. *Rom. 1. Iudicium temerariũ periculosũ.* Propter quod, ait Apostolus: inexcusabilis es, ô homo omnis qui iudicas: in quo enim iudicas alterum, teipsum condemnas. *Psal. 49.* Quare, inquiet Dominus, enarrasti iustitias meas, & assumpsisti testamentum meum per os tuum: tu verò oderas disciplinam, & cum adulteris portionem tuam ponebas? Hos enim adulterare verbum Dei dicit Apostolus, *2. Cor. 2.* quia, vt Gregor. *Greg. l. 8. Moral. c. 25.* non Deo filios gignere, sed suam scientiam desiderant ostentare; plurima cum Pharisæis onera aliis imponunt, quæ digito nolunt attingere. *Adulter est doctor vanus.* Considera Tertiò, quantam gloriã verus verbi Dei prædicator consecuturus sit, iuxta illud Matth. 5. Qui fecerit, & docuerit, magnus vocabitur in regno cælorum: fulgebit certè vt splendor firmamenti, *Daniel. 3.* & qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates.

Exer-

Exercitium.

DOmine Deus, in cuius manu sunt omnes fines terræ, in cuius conspectu totus mundus, quasi gutta roris antelucani; priusquam me formares in vtero, nosti me. Me nosti? imò amasti, & vocasti, vt annuntiarē nomen tuum fratribus meis. Me vocasti? nónne vir pollutus labiis ego sum, & in peccatis concepit me mater mea? Quis igitur sum vt enarrem iustitias tuas, qui eheu! nō facio eas? imò cuius peccatis, & exemplo plures in interitum deturbari potuerunt! Quis ego sum ego, vt annuntiē omnes laudationes tuas in portis filiæ Sion? Et magis quis sū ego, vt toties venias ad me, & potestatē mihi tribuas filium tuū fieri? repleatur os meum laude, vt cantē gloriam tuam, totâ die magnitudinē tuā. Certè vniuersum orbē, quod B Catharina Senensis de se, sanctißima inquam, virgo fatebatur; mea malitia nata est velut pestis, inficere. Quomodo ergo assumam testamentum tuum per os meum? quis sum ego, canis mortuus, vt respicias ad me, & loquaris mihi? & per me ducantur ad te animæ istæ N. qui eheu longè sum à te? Sed hodie, spero, de longè venies ad me, vt propè sis, & viuam in te, & qui surdos facis audire, & mutos loqui, solues vinculum linguæ meæ, vt non loquatur os meum opera hominum: nihil enim nisi de cogitare, & loqui volo æternùm. Applicatio ad Communionem. Psal. 70.

Audio infelix ego homo, IESV bone, per seruum tuū sic te loquentē: Feci ego cælum & terram; eâ conditionis facultate te dono, vt terram facias cælum: accendi ego luminaria; accende & tu clariora illis: namq; potes his, qui in errore sunt, lumen veritatis accendere maius istud beneficium est, quàm solē intueri. hominem facere non vales at iustum gratumq; mihi potes efficere: ego substantiam feci; tu exorna propositum: vide quam te diligam, qui maiora tibi faciendi potestatem tribuo. Video, Domine, & gratias tibi ago toto corde, sed, vt nouit diuina bonitas tua, nescio loqui; & scio certißimè, quòd nihil poßim sine te, nullū verbum proferre, quia puer sum ego, & miserabilis absq; te: & verè sine te peccator grauißimus, pestis certißima futurus, vt non sit, vnde me extollam. sine te enim verè nihil possumus; & nemo potest venire ad te, etiamsi Nota dignitatem eius qui aliū docet. Humiliatio sui.

omnia adhibeantur, nisi gratia tua traxerit illum. Mitte ergo, Domine, manum tuam, & tange labia mea, vt auferatur iniquitas mea; tange os meum, & pone verba tua, sicut gladium
Ierem. 1. *acutum, in eo. Sis tu, Domine, in ore meo; doce me quid loquar, vt euellam, destruam, disperdam, dissipem, ædificem & plantē, nō asperè aut superbè, sed in visceribus charitatis & amoris.*

Ecce bone pastor, IESV dulcissime, mittis me ante faciē tuā, ad oues, quæ perierunt, domus Israël: concede mihi gratiam coram populo isto, vt eundo fructum adferam, & fructus maneat, & semen centuplum afferat in virtute tuâ.

Pater sancte, sanctifica nos in nomine dilecti Filij tui, vt simus vnum, sicut & vos. Sanctifica nos in veritate, quia pro nobis Dominus IESVS sanctificauit semetipsum, vt simus & ipsi sanctificati in veritate. Zelus honoris tui comedat me, vt te conculcantes, vel eò properantes amouere studeam; caroq́; sanguine redemptas sponsas, tuosq́; filios de hostium captiuitate educam in brachio tuo, qui sceleribus meis eos perdere, & exemplo potui & conuersatione. Ecce video stantes in crepidine abyssi, & audio te, Domine, vocantem, vt succurram, hoc sitis, Domine IESV: pro hoc mortuus es, & ego eo fine vocatus. Da ergo mihi Domine, in iis tuum sanguinem intueri, tuam imaginem, non autē accipere personam hominum, sed te, dulcissime Redemptor mi; te, qui vbiq́; es, cui fieri scio, quod vni ex minimis factum fuerit. Da mihi gloriam tuam spectare, non meam quærere. Absit, vt ego videri velim, vel laudari, & esse Luciferi mancipium, à curia cælesti, & ab ipsis hominibus in die iudicij condemnandus. Propter te igitur, & tuā solius gloriam, quia ita placitum est tibi per obedientiam iubere, clementissime, amantissime misericordissime, hoc aggredior, in conspectu tuo: adiuua me protector meus, & tu beatissima Virgo Maria, refugium meum, & vos Angeli Custodes, & sancti loci Patroni quotquot adestis, date veniam mihi peccatori enarranti iustitias Domini mei; benedicite mihi, & vestris orationibus succurrite. Amen. Aue Maria. Veni Creator.
Benedictionem pete à Domino, & B. Virgine, *Nos cum prole pia*, &c. *Angeli sancti Dei*, &c.

Exerci-

Exercitium post concionem.

Magnificat anima mea Dominũ. Tua enim bone IESV, *manus fecit omnia; neq; enim verbum possumus sine te, neq; sufficientes sumus aliquid ex nobis facere, tanquã ex nobis, sed sufficientia nostra à te est. In quo ergo infelix gloriabor? Dixi, fateor; sed si non habueris opera, dixit mihi seruus tuus Chrysost. non tantùm loquens non profuisti, sed & potiùs læsisti. meliùs est tacere. Quare? quoniam opus mihi reddis impoßibile. cogito namq;, quòd si tu tanta differens nõ efficis, multò magis ego veniâ dignus. In quo ergo gloriabor infelix homo? an quòd homuncioni placeã, quod incertißimum est; & tibi, ac curiæ tuæ & omnibus Sanctis displiceam in æternum, & mercedem perdiderim sempiternã? Tibi gloria, Deus meus; tibi gratias ago, Domine, qui dignatus es me vti ad ministeriũ tuum, indignißimo seruo tuo, ore superbo, & impuris labiis, ad annuntiandum in populo veritatem tuam.* Lucæ 1. Chrysost. homil. 38. ad pop.

Ecce enim video defectus illos N. commissos, neque zelo tuo vnico satis me moueri sentio, neq; huic ministerio dignè me paraui. O quot sententias in tremendo iudicio recitandas, hîc contra me tuli! Etenim eheu aliud facio, aliud dico, sepulcrum dealbatum. Impono grauia onera aliis, quæ digito nolo attingere. Et vt Hypocrita, trabem in meo oculo negligens, de alieno festucam eruere nitor: & quam aliis viam ostendo, ipse miser negl go. Quomodo ergo poterit, Domine, arbor hæc mala bonos fructus facere, non nisi per te, qui radix es, qui me portas, qui iußisti vt facerẽ? Obsecro te, ne propter me affligatur, aut impediatur in bono populus iste: sed errata mea emendet bonitas tua. si autem per eos stat, nec audiunt me, scio quia nõ est seruus maior Domino suo, neque discipulus maior illo qui misit illum: si te persecuti, dæmoniacum vocarunt; quid quærar ego? potens es tamen, Domine, de lapidibus his suscitare filios Abrahæ. Benedic igitur, Domine, & da benignitatem, vt hæc terra afferat fructum suum; & suscipe obsequium meum manibus & meritis B. Virginis, & omnium Matth. 10. Matth. 3.

Sanctorum, maximè Angelorum Custodum huius loci, & Patronorum; & in vnione prædicationis & paßionis, & laborũ Christi IESV: *& à tentatione me libera protector meus, cui me totum, vsq; ad extremam sanguinis guttam consecro & deuoueo, licet indignum Maiestate tua holocaustum, Amen.*

Oratio breuior ante concionem.

DIgnus es, Domine, accipere omnem gloriam & honorem, vtinam omnes ad te creatorem suum conuertam! Eia, Domine, video vt infiniti pereant, tuo sanguine & laboribus empti: & nemo potest venire ad te, nisi tu traxeris eum: quid ergo pollutis labiis & corde præstare potero sine te? da igitur mihi gratiam ad hoc, ad quod vocasti me, & adsint mihi Angeli tui, vt ad tuam vnius gloriam fiant vniuersa, Amen.

Oratio breuior post concionem.

Luc. 1. *MAgnificat anima mea Dominũ Tuũ est ô* IESV, *à quo omnis sufficientia nostra. Ignosce imperfectionibus meis, ne & conuertendis obsint, & repetas eos de manu meâ. Benedic, Domine, vt terra hæc afferat fructum suum, & vos Angeli sancti Dei intercedite pro nobis. Amen.*

Praxis ad ritè concionandum.

Ambitia ad pulpita turpis & noxia.

PRima. Numquam ambi locum, pulpitum, aut cathedrã; sed humillimè admitte; minùs frequentes opta ex humilitate; aliis maiores cede, quòd alios te meliores æstimes, ac proinde Dei instrumenta aptiora. Vehementissimè autem abhorreat Dei seruus impedire, quo minùs gloria Dei per alium promoueatur.

Affectus induendus virtutis à concionatore.

Secunda. Nullam vnquam concionem habe, quin priùs ipse imbiberis affectum erga illam virtutem, quam aliis commendatam esse desideras. maximè zelum exacue, & charitatem excita erga proximum & humilitatem: vt dicere possis cum Apostolo: Testis mihi est Deus, quomodo cupiam vos omnes in visceribus IESV Christi. 2. Cor. 9.

Tertia. Pœnitentiis atque mortificatione Dei gratiã ante concionẽ implora: grauissimam enim rem tractas, salutẽ pluri-

plurimarum animarum, quam oratione multâ & lachrymis à Domino impetrare debes, non dictione tuâ. stulto itaque labore consumeris, si multum dictioni, parum orationi tribuas. Hinc videmus cõcionatores multos aliquando annos multos studere & concionari fructu paruo; qui si spiritum orationis haberent, magnum facerent. Quis vt Gregorius, afferre soliti, quæ auditorum corda ad rependendas laudes excitent, non autem ad lachrymas accendant. Munus suum vt præstet, ait Augustinus, magis pietate orationũ opus est, quã orationis facultate. Gregorius verò imitandum Christum Dominum proponit, qui nocte orabat, per diẽ docebat, vt quieti contemplantes sorbeant, quod occupati erga proximos loquentes refundant apposite; ipsi enim haurire assiduè debent de fontibus Saluatoris, quod in pectora auditorum transfundant. Accedit, frustra concionatorẽ dicere, nisi Spiritus sanctus cor præparet, & in te loquatur. & ad illud: Proponere quidem potest, sed non aptè, neque quod exdedit, nisi per gratiam illius, qui omnium corda videt, & omnium corda habet in manu suâ. Ad hoc statas habeat preces; quotannis, vt minimũ semel, in solitudine exercitiis vacet. Deniq; semper oret, & non deficiat; & maiorem sciat curam in oratione, quam in præparatione ponendam. Etenim dicit Chrysostomus: Cùm video quempiã non amantem orationis studium, neq; huius rei feruidâ vehementiáq; curâ teneri; continuò mihi palam est, eum nihil egregiæ dotis in anima possidere. Rursum: vbi quem conspexero insatiabiliter adhærentem cultui diuino, idque in summis damnis numerantem, si non continenter orauerit; coniecto talem omnis virtutis esse meditatorem, ac Dei amicum. D. Bernardus septem requirit quasi gradus ad suggestum. Primus est, contritio; Secundus, deuotio; Tertius, pœnitentiæ labor; Quartus, pietatis opus; Quintus, orationis studium; Sextus, contemplationis otium; Septimus, plenitudo dilectionis.

Vanitas multorũ.

Greg. l. 8. Moral. c. 26.

Aug l. 4. de doct. Christ. c 5.

Greg. l. 6. Moral. c. 17.

Dei est mouere cor.

Chrysost. l. 1 de orando Deo.

Orationis vis & ei instandũ.

Septẽ gradus ad suggestum.

Serm. 18. in Cant.

Quarta. Primò, oratione premissâ, & intentione innouata, materiam diligenter conquire & distribue, scopo seu intentione destinata, ac deinde de illa meditationẽ institue. Obserua, eo pacto vtilem fore concionẽ, si formam meditandi supra positam secutus, ex aliquo loco stimulum petieris ad excitandos auditorum animos; certũ enim est, si in præsentia Dei, & compositione loci facta dixeris, ad Deũ sæpè etiã inter dicendum oculos & animum attuleris, efficaciter te dicturum. Præparatione igitur præmissa, cùm tẽpus instat, ad orationem confuge: & Primò, considera Dei Maiestatem, & intentionem rectam. Secundò, peccata tua, & ine-

Praxis varia ante in, & post concionem.

Quomodò quis dicere queat efficaciter.

Gregor.l.3. Moral.c. 12. *Arrogantia concionatorum noxia.*

& ineptitudinem tuam, & te humilia sub omni creaturâ, omnes te æstima meliores; tibique prorsus diffide, Deoq; confide. Habet, inquit Gregorius, doctrina arrogantiam, vt humiliter nequeat inferre quod docet; in verbis enim eorũ proditur, quod cùm docent, quasi in quodam sibi videntur sanctitatis culmine residere. Tertiò, considera miserias hominum, & peccata plurima, & numerum innumerum propè pereuntium, & dolores ac labores Christi IESV, & zelum excita. Conscensurus suggestum, iterum te humilia; Secundò, intentionem ardenter renoua, dicendo: *Munda cor meũ, ac labia mea*, &c. Tertiò, inuoca omnes Angelos præsentes auditorum. Inter dicendum, Dei præsentiam, quo ad potes, habe; ad eum sæpè animos attolle.

Nunquam sine fructu concio dimittenda.

Nunquam concionem deseras, quin efficias, vt auditores aliqua proponant, & ipse pro iis, quasi Deo offeras; qui vnus est & perpetuus fructus concionis, sicut eleëmosyna, & oratio. Verbi gratiâ, dixisti de charitate inimicorum, offer Deo aliquos actus virtutis illius ex parte auditorij, quia legatione fungeris pro eo, obiectiones dilue corã Domino, per apostrophem, vel aliter. Post concionem, gratias age Deo, eiq; totum tribue, & roga, vt dignetur benedicere opera manuum tuarum. Diligenter autem vita plausum, eiusq; locum, & tempus. Ad omnem laudem cogita, *Non ego, sed gratia Dei mecum*: vel similem aliquam sententiam. Certè qui se laudat, ferè ex ignorantia Deo detrahit, & quasi calamo tribuit, quod scriptori debetur. Secundò, ad vituperia, si caussam non dederis, gaude: illud enim certum signum est profectus tui, & alieni. Numquã de tuis loquere. Tota Christianæ sapientiæ disciplina nõ in abundantia verbi, nõ in astutia disputandi, neque in appetitu laudis & gloriæ, sed in vera & voluntaria humilitate cõsistit. Superbum enim Deus & homines despiciunt. Huc pertinet, gratulationes non admittere, quoad licet. Tertiò, paupertatẽ colas, particularia ne admittas: Gratis accepistis, gratis date, ait Dominus: & sic libertatẽ serua Christianam, & contẽtus esto paucis, paucisq; indigebis, viuesq; nulli obnoxius, & omnibus carus. Nescio enim, ait Hieron. quomodo etiam ipse qui deprecatur vt tribuat, cùm acceperis, viliorẽ te iudicat, & mirum in modum, si eum rogantem contempseris, plus te posteà veneratur. Et sic faciendo omnino, plus opere, quàm verbo; tacendo, quã loquendo proficies; sicut plus confert virtutis, quàm doctrinæ opinio. latronem de iustitia dicentẽ spernimus: ita quemuis ea patrantem, vel appetentem, quæ vitanda proclamat. conuiuia, spectacula, sæcularia negotia, per se patet quàm sint vitanda.

1.Cor.15. *Laudator vanus Deo detrahit.* *Vituperia signum profectus.* *Leo.* *Humilitas perfectio est.* *Matth.10* *Hieron. epist.2. ad Nepot.* *Facta oportet loquantur.*

Videre

Videre complura poteris in instructione B.P.Francisci Borgiæ;item in oratione R.P.Caroli Regii.*Dignatus es*,vt supra pag.10.

IACVLATORIÆ.

SEruus qui scit voluntatem domini sui,& non facit,plagis vapulabit multis. Lucæ 12.
Ego non quæro gloriam meam,sed eius qui misit me. Ioan.8.
Si ego gloriam meam quæro,gloria mea nihil est. Ibidem.
In verbo tuo Domine laxabo rete. Luc.5.
Si quis loquitur,quasi sermones Dei:si quis ministrat,tanquam ex virtute quam administrat Deus. 1.Petri.4.
Non nobis Domine,non nobis,sed nomini tuo da gloriam. Psal. 113.
Et si tentatio surrepat:
Vade retro Satana:Dominum Deum tuum adorabis,& illi soli seruies. Matth.4.

CAPVT XXXIII.

Meditatio de Lectione pia, magno ad meditationem & perfectionem auxilio.

COMPOSITIO LOCI erit, considerare Deum præsentem, & in mundi creatione thesauros potentiæ & sapientiæ, ac bonitatis suæ explicantem pro salute nostrâ.

ORATIO: pete à Deo, vt det tibi intellectum de lege suâ.

PVNCTVM I. Considera quanta multitudo librorum toto orbe terrarum fuerit, videlicet propè infinita, & etiamnum sit: quid verò illis continetur, & contentum fuit,nisi artium & scientiarum explicatio, & humanæ industriæ, potentiæ & iustitiæ monumenta. Quorsum hæc? inspice. Nónne cùm omnia Deus operetur in omnibus, ipse instinctus illos dedit, & ad labores suffecit animos eis ac vires, vt illa salutis auxilia tibi, & singulis hominibus per scriptores illos tribueret

ret, præteritarum inquam rerum memoriæ tibi & omnibus viuentibus præsentes res eas facerent, & magnalia eius enarrarent. gratias ergo illi age toto corde, & donis vtere. Deinde cùm loco paruo, ergastulo huius corporis inclusi simus; & neque oculis, neque cogitatione longè prospicere possimus: vt ea quæ longè absunt coràm essent, iisque pasci in alienis scriptis posses, & malis simul ac bonis euentis ad salutem, quo spectant omnia, iuuari: cùm diligentibus Deum omnia cooperentur in bonum. Adde, vt quæ singulis Deus communicauit non ex vanitate, sed societatis humanæ iure, communia ea essent; & quidem non temerè pronuntiata, sed labore & meditatione multâ expolita. Vides quanta sit prouidentia Domini in librorum scriptione, quàm suauis, quàm benigna? vtere igitur, & statue tantum beneficium non negligere. Quid enim hoc esset? præsidium certè ad salutem non exiguum contemnere, idque aut quia homo per se solum sapere se putat, quod extremæ est arrogantiæ, aut, quod non minoris dementiæ, quia sapientiam ac prudentiam discere, parui facit; aut certè quia tempus illi tribuere piget: enimuerò, si considerares, quanto suauius cum mortuis, quàm cum viuis esset colloquium, nec fabulas, nec ludum lectioni præponeres. illi enim iucundam tibi omnium temporum (& simul ferè) seriem repræsentarent, illi naturæ seu potiùs auctoris eius arcana patefacerent, illi gratiæ portentis in admirabilem diuinæ potentiæ abyssum considerationem deducerent. *Hæccine vera, &c.* vt sup. pag. 7.

Neglectus lectionis vnde.

Suauitas ex lectione

PVNCTVM II. Considera quæ bona, quas pia lectio vtilitates habeat. Primò, intellectum illuminat; Secundò, voluntatem accendit; Tertiò, memoriam optimis imaginibus, id est, templum animæ nostræ exornat, vereque diuitem hominem facit. Nónne enim præstantiores opes rerum cognitio, quàm terræ, lapi-

Lectionis piæ vtilitates.

lapidum, &c. possessio? Intellectum dixi illuminare: videbis enim in eâ, ex præteritis quæ tibi futura, quæ tibi prouidâ mente cauenda, te tibi in alio, velut speculo, intuebere: te nosces, vt Gregor. libro 1. Moral. *Gregor.* Hieronym. verò epist. 143. ad virg. Demetr. dicit, *Hieron.* Optimè vteris lectione diuinâ, si tibi eam adhibeas speculi vice. Erit tibi etiam pro concionatore, consiliario bono, admonitore qui liberè moneat, quod alij non audent. Denique poteris ex omnibus ad Dei cognitionem ascendere. Expende hæc, & non mirabere, si dæmon tanto conatu à bonorum librorum lectione adolescentes, viros, feminas, magnates diuertat, ne scilicet in bono opere se inspiciant, ad cor redeant, & ad Deum suum. *Dæmon lectionis studium odit.* Omnis enim scriptura diuinitus inspirata, vtilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia, vt perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus. *2. Tim. 3.* Illud fateor quidem de sacrâ dictum esse, sed ad aliam etiam, quando bona est, potest transferri: nemo enim bonus, nisi solus Deus, & quæcumque bona & vtilia, ab eo sunt. Considera igitur illa verba, & vtilitates sacræ Scripturæ expende, & quantum studium sit ponendum in ea. *S. Scripturæ laudes.* Est enim sacra Scriptura, Primò, lux & lucerna pedibus nostris. Lucerna, ait Dauid, pedibus meis verbum tuum. *Psal. 11.* & Apostolus Petrus: Habemus firmiorem propheticum sermonem, cui benè facitis attendentes, quasi lucernæ lucenti in caliginoso loco, donec dies elucescat, & lucifer oriatur in cordibus vestris. *2. Petri 1.* *Est lux, & spiritus, & vita.* Secundò, est hæreditas à Deo nobis relicta; vnde dicebat Dauid: Hæreditate acquisiui testimonia tua, & diligebat ea super aurum & topazion. *Psal. 118.* Tertiò, est via: quis autem peregrinus de ea sollicitus non est? Hæc est via, ait Isaias, ambulate in eâ, & non declinetis neque ad dextram, neque ad sinistram. *Isaiæ 30.* Quartò, quia spiritus & vita est in iis (sic enim Dominus Joannis 6. Verba mea, spiritus & vita sunt) & amoris

Luc.24. ris incentiua. nónne, aiebant illi, cor noſtrum ardens erat in nobis, dum loqueretur nobis in viâ, & aperiret nobis ſcripturas? Vis igitur viuere? vis ſpiritum ducere, attrahere ſalutarem? lege Scripturam. Lege, inquam, quia Deus ita mandauit. Primò enim iuſſit Prophetas, & viros Sanctos ſcribere: illos expreſsè, hos ſanctâ inſpiratione: cùm non alio fine, quàm ſtudio proximum iuuandi, ad id animum appulerint. Sic

Deus vult Scripturam legi.

Exod.17. Moyſi dixit: Scribe hoc ob monumentum in libro. *Ierem. 30.* Jeremiæ: Tolle volumen libri, & ſcribes in eo omnia *Apoc.1.* verba quæ locutus ſum. S. Ioanni: Scribe ergo quæ vidiſti. & alibi ſæpè. Secundò, mandauit legi publicè: Conuenientibus cunctis ex Iſraël leges verba le- *Deut.31.* gis huius coram omni populo Iſraël congregato, tam viris, quàm mulieribus, paruulis, & aduenis. ſed nouiſſimè mandauit per Filium, Scrutamini, ait, Scriptu- *Ioan.5.* ras. Nec ſolùm communiter, ſed etiam priuatim lectio *Deut.17.* commendata: & Primò, Regibus ac Principibus. Poſtquam, ait Dominus, ſederit in ſolio regni ſui, deſcribet ſibi Deuteronomium legis huius in volumine, accipiens exemplar à ſacerdotibus Leuiticæ tribus; & habebit ſecum, legetque illud omnibus diebus vitæ ſuæ, vt diſcat timere Dominum Deum ſuum, & cuſtodire verba, & cærimonias eius. Et Ioſue 1. Non recedet volumen legis huius ab ore tuo, ſed meditaberis in eo cunctis diebus ac noctibus, vt cuſtodias, & facias omnia quæ ſcripta ſunt in eo: tunc diriges viam tuam, & intelliges eam. Et rurſus: Ponite hæc verba in cordibus, & in animis veſtris, & ſuſpendite ea pro ſignis in manibus, & inter oculos veſtros collocate. Vides quo ſtudio Dominus legi Scripturas velit.

In manibus ſuperiorum Scriptura eſſe debet. Ioſue 1.

Nunc attende: ſi tu magno ſtudio, & amore ac labore dictaſſes epiſtolam ad amicum, vt eum moneres de periculis maximis, & ille negligeret: quid ſi filio, ſi ſeruo mandata ſcripſiſſes, & ipſe legere contemneret, & ſimul tuam negligeret curare hæreditatem; quàm ægrè id fer-

Scriptura eſt Dei epiſtola, & piget legere?

id ferres? At Deus, Rex regum per filium ſuum tibi miſit ſacras Litteras: dictauit, eructauit abſcondita à conſtitutione mundi; & vix aſpicere libet? Audi igitur quiſquis es: & ſi libet epiſtolas legere amici, procuratoris, & viliſſimorum hominum, non pigeat legere Dei, ſed accuratè lege, quoniam jota vnum, aut vnus apex non præteribit, donec omnia fiant. Libet legere geſta hominum? ecce Dei hîc ſunt. verba eorum? hîc Dei ſunt. prudentiam eorum? hîc Dei ſapientia eſt. bella eorum? hîc de tuis cum dæmone inſtrueris. remedia malorum temporalium? hîc habes & ſimul æternorum. *Aſpira*, vt ſup. p. 8. *Haccine firmâ fide, &c.* ibid.

Pvnctvm III. Conſidera Primò illa verba: Non in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo, quod procedit de ore Dei; & lectionem cibum eſſe animæ diſce. Secundò, eſſe velut manna, omne delectamentum & omnis ſaporis ſuauitatem in ſe habens, deſeruiens vniuſcuiuſque voluptati: quanto igitur ſtudio manè illud colligere deberemus, eoque veſci! Verè enim dixit Hugo: Sacra Scriptura eſt liber vitæ, cuius origo æterna, cuius incorporalis eſſentia, cuius cognitio vita, cujus ſcriptura indelebilis, cuius inſpectus deſiderabilis, cuius doctrina facilis, cuius ſcientia dulcis, cuius profunditas inſcrutabilis, cuius verba innumerabilia, & vnum tantùm verbum omnia. Nihil in hac vita dulcius ſentitur, nihil auidiùs ſumitur, nihil ita mentem ab amore mundi ſeparat, nihil ſic animum contra tentationes roborat, nihil ita excitat & adiuuat ad omne opus, & ad omnem laborem, ſicut ſtudium ſacræ Scripturæ. Etenim in ea quidquid docetur, veritas; quidquid præcipitur, bonitas; quidquid promittitur, felicitas eſt. Nam Deus veritas eſt ſine fallacia, bonitas ſine malitia, felicitas ſine miſeria. Idcirco quod Ariſtoteles de Philoſophiâ, de hac vna verè dici poteſt: Qui voluptate, ait, frui, & triſtitiâ carere velit, nullum aliud eſſe remedium quàm Philoſophiam: eius enim mul-

Matth.4. *Lectio eſt animæ cibus.* *Deut.8.* *Sap.16.* *Hugo de arca Noë,* *S.Scripturæ præſtantia.* *Idem lib. de anima.* *S.Scriptura magnū ſolatium.*

tas & magnas esse delectationes, certum est. Quid igitur iuuat, quid prodest, in mundanis proficere doctrinis, & inanescere in diuinis? caduca sequi figmenta, & cælestia fastidire mysteria? Considera Tertiò, hoc esse vnum, inter præcipua salutis media. Sic Augustino vt conuerteretur cælitus inclamatum: Tolle, lege; tolle, lege; legit, & intellexit viam mandatorum Domini. Sic illi, apud eundem, Nobiles cum B. Antonij vitam legerent, conuersi, à sponsis, à sæculo ad Religionem perducti fuêre: sic S. Pater Ignatius. Sic Eunuchus legit Isaiam, missusque ei Philippus interpres. Considera igitur, Deum quasi carmine, vt sic loquar, inuitari, quoties de eo sermonem legimus, aut facimus. Aduolat ille amator hominum, benignissimus. JESVS, vbi duo congregati sunt in nomine ipsius: saltem corpus & anima. Quartò, præterea est velut epistola amatoria Dei ad animam; & quomodo poteris despicere eam? Augustin. ait, Diuinæ Scripturæ, quasi litteræ, de patriâ nostrâ sunt. Immò verò, quotquot libri, veræ sunt epistolæ: quibus innumeris modis suam Deus tibi, vt eum ames declarat potentiam, sapientiam & bonitatem. O quanta dignatio! quantus amor Dei nostri! O Domine, quid est homo, quòd memor es eius; aut filius hominis, quoniam reputas eum? Tenenti ergo codicem, ait Hieron. somnus obrepat, & cadentem faciem pagina sancta suscipiat. Quintò, est etiam cum Deo colloquium. Cur non, ait, Ambros. illa tempora, quibus ab Ecclesiâ vacas, lectioni impendas? cur non Christum reuisas? Christum alloquaris? Christum audias? Illum alloquimur, cùm oramus; illum audimus, cùm diuina legimus oracula.

August. l. 8 Conf. c. 12.

Exempla eorum qui conuersi per lectionem.

Actor. 8.

Deus adest pia legenti.

August. ser. 56. ad Fratres

Hieron.

Ambros. l. 1. Offic. c. 20.

Lectio est colloquiũ cum Deo.

Oratio

Oratio post lectionem.

IN capite libri huius scriptum est de me, vt facerem voluntatem tuam; Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei. Psal. 39. *Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore, cognoui enim Domine, quia æquitas iudicia tua: sed cùm non simus sufficientes aliquid facere vt oportet ex nobis, da mihi gratiam, vt quod scio & desidero, faciam ad gloriam magni nominis tui. Amen.* Psal. 118.

Praxis ad librum spiritualem legendum.

PRIMA. Cura pios ac bonos libros, & libellos comparari, immò pro munusculis distribue. De Alexandro legitur, quòd Darii myrothecium preciosissimum dederit Homero seruando, eumque secum tulerit semper, sub ceruice habuerit dormiens, vt euigilans ad manum eundem haberet. O quantum confundit huius diligentia in re vanâ, nostram in salutis negotio inertiam! Sanctus Chrysostomus verò de Eunucho Candacis Reginæ, quod ad rem nostram facit, loquens: Ecce, ait, hic Eunuchus, & Barbarus erat: quæ vtraque ad legendum negligentiorem vt redderent sufficiebant, & ad hæc dignitatis amplitudo, & opum abundantia: adde, quod & in itinere erat, & curru ferebatur: attamen desiderium & ingens studium, omnia obstacula è medio auferens, in lectione retinebat. *Exemplum Alexandri & Eunuchi legētis.* *Chrysost. 35 hom. in Gen.*

Secunda. Statue tibi certum tempus quocumque in statu sis, legendi quotidie aliquid ad salutem tuam: neque perisse illud arbitrabere, si quæ dicta sunt, expenderis. Hoc in omni ordine benè ordinato seruatur. Immò etiam si paterfamilias es, cura communiter familiæ commodo tempore aliquid legi. Poteris etiam facere, vt ex lectione priuata, quilibet aliquid in commune post mensam proferat, vt in Galliâ à viris etiam principibus fieri solet. Utinã & in omni Religione, in quibus Scripturæ ferculũ ferè super mensam proponitur, imò & eius explicatio; vtinam, inquam, de parte aliquâ sermo post eam institueretur! sanè suauissimus fructus atque vtilissimus illius exercitationis foret. *Statue lectioni tempus vt cibo.*

Bern. in ep. ad Fratres. *Eleua mentem dum legis.* *Vincent. de vita spirituali.*

Tertia. Inter legendum fac quod monet S. Bernardus. Hauriendus est sæpè, ait, lectionis seriæ affectus, & formanda oratio, quæ lectionem interrumpat, & non tam impediat interrumpendo, quàm puriorẽ continuò animum ad intelligentiam lectionis restituat. Idem monet D Vincent. & quòd vulgò dici solet, faciendũ est vt columbæ, vt galline, que post singula propè grana sursum respiciunt. Imò ei qui meditari, aut orare nequit, vtilissima hæc occupatio est.

Pij libri in carcere, etiam curandi.

Quarta. Nõ solùm pii libri vt domi sue sint curare, verùm etiam noxios ab eâ proscribere. Huc pertinet in locis vbi morari multi debent, v.g. vbi statio militaris, libros aliquos, vt instrumentum certum loci illius, affixos habere, & in atrio Religiosorum sæpe hâc occasione curiositas adduxit ad legendum, & pietas etiam sese in animam insinuauit.

Quæ obseruanda in lectione.

Quinta, Aduerte autem nonnulla in lectione tibi obseruanda; Primò, vt præpares animum tuum ad illam breui mentis eleuatione, quâ roges Dominum vt dignetur tibi loqui ad cor, cum proposito faciendi quod te docuerit, vt suprà obiter l. 1 dictum est. Secundò, tractim lege, neque te hoc cibo spirituali obrue; sed attende quasi audias Deũ; Tertiò, interrumpe oratione jaculatoriâ saltem dicendo, *Da Domine quod iubes, & iube quod vis*; Quartò, postquam plura legisti, vt D. Bonauent. bene monet, ea ipsa in modũ orationis redige, & compendium, vt sic quod Bernard. monet, commodè præstare possis. Sic enim ille ad Fratres de monte. Sed & de quotidiana lectione aliquid quotidie in ventrem memoriæ demittendum est, quod fideliùs digeratur, & rursum reuocatum crebriùs ruminetur, quod proposito conueniat, quod detineat animum, vt aliena cogitare non libeat.

Bernard.

Fortuita lectio quando vsui. *Rom. 13.* *Lucæ 4.*

Sexta. Fortuita lectio in tristitia, tentatione, dubitatione sæpè opportuna fuit. Sic S. Augustinus aperiendo librũ, legit aptum sibi locum; Non in comessationibus & ebrietatibus, non in cubilibus, & impudicitiis, non in contentione & æmulatione, sed induimini Dominum Iesum Christum. Sic Saluator noster librum quasi fortuitò aperuit, & locum de se inuentum explicauit. Consultantes autẽ sic consulere Deum solitos refert Illustriss. Cardinalis Baronius ex Cedreno, dicens, Heraclium post triduanum ieiuniũ nesciũ an in Albania maneret, aperuisse librũ, & lectis illis verbis: Apud vos autẽ forsitã manebo, vel etiã hiemabo, ambiguum animum firmasse. Sic Morouęus dũ regnandi auidus Chilperico patri insidias parat, Greg. Turonensi cum

Baron. to. 8. a 622. *2. Cor. 16.* *Consulitur Dominus lectione fortunâ.*

cum eo colloquente, eoque instructionem petente, aperuit hic librum, & opportunus occurrit locus: Oculum qui subsannat patrem, effodiant eum corui de torrentibus; atq; ita eius vulneri tacito medicina proposita diuina ac suaui prouidentiâ. Quâ etiam D. Antonius, audito hoc verbo: Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus; jecit primum fundamentum illius fastigij, & turris perfectionis, quam deinde ædificauit. *Prou. 30.*

Septima. Quemadmodum autem talis quisque est, quales amici: ita talis, quales libri, quos legit: vide ergo qualem teipsum velis, qualem vxorem, filios, & ea lege, quæ pietatem spirant, non vanitatem; castitatem, humilitatem, non verò his aduersantia. Si enim corrumpunt bonos mores colloquia praua, decuplò magis persæpè lectio, quia vbique obuia, quia verecundia eam non prohibet, comit industria, condiuit & condit diaboli versutia. *Lectio malorum librorum pestis est.* *1. Cor. 15.*

Dignatus es, &c. vt sup. pag. 10.

JACVLATORIÆ.

DA mihi intellectum, & scrutabor legem tuam, & custodiam illam in toto corde meo. Psal. 118.

Viam iustificationum tuarum instrue me, & exercebor in mirabilibus tuis. Ibidem.

Dirige me in veritate tuâ: doce me, quia tu es Deus Saluator meus, & te sustinui totâ die. Psal. 24.

CAPVT XXXIV.

Meditatio prima de Perseuerantiâ, singulari auxilio in viâ virtutis.

COMPOSITIO LOCI, est, constituere se coram Christo crucifixo, qui vt omnia consummauit, ita illustre illic perseuerantiæ dedit exemplum.

ORATIO, vt suprà.

PVNCTVM I. Considera, quòd perseuerantia sit in ratione bene consideratâ stabilis, ac perpetua permansio, non obstante difficultate diuturnitatis. Percurre hic proposita sancta tua, & vide quantâ, & quàm frequenti consideratione ea decreueris; quàm verò inconstanter ea prosecutus sis; & si vel vnum vitium constanter quotannis conatus fuisses extirpare, quantus modò fores! Secundò scias Deum vnumquemque vocare non tantùm ad statum certum, sed certam viam, & semitam & gradum in hoc vel illo statu: quæ sunt exercitia aliqua, quibus si homo insisteret, ad perfectionem venire posset, & non aliter. (varia enim dona sunt, & diuisiones gratiarum; etsi vnus Spiritus.) Hinc verò ferè esse principium apostasiæ, à fine & religiosa vocatione, quòd parua in speciem propria statui; re verò magna negligantur & interrumpantur exercitia, atque fluxus diuinæ gratiæ retardetur. vide igitur ad quæ bona propensus, quæ tibi magis necessaria.

Quid sit perseuerantia.

Thom. à Kempis, l. 1. cap. 21. Cuique gratiæ datæ cooperandum.

1. Cor. 12.

Haccine vera, vt sup. pag. 7.

PVNCTVM II. Considera necessitatem huius virtutis, etiam in paruis: qui enim perseuerauerit usque in finem, hic saluus erit. Quod, etsi de finali in bono perseuerantiâ dictum; tamen ad alia pertinet exercitia: in quibus si inconstans fueris, finalem aliquâ etiam ratione perseuerantiam labefactas, cui vt calcaneo diabolus insidiatur. Deinde, vt Laurentius Justinianus, virtus laudem non meretur, nisi in eâ vtiliter perseueretur. Sicut non satisfacit partem debiti soluens, nec qui partem

Matt. 24.

Laur. Iust, de ligno vitæ tract. de obed. c. vltim.

rem itineris conficit, peruenit; nec qui partem stadii decurrit, brauium capit. Quid ergo hi faciunt? Labore sese fatigant prorsus inani, ac pleno insuper ignominiâ, defectu perseuerantiæ. Bonum enim inchoare, & malo fine concludere, quid aliud est quàm monstrosas res conficere? Illa enim actio quasi chimæra est, quæ initium quidem habet à ratione, sed finem à sensualitate Prorsus absque perseuerantia. nec qui pugnat, victoriam, nec palmam victor consequitur. Vigor virium, virtutum consummatio est (vt Bernard.) nutrix ad meritum, mediatrix ad præmium. soror est patientiæ, constantiæ filia, amica pacis, amicitiarum nodus, vnanimitatis vinculum, propugnaculũ sanctitatis. Tolle perseuerantiam, nec obsequium mercedem habet, nec beneficium gratiam, nec laudem fortitudo.

Perseuerantia necessaria in omni re.

Aug ser 8. ad fratres Eremo.

Bern epist. 10. ad Ianuenses.

Credo tibi, vt sup. pag. 7.

PVNCTVM III. Considera Primò, quàm turpe sit, instar arundinis vento agitatæ multa inchoare, nihil perficere: vt patet ex simili, si quis in vniuerso omnia inchoata videret. Secundò, quòd omnis labor irritus sit, &, vt ita dicam, impensa gratiæ perdita, dum semper struimus, & mox destruimus. Tertiò, attende relabentem facere perinde, ac si proditor post veniam à Rege adoptatus, iterum incipiat rebellionem moliri, & Regis cædem: etenim peccator, culpâ mortali Christum sibimet crucifigere dicitur. Quamuis autem venialibus peccatis atque imperfectionibus Dominus JESUS non crucifigatur; tamen quia per illa ad mortale disponitur homo, eò quòd charitatis vigor sensim imminuatur, etiam ad illud facinus tendere videtur. Quartò, considera, optimam vitæ rationem, constantiâ & consuetudine valde facilem fieri; at contrà semper inchoantem, semper esse discenti similem, omniaque difficilia experiri. Igitur sic statue: Ecce stadium ingressus sum: quid ergo? cupióne rapere brauium? si volo; vtrum præstat? vno mense vel altero strenuè laborare, &

Labor omnis inanis absque perseuerantiâ.

Inconstans proditionem moliri videtur.

& poſtea in ſummâ quiete viuere; an ſemper in ſchola Christi diſcere, & numquam ad ſcientiam peruenire; ſemper ſerere, & non metere: fodere, & aquam non inuenire: ædificare, & numquam conſummare, vt domo frui poſſim, ſed iniuriis aëris expoſitum manere? Quintò, conſidera perpetuum, & ſibi ſimilem cælorum motum, anni tempeſtates; & cætera à creatore noſtro, perpetuo quodam ordine ac modo gubernari; omnia in pondere, numero & menſurâ, etiam minutiſſima quæque eſſe facta, vt nos etiam accurati eſſe diſcamus, & ab omnibus creatis ad id inuitemur. talia commoda & incommoda conſtantiæ & inconſtantiæ percurre.

2. Tim. 3. Quàm miſerum ſemper ire, & non peruenire.

Aſpira, vt ſup. pag. 8. *Haccine firmâ fide*, vel, O *Rex Regum*, vt infrà 492.

Meditatio Secunda.

Inconſtans dupliciter laborat.

PVNCTVM I. Conſidera, quid ſit, quod in exercitio virtutis te inconſtantem efficiat. Primò, fortè eſt laboris fuga; ſed ſi inſpicias, illum hoc pacto eo plus auges, quo facilius domum conſeruare, quàm ædificare; ſeruare ſanitatem, quàm recuperare; cauere lapſum, quàm ſurgere. ergo vide, an præſtet declinare paruum laborem, & grauem admodum, ac intolerabilem propè ſubire, vt inconſtans facit. Vel Secundò, fit ob judicia hominum, & ſermones. O quæ dementia! aduerte eum, qui ſuadet vel cogit interrumpere, grauiſſimè tibi nocere, quacumque ſpecie id faciat. ſeu amici, ſeu aduerſarii. quòd ſi verè talis non eſt, ſaltem ab aduerſario tuo capitali diabolo ſubornatus eſt, vt in viâ deficias, ne ducem IESVM conſtanter ſequaris, ac tandem, fractus moleſtiâ, ex paruo profectò naſci ſolitâ, ab eius ſequela nauſeabundus abſcedas; nam qui contemnit modica, verè (vt Scriptura loquitur) paulatim decidit. Videtur huiuſmodi perinde facere, ac ſi cataractam diu retentam, molæ verbi gratiâ vertendæ, ſinat elabi. O

Iudicia hominum contemne.

Eccli. 19.

quanto

quanto tempore ac labore opus est, vt cessatio parua compensetur! Simile idem habes in aliquibus opificibus, qui ignem perpetuum alere debent, quibus remissio parua, maxima iactura est, quos imitari diligentiâ debemus, atque ignem semel accensum in altari animæ nostræ, vt olim præceptum fuit, semper fovere.

Diligentia opificum est imitanda.

Leuit.6.

Haccine vera, vt sup. pag. 7.

PVNCTVM II. Considera stultitiam eorum, qui perinde, vt Scripturæ verbis vtar, ac luna mutantur, instabiles sunt, ac crebrò exercitia mutant. frustra enim hi ex præsumptione omnia ambiunt; sæpe quæ audiunt, neque considerant vocationes esse varias, quodque vnusquisque donum habeat ex Deo, alius verò sic. Laudet, ait Cassian. aliorum virtutes, ipse in sua pergat, etiamsi vaccæ mugiant sensualitatis, improbitate laboris omnia superanda.

Eccli.27.

1.Cor.7.

Col.14.

c.5.

Credo tibi, &c. vt sup. pag. 7.

PVNCTVM III. Considera Primò, quàm difficilis perseuerantia, ac proinde verè gloriosa; multi enim vocati, pauci verò electi. Ex Saule exemplum pete, Salomone, Juda, Nicolao Diacono, Tertulliano, & Origene, & tot quotidie Religiosis. Secundò, quàm studiosè eam Sancti coluerint, in eodem loco manentes, (nam,) vt Climachus, qui faciles sunt ad mutationes locorum, improbi iudicantur) in magna austeritate diutissimè viuentes, castitate summâ ac pietate. Dic verò tibi cum Augustino. Tu non poteris quod isti, & istæ? Tertiò, quomodo CHRISTVS JESVS in finem perseuerauerit propter te dicens, Baptismo habeo baptizari, & quomodo coarctor, vsque dum perficiatur? Et rursus in cruce tibi dixit: Consummatum est. Quartò, considera aduersus pusillanimitatem prouidentiam Dei, & amorem erga nos; quodque in illo omni apossimus qui nos confortat. Attende verò in vitiis recidiuam, vt in febri pessimam, fierique hominis illius nouissima deteriora prioribus, iuxta Euangelicam

Matth.22.

Climach. grad.3.

Aug.lib.8. Confessionum.

Lucæ 12.

Philip.4.

licam parabolam. Namque ob ingratitudinem ex parte
Matt. 12. Dei, emendatio fit difficilior; & ex parte dæmonis, quia ille potentior; & ex parte peccatoris, quia debilior. vnde Paulus, Impossibile est eos, qui semel sunt
Hebr. 6. illuminati, gustauerunt etiam donum cæleste, & prolapsi sunt, rursus renouari ad pœnitentiam.

Aspira, vt sup. p. 8. *Haccine firmâ fide*, &c. ibid.

Meditatio tertia.

Remedia efficacia sunt quærenda.

PVNCTVM I. Considera, quæ remedia hactenus adhibueris ad superandum te, vel virtutem acquirendam, quemque profectum feceris; si exiguum, cogita an illud per se remedium satis sit efficax, nec ne: si non, & nihilominus aliud pigeat adhibere, ex te percontare num velis illam imperfectionem expugnare, aut perfectionem acquirere. Volo, ais; Quare tibi ergo illudis? Quid enim? velle tibi is videretur sanari qui remedia adhibita nouit minùs sufficere, neque tamen alia quæ in manu habet vsurpare vult, aut applicari permittit? cui talis imponit, nisi sibi, quasi velit, & imperitis? Dicito verò mihi, si videres aliquem crebrò tentasse leuare graue pondus, aut promouere manu vnâ currum, vel boue vno aratrum trahere, neque posse; nollet tamen conatum maiorem, aut auxilia adhibere, illúmne velle diceres? Adde, si quis foret, qui vellet quidem extructum ædificium, neque tamen materiam aut operas conquirere, manumque admouere studeret, nónne stultè eum agere meritò diceres? id applica tibi, volenti turrim perfectionis ædificare. quâ in re certè perinde est, aut nulla adferre, aut efficacia nolle media adhibere: immò præstaret omnino nihil tentare, quàm se frustrà fatigare, vanaque sui complacentiâ, maiori periculo se exponere, ac lento labore velut igne frustrà consumi. *Haccine vera*, vt sup. p. 7.

Non vult sanari qui remedia efficaciora non quærit.

PVN-

PVNCTVM II. Cogita, Vel ego in hoc nunc ſuperare me volo, vel numquam. Si volo, potiùs iam pergere conſtanter debeo, priuſquam intepeſcat amor ac voluntas, & dum vita datur, & occaſio, dum vires animi corporiſque magis integræ, minùs per torpedinem ac inconſtantiam labefactatæ, minùs Deus à me offenſus per eam, à quo mihi omne auxilium meum. quorſum differo? nónne creſcit paſſio dum negligitur? dilatione & intèrruptione feruor charitatis minuitur? morbus grauior animi quo diutiùs in tepiditate manetur? Denique quid ex mora vtilitatis?

Vtendum occaſione & tempore.

Aſpira, vt ſuprà pag. 8. *Hæccine firmâ fide.*

PVNCTVM III. Conſidera, in omnibus difficilibus virtutum exercitiis eſſe tria, quæ permouere te debeant. Primum eſt neceſſitas duriſſimum telum; quæ hîc ſine dubio inuenitur, cùm ſalui omnino eſſe velimus. certum autem multos, eò quòd initio ſeſe non ſuperent, deficere primò à vocatione, deinde etiam ſalutis facere naufragium. Secundum, iucunditas, quæ partam ſequitur victoriam: qui verò remiſsè agit, eſt frater opera ſua diſſipantis, ſemperque laborat, ac de fructu manuum ſuarum minimè comedit; contrà qui ſemel virtutis moleſtiam vicit, perpetuò felix & beatus. Tertius ſtimulus, eſt æterna gloria virtuti debita: ecce quàm multi, quàm fortiter in bello & aliis ſe gerant filii ſæculi pro vana gloria, te verò cur obſecro non excitat æterna? quid non fecerunt Martyres cum Christo iam in Cælis triumphantes? quomodo audebis cum illis & coram illis comparere, quos fortiſſima facta, duriſſima tolerata glorioſos efficiunt & coronant?

Neceſſitas nos impellat, oportet.

Prou. 18. Iucunditas ex feruore & felicitas.

Obſecro te, & moneo, qui hæc legis, vt qui Sodomam reliquiſti, ad montana feſtinans, poſt tergum ne reſpicias, ne aratri ſtiuam, ne fimbriam Saluatoris, ne cincinnos eius noctis rore madefactos, quos ſemel tenere cœpiſti, aliquando dimittas: ne de tecto virtutum priſtina quæſiturus veſtimenta deſcendas, ne de agro reuerta-

Hier. ep. 28. ad Lucinium. Nota ſimilia.

reuertaris, domum : ne campestria cum Loth, & amœna hortorum diligas, quæ non irrigantur de cælo, vt terra sancta, sed de turbido flumine Jordanis, postquam dulces aquas, maris mortui commixtione mutauit. Cœpisse, multorum est, ad culmen peruenisse, paucorum.

Aug. serm. 8. ad fratres in Eremo.

O fratres mei, non tædeat incipere magna, nec fastidio sit retinere inchoata, scientes quòd perseuerantia informat meritum, colorat bonum propositum, remunerat currentem, coronat pugnantem, ducit ad brauium, conducit cunctos ad portum : hæc est tunica talaris S. Ioseph, vsque ad finem contingens : hæc est tunica sacerdotalis, vsque ad pedes perueniens : hæc est cauda hostiæ, quam tenemur reddere Deo, & offerre : hæc est calcaneum bonæ operationis, quod contra serpentis morsum debemus obseruare : hæc est virtus, quæ Deum ligat, hæc est quæ omne bonum informat.

Exercitium pro perseuerantia in via virtutis.

Epist ad Roman. & refertur à Hieron. I. de Scriptoribus Ecclesiasticis.

Rom. 8.

O *Rex regum, & Domine dominantium, verè tibi seruire regnare est; quis mihi det, vt sincerè tibi ac perseueranter seruiam, & ostendam me verè ac sincerè seruum tuum, fortia agendo, & dura tolerando? Ignis, crux, bestiæ, confractio ossium, membrorum diuisio, & totius corporis contritio, & tota tormenta diaboli in me veniant, tantùm Christo fruar, intonat generosus Martyr tuus Ignatius. Inclamat verò Apostolus: Quis nos separabit à charitate Christi, tribulatio, an angustia, an nuditas, an periculum, an persecutio, an gladius? certus sum, quia neque mors, neque vita, neque Angelus, neque principatus, neque virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia, poterit nos separare à charitate Dei, quæ est in Christo* IESV *Domino nostro. Me verò eheu! quæ non retardant, non propè separant*

Parãt à te Deus meus? Ecce N. nugæ nugarũ, & vanitas vanitatũ ne perueniã ad te pudet me ignauiæ meæ pristinæ, & frigoris mei, ô ignis qui semper ardes, & numquã deficis. at ex nunc opto te, & maximos Martyres in rebus saltem paruis sic N. imitari, ego imbecillis seruus tuus per gratiam tuam, vt placeam tibi Deo meo. Eruntne constantiores, fortiores ac prudentiores filij sæculi, mancipia diaboli, quàm serui tui? tolerabunt illi omnia pro supplicio, & ego nihil pro æterno præmio? Sedulò illi facient omnia pro leone rugiente in suã perniciẽ, & ego pro te, amantißimo Patre, benignißimo Rege, Redemptore meo, durum quid arbitrabor, & retrò respiciã?

O quàm vilis facta es anima mea, iterans vias tuas! Ecce, si quæ destruxi, iterum hîc reædifico, præuaricatorem me constituo; & si immundus spiritus exierit à te, & reuersus fuerit, erunt nouißima tua peiora prioribus. Teneamus ergo viam nostram, & si spiritus potestatem habens ascenderit super nos, ne dimittamus locum nostrum, ne deseramus IESVM Dominũ nostrum. Væ enim his qui perdiderunt sustinentiam, & qui dereliquerunt vias rectas, & diuerterunt in vias prauas. Quid facietis cùm inspicere cœperit Deus, & ponere rationẽ cùm seruis suis de tot gratiis & donis? Quid faciam, cùm scrutari me incipies, & renes meos, an sincerè amem te, qui sic me amasti? an quæram te, qui sic quæsisti me? an sic delectes me esse tecum, & suscipere te quotidie sicut tibi infinitâ dignatione deliciæ sunt, esse mecum & participem me facere corporis & sanguinis tui? Confusio operuit faciem meam, & dixi: Ecce nunc cœpi, & diligo te toto corde meo, & strenuè te sequi volo. An ad hoc veni, ô bone IESV, vt ignauus sim miles in castris tuis? Ecce te præsentem vbique ac semper habeo; & à cruce hac N. per te missâ aut virtutis molestiâ fugitiuus & impatiens ero? téve derelinquam fontem aquæ viuæ, & quæram cisternas quæ non valent continere aquas? seruiámne creaturæ potiùs quàm creatori? alterutrum eorũ, & vel æterna: vel momentanea eligere hodie debeo: nemo enim potiri vtrisque potest, nemo duobus seruire dominis. Elegisti verò me in seruum misericorditer, ideóq; per tuam gratiam ad-

Matth. 12

Eccli. 2.

Applicatio ad Communionem.

Spes in Deo.

adhærere tibi nunc, & ſeruire volo perſeueranter, non dæmoni ac creaturæ.

Tolle me ſuper altitudinem terræ, ſublimem ſuper omnia creata, in vertice quodam me ſtatue iuxta te, & nihil timebo, nihil cupiam, nihil detrectabo. Tu enim, ô IESV, *vnica es virtus mea, & in te omnia collocata ſcio, & omne bonum eſſe meum; ego propter te, & in te transgrediar murum; in te omnia potero, quando me confortare dignaberis, attendam ad patrem qui genuit me, attendam ad paſſionē tuam duriſſimam, & amoris pleniſſimam; quæ redemit me. quid eſt quod recuſare poſſum dum hæc cogito? quid appeteres? vanum honorem, fruſtum terræ, vilem voluptatem, ex creaturâ ſolatium? & quid difficile arbitrari pro te, mi bone* IESV *potero? Anne vſque ad ſanguinem reſtiti? aut vitæ periculo me pro amore tuo expoſui, vt facit omnis miles, & mercator plurimus? Et verò nonne ſanguini tuo debetur meus? Quòd ſi ita eſt, quomodo recuſabo quamcumque, Domine* IESV, *propter iuſtitiam & pietatis ſtudium, perſecutionem pati? abſit vt nullum opus difficile exiſtimem, ullum munus, officium, accuſationem, contemptum. Ecce deſpicio libentiſſimè omnes vaniſſimos mundi honores, vt te conſtanter ſequar, & æternos conſequar. Vtinam haberem omnia, & contemnere poſſem omnia, per gratiam tuam, pro te! Vtinam poſſem omnis creaturæ affectu, diligere te ſuper omnia, momento vitæ huius! exemplo Martyrum N. dura pati conſtanter, & conſtantiâ Confeſſorum perſeuerare in exercitio virtutum iugiter, donec venias & aſſumas me ad te ipſum, donec ſis omnia in omnibus! O quando hoc erit.*

Adeſto Beatiſſima Virgo. Adeſte mihi fortiſſimi athletæ Chriſti IESV *Martyres. Adeſte Angeli, coram quibus hæc propono. Adiuua me, ô* IESV, *fortitudo mea, virtus mea, & gaudium meum, & timor meus, & omne bonum meum. Amen.*

Praxis ad perseuerandum in benè cœptis.

PRIMA. A prauis incipere, & mordicus, vt sic loquar, seruare. Incredibile est, quanti hoc intersit; non multa, quod vulgò dici solet, amplecti; sed stringere pauca. Melior est enim pugillus cum requie, & certa eius possessione, quàm manipuli. *Inchoandum à paruis constanter.* *Eccles. 4.*

Secunda. Diarium aliquod habere, & temporis distributionẽ; etiam scriptam (de quo infrà) seu vitæ legem, quam tibi dicas ac statuas, quamque sequi velis. *Tempus est ordinandũ.*

Tertia. Vti alias dictum, triplici modo constantia in humanis acquiritur. Primò, ex amore rei alicuius quam prosequimur: ideò magna opinio æstimatioque esse debet virtutis ac perfectionis. Secundò, ex obligatione adiectâ, vel promisso, vel voto, vel iuramento. Promittere Superiori possumus tot de hoste animæ victorias, vel familiari, & certare quasi cum illo; vti & votum aliquod pœnale facere; vel certè seruenter sibi si deliquerit statuere spontaneã aliquam pœnitentiam. Tertiò, offerendo Deo coram Ven. Eucharistiâ propositum aliquod quotidie. *Variæ praxes perseuerãtiæ.*

Quarta. Offerre Angelo Custodi, vel sanctis patronis, victoriarum sui certum numerum. neque quiescere, donec eumdem acquisiueris. Sunt qui gerant sacrum habitum certo tempore, & piè quidem; vtinam non vestem solùm corporis, sed animæ quoque conarentur acquirere, pœnitentiâ susceptâ, donec in hoc vel illo se superassent. Captiui alunt capillitum, obsessi continuant ieiunium, donec liberentur: quòd si & nos assiduâ mortificatione imitaremur, euaderemus vitiorum tyrannidem atque captiuitatẽ. *Constanter pœnitentia etiam amplectenda.*

Quinta. Perfectorum exempla sibi proponere, ac magnanimitatem induere.

Sexta. Si quis aliquod exercitium angustiâ temporis prohibeatur facere vti decreuerat, saltem breuiter id faciat; si verò omiserit, repetat, vt habitus retineatur; immò superaddat aliquid vt defectus compensetur, etiamsi nulla culpa intercesserit. *Dignatus es*, vt sup. pag. 10. *Habitus quærendus*

JACULATORIÆ.

Psal.67. *Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis, à templo sancto tuo.*

Matth.11 *Dixisti, Domine, Regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud: dereliquerunt me vires meæ, adiuua me.*

Philip.3. *Fratres, ego me non arbitror comprehendisse: vnum autem, quæ quidem retrò sunt obliuiscens, ad ea quæ priora sunt extendens meipsum, ad destiuatum persequor, ad brauium supernæ vocationis Dei, in Christo* IESU.

Ibid. *Non quòd iam acceperim, aut iam perfectus sim: sequor autem si quo modo comprehendam, in quo & comprehensus sum à Christo* IESV.

Psalm.79. *Deus virtutum conuertere, respice de cælo, & visita vineam istam, & perfice eam quam plantavit dextera tua,*

FINIS PRIMÆ PARTIS.

Se-

